

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ॥

ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ

ਕ੍ਰਿਤ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ

ਭਾਗ ਦੂਜਾ

ਸੰਪਾਦਕ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ)

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

In order to continue conserving, digitising and publishing our numerous literature online, we are asking for your support and involvement.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

Digitising our treasures is an ambitious undertaking. Every page, every object, must be photographed individually and with great care. The whole photographic process including lighting, colour temperature, and environmental controls must all be precisely regulated. Post processing is also done with meticulous care including orientation, de-skewing, sizing and finally quality control to ensure the documents reflect the true state of the originals.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information about the process or your contribution - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ

ਕ੍ਰਿਤ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ

ਭਾਗ-ਦੂਜਾ

ਸੰਪਾਦਕ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ)

Satguru Bias Part-II
By Santokh Singh Bahawal
Editor: Jaswinder Singh

ਸੰਨ ੨੦੦੫
© ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :
ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ-੧੪੧੧੨੬
(ਲੁਧਿਆਣਾ) ਪੰਜਾਬ

ਡਾਪਕ :
ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼
ਨਵੀਨ ਲਾਹਦਰਾ
ਫੋਨ : ੨੮੨੨੫੯੦

ਟਾਈਪ ਸੈਟਿੰਗ
ਕੈਡਕੋਨ, ਫੋਨ : ੯੮੧੮੫੧੫੮੧੫
cadcon_inc@yahoo.com

ਰੂਪ ਸੱਜਾ :
ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕਟਾਰੀਆ
ਪਹਾੜ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ)
ਫੋਨ : ੯੮੬੮੧੧੩੬੪੬

ਮੁੱਲ : ੫੦੦ ਰੁਪਏ

ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੋਭਾ ਵਿਚ ਸੰਤ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ:
ਰਾਮ ਕਹਿਤ ਚਿਤ ਥਿਤ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਕਹਿਤ ਭੈ ਹਾਨ॥
ਤਾਂ ਤੇ ਮਿਤ ਨਿਤ ਮੰਤ ਜਪ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਭਗਵਾਨ॥

ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਖੁੱਸਣ ਦੇ ਭੈਅ ਕਾਰਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ, ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਾਵਤਨ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ੫੦-੫੧ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਬਿਠਾਈ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਜੇਲ੍ਹਖਾਨਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਸਖਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ। ਐਸੇ ਕਠਿਨ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੋਭਾ ਲਿਖਣੀ ਔਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਲਿਖਿਆ। ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਬੜਾ ਸੰਕਟ ਝੱਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਕੇ ਗੋਹੇ ਕੂੜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ-ਜੋਸ਼ ਲਿਖਣਾ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਤ-ਕਰਮ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੁਕ-ਲੁਕਾ ਕੇ ਮਿਲਣਾ, ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖ ਲੈਣੀਆਂ ਤੇ ਲੁਕਾ ਲੈਣੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਏ। ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ੨੭ ਸਾਲ ਰਹੇ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਇਤਿਹਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸੰਭਾਲੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਵਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਕਥਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵੈਰਾਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ਛਪਕੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਜਿਥੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਅਨਮੋਲ ਰਤਨ ਹੈ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਨਮੂਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ :

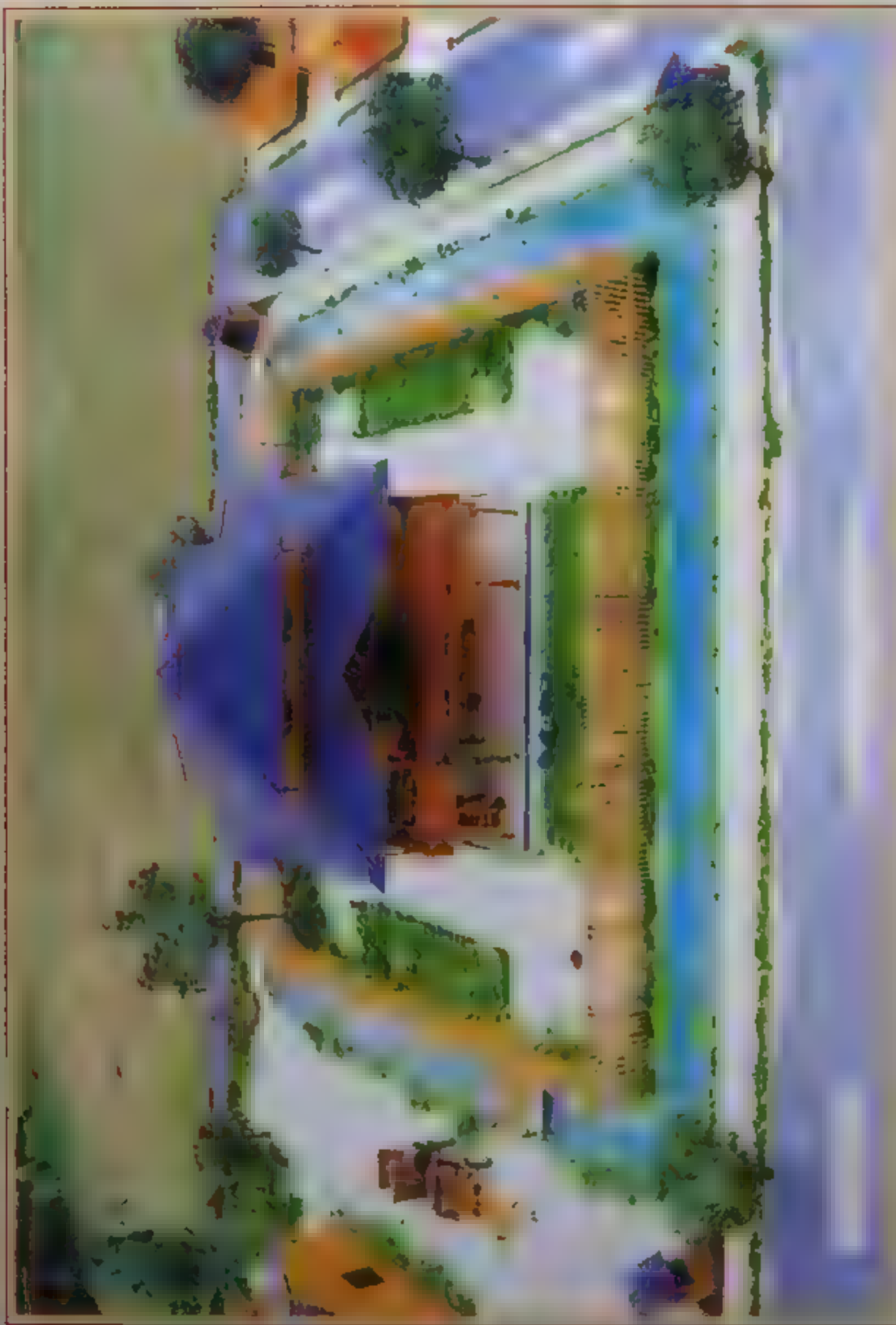
ਹਰਿ ਜਸੁ ਲਿਖਹਿ ਬੇਅੰਤ ਸੋਹਹਿ ਸੇ ਹਥਾ॥

‘ਇਹ ਭਾਰ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।’ ਪੰਥਕ ਸ਼੍ਰੀਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖਤ ਬਚਨ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਰਿਦੁਆਰ ਅਰਧਰੁੱਭੀ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਗੰਗਾ ਕਿਨਾਰੇ ਭਾਰੀ ਗੋਲੀ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲੀ।

ਵੈਰੀ ਸਟਰੀਟ (ਰਿਹਾਨ) ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਠਹਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੰਦਰ ਨੂੰ 'ਠਾਕੁਰਵਾੜੀ' ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਤਕ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਰੰਗੁਨ (ਬਰਮਾ) ਵਿਖੇ ਵਾਇਲਜ਼ ਰੋਡ ਤੇ ਇਹ ਸੀ ਬੰਗਲਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇਖੋ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਸਿੰਘ
 ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਕਿਲੇ ਦੇ ਦੋ ਸੈਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਦੱਸਾ ਸੈਲਾਂ ਦ ਵਿਚਕਾਰ ਬਾਹਰ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ

ਤਤਕਰਾ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ		ਸਾਹੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੋਤ	੪੩	ਸੁੱਤੇ ਜੀਵ ਉਠਨੇ ਲਗੇ	੬੭
ਪਰਾਗਰਾਜ ਮੱ	੧੯	ਡਰੇ 'ਚ ਪੁਟਾਈ	੪੩	ਮੈਥੋਂ ਕੀ ਛੁਪਿਆ ਹੈ	੬੮
ਕਾਵਨ ਉਤਾਰ ਕੀਤਾ	੧੯	ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ	੪੪	ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲੇ ਹੋਏ	੬੮
ਗਏ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਰੇ	੨੦	ਜਾਣਾ	੪੪	ਖੁਰੀ ਲਗੀ	੬੯
ਪਰਾਗਰਾਜ ਮ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ	੨੦	ਰੰਗੂਨ ਪਹੁੰਚੇ	੪੪	ਇਸੀ ਬਖਤ ਤੋਰ ਦਿਓ	੭੦
ਨਹ ਬਚਨ ਘਟਨ ਹਿਲੁ ਸਾਰ	੨੧	ਦਰਬਨ ਕੀਤਾ	੪੬	ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਜਿਆ	੭੦
ਗੋਛਿਆ ਹੋਵੇਗੀ	੨੨	ਮੋਟਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਤੇ ਕਰਤਾ ਦਾਲਾ	੪੭	ਸੱਤ ਜਿਉਣ ਸਿੰਘ ਸਰੀਰ ਛਡਿਆ	੭੧
ਸਿਦਕ ਬੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ	੨੨	ਛਰੰਗਿਆਂ, ਰਾਜਿਆਂ, ਨਿੰਦਕਾਂ		ਮੁੰਦਰੀ ਮਿਲ ਗਈ	੭੨
ਕੁੰਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਨ	੨੨	ਕੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪਟ ਹੋਣਗੀਆਂ	੪੭	ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀ ਵਾਲਾ	੭੩
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਕੰਜੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ	੨੩	ਵਾਪਸ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਪੁੱਜੇ	੪੮	ਗੁਪਤ ਪਾਠ	੭੩
ਇਕ ਰੂਪ ਹੈ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ	੨੩	ਨਾਮ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ	੪੯	ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਤੇ ਮੁਕਬਲ	੭੩
ਲਾਭਭ ਮਿਓਂ ਦਾ ਕਤਲ	੨੪	ਧਰੋਹਰਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ	੪੯	ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਦੇ ਪੁਤਰ ਦਾ	
ਪਾਠਾਂ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ	੨੪	ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਈ	੪੯	ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ	੭੪
ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਹੋਇ ਗਿਆ	੨੪	ਰੰਗੂਨ ਪਹੁੰਚੇ	੪੯	ਪਿਆਲਿਆ ਮੈਂ ਛਕੇਰਾਂ	੭੪
ਅਲਗ ਬਾ ਬੋਜੇ	੨੪	ਪੰਜ ਅਖੰਡ ਪਾਠ	੫੦	ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜਕੀ	
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰੰਗੂਨ ਵਿਚ	੨੭	ਮਰਯਾਦਾ	੫੧	ਦਾ ਅਨੰਦ	੭੬
ਸੰਯਦ ਨੂੰ ਭਜਨ	੨੭	ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ	੫੧	ਫੋਰਨ ਭੈਣੀ ਮੈਂ ਲੈ ਆਓ	੭੭
ਆਪਣੀ ਰਜਾਇ ਨਾਲ ਆਏ ਹੈ	੨੮	ਰੂਪ ਬਣਾਉਣ ਕੀ ਬਿਧੀ	੫੨	ਸਾਰੇ ਗਏ	੭੮
ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝਿਆਂ ਤੇ ਸਖਤੀਆਂ	੩੦	ਗੁਪਤ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪੈਣ ਲੱਗੇ	੫੩	ਹੁਣੇ ਚਲੇ ਜਾਓ ਭੈਣੀ ਕੇ	੭੯
ਕੁਝਪਣਾ ਛੱਡੋ	੩੧	ਅਰਦਾਸ	੫੩	ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੜਦਾ ਕਜਿਆ	੭੯
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ	੩੧	ਲਿਖਾਰੀ	੫੪	ਐਥਾ ਸਮਾਂ	੮੧
ਹੋਰ ਬਣੇ ਕੁਝੇ	੩੨	ਮਰਯਾਦਾ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦੀ	੫੪	ਬਰਝਾਈ	੮੧
ਹਜ਼ਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਪੁਛ ਪਤਤਾਲ	੩੨	ਜਨਮ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ		ਲੰਗਹਾਤ ਗਏ	੮੧
ਕਿਸੇ ਜਾਲਸਾਜੀ ਕਰੀ ਹੈ	੩੨	ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ	੫੬	ਮਾਘੀ ਮੁਕਤਸਰ, ੧੯੩੪	ਬਿ
ਦੁਈ ਮੁਰਤੀ	੩੩	ਪ੍ਰਾਣੀ ਚੜ੍ਹੇ ਤੇ ਰੀਤੀ	੫੭	(ਜਨਵਰੀ ੧੯੭੮ ਈ.)	੮੨
ਦੁਸਹਿਰੇ ਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ	੩੩	ਵਰਨੀ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕੀ	੫੮	ਵਿਸਾਖੀ ਦਮਦਮੇ ੧੯੩੫ ਬਿ.	
ਭੁਪ ਸੁਧ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ	੩੪	ਮਾਲਾ ਦੀ ਵਰਨੀ	੫੮	(ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੭੮ ਈ.)	੮੨
ਚੁੱਖ ਨਿੰਦਕ	੩੪	ਭਰਵਿਤੀ ਦੀ ਮਾਲਾ	੫੯	ਰੂਪੇ ਰੋਂ ਬਦਲਾ	੮੩
ਨਿੰਦਕ ਅਰਭਾਇਕੇ ਮੇਏ	੩੪	ਕਾਰਦ ਦੀ ਸਖਰਾਈ	੬੧	ਮੁਕਬਲੀ	੮੩
ਕਾਣਾ ਹੋਲਦਾਰ	੩੪	ਪਾਠਾਂ ਤੇ ਵੀ ਝੁਗਲੀ	੬੧	ਵਾਪਸ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਨੂੰ	੮੪
ਬਾਹਰੋਂ ਦਰਬਨ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ	੩੬	ਗਾਗਾ ਸਿੰਘ	੬੧	ਅਰਜੀ ਪਾਈ	੮੪
ਥੰਨਾ ਜੜ੍ਹਾਂ ਖੁਤਰ ਦੇਈ	੩੬	ਭੇਰੇ ਦੀ ਗਾਰਦ	੬੨	ਪੇਸ਼ ਕੈਈ ਨਾ ਗਈ	੮੪
ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ	੩੭	ਮੈਂ ਭੋਲੀ ਹਾਂ	੬੩	ਸਿੰਘ ਨਠਾਇ ਵੀਏ ਹੈ	੮੬
ਗੜਵੇ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸਾਦੇ	੩੭	ਕਾਣਾ ਹੋਲਦਾਰ	੬੩	ਕੈਈ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਜਾਓ	੮੬
ਰੋਤੇ ਮੇਂ ਬਿਸਤਰਾ	੩੭	ਗੋਛਿਆ ਵਾਸਤੇ	੬੩	ਤੁਮ ਮਨਤੇ ਲਹੀ ਹੋ	੮੬
ਬਾਬਾ ਜੋਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਚਲਾਣਾ	੩੯	ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਰਸਾਦੇ	੬੪	ਐਥਾ ਸਮਾਂ	੮੬
ਅਰਜੀ ਪਾਓ	੪੦	ਬਣਨ ਫਰੰਗੀ	੬੪	ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਲੜਾਈ ਰੱਖਣੀ	੮੭
ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਕਿਆਮਪੁਰੀਆ	੪੦	ਲਾਟ ਨੇ ਦਰਬਨ ਕੀਤੇ	੬੪	ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ	੮੮
ਤੋਪ ਦੇ ਗੋਲੇ	੪੧	ਏਥੇ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰੇ	੬੪	ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ	੮੮
ਭੈਣੀ ਕੁਝਿਆਂ ਦੇ ਝੁੰਮੇ ਲਾਵੇ	੪੧	ਲੰਗਰ ਲਈ ਮਾਇਆ	੬੬	ਓਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਚੁਰਮਾਨਾ	੮੮
ਝੂਠ ਅਖਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼	੪੨	ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਲਗੇ	੬੬	ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਰੀ	੮੯

ਪੰਜਾ ਦੀ ਥਾਂ ਦਸ	੯੯	ਇਹ ਚੋਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ	੧੩੧	ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ	੧੬੪
ਰੰਗਨ ਦੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ	੯੩	ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਏ	੧੩੨	ਕਬੀਰੀ ਮੇਂ ਮਸਲ ਬਾਲੀ	੧੬੪
ਕਰਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ	੯੩	ਚਤਰਭੂਜ ਰੂਪ	੧੩੩	ਚੰਗੇ ਥੋਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਨ	੧੬੬
ਬਿਲਿਆ ਕੀ ਮੰਤ	੯੪	ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਣੇ ਕਾ		ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਰੋੜ	੧੬੬
ਜਾਦੂ ਛਡਿਆ	੯੪	ਸਥਾ ਰਚਿਆ ਹੈ	੧੩੪	ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੀ ਮਥਰ	੧੬੭
ਇਹ ਕਾਲ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ	੯੬	ਹੈਥਕਤੀ ਲਗੀ	੧੩੫	ਦਾਹੜੀ ਪੁੱਟੀ ਗਈ	੧੬੭
ਪੰਜਾ ਕੀ ਹਨੇਰੀ ਆਵੇਗੀ	੯੬	ਅਗਨੀ ਲਗਾਇ ਵਿਤੀ	੧੩੬	ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖਣ ਲਗਾ	੧੬੮
ਮੁਖਬਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੀਦੀ	੯੭	ਹੋਰ ਟਾਪੂ ਮੇਂ ਜਾਣਾ ਹੋਗਾ	੧੩੭	ਬੇਦਰਦ ਕਾਰ	੧੬੯
ਲੰਮਾ ਦੇ ਕੇ ਛੁੱਟੇਗਾ	੯੭	ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਰਗੋਈ ਵਿਚ	੧੩੮	ਦੋਹ ਦੋਗ ਗੁਰੂ ਜੀ	
ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਹੋਇਆ	੯੮	ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਆਏ ਹਾਂ	੧੩੯	ਆਪ ਚਲਾਈ ਹੈ	੧੬੯
ਦੋਹ ਚੰਦ ਸੋਗੀ ਹੈ	੧੦੦	ਬਨੁਕਾਰ ਤੇ ਬਿਰਧਾ	੧੩੯	ਸਦਾ ਵਰਤ	੧੬੯
ਗੁਰੂ ਦਰਸਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਹ	੧੦੧	ਮਰ ਚੁਟਾਈ	੧੪੦	ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਰੂਪਤ ਹੋਣਾ	੧੭੦
ਨੇਣਾਂ ਸਿੰਘ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ		ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮਰਗੋਈ ਭੋਜਿਆ	੧੪੧	ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ	੧੭੦
ਭਰਾਵਾਨ ਸਿੰਘ ਗਏ	੧੦੧	ਕਲਕੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ	੧੪੧	ਮਾਈ ਅਭਰ ਬੋਧ	੧੭੧
ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਚਲੇ	੧੦੨	ਚੰਗੇ ਪੁਜੇ	੧੪੨	ਜਿਉਣ ਕੌਰ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ	੧੭੧
ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸੁਮੇਦ ਸਿੰਘ		ਮੇਲਮੇਲ ਗਏ	੧੪੨	ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ	
ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ	੧੦੩	ਮਰਗੋਈ ਵਿਚ	੧੪੨	ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼	੧੭੨
ਭਰਮਿਓਂ ਹੋਏ	੧੦੬	ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ		ਨਾਮ ਧਰਿਆ	੧੭੨
ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆਂ ਵਾਲਾ	੧੦੬	ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ	੧੪੪	ਭਿਖੂ ਐਮੀਰਸਰ ਦਾ ਦੋਗ	੧੭੪
ਹਾਲ ਤਾਂ ਬਸਨ ਥਾਣੀ		ਬਖਸ਼ ਲਏ	੧੪੫	ਐਮੀਰਸਰ ਜੀ ਆਏ	੧੭੫
ਕਾ ਵੇਲਾ ਹੈ	੧੦੬	ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ	੧੪੬	ਤਰਨ-ਤਾਰਨ	੧੭੫
ਛਾਲਾ ਸਿੰਘ ਮੁਲਾ ਸਿੰਘ		ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ	੧੪੭	ਅਨੰਦ ਕੀ ਚੀਤੀ	੧੭੫
ਨੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ	੧੦੯	ਨਨੂੰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਭੁਜਿਆ	੧੪੮	ਸਿੰਘ ਦਸਤਾਰਾ ਬੰਧਾ	੧੭੬
ਪਾਣੀ ਪੁਲਾ ਹੋਏ ਲੰਘਣਾ ਹੈ	੧੧੦	ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ	੧੫੦	ਸੱਤਾ ਹਰ ਲਈ	੧੭੬
ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਗਏ	੧੧੦	ਲੋਖਕ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ	੧੫੦	ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਗਏ	੧੭੭
ਭਰਾਵਾਨ ਸਿੰਘ ਉਦਭ ਸਿੰਘ				ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਬੁੰਗੇ ਦੀ	
ਰੰਗਨ ਗਏ	੧੧੨	ਸਥਾ ਲੰਘ ਕਰਨੀ		ਨਹਿ ਧਰੀ	੧੭੭
ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਕੜਿਆ ਜਾਣਾ	੧੧੩	ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦੀ	੧੫੧	ਐਮੀਰਸਰ ਦੀ ਦੀਪਮਾਲਾ-	
ਤੁਸਾਂ ਨਹੀਂ ਮੇਨਣਾ	੧੧੫	ਅਯੋਗ ਬਾਰਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ	੧੫੧	੧੯੪੯ ਬਿ. ੧੮੯੨ ਦੀ	੧੭੭
ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ	੧੧੬	ਕੂਨੀਆਂ ਤੋਹਮਤਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹੈ	੧੫੨	ਜੋਟ ਨੂੰ ਭਜਨ	੧੭੮
ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਥੰਗ ਅਤੇ ਸਾਈ		ਹੰਗਰੀ ਸਿਪਾਹੀ	੧੫੨	ਨਰੂ ਆਏ	੧੭੯
ਰੰਗਨ ਗਏ	੧੧੮	ਗਊਆ ਕੇ ਵਾਸਤੇ	੧੫੩	ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਗੁਰੂ ਹੈ	੧੭੯
ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਈ	੧੨੧	ਮੁਖਬਰ ਦਾ ਹਾਲ	੧੫੪	ਰਾਇ ਕੇ ਬੁਰਜ	੧੭੯
ਲਿੰਦਾ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ	੧੨੨	ਫੌਜੇ ਨਾਲ ਆਈ ਹਾਂ	੧੫੫	ਸਿੰਘੀ ਆਏ	੧੮੦
ਮੁਕਬਲੀ	੧੨੩	ਸਬਤੀਆਂ	੧੫੫	ਭਿਖੂ ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਦਾ ਦੋਗ	੧੮੧
ਭੁਤ ਪੋਲੇ ਨਾ ਪਿਆ	੧੨੫	ਲੋਖੁ ਬੰਦਾਰ	੧੫੫	ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਿਹਾ	੧੮੧
ਸਭ ਫੌਜ ਕੀਏ	੧੨੫	ਕਸਾਈ ਦਾ ਕਹਿਣ	੧੫੬	ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ ਹੈ	੧੮੧
ਦੋਹ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਮੇਨਣਾ ਦੋਵਾਂ	੧੨੬	ਕੌਂਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਕਤਲ	੧੫੭	ਮੁਕਤਸਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਮੇਂ	
ਗਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜਾਈ	੧੨੬	ਅਭੀਗ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ		ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ	੧੮੨
ਸਿੰਘੀ ਪਗ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ	੧੨੬	ਕਰਨ ਆਇਆ	੧੫੭	ਜਲ ਨਹੀਂ ਮੁਕੋਗਾ	੧੮੨
ਸਿੰਨਾ ਨੇ ਮੁਕਮ ਮੰਨਿਆ	੧੨੭	ਲੁਧਿਆਣੇ ਖਬਰ ਕੀਤੀ	੧੫੮	ਬੰਦ ਖਲਾਸ ਹੋਈ	੧੮੨
ਹੁਣ ਇਕ ਅੱਖਰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣਾ	੧੨੮	ਮੇਕੇ ਤੇ ਪੜਤਾਲ	੧੬੦	ਪਾਪ ਨਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹੈ	੧੮੩
ਸਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੇਨਦੇ	੧੨੮	ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੁੱਝਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ	੧੬੨	ਕਾਰ ਮੇਰੀ ਦੇਹ ਹੈ	੧੮੪
ਦੇਸ ਦੇਸ ਨਾ ਆਵੇ	੧੨੮	ਮੁਖਬਰ	੧੬੨	ਤਖ ਉਤਰ ਗਿਆ	੧੮੪
ਚਾੜਕੇ ਖੜਾਵਾਰੇ	੧੩੦	ਪ੍ਰਗਟ ਰਹਿਣੇ ਲਗਾ	੧੬੩	ਪੰਗ ਬੇਧਾਈ	੧੮੪
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਏ	੧੩੧	ਨਹੀਂ ਹੋਈ	੧੬੩	ਬਖਸ਼ਾਵਾਰੇ	੧੮੪

ਸਾਧ ਦੀ ਗੱਲ	੧੮੪	ਗੁਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਤੇ		ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਰਾਸੀਆ	੨੨੨
ਉਹ ਬਚਨ	੧੮੪	ਗੀਤੀ ਰੱਖਣ	੨੦੪	ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਜਾ	੨੨੨
ਰੰਦਕ ਹੁੰਦੀ ਰਾਈ	੧੮੪	ਦੀਵਾਲੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	੨੦੪	ਸਪਾਹੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣ	੨੨੨
ਖੁਹੀ ਸਿੱਧੀ ਹੋਇ ਰਾਈ	੧੮੫	ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ		ਜੁੱਧ ਦੇ ਅਸਾਰ	੨੨੨
ਦੀਪਮਾਲਾ (੧੮੫੦ ਬਿ.		ਦਾ ਮਨਮ	੨੦੫	ਦੌਤ ਅਤੇ ਸਾਧ	੨੨੩
੧੮੮੩ ਈ.)	੧੮੫	ਹਜ਼ਰੇ ਦਾ ਮਹਿਤ ਕਾਦਰ ਸਿੰਘ		ਛਪੜੇ ਦਾ ਕਾਲ	੨੨੪
ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਤੌਲ	੧੮੬	ਆਇਆ	੨੦੫	ਜੇ ਗੁਪਾਲ ਨੂੰ ਉੱਤਰ	੨੨੪
ਮਾਘੀ ੧੮੫੦ ਬਿ.		ਰਾਮਲਾਲ ਕੀ ਕਾਦਰ ਸੇਵਾ	੨੦੬	ਛੋਟੀ ਨਹੀਂ	੨੨੪
(੧੮੮੩ ਈ.)	੧੮੬	ਹਵਨ ਭੁੰਡ ਨਿਕਲਿਆ	੨੦੬	ਕਾਲ	੨੨੪
ਯੁਕਤਸਰ ਗਏ	੧੮੭	ਖਲ ਬੰਦਿਆ	੨੦੬	ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦਿਆਗੇ	੨੨੫
ਸੱਤਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਰਦ		ਖੁਹੀਆਂ ਤੇ ਸਰੋਵਰ	੨੦੭	ਗੋਛਿਆ ਕੀਤੀ	੨੨੬
੧੮੫੧ ਬਿ (੧੮੮੩ ਈ.)	੧੮੭	ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ	੨੦੭	ਲੰਗਰ ਦੀ ਉਪਮਾ	੨੨੬
ਮਾਘੀ ੧੮੫੧ ਬਿ.	੧੮੮	ਹੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਆਇਆ	੨੦੮	ਗੁੱਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਮੈਂ	੨੨੬
ਤਿਨ ਜੋ ਬਾਈ ਭੰਗ ਪਏ	੧੮੮	ਅਸੀਂ ਰਾਖੇ, ਮਲਕ ਚੰਗ	੨੦੮	ਖੱਬਰ ਘੋੜੇ ਤਿਆਰ ਰੱਖੇ	੨੨੬
ਮਹੱਲਾ ਖੇਡਨ ਚੜੇ	੧੮੯	ਰਾਮਸਰ ਬਾਏ ਹੁਕਮ	੨੦੮	ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ	੨੨੬
ਗੁਰੂਸਰ ਆਏ	੧੯੦	ਰੋਗੇ ਤੇ ਭੁਖਿਆਂ ਦਾ ਹਲ	੨੦੮	ਬਾਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ	੨੨੭
ਭਾਈ ਬਖਤੀਰ ਆਏ	੧੯੦	ਲੱਖਾਂ ਦਾ ਵਾਪਸ	੨੦੯	ਜੇ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ	੨੨੭
ਬਰਾਜ ਆਏ	੧੯੧	ਖਾਣ ਕੀ ਮਰੇ	੨੦੯	ਇਹ ਘਰ ਖੁਲਾ ਕਾ ਹੈ	੨੨੭
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬ੍ਰਿਥਾਰ	੧੯੨	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਲਾਹੌਰ, ਫੁਜਰਾਵਾਲਾ,		ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲ ਚਾਲ	੨੨੮
ਏਤਨਾ ਇਕੱਠ ਬਿਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ	੧੯੨	ਸ਼ਿਮਲਾਏ ਦਾ ਦੋਰਾ	੨੧੧	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਜੋਤ	੨੨੮
ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ	੧੯੨	ਸ਼ਿਮਲਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ	੨੧੧	ਭੈ ਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ	੨੨੮
ਹੈਂਦ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਭਾਇਆ	੧੯੩	ਸਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ	੨੧੨	ਰੂਸਾਂ ਕੋ ਬਚਨ	੨੨੯
ਖਰਾਸ ਲਗਾਇਆ	੧੯੩	ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ		ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਮਾਈ	੨੨੯
ਅਖੰਡ ਭੰਗ ਪਾਏ	੧੯੪	ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ?	੨੧੨	ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ	੨੨੯
ਫੁੱਛੀ ਓਧਰ ਹੈ ਜਾ	੧੯੪	ਸਾਡਾ ਇਹ ਚਲਨ ਹੈ	੨੧੩	ਭਾਣਾ	੨੩੦
ਮੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜੀ ਦੇਵੇ	੧੯੪	ਗੁਜਰਵਾਲੇ ਦਰਸਨ	੨੧੩	ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ	੨੩੦
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਰਦ	੧੯੪	ਸੰਗਰ ਹਰੀ ਰੱਖਿਤਾ	੨੧੩	ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਾਕ	੨੩੦
ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੈਦ	੧੯੫	ਭੁਭੁਕਾਈ ਆਏ	੨੧੪	ਰੋਮਾਂ ਦੀ ਭੇਅਦਬੀ ਨਾ ਕਰੋ	੨੩੦
ਸਰਦਾਰ ਨੈ ਭਜਨ ਲਿਆ	੧੯੬	ਲੋਕਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤ	੨੧੪	ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮ	੨੩੧
ਪੁਚਾਰ ਵੇਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਅਤੇ	ਦੇਰੇ ਬਿਰੀ ਵਾਪਸੀ	੨੧੪	ਗੁਰੂ ਗੁਣਗਾਂ ਦਾ ਨਾਸ	੨੩੧
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦਾ ੧੮੫੩ ਬਿ.		ਵਾਹੂ ਦੀ ਧਮਕੀ	੨੧੪	ਖੁੱਭੀ ਵਾਲੇ ਵੈਦ ਦਾ ਪਿਤਾ	੨੩੧
੧੮੮੬ ਈ.	੧੯੭	ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਗ	੨੧੫	ਸਭ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਾਲੇ	੨੩੧
ਭੁਲ ਗਿਆ ਹਾਂ	੧੯੮	ਘੁਮੇਲੇ ਦੀ ਪੇਲ ਨਾ ਲਈ	੨੧੫	ਵਕਤ ਦਾ ਹਾਕਮ	੨੩੧
ਉਨਤੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ	੧੯੮	ਜੋਤ ਕਾ ਜਾਮ	੨੧੫	ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਕਰੋ	੨੩੨
ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ ਮੇਲਾ	੧੯੯	ਸਿਰ ਤੇ ਪਰਨਾ	੨੧੬	ਅਠਰਾਹ ਨਹੀਂ	੨੩੨
ਚਿਰ ਪਿਛੇ ਸੇਰਦਾਰ ਨਿਮਾਣੀ	੧੯੯	ਰੂਸ ਆਵਣਗੇ	੨੧੬	ਭੈ ਚੁੱਕਿਆ	੨੩੨
ਰੀਤੀ ਨਲ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਮਹਾਰਮ	੨੦੦	ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਪ	੨੧੬	ਓਕੜੇ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ	੨੩੨
ਲੰਗਰ ਦੀ ਰੀਤੀ	੨੦੧	ਨਵਾਂ ਹੰਨਦਾਰ	੨੧੬	ਬੇਤਕਸੀਰੋਂ ਕੈਦ	੨੩੩
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਖਾਲਸਾ	੨੦੨	ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੋਛਿਆ ਬਰੀ	੨੧੭	ਜਿੰਨੇ ਦਿਨ ਉਹ ਸੁਖ ਦੇ	੨੩੩
ਖੁਮੱਛੇ ਪਰ ਭਿਗਰੀ	੨੦੨	ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਧ ਨਾਮ	੨੧੭	ਦੇ ਆਦਮੀ	੨੩੩
ਛੋਟੀ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ	੨੦੨	ਮੋਹਦੀਪੁਰੀਆ ਸਿੰਘ	੨੧੭	ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਸੇ ਆਰਾਮ	੨੩੩
ਬਾਹਮਣੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ	੨੦੨	ਮੋਟੇ ਰੁਖਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਪ ਦੋਰਾ	੨੧੯	ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ	੨੩੪
ਗੁੱਥ ਬਚ ਗਿਆ	੨੦੩	ਲੁਧਿਆਣੇ ਪੋਥੀ	੨੨੦	ਤਾਜੀਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ	੨੩੪
ਬਾਏ ਜਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ		ਗੁਰਦੇਵੀ ਦੀ ਇਕਾਇਤ	੨੨੧	ਪਰਾਈ ਵਸਤ	੨੩੫
ਚਲਾਣੇ ਦਾ ਮੇਲਾ	੨੦੩	ਚੁੰਝੀਆਂ ਮਾਤਾ ਜਿਉਣ ਕੰਗ ਜੀ		ਤੁਹਾਡੇ ਨੌਕਰ ਹਾਂ	੨੩੫
		ਪਾਸ ਆਈਆ	੨੨੧	ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟੇ	੨੩੫

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ	੨੩੬	ਪਿਪਲ ਆਮੋਹ ਜਗ ਨੂੰ	੨੫੬	ਰੁਪ ਕੀ ਥਾਰ	੨੬੯
੧੦੭ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਮਾਈ	੨੩੬	ਇਕ ਚੁੱਪ ਸੌ ਸੁਖ	੨੫੬	ਛਿਪਟੀ ਨੈਂ ਸੁਣੀ	੨੭੦
ਬਨੇਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ	੨੩੭	ਸੁਖ ਕਿਥੋਂ ਹੋਵੇ	੨੫੬	ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਜਹੇ ਹੋ	੨੭੦
ਜੰਦੇ ਸਾਧ	੨੩੮	ਧਨ ਦੇ ਸਿਖ	੨੫੬	ਬਿਨਾਂ ਮਾਲਕੋਂ	੨੭੧
ਪਲੇਕ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ	੨੩੯	ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ	੨੫੭	ਲੱਝੀਂ ਗਏ	੨੭੧
ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ	੨੩੯	ਆਪ ਵਿਚ ਖੜੋਤੇ ਹੋ	੨੫੭	ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਾ ਲਵੇ	੨੭੧
ਥੁੜੀ ਕੀ ਥਾਇ ਖੜੋ ਥੀੜੇ ਹਾਂ	੨੩੯	ਦਰਸਨ ਕਦੇ	੨੫੭	ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਜ਼ਰੂਰੀ	੨੭੧
ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੂੰ ਛਾਇਆ ਨਹੀਂ	੨੪੦	ਸਾਤਰੀ ਰੱਖੀ	੨੫੭	ਮਿਤਤਕ ਕਉ ਜੀਵਾਲਨਹਾਰ	੨੭੨
ਪਲੇਗ ਦਾ ਡਰ	੨੪੦	ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਗਤੀ	੨੫੮	ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ	੨੭੨
ਥਾਬਲ ਦੀ ਗੱਲ	੨੪੧	ਮੈਂ ਆਵੇ ਸੌ ਮੁਕਤੀ ਪਾਵੇ	੨੫੮	ਪੂਜਾ ਦਾ ਪੈਸਾ	੨੭੩
ਗੁਰੂ ਕੇ ਉੱਠ	੨੪੧	ਸੌ ਫੇਰੀ ਛਿਟੇ ਮੂੰਹ	੨੫੮	ਨਿੱਤ ਕਰਮ	੨੭੩
ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰਤਾ	੨੪੨	ਦਸ ਦਿਨ ਦੌਰੇ ਕੀ ਛੁਟੀ	੨੫੮	ਅਕੀਤਰ ਸੌ ਪਾਠ	੨੭੩
ਮੌਤ ਬੀ ਫਰਦਿਆਂ	੨੪੪	ਉਟਲੀ ਗਏ	੨੫੯	ਚੰਗੀ ਰੀਤੀ	੨੭੩
ਸਰਾਪ ਦਾ ਡਰ	੨੪੪	ਪਿੰਡ ਦੀਵੇ ਮੈਂ ਲੰਕਰ	੨੫੯	ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕਤਭਾ	੨੭੪
ਤਮਾਬੂ	੨੪੫	ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਅੱਗ	੨੫੯	ਚੁੜੇਲ ਗਈ	੨੭੪
ਖੁਦਾ ਇਕ	੨੪੫	ਚੁਖਣਾ ਦੇ ਪਾਠ	੨੫੯	ਤੁਰਕ ਦੀ ਬਰਤੂਤ	੨੭੪
ਮਾਤਾ ਜਿਉਣਾ ਬੰਦ ਸੀ	੨੪੫	ਪੁੰਡ ਕੇ ਮਲੀ	੨੬੦	ਹੌਲਦਾਰ ਕੀ ਬਦਲੀ	੨੭੪
ਏਡੀਆਂ ਤੀਮੀਆਂ		ਸਿਖਪੁਰਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ		ਪ੍ਰਥਮ ਦੌਰਾ ਦਿਵਾਲੀ ਭਾਅਦ	੨੭੫
ਵਿਆਹ ਕਰਾਵਟ	੨੪੫	ਦਾ ਦੌਰਾ	੨੬੧	ਭੋਤੀ ਜਿਹੀ ਖੁਣ	੨੭੫
ਗ਼ਰਬ ਦਾ ਬਗ਼ੀਚਾ	੨੪੬	ਦੇਕ ਮਹਿਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ	੨੬੧	ਖੁਕਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ	੨੭੫
ਸਮੇਂ ਬਿਚਾਰੇ	੨੪੬	ਦਸਤ ਲਗੀ	੨੬੧	ਮਾਸਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ	੨੭੫
ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟੇ	੨੪੬	ਹੋਝਾ ਫੈਲਿਆ	੨੬੧	ਕੈਸਰ ਦੇ ਸਿੱਖ	੨੭੫
ਖਿਮਾ ਬੀ ਤਲਬਾਰ	੨੪੭	ਭਾਈ ਦਿੱਤੂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ	੨੬੨	ਭਿਰਕਨ	੨੭੬
ਥੱਖ ਮਾਰ ਕੇ ਹੋਣ ਸਾਵੇਰਾ	੨੪੮	ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਅਖਬਾਰ		ਮੇਲਾ ਨਾਰਲੀ ਦਾ	੨੭੬
ਪਰ ਕੇ ਮਰ ਜਾਣਗੇ	੨੪੮	ਚ ਇਤਿਥਿਆ	੨੬੨	ਛੇਮਦਾਲਤੀਆਂ	੨੭੭
ਅਸੀਂ ਝੂਲ ਗਏ ਹਾਂ	੨੪੯	ਸੁਖ ਸਾਂਝ ਹੋਈ	੨੬੩	ਥਾਥਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ	
ਗੁਰੂ ਰੂਪ	੨੪੯	ਬੋਲੀ ਉਤਰ ਨਾ ਦੀਆ	੨੬੩	ਦਾ ਚਲਾਣਾ	੨੭੭
ਮਹੰਤ ਕਾਸ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਹੋ	੨੫੦	ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਦੀ ਉਕਸਾਹਟ	੨੬੩	ਮੁਕਰਸਰ ਦੀ ਮਾਘੀ	੨੭੮
ਅੰਤਰਜਾਮੀ	੨੫੦	ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ		ਜੰਗੀ ਭਜਨ	੨੭੮
ਸਾਭਾ ਗੁਰੂ ਰਾਖਾ ਹੈ	੨੫੦	ਓ ਬਚਨ	੨੬੫	ਗੁਰੂ ਦਿਕੇ	੨੭੮
ਜੰਤਨ ਕੀ ਰੁਣ ਸਾਧੀ ਸਾਖੀ	੨੫੦	ਜੋਤਸੀਆਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਹੀਂ	੨੬੫	ਬੁਤੀ ਸਾਭੀ ਰਹੀ	੨੭੮
ਸਾਤਰੀ ਨੈਂ ਸਭ ਮਾਰ ਲਏ	੨੫੧	ਮੇਦਾ ਡਿਕਾ ਸਹਾਰਨਾ ਚਾਹੀਏ	੨੬੫	ਅਤਰੀ ਦੀ ਵਾਰਤਾ	੨੭੮
ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਰਖੇ ਜਰੀਰ	੨੫੧	ਮਹਾਵੇ ਕਾ ਕੈਸਰ ਸਿੰਘ	੨੬੫	ਆਪ ਪਰਮੇਸਰ ਆਏ ਹੋ	੨੮੦
ਮਰ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾ ਕੋਈ	੨੫੧	ਜਿਸਕਾ ਚੁਨਾ ਉਸੀ ਕਾ ਪੂਜਾ	੨੬੬	ਅਤਰੀ ਫੇਰ ਅਈ	੨੮੦
ਦੇਹਤੇ ਨਾਲ	੨੫੧	ਜਗੀਰਦਾਰ ਨੂੰ ਦਾਟੇ	੨੬੬	ਮਲਿਕਾ ਚੜ੍ਹੀ	੨੮੧
ਦਿਲ ਟਿਕਾਣੇ ਨਹੀਂ	੨੫੨	ਅਮੁਕ ਬੰਡਾਰ	੨੬੬	ਕੁਤਮ ਕਬੀਲਾ ਤੋਤੀਦਾ	੨੮੧
ਵਕੀਲ ਤੇ ਨਿੰਹਗ	੨੫੨	ਮਾੜੀ ਗੱਲ	੨੬੭	ਤਿੰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੀਲਾ	੨੮੧
ਫੁੱਲੀ ਘੋੜੀ ਚਾਹੀਏ	੨੫੨	ਸੌਤਾ ਨੂੰ ਮੱਥਾ	੨੬੭	ਦੇ ਦੀ ਥਾ ਤਿੰਨ	੨੮੧
ਦੌਰੇ ਲਈ ਅਰਜੀ	੨੫੩	ਦੀਰਖਾ ਦੇ ਬੋਲ	੨੬੭	ਤਲਾਸੀਆਂ	੨੮੨
ਬਲਿਜ਼ਰਾ ਮੇਂ ਸੌਰਖੰਡ	੨੫੪	ਛੱਡਣੇ ਨਹੀਂ	੨੬੭	ਸੰਦੇਵਾਲ ਦਾ ਹੋਲਾ	੨੮੩
ਮੇਸ਼ੀਆਂ	੨੫੪	ਬਹਿਕਲ ਬਿਲ	੨੬੮	ਦੇ ਮਹਿਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ	੨੮੩
ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਇਥੱਠੇ	੨੫੪	ਕਤੋਂ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਹਮਲ	੨੬੮	ਹੋਲਾ ਸੰਦੇਵਾਲ ਦਾ	੨੮੩
ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਭਸੰਤੀਆ	੨੫੪	ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨਿਆਸਰਿਆ ਦਾ ਘਰ	੨੬੮	ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ	੨੮੪
ਧਿੱਕਾਰ ਹੈ	੨੫੫	ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿ	੨੬੮	ਪਾਖੰਡੀ	੨੮੪
ਫੇਖਰਰ ਵਿਆਹ	੨੫੫	ਅਖਰ ਵਰ	੨੬੯	ਦਰਸਨ ਦੌਰਾ	੨੮੪
ਨਰਸਨੁ ਦੇਖਤ ਦੇਖ ਨਸੇ	੨੫੫	ਨੀਕ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਹੈ	੨੬੯	ਮੇਲਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਨਾ ਦੇਖ	੨੮੬

ਅਤਰੀ ਨੂੰ ਬਚਨ	੨੮੬	ਓਹ ਸਮਾ ਬੀਤ ਗਿਆ, ਹੈ	੩੦੪	ਪਠਾਨ ਦੀ ਗੱਲ	੩੨੧
ਭਜਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ	੨੮੬	ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ	੩੦੪	ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਕੋ	੩੨੧
ਤਬੇਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗ	੨੮੬	ਗੁਰੂ ਕਾ ਟਹਿਲਾ ਛੱਡ ਕੇ		ਖਮਾ ਚਿਥੀਦਾਰ	੩੨੧
ਅਰਵਾਸ	੨੮੭	ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਰਾ	੩੦੪	ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ	੩੨੧
ਰਾਮ ਚੋਣਾ	੨੮੭	ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਲੜੇਗਾ ਸਰਪ	੩੦੪	ਬਾਬੂ ਤੋਜਾ ਸਿੰਘ ਭਾਈ	੩੨੨
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂ	੨੮੯	ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀ ਸਥਣਾ	੩੦੫	ਜਲਨ ਬੁਝ ਗਈ	੩੨੨
ਚੰਤਾ ਸਿੰਘ ਮਹਾਦੇ ਵਾਲਾ	੨੮੯	ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਤ		ਜਿਸਨੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ	੩੨੨
ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ	੨੯੦	ਉਝੀਕਦੇ ਰਾ	੩੦੫	ਮੈਂ ਭੁੱਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ	੩੨੩
ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ	੨੯੦	ਪ੍ਰਾਣ ਅਟਕੇ ਰਹੇ	੩੦੬	ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ	੩੨੪
ਮੇਨੂੰ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ	੨੯੧	ਬੁਰੇ ਭਲੇ ਹਮ ਥਰੇ	੩੦੬	ਤਾਇਆ ਨੰਬਾ ਸਿੰਘ	੩੨੪
ਚਿਲੇ ਬੁਰਸੀ ਦਿੱਤੀ	੨੯੧	ਕੁਝ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾ ਸੀ	੩੦੬	ਲੁਕਾਇਕੇ ਰੋਥੇ ਸੇ	੩੨੪
ਕਾਲ ਪੇਰ ਕੇ ਨੈ ਚੰਦਿਆ ਸੀ	੨੯੨	ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ		ਹਥ ਕੇ ਹਟ ਕਦੇ ਹੈ	੩੨੪
ਅਗਨੀ ਬੁਝ ਗਈ	੨੯੨	ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ	੩੦੭	ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ	੩੨੫
ਜੈ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਏ	੨੯੨	ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਆਇਆ	੩੦੭	ਜਿਉਣ ਕੌਰ ਦੇ ਹਥ ਖਜਨਾ	੩੨੬
ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜਿਹਾਵਰ	੨੯੨	ਮਾਈ ਅਤਰੀ	੩੦੭	ਤੁਸੀਂ ਬਚਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ	੩੨੬
ਉਪਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ	੨੯੩	ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੇਲਦਾ	੩੦੮	ਏਕ ਮਸਤਾਨੀ	੩੨੬
ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ	੨੯੩	ਸੈਣ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦਰਬਾਨ	੩੦੯	ਮੇਲੇ ਪਾਪ ਭਾਝੇ ਹੈ	੩੨੭
ਅਕਾਲ ਟਿਕਾਣੇ ਨਾ ਰਹੀ	੨੯੩	ਮੇਤ ਦਾ ਹਥ	੩੦੯	ਅਣ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਔਚਾ ਹੈ	੩੨੭
ਝੂਠੀ ਰਿਪੋਟ	੨੯੪	ਬਤੀ ਮਾਤੀ ਕੀਤੀ	੩੧੦	ਨਾਂਗੇ ਉਸਤਤ ਕਰਦੇ ਹੈ	੩੨੮
ਤਨਖਾਹ ਲਾਈ	੨੯੪	ਰਸਾਲਾ ਆਇਆ	੩੧੦	ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਦਰਬਾਨ	੩੨੮
ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇਰਕੀ	੨੯੪	ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈ ਅੰਤਰਜਾਮੀ	੩੧੧	ਜੈ ਨਾਮ ਜਪੇਰਾ	੩੨੮
ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ	੨੯੫	ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ	੩੧੧	ਪਰਾਈ ਬੀਜ	੩੨੮
ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ	੨੯੫	ਮਲਨ ਸੀਣ ਮੇ ਨਹੀਂ	੩੧੧	ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਦਾ ਲੇਗਰ	੩੨੯
ਬਖਸ਼ਿ ਜੀ	੨੯੫	ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਾਥ	੩੧੧	ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ	੩੨੯
ਨਵਾਂ ਹੋਲਦਾਰ	੨੯੬	ਸੁਭਾਉ ਲੁਏ ਲੁਏ ਹੈ	੩੧੨	ਭਾਵੇਂ ਸੇ ਮੁਕਬਰੀਆਂ ਕਰਨ	੩੩੦
ਤਾਂ ਛੱਡੁੰਗਾ	੨੯੬	ਲਿਖਾਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ	੩੧੨	ਜਿਉਣਾ ਸਾਗਣਾ ਹੋਵੇਗਾ	੩੩੦
ਤੁਸੀਲਦਾਰ ਡੇਰੇ ਆਇਆ	੨੯੬	ਓਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ	੩੧੩	ਵੇਰ ਨਹੀਂ ਮੁਕਬਲ ਬੋਲਿਆ	੩੩੧
ਭਰੰਗੀ ਡੇਰੇ ਆਇਆ	੨੯੭	ਸਾਨੂੰ ਕਦ ਛੱਡਦੇ ਸੇ	੩੧੩	ਅਤੁੰਟ ਭੰਡਾਰ ਵਰਤੋਗਾ	੩੩੧
ਚੁੰਨੀ ਲਾਲ ਡਿਪਟੀ	੨੯੭	ਭਜਨ ਬੀ ਕੇਰੇ ਲੋਕ ਹੈ	੩੧੪	ਤੁਸੀਂ ਬਖਸ਼ਿੰਦੇ ਹੋ	੩੩੨
ਜੀਵ ਦਇਆ	੨੯੮	ਬਚਨ ਕਦੇ ਨਾ ਸੀ ਮੰਤਿਆ	੩੧੪	ਮੁਕਬਲ	੩੩੨
ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਬਦ	੨੯੮	ਮੰਤ ਬਣਕੇ ਗਿਆ	੩੧੪	ਸਦਾ ਵਰਤ	੩੩੨
ਅਥ ਰਾਜੀ ਹੈ	੨੯੮	ਖਾਲੀ ਗਿਆ	੩੧੫	ਰਾਜੀ ਹੋਇ	੩੩੨
ਰਾਮਸਰ ਤੀਰਥ	੨੯੯	ਕਰ ਲੈਣ ਜੇਝੀ ਕਰਨੀ ਹੈ	੩੧੫	ਰਾਮਸਰ ਦੀ ਕਾਠ ਜੈ ਕੰਢੇਰਾ	੩੩੩
ਆਖਣਗੇ	੨੯੯	ਮਣਵਾਂ ਚਿਕਾ ਕੁਸ਼ਮਾਵਾਲਾ		ਏਕੇ ਹਮਨ ਹੋਇ ਹੈ	੩੩੩
ਬਡੀ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਸੀ	੨੯੯	ਦਾ ਹੋਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਚਨ	੩੧੭	ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ	੩੩੪
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ	੩੦੦	ਹੋਲੇ ਤੋ ਬਾਅਦ ਦਾ ਦੋਰਾ	੩੧੭	ਰਾਖ ਦਾ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ	੩੩੫
ਦੀਪਮਾਲਾ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ	੩੦੦	ਮੁਰਤੀ ਨਾ ਉਤਰੀ	੩੧੮	ਉਠਾਇਕੇ ਛੱਡਿਆ	੩੩੬
ਸਾਥੇ ਗੁਰੂ ਹੈਨ	੩੦੧	ਹਲਕ ਫੀਕ ਗੀਤਾ	੩੧੮	ਮੁਕਤਸਰ ਮੇਲਰ ਪਾਇਆ	੩੩੬
ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਏ	੩੦੧	ਆਇਆ ਅਕੱਲਾ ਹੀ	੩੧੮	ਦੇ ਭਜਨ	੩੩੭
ਬਡਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ	੩੦੧	ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ	੩੧੮	ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਨ	੩੩੭
ਮਮਿ ਦੀ ਨੂੰਹ ਭੋਲੀ	੩੦੧	ਦੇਵੀ ਨਾ ਪਲ ਥਰੇ	੩੧੯	ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ	੩੩੭
ਅਸਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ	੩੦੨	ਲਾਮ ਦਾ ਚੋਰ ਹੈ	੩੧੯	ਗਿੱਲਾਂ ਦਾ ਹੋਲਾ	੩੩੮
ਓਥੇ ਭੀ ਦੇਵੇਗਾ	੩੦੩	ਗੁਰੂ ਲੈ ਆਈ	੩੧੯	ਸੁਕਦਾ ਹਰਾ ਹੋਇਆ	੩੪੧
ਅਸਮੰਧ ਜਗ	੩੦੩	ਟਹਿਲੇ ਵਾਇਆ ਕੇ ਚੋਅਤ		ਮਤ ਮਚੀ ਜਾਈ ਹੈ	੩੪੧
ਝੱਟ ਭਜਨ ਲੈ ਗਿਆ	੩੦੩	ਸੁਖ ਹੋਣਗੇ	੩੧੯	ਬਿਨਾ ਇਲਾਨ	੩੪੧
ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ	੩੦੩	ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ	੩੨੦	ਜਨਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਦਾਣਾ	੩੪੧
ਕਰਮਾਂ ਕਾ ਕਸ਼ਫਾ	੩੦੩	ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਦੀਆ	੩੨੦	ਮੇਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿ ਮੇ ਭੁਲ ਗਿਆ ਹਾਂ	੩੪੨

ਸਿੰਘ ਮਝ ਆਏ	੩੪੨	ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ	੩੬੧	ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਈ	੩੮੪
ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਆਇਆ	੩੪੩	ਹੁਣ ਓਹ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ	੩੬੨	ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ	੩੮੪
ਉਤਰ ਭੋਜਿਆ	੩੪੩	ਬਾਨ ਸਿੰਘ ਬੁਆਲੀ ਪੁਰੀਆ	੩੬੨	ਬਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ	੩੮੪
ਉਹ ਬਰਮਹੀਣ ਹਨ	੩੪੪	ਦੇਨ ਭਈਆ ਦੇਕ ਸਰੂਪ	੩੬੩	ਦੇਨ ਭਾਈ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਹੈ	੩੮੪
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਾਇਆ ਹੈ	੩੪੪	ਪੁਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ	੩੬੩	ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਾਲੇ	੩੮੫
ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰਤਾ	੩੪੪	ਫਰੰਗੀ ਝੂਠ ਭੀ ਲਿਆ ਹੈ	੩੬੩	ਰਾਜੀ ਹੋਈ	੩੮੫
ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਖਾਇਆ	੩੪੫	ਝੂਠੇ ਗਹਿਣੇ ਕਿਉਂ ਪਾਇ ਹੋ	੩੬੪	ਤਨਖਾਹ ਲਾਈ	੩੮੬
ਲੋਕ ਹੋਕੇ ਬੰਝੇ ਰਹੇ	੩੪੬	ਸਿੰਘ ਸਜ ਕੇ ਘਰ ਗਿਆ	੩੬੪	ਰੁਪਏ ਨਾ ਦੇ ਹੋਏ	੩੮੬
ਭੋਰੀ ਬੜੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ		ਕੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕੁਝੀ ਨੂੰ	੩੬੪	ਜੇਹੜੇ ਕੰਮ ਲਾਏ ਹੋ ਸੇ ਕਰੋ	੩੮੬
ਹੋਈ ਹੈ	੩੪੬	ਮਾਤਾ ਜਿਉਣ ਕੀਰ ਜੀ	੩੬੫	ਉੱਚਣਾ	੩੮੬
ਸਿੰਘ ਸਾਜਿਆ	੩੪੬	ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਵਲਟੇਹਾ	੩੬੬	ਨੇਤਰ ਕੱਢੇ ਹਨ	੩੮੭
ਮਿਰਰਤ ਕਚਿ ਜੀਵਾਲਨਹਾਰ	੩੪੭	ਦੇਤਨਾ ਬਹਿਣ ਤੇ	੩੬੭	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਗਏ	੩੮੭
ਚਮਾਰਦਾ ਨਹੀਂ	੩੪੮	ਝੂਲ ਚਮਚਾਈ	੩੬੭	ਝੂਪ ਕਰੇ	੩੮੭
ਆਪੇ ਆਫਟਰੀ	੩੪੮	ਮੰਦਰੀ ਚੁਕੀ ਗਈ	੩੬੭	ਫਰੰਗੀ ਕਪਤਾਨ ਤੇ	
ਹੋਲਾ ਗੁਰੂ ਚੋਕ ਦਾ	੩੪੯	ਭੰਨ ਕੇ ਛੱਡਾਈ	੩੬੭	ਜਿਲਾ ਆਇਆ	੩੮੮
ਤਿੰਨ ਜਿਲੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ	੩੪੯	ਸਰਾਪ	੩੬੮	ਸਾਡੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਧੀਜਾਂ ਬੰਦ	
ਗੁਰੂ ਚੰਕ ਗਏ	੩੪੯	ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਜੁਖੀ ਹੈ	੩੬੮	ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ	੩੮੯
ਖਬਰਦਾਰ	੩੪੯	ਰੁਪਈਆ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਭੇਜ ਦਿਤਾ	੩੬੮	ਝੂਠੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਨਾ ਦੇਖੋ	੩੮੯
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਏ	੩੫੦	ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਤ	੩੬੯	ਵੱਡਾ ਵੈਦ	੩੮੯
ਅਗੇ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਰਹੇ	੩੫੦	ਤਾਂ ਝੁੱਕੀ ਹੈ	੩੬੯	ਬੇ-ਅਰਯਾਦਾ ਹੋਈ ਹੈ	੩੯੦
ਹੋਰ ਕੀ ਪੂਰੀ ਪਾਉਣੀ ਹੈ	੩੫੦	ਦੀਪਮਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	੩੭੦	ਮਾਤਾ ਨਿਬਲੀ	੩੯੦
ਵਸਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	੩੫੧	ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਵਿਆ ਕੀਤੀ	੩੭੦	ਭੁਭ ਖਬਰ ਨਾ ਜੀ	੩੯੦
ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਵਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ	੩੫੧	ਓਹ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਸੇਵਕ	੩੭੧	ਕਰਮ ਕਾ ਦੁਖ	੩੯੧
ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨਿਆ	੩੫੧	ਰੰਗੀਲਾ ਸਿੰਘ	੩੭੧	ਘਟ ਘਟ ਮੇਂ ਉਪਮਾ ਹੋਈ	੩੯੧
ਫਰੋਸਾ ਹੋਇਆ	੩੫੨	ਔਛੀ ਮੇਛਾ ਮੇਗਾਏ ਹੈ	੩੭੨	ਲਿਖਾਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ	੩੯੨
ਇਹ ਗੱਭਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ	੩੫੨	ਦੇਹੀ ਪੁਛਟਰੀ	੩੭੩	ਸਰਿਕੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ	
ਹਿਰਦਾ ਅੱਜ ਜੀਤਲ ਹੋਇਆ ਹੈ	੩੫੨	ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ	੩੭੩	ਜੋੜੀ ਜੋੜ ਸਮਾਊਣਾ	੩੯੩
ਏਹ ਝੂਠੇ ਭਰਨੇ ਹਨ	੩੫੩	ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਮਾਈ ਹੈ	੩੭੩	ਮਾਨਾਵਾਲੀ ਦਾ ਹੋਲਾ	੩੯੩
ਤਮਾ ਤੋਲ ਜਾਏ ਮਿਲੇ	੩੫੩	ਬਾਰਸ ਪੁਵਾਈ	੩੭੪	ਧੰਨ ਜਨਮ ਹੈ ਤੇਰਾ	੩੯੩
ਛਿਣੇ ਮੂੰਹ ਵੈਛਾ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ	੩੫੩	ਦਲਿਦੀ	੩੭੪	ਰਚਾਲਸਰ ਕਿਤਨਾ ਫੂ ਹੈ	੩੯੩
ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਆਇਆ	੩੫੪	ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਨੋਕਰੀ ਕਰੋ	੩੭੪	ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਈ ਹੈ	੩੯੩
ਅਰਜੀ ਖਾਜ਼ ਹੋਈ	੩੫੪	ਮਸਤਾਨੀ ਥਿਰਤੀ	੩੭੪	ਬੀਮਾਰੀ	੩੯੪
ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪਕੌੜੀਆ	੩੫੬	ਗਰੀਬਾ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਾ	੩੭੫	ਮਾਲੀ	੩੯੪
ਕੇਸਾ ਵਿਚ ਜਲ ਪਾਏ	੩੫੬	ਮਨਸਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ	੩੭੫	ਹੁਕੀਆ ਦੇ ਕੀ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ	੩੯੫
ਬਚਨ ਮੰਨਿਆ	੩੫੬	ਤਾਂ ਰਹਿਣ ਦੀਆ	੩੭੫	ਅਸੀਂ ਬੋਝੇ ਇਨ ਹੈਂ	੩੯੫
ਜੇ ਬਚਨ ਮੰਨੇ	੩੫੬	ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ	੩੭੫	ਭਿਪਟੀ ਆਇਆ	੩੯੬
ਜੁਝਾ ਲੋਖਾ ਸਿੰਘ	੩੫੭	ਜਿਸ ਤੋਂ ਚੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ	੩੭੬	ਸਰੀਰ ਜੀਤਲ ਹੋਇਆ	੩੯੭
ਤਦੇ ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ	੩੫੭	ਪ੍ਰਸਾਦਾ	੩੭੭	ਵੈਰਾਗ ਮੇਂ ਹੋਏ	੩੯੮
ਤਪ ਹਟ ਗਿਆ	੩੫੭	ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋਇਆ	੩੭੭	ਨਿਸ਼ਾਣੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ	੩੯੮
ਗਾਹਵ ਵਾਲੇ ਫੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਓ	੩੫੮	ਦੇਹੀ ਖੁਦਾਇ ਹੈ, ਰਾਮ ਹੈ	੩੭੭	ਕੋਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੀ ਹੈ	੩੯੯
ਜੇ ਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦੇਣਾ	੩੫੮	ਮੁਕਤਸਰ ਗਏ	੩੭੭	ਅਗਾਊਂ ਬਚਨ	੪੦੦
ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ	੩੫੮	ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਦਰਸਲ	੩੭੮	ਗਾਹਵ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਦਲੀ	੪੦੧
ਪਿਛਲੇ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ੇ	੩੫੯	ਨੇਤਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਘਟੀ	੩੭੮	ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ ਮੇਲਾ	੪੦੧
ਕੋਸੀ ਜਲ ਪਾਇਆ ਕਰ	੩੬੦	ਬੁਝਾਲ ਆਇਆ	੩੭੮		
ਆਪੇ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ	੩੬੦	ਮਾਈ ਅਤਰੀ ਦਾ ਕਤਲ	੩੮੦		
ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਕਰੇ	੩੬੧	ਹੋਲਾ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ	੩੮੩		
ਸਜਾਇ ਚਾਹੀਏ	੩੬੧	ਭੋਲ ਨਹੀਂ ਚੁਣਨੇ	੩੮੩		

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ

ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ' ਕ੍ਰਿਤ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਹਿੱਸਾ ਛਪਣ ਨਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰਾਣਾ ਵਡਮੱਲਾ ਕਾਰਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਵੱਡਾ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜਪ-ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ ਹੀ ਸੁਣਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਅੱਜ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਕ ਵੱਡਮੁਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਚਨਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜਾਣ-ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਣ-ਛਪਿਆ ਗ੍ਰੰਥ ਸਦੀ ਕੁ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੌਤਕ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਸੇ ਭੰਡਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਹਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅੰਦਰ ਜਨਮਸਾਖੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਗੁਣ ਸਮੇਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਥਾਂ-ਪਰ-ਥਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਪਾਠ ਸਮੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਖਰੜੇ ਦੇ ਪਾਠ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਵੇਰਵੇ ਪੂਰਨ ਰਾਏ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਇੰਨ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬਾਰੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਪੱਖੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਭਰਦੇ ਰਹੇ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਵੱਡੇ ਸਾਈਜ਼ ਦਾ ਪੰਜ ਕੁ ਸੌ ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਸੀ, ੨੦੦੨ ਦੇ ਜਪ-ਪ੍ਰਯੋਗ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਵਨ ਕਰਨ ਤਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੱਡਮੁਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਵੇਰਵੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਲਮਬੰਦੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ

ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕੁੱਝ ਦੀ ਸੁਰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ, ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੀ ਅਗਿਆਨਤਾ, ਕਰੀਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਬੇ ਕਾਬਦਗੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ। ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਦੇਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਤਾਂ ਸੁਧਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਉਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬਣਦਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਸ ਕੇਂਦਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮ ਕਿਵੇਂ ਤਿਲਮਿਲਾਏ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੋਝਿਆ ਕਿ ਦੇਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਉੱਠੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਿਰਲੱਥ ਸੁਰਿਆ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਕੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਜਾਂ ਤੇਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਜਲਾਵਤਨ ਕੀਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਹਿੱਸਾ (ਦੂਜਾ ਭਾਗ) ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮੁਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਔਖਾ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਔਖਾ ਸੀ। ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੱਤਾ ਪੱਤਾ ਕੁਕਿਆ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ) ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਐਸਾ ਭੈਅ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੁਝ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਵੀ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੇ। ਉਹ ਬੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਸਧਾਰਨ ਹੋਵੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੁਲ੍ਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਰ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਖਬਰ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਲੰਘਿਆ ਹੈ। ਤੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਪੰਜ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਮਤ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਵਰਨੀ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਹਵਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਸੌਂਦਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਘਰ ਪਹਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣੀ ਪਈ, ਚੁਰਮਾਨੇ ਤਾਰਨੇ ਪਏ ਅਤੇ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲਣੇ ਪਏ।

ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀਆਂ, ਸੂਰ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਂਭ ਦੀ ਗਾਥਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਚਲਾਕੀ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ੁਲਮ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਤਸ਼ੱਦਦ ਨਾ ਪਾਝ ਸਕੇ ਨਾ ਤੋੜ ਸਕੇ। ਸਗੋਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹਨਾਂ ਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਫੈਰ ਪ੍ਰਾਣ ਰੁਮਕਣ ਲਗ ਪਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਉਦਾਸੀ ਛਾਈ ਸੀ। ਔਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਜੀਵ ਚਿਤਰਣ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਛਪਣ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਘਾਲਿ ਝਾਏ ਪਈ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਹੈ, ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵਾਸਤੇ ਛੁਟ ਨੋਟ ਦੇ ਕੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਚਨਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਿਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਪਾਠਕ ਵਰਗ ਵਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਸਵਾਗਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ, ਇਸ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ।

੪ ਮਈ ੨੦੦੫

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ

ਭੂਮਿਕਾ

ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ ਦੀ ਅਮਰ ਵਾਰਤਕ ਰਚਨਾ 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ' ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਸੰਮਤ ੨੦੫੯ ਬਿਕਰਮੀ, ਅੱਸੂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ੧੪ ਅਕਤੂਬਰ ੨੦੦੨ ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਛਪ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਭਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

'ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ' ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਰਤਾ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਮੁੜ ਉਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਪਰਾਗਰਾਜ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗ਼ਾਰਦ ਦੀ ਤੈਨਾਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ' ਦੇ ਇਸ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਰਾਗਰਾਜ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੱਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਂ ੧੮੭੨ ਤੋਂ ੧੮੦੬ ਈ (੧੮੨੮ ਤੋਂ ੧੮੬੩ ਬਿਕਰਮੀ) ਚੌਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

'ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ' ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੱਕ ਦੇ ਆਏ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਹਨ ਆਰੰਭਕ ਕਾਲ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਲ, ਵਿਯੋਗ ਕਾਲ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਕਾਲ। ਆਰੰਭਕ ਕਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ੧੮੫੭ ਈਸਵੀ ਦੀ ਵਸਾਖੀ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਪਨ, ਡੇਂਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗੁਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਇਕ ਮਹਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਕਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਿੰਨੇ ਖੇਤਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਲ। ਇਹ ਸਮਾਂ ੧੮੫੭ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ੧੮੭੧ ਈ ਤੱਕ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਸਮਾਂ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਮੁੜ ਪੂਰਵ ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵੱਲ ਤਾਂ ਰੁਚਿਤ ਹੋਈ ਹੀ, ਬਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜੁੜਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਐਨਾ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਛ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਸਨ। ਕੁਛ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਵਰੀ

੧੮੭੨ ਈ ਨੂੰ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਪਰਾਗਰਾਜ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰੰਕਤ ਦੋਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵਰਣਨ 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ' ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਦੁਸਰੇ ਭਾਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਭਾਗ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਰਾਗਰਾਜ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗੁਪਤਚਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਉਂਦੇ 'ਚੇਤਰ' (ਮਾਰਚ-ਅਪਰੈਲ ੧੮੭੨ ਈ.) ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਦੋਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਵੱਡੇ ਵਿਦ੍ਰੋਹ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਸਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਰਾਗਰਾਜ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕੁਝ 'ਕੁਕੇ' ਫਿਲੌਰ ਫ਼ੌਜੀ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਡਰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਬਦਲ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਫਿਲੌਰ ਲੈ ਆਈ। ਲੇਕਿਨ ਫੇਰ ਕੁਝ ਸੋਚ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਕੇ ਗੱਗਾ ਪਲਟਨ ਫਿਲੌਰ ਲੈ ਆਈ। ਏਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਹੇਠਲੇ ਤੇ 'ਸੰਭਾਵਤ ਵਿਦ੍ਰੋਹ' ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ੯ ਮਾਰਚ, ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਚੁਪ-ਚਾਪ ਪਰਾਗਰਾਜ ਦੇ ਕਿਲੇ ਦੇ ਕੱਢਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰੇਲ ਰੱਭੀ ਰਾਹੀਂ ਕਲਕੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਰੰਗੂਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫੇਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਵੱਡੀ ਫ਼ੋਰਸ ਲੈ ਕੇ ਖੁਦ ਹੇਠਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਜੋ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਅੰਬਾਲੇ ਤੋਂ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਘੋੜਸਵਾਰ ਦਸਤੇ ਵੀ ਰੋਪੜ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਲੰਝ ਪੈਣ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਥਵਾ ਕੂਕਿਆਂ ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਛੇਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਇਕ ਸਥਾਈ ਪੁਲੀਸ ਗਾਰਦ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਅਨੰਦ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਭੋਗ ਪਾਠ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਸੀਮਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਹੀ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਚੌਕੀਦਾਰ ਛੇਰੇ ਬੈਠੀ ਗਾਰਦ ਅਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਗ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਚਿਕਰ 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ' ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਾਗਰਾਜ ਅਤੇ ਫੇਰ ਰੰਗੂਨ ਭੇਜ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬਰਮਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਚੇਚੇ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਵੀ। ਲੇਕਿਨ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੰਗੂਨ ਜਾ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵੀ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਰੰਗੂਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਐਕੜਾਂ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਪਕੜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਦੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਵੀ ਪਾਠਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣਗੇ।

ਅਤੇ ਜਾਣ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਕਿੰਨੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਝੱਲ ਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਸਾਲ ੧੮੮੫ ਈ ਤੱਕ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਰਮਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਰਗਈ ਦੇ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਦਲਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਫੇਰ ਵੀ ਇਸ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਨਾ ਰੁਕੇ। ਹਰ ਕੋ ਬਰਮਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੁਰੋਡੀ ਥਾਂ ਤੇ ਚੁਪ ਚੁਪੀਤੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੋਹਾਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਇਸ ਖਬਰ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਲੱਭੇ ਗਏ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਇਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਪਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਤੜਫ਼ਦਿਆਂ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਬਰਮਾ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਵੀ ਝੱਲੀਆਂ ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੀਕ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਮੈਂ 'ਵਿਯੋਗ ਕਾਲ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਤਾਂ ੧੮੭੨ ਈ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਰਤੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਅਤੇ ਬਰਮਾ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਵੱਜੋ ਪਰਦੇਸ਼ ਗਏ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲ ਸੀ। ੧੮੮੫ ਈ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਦੌਰ ਨਿਰੋਲ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰੇ ਆਉਣ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਅਥਵਾ ਪਾਠ ਆਦਿ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਗਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੀਕ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਘੀ, ਦੀਵਾਲੀ ਅਥਵਾ ਵਸਾਖੀ ਮੇਲਿਆਂ ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵੀ ਮੇਲੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਅਗਰ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਦੌਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਗਾ ਪਿੱਛਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਆਲਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ੧੮੮੯ ਈ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਉੱਜੜ ਕੇ ਆਏ ਬਾਗੜੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਪਰ ਲੰਗਰ ਲਈ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨਾਲ ਗਾਰਦ ਕੈਸਾ ਸਲੂਕ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਸਨ ਉਹ ਸਿੱਖ ਜੋ ਡੇਰੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗਾਰਦ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਸਹਾਰਦੇ, ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਖਾਂਦੇ, ਕੈਦਾਂ ਵੀ ਭੁਗਤਦੇ, ਪਰ ਫੇਰ ਡੇਰੇ ਆ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਲੇਖਕ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ੧੮੮੨ ਈ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਹੰਢਾਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਗਾਰਦ ਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਖਾਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਕੈਦ ਵੀ ਕੱਟਣੀ ਪਈ, ਲੇਕਿਨ ਜੇਲ੍ਹ ਚੋਂ ਰਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੇਖਕ ਫੇਰ ਡੇਰੇ ਆ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਲੇਖਕ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਅਤੇ ਆਪ੍ਰੀ ਹੰਢਾਏ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਕਲਮ 'ਕਠੌਰ ਸੱਚ' ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰੰਚਕ ਮਾਤਰ ਵੀ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ’ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਸ਼ੰਕਾ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਸਾਧਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪੱਛ ਪੁੱਛ ਕੇ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸਨ। ਲੇਖਕ ਡੇਰੇ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਤਾਂ ਸਾਖੀਆਂ ਪੁੱਛ ਸੁਣ ਕੇ ਲਿਖਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਦੌਰੇ ਤੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਜਦੋਂ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਪੱਛ ਪੁੱਛ ਗੁਰੂ ਜੱਸ ਲਿਖਦਾ। ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਸਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਦੇ ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਲਿਖਵਾਉਂਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ’ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਲਿਖੀਆਂ।

ਇਕ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ‘ਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ’ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਨ ਦਾ ਭਵਿੱਖਤ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ-ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ, ਪੰਨਾ-੪੨੦), ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੇਠ ਲਿਖਵਾਇਆ। ਹੁਣ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਛਪਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਛਪਣ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ’ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਹ ਹਨ-

- ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਾਗਰਾਜ ਤੋਂ ਰੰਗੂਨ ਭੇਜਣਾ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਭੇਜ ਕੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨਾ।
 - ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਗਾਰਦ ਬਿਠਾਈ ਜਾਣੀ ਅਤੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੇ ਕਰੜਾਈ।
 - ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਹਾਲ।
 - ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਰੰਗੂਨ ਅਤੇ ਮਰਹੀਦੀ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹਾਲ।
 - ਸੇਵਕ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣਾ।
 - ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦੀ ਝੂਠੀ ਖਬਰ।
- ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬੜੇ ਹੀ ਹੌਸਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਭਾਵ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ, ਗਾਰਦ ਅਤੇ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਖਤੀਆਂ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ।
- ਸਿਪਾਹੀ ਗੋਦੇ ਅਤੇ ਮਾਈ ਅਤਰੀ ਦੇ ਕਤਲ।
 - ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਾਲ ਆਦਿ।

ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵਾਰਤਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਰੰਭਕ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੈਂ ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ’ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਦੱਸ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਠੇਠ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਠੇਠ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਫੇਰ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੱਜੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਕਿਉਂ-ਕਿਉਂ,

ਸਪਾਹੀ-ਸਿਪਾਹੀ, ਇਕਤ੍ਰ-ਅਕਤ੍ਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ-ਲੁਧਿਆਣਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਸ਼ਨਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪ੍ਰਸਾਦਿ-ਪਰਸਾਦ-ਪ੍ਰਸਾਦ ਪੇਹਰਾ-ਪਹਿਰਾ ਆਦਿ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਪਾਦਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਭਾਗ ਪਹਿਲੇ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਨ ਸੰਮਤ ਤਰਤੀਬ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਸਕਣ। ਚੈਪਟਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹੈਡਿੰਗ ਅਤੇ ਸਬ ਹੈਡਿੰਗ ਵੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ ਸੰਬੰਧਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਥਵਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ’ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸੰਪਾਦਨ ਦਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਸਭਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਲਈ ਮੈਂ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਕ੍ਰਿਤੰਗਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਉਚੇਚਾ ਸਮਾਂ ਦੇਂਦੇ ਹੀ ਸਨ ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਵ ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੇਵਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ’ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੀ ਰੀਝ ਅਤੇ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਛਪਵਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਰੀਝ ਨਾਲ ਛਪਵਾਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਹੈ।

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ’ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਟਾਈਪ ਸੈਟਿੰਗ ਵੀ ਕਾਫੀ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਕੈਡਕੈਨ ਦੇ ਸ੍ਰ. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਛਪਵਾਈ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਾਰਜ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੈਨੇਜਰ ਸਤਿਚੁਗ ਦੀ ਭੱਜ ਦੌੜ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦ।

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ’ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਅਨੇਕਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਐਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਭਾਗ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਆਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਗੇ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

੨੩੪੮-ਬੀ, ਗਜਾ ਪਾਰਕ, ਗਣੀ ਬਾਗ,

ਦਿੱਲੀ-੧੧੦੦੩੪

ਫੋਨ : ੦੧੧-੨੭੧੮੨੩੦੨

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਰਾਗਰਾਜ ਮੇਂ

ਪਰਾਗਰਾਜ ਮੈਂ ਜੋ ਫਰੰਗੀ ਸਾ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗੇ ਕੇ ਕਿਵੇਂ (ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ) ਗੁਜਰੀ ਹੈ। ਅੰਬਾਲੇ ਵਾਲੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੀ ਤੇ ਜਿਲੇ ਲੁਧਗੜ (ਲੁਧਿਆਣੇ) ਕੀ ਤੇ ਨਿੰਦਕਾਂ ਕੀ ਏਹੁ ਮਰਜ਼ੀ ਸੀ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸਮਝਾ ਜੇ ਮੌਕੇ ਪਰ ਬੋਲੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾ ਤਿਸ ਥੀਂ ਪੁਛਿਆ ਚਾਹੀਏ। ਬੋਲੀ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਸੋਦਿਆ ਪਰਾਗਰਾਜ ਮੈਂ ਪਰਾਗਰਾਜ ਵਾਲੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜਰੀ ਸੀ, ਮੌਕੇ ਪਰ ਤੁਮਨੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਬਾ ਉਸ ਕਹਾ ਜਬ ਹਮ ਗਏ ਸੇ ਤੇ ਇਨਕੇ ਜਿਤਨੇ ਸਿੰਘ ਸੇ ਤਿਨਾਂ ਕੇ ਹਾਥੋਂ ਮੈ ਚਿੱਟੀਆਂ ਮਾਲਾ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ। ਖੁਦਾਇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਮਾਲਾ ਥੀਂ ਇਨਾਂ ਇਨਾਂ ਕੇ ਹਾਥੋਂ ਮੈ ਕਾਠ ਕੀ ਛਟੀ ਭੀ ਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਖੁਦਾਇ ਪ੍ਰਸਤ ਲੋਗ ਹੈ। ਏਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਸਤਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਏਧੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਫੜਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਕਤ ਤਾਂ ਅਗੇ ਸੇ ਉਯਰ ਨਾ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਤੱਤਾ ਨੇਤਰ ਭੀ ਨਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਇਨ ਕੋ ਫਾਂਸੀ ਦਿਓ। ਅਰ ਇਤਲਾਹ ਭੀ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੇ ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਬੇਵਸ ਹੈ ਮੈਥੋਂ। ਸੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਜਾਇ ਕੀਤਾ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੈ ਏਹ ਤੇ ਆਪ ਖੁਦਾਇ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਇਸ ਕੋ ਫਾਂਸੀ ਦਿਓ। ਏਹ ਜਹਾਰ ਸੁਣਕੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਜੋ ਪਿਛਲਾ ਪਰਵਾਨਾ ਸੀ ਸੋ ਪਾੜ ਦੀਆ।

ਕਾਵਨ ਉਤਾਰੂ ਕੀਤਾ

ਮਹਾਰਾਜ ਬੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇ ਭੀ ਆਇ ਪੁਛਿਆ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਏਸ ਦੇਸ ਜਾਂ ਮੁਲਖ ਵਿਖੇ ਆਇ ਜਾਏ ਤਾਂ ਦੰਗਾ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੰਗਤ ਉਹਨਾਂ ਕੀ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਹਨ। ਦੰਗਾ ਨਾ ਆਗੇ ਕੀਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਦੰਗਾ ਸੋ ਕਛ ਤੋਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀਏ ਗਏ ਕੁਝ ਤੋਪਾਂ ਅੱਗੇ ਉਡਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਕਾਲੇ ਪਾਨੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਹੈ।

ਜਿਨ ਜਾਇਕੇ ਸਿੰਘ ਉਡਾਏ ਥੇ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ ਲਾਟ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਸੇ ਫਰੰਗੀ ਉਤਾਰੂ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ। ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਕੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਲੁਵਾਇ ਲਈਆਂ ਰਾਜਿਆਂ ਕੀਆਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਕੀਆਂ। ਹੋਰ ਜੋ ਲੋਕ ਥੇ ਸਭ ਨੇ ਮੋਹਰਾਂ ਲਗਾਇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕੇ ਏ ਜਿਉਂਦਾ ਨਾ ਆਵੇ ਏਸ ਦੇਸ। ਜੇ ਆਇ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾ ਧੁਆਨੂੰ ਛੱਡੇ ਤੇ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡੇ। ਰਾਜ ਖੋਸ ਲੈਣਗੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗੂੰ।

ਪਹਿਲੀ ਮੋਹਰ ਰਾਜੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲਾਈ ਕਿ ਏਹ ਏਸ ਦੇਸ ਮੇਂ ਨਾ ਆਵੇ। ਜੇ ਆਇ ਗਿਆ ਨਾ ਤਾਂ ਧੁਆਨੂੰ ਛੱਡੇ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡੇ। ਏਸ ਰਾਏ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਾਰਿਆਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਲਾਈ।

ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਮੋਹਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਤਿਨਾਂ ਕੇ ਨਾਮ (੧) ਮਹੰਤ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁਟਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (੨) ਸੰਤ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਖਵਾਂ ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ (੩) ਮਹੰਤ ਧਿਆਨਪੁਰੀਏ ਬੈਰਾਰੀ ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ।

ਪਰਾਰਾਜ ਵਾਲੇ ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਮੋਹਰਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਦੇਖੇ ਤੁਮਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੈਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜੇ ਔਰ ਰੱਯਤ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਮੋਹਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹੈਂ ਕੇ ਏਹ ਜਿਉਂਦਾ ਏਸ ਦੇਸ ਨਾ ਆਵੇ। ਮੋਹਰਾਂ ਦੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਧਰਤੀ ਪਰ ਦੁਹੱਥੜ ਮਾਰੀ ਕੇ ਮੈਂ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹੈਂ।

ਗੁਰੂ ਬਧ ਬੰਦ ਕਰੋ

ਫੇਰ ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਕੈਸੇ ਦੰਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ? ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਧਰਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਕੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਬਧ ਨਾ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਤੁਮਾਰੇ ਰਾਜ ਮੈਂ ਜਗਾ ਜਗਾ ਬੁੱਚੜਖਾਨੇ ਲਾਏ ਹੈਂ। ਏਹ ਦੰਗਾ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਾਤ ਹੱਛਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਏਕ ਦਮ ਸਭ ਬਿਗੜ ਜਾਏਗਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਬੁੱਚੜਖਾਨੇ ਬੰਦ ਕਰੋ। ਜੇਕਰ ਬੁੱਚੜਖਾਨੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਦੰਗਾ ਜਿਆਦਾ ਹੋਏਗਾ, ਹਟੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਸਹਿਰਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਬਧ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਫ਼ਰੰਗੀ ਕੇ ਕਹੇ ਸੇ ਕੋਈ ਚਿਰ ਹਟੇ ਰਹੇ ਫੇਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਫੇਰ ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਲਾਲ ਕੁੜਤੀ ਮੈਂ ਕਰੋ ਸਹਿਰਾ ਮੈਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਓਸ ਦਿਨ ਥੀਂ ਲਾਲ ਕੁੜਤੀ ਮੈਂ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਬਧ, ਏਸ ਗੁਰੂ ਬਧ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਥੀਂ ਵੈਰ ਭਾਵ ਚਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਹਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਰਾਰਾਜ ਮੇਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਬਿਸ਼ਨਪੁਰੀਏ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਜਿਸ ਜਗਾ ਵਾਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ

੧ ਕਾਵਨ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਗਾ ਭੀ ਨਾ ਥਾ। ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਭੀ ਨਾ ਥੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੈਂ ਥਾ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਇਕ ਏਹ ਹੈ ਮੇਰਾ ਭਜਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੂਕਾ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਫੜ ਲਿਆਏ ਹੈ। ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਕਹਾ ਛੋਟੀ ਅਵਸਥਾ ਥੀ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਕਰਮ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਨਾ ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹੈ। ਭਜਨ ਅੱਗੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਓ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਰਹਾਂਗੇ ਉਥੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਸੁਣਕੇ ਫਰੰਗੀ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ।^੧

ਫੇਰ ਫਰੰਗੀ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਸੇ ਬੋਲਿਆ ਜੀ ਆਪ ਕੇ ਹਮ ਨਹੀਂ ਲਜਾਂਦੇ ਹੈ, ਧੁਹਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਜੇ ਹੈ ਸੇ ਸਾਨੂੰ ਲਿਖਦੇ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਏਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦੀਆ ਤਾਂ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡੇ ਨਾ ਧੁਆਨੂੰ ਛੱਡੇ। ਇਸ ਕੀ ਫੌਜ ਬਿਨਾ ਦਮਾਂ ਥੀਂ ਨੌਕਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਓਧਰੇ ਈ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਸੀਸ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਕਰਕੇ ਪੂਰੇ ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ ਹੈ। ਚਾਂਦੀ ਸੋਨਾ ਲਿਆਇਕੇ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨ ਹੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੀਸ ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਈ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਮਰਜੀ ਹੈ ਤਿਥੇ ਬਰਤੋ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਆਉਨੇ ਮੈ ਨਰਾਜ ਹੈ ਤਿਨਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਔਰ ਮੋਹਰਾ ਲਾਈਆ ਹੋਈਆ ਸੁਣਾਓ। ਜੇਹੜੀਆ ਮੋਹਰਾ ਲਗੀਆ ਹੋਈਆ ਸੀਆ ਸੋਈ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕੱਢਕੇ ਦਿਖਾਈਆ, ਸਭਨਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਸੁਣਾਏ। ਫਰੰਗੀ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਭਾਗ ਮਾੜੇ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਸੇ ਖੁਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਕੇ ਆਪਨੇ ਦੇਸ ਤੇ ਤੋਰ ਦੀਆ ਹੈ। ਹਮ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਭਾਗ ਬਡੇ ਹੈ ਜੋ ਐਸੇ ਖੁਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਕੇ ਦੀਦਾਰ ਹੋਏ ਹੈ ਫੇਰ ਕਹਿਨੇ ਲਗਾ ਕੇ ਏਹ ਤਾਂ ਬਡੇ ਬਲੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨੇ ਸੇ ਸਰੀਰ ਕੀ ਤਾਸੀਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਤ ਆਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੁਦਾਇ ਚਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਆਨੇ ਰੋਜ ਕੇ ਖਰਚ ਵਾਸਤੇ ਦੇਤੇ ਥੇ, ਉਸ ਦਿਨ ਥੀ ਚਾਰ ਆਨੇ ਕੀ ਜਗਾ ਰੁਪਯਾ ਰੋਜ ਕਰ ਦੀਆ, ਬਸਤਰ ਬਖਰੇ ਰਹੇ। ਏਕ ਏਕ ਆਦਮੀ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਪਲੰਘ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦੀਏ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੇ ਕਰੋ ਬੰਦਗੀ

ਨਹ ਬਢਨ ਘਟਨ ਤਿਲੁ ਸਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਧਰਤੀ ਸੇ ਜੋ ਮੋਹਰਾ ਲਾਈਆ ਸੀਆ ਸੇ ਮੋਹਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈਆ, ਬਿਆਨ ਲਿਖਿਆ ਅਰ ਅੱਠ ਕੰਸਲ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ। ਬਿਆਨ ਸਾਰਾ ਤੇ ਮੋਹਰਾ ਦੇਖਕੇ ਅੱਠ ਕੰਸਲ ਤੇ ਕਲੱਕਤੇ ਵਾਲੇ ਲਾਟ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਕੀ ਰਾਇ ਲਾਈ ਕੇ ਸਭ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦੇਓ

੧ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਲਾਹਬਾਦ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਸੂਬੇ ਬੁਹਮਾ ਸਿੰਘ, ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ, ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ, ਹੁਕਮਾ ਸਿੰਘ, ਰੂੜ ਸਿੰਘ, ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ਼ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਲਾਹਬਾਦ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਆਇਕੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕੇ ਤੁਮ ਸਭ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀਆ ਜਾਏਗਾ। ਬਾਬੇ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੁਛਿਆ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੱਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਣਕੇ ਬਾਬੇ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ 'ਛਣਿ ਘਾਲੇ ਸਭ ਦਿਵਸ ਸਾਸ ਨਹ ਬਚਨ ਘਟਨ ਤਿਲੁ ਸਾਰ। ਜੀਵਨ ਲੋਰਹਿ ਭਰਮ ਮੋਹ ਨਾਨਕ ਤੇਉ ਗਵਾਰ।'

ਜੇ ਜੋ ਕਰਤਾਰ ਕੀ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸੇ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਜਿਤਨੇ ਸੁਆਸ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹੈ ਤਿਲ ਨਹੀਂ ਬਧਦੇ ਘਟਦੇ। ਬਾਬੇ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਾ ਕੇ ਕੇਸੀਂ ਜਲ ਪਾਵਦਿਆ ਕੇ ਕੇਸ ਭੀ ਉਖੜ ਗਏ ਹੈ, ਫੇਰ ਭੀ ਅੰਤ ਕੋਂ ਏਹੋ ਈ ਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਕੋਈ ਸਖ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅੱਛਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇਰੀ ਰਜਾਇ, ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਹੱਛੀ ਲਗਾਦੀ ਹੈ ਸੋ ਕਰ। ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ।

ਰੱਛਿਆ ਹੋਵੇਗੀ

ਬਾਬੇ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਬਿੱਲੇ ਭੀ ਬੜਾ ਅਦਬ ਰੱਖਦੇ ਹੈ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਹੈ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਪੱਚੀ ਪੱਚੀ ਪਾਠ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਰੱਛਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿੰਘ ਲਗੇ ਪਾਠ ਕਰਨ। ਨੀਂਦ ਵੀ ਨਾ ਸੀ ਆਉਂਦੀ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਭੀ ਬਨਾਉਂਦਾ ਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਭੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੈਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹ ਹੈ, ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਦਾ ਸਾਥਾ ਹੋਇਆ। ਸਭ ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਹੈ ਤੂੰ ਟਹਿਲ ਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿ।

ਸਿਦਕ ਬੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ

ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਣੀ ਬੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਣੀ ਤਾ ਨਾੜ ਹੈ ਸਿੱਟਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਫੇਰ ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਾਮ ਵੀ ਤੋਹ ਹੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿੱਟਨ ਲਗ ਪਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਦੱਸੋ ਦਾਣਾ ਕੇਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾਣਾ ਸਿਦਕ ਹੈ। ਜੇ ਬਾਣੀ ਪੜਕੇ ਨਾਮ ਜਪਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿਦਕ ਨ ਹੋਇਆ ਤਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ।

ਕੰਜੀਆਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਨ

ਇਕ ਦਿਨ ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੰਜੀਆਂ ਤੁਮਾਰੀਆਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਨ। ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਸੁਬਿਆ ਥੀ ਪੁਛਿਆ ਕੰਜੀਆਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਈਏ। ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਸੁਬਿਆ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੇ ਦੇਸ ਦੇਸ ਮੈ ਮਹੰਤ ਬਣਾਇ ਦੇਵੇ ਆਪੇ ਆਪਨੇ ਦੇਸ ਕੀ ਕਾਰ ਕਰਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ, ਕਾਰ ਤੁਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਏਹ ਭੀ ਸੁਬਿਆ ਕੀ ਰਾਇ ਸੀ ਕੇ ਕੰਜੀ ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੇ ਮਿਲੇ। ਬਾਬਾ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ (ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ) ਚੱਕ ਦਾ ਸੀ ਤਿਸ ਥੀ ਪੁਛਿਆ। ਬਾਬੇ

ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੇ ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਜੋ ਏਸ ਕਾਰ ਨੂੰ ਤਰ ਲਵੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਭਾਈ ਭਾਵੇਂ ਏਸ ਕਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਵੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਕੀ ਸਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਿਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਕੇ ਸਾਡੀ ਭੀ ਏਹੋ ਰਾਇ ਸੀ ਕੇ ਓਹੀ ਚਲਾਵਨਗੇ। ਬਿੱਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੀਆ ਕੇ ਦੋ ਹੋਨ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ - ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ। ਬਾਬੇ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਕੋਲੋਂ ਕਹਾ ਜੀ ਘਰ ਵੰਨੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਭਾਈ ਕੇ ਦੀ ਚੁਕਣੇ ਕਾ ਭਾਰ ਹੈ ਏਹ ਕਾਰ ਏਸੇ ਕੇ ਚਲਾਵਣ ਕੀ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸੇ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸੀ ਹੈ। ਏਸ ਦਿਨ ਵਾਸਤੇ ਰੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜੇ ਆਗੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੜ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਲੁਕਾਇਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਕੁੰਜੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ

ਥਾਨੇ ਸਾਹਨੇ ਮੈ ਹੁਕਮ ਆਇ ਗਿਆ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਕੇ ਦੋਹਾ ਕੇ ਬੁਲਾਇਕੇ ਕਹਾ ਤੁਮਾਰੇ ਦੋਹਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ ਮਾਲਕੀ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਕਹੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁੰਜੀਆਂ ਦੇ ਦੇਈਏ। ਬਾਬੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਥਾਂਇ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ। ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਜੋ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਏਸੇ ਨੂੰ ਕੁੰਜੀਆਂ ਚਾਹੀਏ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਭੀ ਕਹਿ ਦੀਆ ਜੋ ਮੇਰੀ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਭੀ ਏਹੀ ਮਾਲਕ ਰਿਹਾ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਲਿਖਵਾਇਕੇ ਤਾਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ। ਅਨੁਰਮੇ ਦਿਨ ਕੁੰਜੀਆਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ। ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਸੱਦਕੇ ਸਭ ਚੀਜ ਜੋ ਕਾਰਾਜ ਪਰ ਚੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਸੇ ਸਭ ਨਾਮਾ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਦੇਈ ਜਾਏ ਹੋਨ। ਏਕ ਸੰਦੂਕ ਸੇ ਬੇਖਰੀਆ ਪਈਆਂ ਸੀਆਂ, ਸੇ ਕੁੰਜੀਆਂ ਨਾ ਮਿਲਨ ਕਰਕੇ ਲਗਾ ਲਗਾਇਆ ਜਿੰਦਾ ਈ ਮੋੜ ਦੀਆ। ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਗਹਿਣੇ ਆਦਿ ਸਭ ਚੀਜ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ। ਨਗਦ ਰੁਪਿਆ ਜੋ ਸੀ ਸੇ ਗੈਰਮਿੰਟ ਪਾਸ ਰਿਹਾ। ਡੇਰੇ ਕੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਹੈ। ਚੰਦਰਮਾ ਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਰਗਟ ਹੋਣਗੇ।

ਇਕੋ ਰੂਪ ਹੈ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ

ਦੁਈ ਮੂਰਤੀ ਭਾਈ ਭਰਥ ਵਾਗੂ ਗੱਦੀ ਪਰ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਅਠਾਰਵੇਂ ਦਿਨ ਸਭ ਚੀਜ ਵਰਤਨ ਲਗੀ ਜਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਰਤਦੀ ਸੀ। ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਦਿਲ ਹਰੇ ਹੋਏ ਕੇ ਦੁਈ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਕੁੰਜੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਬੜੀ ਖਸੀ ਕੀਤੀ ਕੇ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸਾਭਨੇ ਵਾਸਤੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਇਕੋ ਰੂਪ ਹੈ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ। ਪਰ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਕੀ ਪਟੜੀ ਕੋਲ ਅੰਦਰ ਨਾ ਸੀ ਬੜਨਾ ਮਿਲਦਾ। ਜੇ ਕੂਕਾ ਦਰਵਾਜੇ ਕੇ ਆਗੇ ਆਵੇ ਜਾਂ ਪਟੜੀ ਮੇ ਆਵੇ ਉਸ ਕਾ ਚਲਾਨ ਕਰੇ ਏਹ ਹੁਕਮ ਸੀ। ਗਾਰਦ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਸਭ ਏਹੀ ਕਹਿਨ ਜੋ ਘਰ ਕੀ ਘਰ ਮੈ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਕਾਰ ਬਖਸੀ ਹੈ। ਜੇਹੜੇ ਨਿੰਦਕ ਦੁਸਟ ਹੈ ਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੇ ਹੈ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਏਹਨਾਂ ਕਾ ਪੰਥ ਬੰਦ ਹੋਇ ਜਾਇਗਾ।

ਲਾਰਡ ਮਿਓ ਦਾ ਕਤਲ

ਜਿਸ ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸਨਾਇਆ ਸੀ ਉਹ ਹਿੰਦ ਦਾ ਵਾਇਸਰਾਏ ਸੀ।^੧ ਉਸਕੇ ਕਤਲ ਕਾ ਹਾਲ ਕਹਿਤੇ ਹੈ। ਏਕ ਪਸ਼ੋਰ ਕਾ ਪਠਾਨ ਸੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਗੁਲ ਸ਼ੇਰ ਖਾ ਅੰਡੇਮਾਨ ਟਾਪੂ ਕੀ ਜ਼ੁਲ ਸੇ। ਪਾਛੇ ਉਸਕੇ ਭਾਈ ਨੇ ਉਸ ਲਾਟ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਨਾਮਨਜ਼ੁਰ ਕੀਤੀ। ਗੁਲ ਸ਼ੇਰ ਖਾ ਕੇ ਭਾਈ ਨੇ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਫ਼ਰੰਗੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਤੇਰੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਨਾਮਨਜ਼ੁਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਕਰ। ਉਹ ਲਾਟ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਚੜਿਆ। ਅੰਡੇਮਾਨ ਟਾਪੂ ਮੈ ਜਾਇਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਜਾਂ ਚੜਨੇ ਲਗਾ ਤਾਂ ਅਸਥਾਬ ਚਕਨੇ ਕੇ ਕੈਦੀ ਆਉਂਦੇ ਹੈ, ਉਹ ਪਠਾਨ ਗੁਲ ਸ਼ੇਰ ਖਾ ਭੀ ਆਇਆ। ਐਸਾ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ ਜਦ ਫੱਟੇ ਵੱਲ ਲਾਟ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਅੱਗੋਂ ਉਹ ਪਠਾਨ ਮਿਲ ਪਿਆ ਗੁਲ ਸ਼ੇਰ ਖਾ। ਤਕਦੀਰ ਕਾ ਤੇ ਕਾਲ ਕਾ ਜੋ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈ ਅੰਤਰਜਾਮੀ, ਉਸਦੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕੋਲੋਂ ਕੱਢਕੇ ਫੁਰਾ ਲਾਟ ਕੇ ਪੇਟ ਮੈ ਛੇਤੀ ਜੋ ਵੇਰ ਦੀਆ ਫ਼ਰੰਗੀ ਪਾਣੀ ਮੈ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਏਕ ਮਾਲਵੇ ਕਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜਹਾਜ਼ ਮੈ। ਤਿਸਨੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਰਨ ਚੁਕ ਕੇ ਜਮੀਨ ਪਰ ਪਾ ਕੇ ਲਾਟ ਕੇ ਪੇਟ ਪਰ ਕਪੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦੀਆ ਘਟ ਕੇ। ਉਸ ਲਾਟ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਲਿਖਾ ਕੇ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਪੁਲੀਸ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋ ਨਾ ਮਰਨੇ ਦੇਂਦੀ। ਇਸ ਮੁਲਕ ਕੇ ਲੋਗ ਪਸੂ ਕੀ ਮਾਨਿੰਦ ਹੈ। ਖੜੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ ਕੁਝ ਨਾ ਸਰੀ। ਇਸ ਪੁਲੀਸ ਕੀ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸ ਟਾਪੂ ਮੈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਚਾਹੀਏ। ਬੜੇ ਹੁਸਿਆਰ ਹੈ ਜਿਸ ਮਲਵਈ ਨੇ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਉਸ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਯਾ ਇਨਾਮ ਦੀਆ ਤੇ ਨੇਕ ਨਾਮੀ ਕਾ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆ ਲਾਟ ਨੇ। ਜਹਾਜ਼ ਉਸੀ ਵਕਤ ਕਲਕੱਤੇ ਕੇ ਤੌਰ ਦੀਆ। ਰਸਤੇ ਮੈ ਲਾਟ ਮਰ ਗਿਆ।

ਉਸ ਲਾਟ ਕੇ ਕਹਿਨੇ ਸੇ ਉਸ ਟਾਪੂ ਮੈ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਗਾਰਦ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਇਆ। ਨੌਕਰ ਰੱਖਨ ਨੂੰ ਸੀ ਜਾਨ ਰੱਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ ਸਿੰਘ ਸੀ ਉਹਨਾ ਬਿਚ। ਉਸਕਾ ਭਜਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਸੇ ਉਸ ਟਾਪੂ ਮੈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਪਲਟਨ ਹੈ। ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਹ ਸਾਖੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਆਇ ਦੱਸੀ ਕੇ ਇਉਂ ਲਾਟ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।

੧ ਲਾਰਡ ਮਿਓ।

੨ ਉਸੇ ਗੱਲ ਅਰਥਾਤ ੧ ਫ਼ਰਵਰੀ ੧੮੭੨ ਈ. ਨੂੰ ਵਾਇਸਰਾਏ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਾਠਾਂ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ

ਉਸੀ ਰਾਤ ਕੇ ਜੋ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਸੇ ਤਿਨਾਂ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਿਖਾਇਆ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਦਿਖਾਇਆ ਕੇ ਇਕ ਸਰਪ ਹੈ ਮੂੰਹ ਟੱਡੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਕਹੇ ਜੀ ਮੂੰਹ ਟੱਡੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਸਰਪ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੂਰਾ ਲਪੇਟ ਕੇ ਉਸਕੇ ਮੂੰਹ ਮੈ ਦੀਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਰ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਉਆ ਮਾਰਿਆ। ਪਉਆ ਗਡਵੇ ਨੂੰ ਜਾਇ ਲਗਾ। ਗਡਵਾ ਡਿਗ ਪਿਆ, ਪਾਣੀ ਭੀ ਡੁਲ ਗਿਆ ਤੇ ਸਰਪ ਭੀ ਮਰ ਗਿਆ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸੁਣਾਇਆ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਰਪ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਰਜ ਸਿੰਧ ਹੋਇ ਗਿਆ

ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ ਸੋ ਆਪ ਜਮਾਂ ਕੀ ਫਾਂਸੀ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਅਠਵੇਂ ਦਿਨ ਖਵਰ ਆਈ ਕੇ ਫਰੰਗੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇਹੜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਖਵਰਾਂ ਹੋਈਆਂ ਲਾਟ ਕੇ ਮਰ ਜਾਨੇ ਕੀਆ। ਪਾਠ ਜੋ ਕੀਤੇ ਸੇ ਤਿਨਾਂ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅੱਠਾਂ ਦਿਨਾਂ ਮੈ ਕਾਰਜ ਸਿੰਧ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਆਇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਮਾਕੂਫ ਹੈ। ਸੁਣ ਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਕੋ ਰਿਹਾਈ ਹੋਈ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਤੁਮਨੇ ਭੈਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਦੇਸ ਮੈ ਲਿਆਇਕੇ ਜਮਾਨਤ ਲੈ ਕੇ ਛੱਡਿਆ।^੧ ਏਕ ਨਾਲ ਕਾਰਦਾਰ ਸੀ ਦਸੈਦਾ ਸਿੰਘ, ਦੋਨੋਂ ਕੋ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ।

ਅਲੌਗ ਅਲੌਗ ਥਾਂ ਭੇਜੇ

ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਫਰੰਗੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ ਤੇਪਾ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਨੂੰ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਕ ਤਾਂ ਪੰਥ ਨਹੀਂ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਦੂਆ ਸਾਨੂੰ ਉਡਾਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਸੰਸਾ ਨ ਕਰੇ, ਸਾਨੂੰ ਖਿੰਡਾਇ ਦੇਣਗੇ। ਬਾਬੇ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਭੀ ਨਾ ਦਿਖਾਇਆ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਹਿਲੇ ਤੁਸੀਂ ਚਮਤਕਾਰ ਏਹ ਦੇਖਿਓ ਅੱਜ ਥੀਂ ਅਠਵੇਂ ਰੋਜ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਖਿੰਡਾਇ ਦੇਣਗੇ। ਜਾਂ ਅਠਵਾਂ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲੈ ਗਏ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਜਾਣਿਆਂ ਜੋ ਹੁਣ ਸਭ ਕੁਛ ਹੋਊਰਾ।^੨

ਸੂਬਿਆਂ ਕੋ ਭੀ ਖਿੰਡਾਇ ਦੀਆ। ਬਾਬਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ,

੧ ਸ੍ਰ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਚ ੧੮੭੩ ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।—ਕੁਕਾ ਮੁਵਸੈਟ, ਫਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ - ਪੰਨਾ ੨੩੦.

੨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ੯ ਮਾਰਚ ੧੮੭੨ ਈ. ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੁਪ ਚੁਪੀਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਕਢਿਆ। ੧੦ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਤੋਂ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲਕੇ ੧੧ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਜੁਝਾਜ ਚੜ੍ਹਕੇ ੧੬ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰੰਗੂਨ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਬਾਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਏਹ ਤਿੰਨੋਂ ਮੌਲਮੀਨ ਟਾਪੂ ਮੈ ਭੇਜ ਦੀਏ । ਬਾਬਾ ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਸੀਰਗੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਲੇ ਮੈ ਭੇਜ ਦੀਏ । ਬਾਬਾ ਹੁਕਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੁਨਾਰ ਕੇ ਕਿਲੇ ਮੈ ਭੇਜ ਦੀਏ । ਬਾਬਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਅਦਨ ਮੈ ਭੇਜ ਦੀਏ । ਫੇਰ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਮੈ ਆਇ ਗਏ ।

ਸੂਬਿਆ ਕੇ ਰੁਪਈਆ ਰੋਜ਼ ਸੀ ਖਰਚ ਵਾਸਤੇ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿਤਨਾ ਖਰਚ ਕਰ ਲੈਣ ਉਤਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹੈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ।

-
੧. ਤਿੰਨੋਂ ਸੂਬੇ ੧੪ ਦਿਸੰਬਰ ੧੮੭੨ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਪਹੁੰਚੇ। ੨੨ ਦਿਸੰਬਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਲਮੀਨ (ਬਰਮਾ) ਰਵਾਨਾ ਬਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ੩੦ ਦਿਸੰਬਰ ੧੮੭੨ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਮੌਲਮੀਨ ਪਹੁੰਚੇ ਗਏ।
 ੨. ਨਵੰਬਰ ੧੮੭੨ ਨੂੰ ਅਸੀਰਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਚੁਨਾਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।
 ੩. ਬਾਬਾ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ੨੪ ਮਾਰਚ ੧੮੭੩ ਈ. ਨੂੰ ਅਦਨ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਉਥੋਂ ਦਾ ਹਵਾ ਪਾਣੀ ਮਾਫਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮਈ ੧੮੭੫ ਈ. ਵਿਚ ਦੋਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰੰਗੂਨ ਵਿੱਚ

ਸੱਯਦ ਨੂੰ ਭਜਨ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਰੰਗੂਨ ਕੇ ਟਾਪੂ ਮੇ ਜਾਇ ਉਤਾਰਿਆ ਅਰ ਜੇਲ੍ਹਖਾਨੇ ਮੇ ਲੈ ਗਏ।^੧ ਜਾਏ ਈ ਬੀਮਾਰਾ ਵਾਂਗੁ ਸਰੀਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੰਗਤ ਕੇ ਵਿਛੋੜੇ ਕੇ ਵੈਰਾਗ ਮੈ ਛਕਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ। ਜੇ ਛਕਣਾ ਤਾਂ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਛਕਣਾ। ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਨਾਮ ਮਾਤਰ ਛਕਣਾ। ਸੁਖਮ ਸਰੀਰ ਹੋਇ ਗਇਆ। ਏਕ ਸੱਯਦ ਡਾਕਦਾਰ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਖਵਰ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਸਬਦ ਮਿਲੇ, ਮੈਂ ਦੁਆਈ ਕੇ ਬਹਾਨੇ ਏਥੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਧੁਹਾਡੇ ਤਾਈਂ, ਐਵੇਂ ਕੰਣ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਮੰਤਰ ਮਿਲੇ। ਤਾਂ ਉਸਕੇ ਭਜਨ ਦੀਆ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਰੰਗੂਨ ਕੀ ਧਰਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ ਕੇ ਆਪ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਚੜਕੇ ਆਏ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਚਰਨ ਪਾਏ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਾਪਾਂ ਕੇ ਦੁਰ ਕਰਨਗੇ। ਸਭ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਰੱਬ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਕੇ ਭਾਗ ਮਾੜੇ ਹੈ। ਐਸੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਰ ਦੀਆ ਹੈ। ਐਸੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨੇ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਅਰ ਭਜਨ ਲੈਨੇ ਸੇ ਸ਼ਾਂਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਤਾਰੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਇਹ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਆਪ ਰੂਪ ਆਇ ਧਾਰਿਆ ਹੈ।

ਫ਼ਰੰਗੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਔਦਾ ਸੀ।^੨ ਤਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਏਥੇ ਕੀ ਪੋਣ ਮਾਫਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਬਿੱਲਿਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਓਸ ਬੰਗਲੇ ਮੇ ਲੈ ਆਦਾ ਜਿੱਥੇ ਅੱਗੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ।^੩ ਚੰਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਕੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਔਦੀਆਂ ਸੀਆਂ ਨਾਲੇ ਪ੍ਰੇਟ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਖੁਲ੍ਹੀ ਪੋਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਚੰਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਬੰਗਲੇ ਕੇ ਅੰਦਰ ਝਾੜ ਫਨੂਸ ਝੁਲਾਏ ਸੇ।^੪

੧ ਰੰਗੂਨ ਦੀ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ। -ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਔਡ ਦੀ ਕੁਕਾ ਸਿੱਖੜ, ਪੰਨਾ ੨੧੨

੨ ਮਿਸਟਰ ਈਡਨ, ਆਫੀਸ਼ਿਏਇੰਗ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਬਰਮਾ।

੩ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਫਰ।

੪ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਇਲਜ਼ ਰੋਡ (ਅਜਕਲ ਇਸ ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਂ ਉਂ ਵਿਜ਼ਾਰਾ ਰੋਡ ਹੈ) ਵਾਲੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ੧੯੨੯ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਅਸੂ ਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਹ (੧੬ ਸਤੰਬਰ ੧੯੭੨ ਈ) ਨੂੰ ਆਏ। ੪੪x੪੪ ਫੁਟ ਲੰਮੇ ਚੌਤੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਮਰੇ, ਨਾਲ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਅਤੇ ਰਸੋਈ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਰਜਾਇ ਨਾਲ ਆਏ ਹੈਂ

ਰੰਗੁਨ ਸੇ ਕੋਸ ਪਰ ਏਕ ਦਰਿਆਇ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹੈਂ।^੧ ਕੋਸ ਪਰ ਫ਼ਰੰਗੀ ਕਾ ਬੰਗਲਾ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬੰਗਲੇ ਸੇ। ਜਾਂ ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਿਆ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੈਂ। ਝਟਾ ਝਟ ਕਾਠੀ ਪਾਇਕੇ ਤੇ ਘੋੜਾ ਭਜਾਇਕੇ ਜਮਾਦਾਰ ਕੋਲ ਜਾਇਕੇ ਘੂਰਿਆ ਤੁਮਨੇ ਜੰਦਰਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਹੈ? ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਪਾਛੇ ਨਦੀ ਬਿਖੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹੈਂ। ਜਮਾਦਾਰ ਕਹੇ ਕੇ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਜਾਂ ਜਾਇਕੇ ਜੰਦਰਾ ਬੋਹਲਕੇ ਦੇਖਣ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਹੈਂ। ਦੇਖਕੇ ਫ਼ਰੰਗੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਚਿਤਰ ਬਚਿਤਰ ਕੇ। ਮੁੜ ਗਿਆ ਜੰਦਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਤਤ ਛਿਨ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਪਾਂਚ ਫੇਰੀ ਫਿਰਿਆ। ਬੈਠੀ ਮੂਰਤੀ ਦੇਖਕੇ ਫੇਰ ਮੁੜ ਜਾਏ। ਫੇਰ ਉਸੀ ਮੂਰਤੀ ਕੇ ਮਰਾਰ ਤੁਰਿਆ ਆਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਬੜੇ ਜੰਦਰੇ ਲਗੇ ਲਗਾਏ ਈ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਕੇ ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਠੀਕ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈਂ ਸਮਰੱਥ। ਇਨਕੇ ਜੰਦਰਾ ਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰਹਿਣ, ਕੁਝ ਜਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਜੰਦਰੇ ਅਰ ਪਹਿਰੇ ਕੀ। ਇਨਕੇ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ ਜਹਾਂ ਮਰਜੀ ਚਾਹੇ ਜਾਵੇਂ। ਕਿਸੇ ਕੇ ਏਹ ਫੜਨੇ ਕੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਰਜਾਇ ਨਾਲ ਆਏ ਹੈਂ। ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਰੱਖੇ। ਜੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਹਿਣ ਸੋ ਕਰੋ। ਆਗਿਆ ਮੈ ਰਹੇ। ਬੱਘੀ ਪਰ ਚੜਾਕੇ ਸੈਲ ਕਰਾਉਣਾ ਜਬ ਕਹਿਣ।

ਰੋਜ ਬੱਘੀ ਵਾਲਾ ਆਇ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਚਾਹੇ ਜਾਵਣ ਚਾਹੇ ਨਾ ਜਾਵਣ ਸੈਲ ਕੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ ਫ਼ਰੰਗੀ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਕਰੀ ਹੈ ਏਡੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਕੇ ਕਿਉਂ ਦੁਖ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਏਡੀ ਦੂਰ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਧਰਤੀ ਮੈ ਕਿਸੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੈ ਰੱਖਦੇ, ਪਹਿਰਾ ਖੜਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਸਭ ਲੋਕ ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ। ਇਸਦੇ ਸਿੰਘ ਭੀ ਰਾਜੀ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੇ ਫੜਨੇ ਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਖ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੰਗਾ ਕੀਆ ਸੇ ਤਾਂ ਉਡਾਏ ਗਏ ਹੈਂ। ਇਨਕੇ ਕਿਉਂ ਲਿਆਵਣਾ ਸੀ? ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ ਪਰਮੇਸਰ ਜੀ ਹੈ। ਐਸੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਫੁਰੀਆਂ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਫੇਰ ਬਹੁਤ ਤਕੜਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸੀ ਤਕੜਾਈ ਕਰਨੀ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਕੀ ਹੱਛੀ ਨਹੀਂ। ਏਹ ਕਰਾਮਾਤੀ ਹੈ, ਜੇ ਚਾਹੇ ਸੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਸਾਂਤਕੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਮਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਤਾਂ ਹਾਥ ਸੇ ਮਾਰਨੇ ਕਰਕੇ ਬਾਢ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਨਕੀ ਤਲਵਾਰ ਰਸਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੇ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਹਾਂ ਮਰਜੀ ਹੈ ਤਹਾਂ ਸੈਲ ਕਰਨ।

ਅਗੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਸੇ ਨਿਕਲਨ ਦੇਂਦੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਸੇ ਬਾਹਰ ਫਿਰਨੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਫ਼ਰੰਗੀ ਦੇ ਗਿਆ। ਜਬ ਮਰਜੀ ਜਾਵਨ ਸੈਲ ਕਰ ਆਵਣ। ਅੱਗੇ ਸੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਸੀ,

੧ ਇਰਾਵਤੀ ਨਦੀ।

ਸੋ ਮਰਜੀ ਸੋ ਕਰਨ। ਬਾਰੂਵਾਂ ਜਾਮਾ ਜੋਤ ਕਾ ਪੰਥ ਕੇ ਵਾਲੀ ਖਾਲਸਾ ਨਿਆਰਾ ਕਰ ਆਪ
ਭੀ ਨਿਆਰੇ ਹੋਇਕੇ ਜਾਇ ਬੈਠੇ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਕ ਤਖਤਪੋਸ਼ ਪਰ ਆਸਨ ਕੀਤਾ। ਮੰਜੇ ਮੈ ਕੀੜੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੇ
ਚੌਹਾਂ ਪਾਵਿਆਂ ਕੇ ਹੋਠਾਂ ਜਲ ਕੇ ਗਮਲੇ ਕਰ ਕੇ ਦੇ ਦੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਬਿਸਖਪਰਾ ਜੀਅ
ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਚਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੈਦੀ ਮਿਲੇ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਤੁਮਾਰੀ ਟਹਿਲ ਕਰਨੇ
ਕੇ ਹੈ ਦੇ ਤਾ ਰੱਖੇ ਦੇ ਮੋੜ ਦੀਏ। ਮਕਬਲੀ ਤੌਰ ਬੇ। ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੰਨ ਕੈਦੀ ਬੇ, ਤੀਆ
ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਏਥੋਂ ਜੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਹਰਾ ਪਹਿਰਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਕੇ ਮਦਰਾਸੀ ਲੰਕਾ ਕਾ
ਰਾਤ ਨੂੰ ਫ਼ਰੰਗੀ ਗੋਰਿਆਂ ਕਾ। ਬੰਗਲੇ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਪਖਾਨਾ ਹੈ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਗੋਰਿਆਂ
ਕੀ ਪਲਟਨ ਹੈ। ਤੀਏ ਪਾਸੇ ਮਦਰਾਸੀਆਂ ਕੀ ਪਲਟਨ ਹੈ। ਚੌਥੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ
ਜਗਾ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਕੀ ਭੀ ਏਕ ਲਾਈਨ ਹੈ। ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ਾਂ ਕੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੂਕਿਆਂ ਤੇ ਸਖਤੀਆਂ

ਜੇ ਨਾਮ ਸੁਣੇਗਾ ਸੋ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਇਆ ਕਾ ਜਾਲ ਤਾਣਿਆ ਹੈ। ਵਿਰਲੇ ਸਿਦਕੀ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਹੁਕਮ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਚੀਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਐਸਾ ਸਮਾ ਆਵੇਗਾ ਤੁਸੀਂ ਕਛਹਿਰੇ ਬਾੜਾ ਤੇ ਝਾੜਾ ਮੈਂ ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਫਿਰੋਗੇ। ਅਕੰਤ ਜਾਇ ਬੈਠਾਗਾ। ਸੋ ਵਾਕ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ ਸਾਬਤ ਰਹੇ ਹੋਰ ਡੋਲ ਖੜੋਤੇ ਕੇ ਪੰਥ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹੈਂ।

ਬਹੁਲੀ ਵਾਲਾ ਸੁੱਧ ਸਿੰਘਾ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਗਏ ਤੇ ਪਾਛੇ ਬਹੁਲੀ ਰਾਮ ਮੈਂ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਡੋਡੀ ਪਿਟਵਾਈ ਜੇ ਇਉਂ ਨਾ ਕੋਈ ਕਹੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਹੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਸਜਾਇ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਮੈਨੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਟੈਡਿਆ ਗੁਰੂ ਆਇਆ ਨਾ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਸੂਰ ਸੂਰ ਕਹੀਏ? ਫੁਰ ਹੋਇ ਗਿਆ ਤੁਰਕ, ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ।

ਪਟੜੀ ਪਿੰਡ (ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਦੀ ਹੱਦ) ਕੀ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਬੜਨ ਦੇਂਦੇ ਹੈਂ। ਜੇ ਬੜਦਾ ਹੈ ਉਸਕਾ ਚਲਾਨ ਕਰਕੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਭੇਜ ਦੇਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਆਉਣੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹੈਂ। ਦੀਵਾਨ ਲਾਵਨਾ ਤੇ ਭੋਗ ਪਾਵਨਾ ਭੀ ਬੰਦ ਹੋਇ ਗਿਆ ਫਰੰਗੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ। ਸੁੰਨਸਮਾਧ ਵਾਂਗੂੰ ਬਰਤੀ। ਜਿਤਨੇ ਜੀਵ ਹੈਂ ਸੋ ਸਭ ਸੰਸੇ ਮੇਂ ਹੈਂ ਖਵਰੇ ਕਿੱਧਰ ਲੈ ਗਏ ਹੈਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ। ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ ਕੇ ਪਰਾਗਰਾਜ ਸੇ ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈਂ। ਸਿੰਘ ਸਭ ਸੋਚਾ ਕਰਦੇ ਹੈਂ।

ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਪਰ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ ਕੇ ਪਾਚ ਕੂਕੇ ਭੀ ਇਕੱਠੇ ਨਾ ਹੋਣ। ਜੇ ਕਿੱਧਰੇ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਤਲਾਹ ਕਰਕੇ ਜਾਏ ਥਾਨੇ ਮੇਂ ਜੋ ਬਿਨਾ ਇਤਲਾਹ ਜਾਏਗਾ ਉਸਕੇ ਸਜਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਭੋਗ ਪਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਲਾਹ ਦੇ ਕੇ ਪਉਣਾ।

੧ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ।

੨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਡਰ ਸੈਕਟਰੀ ਦਾ ੨੩ ਜਨਵਰੀ ੧੮੭੨ ਦਾ ਮੈਮੋ ਨੰ ੧੧ ਅਤੇ ੨੬ ਫਰਵਰੀ ਦਾ ਮੈਮੋ ਨੰ ੪੭ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਦੀ ਕੂਕਾ ਸਿੱਖਕ ਹਿੱਸਾ ੨ - ਪੰਨਾ ੧੨੧ ਅਤੇ ੧੮੯

੩ ਸਮਕਾਲੀ ਨੰਬਰ ੧੧੩ ਉਹੀ - ਪੰਨਾ ੨੧੭

ਕੂਕਪੁਣਾ ਛੱਡੋ

ਸਾਰਿਆਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸੱਦ ਲਏ ਜ ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਤੁਸੀਂ ਕੂਕਪੁਣਾ ਛੱਡੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੀ ਕੂਕਪੁਣਾ ਛੱਡੀਏ? ਧਨਲੇ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕੇ ਪਾਣੀ ਬੋਕੇ ਕਾ ਪੀਓ ਤੇ ਕਛਹਿਰੇ ਲਾਹ ਦੇਓ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕੇ ਨਾ ਜਾਓ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੜਨ ਦੇਓ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਇਕੇ ਸਬਦ ਪੜਦੇ ਹੋ ਸੇ ਨਾ ਪੜੋ। ਜਿੱਥੇ ਜਾਮੋ ਇਤਲਾਹ ਦੇ ਕੇ ਜਾਓ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਛਹਿਰੇ ਬੀ ਨਹੀਂ ਲਾਹ ਸਕਦੇ, ਬੋਕੇ ਕਾ ਪਾਣੀ ਬੀ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇ ਸਕਦੇ ਹੈਂ ਰੁਖਸਦ ਦੇ ਕੇ ਤੋਰ ਦੀਆ, ਕਹਾ ਕੇ ਆਏ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਕਾਇਕੇ ਤੋਰ ਦਿਆ ਕਰੋ ਸਿੰਘ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ

ਛੇਮੇ ਦਿਨ ਵੇਰ ਮੰਗਵਾਇਕੇ ਕਹਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਇਕੇ ਲਿਖਵਾਇ ਲਿਆਓ ਇਸਨਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੰਘ ਹੈਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਅਸੀਂ ਨਿਤ ਜਾਦੇ ਹੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਸਾਨੂੰ ਕੀਮੋ ਕਿਉਂ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਹੈ? ਕਹਾ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ਇਨਕੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭੇਜੇ ਬਖਸ਼ਾਇ ਆਵਨ। ਰਣ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਕਾ ਈ ਲਿਖਵਾਇ ਲਿਆਮਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਰਿਆਂ ਕਾ ਮੈਂ ਜੁਮੇਵਾਰ ਰਹਿਆ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਿਆ। ਪੁਜਾਰੀ ਨਾਭੇ ਕਾ ਬਾਕਬ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਝੱਟ ਲਿਖ ਦੀਆ ਕਿ ਇਸਨਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਪੰਚਮੇ ਦਿਨ ਵੇਰ ਪੱਚੀ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਨਾਭੇ ਮੈਂ ਭੇਜੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਕੇ ਪਾਸ ਕਿ ਇਨਕੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਵੇ। ਸੇ ਕਰੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਏਨਾ ਕੇ ਕੋਈ ਨਾ ਬੁਲਾਵੇ। ਜਦ ਸਿੰਘ ਗਏ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਦਰੀ ਨੀਲੀ ਵਿਛੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੇਖਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੈਰ ਵੀ ਨਾ ਧਰਿਆ ਦਰੀ ਪਰ। ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਏਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਤਖਤਾ ਕਾ ਇਨਕੀ ਪਗ ਉਤਰਦੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਛਕਾਉਣ ਲਗਾ। ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿੱਥੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਦਾ। ਮਹੰਤ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਕਾ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿੱਥੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਛਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾ ਛਕਿਆ। ਮਹੰਤ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਿਆ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਲਿਖ ਦੇਓ ਜੇ ਟੋਕ ਨਾ ਕੋਈ ਕਰੇ। ਅਨੰਦ ਭੀ ਪੜਾਮਾਂਗੋ, ਕੋਸੀ ਜਲ ਭੀ ਪਾਮਾਂਗੋ, ਬਬੇਕ ਭੀ ਰੱਖਾਂਗੋ, ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਭੀ ਕਰਾਂਗੋ। ਜੇਹੜੀ ਇਹਨਾਂ ਬਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਸੇ ਸਾਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ। ਮਹੰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਕਹਾ

੧ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਾਭਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਕਪੂਰਥਲੇ, ਜੀਂਦ ਆਦਿ ਰਿਆਸਤਾਂ।

੨ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਕੋਲਾ, ਪਿੰਡ ਸਿਆੜੂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ।

ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰੀਤੀ ਨਾ ਕਰੇ। ਥਾਨੇ ਪਰਥਾਨੇ ਸਾਰਿਆ ਕੇ ਲਿਖ ਭੋਜਿਆ ਕਿ ਰਾਜੇ ਕੇ ਕਹੇ ਬਮੁਜਬ ਰੀਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਏਹਨਾ ਕੇ ਰੋਕ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਟਿਕਣੇ ਦੀਏ।

ਹੋਰ ਬਣੇ ਕੂਕੇ

ਸਾਹਲਿਆਪੁਰ ਜਿਲਾ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਵਾਲਿਆ ਕੇ ਭੀ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਇ ਦੇਣਗੇ। ਜਮਾਨਤਾ ਲੈ ਕੇ ਛੱਡੇ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਮਛਕਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਹੋਰ ਬਣੇ ਕੂਕੇ, ਹੁਣ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡੇਗੇ। ਨਿੰਦਕ ਦੁਸਟ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ ਸਾਡੇ ਸਿਰੋਂ ਬਲਾ ਟਲੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਥ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕੇ ਅਸਾਂ ਛੋਟਾ ਈ ਬੂਟਾ ਪੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਤੋ ਕਹੀਆਂ ਕੁਹਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਵਢਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਦੇਖ ਤਾਂ ਸਈ ਕਰਤਾਰ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਜ਼ਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਪੁਛ ਪੜਤਾਲ

ਹਜ਼ਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਭੀ ਜਾਇ ਪੁਛਿਆ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਤੁਮ ਕੂਕੇ ਹੈਂ? ਬਹੁਤੇ ਮੁਕਰ ਗਏ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ ਕੂਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਏਹ ਖਵਰਾਂ ਅੱਗੇ ਈ ਹੋਈਆਂ ਸੀਆਂ ਕਿ ਸਿੰਘ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਹੈਂ ਅਤੇ ਜੇ ਨਾਮ ਕੂਕਾ ਕੌਮ ਹੈ ਸੋ ਸਭ ਕੇ ਉਡਾਇ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਸਬੱਬ ਸੋ ਮੁਕਰ ਗਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕੂਕੇ ਹੈਂ। ਇਕ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੁੱਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਕ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਏਹਨਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਹਮ ਕੂਕੇ ਹੈਂ। ਗੁਜਰਾਰ ਕਰਕੇ ਛਕਦੇ ਹੈਂ ਸਾਨੂੰ ਫੜਕੇ ਲੈ ਚਲੇ। ਕਿਸੇ ਕੀ ਬੁਰੀ ਭਲੀ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਜਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਕਰੇ ਹੈਂ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਮੁਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਲਿਖ ਲਿਖਾਇਕੇ ਫਰੰਗੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਪਛਤਾਵਣੇ ਲਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਮੁਕਰਨਾ ਸੀ ਤੋਪਾਂ ਅੱਗੇ ਤੇ ਨਾ ਸੀ ਉਡਾਉਣਾ। ਕੁਝ ਕਾ ਬਰਤਾਰਾਂ ਬਰਤਾਵਣੇ ਲਗੇ ਹੈਂ ਸੱਚ ਕੇ ਛਪਾਵਨ ਲਗੇ ਹੈਂ।

ਕਿਸੇ ਜਾਲਸਾਜੀ ਕਰੀ ਹੈ

ਅੱਗੇ ਜੇਠ ਹਾੜ ਮੈ ਚੌਥੇ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਬੁਠੀ ਜਾਲਸਾਜੀ ਕੀ ਲਿਖਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਸੁਨਾਣੇ ਲਗਾ ਥਾਨੇਦਾਰ। ਸਿੰਘਪਰੀਆਂ ਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਖਵਰ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਨਾਲ ਜੱਧ ਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ। ਹੁਨ ਜੇ ਜੁੱਧ ਛਿੜੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਖਵਰ ਕਰਨੀ ਅਸੀਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਮਾਰੇ। ਫੇਰ ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੁਆਡੇ ਨਾਮ ਕਾ ਪਰਮਾਨਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਲਸਾਜੀ ਕਰੀ ਹੈ, ਪਰਮਾਨਾ ਪਾੜ ਦੀਆ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਰਮਾਨਾ ਅਦਾਲਤ ਮੇਂ ਭੇਜਨਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਜਾਇਕੇ ਮੰਗਨੇ ਲਗਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇ। ਜੇ ਪਾੜੇ ਪਏ ਸੇ ਕਾਰਾਜ ਸੇ ਚੁਗਕੇ ਜੋੜ ਕੇ ਜਿਲੇ ਮੈ ਭੇਜ ਦੀਏ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਸੱਦਾ ਭੇਜਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਯੀ ਗਏ। ਜਿਲਾ ਜਗਰਾਮੀਂ ਜਾਇ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ

ਜੀ ਜਗਰਾਮੀਂ ਗਏ। ਇਕ ਦੇ ਘਰ ਗਏ, ਉਸਨੇ ਨਾ ਰਹਿਨ ਦੀਆ। ਇਕ ਬਾਕਬ ਸੀ ਤਖਾਣ ਸਿੰਘ ਉਸਕੇ ਘਰ ਗਏ। ਆਦਰ ਕਰਕੇ ਬਠਾਲੇ, ਰਾਤ ਕੱਟੀ। ਦਿਨੇ ਜਿਲੇ ਕੋਲ ਗਏ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਏਹ ਪਰਵਾਨਾ ਸਿੰਘਪਰੀਆਂ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਲਸਾਜੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ ਤੁਮ ਭੈਣੀ ਕੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੁੜ ਆਏ।

ਦੁਈ ਮੂਰਤੀ

ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਬਤੀ ਕਰਤਾਈ ਰਹੀ ਫੇਰ ਕੁਛ ਨਰਮਾਈ ਹੋਈ। ਪ੍ਰਗਟੇ ਜਗ ਮੈ ਦੋਨੋਂ ਭਈਆ। ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੈ ਤਹੀਆ। ਮਾਨੋ ਸੂਰਜ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਤ ਹੈ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਸੂਰਜ ਤਾਂ ਹੋਰ ਬਲੈਤ ਜਾਇਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਦੁਈ ਮੂਰਤੀ ਦੁਤੀ ਕੇ ਚੰਦ ਕੀ ਮਾਨਿੰਦ ਹੈ, ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੇ ਲਗੇ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੰਘ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਚਿਤਵਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਦੇਣ ਲਗੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਜਾਣਿਆ ਅਜੇ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਹਾਜਰ ਹਜ਼ੂਰ ਹੈ ਸਦਾ ਈ। ਗਾਛਲਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਹੈ, ਕੈਦੇ ਹੈ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਹੁਣ ਇਸਕਾ ਪੰਥ ਬੰਦ ਹੋਇ ਜਾਇਗਾ। ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮਾਰ ਕੁਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਧ ਮੁਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸੋ ਅਸਾਂ ਕਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਏਹ ਨਹੀਂ ਖਵਰ ਕਿ ਦੂਜੇ ਭਾਈ ਕੇ ਕੁੰਜੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੈ ਤੇ ਮਾਲਕ ਹੈ।

ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸੁਣਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਖਜਾਨੇ ਕੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੈ। ਗੱਦੀ ਪਰ ਬਠਾਲੇ ਹੈ ਦੂਏ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸੰਭਾਲਨੇ ਕੋ। ਸੁਣਕੇ ਸਿੰਘ ਔਣੇ ਲਗੇ ਦਰਸਨ ਨੂੰ। ਸੁੱਕੇ ਦਿਲ ਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈ। ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਔਦੀ ਹੈ। ਕੰਵਲ ਟਹਿਕ ਆਉਂਦੇ ਹੈ 'ਤਨੁ ਮਨੁ ਥੀਵੈ ਹਰਿਆ'। ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਹਰੇਬਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੂਰ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੈ। ਪਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਜੇ ਭਾਈ ਹੈ ਸੋ ਭੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਹੈ। ਏਸ ਮੂਰਤੀ ਕੇ ਰੰਗਾ ਕੇ ਬੇਲੇ ਕਾ ਬਚਨ ਸੀ ਕਿ ਕੰਮ ਦੇਣਗੇ। ਫੇਰ ਹੁਕਮ ਆਪ ਦੀਆਂ ਸੀ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅੱਗੇ ਖੇਤੀ ਛੱਡ ਦੇ ਤੇ ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਲੰਗਰੋਂ ਪਰਸਾਦਾ ਛਕਿਆ ਕਰ। ਫੇਰ ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਜਦ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਰਾਰਾਜ ਮੈ ਕੇ ਕੁੰਜੀਆਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਨ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕੇ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਕੇ ਮਿਲਨ। ਸੱਚੇ ਖਜਾਨੇ ਕੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਮੈ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੋਇ ਰਹੇ ਹੈ।

ਦੁਸਹਿਰੇ ਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ

ਅੱਗੇ ਸੰਮਤ ੧੯੨੯ ਦੁਸਹਿਰੇ ਪਰ ਭੀ ਸਿੰਘ ਆਏ। ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸਨ ਕੇ ਔਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ਾ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਮਿਤ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਓ। ਪਾਚ ਭੋਗ ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਬੜੇ ਸਾਹਿਬ ਬਾਲੇ ਕਮਰੇ ਮੇਂ ਪਾਏ। ਭੋਗ ਪੈਂਦੇ

ਥੇ ਤਾਂ ਮੁਕਬਲਾ ਬਟਨ ਕੋਲ ਕਹਿਆ ਕਿ ਉਨਕੇ ਭੋਗ ਧਰੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਔਣੇ ਜਾਣੇ ਲਗੇ ਹੈ ਜਿਸੇ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਥੇ। ਬਟਨ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਇਆ। ਭੋਗ ਪੈ ਚੁਕੇ ਸੇ। ਬਟਨ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਪਾਠ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਕੋ ਜੇਕਰ ਭਾਈ ਮਾਰੂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਬੀ ਓਥੇ ਈ ਪਾਸ ਭੇਜਾਂਗੇ। ਭੋਗ ਨਾ ਪਾਵੇ। ਦੀਵਾਨ ਲਾਇਕੇ ਸਬਦ ਭੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹੇ ਅਰ ਇਥੇ ਸਿੰਘ ਭੀ ਨਾ ਔਣੇ ਦੇਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਹੁਕਮ ਦੇਓ ਤਾਂ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਪਾਇ ਲਈਏ। ਫਰੰਗੀ ਬੋਲਿਆ ਤੁਮਾਰੀ ਹਲਵਾ ਖਾਨੇ ਕੀ ਮਰਜੀ ਹੋਗੀ। ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਓ ਅਰ ਏਥੇ ਸਿੰਘ ਭੀ ਨਾ ਔਣੇ ਦੇਓ।

ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਭੋਗ ਪੈਂਦੇ ਹੈ ਓਥੇ ਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈ ਤੇ ਗਲਬੇ ਕੀਆ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਗਲਬਾ ਜਾਇਕੇ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਉਣੇ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਵੇਹਨਾ ਕਾ ਏ ਈ ਬੰਦ ਕਰੇ। ਮੁਕਬਲਾ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂ ਪਾਚ ਸਿੰਘ ਭੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਦੇਖ ਲਏ ਤਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕੈਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੇ ਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਸੀ ਸੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਵੇਹ ਹੁਕਮ।

ਬੁੱਧ ਬੁੱਧ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਦੁਸਹਿਰੇ ਕੇ ਬਾਦ ਜਿਸਨੇ ਆਇਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣਾ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਏਕੋ ਰੂਪ ਹੈ। ਦੂਈ ਮੂਰਤੀ ਮੇ ਜੈਤ ਧਰਕੇ ਖੇਡ ਚਲਾਵਣਗੇ। ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਹੱਥ ਰੱਖਣਗੇ, ਉੱਤੇ ਪਰਾਇਆ ਕੀਆ ਸੱਟਾਂ ਲਗਣ ਗੀਆ। ਰਾਜੇ ਫਰੰਗੀ ਰੱਯਤ ਸਭ ਰਲਕੇ ਏਸ ਪੰਥ ਨਾਲ ਵੈਰ ਭਾਵ ਪੁੱਜਕੇ ਕਰਨਗੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਕੋ ਲੈ ਗਏ ਹੈ ਬਿਨਾ ਗੁਨਾਹਾਂ ਬੀ। ਪਾਛੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਕਰਝਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਗਾ ਪਰ ਜਗਾ ਸਿੰਘ ਰੇਕ ਦੀਏ ਹੈ। ਸੁੱਖੁ ਸਫੈਦਪੋਸ਼ ਤੇ ਨੰਦਬਰਦਾਰ ਭੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੇਕਰ ਖਵਰ ਹੁੰਦੀ ਕੇ ਤੁਸਾਂ ਬੀ ਉਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਬੀ ਨਾਲ ਈ ਤੁਰਾਇ ਦੇਵੇ।

ਅੱਗੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਆਈ। ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿੰਘ ਆਏ ਕਿ ਦੂਈ ਮੂਰਤੀ ਗੱਦੀ ਪਰ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਨਾਂ ਜਿਨਾਂ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੇ ਸੇ ਆਏ। ਧਰਮ ਰੀਤੀ ਫੇਰ ਤੁਰੀ, ਸਭ ਨਿਰਭੈ ਹੋਏ। ਬੜੀਆ ਖਸੀਆ ਹੋਈਆ ਕੇ ਘਰ ਕੀ ਘਰ ਮੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੇਹ ਕਾਰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੇ ਚਲਾਵਣ ਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵੇਹ ਖੇਡ ਭਾਈ ਕੇ ਈ ਚਲਾਵਣੇ ਕੀ ਸੀ, ਸੇ ਕਾਰ ਭਾਈ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਦੂਈ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇਗਾ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਜੈਸੇ ਚੰਦਰਮਾ ਕੀਆ ਕਲਾ ਬਧਦੀਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਬੁੱਧ ਬੁੱਧ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਜਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਿਤ ਕੀ ਬਿਰਤੀ ਚਲਨੇ ਵਾਲੀ ਖੜੀ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

੧ ਡੀ ਐਸ. ਪੀ. ਲੁਧਿਆਣਾ, ਜੇ. ਪੀ. ਬਾਰਬਰਟਨ।

ਸ਼ੁੱਧ ਨਿੰਦਕ

ਨਹਿਰ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ।^੧ ਗਰੂ ਜੀ ਕੀ ਹੱਟੀ ਸੀ ਓਥੇ। ਡਿਉਂਦੀ ਭਰੀ ਹਈ ਸੀ ਕਣਕ ਕੀ। ਉਠਾ ਉਤੇ ਲੱਦਕੇ ਜਾਇ ਬੇਚੀ। ਕਣਕ ਬਿਕਨੇ ਲਗੀ। ਆਪ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੋਇ ਆਂਦੇ ਹੈ। ਦੀਪਮਾਲਾ ਮੈ ਸਿੰਘ ਆਏ ਦੇਖਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਨਿੰਦਕ ਨੇ ਲੁਧਿਹਾਣੇ ਮੇ ਪਕਾਰ ਕੀਤੀ ਏਕ ਤਾਂ ਤੋਰਿਆ ਹੈ ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਹੈ। ਦੁਸਹਿਰੇ ਪਰ ਪੰਜ ਸੈ ਕੂਕਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਉੱਤੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕੂਕਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਔਦੀ ਮਾਘੀ ਨੂੰ ਖਵਰੇ ਕਿਤਨੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋਉਗਾ। ਏਸ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਲੱਛਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇ ਹੈਨ, ਏਸ ਕਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਲਵੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਮੂਰਤੀ ਕੇ ਆਗੇ ਕੂਕੇ ਆਂਦੇ ਥੇ ਤਿਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਸ ਮੂਰਤੀ ਕੋਲ ਆਂਦੇ ਹੈ। ਧੁਆਡੇ ਹੈਨ ਮੁਦਈ। ਜੇ ਬਹੁਤ ਕੂਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੋਈ ਗਲਬਾ ਕਰਨਗੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਈ ਰਾਜ ਲੈਨਗੇ, ਫੇਰ ਕੋਈ ਜਤਨ ਨਈਂ ਬਨੇਗਾ।

ਨਿੰਦਕ ਅਰੜਾਇਕੇ ਮੋਏ

ਡਿਉਂਦੀ ਬਿੱਚੋਂ ਕਣਕ ਬਿਕ ਗਈ ਸੀ। ਡਿਉਂਦੀ ਮੇਂ ਗਾਰਦ ਨੇ ਮੰਜੇ ਡਾਹ ਲਏ। ਕਾਣਾ ਹੌਲਦਾਰ ਚਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਇਕ ਮੁਨਸੀ। ਨਿੰਦਕਾਂ ਕੇ ਕੋਹਣੇ ਸੇ ਰੋਜ ਕੀ ਰੋਜ ਖਵਰ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਨ ਲਗੇ। ਜੇ ਰੁੜਕੇ ਬਾਲਾ ਨਿੰਦਕ ਸੀ ਸਾਹਬਾ, ਜਿਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੇ ਬਾਨੇਦਾਰ ਚਾੜ੍ਹ ਆਂਦਾ ਸੀ, ਤਿਸਕੀ ਔਖ ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਤਾਂ ਸੁੱਜੀ ਰਹੀ, ਫੇਰ ਏਕ ਬਰਸ ਕੀੜੇ ਪਏ ਰਹੇ। ਅਰੜਾਇਕੇ ਨਿੰਦਕ ਮੋਇਆ। ਬੜਾ ਦੁਖ ਪਾਇਕੇ ਨਰਕਾਂ ਮੈ ਜਾਇ ਪਿਆ।

ਇਕ ਨਿੰਦਕ ਲੁਧਿਹਾਣੇ ਮੇਂ ਜਿਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗਊਆ ਕੇ ਬੁੱਚੜ ਮਰਵਾਏ ਸੇ ਹੁਣ ਮਲੋਰ ਕੋਟਲੇ ਪਰ ਧਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੱਲ ਕੇ ਧੁਆਡਾ ਰਾਜ ਖੋਸ ਲੈਣਗੇ ਏਸਨੂੰ ਏਸ ਦੇਸੋਂ ਲੈ ਜਾਵੇ ਏ ਈ ਫਸਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭੇਜਣੇ ਮੇਂ ਮੁਹਰੇ ਸੀ, ਦੁਸ਼ਟ ਕੀ ਪਿੱਠ ਪਰ ਫੌੜਾ ਹੋਇਆ। ਕਿਰਮ ਚਲ ਗਏ। ਮਾਸ ਖਾਇ ਗਏ। ਚਰਲ ਪਾਇ ਦੀਆ। ਫੇਰ ਸਿਆਨਿਆਂ ਨੇ ਮਾਸ ਉਸ ਚਰਲ ਫੌੜੇ ਮੈ ਪਾਇ ਦੇਨਾ। ਔਠਾ ਪਹਿਰਾਂ ਮੈ ਮਾਸ ਖਾਇ ਜਾਣ ਹੋਰ ਪੌਣਾ ਰੋਜ ਹੀ। ਇਉਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨਿੰਦਕ ਅਰੜਾਇਕੇ ਮੋਇਆ ਬੜਾ ਦੁਖ ਪਾਇਆ। ਅੰਤ ਕੇ ਨਰਕਾਂ ਮੈ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਅਰੜਾਵੈ ਬਿਲਲਾਵੈ ਨਿੰਦਕੁ।

ਕਾਣਾ ਹੌਲਦਾਰ

ਕਾਣੇ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਆਇਕੇ ਨਵਾਂ ਤਹਿਤ ਜਮਾਇਆ ਕੇ ਪਟੜੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਕੂਕਾ ਨਾ ਆਵੇ। ਜੇੜਾ ਸਿੰਘ ਆਵੇ ਉਸਕੇ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਥਾਨੇ ਮੈ ਭੇਜ ਦੇਣਾ ਤੇ ਕੋਹਣਾ ਫੇਰ ਨਾ ਏਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪਟੜੀ ਮੇਂ ਬੜੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਲੁਕ ਛਿਪਕੇ ਦਿਨ ਕਟਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਬੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਜਾਵਨਾ ਚੁਪ ਚਾਪ ਈ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ

੧ ਨਹਿਰ ਸਰਹਿੰਦ।

ਮੇਂ ਖਵਰਾਂ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਗਾਰਦ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਬੈਠੀ ਹੈ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਖੜੋਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ। ਬੜੀ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਟੜੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਬੜਨ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਕੋ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਕੈਂਹਦੇ ਹੈ ਜੇਕਰ ਫੇਰ ਤੂੰ ਆਇਆ ਤੈਨੂੰ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਮੇਂ ਪਚਾਮਾਂਗੇ ਹਥਕੜੀ ਲਾਇਕੇ। ਸਿੰਘ ਫੇਰ ਜਕ ਗਏ ਕਿ ਗਾਰਦ ਬਠਾਈ ਹੈ। ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਮੁਕਬਲੀ ਕਰਕੇ ਬਠਾਈ ਹੈ।

ਪੈਲੇ ਤਿੰਨ ਸਪਾਹੀ ਇਕ ਹੌਲਦਾਰ ਸੀ। ਕਾਣਾ ਹੌਲਦਾਰ ਅਨਪੜ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਰਜੀ ਕਰਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਨਸ਼ੀ ਸਦਵਾਇ ਲਿਆ। ਰੋਜਨਾਮਚਾ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਰੋਜ ਕੀ ਰੋਜ ਲਿਖਕੇ ਖਵਰ ਭੇਜਣੀ। ਫੇਰ ਅਰਜੀ ਕਰਕੇ ਚੌਥਾ ਸਪਾਹੀ ਮੰਗਵਾਇਆ। ਛੇ ਰੈਹਣੇ ਲਗੇ।

ਬਾਹਰੋਂ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ

ਸਿੰਘ ਔਣ, ਰਾਤ ਕੱਟਕੇ ਬਾਹਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਜਾਨਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਾਹਰ ਹੀ ਜਾਇਕੇ ਦਰਸਨ ਦੇ ਔਣਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਭੈਣੀ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਅੰਦਰੋਂ ਬੜਿਆ ਸਪਾਹੀ ਫੜ ਲੈਨ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਚਲਾਨ ਕਰਕੇ ਥਾਨੇ ਭੇਜਨਾ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਛਡਨਾ ਤੇ ਕੈਂਹਣਾ ਭੈਣੀ ਜਾਇਕੇ ਨਾ ਬੜੀ। ਥਾਨੇ ਕੀ ਮਤਹਿਤ ਘਰ ਕੈ ਭੇਜ ਦੇਨਾ। ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ ਬੇ ਅਦਾਲਤੀਆਂ ਕਰਨੇ ਲਗੇ।

ਬੈਠਾ ਜੜ੍ਹਾਂ ਭੁਤਰ ਦੇਈ

‘ਬੈਠਾ ਵੇਖੇ ਵਖ ਇਕੋਲਾ’ ਸੇ ਇਕੰਤ ਜਾਏ ਬੈਠੇ ਹੈਂ। ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਬਰਤੰਤ ਦੇਖਦੇ ਹੈਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ। ਏਕ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕੋਈ ਹਰਿਆ ਬੂਟ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜੈਸੇ ਕੀਲੀ ਕੋਲ ਚੱਕੀ ਮੇਂ ਦਾਨੇ ਬਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ, ਜੇ ਨਾਮ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜੇਗਾ ਸੇ ਬਚੇਗਾ ਹੋਰ ਸਭ ਮਾਇਆ ਮੂੰਹ ਆਵੇਗੀ। ਪੰਜਾ ਤੱਤਾਂ ਕੀ ਅਗਨੀ ਕੋ ਛੁੱਟੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸੇ ਹੁਣ ਕਲਜੁਗ ਮੈਂ ਸਤਿਜੁਗ ਬਰਤਾਵਨ ਨੂੰ ਜੇਤ ਕਾ ਜਾਮਾ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਪਿਰਥੀ ਪਰ ਧਰਮ ਬਰਤਾਵਣਾ ਹੈ। ਸੇ ਸਬਦ ਨੇ ਦੋਨੋਂ ਮੂਰਤਾਂ ਧਾਰੀਆਂ ਹੈ।

ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮੇਂ ਗਾਰਦ ਨੇ ਬੜੀ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ। ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਾ ਸੇ ਨੇੜੇ ਔਣ ਦੈਂਦੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਦੀ ਰਾਤ ਕੱਟਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆ ਹੋਇ ਜਾਣਾ। ਦੁਖ ਸੁਖ ਕੀ ਸੁਣਨੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿਸੇ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਤਿਸੇ ਮੰਨਣਾ। ਨਿਸਚਾ ਹੋਇ ਜਾਣਾ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਏਕੋ ਰੂਪ ਹੈ ਜੇਤ ਕਾ ਜਾਮਾ। ਸਿੱਖ ਕੋ ਦਿਲ ਕੀ ਦਲੀਲ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ, ਸਾਂਤ ਆਇ ਜਾਣੀ, ਸੀਸਾ ਦੂਰ ਹੋਣਾ। ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਗਾਰਦ ਸੇ ਚੋਰੀ ਲਜਾਇਕੇ ਦੇਣਾ ਹਨੇਰੇ ਹੋਏ।

ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ

ਸਿਆਲ ਕੀ ਮੌਸਮ ਮੇਂ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡੀਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਾਇ ਰਾਤ ਕੱਟਕੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਹੀ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ। ਦਰਵਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਤੇ ਅਕਾਲ ਬੰਗੇ ਤੇ ਰਾਮਸਰ ਤਿੰਨੀਂ ਜਗ੍ਹਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਖੜਾ ਭੀ ਨਾ ਸੇ ਹੋਣੇ ਦਿੰਦੇ। ਲੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਜਾਂ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਸਿੰਘ ਦੇਖ ਲੈਣਾ, ਉਸਕੇ ਪਿੰਡ ਕੀ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਉਸਕੇ ਇਉਂ ਦਬਕਾ ਦੇਨਾ ਜੇ ਜੂਹ ਮੈ ਬੜਿਆ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹਥਕੜੀ ਲਾਇਕੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦੇਮਾਰਗੇ। ਜੇ ਖਵਰ ਹੋਵੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿ ਸਪਾਹੀ ਔਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਪਾਸੇ ਹੋਇ ਜਾਨਾ। ਹੋਰ ਜੇ ਜਾਤ ਆਵੇ ਉਸਕੇ ਲੰਗਰੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਬੇਸਕ ਮਿਲੇ, ਜੇਕਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਆਵੇ ਉਸਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਭੀ ਨਾ ਸੀ ਦੇਨ ਦਿੰਦੇ ਸਪਾਹੀ ਹੌਲਦਾਰ। ਜੇਹੜਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲਜਾਏ ਉਸਕੇ ਪਕੜ ਲੈਣਾ ਤੇ ਥਾਨੇ ਭੇਜ ਦੇਨਾ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਜਮਾ ਹੁੰਦੇ ਹੈ। ਗਾਰਦ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਾ ਲੈਨ ਦਿਓ ਤਾਂ ਨਾ ਜਮਾ ਹੋਨਗੇ। ਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਆਵੇ ਉਸਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਹੀ ਛਛਕੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਬੜਨ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਇ ਬੈਹਣਾ ਉਥੇ ਈ ਸੂਹ ਰੱਖਣੀ।

ਗਡਵੇ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ

ਜੇਕਰ ਇਕ ਦੋ ਸਿੰਘ ਹੋਵਨ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਗਡਵੇ ਮੇਂ ਪਾਇਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਬਾਹਰ ਪੁਚਾਏ ਦੇਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੀ ਓਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਕੇ ਜਾਣਾ, ਦਰਸਨ ਦੇ ਆਉਣਾ। ਬੈਠਕੇ ਜੇ ਬਚਨ ਹੋਵੇ ਸੇ ਕਰਨਾ ਉਸ ਸਿੰਘ ਕਾ ਸੰਸਾ ਦੂਰ ਹੋਣਾ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈਣੀਆਂ, ਭੋਟਾ ਧਰਨੀ ਤੇ ਮੁੜ ਜਾਨਾ। ਬਾਰਸ਼ ਅੰਧੇਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਿਰ ਤੇ ਸਹਾਰਨੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਜਾਇਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦਸਨਾ ਕਿ ਦੇਨੋਂ ਭਾਈ ਇਕੇ ਰੂਪ ਭਾਸੇ ਹੈ। ਕਲੁਕਾਲ ਮੈ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਦੇਨੋਂ ਭਾਈ ਇਕੇ ਰੂਪ ਹੈ ਨਾਲੇ ਕੁੰਜੀਆਂ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੈ ਸੱਚੇ ਖਜਾਨੇ ਕੀਆਂ। ਅੰਦਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹੈ, ਸ਼ਾਤ ਆਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿੰਘ ਆਉਣੇ ਲਗੇ ਬਾਹਰ ਈ ਠੈਹਰ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰੋਂ ਈ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਵਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਔਣਾ ਤਾਂ ਗਾਰਦ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਘੂਰਨਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਕੀ ਪਟੜੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਬੜਨ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈ? ਖੜੇ ਬੀ ਨਾ ਹੋਨ ਦੇਨਾ, ਤਤਕਾਲ ਪਟੜੀ ਸੇ ਕਢਣਾ ਤੇ ਕੈਹਣਾ ਫੇਰ ਨਾ ਆਈਂ ਦੇਬੇ। ਜੇ ਫੇਰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੁਮ ਔਣੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ।

ਰੇਤੇ ਮੇਂ ਬਿਸਤਰਾ

ਸਪਾਹੀਆਂ ਭੁਖੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਧੱਕੇ ਦੇਣੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕਢਣੀਆਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦੇਨਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਤਕਾਲ ਦਾਓ ਬਚਾਇਕੇ ਦਰਸਨ ਦੇ ਔਣਾ। ਬਗਲ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੈ ਕੇ ਉੱਤੋਂ

ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰਕੇ ਅੱਖ ਬਚਾਇਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਪੁਚਾਇ ਦੇਣਾ। ਜੇ ਰਾਤ ਪੈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਰੋਤੇ ਮੈ
ਬਿਸਤਰਾ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾ ਰਾਤ ਕਟ ਲੈਣੀ ਜਲ ਕਾ ਆਸਰਾ ਦੇਖਕੇ। ਜੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇ
ਤਿਸਨੇ ਭੀ ਹਨੇਰੇ ਹੋਏ ਨੇੜੇ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਜਾ ਰਾਮਸਰ ਰਾਤ ਕਟਣੀ ਜਾ ਕਟਾਣੀ ਮੀਂਹ
ਕਣੀ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਇ ਰਹਿਣਾ। ਹਨੇਰੇ ਹਨੇਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਿਕਲ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ।
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਹ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਦਰਸਨ ਦੇਵਿਆ ਕਰੋ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਆਇ ਜਾਣੇ।
ਭਜਨ ਕਰੋ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹੋ। ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਪਾਵੇ ਪੁਆਡਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਹਾ
ਜਹਾ ਜਾਮੋ ਤਹਾ ਤਹਾ ਸਾਡੀ ਫਤੇ ਬੁਲਾਉਣੀ।

ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਚਲਾਣਾ

(੧੯੩੧ ਬਿ., ੧੮੭੪ ਈ.)

ਦੋ ਕੁ ਬਰਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗਇਆ ਨੂੰ ਹੋਏ। ਇਕ ਰਾਤ ਬਾਬੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਵਿਸ਼ਟਾਨ ਮੇਂ ਦੇਨੇ ਭਾਈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਬੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਕੇ ਰੱਬ ਉਤੇ ਚੜਾਇਕੇ ਗੁਪਤ ਹੋਇ ਗਏ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ। ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਚਲਾਣਿਆ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਏ ਭਾਈ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਕੇ ਰੱਬ ਪਰ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਗੁਪਤ ਹੋਇ ਗਏ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਦੇ ਹੈ। ਏਕ ਸਮੇਂ ਬਾਬੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦ ਮੇਰਾ ਅੰਤ ਸਮਾ ਹਵੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਲ ਹੋਵੇ। ਬਾਬੇ ਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹੈ। ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਨਾਲ ਬਾਬੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ। ਮੰਜੇ ਪਰ ਬੈਠੇ ਈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਮਾਇ ਗਏ। ਬਬਾਨ ਪਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਪੁਰੀ ਕੇ ਗਏ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਲਾਇਕੇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਪ੍ਰਾਨ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਦੇਹ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਚਾਰੋਂ ਤਰਫਾ ਮੇਂ ਬੈਠਕੇ ਭਜਨ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ। ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ ਸਿੰਘ ਆਉਣ ਲਗੇ।

ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਸੈ ਰਾਮਸਰ ਦਾਹ ਕਰਨੇ ਕੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ। ਚਿਖਾ ਚਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਰਾਮਸਰ ਨਹੀਂ ਫੁਕਨ ਦਿਆਗੇ। ਪਿੰਡ ਕੇ ਮਸਾਣਾ ਮੇਂ ਫੁਕੇ ਸਾਡੇ ਖੇਤਾਂ ਮੇਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾਣਿਆਂ ਮੇਂ ਰਲਦੀਆਂ ਹੈਂ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਏਥੇ ਫੁਕਨ ਦਿਆਗੇ।

ਸਿਸ ਬਖਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਚੜਾਈ ਕਰਨ ਲਗੇ ਉਸ ਬਖਤ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ ਕੋਲ ਇਕ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਬਾਬੇ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਕੀ ਸਮਾਧ ਕੋਲ ਦਾਹ ਕਰਨਾ ਬਾਬੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਵਾਕ ਪੂਰ ਹੋਣੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਪਿੰਡ ਦਿਆ ਕੇ ਬੁਰਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਸੀਹੇ ਸੁੱਖੁ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਨਾਹ ਕੀਤੀ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਮੇਂ ਦਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਚਿਖਾ ਚਿਨੀ ਹੋਈ ਬੰਦ ਕਰਵਾਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ ਰਾਈਆਂ ਮੇਂ। ਉਸ ਸਾਧ ਨੇ ਕਿਹਾ ਲੈ ਆਓ। ਲਕੜੀਆਂ ਸੁਟੀਆਂ ਤੇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਕੀ ਸਮਾਧ ਕੋਲ ਜਾਇ ਦਾਹ ਕੀਤਾ ਚੜਦੇ

੧ ਹੰਗੂਨ ਤੋਂ ੧੮੭੯ ਈ ਵਿਚ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆਂ ਵਾਲੇ ਹੱਥੀ ਭੇਜੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮਸਰ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਹ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। -ਤੁਕਾ ਮੁਵਮੈਂਟ, ਫਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ - ਪੰਨਾ ੪੯

ਪਾਸੇ ਸਮਾਧ ਕੇ।

ਬਟਨ ਫ਼ਰੰਗੀ ਪੁਲਸ ਕਾ ਤਿਸਨੇ ਮੁਕਬਲ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸੇ, ਸਭ ਖਵਰ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਸੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪਿਤਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਨਮਿਤ ਭੇਗ ਧਰਾਂਗੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ। ਪਾਠ ਅੱਗੇ ਬੰਦ ਸੇ ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਖੋਲਿਆ ਹੈ। ਪਾਠ ਹੋਣੇ ਲਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਿੰਘ ਭੇਜਕੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਦੁਆਬੇ ਬਿਚੋਂ ਮੰਗਵਾਏ। ਬਾਬੇ ਚੜ੍ਹੇ ਥੀ ਤੀਏ ਦਿਨ ਆਇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਲਾਵਨੀ ਪੈਹਲੀ ਰਾਤ ਕਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਬਖਤ ਕਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਅਰਜੀ ਪਾਓ

ਪਿੰਡ ਕਾ ਮਰਾਸੀ ਗੁੱਡਾ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਦਰਵਜ਼ੇ ਆਇਆ ਬਕਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਅਰਜੀ ਪਾਓ ਮਰਾਸੀ ਨਾਲੇ ਗਾਲਾ ਕਢਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਗੁੱਡਾ ਬੰਨਿਆ ਹੈ ਨਾਲੇ ਸੀਹੋ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਕਾ ਸਰੀਰ ਦਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੀਆ ਪਿੰਡ ਮੇਂ। ਰਾਈਆਂ ਕੀ ਜੂਹ ਮੇਂ ਜਾਇਕੇ ਸਸਕਾਰੇ ਹੈ। ਕੁਲ ਕਾ ਮਰਾਸੀ ਸੀ। ਦੁਸਾਲਾ ਨਾਈ ਕੇ ਦੇ ਦੀਆ। ਨਾਈ ਕਹੈ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹੈ। ਮਰਾਸੀ ਕੇ ਗੁੱਡਾ ਬੰਨਨੇ ਅਰ ਗਾਲਾ ਕਢਨੇ ਸੇ ਮਰਾਸੀ ਕੇ ਸਿੰਘ ਮਾਰਨੇ ਲਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾ ਮਾਰਨ ਦੀਆ ਕਿ ਮਾਰੇ ਨਾ ਅਰਜੀ ਦੇ ਦਿਉ। ਅਰਜੀ ਦੇਨੇ ਸੇ ਸੀਹੋ ਕੇ ਹਥਕੜੀ ਲਾਇਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਮਰਾਸੀ ਭੀ ਸੱਦ ਭੇਜਿਆ। ਮਰਾਸੀ ਕੇ ਤੀਨ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕੈਦ ਤੇ ਬੀਹ ਰੁਪੈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਸੀਹੋ ਨੂੰ ਭੀ ਕੈਦ ਹੋਨੀ ਸੀ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਡੇ ਤਾ ਹੈ ਰਾਈ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਬਖਸ਼ੋ, ਅਸੀਂ ਭੁਲ ਗਏ ਹੈਂ। ਬਟਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਆਖੇ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਰਾਜੀਨਾਮਾ ਪੇਣਾ। ਫੇਰ ਭੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਛੁਡਾਇ ਦੀਆ ਮੇਹਰਵਾਨ ਹੋਇਕੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕੈਦ ਹੋਨੀ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕੇ ਸਾਡੇ ਦਾਣਿਆਂ ਮੇਂ ਹੱਡੀਆਂ ਰਲਦੀਆਂ ਹੈਂ।

ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਕਿਆਮਪੁਰੀਆ

ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਕਿਆਮਪੁਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਜਿਸ ਸਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਣਾ ਸੀ ਉਸ ਸਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਜਾਓਗੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਦ ਆਓਗੇ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦੇ ਢਾਈ ਬਰਸ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਜਾਂ ਗਿਆ ਨੂੰ ਦੇ ਢਾਈ ਬਰਸ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਕਲਪ ਹੋਇਆ ਮਹਾਪਰਖਾਂ ਕਾ ਬੋਲਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿਤੈ ਪਰਥਾਇ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਖੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਛਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸੋਂ।

ਦੇਤਨੇ ਮੈ ਬਾਬਾ ਕੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਬਰਾਜਵਾਲਾ।^੧ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ

੧ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰਮ ਸਿੰਘ।

ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਜਾਕੇ ਧਾਹੀਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰਣਾ। ਜੇੜ੍ਹਾ ਪਾਂਚ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਜਮਾ ਕਰ ਗਏ ਸੇ ਸੇ ਭੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੋਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਖਰਚ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਜਾਇਕੇ ਬੜਾ ਰੋਏ। ਬਹੁਤ ਬੈਰਾਗ ਕੀਤਾ। ਜਾਂ ਘਰ ਨੂੰ ਆਉਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਗਟ ਦਰਸਨ ਦਿੱਤਾ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਹਾਂ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਲੰਗਰ ਤੇਰੇ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਥੀ ਸਾਡੀ ਸਭ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਹੋਈ। ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਭੀ ਸਭ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਹੋਈ, ਸੰਸੇ ਕੱਟੇ ਗਏ। ਜਾਣਿਆ ਦੋਨੋਂ ਮੁਰਤਾ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹੈਨ।

ਤੋਪ ਦੇ ਗੋਲੇ

ਰਾਈਆ ਬਾਲੇ ਡੇਰੇ ਮੇਂ ਇਕ ਸੂਰਦਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਬੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਚੜੇ ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਮਹੰਤ ਨਿਹਾਲ ਦਾਸ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਮੇਂ ਜਾਇਕੇ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਰਾਈਆ ਬਾਲੇ ਡੇਰੇ ਮੇਂ ਗੋਲੇ ਦਬੇ ਹੋਏ ਹੈਂ ਨੂੰਣ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਮੈਂ। ਬਾਨੇਦਾਰ ਤੇ ਫਰੰਗੀ ਚੜਕੇ ਆਏ। ਜਗਾ ਪੁਟਵਾਈ। ਨੂੰਣ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਸੇ ਗੋਲੇ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿਸਕੇ ਗੋਲੇ ਹੈਂ। ਮਹੰਤ ਨਿਹਾਲ ਦਾਸ ਨੇ ਕਹਿਆ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਉਨੇ ਵਾਲਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਜੰਡਿਆਲੀ ਜੇ ਗਊ ਬੰਧ ਕਰਦੇ ਸੀ ਜੇ ਸਿੱਧੇ ਕੀਤੇ। ਜੇ ਗੋਲੇ ਬਚੇ ਸੇ ਗੋਲੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਨਾ ਡੇਰਾ ਜਾਣਕੇ ਭੇਜੇ ਸੇ। ਉਠਾ ਉੱਤੇ ਲਦਕੇ ਪੈਲੇ ਤਾਂ ਭੜੋਲੇ ਮੇਂ ਪਾਏ ਸੇ ਫੇਰ ਚੌਧੇ ਕੇ ਗਦਰ ਮੇਂ ਖਰਾਸ ਕੀ ਪੈੜ ਮੇਂ ਦਬਾਏ। ਫੇਰ ਪੁੱਟਕੇ ਨੂੰਣ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਮੈਂ ਦਬਾਏ। ਸੱਚ ਸੱਚ ਬਾਤ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ।

ਭੈਣੀ ਕੁਕਿਆਂ ਕੇ ਜੁੰਮੇ ਲਾਵੇ

ਨਿੰਦਕਾਂ ਤੇ ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਰਲਕੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭੈਣੀ ਕੁਕਿਆਂ ਕੇ ਜੁੰਮੇ ਲਾਵੇ। ਨਿਹਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਤੁਮ ਭੈਣੀ ਵਾਲਿਆਂ ਕੇ ਨਾਂ ਲਾਵੇ ਕੇ ਕੂਕੇ ਲੈ ਕੇ ਓਥੇ ਆਏ ਸੇ। ਜੇਕਰ ਤੇਰੇ ਡੇਰੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੈਦ ਹੋ ਜਾਉਗੇ। ਤੂੰ ਕੈਹਦੇ ਜੇ ਭੈਣੀ ਕੇ ਡੇਰੇ ਸੇ ਕੂਕੇ ਦਬਾ ਗਏ ਹੈਂ ਗੋਲੇ। ਝੂਠੇ ਉਗਾਹ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹੈਂ। ਕਣਕ ਉਨਾਂ ਕੀ ਪਈ ਹੈ। ਨਿਹਾਲ ਦਾਸ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਝੂਠੇ ਉਗਾਹ ਬਣਾਇ ਲਏ। ਉਗਾਹ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਬਨਾਏ। ਕੈਹਨ ਕੇ ਅਸਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਣਕ ਗੋਡਿਆਂ ਮੈਂ ਪਾਇਕੇ ਨਾਲੇ ਗੋਲੇ ਬਿੱਚ ਲੁਕਾਇਕੇ ਦੇਬੇ ਪਾਇ ਦਿੱਤੀ। ਕਣਕ ਵੀ ਪਈ ਤੇ ਗੋਲੇ ਵੀ

੧ ਤੋਪ ਦੇ।

੨ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਉੱਤੇ ਗਊ ਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਬੁੱਚੜਾਂ ਕਾਰਨ ੧੭੯੪ ਈ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਪਏ ਹੋ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਏਥੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਈ ਕਣਕ ਰਾਈਆਂ ਬਿਚੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੇਰੇ ਮੇਂ ਪਾਇ ਦਈ ਥੀ ਖਰੀਦ ਕੇ।

ਝੂਠੇ ਉਗਾਹ ਕੈਹਨ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਰੱਡੇਵਾਲਾ ਤੇ ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਆਏ ਥੇ ਕਣਕ ਲੈ ਕੇ। ਦੋਵੇਂ ਰਾਈਆਂ ਮੇਂ ਸੋਂਦੇ। ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਗੋਲੇ ਗੱਡੇ ਮੇਂ ਪਾਇਕੇ ਕਣਕ ਮੇਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ? ਮਹੰਤ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਖੂਹ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜਦ ਕਣਕ ਖਰੀਦ ਕੇ ਏਥੇ ਕੀ ਏਥੇ ਪਾਇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਓਧਰੋਂ ਤਾਂ ਗੱਡਾ ਈ ਭਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਦੀ। ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸੇ ਤੁਰਿਆ ਸੀ ਇਕ ਜੱਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਿੱਤੀ ਪਰ ਧਰਕੇ ਫੂਕ ਦੇਨਗੇ ਬੈਗਣ ਜੇਹੇ ਨੂੰ।

ਝੂਠ ਅਖਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਕੈਦੇ ਹੈ ਭੈਣੀ ਡੇਰੇ ਸੇ ਗੱਡੇ ਮੇਂ ਪਾਇਕੇ ਕਣਕ ਮੇਂ ਲੁਕਾਇਕੇ ਏਥੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹੈ ਗੋਲੇ। ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਦ ਅਸੀਂ ਗੱਡਿਆਂ ਮੇਂ ਗੋਲੇ ਪਾਏ ਥੇ ਤਦੇ ਈ ਰੋਕ ਦੇਨਾ ਸੀ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਗਾਰਦ ਨੇ ਜੇ ਓਥੇ ਹਾਜਰ ਰਹਿਦੀ ਹੈ ਖਵਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਲੇ ਜੇਹੜੀ ਕਣਕ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਥੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਏਥੇ ਈ ਪਾ ਗਏ ਸੀ। ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਡਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਣਕ ਦਾ, ਗੋਲੇ ਤਾਂ ਕੀ ਔਣੇ ਸੇ। ਬਾਨੇਦਾਰ ਚੁਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਤੁਰਕ ਕੇ ਉਤਰ ਨਾ ਫੁਰਿਆ। ਅੱਗੇ ਸੇ ਫੇਰ ਝੂਠ ਅਖਵਾਵਨ ਲਗੇ ਪੈਹਲੇ ਤਾਂ ਨਿਹਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕੁਟਿਆ ਤੇ ਕਹਾ ਕੇ ਤੂੰ ਕਹੁ ਕਿ ਕੁਕਿਆਂ ਕੇ ਡੇਰੇ ਸੇ ਆਏ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤੋਪਾ ਦੱਸ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਗੋਲੇ ਜੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹਾਜਰ ਹੈ ਅਤੇ ਤੋਪਾ ਭੀ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਤੇ ਭੈਣੀ ਕਾ ਨਾਮ ਕੈਹਦੇ। ਫੇਰ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਕੇ ਕੁਟਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਤੋਪਾ।

ਜੇੜੇ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਸਿੰਘ ਸੇ ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਕਹੋ ਗੋਲੇ ਭੈਣੀ ਕੇ ਡੇਰੇ ਸੇ ਆਏ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਕੈਹ ਸਕਦੇ ਹੈ ਜੇ ਡੇਰੇ ਸੇ ਆਏ ਹੈ। ਫੇਰ ਛਮਕਾ ਮਰਵਾਇਕੇ ਤੂਤ ਕੀਆਂ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕੈਸਾਂ ਥੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਛਤ ਨਾਲ ਲਮਕਾਇਕੇ ਕੈਹਣ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੈਹ ਦਿਓ ਜੇ ਕਣਕ ਮੇਂ ਪਾਇਕੇ ਗੱਡਿਆਂ ਮੇਂ ਏਥੇ ਦਬ ਗਏ ਹੈ। ਏਹ ਗੋਲ ਅਖਵਾਵਦੇ ਸੇ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਝੂਠ ਬਾਰਤਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਕੇ ਕਹੇ ਗੋਲੇ ਡੇਰੇ ਕੇ ਹੈ, ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗੱਡੇ ਮੇਂ ਪਾਇਕੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹੈ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਮਾਰ ਕੇ ਅਖਵਾਇ ਲਮੋਗੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੇ ਜਾਇਕੇ ਕਹਿ ਦੇਮਾਗੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਖਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੇ ਡੇਰੇ ਸੇ ਆਏ ਹੈ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਕਹੇ ਕਿ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਨਾ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਦ ਜਾਦੀ ਰਹੇ। ਕਈ ਫੇਰੀ ਛਮਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹਾਰ ਗਏ। ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ।

੧ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਰਾਈਆਂ।

ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ

ਰਾਗਪੁਰੇ ਕੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੈਣੀ ਸੇ ਆਏ ਹੈ ਗੋਲੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਹ ਤੇਰੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪਟੀਆਂ ਜਾਣ। ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਮੇਂ ਚਾਰ ਪੁਤ ਸੇ ਚਾਰੇ ਮਰ ਗਏ। ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੈਹਨ ਕਿ ਤੂੰ ਕੈਹਦੇ ਭੈਣੀ ਸੇ ਆਏ ਹੈ ਗੋਲੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਭੀ ਮਾਰਾਂਗੇ। ਮਾਰ ਥੀ ਡਰਦੇ ਨੇ ਕਹਿ ਦੀਆ ਕਿ ਗੋਲੇ ਭੈਣੀਓ ਆਏ ਹੈ ਡੇਰੇ ਸੇ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਜੇ ਮੈਥੋਂ ਝੂਠ ਅਖਵਾਇ ਲਿਆ ਹੈ। ਝੂਠ ਬਲਣੇ ਸੇ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਨਾ ਰਿਹਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਛਕ ਕੇ ਜਾਇਕੇ ਖੂਹ ਮੇਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ।

ਡੇਰੇ 'ਚ ਪੁਟਾਈ

ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੇ ਤੇ ਸਫੈਦਪੋਸਾਂ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਭੀ ਕਹਾ ਕਿ ਭੈਣੀ ਭੀ ਗੋਲੇ ਦਬੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਉਠਕੇ ਆਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੜਾ ਸੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ, ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਏਥੇ ਗੋਲੇ ਦਬੇ ਹੈ। ਕਹੀਆਂ ਨਾਲ ਪੁਟਵਾਇਆ। ਜਾਂ ਆਦਮੀ ਜਿਨਾਂ ਪੁਟਿਆ ਤਾਂ ਕੁਛ ਖੜਕਿਆ। ਨਿੰਦਕ ਦੁਸਟ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਕੈਹਣ ਲਓ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਕੁਛ ਖੜਕਿਆ ਹੈ, ਸਤਾਬੀ ਕਿਮੇ ਨਿਕਲ ਆਉਨ। ਜਾਂ ਤੁਰਕ ਕਢਕੇ ਦੇਖਨ ਤਾਂ ਤਵਾ ਹੈ। ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੁਸਟਾਂ ਕਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਨ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਬੇਹੜੇ ਮੈ ਪਟ ਕੇ ਦੇਖਿਆ। ਫੇਰ ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਖੂਹ ਕੇ ਉਤੇ ਦੀ ਜੇ ਕੰਧ ਹੈ ਤਿਸ ਵਿਚ ਤੋਪ ਲੁਕਾਇਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਾਂ ਢਹਾਵਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੇ ਮੁਚਲਕਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਏ। ਜੇ ਨਾ ਕੁਝ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਮੁਚਲਕਾ ਭਰਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਸਭਨਾਂ ਕੇ ਮੂੰਹ ਠਿੱਠ ਹੋਇ ਗਏ। ਕੋਈ ਨਾ ਫੁਰੀ। ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਝੱਖ ਮਾਰਕੇ। ਨਿੰਦਕਾਂ ਕੇ ਮੁਖ ਕਾਲੇ ਹੋਏ, ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ।

ਇਕ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੀ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਉਸਨੇ ਇਕ ਗੋਲਾ ਦਿਖਾਇਆ ਕੇ ਏਧੇ ਨਾਲ ਦਾ ਗੋਲਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਵੀ ਹੈ ਪਿਆ ਹੋਇਆ। ਬਾਬੇ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਨੇ ਵਾਲੇ ਧਰ ਗਏ ਸੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ। ਸੱਚ ਬਾਰਤਾ ਏਉਂ ਹੈ ਏਹ ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਸਰਮਿੰਦੇ ਅਤੇ ਨਰਮ ਹੋਏ

ਮਗਰੋਂ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕੀ ਖਵਰ ਆਈ ਕਿ ਖੂਹ ਮੈ ਪੈ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਖੂਹ ਬਿਚੋਂ

੧ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਰਾਈਆਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮਹੰਤ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਸੱਜਿਆ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ। ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ 'ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹੇ ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ' ਦਸਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ੧੮੭੫ ਈ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਹੇਮ ਚੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਅਕਤੂਬਰ ੧੮੮੧, ਨੰ. ੧੮੮-੧੯੫ ਵਿਚ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਿਗ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਲ ੧੮੭੩ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ੧੮੭੯ ਈ ਨੂੰ ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ ਲਿਖੇ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਬਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਕੁਕਾ ਮੁਵਮੈਂਟ ਫਰੀਡਮ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਇਨ ਪੰਜਾਬ -ਪੰਨਾ ੬੦

ਕਢਿਆ ਹੈ। ਏਹ ਸੁਣਕੇ, ਤੁਰਕਾਂ ਕੇ ਸਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਰੰਗ ਪੀਲੇ ਜੇਹੇ ਹੋਏ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਬੰਦ ਹੋਇ ਗਈਆਂ। ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਖੂਨ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਦਾਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਝੂਠ ਅਖਵਾਮਦੇ ਸੇ, ਸੇ ਮਾਰ ਥੀਂ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਖੂਹ ਮੇਂ ਪੈ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਲਟੀ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ: ਨੇ ਐਸੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਾਨ ਛੁਡੋਨੀ ਐਖੀ ਹੋ ਗਈ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦਾਵਾ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਕੰਨ ਬਲੇਟ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਗੋਲੇ ਲੁਦਿਹਾਨੇ ਲੈ ਗਏ।

ਇਕ ਨੰਬਰਦਾਰ ਚੱਕ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਭਾਗਪੁਰੇ ਦਾ ਤੀਜਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ। ਚੌਥਾ ਸੁੱਖ ਨਿੰਦਕ ਨੰਬਰਦਾਰ, ਏਹ ਚਾਰੇ ਉਗਾਹ ਥੇ ਝੂਠੇ ਈ ਕੇ ਅਸਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਸੇ ਭੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ।

ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੰਗੂਨ ਜਾਣਾ

(ਜਨਵਰੀ ੧੮੭੫ ਈ.)

ਅਬ ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਗਏ ਰੰਗੂਨ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ, 'ਸਮੰਦੁ ਸਾਗਰੁ ਹੋਵੈ ਬਹੁਖਾਰਾ ਗੁਰਸਿਖ ਲੰਘਿ ਗੁਰ ਪਹਿ ਜਾਈ' ਵਾਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਮਹੀਨਾ ਪੋਹ ਸੰਮਤ ੧੯੩੧।

ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸੋਚਾਂ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਕੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕੇ ਪਰਾਗਰਾਜ ਥੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈਂ ਦੁਸਟ। ਜੇ ਪਤਾ ਲਗੇ ਤਾਂ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਜਾਈਏ। ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਟਨ (ਬਾਰਬਰਟਨ) ਪਾਸ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਕਈਆਂ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਟਨ ਕੀ ਮੇਮ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪ ਕੇ ਮਾਲੂਮ ਹੈ ਜੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਹਾਂ ਹੈ ? ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਮਾਲੂਮ। ਮੇਮ ਨੇ ਕਹਿਆ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਰੰਗੂਨ ਕੇ ਬੰਗਲੇ ਮੇਂ ਹੈ। ਬਟਨ ਮੇਮ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ ਕੇ ਤੈਂ ਕਿਉਂ ਦਸਿਆ ਹੈ, ਏਹ ਤਾਂ ਰੰਗੂਨ ਜਾਇ ਰਹਿਨਗੇ। ਮੇਮ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੀ ਡਰ ਹੈ ਇਨਕੇ ਗੁਰੂ ਹੈਨ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਤਹਾਡੇ ਪੈਕੰਬਰ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਡਰ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਹਰਜ ਹੈ। ਫੇਰ ਮੇਮ ਨੇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਏਥੋਂ ਰੋਲ ਚੜਕੇ ਕਲਕੱਤੇ, ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਜਹਾਜ ਚੜਕੇ ਰੰਗੂਨ ਜਾਵੇ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਫਲਾਨੀ ਤਰਫ ਬੰਗਲਾ ਹੈ, ਓਥੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈ।

ਰੰਗੂਨ ਪਹੁੰਚੇ

ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਨਾਇਆ ਕੇ ਰੰਗੂਨ ਮੈਂ ਦੱਸ ਪਈ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ। ਸੁਨਕੇ ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਹੀ ਜਾ ਰੰਗੂਨ ਨੂੰ। ਤੇਰੇ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ, ਏਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ੧ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਨੇ ਪੱਤਰ ਪਾਸ ਪਟਿਆਲੇ ਜਾਨਾ ਹੈ। ਪਟਿਆਲੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਨੇ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦੇਈ ਅੰਦਰ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੋਲਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ। ਏਹ ਬਚਨ ਕਰਕੇ

੧ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ। ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸਨ। ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਸ ਬਰਾਬ ਅਮਲ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਜੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੈਦਾਦ ਵੇਚ ਕੇ ਧਰਮ ਲੇਖੇ ਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਕੁਕਾਬ ਆਫ ਨੋਟ ਇੰਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬ - ਪੰਨਾ ੨੬।

ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਰੋਲ ਪਰ ਚੜਕੇ ਕਲਕੱਤੇ ਜਾਇ ਉਤਰਿਆ। ਉਥੇ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਚੜਕੇ ਰੰਗੂੰਨ ਜਾਇ ਉਤਰਿਆ। ਜਾਂ ਬੰਗਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਜੇ ਗੋਤਮ ਕੇ ਮੰਦਰ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਏਥੇ ਕੌਨ ਹੈ? ਉਹਨਾਂ ਕਹਿਆ ਪੰਜਾਬ ਸੇ ਆਏ ਹੈਂ ਬੜੇ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੇ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਏਥੇ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕਹਿਆ ਕੇ ਜੇ ਏਥੇ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਕਲਾ ਧਾਰੀ ਹੈ ਕਲੁਕਾਲ ਮੇਂ ਅਸਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰੰਗੂੰਨ ਮੇਂ ਤੀਏ ਬਰੇ ਦਾਨਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ੨ ਬਜੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ। ਦੁਆ ਫੇਰ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਕਰਨਾ। ਬੜੀ ਸੁੱਚ ਪਵਿਤਰਤਾਈ ਸੇ ਰਹਿਣੇ ਲਗੇ। ਸੈਂਚੀ ਉੱਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜਨੀ, ਭਜਨ ਰਸਨਾ ਦਾ ਕਰਨਾ। ਤੀਨ ਬਰਸ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਬਦੇਹ ਰੂਪ ਰਹੇ। ਅੰਨ ਜਲ ਭੀ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ। ਫੇਰ ਆਰਾਮ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਰਾਜੀ ਹੋਇਕੇ। ਤੀਏ ਬਰੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣੇ ਲਗੇ ਕੁਝ ਕੁ ਬੋੜਾ ਈ।

ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ

ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਕਾ ਜਾਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਖੜੇ ਹੋਇਕੇ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ? ਕਹਾ ਕੇ ਰਾਇਪੁਰ ਕਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੈਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਦਰਸਨ ਨੂੰ। ਏਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਦੇਖਕੇ ਪੈਹਰੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਤੁਮ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ? ਕਹਾ ਕੇ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਸਨੇ ਆਪਨੇ ਅਫ਼ਸਰ ਕੇ ਸਾਹਮਨੇ ਕੀਤਾ ਕਿ ਯੇਹ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜਿਲੇ ਦੇ ਜਾਇਕੇ ਅਰਜੀ ਦੇਓ ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ ਕਾਰਾਜ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹਮ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਾਇ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਆਵੀਂ ਦਰਸਨ ਦੇਵਾਂਗੇ ਸੜਕ ਪਰ।

ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਫੇਰ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੱਘੀ ਪਰ ਚੜਕੇ ਸੈਲ ਚੱਲੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸਨੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਕਹਿਆ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਕਹਾ ਕੇ ਕੁਛ ਖਰਚ ਭੀ ਮਿਲਾ ਹੈ। ਕਹਾ ਕੇ ਮਿਲਾ ਹੈ। ਦਰਸਨ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਾਬੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸਮਾਇ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਖਵਰ ਆਇ ਰਾਈ ਹੈ। ਹੋਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੱਛੀ ਗੁਆਚ ਜਾਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਓਹ ਭੀ ਭਾਲਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੁਰਗੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਗੁਆਚ ਜਾਏ ਤਾਂ ਓਹ ਭਾਲ ਕਰਨ ਦੰੜਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਇਆ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਬਰੇ ਹੋਏ ਹੈ, ਮੁੜਕੇ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਲਈ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੰਗਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਚਰਨ ਪਾਓ। ਉਦੋਂ ਤੇ ਕਹਿਨ ਕੀਆ ਬਾਤਾਂ ਸੀਆ

ਹੁਣ ਕਰੋ ਮੇਰੇ ਨਮਿਤ ਜਿਸ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਪਾਵੇ ਸਧਾਰਨ ਤੇ ਅਖੰਡ ਮੇਰੇ ਨਮਿਤ, ਦਰਸਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਬੰਸ ਮੇਰੇ ਨਮਿਤ ਲਾਇ ਦੇਵੇ ਜਿਸ ਲੋਣਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੀਆਂ ਕਰਨੇ ਕਾ ਸਮਾ ਹੁਣ ਹੈ। ਹੋਰ ਸੁਖਸਾਂਦ ਦੀ ਖਵਰ ਪੁੱਛੀ ਏਕ ਏਕ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈਕੇ ਫਲਾਨਾ ਸਿੰਘ ਅਮਕੇ ਦੇਸ ਕਾ ਰਾਜੀ ਹੈ? ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਜੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸਰਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜੀ ਖਸੀ ਹੈ, ਹਜ਼ੂਰ ਕਾ ਦਰਸਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਦਰਸਨ ਕੀ ਪਿਆਸ ਬੱਡੀ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਡੀਕਦੇ ਹੋ ਸਿੰਘ। ਅੱਜ ਆਏ ਕੱਲ ਆਏ ਏਹ ਹੀ ਫਿਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਕੋਈ ਨਾ ਸੀ ਲਗਦਾ ਜੇ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਬਟਨ ਕੀ ਮੋਮ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗਏ ਨੂੰ ਖਵਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਇਆ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਭੋਜਿਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਾ। ਚਾਰ ਬਜੇ ਸੜਕ ਪਰ ਬਹਿਣਾ। ਸੈਲ ਕੇ ਚਲਾਗੇ।

ਮੋਟਾ ਪੁਸਾਦਾ ਤੇ ਕਰੜਾ ਦਾਲਾ

ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਚਾਰ ਬਜੇ ਸੜਕ ਪਰ ਜਾਇ ਬੈਠੇ। ਦੱਖਨ ਦਿਸਾ ਸੜਕ ਸੀ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੜ੍ਹੇ ਬੱਘੀ ਪਰ। ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਖੜੇ ਹੋਇਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਕੇ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ। ਬੱਘੀਓ ਉਤਰੇ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ। ਪਾਛੇ ਬੱਘੀ ਆਗੇ ਆਪ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਨਾਲ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਕ ਸਾਰਜਨ ਸੀ। ਸਭ ਤੁਰੇ ਆਉਂਦੇ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਜੇ ਸਾਰਜਨ ਫਰੰਗੀ ਬਾ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨਾ ਸਮਝੇ ਕੀ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਹੈ। ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਫਰੰਗੀ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਨਾ ਪਰ ਬੋਲ ਉਠਿਆ ਕੇ ਤੁਮ ਆਪਸ ਮੇਂ ਨਾ ਬੋਲੋ, ਬਾਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਦਾ ਆਦਮੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਏਸ ਥੀਂ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਕੀ ਖਵਰ ਪੁਛਦੇ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੋਟਾ ਪਰਸਾਦਾ ਤੇ ਕਰੜਾ ਦਾਲਾ ਹੋਵੇ ਉਸਕੀ ਦੇਗ ਭੀ ਅਝੂਟ ਚਲੇਗੀ। ਜਿਸਕਾ ਪਤਲਾ ਦਾਲਾ ਤੇ ਪਤਲਾ ਪਰਸਾਦਾ ਉਸ ਕੀ ਕਲਾ ਭੀ ਪਤਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਪੁਆਵਨੇ ਜਰੂਰੀ ਸਾਡੇ ਨਮਿਤ। ਸੰਗਤ ਥੀਂ ਥੀਂ ਤੇ ਆਪ ਭੀ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਪਾਠ ਤਾਂ ਤੁਰੇ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰ ਭੀ ਪਾਈ ਜਾਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਆਉਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਛੋਟੀ ਆਕੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਜ ਦਰਸਨ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਾਓ। ਜਿੰਨੇ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਹੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਜ ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ।

ਫਰੰਗੀਆਂ, ਰਾਜਿਆਂ, ਨਿੰਦਕਾਂ ਕੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੱਟ ਹੋਣਗੀਆਂ

ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਰਕਾਂ, ਫਰੰਗੀਆਂ ਕੇ ਝੂਠੇ ਕਰਕੇ ਮਾਰਨਾ ਹੈ, ਭਜਨ ਬੰਦਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੇ ਦੁਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਏਹਨਾਂ ਤੁਰਕਾਂ ਫਰੰਗੀਆਂ

ਕੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨਿੰਦਕਾਂ ਕੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਜਾਬੀ ਪੱਟ ਹਟਰੀਆਂ। ਜੁਲਮੀਆਂ ਕਰਨੇ ਸੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੱਟ ਦੇਮਾਰੇ। ਕੋਈ ਦਿਨ ਈ ਹੈ ਕਰਤਾਈ, ਐਸੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹਨ ਤੂੰ ਜਾਇ। ਆਪ ਬੱਘੀ ਪਰ ਜਾਇ ਬੈਠੇ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਡੋਰੇ ਆਇਆ।

ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਬੋਲਾ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਏਹਨਾਂ ਕੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਹਦੇ ਹੈਂ ਕਲਾਧਾਰੀ ਕਲਾ ਧਾਰ ਕੇ ਉੱਧਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਸਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ, ਅਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੇ ਦਰਸਨ ਦੀਆਂ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਕਾ ਜੋ ਸਰਾਫ ਹੈ ਸੇ ਉਤਾਰਨ ਆਏ ਹੈ। ਆਪ ਪਰਮੇਸਰ ਹੈ। ਬਾਰਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜੋ ਦਰਸਨ ਕਰੇਗਾ ਤਿਸਕੇ ਸਭੇ ਪਾਪ ਨਾਸ ਹੋਨਗੇ। ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਥੀ ਪਾਰ ਹੋਵਨਗੇ। ਹਮ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਬਡੇ ਭਾਗ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਐਸੇ ਮਹਾਪੁਰਖ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਹੁਆ ਹੈ ਜਿਨਕੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨੇ ਸੇ ਈ ਤਾਸੀਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਤ ਆਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਏਹ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ। ਉਨ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਭਾਗ ਮਾੜੇ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਹਨਾਂ ਰਬ ਦੇ ਮੰਨਣ ਬਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਨੇ ਦੇਸ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ਕਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਬੇ ਜੋ ਏਤਨੀ ਦੂਰ ਦੇਸੋਂ ਪਰਦੇਸ ਭੇਜੇ। ਮਥਰਾ ਬਿੰਦਰਾਬਨ ਮੈ ਰੱਖਦੇ ਏਕ ਜਾਗਾ ਸਭ ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ, ਧਰਮ ਵਧਦਾ। ਏਸ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਗਉ ਬਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੱਢਿਆ ਹੈ ਕੇ ਗਉ ਬਧ ਨਾ ਕਰਨ। ਗਉਆਂ ਦੀ ਗੱਛਿਆ ਨਮਿਤ ਨਾਲੇ ਸਿੰਘ ਫਾਂਸੀ ਚਾੜ੍ਹੇ ਕੁਝ ਉਡਾਏ ਕੁਝ ਕੈਦ ਕੀਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਏਸ ਦੇਸ ਫੜਕੇ ਲੈ ਆਏ। ਅਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉੱਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਆਇ ਦਰਸਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਰਮਾਵਤਾਰ ਕਲਾ ਧਾਰ ਬੈਠੇ ਹੈ, ਚਾਰ ਬਰਨ ਕੇ ਤਾਰਨਗੇ। ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਮੋਹਣੀ ਮੂਰਤ ਕਾ ਮੋਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈ, ਸਾਂਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਵਾਹੀ ਤੇਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੈ, ਝੱਟ ਪਾਪੋਂ ਕੇ ਦਾਹ ਕਰਦੇ ਹੈ ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਰਾਰ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਬ ਲੋਕ ਓਧਰ ਕੇ ਉਪਮਾ ਕਰਦੇ ਹੈ।

ਵਾਪਸ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਪੁੱਜੇ

ਜਹਾਜ ਛੁਟਿਆ ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ। ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁੜੇ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਜਬਾਨੀ ਬਚਨ ਬਹੁਤ ਹੋਏ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭੀ ਲਿਆਇਆ। ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਆਇਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ। ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸਭ ਸਿੰਘ ਹਰੇ ਹੋਏ ਏਹ ਭੀ ਬਚਨ ਸੁਣਾਇਆ ਕੇ ਮੋਟਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਤੇ ਕਰੜੇ ਦਾਲੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਥੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਲਾਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨ ਅੱਗੇ ਈ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕੇ ਮੋਟਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਤੇ ਕਰੜਾ ਦਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਓਥੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸੀ ਦਿਨ ਏਥੇ ਏਸ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ। ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੋਨੋ ਭਾਈ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਬਰਨਨ ਕੀਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ। ਸਿੰਘ ਸੁਨਕੇ ਹਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਕੈਹਨ ਰੰਗੂਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਏਹ ਖੜੀ ਹੈ

ਨਾਮ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ ੧

ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਹ ਭੀ ਕਹਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸੇ ਕਿ ਜਿਸਨੇ ਪਦਾਰਥ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਨਮਿਤ ਸੇ ਹੁਣ ਕਰੇ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਏ ਅਰਦਾਸ ਭੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਸੇ ਭੀ ਪੜੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਜੋ ਏਸ ਮੂਰਤੀ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਮਾਨ ਜਾਣੇਗਾ ਸੇ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਜਾਣੇਗਾ। ਜੋ ਏਨਾ ਕੋ ਮੇਰੇ ਸਮਾਨ ਨਾ ਜਾਣੇਗਾ ਸੇ ਸਤ ਜਨਮ ਕੁਸ਼ਟੀ ਰਹੇਗਾ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਏਨਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹਰੀ ਰੱਖੇਗਾ। ਏਸਨੂੰ ਸਿਰ ਕਰਤਾ ਜਾਨਣਾ ਏਸ ਦੇ ਧੱਕੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਾਂਗਾ ਮੇਰੇ ਧੱਕੇ ਨੂੰ ਇਹ ਬਖਸ਼ ਲਵੇਗਾ। ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਕਪੜਾ ਦੇਣਾ ਮੇਰੇ ਨਮਿਤ। ਇਹ ਭੀ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਕੀ ਅਮਾਨਤ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸੇ ਦੇ ਦਿਓ। ਕਿਉਂ ਅਮਾਨਤ ਰੱਖਨੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸੁਨੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਭੀ ਸੁਨੀ।

ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਖਵਰ ਹੋਈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰੰਗੂਨ ਮੇਂ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਹ ਬਚਨ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੇਹੜੇ ਸਿੰਘ ਕੈਹਦੇ ਸੇ ਦਰਸਨ ਕੇ ਨਮਿਤ ਜਮੀਨਾਂ ਬੇਚਨੇ ਹੈਂ ਸੇ ਹੁਣ ਵੇਲਾ ਹੈ, ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਸੇ ਘਰ ਜਮੀਨਾਂ ਬੇਚ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਪੁਆਵੇ ਜਿਤਨੇ ਕੁ ਪੁਆਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਦਰਸਨ ਹੋਵੇ।

ਧਰੋਹਰਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ

ਜੇਹੜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਧਰੋਹਰਾ ਦੇ ਦਿਓ ਸੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਭ ਕੇ ਸੱਦ ਕੇ ਗਹਿਣੇ ਮੇੜ ਦੀਏ। ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਰਾਇਪੁਰ ਵਾਲੇ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਸੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੱਦ ਕੇ ਸਾਰੇ ਗਹਿਣੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖੇ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੇ ਜੇੜੇ ਤੇਰੇ ਹੋਨ ਚੁਣ ਲੈ, ਉਸ ਨੇ ਚੁਕ ਲਏ। ਪੰਜ ਕੁ ਸੈ ਰਾਈਆਂ ਬਾਲੇ ਕਾ ਸੀ ਸੇ ਲੈ ਗਏ। ਇਕ ਮਾਈ ਨਿਰਮਲਿਆ ਬਿੱਚੋਂ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਨਾਮ ਮਤਾਬੇ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਗਹਿਣੇ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਭੀ ਲੈ ਲਏ। ਪਿੰਡ ਬਿੱਚੋਂ ਭੀ ਲੈ ਗਏ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਕੀ ਧਰੋਹਰ ਧਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਸੇ ਸਭ ਲੈ ਗਏ ਅਰ ਦੇਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿਸ ਥੀ ਮੰਗਨਾ ਸੋਈ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਿਆ ਹੋਣਾ। ਸਭ ਮੁੱਕਰ ਗਏ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਈ ਚੰਦੇ ਰੰਗੂਨ ਪਹੁੰਚੇ

ਭਾਣੇ ਵਾਲੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਜਾਜਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਈ ਚੰਦੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ

੧ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ' ਬੁਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਔਣ ਤੋਂ ੩ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਰੰਗੁਨ ਗਏ।^੧ ਓਥੇ ਰੰਗੁਨ ਜਾ ਕੇ ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਵਿਖਾਈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਤੁਸੀਂ ਫੇਰ ਕਿਉਂ ਲਿਖਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।^੨ ਰੰਗੁਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਹੀ ਆਏ।^੩

ਪੰਜ ਅਖੰਡ ਪਾਠ

੧੯੩੧ ਸਾਲ ਵਿਚ ੫ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸੇ। ਏਥੋਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੁਹਾਡੇ ਨਮਿਤ ਏਸ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹੈ-ਚਾਰ ਪਾਠੀ ੧ ਧੁਪੀਆ। ਧੁਪੀਆ ਮਾਲਾ ਫੇਰੀ ਜਾਏ ਤੇ ਧੁਪ ਪਾਈ ਜਾਏ। ਧੁਪ ਧੁਖਦੀ ਰਹੀ, ੧ ਦੀਵਾ ਘਿਓ ਦਾ ਜਗਦਾ ਰਿਹਾ। ਧੁਪੀਏ ਨੇ ਖਵਰ ਰੱਖੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਤੇਲ ਕਾ ਦੀਵਾ ਜਗਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਧੁਪੀਆ ਪਾਠੀ ਬਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਦੇਕੇ ਤੁਕ ਪਾਠੀ ਕੋ ਤਾਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾ ਪਾਠੀ ਤੇ ਧੁਪੀਆ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਪਹਿਰੇ ਹੈ ਰਸਤ ਲਿਆਉਣ ਨੂੰ। ਹੋਰ ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਰੰਗੁਨ।

-
- ੧ ਪਿੰਡ ਝਾਣੇ ਦੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਈ ਚੰਦੇ ੧੬ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੭੫ ਈ. (੧੯੩੨ ਵਸਾਖ) ਨੂੰ ਰੰਗੁਨ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ।
 - ੨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਫਾਰਮ 'ਏ' ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨਾ।
 - ੩ ਬਰਮਾ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਆਫੀਸ਼ੇਟਿੰਗ ਸੈਕਟਰੀ ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਐਚ ਟੀ ਫੂਨਕਨ ਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ੨੩ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੭੫ ਈ. ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਪੱਤਰ।
 - ੪ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਈ ਚੰਦੇ ਨੂੰ ੨੫ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੭੫ ਈ. ਨੂੰ ਰੰਗੁਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਕਲਕੱਤੇ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ੩੦ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। -ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਐਡ ਦੀ ਬੁਕਾ ਸਿੱਖਜ਼, ਭਾਗ ਤੀਜਾ-ਪੰਨਾ ੩੩੬ ਤੋਂ ੩੪੦.

ਮਰਯਾਦਾ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ

ਫੇਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਕੇ ਆਇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਨਾਲੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਦਿਖਾਇਆ, ਪੜ੍ਹਿਆ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਪਾਠ ਸੁਣਾਇਕੇ ਕਰਨਾ ਔਰ ਬੀੜ ਲਿਖਤ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਚਮੜੇ ਦੀ ਜਿਲਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਜੇ ਪਾਠੀ ਚੀਤਾ ਛੱਡੇ ਤਾਂ ਕੋਲੀ ਨਾਲ ਛੱਡੇ। ਗੋਡਿਆਂ ਤਾਈਂ ਲੱਤਾਂ ਕੂਹਣੀਆਂ ਤਾਈਂ ਬਾਹਾਂ ਧੋਣੀਆਂ ਤੇ ਚੁਲ੍ਹੇ ਕਰਨੇ। ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਪਾਠੀ ਨਾ ਸੈਣ। ਗ੍ਰਿਸਤ ਨਾ ਕੋਈ ਬਰਤੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਪਾਠ ਹੋਵੇ। ਓਸ ਜਗਾ ਦੁਆ ਆਦਮੀ ਬਹਿਕੇ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰੇ। ਅਨਦਾਹੜੀਆਂ ਲੜਕਾ ਨਹੀਂ ਲਾਵਣਾ। ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਬੀਂ ਬਿਨਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਤੋਰਨਾ। ਪਾਠੀ ਪੂਰੇ ਰੱਖਣੇ। ਅੰਨ ਥੋੜਾ ਛਕੇ ਜਿਸਸੇ ਬੋਕਾ (ਵਉਕਾ (ਹਵਾ)) ਨਾ ਸਰੇ। ਅਬਲ ਤਾਂ ਚੌਦਾਂ ਸਰੀਰ ਚਾਹੀਏ ਨਹੀਂ ਬਾਰਾਂ ਬੀਂ ਘਟ ਨਾ ਰੱਖਣੇ। ਚੋਲੀ ਰੁਮਾਲ ਧੋਇ ਲੈਣੇ। ਜੇ ਕਪਾਹੇ ਕਪੜੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਧੋਣੇ। ਪਾਂਚ ਪਾਠੀ, ਪਾਂਚ ਧੂਪੀਏ, ਦੋ ਪਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਦੋ ਲਾਗਰੀ। ਚੌਦਾਂ ਸਿੰਘ ਲਿਖੇ ਹੈ ਪਰ ਬਾਰਾਂ ਬੀਂ ਘਟ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਤੋਰਨਾ।

ਕੁੰਭ ਕੋਰੇ ਮਿੱਟੀ ਕੇ ਬਰਤਨ ਮੇਂ ਜਲ ਪਾਇਕੇ ਰੱਖਣਾ। ਕੁੰਭ ਕੇ ਹੇਠ ਕਣਕ ਕੇ ਦਾਣੇ ਰੱਖਣੇ। ਉਪਰ ਕੋਰਾ ਬਸਤਰ ਧੋਇਕੇ ਪਾਣਾ। ਉੱਪਰ ਨਲਯੋਰ ਰੱਖਣਾ। ਧੂਪੀਏ ਕੇ ਅੱਗੇ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਸੈਂਚੀ ਧਰਨੀ। ਇਕ ਗਿਠ ਭਰ ਕੀ ਲਕੜੀ ਬੋਰੀ ਕੀ ਜਾਂ ਪਲਾਹ ਕੀ ਥਾਲੀ ਮੈਂ ਧਰੇ। ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹੇ ਅਰ ਉਸ ਪਰ ਘਿਉ ਕੀ ਆਹੁਤੀ ਪਾਵੇ ਭਜਨ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ। ਇਕ ਦੀਵਾ ਘਿਉ ਕਾ ਜਗਾਇਕੇ ਥਾਲੀ ਮੈਂ ਧਰੇ। ਦੀਵਾ ਬੁਝ ਨਾ ਜਾਏ ਖਵਰਦਾਰੀ ਰੱਖਣੀ ਕੋਲ ਕੋਲੇ ਦਗਾਦੇ ਰੈਹਣ, ਧੂਪ ਓਨਾਂ ਉਪਰ ਪੈਦੀ ਰਹੇ। ਧੂਪੀਏ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖਵਰਦਾਰੀ ਚਾਹੀਏ। ਧੂਪ ਤੇ ਦੀਵਾ ਤੇ ਲਕੜੀ ਦਾ ਗੀਟਾ, ਹਮਨ ਜਗਾਦਾ ਰਹੇ। ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਭੋਗ ਨਾ ਪਵੇ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਤਿੰਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਬਝੇ ਨਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਕੇ ਪਾਠ ਤੋਰਨਾ ਪਾਠੀ ਧੂਪੀਏ ਪਹਿਰੇ ਬਾਲੇ ਕੇ। ਲਾਗਰੀ ਭੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੇ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਬੜੇ। ਲੰਗਰ ਕੀ ਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਇਕ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਮੋਹਰੇ ਘਿਉ ਕਾ ਦੀਵਾ ਅਰ ਧੂਪੀਏ ਅਗੇ ਬੀਂ ਧਰੇ।

ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਸਿੰਘ ਸਾਰੇ ਸੋਧੀ ਹੋਵਣ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਨਾਵਣ ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ। ਜਪੁ, ਜਾਪੁ, ਚੌਪਈ, ਸਵੈਯੇ ਦਸੇ ਪੰਜ ਫੇਰੀ ਪੜਕੇ ਪੰਜ ਪੌੜੇ ਅਨੰਦ ਕੇ ਪੜੇ। ਪਾਠੀ ਧੂਪੀਏ ਲਾਗਰੀ ਅਰ ਪਹਿਰੇ ਬਾਲੇ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋਣਾ ਕਮਰਕੱਸਾ ਕਰਕੇ ਸਫਾਜੰਗ ਗਾਤਰੇ ਪਾ ਕੇ।

ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਾਸੇ ਤੁਕ ਲਵੇ। ਸਵਾ ਰੁਪਏ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤਾਬਿਆ ਰੱਖਣਾ। ਪਾਠੀ ਅਰ ਧੂਪੀਆ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਤਾਬਿਆ ਆਵੇ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗੇ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਸੁੱਧ ਹੋਇਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ ਬਾਰਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕੀ। ਜਿਸ ਬਖਤ ਅਰਦਾਸੀਆ ਕਹੇ ਕਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੁਰਿਆ ਹੈ ਉਸੀ ਬਖਤ ਪਾਠੀ ਅਰ ਧੂਪੀਆ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਵਣ। ਪਾਠੀ ਅਰ ਧੂਪੀਆ ਅੱਗੇ ਤੁਕ ਦੇਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਬੋਲੇ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤੁਕ ਲਵੇ ਪਾਠੀ ਅਰ ਧੂਪੀਏ ਥੀ। ਜਦ ਰੋਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਲਗੇ। ਏਕ ਰੁਪਈਆ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਵੇ ਹੇਠ ਰੱਖੇ। ਪਾਠੀ ਖੋਫ ਰੱਖੇ ਪੱਤਰਾ ਨਾ ਉੱਥਲਿਆ ਜਾਏ। ਤੁਕ ਅੱਖਰ ਲਗ ਮਾਤ੍ਰ ਸੋਧ ਕੇ ਪੜਨਾ। ਹਰ ਤਰਾਂ ਸੇ ਬਿਘਨ ਬਚਾਵੇ। ਨਿਰਬਿਘਨ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਾ ਅਕੌਤ੍ਰ ਸੋ ਖੁਲੇ ਪਾਠਾਂ ਜਿੰਨਾ ਫਲ ਹੈ। ਜੇ ਬਿਘਨ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਠ ਖੁਲੇ ਜਿੰਨਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਬਿਘਨ ਬਚੋਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਪਾਠੀ ਕਾਹਲਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਲਾਂ ਪੈਹਰਾਂ ਸੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣੇ ਕਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ। ਪੈਹਰੇ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਚਾਹੀਏ ਮਾਲਾ ਫੇਰੇ। ਰਸਨਾ ਕਾ ਭਜਨ ਕਰੇ। ਪੰਦਰਾਂ ਪਤਰੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਪਾਠੀ ਸੈਨਤ ਦੇਵੇ ਤੇ ਟੱਲੀ ਬਜਾਵੇ ਪਹਿਰੇ ਬਾਲਾ ਜਾਇਕੇ ਖਬਰ ਦੇਵੇ। ਪਾਠੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ। ਜਾਂ ਪੱਤਰੇ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਫੇਰ ਸੈਨਤ ਦੇਵੇ ਟੱਲੀ ਬਜਾਵੇ। ਪਾਠੀ ਅਰ ਧੂਪੀਏ ਕੇ ਸੱਦ ਲੈ ਆਵੇ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰ ਕੇ ਪਾਠੀ ਧੂਪੀਆ ਤੁਕ ਲੈਣ ਤੇ ਜੋਹੜੇ ਉੱਠਨ ਓਹ ਵੀ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਨ। ਸੂਰਜ ਕੀਆ ਰਿਸਮਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾ ਰੁਪਏ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਾਇ ਦੇਵੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ। ਜੇ ਚੀਤਾ ਆਵੇ ਪਾਠੀ ਧੂਪੀਏ ਕੇ ਤਾਂ ਪਹਿਰੇ ਬਾਲੇ ਕੇ ਤੁਕ ਦੇ ਕੇ ਚੀਤਾ ਛਡ ਕੇ ਕੋਲੀ ਨਾਲ ਗੋਡਿਆਂ ਤਾਈ ਲੱਤਾਂ ਅਰ ਕੂਹਣੀਆਂ ਤਾਈ ਬਾਹਾਂ ਪੈ ਕੇ ਚੁਲੇ ਕਰੇ। ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਧੋਤਾ ਹੋਇਆ ਪੋਚ ਕੇ ਤਾਂ ਤਾਬਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਿੰਘ ਪਾਚ ਕੱਕੇ ਕੀ ਰੀਤੀ ਮੇ ਪਰਪਕ ਹੋਵਣ।

ਧੂਪ ਬਣਾਉਣ ਕੀ ਬਿਧੀ

(੧) ਬਦਾਮ (੨) ਸਾਉਗੀ (੩) ਛਹਾਰੇ (੪) ਇਲੈਚੀ ਛੋਟੀ (੫) ਲੌਗ (੬) ਸੰਧੂਰ (੭) ਮੁਸ਼ਕਕਾਫੂਰ (੮) ਸੁਪਾਰੀਆਂ (੯) ਲਾਲ ਚੰਦਨ (੧੦) ਸਫੈਦ ਚੰਦਨ (੧੧) ਕੇਸਰ (੧੨) ਕਸਤੂਰੀ (੧੩) ਮਥਰਾਂ (੧੪) ਕਾਲੀ ਛੜ (੧੫) ਇੰਦਰ ਜੈ (੧੬) ਦੇਸੀ ਜੈ (੧੭) ਤਿਲ (੧੮) ਗੁੰਗਲ (੧੯) ਭੋਜ ਪਤ੍ਰ (੨੦) ਖੰਡ (੨੧) ਘਿਉ (੨੨) ਗਰੀ ਖੋਪਾ।

੧ ਬਾਰਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਕੇ ਤਾਬਿਆ ਧਰੇ। ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪੈਣ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਈ ਏਕ ਨਾਰੀਏਲ ਹਮਨ ਮੇਂ ਲਗਾਇ ਦੇਵੇ। ਧੂਪੀਆ ਐਸੀ ਜਗਤ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰੇ ਜਾਂ ਪਾਠੀ ਕਹੇ ਕਿ 'ਅਠਾਰਹ ਦਸ ਬੀਸ' ਧੂਪੀਏ ਕੇ ਭੀ 'ਨਾਨਕ ਤੇ ਮਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ' ਪਰ ਪਹੁੰਚਨਾ ਚਾਹੀਏ। 'ਅਠਾਰਹ ਦਸ ਬੀਸ' ਜਾਂ ਪਾਠੀ ਕਹੇ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਨ ਲਗੇ।

ਗੁਪਤ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪੈਣ ਲੱਗੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਥੀਂ ਬਿਨਾ ਪੈਤੀ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਲਗੇ। ਗੁਪਤ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪੈਣੇ ਲਗੇ। ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਜਾਗਨੇ ਲਗੇ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਟੁੱਟੇ ਜੀਆਂ ਕੇ ਭਰੋਸੇ ਬਝਨੇ ਲਗੇ। ਬੁਝੇ ਦੀਵੇ ਜਗਨੇ ਲਗੇ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦਰਬੱਜੇ ਪਰ ਗਾਰਦ ਕੀ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੁੱਖੁ ਨੰਬਰਦਾਰ ਤੇ ਚੰਕੀਦਾਰ ਪਟੜੀ ਪਰ ਫਿਰ ਆਉਂਦੇ ਹੈਂ। ਅਬਲ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦੇਖਕੇ ਨੱਸ ਭੱਜ ਜਾਨਾ ਅਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਹੱਥ ਆਇ ਜਾਇ ਉਸਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਉਨਾ। ਗਾਰਦ ਨੇ ਕੈਹਣਾ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਪਿੰਡ ਕੀ ਪਟੜੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਬੜਿਆ ਹੈਂ? ਭੈਣੀ ਮੇ ਆਉਨੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਟੜੀ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰੈਹਣਾ ਸੀ। ਤੁਮ ਕਿਉਂ ਪਟੜੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਬੜੇ ਹੋ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਨਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਾ ਸੀ ਕਿੱਥੇ ਬੈਹਣਾ ਸੀ ਕਿੱਥੇ ਜਾਨਾ ਸੀ। ਘੁਰ ਘੁਰ ਕੇ ਛਡ ਦੇਣਾ। ਕਹਿਣਾ ਫੇਰ ਨਾ ਪਟੜੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਬੜੀਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਇਕੇ ਮਿਲੇ ਮੇ ਭੇਜਾਰੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਜਾਇਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਈ ਦਰਸਨ ਦੇ ਆਉਨਾ। ਔਖੀ ਸੌਖੀ ਰਾਤ ਕੱਟ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਚਲੇ ਜਾਨਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਤੀਆ ਸਾਲ ਲਗੇ ਤੇ ਅਕੋਤ੍ਰ ਸੌ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇਰੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਲੰਗਰ ਬਾਲੀ ਕੋਠੜੀ ਮੈਂ ਜੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾ ਬਾਬਤ ਸਤਿਗੁਰਾ ਨੇ, ਸੋ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੋਣੇ ਲਗੇ। ਸੰਗਤ ਮੇ ਭੀ ਸੁਣਕੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣੇ ਲਗੇ ਅਖੰਡ ਭੀ ਤੇ ਸਧਾਰਨ ਭੀ।

ਅਰਦਾਸ

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ।

ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ। ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੨॥

ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੰਤੀ ਸਿਮਰਿ ਕੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈ ਪਿਆਇ। ਫਿਰਿ ਅੰਗਦ ਗੁਰ ਤੇ ਅਮਰਦਾਸ ਰਾਮਦਾਸੈ ਹੋਈ ਸਹਾਇ। ਅਰਜਨ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਨੂੰ ਸਿਮਰੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਸ੍ਰੀ

ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਧਿਆਈਏ ਜਿਸੁ ਡਿਠੇ ਸਭ ਦੁਖ ਜਾਇ। ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿਮਰੀਐ ਘਰਿ ਨਉਨਿਧਿ ਆਵੈ ਧਾਇ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਭ ਥਾਈਂ ਹੋਇ ਸਹਾਇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਮਰੀਐ ਜਿਸ ਮਾਰਗ ਦੀਆ ਬਤਾਇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਨ ਜਮ ਤੋਂ ਲੀਆ ਛਡਾਇ। ਜੋਤਿ ਕਾ ਜਾਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਮਰੀਏ ਜਿਨ ਟੁੱਟੀ ਲਈ ਮਿਲਾਇ। ਅਗੇ ਹੋਰ ਜੈਸੀ ਮੰਗ ਮੰਗਣੀ ਹੋਵੇ ਸੋ ਮੰਗੇ ਅਰਦਾਸ ਏਤਨੀ ਟੰਠ ਕਰ ਲਵੇ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਰਦਾਸੀਆ ਕਹੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਕੀ ਦੇਗ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਕੇ ਭੋਗ ਲੱਗੇ। ਜੇਕਰ ਤਤਕਾਲ (ਉਸੇ ਅਰਦਾਸੇ ਨਾਲ) ਆਗੇ ਪਾਠ ਤੋਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦੇਵੇ 'ਆਗੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੁਰਿਆ ਹੈ।' ਧੂਪ ਦੀਪ ਹਵਨ ਸਹਿਤ ਸੱਚਖੰਡ ਮੇਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ। ਭੁਲ ਚੁਕ ਬਖਸ਼ਣੀ, ਭੋਗ ਪਵਾਵਣ ਵਾਲਿਆ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੀ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੀ ਦੇਗ ਤਿਆਰ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਕੇ ਭੋਗ ਲੱਗੇ। ਕਲਾ ਤੇਰੀ ਵਰਤੇ ਅਤੁੰਟ ਭੰਡਾਰ ਹੋਣ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬਤ ਕਾ ਭਲਾ।

ਜੇ ਤਾਂ ਉਸੇ ਅਰਦਾਸੇ ਨਾਲ ਪਾਠ ਤੋਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਥਾਂ ਕੀ ਥਾਂ ਸਾਮਗਰੀ ਪਈ ਰਹੇ। ਜੇਕਰ ਪਾਠੀ ਹੋਰ ਲਾਵਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਕੁੰਭ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੱਢ ਲਵੇ। ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਸਵੈਯੇ ਪੜਕੇ ਤੇ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ੫ ਪੌੜੇ ਪੜੇ ਤੇ ਪਤਾਸੇ ਪਾਇਕੇ ਛਕਾਇ ਦੇਵੇ ਨਵੇਂ ਪਾਠੀ ਨੂੰ। ਜੇਕਰ ਪਾਠ ਨਾ ਤੋਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੁੰਭ ਕੇ ਉਪਰਲਾ ਨਾਲੀਏਰ ਕੇ ਸਫਾਜੰਗ ਨਾਲ ਫੌੜ ਕੇ ਗਿਰੀ ਬਰਤਾਇ ਦੇਣੀ। ਕੁੰਭ ਮੈਂ ਭੀ ਮਿੱਠਾ ਪਾਇਕੇ ਬਰਤਾਇ ਦੇਵੇ। ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਪਾਠ ਤੋਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਨਾ। ਕਹੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੁਰਿਆ ਹੈ ਨਿਤਬਿਘਨ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨਾ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੀ ਦੇਗ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭੋਗ ਲੱਗੇ। ਕਲਾ ਤੇਰੀ ਵਰਤੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ।

ਇਹ ਰੀਤੀ ਸਬੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਰ੍ਹਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਨੌਂ ਦਿਨ ਰੰਗੀਨ ਰਹਿਕੇ ਮੁੜ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪੜਿਆ। ਜਿਸ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਉਸ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਲੱਗੇ।

੧ ਉਸੇ ਅਰਦਾਸੇ ਨਾਲ ਅਰਲਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੋਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸੀਆ ਕਹੇ ਆਗੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੋਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਹੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕੀ ਦੇਗ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਕੇ ਭੋਗ ਲੱਗੇ।

੨ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੨ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਬੇਗ ਸਿੰਘ ਮਰ੍ਹਾਣਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਚਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦਾ ਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੋਠੜੀ (ਅਖੰਡ ਪਾਠਾ ਵਾਲੀ) ਲੰਗਰ ਕੇ ਨਾਲ ਬਨਵਾਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸਕਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਲੋਹ ਦੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਸਜਾਨ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗਰੀ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਏਥੋਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਦੂਏ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੋ ਲੰਗਰ ਦਾ ਬੜਾ ਅੱਗੇ ਬਧਾਇਆ ਸੀ, ਆਪ ਕਹੀ ਲੈ ਕੇ ਕੱਟਕੇ ਫੇਰ ਏਥੇ ਹੀ ਬੁਹਾ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਅੰਗੀਠੀ ਭੀ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਬਨਾਈ ਸੀ ਅੰਦਰ ਕੋਨੇ ਬਿਚ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਨਦੇ ਸੇ ਤਾਂ ਹੀ ਏਹ ਕੋਠੜੀ ਬਨਵਾਈ ਸੀ ਕੇ ਏਥੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਗੁਪਤ ਹੋਣ ਕਰਨਗੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦੱਸੀ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ੧੯੩੨ ਸਾਲ ਮੇਂ ਅਕੋੜ੍ਹ ਸੈਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਰਾਮਦਾਸਪਰੇ। ਫੇਰ ੧੯੩੩ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤੇ ਪਾਠ ਅਕੋੜ੍ਹ ਸੈਂ।

ਅਕੋੜ੍ਹ-ਅਕੋੜ੍ਹ ਸੈਂ ਭੋਗ ਹਰ ਸਾਲ ਮੇਂ ਪੈਣੇ ਲਗੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਸੁੱਚ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਾਲ ਕਹੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਜੋ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੰਘ ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਗੇ ਕਰਨ ਪਾਠ ਕੀ। ਏਥੋਂ ਕੀ ਰੀਤੀ ਦੇਖਕੇ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਭੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੋਣੇ ਲਗੇ।

ਲਿਖਾਰੀ

ਪਾਠੀਆਂ ਕੀ ਜਿਤਨੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਏ ਤਿਤਨੀ ਥੋੜੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਛਕਾਵਣਾ ਹੈ ਜੇੜਾ ਪਾਠੀ ਨੂੰ ਛਕਾਵਣਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਮੁਖ ਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਪੰਝੀ ਰੁਪੈ ਮੇਂ ਭੋਗ ਅਖੰਡ। ਫੁਰਸਤ ਵਾਲਾ ਜਿਤਨਾ ਮਰਜੀ ਹੈ ਧਨ ਲਗਾਇ ਦੇਵੇ। ਅਸਮੇਧ ਜਗ ਹੈ ਕਲੁਕਾਲ ਮੇਂ। ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪਾਚ ਰੁਪੈ ਮੇਂ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਲੁਕਾਲ ਮੇਂ ਬਾਣੀ ਮੇਂ ਸੱਤਾ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਹੈ। ਜੈਸੀ ਭਾਉਨੀ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਪਾਠ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਸੋ ਭਾਉਨੀ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਰਯਾਦਾ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦੀ

ਜੇਕਰ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਪਹਿਲੇ ਮਦਾਨ ਜਾਏ, ਦਾਤਣ ਕਰੇ, ਇਸਨਾਨ ਕਰੇ, ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾਇਕੇ ਤਾਬਿਆ ਆਵੇ। ਲੇਪਣ ਦੇਵੇ, ਝਾੜਕੇ ਬਸਤਰ ਬਛਾਵੇ, ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਰਗਾਸੇ। ਤੁਕ ਲਵੇ ਫੇਰ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਚ ਪੌੜੇ ਪੜਕੇ ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ਮਹਤੁ' ਸਲੋਕ ਪੜਕੇ ਫੇਰ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਜੇ ਤੋਰਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੁੜ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜਾਂ ਪਤਾਸੇ ਅੱਗੇ ਧਰ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਪਾਠ ਤੋਰੇ। ਤੁਕ ਅੱਖਰ ਲਗ ਮਾਤ੍ਰ ਰਹਿ ਨਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਠ ਖੰਡਤ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਲਟਕਾ ਲਟਕੀ ਜਨਮੇ ਤੇ ਭੋਗ ਪਾਠ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਧਰੇ।

੧. ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਤੁਕ ਪੈਹਲੇ ਪੱਤਰੇ ਕੇ ਪੈਹਲੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਪੈਹਲੇ ਲਵੇ। ਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਬੇਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਚਾਲੇ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਪੜੇ। ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੱਤਰੇ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਕਾ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਜੇ ਸਾਰਾ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੱਛਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਲੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕਾ ਪਾਠ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਪੁ ਜਾਪੁ ਕਾ ਪਾਠ ਪਾਠੀਆਂ ਕੋ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਆ ਚਾਹੀਏ। ਰਹਿਰਾਸ ਭੀ ਪੜੀ ਚਾਹੀਏ। ਜੇ ਕੰਠ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੰਠ ਕਰ ਲਵੇ। ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜਕੇ ਬਰਾਜੇ। ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਜੇ ਉਠਕੇ ਮਦਾਨ ਜਾਏ, ਦਾਤਣ ਕਰੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ। ਜੇਕਰ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਰਾਗੀ ਪੜਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸੁਣੇ। ਰਸਨਾ ਕਾ ਭਜਨ ਕਰੇ। ਅਰਦਾਸ ਸੁਣਕੇ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਜਾਵੇ ਅੱਗੇ ਜਿਤਨੀ ਕਿਸੇ ਸੇ ਪੁਜ ਆਵੇ ਉਤਨੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਤੀ ਰੱਖੇ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਕੋ ਸਾਬ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ ਭਜਨ ਕਰੇ ਬਾਣੀ ਪੜੇ ਸਵਾ ਮਣ ਮੋਤੀ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਕਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ। ਫੇਰ ਸੋਨੇ ਕਾ ਫੇਰ ਰੂਪੇ ਕਾ ਫੇਰ ਦੁਧ ਕਾ ਫੇਰ ਅੰਨ ਕਾ ਫੇਰ ਜਲ ਕਾ। ਦਿਨ ਚੜੇ ਪੁੰਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਿੰਡਾ ਧੋਇ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰੈ ਫੁਲੜਾ ਫਲੁ ਭੀ ਪਛਾ ਰਾਤਿ।

ਜੇ ਜਾਗੀਨ੍ਹਿ ਲਹੰਨਿ ਸੇ ਸਾਈ ਕੰਠੇ ਦਾਤਿ। ਸਲੋਕ ਫਰੀਦ ਜੀ ਪੰਨਾ ੧੩੮੪
ਬਾਰੁਵੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਵੀ ਹੁਕਮ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਕਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨੇ ਕਾ ਹੈ

ਜਨਮ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ

ਪਾਠੀ ਆਪ ਨਾਮ ਜਪੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਪਾਵੇ। ਬਿੰਦਿਆ ਪੜਾਵੇ ਬਾਲਕਾਂ ਕੋ, ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰਾਵੇ ਜਪੁ, ਜਾਪੁ, ਰਹਿਰਾਸ, ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਏਤਨੀ ਬਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਕੰਠ ਕਰੇ। ਜਦ ਪ੍ਰਾਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੁਧ ਚੁੰਘਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਤਕਾਲ ਭਜਨ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜਾਂ ਪਿਤਾ ਹੀ ਦੱਸ ਦੇਵੇ। ਤੈਰੀ ਦਿਨੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਵੇ ਲਟਕੇ ਲਟਕੀ ਕੇ ਤੇ ਮਾਂ ਕੋ, ਮਾਂ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਜਾਵੇ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁੜ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜਾਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਰਤਾਵੇ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਨੰਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਟਕੇ ਲਟਕੀ ਦੋਹਾਂ ਕੋ ਘਰੀਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਰਗਾਸ਼ ਕੇ ਪਾਠ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ। ਲਟਕੇ ਵਾਲਾ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਪਾਇਕੇ ਤਾਂ ਤੁਰੇ। ਕੁੜੀ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਅਗੋਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜਦੇ ਮਿਲਨ। ਹਮ ਘਰਿ ਸਾਜਨ ਆਏ ਸ਼ਬਦ ਪੜਕੇ ਮਿਲਨਾ। ਕੁੜੀ ਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇ ਕੋ ਪਿਓ ਨੂੰ ਫਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਬੁਲਾਇਕੇ ਘਰ ਲਿਆਇਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਾਵੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਲਗੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਰਗਾਸ਼ੇ। ਸਵਾ ਸੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਵਾ ਪਾਚ ਸੇਰ ਤੱਕ ਘਿਓ ਕਾ ਹਮਨ ਕਰੇ। ਧੂਪ ਕੀ ਸਮਗਰੀ ਘਿਓ ਮੇਂ ਪਾਵੇ। ਇਕ ਨਲੀਏਰ ਹਮਨ ਮੇਂ ਧਰੇ। ਜਪੁ, ਜਾਪੁ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ,

ਚੰਪਈ, ਦੂਜਾ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ, ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਤੇ ਉਗ੍ਰਦੰਤੀ ਪੜੇ। ਆਹੁਤੀ ਹਰ ਪੌੜੀ ਤੇ ਪਾਵੇ ਜਲ ਕਾ ਛਿੱਟਾ ਦੇਵੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜਪ, ਜਾਪ, ਚੰਪਈ, ਅਨੰਦ ਦੇ ਪੰਜ ਪੌੜੇ, ਸਵੈਯੇ ਦਸੇ 'ਸ੍ਰਾਵਗ ਸਧ ਸਮੁਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ ਦੋਖਿ ਫਿਰਿਓ ਘਰ ਜੇਗ ਜਤੀ ਕੇ' ਪਾਚ ਫੇਰੀਂ ਪੜਨੇ। ਪੰਜਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ। ਲਟਕੇ ਲਟਕੀ ਕੇ ਭਜਨ ਦੋਸ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਵੇ। ਬੇਦੀ ਗੱਡਨੀ। ਸਵਾ ਸਵਾ ਰੁਪਯਾ ਕਪੜੇ ਨਾਲ ਬੰਨ ਕੇ ਪੱਲਾ ਗੰਢੇ ਲਟਕੇ ਲਟਕੀ ਕਾ। ਲਾਵਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਪਾਠੀ ਲਟਕੇ ਕੇ ਅੱਗੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜਾਂ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਠਕੇ ਸਾਰੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹਾਇ ਜਾਵਣ ਤਾਂ ਭੋਗ ਪਾਉਣਾ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਰਤਾਵੇ। ਪੈਹਲੇ ਨਾਨਕ ਬਾਟਾ ਕੱਢੇ। ਫੇਰ ਗੁਰ ਦਰਿਆਇ ਦੇ ਕੇ ਫੇਰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵੇ। ਫੇਰ ਲਟਕੇ ਲਟਕੀ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਤਾਂ ਗਠ ਖੋਲੇ, ਫੇਰ ਬਰਤਾਵੇ ਸਭ ਕੇ। ਢਾਈ ਰੁਪੈ ਗੰਢ ਕੇ ਢਾਈ ਰੁਪੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇ ਏਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੈ, ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜਣੇ ਚਾਹੀਏ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੀ ਤਾਬਿਆ ਲਾਗਰੀ ਬੈਠਾ ਰਹੇ ਅਰਦਾਸੇ ਕੇ ਬਖਤ ਨਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਤਾਬਿਆ ਪਾਠੀ। ਬਾਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਜਾਵਣਾ। ਰਾਗੀ ਸਬਦ ਪੜਨ ਦੀਵਾਨ ਲਾਇਕੇ। ਮਾਈਆ ਬੀਬੀਆ ਜੇ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਨ। ਜਾਂ ਲਾਵਾ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਏਹ ਸਬਦ ਪੜਨਾ-ਪੂਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਮਨਸਾ ਮੇਰੇ ਰਾਮ। ਭੋਗ ਪਏ ਤੇ ਬਾਦ ਰਾਗੀ ਅਨੰਦ ਪੜਨ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰੇ।

ਕੁੜੀ ਦੇਣੀ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੇ ਸਿੱਖੀ ਮੇਂ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ। ਦਾਜ ਦੇਣਾ ਪੋਥੀ, ਪਉੜੇ, ਆਸਣ, ਮਾਲਾ ਚਿੱਟੀ ਉਨ ਕੀ। ਮਾਲਾ ਦੇਹਾ ਕੇ ਹੱਥ ਮੇਂ ਫੜਾਇ ਦੇਣੀ। ਲਟਕੀ ਮੁਖ ਨਾ ਢੱਕੇ। ਗਹਿਣਾ ਕੋਈ ਨਾ ਪਾਵੇ।

ਪ੍ਰਾਣੀ ਚੜ੍ਹੇ ਤੇ ਗੀਤੀ

ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਰੀਰ ਛੱਡੇ ਦੇ ਕਛਹਿਰੇ ਤੇ ਦੇ ਪਰਨੇ ਹੋਣ। ਇਸਨਾਨ ਕਰਾਇਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਚੁੱਕੇ। ਸਬਦ ਅੱਗੇ ਪੜਦੇ ਜਾਣਾ। ਜਾਂ ਅਗਨੀ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਲਗੇ ਤਾਂ ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰੇ। ਘਰ ਮੇਂ ਸਵਾ ਰੁਪੈ ਕਾ 'ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰੇ ਤਿਆਰ। ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਮੁੜਕੇ ਆ ਕੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਵਰਤਾਇ ਦੇਵੇ। ਪਾਠ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

੧ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਖੀਨ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਈ ਸੇਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖੇ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰਨੇ ਵਰਜਤ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਬਰਾਤ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਗਨ, ਠਾਕਾ, ਮੁਕਲਾਵਾ ਅਥਵਾ ਦਾਜ ਦੇਣ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਰਸਮ ਨਹੀਂ। ਲੜਕੀ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧੀ ਸਾਹੁਰੇ ਘਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਉਥੇ ਉਹ ਘਟੇ ਘਟ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਜਰੂਰ ਰਹੇ। ਗ਼ਲਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਖਤ ਭੈਨ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕਾ ਭੋਰ ਦੇਵੇ। ਪਾਠੀ ਜਦੋਂ ਪਾਠ ਕਰੇ ਸਾਰੇ ਬਹਿ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਸੁਣਨ। ਜਾਂ ਦਸ ਦਿਨ ਹੋਵਣ ਤਾਂ ਭੋਗ ਪਾਇ ਦੇਵੇ। ਜੇ ਵਧ ਘਟ ਦਿਨ ਹੋਇ ਜਾਵਣ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਸਾਦ ਭੀ ਪਾਠੀ ਕੇ ਦੇਵੇ। ਰੋਣਾ ਪਿਟਣਾ ਨਾ ਚਾਹੀਏ ਮ੍ਰਿਤੁ ਸਮੇਂ।

ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇ ਫੁਲ ਨਹੀਂ ਚੁਗਦੇ। ਤਾਂ ਤੇ ਫੁਲ ਨਹੀਂ ਚੁਗਣੇ ਚਾਹੀਏ। ਭੋਗ ਪਾ ਕੇ ਜਪ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪੌੜੇ ਨਹੀਂ ਪੜਨੇ। ਸਦ ਪੜਕੇ ਫੇਰ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰੇ-ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਿੰਘ ਕਾ ਸਰੀਰ ਚੜਿਆ ਹੈ, ਆਪਕੀ ਪਰੀ ਵਿਚ ਬਾਸਾ ਹੋਵੇ। ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਭੋਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੱਚਖੰਡ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੀ ਦੇਗ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭੋਗ ਲਗੇ। ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਿਲੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।

ਵਰਨੀ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕੀ

ਰੰਗੁਨ ਸੇ ਬਰਨੀ ਕਰਨੀ ਭੀ ਲਿਖ ਭੋਜੀ ਸੀ। ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਅਕੇਤ੍ਰ ਸੈ ਭੋਗ ਪੋਣਾ। ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਪਰ ਕਰੀਏ ਬਰਨੀ ਸੋਈ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਚੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਵਾ ਰੁਪਯੇ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਕੇ। ਧੂਪ ਧੁਖਦੀ ਰਹੇ। ਘਿਓ ਕਾ ਇਕ ਦੀਵਾ ਬਾਲ ਕੇ ਧਰੇ ਕੋਲ। ਕੁੰਭ ਕੇਰੇ ਬਰਤਨ ਮੇਂ ਜਾਂ ਗੜਵੇ ਮੇਂ ਜਲ ਧਰੇ। ਕੁੰਭ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਕਣਕ ਕੇ ਦਾਣੇ ਧਰਨੇ। ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਬੈਠਣ। ਸੁੱਚੇ ਬਸਤਰ ਹੋਵਣ, ਮਦਾਨ ਵਾਲਾ ਕਪੜਾ ਧੋਇ ਲਵੇ, ਬਿਚ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠੇ। ਜਾਂ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਅਕੇਤ੍ਰ ਸੈ ਪਾਠ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤਾਬਿਆ ਧਰਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰੇ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਰਨੀ ਕਰਨ ਬਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਸੰਨ ਕਰਕੇ ਛਕਾਇ ਦੇਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਇਕ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਪਾਇ ਦੀਆ ਤੈਸੇ ਹੀ ਬਰਨੀ ਉਸਕੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਬਰਨੀ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਦਸਾ ਸਰੀਰਾਂ ਪੜਿਆ ਹੋਇਆਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੋਪਈ ਕੀ ਬਰਨੀ ਭੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਬਰਨੀ ਵਿਚੋਂ ਉਠਕੇ ਚੀਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਜਾਣਾ।

ਮਾਲਾ ਦੀ ਵਰਨੀ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਬਰਨੀ ਪੜਿਆ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਅਟਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪੱਚੀ ਮਾਲਾ ਪੱਕੀਆਂ ਫੇਰਨ ਭੁਜਨ ਕੀਆਂ ਤਾਂ ਬਰਨੀ ਕਾ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੜਿਆ ਅਨਪੜਿਆ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਰਨੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਮਾਲਾ ਫੇਰਨੀਆਂ ਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ। ਜਾਂ ਪੱਚੀ ਮਾਲਾ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਵਣ ਤਾਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਧਰ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰੇ। ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਦੋਨੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਆਂ ਬਰਨੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੈ ਪਰ ਮਾਲਾ ਕੀ ਬਰਨੀ ਸੌਖੀ ਹੈ। ਸਭੀ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਮਾਲਾ ਕੀ ਬਰਨੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਬਾਰਵਾਂ ਜਾਮਾ ਪਹਿਰ ਕੇ ਸਤਿਦੁਗ ਕੀ ਰੀਤੀ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੁੱਧ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਕਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ। ਲੰਗਰ

ਕੀ ਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀ ਤੇ ਬਰਨੀ ਕੀ ਇਕੋ ਧਾਰਨ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਚ ਕੱਕੇ ਕੀ ਰੀਤ ਨਾ ਰੱਖੇ ਉਸਨੂੰ ਨਾ ਲਾਵੇ ਬਿਚ ਨਾਲੇ ਸੋਧ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨੀ ਜਗਾ ਬਿਚ ਬੈਠੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਬੈਠੇ। ਇਹ ਉਹ ਸੰਗਤ ਹੈ-

ਇਕ ਉਤਮ ਪੰਥ ਸੁਨਿਓ ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਤਿਹ ਮਿਲੰਤ ਜਮ ਨ੍ਰਾਸ ਮਿਟਾਈ।

-ਸਵੈਯੇ ਮਾ ੪, ਪੰਨਾ ੧੪੦੬

ਭਗਉਤੀ ਦੀ ਮਾਲਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਰਵੇਂ ਜੀ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇ ਬਰਨੀ ਕੀ ਮੁਗਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਏ ਭੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਭਗਉਤੀ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਅਕੋੜ੍ਹ ਸੈ। ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਕਰੇ ਬੜਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ। ਕਈ ਭਗਉਤੀ ਕੀ ਮਾਲਾ ਫੇਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਗਉਤੀ ਏਹ ਹੈ

ੴ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ।

ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ। ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੨॥

ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰਿ ਕੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈ ਧਿਆਇ। ਫਿਰ ਅੰਗਦ ਗੁਰ ਤੇ ਅਮਰਦਾਸ ਰਾਮਦਾਸੈ ਹੋਈ ਸਹਾਇ। ਅਰਜਨ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਨੂੰ ਸਿਮਰੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਧਿਆਈਐ ਜਿਸੁ ਡਿਠੇ ਸਭ ਦੁਖ ਜਾਇ। ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿਮਰੀਐ ਘਰਿ ਨਉ ਨਿਧਿ ਆਵੈ ਧਾਇ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਭ ਥਾਈਂ ਹੋਇ ਸਹਾਇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਮਰੀਐ ਜਿਨ ਮਾਰਗ ਦੀਆ ਬਝਾਇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਮਰੀਐ ਜਿਨ ਜਮ ਤੇ ਲੀਆ ਛਡਾਇ। ਜੋਤਿ ਕਾ ਜਾਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਮਰੀਐ ਜਿਨ ਟੁੱਟੀ ਲਈ ਮਿਲਾਇ। ਸਭ ਥਾਈਂ ਹੋਹੁ ਸਹਾਇ।^੧

ਏਹ ਭੀ ਲਿਖਾ ਸੀ ਕਿ ਸੂਰਜ ਚੜਨ ਤੋਂ ਪੈਹਲੇ ਪੈਹਲੇ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਤੋਰਨਾ, ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਕਰੇ ਬੜਾ ਮਹਾਤਮ ਲਿਖਾ ਹੈ। 'ਫੇਰਿ ਨ ਜੁਨੀ ਆਇਆ ਜਿਨਿ ਇਹੁ ਗਾਇਆ।' ਕਈ ਸਿੰਘ ਨਿਤਨੇਮ ਨਾਲ ਪਾਠ ਸੂਰਜ ਕੀਆਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤਾ ਕੇ ਗਰਭ ਮੇਂ ਔਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਥੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹੇ ਪਰਮੇਸਰ ਮੈਨੂੰ ਏਥੋਂ ਕੱਢ। ਅਵਾਜ਼ਾ ਔਦਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਕਈ ਫੇਰੀ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ

੧ ਭਗਉਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਭਗਉਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਭਗਉਤੀ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਭਗਉਤੀਆਂ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਪਦਾ ਹੈ ਨਾ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਬਸਾਹੁ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਜਾਮਨ ਦੇ ਜੋ ਜਾਇਕੇ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ ਭਜਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਓਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਮਨ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰ ਦਰਿਆਇ ਜਾਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇਗਾ ਮੈਂ ਨਾਮ ਜਪਾਇ ਦੇਉਂਗਾ। ਸੋ ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਗੱਲਾਂ ਏਸ ਬੰਦੇ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਦਸਮਾ ਹਿੱਸਾ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਦੇਣਾ ਕਰਕੇ ਔਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਪੈਣ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤਿੰਨੇ ਗੱਲਾਂ ਬਿਸਰ ਜਾਦੀਆਂ ਹੈਂ ਸੋ ਬਿਸਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤਿੰਨੇ ਗੱਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗਤ ਕੋਂ ਜਣਾਈਆਂ ਹੈਂ, ਸੋ ਸੰਗਤ ਕਰਨੇ ਲੱਗੀ ਹੈ।

ਗਾਰਦ ਦੀ ਸਖ਼ਤਾਈ

ਪਾਠਾਂ ਤੇ ਵੀ ਚੁਗਲੀ

ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਅਵਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਮਿਤ ਪੰਜ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਓ। ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤਾ ਤੇ ਰਾਘੋ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗਰੀ ਤੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਸਿਆੜੀਆ ਪਾਂਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਕਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਕੇ ਪਾਠ ਅਖੰਡ ਧਰੇ। ਏਕ ਸਰੀਰ ਧੂਪ ਪੌਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਕ ਘਿਓ ਕਾ ਦੀਵਾ ਜਗਦਾ ਰਿਹਾ। ਧੂਪੀਆ ਮਾਲਾ ਵੇਰੇ ਤੇ ਨਾਲੇ ਧੂਪ ਕੀ ਖਵਰ ਰੱਖੇ, ਕੁੰਭ ਬੀ ਰੱਖਾ। ਰਾਤ ਕੇ ਆਗੇ ਦੀਵਾ ਘਿਓ ਕਾ ਧਰਨਾ। ਦਿਨ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੋਹਤਿਆ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਮਦਦ ਦੇਣੀ, ਰਾਤ ਏਹਨਾਂ ਕਟਣੀ। ਤੀਏ ਪਾਠ ਮੋ ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੇ ਬਟਨ ਕੋ ਚਾੜ੍ਹ ਆਂਦਾ। ਤੁਕ ਪਾਠ ਕੀ ਉਪਰ ਚੌਬਾਰੇ ਕੇ ਪੜਦੇ ਰਹੇ। ਦੀਵੇ ਹਮਨ ਬੁਝਾਇ ਦੀਆ, ਦਰਬਾਰ ਕੇ ਉਪਰ ਕੁਮਾਲ ਪਾਇ ਦੀਆ। ਬਟਨ ਸਾਰੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇਖਕੇ ਲੰਗਰ ਮੋ ਭੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕੇ ਪਾਠ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਵੇਰ ਉਸੀ ਬਖਤ ਉਹੀ ਤੁਕ ਲੈ ਕੇ ਪਾਠ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ। ਪਾਂਚ ਭੋਗ ਪਾਏ ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੇਦ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ, ਭੋਗ ਪਾਨੇ ਸੇ ਫਿਰ ਸੁਖ ਹੋਇਆ। ਜਾਂ ਪਾਂਚ ਭੋਗ ਪੈ ਗਏ ਸੁਨ ਸੁਨ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਲਗੇ। ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਾਇਪੁਰੀਆ ਭੀ ਆਇ ਰਿਹਾ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮੋ। ਕੁਝ ਧਨ ਭੀ ਚਾੜ੍ਹਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮਹੰਤ ਬਾਪਿਆ। ਉਸਕੋ ਭਜਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦੀਆ। ਸਰਕਾਰੇ ਜੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਣਾ। ਮਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਦਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਭੀ ਕਾਰ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ।

ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ

ਕਾਣਾ ਹੌਲਦਾਰ ਜੱਤੀ ਪਛਾਨ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਘਰ ਕੇ ਸਿੰਘ ਕੀ ਹੈ ਏਹ ਓਪਰੇ

- ੧ ਸਪੁੱਤਰ ਸ ਮੱਸਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਮੇਰੇ ਢਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ।
- ੨ ਸਪੁੱਤਰ ਸ ਬਦਨ ਸਿੰਘ।
- ੩ ਸਪੁੱਤਰ ਸ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਗੰਗੋਰ, ਰਿ: ਪਟਿਆਲਾ।

ਸਿੰਘ ਕੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨਿਕਲਿਆ ਸਰਦਾਈ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਬਾਸਤੇ, ਮਗਰੋਂ ਕਾਣਾ ਹੌਲਦਾਰ ਲਗਾ। ਅੱਗੋਂ ਜਾਇਕੇ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲਾ ਬੋਹਲਕੇ ਧਰਤੀ ਪਰ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਤੁਰਕ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਇਕੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਦਾਈ ਛਕਾਈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਸਨ ਵਲੋਟ ਕੇ ਬਗਲ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਜਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੰਘਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਰੋਕਿਆ ਕੇ ਤੂੰ ਕੀ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਪਰਸਾਦੇ ਹੋਨ। ਹੌਲਦਾਰ ਭੀ ਤੇ ਹੋਰ ਭੀ ਆਇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਸਨ ਝਾੜਿਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਸਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ ਤੁਰਕ ਨੇ ਚਪੇੜ ਮਾਰੀ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇ ਕਿੱਡਾ ਛਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਲਾਟੋਂ ਕੀ ਢੱਕੀ ਮੇਂ ਸਿੰਘ ਸੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਸਰਦਾਈ ਲੈ ਜਾਉ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਆਉ ਲਾਟੋਂ ਕੀ ਢੱਕੀ ਮੇਂ ਹੈ। ਜਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰਦਾਈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਸੇ ਹੌਲਦਾਰ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਮਦਾਨ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੌਲਦਾਰ ਕਾਣਾ ਖਲੋਇ ਗਿਆ। ਚਿਰ ਤਲਕ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ। ਤੁਰਕ ਖੜਾ ਰਿਹਾ। ਜਾਂ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਕੋਲ ਜਾਇਕੇ ਤੁਰਕ ਕੈਹਨ ਲਗਾ ਕਿ ਸੱਚ ਕਹੁ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਣ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਸਰਦਾਈ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਛਕਣ ਨੂੰ ਲੈ ਚਲਿਆ ਹਾਂ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲ ਚੱਲਿਆ ਹੈ। ਮੋੜ ਲੈ ਆਇਆ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਕੋ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਗੇ ਆਇਕੇ ਕੈਹਣ ਲਗਾ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਫੜ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਸਰਦਾਈ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ।

ਡੇਰੇ ਦੀ ਗਾਰਦ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਮਿਲ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਤੰਗ ਹੋਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਕਰੋ। ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹੋਇ ਆਉਣਾ ਮਦਾਨ, ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਇਕੇ ਲੰਘ ਜਾਨਾ। ਜੇ ਸਪਾਹੀ ਬੁਲਾਵੇ ਤਾਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦੇਨਾ। ਜੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮਦਾਨ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਮਦਾਨ ਹੋਇ ਲੈਣਾ, ਮਾਈ ਉਤਮੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸਿਟ ਆਵੇ ਟੋਕਰਾ ਸਿਰ ਉਤੇ ਕੂੜੇ ਕੇ ਬਹਾਨੇ ਲਕਾਇਕੇ। ਗੁਪਤ ਸਿੰਘ ਡੇਰੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਲਗੇ।

ਏਕ ਦਿਨ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆਵਾਲਾ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਟੋਕਿਆ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਮੂੰਹ ਵੀਨੀ ਝਾਕ ਕੇ ਕਹਾ ਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਭਲਾ ਮਾਨਸ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਗਾਰਦ ਨੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਬੜਨ ਦੀਏ। ਨਜਰ

੧ ਸਪੱਤਰ ਸ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਲਿਲਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ। ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਦੇਖ ਕੂਕਾਜ਼ ਆਫ਼ ਨੋਟ ਦਿਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਨਾ ੭੨

ਬਚਾਇਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਪਚਾਇ ਦੇਨਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੀ ਜਾਇਕੇ ਦਰਸਨ ਦੇਣਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਥਾਂ ਕੇ ਥਾਂ ਬੈਠੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਜਗਾ ਪਰ ਜਗਾ ਦਰਸਨ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਾਇ ਬੈਠੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮਾਨ ਪਰਵਾਰ ਮਾਰ੍ਹੀ ਚੌਫੇਰਿਓਂ ਰਕ ਲੀਆ। ਸੱਕੇ ਦਿਲ ਹਰੇ ਹੋਏ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਨਾਏ। ਜੇ ਅਰਦਾਸ ਭੇਜੀ ਸੀ ਰੰਗੂਨ ਸੇ ਉਸਕੇ ਬਚਨ ਸੁਨਾਏ।

ਮੈਂ ਭੋਲੀ ਹਾਂ

ਮਾਮੇ ਕੀ ਨੂੰਹ ਭੋਲੀ ਆਥਣ ਹੋਏ ਆਈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿਲੇ ਮੈਂ ਭੁੱਖੀ ਹਾਂ। ਬੀਬੀ ਭਾਰੋ ਨੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਂ ਤੁਰਕ ਕਲੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਖਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੋਲੀ ਹਾਂ। ਬੀਬੀ ਭਾਰੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਭੈਣ ਸੀ ਅੰਦਰ ਲੈ ਆਈ। ਹਨੇਰਾ ਸੀ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੇ ਬਹੁ ਹੈ। ਸਪਾਹੀ ਚੁਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਭੋਲੀ ਭੂਆ ਦੇ ਘਰ ਆਈ।

ਕਾਣਾ ਹੋਲਦਾਰ

ਇਕ ਸਮੇਂ ਢੁੰਨੀ ਤੇ ਸਿੰਘ ਆਏ। ਰਾਈਏਂ ਜਾਇ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਭੀ ਗਏ। ਮਰਾਰੇ ਕਾਣਾ ਹੋਲਦਾਰ ਜਾਇ ਰਿਹਾ। ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤੁਸੀਂ ਏਥੇ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹੋ? ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਸ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਬੀ ਤੂੜੀ ਲੈਣ ਆਏ ਹੈ। ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਥਾਨੇ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਥਾਨੇ ਸੱਦਕੇ ਪੁਛੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਗਏ ਰਾਈਆਂ ਮੇਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਸ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਸੇ ਤੂੜੀ ਲੈਣ ਗਏ ਸੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭੇਜ ਦੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰੇ। ਕਾਟੇ ਥਾਨੇਦਾਰ ਕੁਕੜ ਪੁਛੀ ਦਾੜੀ ਕਹੇ ਕੇ ਤੁਮ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਮਿਲਨ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਇਕੇ ਸਦਵਾਇਕੇ ਪਰਸੰਨ ਕੀਤਾ, ਇਕ ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਰੋਛਿਆ ਵਾਸਤੇ

ਇਕ ਦਿਨ ਖਵਰ ਆਈ ਕਿ ਬਲੀਏਵਾਲ ਮੇਂ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਅਜ ਰਾਤ ਢੱਠਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਢੱਠਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਾ ਸੀ। ਸੁਣਕੇ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਖਾਲਸਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਗਏ ਕੀ ਰੋਛਿਆ ਵਾਸਤੇ। ਅੱਗੇ ਅਸਵਾਰ ਪਿਛੇ ਪੈਦਲ ਧਾਵਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ ਜਾਂ ਕੁੰਮ ਕੇ ਆਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਓਹੀ ਸਾਹਨ ਚਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਆਉਣਾ ਸੁਣਕੇ ਛੱਡ ਦੀਆ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਚਲੇ ਹੈਂ ਸੇ ਤਾਂ ਏਹ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਮੇਂ ਕਿਉਂ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਉਸ ਵਖਤ ਕਾਣੇ

ਹੋਲਦਾਰ ਕਾ ਕਾਲਜਾ ਧੜਕੇ ਕਿਧਰੇ ਖਾਲਸਾ ਪਿੰਡ ਨਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਗਏ ਹੈ। ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਥਾਨੇ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਸਾਹਨੇ ਸੋ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਜਮਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਆ ਕਰੋ। ਦਰਸਨ ਕਰਾਕੇ ਤੋਰ ਦਿਆ ਕਰੋ ਏਥੇ ਇਕੱਠੇ ਨਾ ਹੋਨ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਰਸਾਦੇ

ਦਰਿਆਓ ਕੇ ਬੈਹਨ ਮਾਂਗੂੰ ਸਿੰਘ ਔਣ ਜਾਨ ਲਗੇ। ਦੁਈ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਪਰਤਾਪ ਦਿਨੇ ਦਿਨ ਬਧਨੇ ਲਗਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਏਕ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਪਰਸਾਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗਡਵੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਗਾਰਦ ਦੀ ਅੱਖ ਬਚਾਇਕੇ ਲੰਘ ਜਾਣਾ। ਜੇਕਰ ਪਾਂਚ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਪਰਸਾਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਸਨ ਮੇਂ ਪਾਇਕੇ ਦੂਆ ਆਸਨ ਉੱਤੇ ਦੀ ਲੈ ਕੇ ਅੱਖ ਬਚਾਇਕੇ ਲੰਘ ਜਾਣਾ। ਜੇ ਬਹੁਤ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਪਰਸਾਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵੇਲਾ ਕੁਵੇਲਾ ਕਰਕੇ ਲੰਘਾਇ ਦੇਣਾ। ਜੇ ਦਾਲਾ ਨਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਅਚਾਰ ਜਾਂ ਮਿਠਾ ਲੈ ਜਾਣਾ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਵਾਸਤੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸਪਾਹੀ ਅੰਦਰ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਭੇਜਿਆ ਦੇਖ ਆਓ ਫਾਲਤੂ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਫਾਲਤੂ ਸੀ ਉਸਕੇ ਉਪਰ ਚਰੀ ਕੋ ਪਠੇ ਦੇ ਦੀਏ। ਦੇਖਕੇ ਸਪਾਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਬਟਨ ਫਰੰਗੀ

ਅਤਰੀ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਭੀ ਦਰਸਨ ਕੋ ਆਈ ਰੱਬ ਪਰ। ਲਾਟੋਂ ਕੀ ਢੱਕੀ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਗਏ। ਓਧਰ ਸੋ ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਥਾਨੇਦਾਰ ਚਾੜ੍ਹ ਆਂਦਾ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਸਪਾਹੀ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਫੜ ਲਿਆਵੇ। ਸਪਾਹੀ ਕੋ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਰੂਪਏ ਦੇ ਦੀਏ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਇਸੀ ਕਣਕ ਮੇਂ ਵੜ ਕੇ ਛੁਪ ਜਾਓ। ਸਭ ਛੁਪ ਗਏ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਫੜ ਆਂਦਾ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕੋ ਭੈਣੀ ਕੋ ਕਹਾ ਹੈ? ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਏਈ ਥੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਡੇਰੇ ਆਏ। ਸਪਾਹੀ ਰੱਬ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ ਲੁਦਿਹਾਣੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਬੁਲਾਇਆ। ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਕੋ ਪੈਰਾਂ ਮੇਂ ਭਵਟੇ ਪਾਇ ਦੀਏ ਤੇ ਕਹਾ ਸਰਦਾਰ ਕੀ ਰਾਨੀ ਹੈ। ਬਟਨ ਕਹੇ ਕੋ ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਅਤਰੀ ਹੈ। ਬੀਸ ਕੁ ਦਿਨ ਰੱਖਕੇ ਖਾਨੇ ਨੂੰ ਭੇਜੀ।

ਬਟਨ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਕਹਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਕੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਤੁਮ ਟਲਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ। ਤੁਮ ਭੀ ਆਪਨੇ ਭਾਈ ਮਾਂਗੂੰ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਇਕੱਠ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋ ਵਾਗੂੰ ਤੁਮਕੋ ਭੀ ਲੈ ਜਾਮਾਗੇ। ਬੜਾ ਖਚਰਾ ਫਰੰਗੀ ਸੀ। ਤਕੌਂਦਾ ਰੋਹਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਬਿਘਨ ਪਵੇ ਤਾਂ ਹਥ ਪਾਈਏ। ਉਸੀ ਤਰਾਂ ਫੇਰ ਓਵੇਂ ਈ ਸਿੰਘ ਔਣੇ ਜਾਣੇ ਲਗੇ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਮਾਂਗੂੰ ਫੇਰ ਕੋਈ ਭਾਣਾ ਬਰਤੰਨਗੇ। ਫਰੰਗੀਆਂ ਕੀ ਏਹ ਮਨਸਾ ਸੀ ਕਿ ਘਟ ਤਾਂ ਜਾਣ ਬਧਨ

੧ ਮਾਈਸਰਖਾਨੇ ਵਾਲੀ।

ਨਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆਂ ਈ ਸਾਡਾ ਹੁਕਮ ਚੁਕਾਇ ਦੀਆ ਹੈ ਜੇ ਬਧ ਗਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਈ ਰਾਜ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਲਾਟ ਨੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ

ਇਕ ਸਮੇਂ ਸਵੇਰੇ ਵਾਲੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਟ ਨੇ ਪਛਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਗਾੜੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਗਾੜਦੇ ਹੈਂ ਸਗੋਂ ਬਿਗੜਿਆਂ ਕੇ ਸੁਆਰਦੇ ਹੈਂ, ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਸਾਤ ਰੂਪ ਹੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੈਂ ਤੇ ਰਬ ਚਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਮ ਭੀ ਦਰਸਨ ਕਰੋ। ਲਾਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਜਾਮਾਂਗੇ ਤਾਂ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਲੋਕ ਬਾਧੇ ਘਾਟੇ ਲਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ।

ਜਾਂ ਲਾਟ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਮੇਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੱਦੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਏ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਭੀ ਸੱਦਿਆ। ਲੋਕ ਆਖਣ ਹੁਣ ਲੈ ਜਾਣਗੇ ਬਚਦੇ ਨਹੀਂ ਦੂਏ ਭਾਈ ਮਾਂਗੂੰ। ਏਕ ਬੰਗਲੇ ਮੇਂ ਲੈ ਗਏ, ਬਹੁਤ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਪਾਹੀ ਨੇੜੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਵੇ ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਨੇੜੇ ਜਾਇ ਰਹਾ। ਉਸੀ ਵਖਤ ਲਾਟ ਨੇ ਰੁਖਸਤ ਦੇ ਦਈ। ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਲਾਟ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ।

ਏਥੇ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰੋ

ਜਿੱਧਰ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ ਓਧਰੇ ਸਪਾਹੀ ਨਿਗਾ ਰਖਦੇ ਹੈਂ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਆਉਂਦੇ ਹੈਂ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਕੋਈ ਕੂਕਾ ਰਾਤ ਕਟ ਜਾਏ ਤਾਂ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੇ ਤੁਰਕਾਂ ਕੇ ਆਇ ਕੈਹਣਾ। ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘੁਰਨਾ ਨਾਲੇ ਗਾਲਾ ਕਵਣੀਆਂ। ਨੰਬਰਦਾਰ ਦੀ ਦਾੜੀ ਦੂਏ ਨੰਬਰਦਾਰ ਕੇ ਕੈਹਕੇ ਖਚਵਾਵਨੀਂ। ਕੈਹਣਾ ਫੇਰ ਨਾ ਕੂਕਾ ਤੇਰੇ ਪਿੰਡ ਮੈਂ ਬੜੇ। ਕੁਰਕੀਆਂ ਭੀ ਸਿੰਘ ਆਇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਹਨੇਰੇ ਈ ਕਢ ਦੇਣੇ। ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਸਿੰਘ ਕੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦੀ ਦਾੜੀ ਖਿਚਵਾਈ ਕਿ ਤੁਮ ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਮੇਂ ਰਾਤ ਕਟਨੇ ਦੇਂਦੇ ਹੋ।

ਰਾਈਆਂ ਕੇ ਖੂਹ ਪਰ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਇਸਨਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਦੇਖਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਕੀ ਪਟੜੀ ਮੇਂ ਕਿਉਂ ਵੜਦੇ ਹੋ। ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਉੱਤੇ ਇਸਨਾਨ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਰੋ। ਸਾਡੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਪੁਟਵਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਏਥੇ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰੋ।

ਭੰਗਾ ਸਿੰਘ ਰੂਮੀ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ) ਅੰਦਰ ਆਇ ਵੜਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਕਾਣਾ ਹੌਲਦਾਰ ਆਇ ਗਿਆ। ਗਲੀ ਵਾਲੀ ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਦੀ ਲੰਘਾਇ ਦੀਆ। ਫੇਰ ਦਰਵਜ਼ੇ ਆਇਕੇ ਕਹਾ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿਲੇ ਮੈਂ ਭੁਖਾ ਹਾਂ।

ਲੰਗਰ ਲਈ ਮਾਇਆ

ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਗੁਪਤ ਪਾਠ ਤੁਰੇ ਹੈ। ਦੋ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਾਸੇ ਹੈ। ਧਰਮ ਕੀਆ ਧਮਕਾ ਸੁਣਕੇ ਨਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਜੋ ਬਚਨ ਹੈ ਮੇਰੇ ਨਮਿਤ ਕੋਰਾ ਪਾਵੇ ਸੋ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਜੇਹੜੇ ਧਨ ਵਾਲੇ ਸੇ ਤਿਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਧਨ ਵਾਲੇ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਕੁਝ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਚਾਹੀਏ। ਮਾਇਆ ਤਾ ਸਭ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਜਗ ਮੇਂ ਪਾਇਆ ਚਾਹੀਏ ਤਿਲਫੁਲ। ਜੋ ਜਗ ਮੇਂ ਪੈ ਜਾਵੇ ਜੇਈ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਜੋ ਤਬੇਲੇ ਮੇਂ ਸੀ ਦਬਿਆ ਹੋਇਆ ਪਦਾਰਥ ਸੋ ਭੀ ਕਢ ਕੇ ਬਰਤਨ ਲਗੇ।^੧ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਣਕੇ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜਾ ਕਾ ੧੦੦੦ ਰੁਪਯਾ ਲਿਆਇਆ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਭੇਟਾ ਧਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆ ਹੋਇਆ। ਸਬੇਗ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਨੇ ਕਾ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਯਾ, ਨਾਰਲੀ ਕਾ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦, ਗਾਧੜੀ ਵਾਲੇ ਕਾ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ੧੦੦੦ ਰੁਪਏ ਲਿਆਇਆ। ਬਾਬਾ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਭੀ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਕੇ ਲਿਆਏ। ਹੋਰ ਜਿਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੋ ਭੀ ਜਿਤਨੀ ਫੁਰਸਦ ਸੀ ਸੋ ਸਭ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਲਗੇ

ਅੰਦਰ ਤਾ ਪਾਠ ਅਖੰਡ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੋ ਪੰਜਾਹ ਪੰਜਾਹ ਸਿੰਘ ਰਹਿਣੇ ਲਗੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੇ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ ਹੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮਦਾਨ ਹੋਏ ਔਣਾ ਇਕੱਲੇ ਦੁਕੱਲੇ। ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ ਸੀ, ਉਸ ਪਾਸੇ ਦੀ ਸਿੰਘ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਦਿਨ ਕੇ ਜੋ ਮਦਾਨ ਆਵੇ ਪਾਠੀ ਨੂੰ ਤਾ ਗਲੀ ਵਾਲੀ ਕੰਧ ਕੇ ਨਾਲ ਪਖਾਨਾ ਬਨਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਾਠੀ ਨੇ ਮਦਾਨ ਹੋਏ ਲੈਣਾ ਤੇ ਕੂੜੇ ਕੇ ਟੋਕਰੇ ਮੇਂ ਪਾਇਕੇ ਰੂੜੀ ਪਰ ਸਿਟ ਦੇਣਾ।

ਦੋ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ, ਬੜੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕੀਤੇ। ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਦਾਉ ਘਾਉ ਲਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਭੜਹਬੇ ਵਾਲੇ ਪਰਸਪਰ ਨਿਗਾ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੈ ਤਿਸੀ ਤਰਾ ਤੁਰਕ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਦੇ ਹੈ ਵਿਚੇ ਹਰ ਵਖਤ। ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਪਹਿਰਾ ਖੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਏ ਗਏ ਦੀ ਨਿਗਾ ਅਰ ਸਿਆਣ ਕਰਦੇ ਹੈ ਡੇਰੇ ਕਾ ਹੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੁਮ ਕਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਦਰਵੱਜੇ ਪਰ। ਹਦ ਸੇ ਬਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕਿਤੇ ਬੈਠੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਸੋ ਬੜਨ ਦਿੰਦੇ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਮੀਨ ਮੇਂ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਕੇ ਭੇਜਨਾ ਦੇਖ ਆਓ ਕੋਈ ਪਟੜੀ ਪਿੰਡ ਕੀ ਮੇਂ ਕੁਕਾ ਨਾ ਰਹੇ।

੧. ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹੰਤ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ੬ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਤਬੇਲੇ ਵਿਚ ਦਬਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸੁੱਤੇ ਜੀਵ ਉਠਨੇ ਲਗੇ

ਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਉਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਵੇ। ਨੇੜੇ ਆਇਕੇ ਚਤਰ ਪਰਖ ਹਵੇ ਤਾਂ ਓ ਦਏ ਪਾਸਿਓ ਆਇ ਜਾਵਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਰਲੇ ਘਰ ਪੈਹਲੀ ਕੋਠੜੀ ਮੈ ਸੇ। ਫੇਰ ਮੰਦਰ ਮੈ ਗਏ। ਉਤੇ ਚੁਬਾਰਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਚੁਬਾਰੇ ਮੈ ਰਹਿਨੇ ਲਗੇ। ਹਨੇਰੇ ਹਨੇਰੇ ਸਿੰਘਾ ਕਾ ਰਾਜ, ਜਿੱਥੇ ਮਰਜੀ ਹੋਵੇ ਓਥੇ ਫਿਰ ਜਾਣਾ, ਦਰਸਨ ਭੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਦਾਨ ਜਾਣਾ ਗਡਵਾ ਲੈ ਕੇ ਓਥੇ ਈ। ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਨਿਰਾਹ ਰੱਖਣੀ ਜਿੱਧਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਕਲਨ। ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਕੇ ਜੇ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਤਾਬੀ ਸਤਾਬੀ ਕਰਨਾ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਸਕਾ ਸੰਸਾ ਨਿਵਿਰਤ ਕਰਨਾ, ਧੀਰਜ ਦੇਣੀ। ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਸੋ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਨਾਉਣਾ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀਆ ਖਵਰਾਂ ਸਣਕੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਾ, ਧਰਮ ਬਧਨੇ ਲਗਾ, ਪਾਪ ਘਟਨੇ ਲਗਾ। ਸੁੱਤੇ ਜੀਵ ਉਠਨੇ ਲਗੇ ਸੰਗਤ ਮੈ। ਪਾਠਾਂ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਸਾਰੇ ਹਰੇਵਾਈ ਹੋਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੈ ਅਰਜੀ ਦੇਕੇ ਭੋਗ ਪਾਉਂਦੇ ਹੈਂ ਨਾਮਧਾਰੀਏ। ਜੇ ਬਿਨਾ ਇਤਲਾਹ ਪਾਏ ਤਾਂ ਉਸਕੇ ਸਜਾਇ ਦੇਂਦੇ ਹੈਂ। ਹੋਰ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਭੋਗ ਪਾਵਣ ਤੇ ਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਭੋਗ ਪਾਵੇ ਤਾਂ ਅਰਜੀ ਦੇਵੇ। ਮੁਕਬਲ ਅਰ ਪਲਸ ਨੇ ਹਰ ਵਕਤ ਖਵਰ ਰੱਖਣੀ। ਜੇ ਸੰਗਤ ਮੈ ਭੋਗ ਪਾਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਪਹਿਲੇ ਥਾਨੇ ਬਿਥੇ ਇਤਲਾਹ ਕਰੇ। ਸਪਾਹੀ ਜਾਂ ਸਾਰਜਨ ਨੇ ਜਾਨਾ। ਜਿੱਥੇ ਜਿਆਦੇ ਸਿੰਘ ਹੋਨ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਖਿੰਡ ਜਾਣਾ। ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਰਤੋ ਤੇ ਭੋਗ ਪਾਇਕੇ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਜਾਨਾ ਸਭ ਕੇ ਤੋਰ ਕੇ। ਜੇਕਰ ਅਨੰਦ ਪੜਾਉਣਾ ਤਾਂ ਇਤਲਾਹ ਕਰਕੇ ਭੋਗ ਧਰਨਾ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਨੰਦ ਹੋਵੇ ਸਪਾਹੀ ਪੁਲਸ ਨੇ ਆਉਨਾ। ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਸਿੰਘ ਹੋਨ ਤਿੱਥੇ ਤਿੱਥੇ ਤਕੜਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਚ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਹੋਨ ਕਾ ਭੀ ਹੁਕਮ ਨਾ ਸੀ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਇਕੇ ਗਲਬੇ ਕੀ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਬੁਚੜਾਂ ਕੇ ਜਾਇ ਬਢਦੇ ਹੈ। ਕੈਹਦੇ ਹੈਂ ਕੇ ਗਊ ਬਧ ਛਤਰੀ ਕੇ ਰਾਜ ਮੈ ਹੋਇ ਰਹਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਗਊ ਕੇ ਦੁਖ ਦੇਂਦੇ ਹੈਂ ਓਥੇ ਹੀ ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹੈਂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਤਲ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਬਚੜਾਂ ਕੇ। ਮਰਨੋਂ ਭੀ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਹੈਂ। ਸਰਬ ਰਾਜਾ ਪਰਜਾ ਕੇ ਤੇ ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੁਸਟਾਂ ਕੇ ਸੂਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇ ਅਸਾਂ ਤੇ ਏਹ ਪੰਥ ਕੁਕਾ ਮਿਟਾਇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਏਹ ਤਾਂ ਓਦੂੰ ਭੀ ਦੂਣਾ ਕੰਮ ਚਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੇ ਏਹ ਜੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਜੇ ਨਾ ਹੋਨ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤਾਂ ਏਹ ਅਗੇ ਨਾ ਬਧਨ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਧਦੇ ਜਾਦੇ ਹੈਂ।

ਡੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਪਤ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਧਰਮ ਕੀਆ ਜੜਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਵਨੇ ਲਗੇ ਹੈਂ। ਪਾਠੀ ਕਾਲ ਕੇ ਲਿਆਏ, ਪਾਠ ਹੋਣੇ ਲਗੇ। ਬਿਹੰਗਮ ਸਾਧ ਭੀ ਸੰਗਤ ਮੈ ਫਿਰਨੇ ਲਗੇ। ਜਿੱਥੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੋਵੇ ਓਥੇ ਅਲਾਕੇ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸੱਦਕੇ ਭੋਗ ਪਾਵਨਾ। ਜੰਮੇ ਕਾ ਭੀ

ਭੋਗ ਬਿਵਾਹ ਕਾ ਭੀ ਭੋਗ ਪੈਣੇ ਲਗੇ। ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਹਰਿਆਈ ਹੋਈ, ਡਿੱਗੇ ਸਿੰਘ ਉੱਠੇ ਹੁਸਿਆਰ ਹੋਏ, ਜੋ ਆਪਨਾ ਧਰਮ ਹੈ ਭੋਗ ਪਾਠ ਸੇ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਧਰਮ ਕੀ ਰੀਤੀ ਪਰ ਚਲਣੇ ਲਗੇ। ਜੋ ਕੋਲਾਂ ਕੇ ਮੁਖ ਮੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸੇ ਸੇ ਖੁਲੇ। ਹੁਣ ਸਿੰਘ ਦਲੀਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੈ ਪਤਾ ਤਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਚਲੇ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰ ਆਈਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਮਨ ਸੁਧ ਹੋਇ ਗਏ ਭੋਗ ਪਾਠਾਂ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਅਰ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ। ਪਰਗਟ ਭੀ ਤੇ ਗੁਪਤ ਭੀ ਪਾਠ ਹੋਣੇ ਲਗੇ। ਸਾਰੇ ਦੋਹਾਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਕੀ ਉਸਤਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੈ। ਕੈਹਦੇ ਹੈ ਆਪ ਤਾਂ ਰਾਏ ਹੈ ਪਾਛੇ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਹਾਥ ਧਰਨੇ ਕੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਕੇ ਛਡ ਗਏ ਹੈ। ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਢਾਈ ਲਾਖ ਪਾਠ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਆਉਂਦੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੇ ਇਕੰਤ ਅਕੇਲੇ ਜਾਇਕੇ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਓਥੇ ਈ ਬੈਠੇ ਪੰਥ ਰੂਪੀ ਬਾਗ ਕੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਹੈ। ਗੁਪਤ ਪਖ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਕਾਰਨ ਓਥੇ ਬੈਠੇ ਈ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇ ਹੈ।

ਮੇਥੋਂ ਕੀ ਛੁਪਿਆ ਹੈ।

ਏਕ ਦਿਨ ਰੰਗੂਨ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਨੁ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖ ਆਖਦੇ ਹੋਣਗੇ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਕੌਣ ਦੇਖਦਾ ਹੈ? ਤੈਨੂੰ ਮੇਂ ਦਖਾਵਦਾ ਹਾਂ। ਨਾਨੁ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਬਠਾਲ ਲਿਆ। ਐਸੀ ਉਸਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਕੇ ਸਭ ਉਠੇ ਬੈਠੇ ਫਿਰਦੇ ਸੁੱਤੇ ਸਭ ਦਿਸਨ ਲਗੇ। ਸੀਸੇ ਕੀ ਤਰਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸਾਰਾ ਕੌਤਕ ਜੇ ਬਰਤਦਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੇਥੋਂ ਕੀ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੇਂ ਫੇਰ ਅਕੋਤ੍ਰ ਸੈ ਕਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਪਾਠ ਕੋਠੜੀ ਲੰਗਰ ਵਾਲੀ ਮੇਂ। ਗੁਪਤ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣੇ ਲਗੇ। ਤੁਰਕਾਂ ਕੀ ਭੀ ਕਰੜਾਈ। ਮੁਕਬਲਾ ਕਿਹਾ ਜੀ ਏਹ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੈ ਏਹ ਨਾ ਕਰਨ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਫੇਰ ਜਾਗ ਪਏ ਹੈ।

ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲੇ ਹੋਏ

ਉਨ੍ਹੀ ਸੈ ਤੇਤੀ ਸਾਲ ਮੇਂ ਪਾਂਚ ਪਾਠੀ ਪਾਂਚ ਧੂਪੀਏ ਦੋ ਪਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਲਾਗਰੀ, ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਰ ਕਰਨ ਤੇ ਹੋਇਆ। ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ ਰੋਹਦੇ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਹਾਕਮ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਲੁਕ ਬੈਠਨਾ। ਪਾਂਚ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਏਕ ਦਿਨ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਛੁੱਟੀ ਬਾਲਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਸਭ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸੇ। ਜੇਤੇ ਮੁਕਬਲ ਬਟਨ ਨੇ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਸੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਨੇਦਾਰ ਚਾੜ੍ਹ ਆਦਾ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਬਾਨੇਦਾਰ ਕੈਹਨੇ ਲਗਾ ਕਿ ਤੁਮਨੇ ਸਿੰਘ ਲੁਕਾਇਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹੈ, ਤਲਾਸ਼ੀ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਾ ਕਿ ਮਚਲਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੇ ਨਾ ਸਿੰਘ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਚੁਗਲੀ ਕਰਨ ਬਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਭਰਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਜੇੜੇ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ ਗੁਫਾ ਮੇਂ ਰੋਹਦੇ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਤਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘਾਂ ਬੈਲਾਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝ

ਲਿਆ ਬਚਨ ਤੇ ਕੈਹਨ ਲਗਾ ਜੀ ਪਾਇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਫਾ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪਰ ਜੋ ਤਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹਈ ਸੀ ਉਸ ਪਰ ਛੇਲਿਆਂ ਦਾ ਦੋਰ ਲਾਇ ਦਿੱਤਾ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਖੜਾ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਸਲਮਾਨ ਸੀ, ਏਕ ਪੁਰਬੀਆ ਸਪਾਹੀ ਥਾ ਨਾਲ ਆਇਆ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਾਲੀ ਕੰਠੜੀ ਦੇਖੀ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਲਕੜੀਆਂ ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਉੱਤੇ ਚਰੀ ਕੇ ਪੱਠੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸੇ ਦੇਖ ਤਾਂ ਲਿਆ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਕਿ ਸਿੰਘ ਹੈ ਪਰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ ਖਿਮਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਅੰਦਰ। ਨਿੰਦਕਾਂ ਕੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲੇ ਹੋਏ। ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕੇ ਸਾਡਾ ਕੈਹਣਾ ਝੂਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਖੂਹੀ ਲੋਗੀ

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੋਰਿਆ, ਫੇਰ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ। ਜਲ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਖੂਹ ਕਾ ਭਰਨਾ ਰਾਤੇ ਰਾਤ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਕ ਹੋਂਦ ਬਨਾਇ ਲਵੇ, ਉਹ ਭਰ ਛਡਿਆ ਕਰੇ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਬਨਾਇਕੇ ਭਰਿਆ ਤਾਂ ਛੇ ਵੀਹਾਂ ਗਾਗਰ ਪਾਈ। ਇਕ ਪਹਿਰ ਪਾਛੇ ਛੇ ਗਾਗਰਾਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਜਲ ਕੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੀ ਆਇ ਪੁੱਛਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਛੇ ਬੀਹਾਂ ਗਾਗਰ ਪਾਈ ਹੈ ਤੇ ਛੇ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਕੇ ਢਾਇ ਦੇਵੇ ਤੇ ਖੂਹੀ ਲਾਇ ਲਵੇ ਬੇੜੇ ਮੈਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਟਪ ਲਾਇ ਦੀਆ ਲੰਗਰ ਕੇ ਬੇੜੇ ਮੈਂ। ਸਿੰਘ ਕਾਰ ਕਢਣੇ ਲਗੇ। ਮਹੀਨੇ ਡੇਢ ਮੈਂ ਖੂਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਸੰਮਤ ੧੯੩੩ ਬਿਕਰਮੀ। ਲੰਗਰ ਕਾ ਜਲ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਭਰ ਲੈਨਾ। ਜਦ ਮਰਜੀ ਹੋਵੇ ਪਾਠੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਣ, ਸੁਖ ਹੋਇਆ। ਗੁਪਤ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰ ਕਾ ਅੰਦਰ ਜਲ ਵਰਤ ਲੈਣਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਭੋਗ ਪਏ ਥੀਂ ਪਾਛੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਉਖੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਰ ਮੇਂ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਅਉਖੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਮ ਸਾਖੀਆਂ ਮੇਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪਾਠੀਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਨਾਮ (੧) ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ, ਦੋਹਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ। (੨) ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿਆੜੀਆ। (੩) ਨਰੈਨ ਸਿੰਘ, ਦੋਹਤਾ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ। (੪) ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਰੁਮਟੀ ਵਾਲਾ। (੫) ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੀਮਾਬਦੀ ਕਾ। (੬) ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੀਆਂ ਕਾ। (੭) ਘਨਈਆ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗੋ ਵਾਲਾ। (੮) ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਮੇਰੋਂ ਕਾ। ਅੱਠ ਹੀ ਨਾਲ ਧੂਪੀਏ ਬੇ।

ਰੁਮਟੀਵਾਲੇ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਕ ਦਿਨ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਰੁਖਸਦ ਮਿਲੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੈ? ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਏਸ ਕੇ ਚਾਹਟੇ ਕੇ ਦੇਗਚੇ ਮੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੇਤਾ ਪਾਇ ਦੀਆ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦੱਸੋ ਕਿਨ ਪਾਇਆ ਹੈ? ਤੀਨ ਮਨ ਕਾ ਖੁੰਡ ਸਿਰ ਤੇ ਧਰੇ ਲੱਤਾਂ ਮੇਂ ਮੰਜਾ ਦੇਓ। ਜੇ ਨਾ ਦਸੁਗਾ ਤਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦੇਮਾਰੇ।

ਬਿਲਗੇ ਵਾਲੇ ਘਨਈਆ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਰਦੇ ਨੇ ਕਹਿ ਦੀਆ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਫੜਿਆ ਸੀ ਚੋਰ ਪਰ ਜੁਲਾਹਾ ਹੀ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਹੈ।

ਇਸੀ ਬਖਤ ਤੋਰ ਦਿਓ

ਭਮਾਬਦੀ ਮੇਂ ਅਨੰਦ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸੇ ਸੱਦ ਭੇਜੇ। ਪਾਂਚ ਸਿੰਘ ਜਾਣੇ ਸੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਜਾਮਾਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਮਾਈ ਘੁੱਲੀ ਨੇ ਦਰਵਜਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਚੜੇ ਪੌੜੀਆਂ ਸੇ। ਕਾਣਾ ਹੌਲਦਾਰ ਦੇਖਦਾ ਸੀ ਤਖਤੇ ਦੀਆਂ ਬਿਰਲਾਂ ਥਾਣੀਂ। ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕੋਨੇ ਮੇਂ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਦਰਵਜਾ ਖੁਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉੱਤੇ ਚੜ ਗਿਆ ਚੁਬਾਰੇ ਮੇਂ। ਹਜਾਰਾ ਸਿੰਘ ਛਾਲ ਮਾਰਕੇ ਹੇਠਾ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਜਾਇ ਬਝਿਆ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਬੀਬੀ ਕੀ ਪੌੜੀ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਦੋ ਸਿੰਘ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੈ ਚੁਬਾਰੇ ਮੇਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਖਾਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਲੰਬੇ ਪਾਇਕੇ ਉੱਤੇ ਬਸਤਰ ਪਾਇ ਦੀਆ। ਤੁਰਕ ਦੇਖੇ ਜੋ ਸਿੰਘ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਏਥੇ ਸਿੰਘ ਆਏ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦੇਖ ਲੈ ਜਿਥੇ ਹੈਨ। ਕੈਹਨ ਲਗਾ ਮੈਂ ਕੈਹਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੇਨੂੰ ਦਿਖਾਲ ਦੇਵੇ। ਵੈਦਾ ਕਰਕੇ ਉੱਤੇ ਬਸਤਰ ਲਾਹਿਆ। ਸਿੰਘ ਉਠ ਖੜੇ ਹੋਇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਕੈਹਣੇ ਸੇ। ਦੇਖਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਲ ਬਲ ਗਿਆ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਇਸੀ ਬਖਤ ਤੋਰ ਦਿਓ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਾਨਾ ਥਾ ਈ, ਲੁਕ ਕੇ ਨਿਕਲਨਾ ਥਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਤੋਰ ਦੀਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਾਇ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਆ।

ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸੋਜਿਆ

ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ (ਡਹਿਰ ਮੁੰਡੀਆਂ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ) ਖੂਨ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਮੇਂ ਆਇਕੇ ਜੇਹਲਖਾਨੇ ਮੇਂ ਆਇਆ। ਅੱਗੇ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਪੱਦੀ ਕਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਥੇ ਜੇਹਲਖਾਨੇ ਮੇਂ। ਪੈਹਲੇ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨ ਕਾ ਸਿੱਖ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ ਤੇਰੀ ਰੋਛਿਆ ਹੋਵੇਰੀ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ-ਖਸਮੁ ਛੇਡਿ ਦੂਜੇ ਲਗੇ ਡੁਬੇ ਸੇ ਵਣਜਾਰਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਲੜ ਛੱਡਕੇ ਹੋਰ ਨ ਫੜੇ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹੀ ਹੋਰ ਦਾ ਲੜ ਫੜਿਆ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਅੰਦਰ ਚੁਭਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ। ਆਖਣ ਲਗਾ ਮੇਰੀ ਬੰਦ ਖਲਾਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭਜਨ ਲਵਾਂਗਾ। ਰਾਤ ਕੇ ਦਰਸਨ ਹੋਇਆ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਤਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਥੀ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇ ਗਈ। ਲਗਾ ਭਜਨ ਕਰਨ। ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਕੇ ਦੂਈ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਹੋਇਆ। ਸਿੰਘ ਤਾਂ

੧ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਹੋਇਆ।

ਆਖਣ ਚਲੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਿੰਘ ਔਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਲੈਣ ਦਿਓ, ਚਰਨੀ ਆਇ ਲਗਾ।

ਦਿਨ ਚੜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਚਨ ਸਣਾਇਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੀਆ ਹੈ ਹੁਣ ਤੂੰ ਛੁਟ ਜਾਵੇਂਗਾ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਮੜਦਾ ਨਹੀਂ। ਰਾਤ ਕੋ ਫੇਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਨ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਮੈ ਡੁਬਣ ਲਗਾ। ਅਕਾਸਬਾਣੀ ਹੋਈ ਕਿ ਭਜਨ ਕਰ। ਜਾਂ ਭਜਨ ਕਰਨ ਲਗਾ ਮੂੰਹ ਪਾਣੀ ਪੈਣ ਲਗਾ ਸੀ ਸੋ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਨੇਤਰ ਖਲ ਗਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਅੱਗੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਥੋਂ ਪਹਿਲੇ ਛੁੱਟੇਂਗਾ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਏਥੋਂ ਛੁਟ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਵਾਂਗਾ। ਕੱਚੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਕੈਦ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੱਦਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦੀਆ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦੀਵਾਰ ਕੀਤਾ, ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਾਸਤੇ ਪਾਠੀ ਮੰਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਹਿਲੇ ਘਰੋਂ ਹੋਇ ਆਓ। ਜਾਂ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੱਦੇ ਭਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਟਾਹਰਾ ਦੁਆਈਏ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਟਾਹਰਾ ਦਿੰਦੇ ਫਿਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿਸਨੇ ਛੁਡਾਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਮੰਨਾਂਗਾ।

ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਗੁਜ਼ਰੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੁਮਾਣੇ ਗਏ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਭੀ ਸੁਣਕੇ ਆਇਆ। ਜਿਸ ਬਾਗ ਮੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਨ ਮੈਂ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸੀ ਬਾਗ ਮੇਂ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਇ ਲੀਏ ਨਾਲੇ ਸਿਖਣੀ ਕੋ ਭੀ ਭਜਨ ਦੁਆਇਆ। ਸੁਲਤਾਨ ਛਡਿਆ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜੇ।

ਸੰਤ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਸਰੀਰ ਛੱਡਿਆ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲੇ ਰਾਜਗੀਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਭਤੀਜਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਸੰਤ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਦੁਲੀਵਾਲੇ ਕਾ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਨ ਮੈ ਬੋਲਾ ਕੀਤਾ ਲੁਚਿਆ ਹਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮਾੜਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਥੀ? ਪੰਜੇ ਐਬ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹੁਕਮ ਏਹ ਦੀਆ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮੈ ਆਇਕੇ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ। ਆਇਕੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ, ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ। ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚੁੰਨੀ ਜਾਇ ਰਹੇ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਮੇਂ ਹਾਜਰ ਰਹਿਣ ਲਗਾ। ਸੱਚ ਸੋਧ ਧਾਰੀ। ਜਾਂ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਚ ਸੋਧ ਧਾਰੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਵਾਕ ਹੈ-

੧. ਸੁਲਤਾਨ (ਸਖੀ ਸਰਵਰ) ਦੇ ਪੀਰਖਾਨੇ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ।

੨. ਸੁਲਤਾਨ ਪੀਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਦਾ ਹੋਟ ਆਇ ਭੇਟਾ ਤੇ ਉੱਚੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਦਰੁਦ ਅਥਵਾ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਦੁਆ।

ਕਰਮ ਕਰਤ ਹੋਵੈ ਨਿਹਕਰਮ।

ਤਿਸੁ ਬੈਸਨੋ ਕਾ ਨਿਰਮਲ ਧਰਮ। ਗਉੜੀ ਮ. ੫, ਪੰਨਾ ੨੭੪

ਸੋ ਬਿਰਤੀ ਧਾਰ ਲਈ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਜਿਸ ਦਿਨ ਕਮਰਕਸਾ ਕਰਾਰੀ ਤਾਂ ਇਸਨਾਨ ਕਰਾਰੀ। ਬਿਦੋਹ ਰੂਪ ਹੋਇ ਬੈਠੇ। ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਧਾਰੀ। ਪਾਂਚ ਬਰਸ ਪਾਛੇ ਸਰੀਰ ਛਡਿਆ। ਪਾਛੇ ਸੇਵਕ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋ ਭੀ ਜਪੀ ਤਪੀ ਹੈ। ਪਾਂਚ ਬਰਸ ਸੰਤਾਂ ਇਸਨਾਨ ਨਾ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਤਬ ਭੀ ਦੇਹੀ ਕੰਚਨ ਜੈਸੀ ਰਹੀ। ਮੈਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਮੁਸਕੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਓਂ ਕੀ ਚਿਓਂ ਰਹੀ। ਬੇਅੰਤ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਦੇਹ ਬੋਲਾ ਕਰਨਾ ਦੇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹੈ, ਦੇਹ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਹ ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਤਿੰਨੋਂ ਮੂਰਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀਆਂ ਹੈਂ। ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਨਾਮ ਰਾਤ ਦਿਨ ਜਪਿਆ ਹੈ। ਲਾਲ ਨੇਤਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਭਰੇ ਹੋਏ। ਜੋ ਆਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਦਾ ਉਸਕੋ ਪਰਮੇਸਰ ਚਿਤ ਔਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਤ ਆਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਲੇ ਕੀ ਕਰਨੀ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਪਰ ਖੁਸ਼, ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋ ਉਪਰ ਨਰਾਜ਼। ਕਿਸੀ ਜੀਅ ਕੋ ਦੁਖ ਨ ਸੇ ਦਿੰਦੇ। ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਸੇ, ਪੂਰੀ ਨਿਬਾਹੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਜੋ ਜੈਕਾਰ ਹੋਇਆ।

ਮੁੰਦਰੀ ਮਿਲ ਗਈ

ਜਿਸ ਸਾਲ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ ਪਏ ਸੇ ਉਸੀ ਸਾਲ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਲ੍ਹੇਆਣੇ ਟੋਭੇ ਉਤੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਏਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮੁੰਦਰੀ ਸੋਨੇ ਕੀ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਘਰ ਆਇਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਮੇਰੀ ਮੁੰਦਰੀ ਡਿੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਮਲ੍ਹੇਆਣੇ ਜਾਇਕੇ ਦੇਖ ਆਓ। ਜਾਇਕੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਪੇੜ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਹੈ, ਇਕ ਸਿੰਘ ਕੀ ਭੀ ਹੈ। ਆਇਕੇ ਕਹਾ ਜੀ ਨਹੀਂ ਮੁੰਦਰੀ ਹਾਥ ਮੇਂ ਆਈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੇੜਾ ਨਾਲ ਸੀ ਸੇ ਲੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੋਨੋ ਗਏ। ਉਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਆਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ। ਸਿੰਘ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕੇ ਮੇਂ ਮੁੰਦਰੀ ਚੁਰਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਦੇਹ ਮੇਨੂੰ ਕੇਹਦੇ ਹੈ। ਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਣਿਆ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੈਂ ਨਹੀਂ ਚੁਰਾਈ ਜਾਹ ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰ। ਸਿੰਘ ਚਲਾ ਗਿਆ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ। ਕਈਆਂ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਰਸ਼ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਐਸ ਬਖਤ ਤਾਂ ਚੁਕ ਲਿਆਵੀਏ ਛਾਪ ਪਈ ਹੈ ਵਾਰੀ ਨਾ ਚੁਕ ਲਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੱਲੇ ਸੇ ਗਏ। ਮਲ੍ਹੇਆਣੇ ਜਿਥੇ ਬੈਠੇ ਸੇ ਓਥੇ ਈ ਪਈ ਸੀ। ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ

੧ ਸੰਤ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਵਾਰਤਾ ਸੰਮਤ ੧੬੨੬ ਦੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। - ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ, ਪੰਨਾ ੩੩੧

੨ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਅੱਧ ਮੀਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ।

ਆਏ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਦਿਖਾਈ। ਉਸੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਛਾਪ ਥਿਆ ਗਈ ਹੈ। ਸਣਕੇ ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਝਗੜਾ ਨਬੋੜਿਆ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਕਾ ਦਿਲ ਠਕਾਣੇ ਹੋਇਆ।

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀ ਵਾਲਾ

ਇਕ ਦਿਨ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀਵਾਲਾ ਖੂਹੀ ਕੀ ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਛਾਲ ਮਾਰਕੇ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਕਾਣਾ ਹੌਲਦਾਰ ਰਾਮਸਰੋਂ ਚਲਿਆ ਔਂਦਾ ਸੀ ਉਸਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਪੁਛਨੇ ਲਗਾ ਤੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਈਆਂ ਸੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਕਾਣੇ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੇਰੇ ਕਪੜੇ ਕਿਥੇ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਦਰਵਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਲੈ ਆਏ। ਆਪਨੇ ਮੰਦਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਕਲੇ। ਕੋਲ ਆਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਆਓ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕਿੱਥੇ ਆਇਆ ਹੈ? ਭਾਈ ਹੋਰੀ ਰਾਜੀ ਹੈ? ਏਥੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠਾ ਹੈ? ਕਹਾ ਕੇ ਲਿਖੋਣ ਨੂੰ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਲਿਖਕੇ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦੀਆ। ਅਠੀਂ ਪਹਿਰੀਂ ਨਿਕਾਲ ਦੀਆ। ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਫੇਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅੰਦਰ ਆ ਪਾਠੀਆਂ ਮੇਂ ਪਾਠ ਕੀਤੇ।

ਗੁਪਤ ਪਾਠ

ਬੀਸ ਬਾਈ ਦਿਨ ਹੋਏ, ਬਾਈ ਭੋਗ ਪਾਏ ਤੇ ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ ਵਿਚ ਪਾਠ ਸੀ। ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਵਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਕਬਲ ਬਾਨੇਦਾਰ ਚਾੜ੍ਹ ਲੈ ਆਵੇਗਾ। ਜਾ ਬਾਨੇਦਾਰ ਆਇਆ ਤੁਕ ਦੂਏ ਅਸਵਾਰੇ ਪਰ ਲਈ ਰੱਖੀ। ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਪਾਠ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ। ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਗੁਫਾ ਮੇਂ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਏ। ਜਾ ਦੇਖਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਬਾਨੇਦਾਰ ਤਾ ਦੋ ਅਸਵਾਰੇ ਸਾਹਿਬ ਧਰਕੇ ਪਾਠ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਸਿੰਘਾ ਨੇ ਰਾਤ ਲਾਟੋਂ ਕੀ ਢਕੀ ਮੇਂ ਕਟੀ। ਫੇਰ ਖਵਰ ਆਈ ਜੋ ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਬਟਨ ਚਾੜ੍ਹ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ ਰੈਹਦੇ ਸੇ। ਮੁਕਬਲ ਭੀ ਜੋਰ ਲਾਏ ਹੈ, ਬਟਨ ਕੇ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਥੇ। ਸੱਜਰੀ ਖਵਰ ਪਚੈਦੇ ਸੇ ਲੁਦਿਹਾਨੇ ਮੇਂ ਲਿਖਕੇ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਆਪਨੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਖਵਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਕਮ ਚੜਕੇ ਆਵੇਗਾ। ਇਕ ਪਾਠ ਸੁਹੀ ਮੇਂ ਸੀ ਤੇ ਦੁਆ ਸੋਰਠ ਮੇਂ ਸੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਆਠ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਾਸ ਕੇ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਭੋਗ ਪਾਇ ਦੇਓ। ਸੇ ਪਾਇ ਦੀਏ। ਹਨੇਰੇ ਹੀ ਸਿੰਘ ਨਿਕਲ ਗਏ ਬਾਹਰ। ਹਾਕਮ ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ ਆਇਆ, ਨਾਲ ਫੌਜ ਭੀ ਆਈ। ਜਾ ਆਇਕੇ ਦੇਖੇ ਨਾ ਸਿੰਘ ਨਾ ਪਾਠ। ਸਭ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ। ਮੁਕਬਲਾ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਖਿਝ ਖਿਝ ਪਵੇ ਤੁਮਨੇ ਝੂਠ ਬਕਿਆ ਹੈ। ਸਪਾਹੀ ਪਿਛੇ ਆਉਂਦੇ ਸੇ ਪਿਛੇ ਹੀ ਮੋੜ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਤੇ ਮੁਕਬਲ

ਇਕ ਫੇਰੀ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਦੇ ਸੇ। ਤੁਰਕਾ ਨੂੰ ਮੁਕਬਲਾ ਭੇਜਿਆ। ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਸਿੰਘ ਹਾਥੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਲੈ ਕੇ ਨਸ ਚਲੇ। ਮਗਰੋਂ ਤੁਰਕ ਨਸੇ। ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਨਸ ਗਏ ਇਕ

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਕੁਟਿਆ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਲੈਕੇ ਨਿਕਲਿਆ। ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਖਵਰ ਦਿੱਤੀ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਗਰ ਤੁਰਕ ਨਸੇ। ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਛੱਡਕੇ ਸਿੰਘ ਨਸ ਗਿਆ ਕੈਹਨ ਲਗਾ ਫੜ ਪ੍ਰਸਾਦੇ। ਕਿਕਰ ਕੇ ਆਸਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਖੜਾ ਸੀ ਉਸਕੋ ਫੜ ਲੈ ਆਏ। ਹੰਲਦਾਰ ਕੈਹਨ ਲਗਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ, ਤੁਮ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ ਹੈ।

ਫਿਰ ਇਕ ਫੇਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਤੁਰਕ ਭੇਜੇ ਮਗਰ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆਇਆ। ਥਾਨੇ ਚਲਾਨ ਕੀਆ। ਲਿਖਾ ਕੇ ਦੇਖੋ ਪੰਡਾ ਕੀਆ ਪੰਡਾ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਬਾਹਰ ਦੇਂਦੇ ਹੈ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਦੇ ਹੈ। ਟਲਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਮੇਂ ਭੇਜ ਦੀਏ। ਅਦਾਲਤੀ ਨੇ ਪੁਛਾ ਤੁਮਨੇ ਲੰਗਰ ਸੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਲਿਆ ਹੈ? ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੁਲ ਆਟਾ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਬਨਾਏ ਸੀ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਜੇ ਨੇੜੇ ਬਸਨੇ ਬਾਲੇ ਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਦੇਖੋ ਲੰਗਰ ਕਾ ਹੈ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਕਿ ਮੁਲ ਕੇ ਆਟੇ ਕਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਛਕ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਨਿਰੀ ਕਣਕ ਕਾ ਹੀ ਰਸ ਆਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕੇ ਮੁਲ ਕੇ ਆਟੇ ਕਾ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿੱਸਾ ਪਕਦਾ ਹੈ ਏਹ ਕਣਕ ਕਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਛੋਡ ਦੀਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਭੈਣੀ ਮੇਂ ਨਾ ਬੜਨਾ। ਪਹਿਲੇ ਡੇਢ ਬਰਸ ਚੌਕੀਦਾਰ ਡੇਰੇ ਕੀਆ ਕੰਧਾ ਨਾਲ ਖੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਕਾ ਬਡਾ ਪੁੱਤਰ ਦੁਰਗਾਪੁਰ ਮੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।^੧ ਕਈ ਬਰੇ ਮੰਗਨਾ ਹੋਇਆ ਰਿਹਾ ਈਸਰੀ ਕੇ ਪਿਓ ਨੇ ਜਾਇਕੇ ਲਾਹੌਰ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ ਜੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੇ। ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਬਡੇ ਦੋਹਤੇ ਕੇ ਮੰਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਵਨਗੇ ਅਨੰਦ ਦੋਹਤੇ ਕਾ ਪੜ੍ਹਉਣ। ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈ ਕੇ ਪਾਂਚ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਆਵਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਥੀ ਜਿਆਦੇ ਔਣਗੇ ਪੰਜਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ। ਦਿਨ ਵਾਰ ਟਿਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ। ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈ।

ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਤੁਰੇ। ਦੁਰਗਾਪੁਰ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੁਆਬੇ ਕੀ ਆਈ, ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ। ਸੁੱਕੇ ਦਿਲ ਹਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਹੋਰ ਲੋਕ ਭੀ ਔਂਦੇ ਹੈ ਦਰਸਨ ਕੇ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਭਾਈ ਹੈ ਗੱਦੀ ਪਰ। ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸਾਂਤ ਆਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜੀ ਕਾ ਨਾਮ ਚਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ, ਮਾਨੋ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਕੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਤ ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਚਕੋਰ ਸਮ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਫਿਰਦੀ ਬਿਰਤੀ ਜੇ ਹੈ ਸੇ ਖੜੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਲਗੀ। ਹਮਨ ਹੋਇਆ। ਬੇਦੀ ਰਾਡੀ। ਲਾਵਾ ਪੜੀਆ। ਭੋਗ

੧ ਖਸਤ ਸਿੰਘ।

ਪਿਆ ਬੜੀ ਖਸੀ ਹੋਈ। ਸੰਗਤ ਹਰੀ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੜ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸਪਰੇ ਮੇਂ

ਪਿਆਲਿਆ ਮੇ ਛਕੋਗੇ

ਛੁਤੀਏ ਸਿੰਘ ਭੀ ਨਾਲ ਸੇ। ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੀਕ ਕਵੀ ਕੇ ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲੰਗਰ ਕਾ ਛਕਨਾ ਨਹੀਂ ਸੇ ਲੀਕ ਟੱਪ। ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸੀ ਛਕਨਾ ਸੇ ਲੀਕ ਟੱਪ ਗਏ। ਕੈਹਨ ਲਗੇ ਅਸੀਂ ਲੰਗਰ ਸੇ ਨਹੀਂ ਛਕਦੇ ਹੈਂ ਆਪ ਬਨਾਇਕੇ ਛਕਾਂਗੇ। ਰਸਤ ਮਿਲ ਗਈ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਭਗ ਪਿਆ। ਜਾਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਰਤਿਆ ਲੈ ਤਾਂ ਲਿਆ, ਛਕਨ ਨਾ। ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਰਾਏਸਰੀਏ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਛਕਦੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਉ। ਸਕਨਾਂ ਨੇ ਉਸਕੋ ਦੇ ਦੀਆ। ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਕਾ ਤੇ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ ਜਾਓ ਪਿਆਲਿਆ ਮੇ ਛਕੋਗੇ। ਚਲੇ ਗਏ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਮੇਂ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣਾ ਸੀ। ਅਰਜੀ ਬਿਨਾ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਿਨਾ ਇਤਲਾਹ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ ਕੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਪਾਚ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਲਈ। ਏਹ ਛੁਤੀਏ ਸਿੰਘ ਓਥੇ ਸਭ ਜਾਇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਭੋਗ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਆਇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਮਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਜੇਹੜੇ ਆਈ ਰਾਏ ਸੇ ਲਿਖੀ ਗਿਆ।

ਥਾਨੇਦਾਰ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਛੁਤੀਆ ਸਾਖੀਆ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਨ ਲਗਾ ਕੇ ਹੋਰ ਭੀ ਉਠੇਗਾ ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ ਮਹਾਬਲੀ ਪਛਮ ਦਿਸਾ ਸੇ ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰਛਿਆ ਵਾਸਤੇ, ਮਲੇਛਾਂ ਕਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਛਿਆ ਕੌਣ ਹੈ ਮਲੇਛ? ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੋ ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਮਲੇਛ ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਮਲੇਛਾਂ ਔਰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਬਟਨ ਫਰੰਗੀ ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਸ ਕਾ ਬੜਾ ਖਚਰਾ ਸੀ, ਓਹ ਅਗੇ ਈ ਏਹੁ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਕੂਕੇ ਰਾਜ ਲੈਨ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਕਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕੂਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈਂ ਉਹਾਂ। ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਕੇ ਲੋਕ ਭੀ ਦੈਤ ਸਭਾਉ ਵਾਲੇ ਥੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ ਕੇ ਸਾਡੇ ਕੂਕਾ ਨਾ ਬੜੇ ਕੋਈ। ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦੇ ਲੋਕ ਜਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ ਕੇ ਖਵਰੇ ਕੀ ਕਲਾਮ ਸੁਨਾਇਕੇ ਕਮਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੈਨ। ਜੇੜਾ ਕੂਕਾ ਹੋਇਆ ਸੇ ਘਰ ਕੇ ਕੰਮੇਂ ਗਿਆ ਕੋਲੇਂ ਮੁਕਬਲ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਜਮੀਨਾਂ ਬੇਚਕੇ ਕਠਾ ਤੁੰਮਲ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਮਾਰ੍ਹੀ ਗਲਬਾ ਕਰੇਂਗੇ। ਬਹੁਤ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਹੋਇ ਹੋਇ ਹੈਂ। ਬਟਨ ਪੁਲਸ ਕੇ ਨਾਲ ਲੋਕਰ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਜਾਇ ਰਹਿਆ। ਪਿੰਡ ਕੇ ਦੁਆਲੇ ਪਹਿਰਾ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਕੇ ਕੋਈ ਕੂਕਾ ਨਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ।

ਬਟਨ ਘਰ ਗਿਆ। ਸਰਦਾਈ ਸਿੰਘ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਪੁਛਨੇ ਲਗਾ ਭਾਗ ਹੈ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਸਰਦਾਈ ਹੈ। ਤੀਨ ਸਿੰਘ ਛੱਡੇ ਕੇ ਜਦ ਭੋਗ ਪਾਇ ਲੈਨ ਤਾਂ ਇਨਕੋ ਭੀ ਲੈ ਆਵੇਂ

ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਸੇ। ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਭੋਗ ਪਏ ਤੇ ਓਹ ਬੀ ਸਿੰਘ ਲੈ ਆਏ। ਚਾਰ ਵਿਚ ਜਨਾਨੀਆਂ ਸੀਆਂ, ਓ ਤਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪੂਛਾ ਤੁਮਨੇ ਜਮੀਨਾਂ ਬੇਚ ਲਈਆਂ ਹਨ ਤੁਮ ਕਿਆ ਖਾਉਗੇ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਜੇ ਜਾਨਵਰ ਹੈ ਜੇ ਭੀ ਰੋਜ ਖਾਂਦੇ ਹੈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮੇਸਰ ਜੀਆਂ ਕਾ ਦਾਤਾ ਹੈ ਦੇ ਰਹਿਆ ਹੈ ਸਭ ਜੀਆਂ ਕੋ। ਸਣੇ ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਪਾਂਚ ਤਾਂ ਪਟਿਆਲੇ ਭੇਜੇ, ਤੀਨ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖਕੇ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਕੀਆਂ ਜਮਾਨਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਛੱਡੇ। ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਬਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਸਕੇ ਘਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਦੋ ਬਰਸ ਕੀ ਕੈਦ ਤਿੰਨ ਸੌ ਰੁਪਈਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਕੈਦ ਮੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਖੀ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਿਸਕੋ ਭੀ ਬਰਸ ਰੋਜ ਕੀ ਕੈਦ ਤੇ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਹੋਰਨਾਂ ਕੋ ਭੀ ਬਰਸ ਬਰਸ ਕੀ ਕੈਦ ਕੀਤੀ।

ਛੁਤੀਆਂ ਕੀ ਸਾਰੀ ਮੰਡਲੀ ਖੰਡਾਇ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਲੰਗਰੋਂ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ ਤੇ ਪਿਆਲਿਆਂ ਮੈਂ ਛਕਿਆ। ਕਛਹਿਰੇ ਲਾਹੇ ਤੇ ਟੋਪੀਆਂ ਸਿਰਾਂ ਪਰ ਰਖੀਆਂ। ਬੇੜੀਆਂ ਵੀ ਪਈਆਂ। ਚਕੀਆਂ ਵੀ ਪੀਠੀਆਂ। ਵਾਕ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ। ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਜਾਣਿਆ ਕੇ ਦੇਨੋਂ ਭਾਈ ਇਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਰਪਕ ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਕੰਵਲ ਟਹਿਕ ਆਵਦਾ ਹੈ, ਦਿਲ ਕੀ ਦਲੀਲ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਗੁਪਤ ਵੀ ਤੇ ਪਰਗਟ ਵੀ ਸਭਨੀਂ ਥਾਈਂ ਹਾਜਰ ਨਾਜਰ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਦੇਹਾਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਉਤੇ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਸੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਆਇਕੇ ਅੰਖੇ ਸੌਖੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਸੁੱਕੇ ਮਨ ਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈ। ਭਾਉਨੀਆਂ ਮਨ ਕੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੈ। ਪਟੜੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਨਾ ਬੜਨਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ, ਬਾਹਰ ਈ ਉਤਰ ਕੇ ਖੁਫੀਆ ਤੌਰ ਇਕ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨੇੜੇ ਆਇਕੇ ਅੰਦਰ ਖਬਰ ਭੇਜਨੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਤ ਛਿਨ ਜਾਇਕੇ ਦਰਸਨ ਦੇਣਾ। ਜੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੋਵੇ ਸੁਨਕੇ ਉਸ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸੀਸੇ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਬਹੁਤ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਨਿਸਚੇ ਦੇਹਾਂ ਮੂਰਤਾਂ ਪਰ ਹੋਏ। ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ ਸੇ ਤਤ ਛਿਨ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਅਨੰਦ

ਬਟਨ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦੀਆ ਲੋਹਗੜ ਤੇ ਰਾਇਪੁਰ ਗੁਜਰਵਾਲਾ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਚਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਮੇਂ ਕੋਈ ਕੂਕਾ ਨਾ ਬੜੇ। ਜੇ ਬੜੇਗਾ ਉਸਕੇ ਕੈਦ ਕਰਾਗੇ। ਸਖਤ ਸਜਾਇ ਦੇਵਾਗੇ ਚੱਕੀ ਕੀ ਸਿੰਘ ਔਣੋਂ ਜਾਣੋਂ ਹਟ ਗਏ।

ਕੋਈ ਦਿਨ ਪਾਇਕੇ ਲੋਹਗੜ ਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਲੜਕੀ ਕਾ ਅਨੰਦ ਸੀ। ਗੁਰੂ

੧ ਸਪੇਂਤਰ ਸ ਬਸਾਵਾ ਸਿੰਘ।

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚਲੇ ਆਕੀ ਗੜ ਤੰਡੀਏ। ਖੂਹ ਪਰ ਅਨੰਦ ਪੜਾਵਾਰੋ। ਤੂੰ ਜਾਇਕੇ ਅਰਜੀ ਲਖਾਈ। ਖਲੇ ਸਿੰਘ ਲਿਖਾਵਨੇ ਅਨੰਦ ਕਾ ਕੰਮ ਹੈ ਸਣ ਸਣਾਇਕੇ ਸਿੰਘ ਆਇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਗਈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਜਾਨੇ ਕੀ। ਚਾਰ ਕੁ ਸੌ ਸਿੰਘ ਆਇ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਆਉਨਾ ਸਨਕੇ ਆਏ ਸਿੰਘ।

ਮੁੰਡੀਆ ਜਿਲਾ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਵਾਲੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਕਾ ਲੜਕਾ ਸੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪੜਾਉਨਾ ਸੀ। ਖਲੇ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ। ਕਲਕਾਲ ਸੈ ਦਰਸਨ ਦਿੱਤਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ। ਪਾਪੀਆਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਤ ਆਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਧੀਰਜ ਧਰਾਉਂਦੇ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪੇ ਬਾਨੀ ਪੜ੍ਹੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਦਰਸਨ ਸਤਾਬੀ ਦੇਨਗੇ, ਕੋਈ ਦਿਨ ਕਾ ਈ ਕਸਟ ਹੈ ਭੋਗ ਪਾਠ ਪਵਾਵੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਨਮਿਤ। ਇਸਨਾਨ ਨਾਮ ਦਾਨ ਕਰੇ। ਧਰਮ ਰੀਤੀ ਪਰ ਚਲੇ ਇਹ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹੈ।

ਦੋ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਨੇ ਗਹਿਣੇ ਡੰਡੀਆਂ ਲਾਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਧਰੀਆਂ ਕਹਿਣ ਲਗੀਆਂ ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਧੁਆਨੂੰ ਸੋਹਰੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋਨਗੇ। ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਨੇ ਭੀ ਲਾਹ ਕੇ ਧਰੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੇਕਰ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੁਪਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ ਏਹ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਲੀਹ ਤੁਰੀ ਹੈ। ਰਾਹ ਫੇਰ ਚਲੇਗਾ। ਬੈਕੁੰਠ ਨੂੰ ਪਉੜੀਆਂ ਲਗੀਆਂ ਹੈ। ਜੇ ਸੁੱਕਾ ਬਾਗ ਸੀ ਤਿਸ ਕੇ ਹਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਫੁਲ ਫੁਲ ਟਹਿਕਣੇ ਲਗੇ ਹੈ। ਧਰਮ ਕੀ ਵੇਲ ਬਧਨੇ ਲਗੀ ਹੈ। ਮੁੰਡੀਆਂ ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁੜ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸੇ।

ਜੇ ਸਿਆਲ ਕੀ ਮੋਸਮ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੂੰਹ ਨੂਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡੋਂ ਕਢ ਐਣਾ ਕੇ ਜੇ ਸਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਾਇਲ ਕਰਨਗੇ ਕੇ ਤੁਸਾਂ ਕੂਕੇ ਕਿਉਂ ਬੜਨ ਦਿੱਤੇ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰਾਈਏਂ ਸਮਾਧੀ ਜਾਇ ਰਾਤ ਕਟਣੀ। ਬਾਵੇ ਥੀਂ ਡਰਦਿਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੋਰਥੇ ਉਠਕੇ ਜਾਇ ਬੈਠਨਾ। ਮੀਂਹ ਹਨੇਰੀਆਂ ਸਿਰ ਤੇ ਸਹਾਰਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਪਹਿਲੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣੇ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਲੈਣਾ ਬੰਦ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਭੋਗ ਪਾਉਣੇ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਖੋਦੀ ਦਾੜੀ ਵਾਲਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਾਨੇਦਾਰ ਸੀ ਓਹ ਭੀ ਕਰੜਾਈ ਰੱਖੇ। ਬਟਨ ਨੇ ਭੀ ਮੁਖਬਰ ਹਿੰਦੂ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਥੇ ਤਨਖਾਹ ਦੇਕੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਿਚੇ ਰਹਿਨਾ। ਜੇੜੀ ਬਾਤ ਹੋਵੇ ਸੇ ਰੋਜ ਕੀ ਰੋਜ ਬਟਨ ਨੂੰ ਲਿਖਣੀ।

ਫੋਰਨ ਭੈਣੀ ਮੇ ਲੈ ਆਓ

ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੇਰੀ ਕਾ, ਮਾਈ ਭੈਲੀ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਵਾਲੀ ਦਾ ਦੋਹਤਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇਆ। ਅਨੰਦ ਪੜਾਉਨ ਵਾਸਤੇ ਛੁੱਟੀ ਲਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੱਖੇ ਗਏ

੧ ਗਹਿਲਾਂ ਪਾਸ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ।

ਸਭ ਸੰਗਤ ਮਾਲਵੇ ਕੀ ਆਈ। ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਜੰਤ ਹਰੇ ਹੋਏ। ਜਾਂ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸਬਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਕਦਰਤ ਦਿਖਾਈ ਜੇ ਸਪਾਹੀ ਸੇ ਤਿਨਾਂ ਕੋ ਭੀ ਸੂਤ੍ਰ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਏਕ ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਸੀ ਤਿਸਕੋ ਭੀ ਸੂਤ੍ਰ ਹੋਇ ਆਇਆ। ਲੋਕ ਕਹਿਨ ਬੜਾ ਬਲੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਸਕੋ ਸਬਦ ਸੇ ਕੁਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਸੂਤ੍ਰ ਹੋ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਟਨ ਕੇ ਕੋਲ ਮਕਬਲਾ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਕੇ ਲੱਖੇ ਬੜਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਭੇਜਿਆ ਕੇ ਉਨਕੋ ਫੌਰਨ ਭੈਣੀ ਸੇ ਲੈ ਆਓ।

ਸਬਦ ਹੁੰਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸੀ ਬਖਤ ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਜਾਇਕੇ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦੀਏ। ਨੰਗੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਕਾ ਪਹਿਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਸਭ ਖਿੰਡ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠੇ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਗਏ ਤਾਂ ਬੀ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਗਿਆ ਨੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਕਾ। ਫਿਰ ਓਥੇ ਝੋਰੜੀ ਆਇਕੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਿਆ। ਝੋਰੜਾ ਥੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ ਕੇ ਚਲੇ ਆਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ।

ਸਵੈਰੇ ਗਏ

ਫੌਰ ਸਰਦਾਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਵੈਰੇ ਵਾਲੇ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਸੀ। ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਸੈਨ ਦਵਾਬ ਕੇ ਤਾਰਦੇ ਸਵੈਰੇ ਗਏ। ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਮੰਜੇ ਪਰ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ, ਦੇਖਕੇ ਉਠਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਉਂਦੀ ਵੱਲ ਬੈਠ ਗਏ। ਸਗੋਂ ਉਸਕੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਜਾਵਨ। ਸੱਤਾ ਸਭ ਸੂਤ ਲਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਵੈਰੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾ ਭੂਤਾ ਕੀ ਅੰਧੇਰੀ ਵਿਖੇ ਸੁਟ ਦੀਆ। ਕਾਮ ਕਾ ਫੁਰਨਾ ਫੁਰਨੇ ਲਗਾ।

ਸਵੈਰੇ ਬੜੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਗਏ। ਬਡਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਤਨੋਂ ਮਨੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਭੀ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਆਈਆਂ। ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਜੰਵ ਗਈ ਲੇਦਾ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਸੇ। ਸਭ ਲੋਕ ਦਰਸਨ ਕੇ ਆਏ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭਰਾ ਹੈਨ ਗੱਦੀ ਪਰ। ਕਰਕੇ ਦਰਸਨ ਮੋਹੇ ਜਾਨ। ਬੇਦੀ ਗੱਡੀ ਹਵਨ ਕੀਤਾ ਲਾਵਾ ਪੜੀਆ, ਭੋਗ ਪਿਆ। ਸਰਬ ਰੀਤੀ ਕੀਤੀ। ਦੇਖਕੇ ਲੋਕ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ।

ਦੌਰੇ ਮੇਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀ ਵਾਲਾ ਨਾਲ ਸੀ। ਲੰਗਰੋਂ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਨਾ ਸੇ ਛਕਦੇ। ਹੋਰ ਛੁੱਟੀਏ ਭੀ ਨਾਲ ਸੇ। ਵੱਖਰਾ ਲੰਗਰ ਬਨਾਇਕੇ ਛਕਦੇ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੀ ਆਉਂਦੇ ਸੇ। ਕੋਲ ਖੜੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਦੇਹ ਦੇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਪਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਸੋਧ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੜੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ਬਿਸਟਾ ਕੋਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਚੌਕੇ ਕੀ ਬਟ ਕੋਲ ਪਿਆ ਸੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿਨੇ ਲਗਾ ਜੀ ਅਸੀਂ ਭੁਲ ਗਏ ਹੈਂ, ਵੱਖਰਾ ਲੰਗਰ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਅਸੀਂ ਜਾਗਾ

ਤਾਂ ਬਥੇਰੀ ਹੁੰਜੀ ਸੀ। ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੰਗਰੋਂ ਨਾ ਛਕਨ ਦਾ ਸਬਬ ਬਨਿਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਲੰਗਰੋਂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਿਆ ਕਰੇ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸੀ ਵਖਤ ਲੰਗਰ ਮੈ ਜਾਇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਿਆ।

ਇਕ ਸਿੰਘ ਥੀ ਕੱਤਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸੇਟੀ ਸੇ ਹਲਾਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀ ਕੈਧੇ ਹੋ ਕੱਤਾ ਮਇਆ ਪਿਆ ਹੈ ਏਹ ਨਾ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੇਟੀ ਲਗਣੇ ਸੇ ਕੱਤਾ ਉਠਕੇ ਭਜ ਗਿਆ। ਦੇਖਣੇ ਬਾਲੇ ਸਭ ਅਸਚਰਜ ਰਹੇ ਕੇ ਮਏ ਕੱਤੇ ਮੈ ਪ੍ਰਾਨ ਪਾਏ ਹੈ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇਖਕੇ ਕਈਆ ਨੇ ਭਜਨ ਲਿਆ।

ਹੁਣੇ ਚਲੇ ਜਾਓ ਭੈਣੀ ਕੋ

ਸਢੇਰੇ ਦੇ ਬਿਚੋਂ ਦੀ ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇ ਕਰਦੇ ਮੜੇ ਤਾਂ ਕੋਟ ਕਛੁਏ ਆਏ। ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਤ ਆਉਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ, ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇ ਇਕ ਥਾਨੇਦਾਰ ਭੇਜਿਆ ਕੋਟ ਕਛੁਏ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਧਰੋਂ ਆਏ। ਦੋਨੋਂ ਹਾਕਮ ਜਾਇ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਕਹਿਣੇ ਲਗੇ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣੇ ਚਲੇ ਜਾਓ ਭੈਣੀ ਕੋ, ਭੋਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਛੁੱਟੀ ਕੋ ਦਿਨ ਅਜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਇਲਾਕੇ ਹੋਇ ਚਲੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚਲੋ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਅਸਵਾਰ ਹੈ ਤੁਰੇ ਹੱਲੇ ਨਾਲ। ਅੰਬਾਲੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਛੇੜ ਦੀਆ ਦੂਏ ਇਲਾਕੇ ਮੈ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਹੜੇ ਤੁਰਦੇ ਆਏ ਹੈਂ ਸੋ ਥਕ ਗਏ ਹੈਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੋੜਿਆਂ ਉਤੇ ਚਾੜੋ। ਸਣੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਤਰ ਕੇ ਤੁਰੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਚੜੇ। ਰਾਜੇ ਮਾਜਰੇ ਆਇ ਉਤਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਆਏ। ਸਿੰਘ ਭੀ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਅਨੰਦ ਹੋਏ।

ਉਧਰ ਬਾਬੇ ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਸਢੇਰੇ ਵਾਲੇ ਕੋ ਸੰਕਲਪ ਗ੍ਰਿਸਤ ਭੋਗਣੇ ਕਾ ਹੋਇਆ। ਜੇੜਾ ਮਨ ਇਸਥਿਤ ਸੀ ਸੋ ਡੋਲ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਢ ਆਦੀ ਹੈ। ਮੈਨ ਦੁਆਬ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਾ ਕੇ ਤੁਸਾਂ ਓਹਨਾਂ ਦਾ ਅਦਬ ਰੱਖਨਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਭਰਾ ਹਨ। ਮੰਜੇ ਪਰ ਹੀ ਬੈਠ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਜਾਨਿਆਂ ਜੋ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਨਾ ਉਠ ਹੋਇਆ। ਅਦਬ ਰੱਖਨਾ ਜੋਗ ਸੀ। ਹੰਕਾਰ ਸੇ ਰਜੇ ਗੁਣ ਮੇਂ ਹੋਇਕੇ ਕਾਮ ਫੁਰਨੇ ਲਗਾ। ਏਹ ਭੀ ਇਕ ਮੰਜੀ ਲਗੀ ਹੋਈ ਉਠਾਈ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੜਦਾ ਕਜਿਆ

ਇਕ ਸਮੇਂ ਮੁਕਬਲ ਨੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੇਂ ਗੁਫਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਸਸਤ੍ਰ ਰਖੇ ਹੈ ਤਾਂ ਫਰੰਗੀ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਇਆ। ਆਇਕੇ ਜਗਾ ਪਟਾਨੀ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ।

ਜਦ ਲੰਗਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਧ ਪਟੀ, ਜਹਾ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਕੰਧ ਮੇਂ ਥੇ, ਓਥੇ ਰਾਖੇ ਸਿੰਘ ਖੜਾ ਰਿਹਾ। ਜਾ ਰਾਖੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਪਟੌਦਾ, ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਇਤਨਾ ਪਟਿਆ ਨਾ ਕੁਝ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾ ਹੁਣ ਕੀ ਹੈ ਆਗੇ। ਐਸੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਜਾਗਾ ਪਟਾਈ ਹੈ। ਨੰਬਰਦਾਰ ਸਪੈਦਪੋਛ ਤਾ ਹਟ ਗਏ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ। ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਭੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਨੀ ਪਟੀ ਤੇ ਨਾ ਕੁਝ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾ ਹੁਣ ਕੀ ਹੈ? ਸਭ ਹਟ ਗਏ। ਜਿਥੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਥੇ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਅਰ ਜਿਥੇ ਦਾਲਾ ਰਿਝਦਾ ਹੈ, ਏਥੇ ਗੁਫਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੜਦਾ ਕਜਿਆ। ਪਿਛੇ ਤੋਂ ਰਾਖੇ ਸਿੰਘ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਕਢਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਅਗਨੀ ਮੈਂ ਜਾ ਪਾਣੀ ਮੈਂ ਗਲ ਦੇਣੇ। ਮਤਲਬ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਗਨੀ ਮੈਂ ਦਾਹ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲੀ ਅਰਦਾਸ ਜੇਹੜੀ ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਆਏ ਸਨ ਓਹ ਬੀ ਵਿਚੇ ਸੀ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਰੀਤੀ ਵਾਲੀ ਅਰਦਾਸ ਸੀ ਸੋ ਭੀ ਓਹਨਾ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਮੈਂ ਈ ਦਾਹ ਕੀਤੀ। ਜੋ ਜੋ ਓਹਨਾ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਮੈਂ ਲਿਖੀ ਸੀ ਰੀਤੀ ਸੋ ਉਸੀ ਧਾਰਨਾ ਪਰ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੂਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ।

.

•

ਦੂਜਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ

੧ ਭਿਖਿਯਾਤਿ ਪਸਾਦਿ ਯਿਸ ਖਤੇ ਦਿ ਯਾ ਲੀ ਯਾ ਜੇ ਗਰਾਈ ਹੀ ਸਿੰਘ ਤੇ
 ਭਿਖਿਯਾਤਿ ਗਤ ਕੇ ਸਿਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਟੇ ਬਲਾਈ ਪਮਾਨ ਕਰੀ ਨੀ ਹੋਰਾਪਸੀ
 ਸਾਧਿਆ ਨਿਰੋਮ ਬੁਝਿ ਸੰਗਤ ਕੇ ਗਰਾਮਾ ਨਿਰਭੇ ਬੀਬੀ ਨਿਰਾ ਕੋ ਹੋਰਾ ਸੁਭਿ ਤੇ
 ਗਾਮਸਿ ਸਤਿਬਾਦੁ ਹੋਰਾ ਬਸੀ ਤਿਸਿ ਘਰੁ ਨੀ ਨਿਰਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਮਨੁ ਮੇਰਾ ਖਾਖੇ
 ਨਹਿ ਲਗਾ ਦੇ ਨਾ ਪੋਥੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹੈ ਨਾ ਗਰਬ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹੇ ਹੈ ਨਾ ਸੋਰਾਈ ਕੇਤਾ ਪਿਛਾਹਾਤ
 ਸਦਾ ਪਾਹਰ ਹੀ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੁਜ਼ਾਵਾ ਫੀਕੀਤਾ ਮਾਸਾ ਦੇ ਹੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਰੁਜ਼ਾਵਾ ਫੀਕੀਤਾ
 ਰਹੇ ਜੇ ਨਾ ਭਜਨ ਬਾਦੀ ਹੋਇ ਸਕਦਾ ਤਾ ਹੋਈ ਆਪਕਾਇਆ ਕਰੇ ਘਾਹੁ ਖੇਝਾ ਮਾ
 ਕਰੇ ਜੇ ਦੇ ਮੈਂ ਤੇ ਰੁਠਾਨੀ ਕਠਨ ਤੇ ਰੇਤੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸਿਮਰ ਪਾਸੇ ਜੇ ਆਪਨੂੰ ਨਾ ਚਾਤ
 ਮੈਂ ਤੇ ਪਛੀਲ ਗੇ ਸੇ ਕਉ ਲੈ ਦਿ ਹੋਰਾ ਬੀਬੀ ਰੁਜ਼ਾਵਾ ਫੀਕੀਤਾ ਕਰੇ ਭਸੇ ਬੀ ਤੇ ਰੇਤੀ ਨਾਸ
 ਦੇਣ ਜੇ ਤੇ ਹੋਰਾ ਤੇ ਕੇ ਚੋਰੀ ਜਾਹੀ ਕਰੇ ਸਕੇ ਕੇ ਰੇਤੀ ਕਾਫਿ ਦੇਣਾ ਜਨਾਨ ਹੋਣੇ ਆਮੇ
 ਦਾਨ ਹੋਣਾ ਮਰੇ ਵੈਲ ਕੀ ਮਤੇ ਬੀ ਕਨਾਰ ਖੇਤ ਹੋਰਾ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤੇ ਪਾਸ ਕੇ ਜੇ ਹੋਰਾ ਸਿੰਘ
 ਗੁਰਬਾਸੇ ਸੇ ਤੇ ਸਕੇ ਸੋਧਾ ਦਿ ਆ ਕਰੇ ਜੇ ਏਧਾ ਆਉ ਬਾ ਲੈ ਹੈ ਭੈ ਕੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁ
 ਦਿ ਆ ਕਰੇ ਜੇ ਆਖੇ ਮਾਈ ਦੇ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਤੇ ਭੈ ਕੇ ਦਿ ਤਾ ਕਰੇ ਭੈ ਤਾ ਕਰੇ ਮੇਰੇ
 ਪਾਸੇ ਨਹੀ ਲਿਖੇ ਜੇ ਦੇ ਮੇਰਾ ਤਾ ਨਿਰਮਾਣ ਪਾਠ ਜੀ ਮਾਸਾ ਪਾਠ ਦੇ ਤੇ ਮਰੇ ਜੇ ਫੀਕੀ
 ਨਹੀ ਆਉ ਤਾ ਬਸ ਪਿਛਾ ਮਾਫੁ ਨਹੀ ਤਾ ਦਸ ਮਾਧੀ ਪਿਛਾ ਦਿ ਬਾਧਾ ਦੇ ਕੇ ਰੇਤੀ ਪਾ
 ਦੁਬ ਪਾਠ ਆਉ ਤਾ ਪਰੇ ਜੇ ਤੀ ਮੀ ਕੇਈ ਆਈ ਤਾ ਮੈਂ ਚਾਹੁ ਗੇ ਤੇ ਭੈ ਗਾ ਦੇ ਮਰ ਬਸੈ ਕ
 ਰੇਤੀ ਕਉ ਨਾ ਦੇ ਦੇ ਮੈਂ ਰੁਠਾਨੀ ਚੋਲ ਦਾਹਿ ਬਾਹੀ ਘਰੁ ਜੇ ਮੈਂ ਰੁਠਾਨੀ ਚੋਲ ਦਾਹ
 ਰੁਠਾਨੀ ਮੈਂ ਪਾਸੇ ਕੀ ਕੀ ਲੈ ਦਿ ਹੋਰਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਦਾ ਕੀ ਜਾ ਦਾ ਹੈ ਭੈ ਚਾ ਲੈ ਕੇ ਕਾਦੀ
 ਬਾਤ ਬੇਟੀ ਨੀ ਤੇ ਫੀਕੀ ਤੇ ਮਾ ਕਲ ਦੇ ਸਮੇ ਮੈਂ ਰੇਤੀ ਪਾਠ ਕਰੇ ਜੇ ਤਾ ਕੀ ਸੇ ਤੇ ਭੈ
 ਪਾ ਦੇ ਦੇ ਮਰ ਬਾਨ ਖਰਬਰਾ ਬਾਤ ਬਾਤ ਹੈ ਭੈ ਜੋ ਪਾਉ ਦੇ ਹੈ ਭੈ ਭੈ ਪਾ ਕੇ ਦੇ ਫੀਕੀ
 ਰੁਠਾਨੀ ਦੇ ਤੇ ਪਰਾਦੇ ਨਹੀ ਭੈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਨ ਸਿੰਘਾ ਦਾ ਪਿਛਾਹਾਨ ਜੀ ਸਿੰਘਾ
 ਸਾਨੀ ਦੇ ਤੇ ਪਰਾਨੇ ਪਰਾ ਕੇਈ ਦੁਖਾਨੇ ਦਿ ਜਾ ਦੇ ਤਾ ਮਾ ਕੇ ਫੀਕੀ ਦਿ ਆ ਹੈ ਨਾ ਮੈਂ ਜੀ
 ਪਰਾ ਕੇ ਜੇ ਸਖਾ ਮੈਂ ਦੇ ਦੇ ਹੈ ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਲਾ ਕਰੇ ਭੈ ਗਾਤਾ ਤੇ ਦਿ ਜਾ ਉਗਾਸਾ ਸਿਖਾ
 ਤੇ ਹੋਰਾ ਕੇ ਫੀਕੀ ਗਾਪਸੀ ਤਾ ਰਾਤ ਦੇ ਦੇ ਮੇਰੇ ਗਾਗਰ ਜੀ ਪਸੇ ਹੋਰਾ ਜੀ ਸਿਖਾ
 ਦੇ ਦੇ ਹਰਾ ਹੀ ਹੀ ਮੇਰੇ ਜੀ ਉਫੀ ਆ ਕੇ ਜੇ ਤੇ ਕਾ ਪਮਾਨ ਹੀ ਸਬਦ ਦਾ ਸਿਖੀਤ
 ਰੁਠੀ ਗਰਿਸਬਰ ਦੇ ਮੈਂ ਨਾ ਦਿ ਭੈ ਗਾ ਹੀ ਸਬਦ ਮੈਂ ਸਿਖਾਨੀ ਬਹੁ ਦਾਨੀ ਸਾਧ
 ਬਹੁ ਦਾਨੀ ਰਾਮੇ ਕੀ ਤੇ ਭੈ ਬਹੁ ਦੇ ਕੇਈ ਪਗਰਾ ਸਬਦ ਮੈਂ ਸਿਖਾਨਾ ਕੁਛ ਫੀਕੀ
 ਤੀ ਆਉ ਦਾ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਕਾ ਮਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਸੇ ਨਾ ਕੀ ਪਾ ਕੇ ਸਾਧ ਦਿ ਰੇਤੀ
 ਕੀ ਤਾ ਦੇ ਭੈ ਭੈ ਨਾ ਕੇ ਕੇ ਸਾਧਿਠ ਪਉ ਗਾ ਕੀ ਤੇ ਕੇ ਕੇ ਗਾ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤੇ
 ਦੇ ਦੇ ਨਾ ਲੈ ਕਾ ਦਾ ਦਾ ਗੁਰਾ ਸਾਧ ਪੈ ਭੈ ਭੈ

.

ਅਗੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬੁਝੈ ਤੇਰੀ ਰੇ ਮਿਸਕੇ ਹਮਾਰੀ ਨਿਮਸ ਕਾ ਭੈ ਬਝਾਈ ਤੇਰੇ
 ਸਨਾਧੈ ਜੇ ਮਿਸਕਿ ਭਾਗਿ ਸਰਮੁ ਮਨ ਕੇ ਰਖਵੈ ਪਮੇਸ ਦੇ ਰਜਨ ਬਿਨਾ ਤਕ ਛੁਡੈ
 ਮਨ ਜਿਸ ਰਟਾਨਾ ਨੇਰੇ ਨ ਕੇ ਸਾਧੇ ਤੇਰਾ ਈ ੨੫੯ ਭੇਰੇ ਕੇ ਜੇ ਪੈ ਨ ਸੋਲ ਗਏ ਪੈ
 ਅਰੁ ਸਕ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਯੋਗ ਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰੇ ਤਕੈ ਤੇ ਕੇ ਜੋ ਪਾਪ ਪੁਰਸਾਦਾ ਹੁਵੈ
 ਸਕ ਕੇ ਈ ਨ ਜਿਨਾ ਸਮਾ ਬਡਾ ਤ੍ਵਾਨਾ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਖੀਆ ਮੈ ਬਿਨਾ
 ਪਮੇਸ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਬਡਾ ਮਥਿਖਾਏ ਓਹਾ ਮਰੇ ਏਹਾ ਮਥਿਖਾਏ ਤੇ ਸਕ ਕੇ ਮਨ ਕਰਿ
 ਸਾਢੇ ਤੀਨਾ ਮਾਏ ਕੇ ਈ ਮਰੇ ਓਹਾ ਮਾਏ ਦੇ ਚਾਰਿ ਕਠੇ ਤੇ ਕੇ ਨਾ ਮਥਿਖਾਏ।
 ਅਰਬੀ ਬੀਨੀ, ਰਹੀ ਜਾਹਿ ਰਜਨ ਬਾਣੀ ਨਕਰੀ ਹੋਏ ਜੇ ਤੇਰੇ ਮਾਖੇ ਲਗੇ ਓਸੇ
 ਬੀ ਕਰਾਉ ਨਾਮੀ ਤੇਰਾ ਕਹਾਤ ਓਹੁ ਜਾਏ
 ਜਗਦੁਰਾਏ ਤਚਕ੍ਰਿ ਜਾਣਾ ਮੇਰਾ ਈ ਨੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਓਥੇ ਬੀ ਪਜ ਕਸ ਮਿਸਨ
 ਨਹੀ ਏਹੇ।

No.

46

To

THE CHIEF COMMISSIONER OF BRITISH BURMAH.

WHEREAS the Governor General in Council, for good and sufficient reasons, has seen fit to determine that

Ram Singh

shall be placed under personal restraint in British Burmah, you are hereby required and commanded, in pursuance of that determination, to receive the person abovesigned into your custody, and to deal with him in conformity to the orders of the Governor General in Council, and the provisions of Regulation III. of 1818.

By Order of the Governor General in Council,

Edw. 9/3/72

Secy. to the Govt. of India, in the Home Dept.

FORT WILLIAM,

The 9 March 1872 }

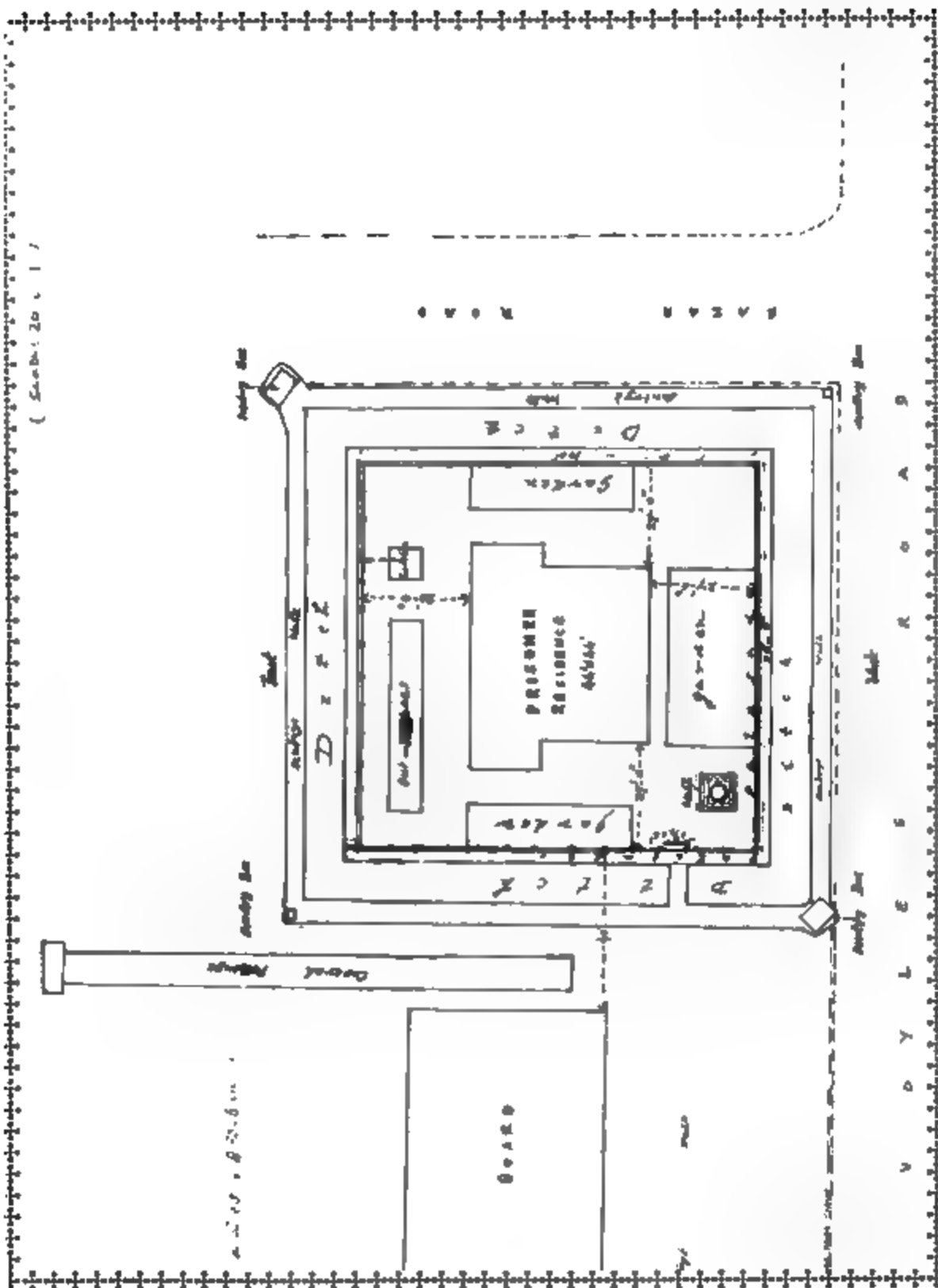
सर्वोच्चकार सुनित राष्ट्रीय जलितेदारवाय बाबत उक्त
के जलित

Copyright vests in the National Archives of the
Government of India.

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਚਕਰ ਵਿਖੇ ਨਕਲਵੰਤ ਕਰਨ ਨਦੀ 9 ਮਾਰਚ 1872 ਨੂੰ ਲਈ ਗੱਤਾ ਕਿਆ ਵਾਰੰਟ।

.

•

تغلب کم شد و فی زمانم گویند و سنان خند و گسهای بنظم من، علف در کمر
خود صحرای روزگار عدل نمیدرست حال عدم در تغلب از جای قیام بستم که اگر خود را
و بیان شوق مدح است .

از مکتوبات حضرت امام
عظمی

[illegible]

ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਿਛੇ ਭਰੇ ਦੇ ਸੰਤ ਹਫ਼ਤਾ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮਾਦੀ ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਜਾਣ ਲਈ 23 ਅਕਤੂਬਰ 1874 ਈ. ਨੂੰ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਪਰਵਾਨਾ। ਵਿਚਾਰ ਪੰਨਾ 49 ਤੇ।

ਔਖਾ ਸਮਾ

ਕਰੜਾਈ

ਜੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਦੇਖ ਲੈਣ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਗ ਲਗ ਜਾਣੀ ਗਾਰਦ ਕੇਂ। ਆਏ ਨੂੰ ਖੜਾ ਭੀ ਨਾ ਸੇ ਹੋਣ ਦੇਂਦੇ। ਧੱਕੇ ਮਾਰਨੇ ਗਾਲਾਂ ਕਢਣੀਆਂ। ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਭੀ ਨਾ ਸੀ ਨਿਕਲਨ ਦੇਂਦੇ।

ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਭੁਡਿਆਂ ਵਿਚੋਂ) ਏਹ ਦੇਨੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਸੇ, ਟਹਿਲਾ ਕਰਕੇ ਛਕਦੇ ਸੇ। ਜੇ ਇਕ ਦੋ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿਆਂ ਮੈਂ ਧਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣੇ, ਕਿਧਰੇ ਰੋਹੀ ਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੋਣਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਉਥੇ ਪੁਚਾਏ ਦੇਣਾ। ਫਰੰਗੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਬੰਦ ਕਰਾਰੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਏਡੀ ਤਕੜਾਈ ਕੇ ਬੀਚ ਗੁਪਤ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੁੰਦੇ ਹੈਂ, ਪਾਠੀ ਗੁਪਤ ਰੈਂਦੇ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਾਕਮ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਗੁਫਾ ਮੈਂ ਕਰ ਦੇਣੇ ਝੋਕਨ ਬਾਲੀ ਜਗਾ, ਕੁਝ ਬਾਹਰ ਕਢ ਦੇਣੇ, ਕੋਠਿਆਂ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਹੋਠਾ ਉਤਰ ਜਾਵੇ ਹੈਂ। ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹੈਂ, ਕੋਠਿਆਂ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਉਤਰ ਜਾਨਾ। ਬੇਲੇ ਕਬੇਲੇ ਅੱਖ ਬਚਾਇਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਘ ਹੋਵਨ ਓਥੇ ਈ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿਲ ਜਾਣਾ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮੇਂ ਏਡੀ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਨਾਉਂ ਸਿਰ ਕਰਤਾ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਏਹ ਭੀ ਬਚਨ ਹੈ ਕੇ ਏਸਦਾ ਨਾਉਂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿਣੇ ਲਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸੁੱਕਾ ਮਨ ਹਰਿਆ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਕਵਲ ਕੀ ਤਰਾਂ ਟਹਿਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ ਸਾਖੀ ਕਾ ਕੈਣਾ ਹੈ ਦੇਨੋਂ ਭਾਈ ਇਕ ਸਰੂਪ ਕਰ ਭਾਸੇ। ਐਸ ਤਰਾਂ ਕੀਆਂ ਖਵਰਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਦੂਈਂ ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਹਰੇ ਹੋਣ ਲਗੇ ਹੈਂ। ਏ ਭੀ ਬਚਨ ਲਿਖਿਆ ਆਇਆ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਭਾਈ ਮੁਕਤਸਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਈਂ। ਫੇਰ ਦਮਦਮੇ ਵਿਸਾਖੀ ਪਰ ਭੋਗ ਪਾਈਂ ਸਾਡੇ ਨਮਿਤ।

ਲੋਹਗੜ ਗਏ

ਲੋਹਗੜ ਅਨੰਦ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾ ਪੜਾਇਆ (ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮੂਡੀਆਂ ਕਾ ਸੀ)। ਓਥੇ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਆਇ ਮਿਲਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਖਵਰ ਸਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਕਮ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਭਾਈ ਤੂੰ ਮਰਿਯਾਦਾ ਨਾਲ ਰਹੀਂ, ਦੌਰੇ ਜਾਈਂ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੈਧੇ ਮੇਂ ਮੇਖਾਂ ਗਡ ਗਡ ਲੋਗ ਮਾਰੇ

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਏਥੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਖਵਰੇ ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਤੂੰ ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਰਹੀਂ ਤੋਰੇ ਕਰਕੇ ਤੂੰਡ ਮੰਡ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੋ ਧਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਸੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਨਾ ਦੀਆ। ਫੇਰ ਸਦਵਾਇਕੇ ਲੈਨ ਗਏ ਫੇਰ ਭੀ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਡਾ ਗਿਆਨੀ ਬਾ।

ਮਾਘੀ ਮੁਕਤਸਰ, ੧੯੩੪ ਬਿ. (ਜਨਵਰੀ ੧੮੭੮ ਈ.)

ਅਗੇ ਮਾਘੀ ਆਈ। ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਕੋ ਤਾਰਨੇ ਚਲੇ ਹੈ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਗਏ ਮੁਕਤਸਰ। ਗੱਡਾ ਗੁੜ ਕਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਨਾਲ ਸੀ। ਠੰਢ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗੁੜ ਦੇਉ ਪਾਈਆ ਪਾਈਆ। ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਿੰਘ ਬੀਬੀ ਨੇ ਨਾ ਦੀਆ। ਦਿਤੇ ਬਿਨਾ ਸਿੰਘਾਂ ਭੀ ਨਾ ਲਿਆ। ਪੋਹ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾਂ ਪੈਂਡਾ ਕਰਕੇ ਗਏ ਸੀ ਮੁਕਤਸਰ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਾਈਆ ਪਾਈਆ ਗੁੜ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿਤਾ ਬੀਬੀ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦੇਂਦੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲੁਟ ਲਓ ਗੁੜ ਵਾਲਾ ਗੱਡਾ। ਝੱਟ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਲੁਟ ਮਚਾਇ ਦਿਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਕੇ ਚਕਿਆ ਛਕਿਆ। ਹੋਰ ਭੀ ਲੋਕੀ ਗੁੜ ਲੁਟਨ ਆਏ। ਇਕੋ ਗੱਡਾ ਸਾਰਿਆ ਥੀ ਨਾ ਮੁਕਿਆ ਤੇ ਸਰਦਾਈਆਂ ਭੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਸਿੰਘ। ਪਾਠੀ ਪੂਰੇ ਕਰਕੇ ਪਾਠ ਤੋਰੇ ਮੁਕਤਸਰ ਮੈ। ਪੰਜ ਪਾਠ ਅਖੰਡ ਕਰਵਾਏ। ਸੁਤਿਆ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਜਗਾਮਦੇ ਚਰਨ ਪਾਮਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੂਰੇ ਆਏ।

ਵਿਸਾਖੀ ਦਮਦਮੇ, ੧੯੩੫ ਬਿ. (ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੮੭੮ ਈ.)

ਅਗੇ ਵਿਸਾਖੀ ਆਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮੇਂ ਜੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਦਮਦਮੇ ਭੈਰਾ ਸਾਡੇ ਨਮਿਤ ਪਾਵਨੇ, ਸੋ ਪਾਵਨੇ ਚਲੇ ਹੈ। ਪੋਹਲੇ ਕਿਧਰੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲਾ ਰੂਪਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਬੋਲਿਆ ਰਾਜੀ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੇਰੀ ਮੰਗ ਖੋਹਕੇ ਮੈਂ ਆਪਦੇ ਭਤੀਜੇ ਕੋ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇ ਦੇਵਾ ਫੇਰ ਤੈਥੋਂ ਪੁਛੀਏ ਰੂਪਿਆ ਰਾਜੀ ਹੈ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਕ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਆਪਨੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਬਿਆਹ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ, ਅਗੇ ਦੇਖੀ ਜਾਏਗੀ।

ਅਗੇ ਦਮਦਮੇ ਨੂੰ ਗਏ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ। ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਪੰਜ ਕੀਤੇ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਨਾਲ। ਬਰਾਜ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਕੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ। ਖਾਨੇ ਦੇ ਬਿਚੀ ਆਏ।

੧ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰੰਗੂਨ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਅਤਰੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ੫੦੦ ਰੁਪਏ ਕੀਮਤ ਦਾ ਧਨ ਭੇਰੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਰਾ ਧਨ ਆਪ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਧਨ ਬਾਬਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆਂ ਵਾਲੇ ਜੱਥੀ ਅਤਰੀ ਅਤੇ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਪਛ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। -ਕੁਕਾ ਮੁਵਮੇਂਟ, ਫਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਗਲ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਨਾ ੫੭

ਰੂਪੇ ਤੋਂ ਬਦਲਾ

ਭੈਣੀ ਮਰਾਝ ਕੀ ਬਿਸਨ ਕੌਰ ਰੂਪੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੇ ਮੰਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਹਾ ਧਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੰਡਿਆਏ ਮੇਂ ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਲੰਗਰ ਕਰੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੁਸੀਂ ਟੁਟਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਕਹਾ ਕੇ ਜੀ ਤੋੜਦੇ ਕਾਨੂੰ ਹੋ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੁਸੀਂ ਕਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਜੀ ਸ਼ਰਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਜੇਕਰ ਮੰਡਾ ਸਿੰਘ ਰਹੇ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਹੈ ਸਾਕ। ਸੋ ਮੰਡੇ ਨੇ ਸਿਰ ਮਨਵਾਇ ਲਿਆ ਹੈ ਹੁਣ ਜਿਮ ਧਆਡੀ ਰਜਾਇ ਤਿਵੇਂ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਕ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਿਸਨੀ ਦੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕੇ ਤਾਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਨਗਰ ਭੈਣੀ ਮਰਾਝ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈ। ਮਾਤਾ ਜੱਸਾ ਕੀ ਭਤੀਜੀ ਸੀ ਸੋ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘਾ ਕੇ ਪੁਤ ਨੂੰ ਮੰਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਨਰਾਇਨ ਸਿੰਘ ਪੰਡਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ, ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਸਾਕ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰੂਪੇ ਨੇ ਤੋੜਕੇ ਅਪਨੇ ਭਤੀਜੇ ਕੋਂ ਬਿਆਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਰੂਪੇ ਨੂੰ ਸਾਕ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮਰਾਝ ਭੈਣੀ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਚਲੋ ਜਿਮੇ ਕਹੋਗੇ ਤਿਮੇ ਕਰਾਂਗੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਉਸੀ ਬਖਤ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਭੇਜਕੇ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ, ਦੋਹਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ, ਤਿਸਕੇ ਸਦਵਾਇਕੇ ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਾਇ ਦੀਆ।

ਮੁਕਬਲੀ

ਏਧਰੋਂ ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਮੁਕਬਲੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਭਾਈ ਦੌਰੇ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੈ। ਜਿੱਧਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਓਧਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਗਾੜਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਓਹ ਸੀ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਹ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੇ ਸੀ ਸਿੰਘ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਸ ਮੁਰਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੇ ਹੈ। ਤੁਮਾਰੇ ਕੇ ਮਰਵਾਇ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸਕਾ ਫਿਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰੇ, ਦੌਰੇ ਨਾ ਜਾਏ। ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਸਜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਜੇ ਏਸਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਵੀ ਦੀਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ੇਰ ਮਚ ਜਾਏਗਾ। ਫੇਰ ਕੋਈ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਏ ਭੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਇਕ ਗਿਆ ਤੇ ਦੂਜਾ ਜਾਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਧਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਓਧਰੇ ਹੀ ਸਿੰਘ ਬਣਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਪੰਥ ਤਾਂ ਓਮੇ ਬਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਮਾਰਾ ਕੋਈ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਇਨਕਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੇ ਹੈ। ਜੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦੀਆ ਤਾਂ ਰਾਦਰ ਮਚਾਇ ਦੇਣਗੇ।

੧ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਤਾਵੇ ਨੰਬੇ ਦਾ ਪੱਤਰ।

ਵਾਪਸ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਨੂੰ

ਇਹ ਚੁਗਲੀ ਕਰਕੇ ਬਟਨ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਲਾਇ ਦਿੱਤੀ ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਕੇ ਪਾਂਚ ਸੈ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੌਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਪਿੰਡ ਲੱਖੇ ਜਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਮੇਂ ਸੀ। ਏਹ ਸੁਨਕੇ ਬਟਨ ਤੇ ਜਿਲਾ ਤੇ ਥਾਨੇਦਾਰ ਤਿੰਨੋਂ ਈ ਆਏ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸੀ ਦੀਵਾਨ ਮੇਂ। ਤੀਨ ਵੇਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮਾਧੀ ਮੈਂ ਥੇ ਨਾ ਸੁਨੀਆਂ। ਤਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਫਰੰਗੀ ਬਲੰਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਥ ਸੇ ਹਲਾਇਆ। ਨੇਤਰ ਖੋਲਿਆ ਤਾਂ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਆਖਿਆ ਜੀ ਬਟਨ ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਧੁਹਾਡਾ ਨਾਉਂ ਲੈ ਕੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਠੇ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਅਜ ਭੈਣੀ ਮੇਂ ਜਾਇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦਾਖੀਂ ਆਏ। ਮੰਡਿਆਲੀ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਦਾਈ ਕੀਤੀ। ਚੌਲ ਰਿੰਨੇ। ਕਿਸੇ ਛਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਛਕੇ, ਬਾਲੀਆਂ ਮੈਂ ਈ ਪਏ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇਕੇ ਧਰੋਤੀ ਆਏ।

ਖੂਹ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਦਾਨ ਜਾਵਾਂਗੇ ਜਲ ਕੱਢੇ। ਡੇਰੀ ਕੀ ਰੀਝ ਢਿੱਲੀ ਰਹੀ ਗਡਵਾ ਖੂਹ ਮੇਂ ਡਿਗ ਪਿਆ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਗਡਵਾ ਕਢਵਾਇਕੇ ਆਮੀਂ, ਆਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇਕੇ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਆਪ ਤਾਂ ਨਾ ਰਿਹਾ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਛੱਡ ਆਇਆ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਗਡਵਾ ਕਢਵਾਇਕੇ ਆਇਆ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਮਗਰੇ ਮਗਰ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਬਚਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਠਹਿਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਮਗਰੇ ਮਗਰ ਚਲਿਆ ਆਇਆ ਹੈ।

ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਏ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਗੁੱਸੇ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਥੀ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਹੁਣ ਦੁਈ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਖੁਆਵੇਗਾ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਿਆਹ ਮੇਂ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੀ ਹੈ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਗੁੱਸੇ ਕਿਉਂ ਹੁੰਨੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਾ ਸਾਕ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਰੂਪੇ ਨੇ ਤੋੜ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਆਪਨੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਤਿਸਕਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਛਤਰੀਆਂ ਬਾਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਰੀਤੀ। ਸੱਜਰਾ ਈ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਰਜੀ ਪਾਈ

ਰੂਪੇ ਨੇ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਮੰਗ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਬਿਆਹ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ ਆਪਨੇ ਦੋਹਤੇ ਨੂੰ। ਸਮਣ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਏ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਮੇਂ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਤੁਮਾਰੇ ਪਰ ਰੂਪੇ ਨੇ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾ ਬਿਆਇਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡਾ ਸਾਕ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸੈ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇ ਲਿਆ ਹੈ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਸੇ ਪੁਛਿਆ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਬ। ਮੇਰੀ ਲਟਕੀ ਏਸਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦੋਹਤੇ ਕੇ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇ ਦੀਆ ਹੈ। ਅਰਜੀ ਖਾਰਜ ਹੋਈ।

ਫੇਰ ਅਰਜੀ ਪਾਈ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਕਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਰੂਪਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚੜਾਵਾ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕੇ ਸਾਕ ਪੁੰਨ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਰੁਪਈਆ ਗੈਹਣਾ ਕਝ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹੈਂ ਜੋ ਬਣ ਆਵੇ ਸੋ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਚੜਾਵਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਐਸੇ ਝੁਠ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਰੀਕ ਪਾਇ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੇਂ ਨਾਲੇ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਧਰਿਆ ਨਾਲੇ ਬਰਨੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ। ਰੋਜ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੋਣਾ। ਅਰਦਾਸਾ ਏਹ ਕਰਨਾ ਕਿ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰੂਪੇ ਕੀ ਹਰਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤੇ ਹੋਵੇ।

ਪੇਸ ਕੋਈ ਨਾ ਗਈ

ਜਾਂ ਬਿਸਨੀ ਮੁੜਕੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਤੋਂ ਤੋਰੀ ਰਬ ਉਥੇ ਚਾਹੜ ਕੇ ਤਾਂ ਹੋਲਦਾਰ ਨੂੰ ਰਿਸਵਤ ਦੇ ਕੇ ਰੂਪਾ ਰਬ ਸਾਹਨੋਵਾਲ ਸੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਭੀ ਖਵਰ ਦਿੱਤੀ ਕੇ ਰਬ ਰੂਪਾ ਮੁੜਵਾਇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੰਘ ਭੇਜੇ ਕੇ ਰਬ ਮੇੜ ਲੈ ਆਓ ਝਟ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਮੇੜ ਕੇ ਰਬ ਮਾਈ ਭੋਲੀ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਆਏ। ਬਿਸਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਪਾ ਜਦ ਆਵੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕਵੀਂ। ਰੂਪੇ ਨੇ ਸੁਨਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਬ ਰੁਕਾਇਕੇ ਭੋਲੇ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਹੈ। ਸੁਨਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਅਗਨੀ ਲਗ ਗਈ। ਭੜ ਭੜਾਇਕੇ ਉਠਿਆ। ਕ੍ਰੋਧ ਕਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਆਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਤਾਂ ਬਿਸਨ ਕੌਰ ਨੇ ਗਾਲਾਂ ਕਵੀਆਂ ਰੂਪੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਠਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਰਮ ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਬੋਲ ਨਾ ਸਕੇ। ਕੋਈ ਪੇਸ ਨਾ ਗਈ।

ਤਾਂ ਰੂਪੇ ਫੇਰ ਹੋਰ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਤੇ ਉਗਾਹ ਦਿੱਤੇ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਏਹਨਾਂ ਕੇ ਨਾਈ ਹੈ। ਸਰਤ ਏਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖੀ ਮੇਂ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਸਾਕ ਦੇਮਾਗੇ ਸੋ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਸਿਰ ਮੁਨਵਾਇ ਲੀਆ ਹੈ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਦਕੇ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇ ਦੀਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਉਗਾਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਏਹੀ ਕਿਹਾ ਕੇ ਏਹਨਾਂ ਕੀ ਸਰਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਸੋ ਸਰਤ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਸਿਰ ਮੂੰਹ ਮੁਨਵਾਇ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਰਾ ਥੀ ਬਾਹਰ ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ ਕੜੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਫੇਰ ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਚੜਾਵਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪੁੰਨ ਕਾ ਸਾਕ ਹੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਚੜਾਵਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਇਹ ਚੜਾਵੇ ਦਾ ਝੁਠ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਰ ਆਵੇ ਸੋ ਦੇ ਕੇ ਫੇਰੇ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਲੈਣਾ ਸਾਨੂੰ ਸੁਗੰਧ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਏਹ ਸੁਨ ਕੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਰਜੀ। ਪਹਿਲੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਅਰਜੀ ਸੀ ਫੇਰ ਦੀਵਾਨੀ ਮੈਂ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ। ਸੋ ਭੀ ਖਾਰਜ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਪਰਤਾਪ ਸੇ ਫਤੇ ਹੋਈ। ਰੂਪੇ ਨੂੰ ਸੋਗ ਪੈ ਗਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇਕੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰਵਾਇਆ। ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਬਰਨੀਆ ਭੋਗ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਫਤੇ ਹੋਈ।

ਸਿੰਘ ਨਠਾਇ ਦੀਏ ਹੈਂ

ਇਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਏ ਮਾਛੂਵਾੜੇ ਸਤਲੁਧਰ ਪਰ। ਸਭ ਸਿੰਘ ਭੀ ਆਇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਏਧਰੋਂ ਥਾਨੇਦਾਰ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਲੇ ਮੇਂ ਬੜ ਜਾਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਰਕ ਕੀ ਅੱਖ ਬਚਾਇਕੇ ਆ ਗਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੇਂ। ਮਗਰੋਂ ਥਾਨੇਦਾਰ ਆਇਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਤੁਸੀਂ ਸਿੰਘ ਨਠਾਇ ਦੀਏ ਹੈਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੇਹੜੇ ਸਿੰਘ ਹੈਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹੈਂ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਖਿਤਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਰਪਟ ਲਿਖੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਸੇ ਨਠਾਇ ਦੀਏ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਮੇਂ ਸਦਿਆ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੁਮਨੇ ਸਿੰਘ ਨਠਾਇ ਦੀਏ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਹੜੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੇ ਸੇ ਲਖਾਇ ਦੀਏ ਸੇ। ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ।

ਕੋਈ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਜਾਓ

ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਬ ਤੀਰਥਾਂ ਕਾ ਮਹਾਤਮ ਰਾਮਸਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਜਾਓ। ਭਜਨ ਬਾਨੀ ਬਰਨੀਆਂ ਕੇ ਜੇਰ ਦੇਵੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ।

ਤੁਮ ਮਾਨਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ

ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮੇਂ ਵਰਨੀ ਚੌਪਈ ਕਾ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਸੀ। ਓਧਰ ਆਪ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚੌਪਈ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇ ਖੁਲੇ ਪਾਠ ਹੋਣੇ ਲਗੇ ਹੈਂ। ਵਰਨੀਆਂ ਭੀ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਬਾਹਰ ਭੀ ਰੈਹਨੇ ਲਗੇ ਹੈਂ। ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਰੋਹੀ ਮੇਂ ਪੈ ਰਹਿਣਾ। ਜੇ ਹਨੇਰੀ ਮੀਂਹ ਆਵੇ ਤਾਂ ਚਾਦਰਾ ਲੈ ਕੇ ਉੱਤੇ ਛਹੁ ਮਾਰਕੇ ਪਏ ਰਹਿਣਾ। ਉੱਤੇ ਰੋਤਾ ਜਮ ਜਾਣਾ। ਔਖੀ ਸੰਖੀ ਰਾਤ ਕਟਣੀ। ਦਿਨ ਚੜੇ ਕਪੜੇ ਸਕੋਣੇ। ਜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਨਸ ਜਾਣਾ। ਜੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਕਢਨਾ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਉੱਤੇ ਦੀ ਉਤਾਰ ਦੇਣਾ। ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਸਪਾਹੀ ਨੂੰ ਹੌਲਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਓਸਨੇ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਸਿੰਘ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਝਰੀਟਾਂ ਲਗੀਆਂ ਦਖਾਲ ਦੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕਹਿਣਾ ਤੁਮ ਮਾਨਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ।

ਔਖਾ ਸਮਾ

ਇਕ ਦਿਨ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗੋਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਲੈ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਖਵਰ ਦਿੱਤੀ ਹੁਣੇ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਲੈ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਚੌਕੀਦਾਰ ਮਗਰ ਭੱਜਿਆ। ਸਿੰਘ ਭੀ ਨੱਠਿਆ। ਪ੍ਰਸਾਦਿਆਂ ਕਾ ਭਾਰ ਜਿਆਦਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਝਾੜੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਆਪ ਨੱਸ ਗਿਆ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਭੀ ਮਗਰ ਗਿਆ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਘ ਹੋਨਗੇ ਉਥੋਂ ਫੜਕੇ ਲਿਆਮਾਂਗੇ। ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਤੁਰਕਾਂ ਕੇ ਓਹਲਾ ਦੇ ਕੇ ਜਿੱਥੇ

ਸਿੰਘ ਸੇ ਓਹਨਾ ਨੂੰ ਖਵਰ ਦਿੱਤੀ ਥਾਨੇਦਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਲੁਕ ਜਾਓ। ਸਭ ਸਿੰਘ ਖਿੰਡਕੇ ਲੁਕ ਗਏ। ਸਪਾਹੀ ਘੱਟਾ ਛਾਣਦੇ ਖੁਹਾਂ ਪਰ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁੜ ਆਏ। ਜਿੱਥੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਪਏ ਸੇ ਤਿੱਥੇ ਬਘਿਆੜ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਇਆ। ਸੰਘ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੈੜ ਦੇਖੀ। ਨਾ ਡੇਰੇ ਬੜਨਾ ਮਿਲੇ ਨਾ ਬਾਹਰਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੜਨ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਇਸ ਸਬਬ ਸੇ ਸਿੰਘ ਜੰਗਲ ਮੇਂ ਰੋਤੇ ਪਰ ਹੀ ਪੈ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੱਡੇ ਤੁਰਨੇ ਸੇ। ਇਕ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਏਥੇਂ ਝੁਠ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਕਣਕ ਪਈ ਹੈ। ਬਟਨ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਗੱਡੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਏ ਕੇ ਨਾ ਬਾਹਰੋਂ ਰਸਤ ਆਵੇ ਤੇ ਨਾ ਲੰਗਰ ਚਲੇ ਤੇ ਨਾ ਏਤਨੇ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਹੋਵਣ।

ਨਹਿਰ ਪਰ ਜਾਣਾ। ਗੁਰੂਸਰ (ਲੱਲਾ) ਭੀ ਪੈਹਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਲੁਕਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਦੇ ਜਾਣਾ ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਘ ਹੋਵਣ ਗੁਰੂਸਰ ਵਾਲੇ ਮਹੰਤ ਮਾਘਾ ਸਿੰਘ ਨੇ। ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹਿਰ ਠੇਕੇ ਲਈ ਤਾਂ ਥਾਨੇਦਾਰ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਮਨੇ ਕਿਉਂ ਨਹਿਰ ਲਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਐਤਕੀ ਲਈ ਹੈ ਥਾਨੇਦਾਰਾ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਡੇਰੇ ਸੇ ਖਾਂਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਸੀ ਸੁਭਾਓ ਕਰੜਾ ਸੀ।

ਨੰਬਰਦਾਰ ਕੇ ਭਾਣਜੇ ਨੇ ਫਰੰਗੀ ਚਾੜ੍ਹ ਆਂਦਾ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮੇਂ ਕਿ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਜਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨਿਕਲਿਆ ਫਰੰਗੀ ਓਸ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕਢੇ ਤੇ ਝਹੀਆਂ ਲੈ ਲੈ ਪਵੇ ਕੇ ਤੁਮਨੇ ਝੁਠ ਬਕਿਆ ਹੈ। ਸਨੇ ਨਿੰਦਕ ਸਰਮਿੰਦੇ ਹੋਇਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਲੜਾਈ ਰੱਖਣੀ

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਬੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇ। ਕਹੇ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਕੀ ਗੱਦੀ ਸਾਭ ਲਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਬਣ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਈ ਗੁਰੂ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਓਹੀ ਹੈ। ਮਲੇ ਮਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਬਣਾਇ ਲੀਆ ਹੈ। ਜੇ ਪਦਾਰਥ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਲੁਟਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੜਾਈ ਰੱਖਣੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਤਕੀ ਰੱਖੀ, ਕਦੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਬੀਬੀ ਕੇ ਰੋਜ ਬੋਲਨੇ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੂਰ ਜਾਇ ਬੈਠੇ। ਸੋਚਾ ਕਰਦੇ ਹੈ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਓਧਰੋਂ ਤਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜਾਂ ਨੇ ਕਰੜਾਈ ਕਰ ਛੱਡੀ ਹੈ ਗਾਰਦ ਦਰਵਜੇ ਪਰ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਕਿਧਰੇ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਏਧਰੋਂ ਏਸ ਕੁੜੀ ਨੇ ਅਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਭਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਵਕਤ ਕਲਹ ਛੇੜੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਘਰ ਏਹ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣ ਦੇਂਦੀ, ਅੰਗ੍ਰੇਜਾਂ ਨੇ ਪਹਿਰਾ ਕਰ ਦੀਆ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਚਲੇ ਬੀ ਜਾਈਏ ਜਿਵੇਂ ਕੁੜੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ।

੧ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ ਡੰਗਰਾਂ ਨੂੰ ਘਾਹ ਚਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਠੇਕੇ ਤੇ ਲੈਂਦੇ ਸੀ।

ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਏਹ ਭਾਸੀ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਗਿਆ ਨੂੰ। ਖਵਰੇ ਕਿਧਰ ਗਏ ਹਨ ਕੁੜੀ ਕੇ ਬੋਲੇ ਸੇ। ਸਿੰਘ ਭੀ ਗਏ ਢੁੰਡਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਨਾਲੇ ਗਾਰਦ ਨਾਲੇ ਬਾਨੇਦਾਰ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਓਹ ਭੀ ਗਿਆ। ਗਾਰਦ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਜੋ ਅਸੀਂ ਕੀ ਉੱਤਰ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਧਰ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਪਹਿਰਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਜਾਇ ਰਹੇ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹੈਂ। ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸਾਂਤ ਆਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਡੇਰੇ ਆਏ। ਗਾਰਦ ਕੇ ਭੀ ਆਰਾਮ ਆਇਆ।

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸੱਤ-ਸੱਤ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਨਾ ਸੇ ਛਕਦੇ ਤੇ ਨਾ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਜਾਂਦੇ ਸੇ। ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਛਕਦੇ ਕੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ ਔਂਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਦੇ ਬੁਹੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਆਨਕੇ ਬੁਹੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਛਿੱਬੀਆਂ ਦੇਨ ਤੇ ਬੋਲਨ ਲਗ ਜਾਨਾ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਦੇ ਰਹਿਨਾ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਬੋਲਦੀ ਰਹਿਨਾ, ਅਰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ ਲੈਨਾ ਤਾਂ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਵਜ਼ਿਓਂ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਚੁਪ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਅਰਜ ਕਰਨੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਛਕਦੇ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਕੁੜੀ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕੀ ਛਕਨਾ ਹੈ ਪ੍ਰਸਾਦ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਤਬੋਲੇ ਦੇ ਪਾਛੇ ਨਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਕੋਟ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉਤੇ ਖੁਹ ਸੀ। ਰੋਤੇ ਨਾਲ ਪੂਰਿਆ ਗਿਆ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਓਧੇ ਵਿਚ ਬਠਾਲ ਆਇਆ ਕੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਲੈ ਆਵਦਾ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਲਜਾਇ ਦੀਆ ਲੁਕਾਇਕੇ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਦੇਖ ਲੀਆ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘੁਰਨੇ ਲਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਲੁਕਾਇਕੇ ਦੀਆ ਹੈ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਕਰ।

ਜੇ ਦਿਨ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਬਾਹਰ ਲਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੇਠਾ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਉਤੇ ਬਸਤਰ ਉਤੇ ਕਖ ਧਰ ਕੇ ਟੇਕਰਾ ਸਿਰ ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇ ਓਥੇ ਈ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਆਉਣਾ ਗਾਰਦ ਨੇ ਸਮਝਨਾ ਜੋ ਕੂੜਾ ਹੈ। ਨਿਕਲਦੇ ਬੜਦੇ ਸਿੰਘ ਵੰਨੀ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਦੇ ਹੈਂ। ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਦਾ ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਸੀ।

ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ

ਤੱਖਰਾਂ ਮੇਂ ਜੋ ਸਿੰਘ ਜਾਏ ਉਸਕੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੇ ਮਾਛੂਵਾੜੇ ਲੈ ਜਾਨਾ। ਇਕ ਫੇਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰਾਤ ਕੋਟੀ ਤਾਂ ਇਤਲਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਪਚੀ ਰੁਪਈਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਚੁਫੇਰੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਕੇ ਕੰਨ ਹੋ ਗਏ। ਨੇੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਖੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸੀ ਟਿਕਣ ਦੇਂਦੇ।

ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਸੇ ਸਿੰਘ ਜਾਏ ਤਾਂ ਚੈਕੀਦਾਰ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਮਗਰ ਹੋਇ ਜਾਣਾ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਲਿਖ ਲੈਣ, ਬਚਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਕੇ ਪਟੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਟਿਕਣਾ। ਸਰਦਾਈ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਉਸੀ ਵਕਤ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਨਾ। ਜੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਹੋਣ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਹੋਣੇ ਓਥੇ ਜਾਇ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਰੱਸਾ ਪਾ ਕੇ ਲਮਕਾ ਕਰਕੇ ਚੋਰੀ ਗਾਰਦ ਬੀ।

ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗਰੀ

ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗਰੀ ਥਾ। ਏਕ ਦਿਨ ਮਕਬਲ ਨੇ ਹੌਲਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾ ਕੇ ਇਸ ਵਖਤ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਨ ਮੌਕਾ ਹੈ ਫੜਨੇ ਕਾ ਦੋ ਸਪਾਹੀ ਬਾਹਰ ਖੜੇ ਕੀਤੇ, ਹੌਲਦਾਰ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਛਤ ਉਤੇ ਚੜਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਬਾਹਰ ਨੂੰ। ਜਾਂ ਸਪਾਹੀ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਆਇ ਬੜਿਆ। ਪਖੇਵਾਲ ਦੇ ਨਰੀਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੁਗਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਮਾਰ ਕੁਟ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੀਆ ਡੇਰੇ ਤੇ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਦਰਵਜ਼ੇ ਨਿਕਲਦੇ ਕੋ ਫੜ ਲਿਆ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੋ। ਸਾਹਨੇ ਸੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਭੇਜ ਦੀਆ। ਤੀਨ ਮਹੀਨੇ ਹਵਾਲਾਟ ਮੇ ਰੱਖਿਆ। ਏਈ ਪੁਛਣ ਤੂੰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸਾਡਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਛੋੜ ਦੀਆ ਤੇ ਕਹਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਜੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੁਮਕੋ ਕੈਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਹ ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਆਨ ਹਾਜਰ ਹੋਇਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਕੰਧ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਚੜਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਤ ਫੜ ਲਈ ਤੁਰਕ ਨੇ। ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਖਿਚੇ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਨੂੰ ਖਿਚੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਰਕ ਉਪਰ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ। ਤੁਰਕ ਕੋ ਹੱਥ ਛੁਟ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਆਨ ਹਾਜਰ ਹੋਇਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਤੁਸੀਂ ਲੰਗਰ ਬਰਤਾਵੇ। ਆਪਸ ਮੇ ਲੜ ਪਏ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੁਬਾਰੇ ਮੇਂ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਮਗਰ ਹੌਲਦਾਰ ਕਾਣਾ ਆਇਆ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੋ ਹੇਠੋਂ ਕੀ ਕਰਕੇ ਉਤੇ ਚਾਦਰ ਲੈ ਲਈ। ਜੇੜੇ ਗੁੰਥੀ ਸੇ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਨਾ ਲੰਗਰ ਬਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਰ। ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਵਾਇਆ ਤੇ ਕਹਿਆ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਜੇਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਫੇਰ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਜਾਇ ਹਾਜਰ ਹੋਇਆ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੰਧਾਂ ਟੱਪਕੇ ਮਦਾਨ ਜਾਇ ਔਣਾ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਹਰ ਵਖਤ ਹਾਜਰ ਰਹਿਣਾ ਲੰਗਰ ਮੇਂ। ਲੰਗਰ ਕਰਨਾ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਭੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਗੁਪਤ ਪੰਜਾਹ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਂ।

ਹੈਲਦਾਰ ਨੇ ਕਾਉਂ ਵਾਰੂੰ ਨਿਵਾਹ ਰੱਖਣੀ। ਕਾਣੀ ਅੱਖ ਸੇ ਕਾਣੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜੇ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੱਥ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਨੇ ਹੈਲਦਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਹੈਲਦਾਰ ਨੇ ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਦਾਇਆ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਬਾਹੇ ਫੜਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲਿਆਇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤਾ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਹਥਕੜੀ ਲਾਈ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਦਾਦੇ ਮਗੀਣਿਆਂ ਲਿਆ ਓਧੀ ਫਰਿਯਾਦ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਅੱਧਾ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਦੇ ਕਦੇ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਕੈਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨੇ ਕੀਤਾ ਬਾਨੇਦਾਰਾ ਏਹਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਕਹੇਗੇ ਓਥੇ ਹੀ ਪੁਚਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈ ਹਥਕੜੀ ਨਾ ਮਾਰੋ। ਹਥਕੜੀ ਲੁਹਾਇ ਦਿੱਤੀ। ਸਪਾਹੀ ਲੈ ਗਏ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹਵਾਲਾਤ ਮੇ ਰੱਖਿਆ। ਏਹ ਪੁਛਣ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਹੈ? ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੋਈ ਸੁਨੇ ਤਾ ਕਹੀਏ। ਕਹਾ ਕੇ ਹੈਲਦਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪੇ ਕਿਹਾ ਸ਼ਰਦਾਈ ਛਕਾਓ ਤਾ ਮੈ ਏਧੇ ਕਹੇ ਸੇ ਅੰਦਰ ਬੜਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਏਮੋ ਕਿਉਂ ਬੜਨਾ ਸੀ? ਏਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸ਼ਰਦਾਈ ਲੈ ਲੈ। ਆਪੇ ਈ ਹਥਕੜੀ ਲਾਇ ਲਈ। ਹਾਕਮ ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ ਤੁਮ ਬਰੀ ਅਰ ਤੁਮਨੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਕੀ ਹਦ ਮੇਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬੜਨਾ। ਫੇਰ ਜੇ ਕਦੀ ਦੇਖਿਆ ਤਾ ਫੜਕੇ ਕੈਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਕੈ ਚਲਾ ਜਾਹ। ਜਿਓ ਚਲਿਆ ਹੈ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਅੰਦਰ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਆਇ ਬੜਿਆ। ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾ ਦੀ ਥਾਂ ਦਸ

ਇਕ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਲਲੀਆ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸਿਆਰਪੁਰ ਦਾ। ਗਾਰਦ ਨੇ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਥੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਅਰਜੀ ਜਾਇ ਪਾਈ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਾਰੂੰ ਏਹ ਭੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕਾ। ਏਥੇ ਭੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਚਾਹੀਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਦੂਰੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ਗਾਰਦ ਮੱਥਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟੇਕਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਾਣੇ ਵਾਲੇ ਕੇ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਪਾਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਕਢ ਔਂਦੇ ਹੈ। ਹੋਰ ਜੇ ਗੁਰਮ ਹੈ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਬਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੜਨ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਮਮਾਨਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੂਕਾ ਤੁਮਾਰੇ ਬੜਿਆ ਤਾ ਤੁਮਕੋ ਸਜਾਇ ਦੇਮਾਂਗੇ। ਬਡਾ ਦੁਖ ਪਾਇਕੇ ਮੁੜ ਔਂਦੇ ਹੈ ਸਿੰਘ। ਦਰਸਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੱਥਾ ਨਹੀਂ ਟੇਕਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤਾ ਤੇ ਕੋਈ ਐਸੇ ਤਰਕੀਬ ਕਰੇ ਜਿਸਸੇ ਸਿੰਘ ਆਏ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਨਾ ਮਿਲੇ। ਜਿਸ ਤਰਾ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੈ ਕਿਤੇ ਡਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਿਸੀ ਤਰਾ ਏਹ ਭੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਏਥੇ ਭੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਨ ਦੀ ਤਦਬੀਰ ਕਰੇ। ਓਹੀ ਲਿਖਿਆ ਅੱਠ ਕੌਸਲ ਮੇਂ ਭੇਜ ਦੀਆ।

ਅੱਠ ਕੀਸਲ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਦਸ ਸਿੰਘ ਰੋਜ ਲਿਖਕੇ ਅੰਦਰ ਵਾੜ ਅਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਢਕੇ ਦਸੇ ਦਸ ਫੇਰ ਬਾੜਨੇ। ਏਹ ਹੁਕਮ ਦੀਆ।^੧

ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੇ ਗਾਰਦ ਮੇਂ ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪ ਆਇਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਦਸ ਸਿੰਘ ਬਾੜੇ। ਓਹ ਕਢਕੇ ਹੋਰ ਦਸ ਫੇਰ ਬਾੜੇ ਲਿਖਕੇ। ਨਿੰਦਕਾਂ ਦਸਟਾਂ ਰਲਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦੌਰਾ ਫਿਰਨਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਵਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਐਸੇ ਜਗਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਸੁਖ ਵਾਸਤੇ ਫੇਰ ਦਸ ਆਵਣ ਦਸ ਜਾਵਣ ਸਿੰਘ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਗਏ। ਅੱਗੇ ਓਥੇ ਖੜਾ ਨਾ ਸੇ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਖੜੇਨ ਨੂੰ ਜਗਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਦੋਹਾਂ ਮੂਰਤਾਂ ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਸੇ ਏਸ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਸੁੱਕੇ ਦਿਲ ਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਬਹੀਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਚਰਨੀ ਤੁਰਕੇ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਅੱਣੇ ਲਗ ਪਏ ਹੈ। ਦਸ ਲਿਖੇ ਜਾਣੇ ਸੇ ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਅੱਣੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਭੀ। ਜਿਸਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤਿਸਨੇ ਆਇ ਭਜਨ ਲੈਣਾ। ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਫੇਰ ਹਰੇਵਾਈ ਹੋਣੇ ਲਗੀ। ਸਿੰਘ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਭੀ ਅੱਣੇ ਲਗੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਭਰਾਤਾ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਂ ਕਲਾ ਧਰਕੇ ਨਾਮ ਕੇ ਗਢੇ ਵਰਤਾਵਨ ਲਗੇ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਦੂਈ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਏਸ ਵੇਲੇ ਵਾਸਤੇ। ਏਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਖਵਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਹੀ ਸੀ। ਸੇ ਹੁਣ ਸਿਰ ਕਰਤਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਅੱਣੇ ਲਗੇ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਇਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਜੇ ਫੁਰਨਾ ਆਏ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਹੋਵੇ ਸੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ। ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਤੁਸੀਂ ਭਜਨ ਬਾਨੀ ਕਰੋ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਆਇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਆਉਂਦੇ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਫੇਰ ਆਉਣਾ, ਕੋਈ ਤਿਹੂੰ ਮਹੀਨੀਂ ਕੋਈ ਛੇਈ ਮਹੀਨੀਂ ਕਿਸੇ ਬਰ੍ਹੇ ਪਿਛੋਂ ਅੱਣਾ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕਰਨੇ ਲਗੀ ਹੈ, ਸੰਸੇ ਸਭ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਆਇ ਸਿੰਘ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੇਣੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਜੇੜ੍ਹੇ ਸਿੰਘ ਹੈ ਸਭ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੇ ਵੇਲੇ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸੇ, ਸੇ ਅਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹੈ। ਕੁਝ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਆਏ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਏਹ ਅਭਮਾਨ ਨਾ ਕਰਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਕਾ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹਾਂ ਏਹ ਪਿਛੋਂ ਕਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਇਕੋ ਜੇਹੇ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਸਟਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਸ ਜਾਓ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਾਏ ਲਵਾਂਗੇ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਜੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਹੋਇਕੇ

੧ ਦਸਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਆਉਣ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਹੋਇਆ ੧੬੩੪ ਦੇ ਹਾੜ ਵਿਚ (ਜੂਨ ੧੬੭੭ ਈ.), ਲੇਕਿਨ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੁਛ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਪੁੱਜੀ ਸੀ।

ਰਹੋ। ਦੰਗਾ ਫਸਾਦ ਨਾ ਕਰੋ।

ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਚਲੇ ਗਏ ਜੀ। ਫਲੌਰ ਸੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਕਾ ਵਡਾ ਭਾਈ ਸੀ ਸੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ, ਬਡਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ। ਪਾਚ ਰੁਪਏ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਪਾਚ ਰੁਪਈਏ ਜੀ ਅਸੀਂ ਸੁਖੇ ਸੇ। ਕਾਰਜ ਸਾਡਾ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਸਿਖਣੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਈਏ, ਮੈਂ ਕਹਿਆ ਜਿਸਦੇ ਹੋਣਗੇ ਸੇ ਆਪੇ ਹੀ ਲੈ ਲੈਣਗੇ। ਸੇ ਤੁਸੀਂ ਆਇ ਕਰ ਲੈ ਲਵੋ ਹਨ

ਮੁਠੱਡੀਂ ਗਏ। ਬਡੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਗਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨੋ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਕਾ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਸੁੱਕੇ ਜੀਵ ਹਰੇ ਹੋਏ।

ਰੰਗੂਨ ਦੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ

ਰੰਗੂਨ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਰ ਦੋਹਰਾ ਪੋਹਰਾ ਹੈ, ਇਕ ਆਵੇ ਇਕ ਜਾਵੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਬੰਗਲੇ ਕੇ। ਦਿਨੇ ਮਦਰਾਸੀਆਂ ਦਾ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੋਰਿਆਂ ਕਾ। ਗੋਲੀ ਭਰੀ ਬੰਦੂਕ ਚੁੱਕੀ ਖੜੇ ਨਾ ਹੋਵਨ, ਟੈਹਲਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਕੀ ਖਵਰ ਰੱਖਦੇ ਹੈਂ ਕੇ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਆਇਕੋ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੇ, ਨਾ ਖੜਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਵੇ, ਇਕ ਥੜਾ ਹਦ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਏਸ ਪਰ ਜੇ ਆਇਕੋ ਖੜਾ ਹੋਵੇ ਉਸਕੋ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਮਾਰ ਦੇਓ ਦੋਂਦਾ ਲੈਂਦਾ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੱਥ ਆਵੇ ਉਸ ਕੇ ਜੇਹਲਖਾਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਧਰਤੀ ਸੇ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਹੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸਨਾ ਕੇ। ਮਾਲਵੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੁਰਨਾ ਤਿਸਨੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇਕੋ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਜਾਓ। ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਅਹਿਵਾਲ ਦਸਿਆ ਨਾਲੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਸਾਰੀ ਲਿਖੀ ਕੇ ਏਸ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸਨ ਨਮਿਤ ਕਰਦੇ ਹੈਂ, ਸੰਗਤ ਕੇ ਦਰਸਨ ਦੇਓ। ਹੋਰ ਭੀ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਲਿਖਿਆ। ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੰਘ ਜਾਵੇ ਹੈ।

ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ

ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਛੋਕਰਾ ਦਾ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੋਰੇ ਦਾ ਰੰਗੂਨ ਜਾਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭੀ ਲਿਆਏ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁਣਾਏ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਭੀ ਸੁਣੇ। ਸਭਨਾ ਦੇ ਦਿਲ ਹਰੇ ਹੋਏ।

ਜਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਆਵਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਉੱਪਰ ਵੱਡੇ ਫਰੰਗੀ ਪਾਸ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪਾਸ ਸਿੰਘ ਆਉਨੇ ਲਗੇ ਹੈਂ, ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ? ਤਾਂ ਜਿਸ ਫਰੰਗੀ ਕਾ ਸਾਰਿਆਂ ਲਾਟਾਂ ਪਰ ਹੁਕਮ ਹੈ ਉਸਨੇ ਏਹ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰੇ ਯਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਸੁੱਟੇ ਬਾਹਰੋਂ ਯਾ ਕੋਈ ਖੜਾ ਹੋਵੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨਕੇ ਪਕੜੇ, ਤਕੜਾਈ ਰੱਖੇ। ਏਧੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਖਲੋ ਨਾ ਪਾਵੇ। ਜੇ ਖੜਵੇਗਾ ਉਸਕੇ ਵਾਸਤੇ ਜੇਹਲਖਾਨਾ ਅਤੇ ਬੈਤ ਮਾਰਨੇ। ਇਹ ਲਿਖਕੇ ਤਖਤੀ ਲਗਾਇ ਦਿੱਤੀ ਬੰਗਲੇ ਕੇ

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਤੇ। ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਡਬਲ ਪੈਹਰਾ ਦੁਹੀਂ ਪਾਸੀ, ਏਕ ਆਵੇ ਏਕ ਜਾਵੇ। ਸੰਗੀਨ ਚੜੀ ਬੰਦੂਕ ਭਰੀ ਖੜਾ ਪੈਹਰਾ ਦੋਦੇ ਹੈ। ਕਿਸੀ ਕੋ ਖੜਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੇ ਹੋਨ ਦਿੰਦੇ। ਬੜੀ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ।

ਫਰੰਗੀ ਰਜ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਦਰਸਨ ਨੂੰ। ਕਹਿਣਾ ਵੈਲ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਿਆ ਲੋੜ ਹੈ, ਰਾਜੀ ਹੋ? ਇਤਨਾ ਕਹਿਕੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਚਲੇ ਜਾਨਾ। ਰਸਤ ਆਟਾ ਦਾਲ ਘਿਓ ਭਾਜੀ ਆਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕਹੇ ਸੇ ਆਇ ਜਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਦੇ ਜਗਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਹੈਂ ਏਕ ਪੂਜਾ ਕੇ ਵਕਤ ਦੁਆ ਪਖਾਨੇ ਸਮੇਂ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਆਉਨਾ ਅਰ ਪੁਛਨਾ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੂਜਾ (ਨਿਤਨੇਮ) ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਚਲੇ ਜਾਨਾ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਸਲਾਮ ਕਰਕੇ।

ਏਕ ਦਿਨ ਏਕ ਫਰੰਗੀ ਆਇ ਪੁਛਿਆ ਤੁਮਾਰੀ ਉਮਰ ਕਿਤਨੀ ਹੈ? ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੇ ਜਦ ਕੇ ਮਧੂ ਕੈਟਬ ਹੋਏ ਹੈਂ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸੇ ਪੁਛਿਆ ਮਧੂ ਕੈਟਬ ਕੈਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਕੇ ਓਨਾ ਸੇ ਪੁਛੇ।

ਜੇ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਸੋ ਲਿਖਕੇ ਕਰਨਾ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਗੇ ਸਮਝਾਇ ਦੇਨਾ। ਬੋਲਦੇ ਨਾ ਸੇ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕੁਝ ਪੜਦੇ ਹੈ, ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਏਕ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਰਾਜੀ ਹੋ? ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੈਸੇ ਅਸੀਂ ਰਾਜੀ ਹੈਂ ਐਸੇ ਰਾਜੀ ਤੁਮਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਰੋ। ਧੁਆਡੇ ਦੁਆਲੇ ਭੀ ਸੰਗੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਲਿਆਵੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਦੁਆਲੇ ਸੰਗੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਹੈ।

ਏਕ ਪਿਪਲ ਕਾ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਜਿਉਂ ਖਿਚਿਆ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੜ੍ਹਾ ਸਮੇਤ ਬਲਿਓ ਆਇਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੀਆ ਜੜ੍ਹਾ ਪਟੀਆ ਹੈਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਰੂਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੇ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਿੱਲਿਆਂ ਕੀ ਮੋੜ

ਮਛਰ ਲੜੇ ਸੇ ਨੀਲਾ ਧਫੜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਸ ਖਪਰੇ ਜੀਵ ਬਹੁਤ ਨਿਕਲਦੇ ਹੈਂ ਅਨੂੰਹਾ ਅਰ ਸਰਪ। ਏਕ ਬਿੱਲੀ ਆਇ ਰਹੀ, ਉਸਕੇ ਦੁਧ ਪਿਆਣੇ ਲਗੇ। ਫੇਰ ਦੋਇ ਹੋਈਆ। ਫੇਰ ਕਈ ਹੋਇ ਗਈਆ। ਅਨੂੰਹਾ ਸਰਪ ਜੇ ਨਿਕਲੇ ਤਿਸਕੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦੋਦੀਆ ਹੈਂ। ਜੇ

੧ ਮਧੂ ਕੈਟਬ ਦੇ ਦੋਤ ਭਾਈ ਸਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੇ ਕੰਨ ਦੀ ਮੈਲ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਨਾਭਿਕਮਲ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਯੁਧ ਕਰਕੇ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਦੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚੜ੍ਹੀ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ - ਬ੍ਰਤਮੇਲ ਤੇ ਦੋਤ ਰਚੇ ਜਗ ਤਾ ਮੱਧ ਕੈਟਬ ਨਾਮ ਕੁਏ ਤਿਨ ਕੇ, ਅਤੇ ਏਕ ਸੂਣਾ ਤੇ ਮੇਲ ਨਿਕਾਰਾ। ਤਾਤੇ ਮਧੂ ਕੈਟਬ ਤਨ ਧਾਰਾ, ਵਿਚ੍ਰਿਤ ਨਾਟਕ। ਭਾਵ ਹੈ ਕਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੈ ਅਨੰਤ ਕਾਲ ਜਿੰਨੀ ਉਮਰ।

ਗੁਰ ਜੀ ਖੜੇ ਹੋਇਕੇ ਤੁਰਨ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਤੁਰਨ ਪੁੱਛ ਉਠਾਇਕੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਚਿੜੀ ਚੁਗਦੀ ਸੀ। ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਸ਼ਹਿ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਨੇੜੇ ਜਾਇਕੇ ਐਸੀ ਝਪਟ ਮਾਰੀ ਚਿੜੀ ਫੜ ਲਈ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹੋ ਜੇਹੀ ਮੱਤ ਹੈ ਬਿੱਲਿਆਂ ਕੀ, ਸ਼ਹਿ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹੈ।

ਪੈਹਲੇ ਫਰੰਗੀ ਜੋ ਆਇਆ ਸੀ ਓਸ ਥੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਐਥੇ ਕਿਉਂ ਕੈਦ ਕਰ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੈਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੋਰੀ ਕੀ ਜਾਵੇ, ਐਥੇ ਈ ਵਾਰਾਲਾ ਪਾਇ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਏਸ ਮੁਲਕ ਕੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਮਦਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਮਾਰੇ ਮੁਲਕ ਕੇ ਤੁਮਾਰੇ ਮਜ਼ਬੂਬ ਕੇ ਲੋਕ ਤੁਮਾਰੇ ਵੇਰੀ ਹੈ।

ਜਾਦੂ ਛਡਿਆ

ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਜਾਦੂ ਮੰਤਰ ਤੰਤਰ ਬਹੁਤ ਕੀਤੇ। ਮੰਤਰਾਂ ਨਾਲ ਈ ਮਾਰ ਦੇਨੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਏਕ ਬ੍ਰਿਛ ਸੀ ਤਿਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਸੁੱਕੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਖੇ। ਤਾਂ ਹੀ ਖਵਰ ਜੋ ਬੂਟਾ ਭਸਮ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਦਰਾਸੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਏਹ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਮਦਰਾਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਏਸ ਦੇਸ ਮੇ ਐਸੇ ਐਸੇ ਲੋਕ ਹੈ ਜਾਦੂਗਰ ਆਦਮੀ ਕੇ ਭਸਮ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਤੁਮਾਰੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਦੂ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਜੇਰਾਵਰ ਪੁਰਖ ਹੈ। ਜਾਦੂ ਜੋ ਛਡਿਆ ਸੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰ ਸੋ ਬ੍ਰਿਛ ਪਰ ਆਇ ਪਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਮੋਇਆਂ ਦੀਆਂ ਲਕੜਾਂ ਪਈਆਂ ਸੀਆਂ, ਦਿਨ ਚੜਦੇ ਨੂੰ ਲਗਰਾਂ ਨਿਕਲ ਆਈਆਂ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਹੋਰ ਦਾਤਨ ਕਾਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਏਧੀ ਦਾਤਨ ਕਰਾਰੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲਗਰਾਂ ਦਾਤਨ ਵਾਸਤੇ ਵਢੀਆਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਈ ਲਗਰਾਂ ਨਿਕਲ ਆਈਆਂ। ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਮੇਂ ਸੋ ਡੇਢ ਸੌ ਬੂਟਾ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਮੱਛਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇ ਗਿਆ ਬੰਗਲੇ ਕੇ ਦੁਆਲੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪੁਟ ਦੇਉ ਏਨਾ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ। ਇਕ ਬੇਲਦਾਰ ਸੀ ਓਸਨੂੰ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪੁਟ ਦੇਉ ਏਨਾ ਬੂਟਿਆਂ ਕੇ। ਜਾਂ ਬੇਲਦਾਰ ਪੁਟਣ ਲਗਾ ਓਸਨੂੰ ਸਰੀਰ ਕੀ ਸੁਧ ਭੁਲ ਗਈ। ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਡਿਗਿਆ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਬੇਲਦਾਰ ਤਾਂ ਮਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬੇਲਾ ਕੀਤਾ ਜਲ ਕਾ ਛਿੱਟਾ ਮਾਰ ਭਜਨ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਜਲ ਥੀਂ ਬਿਨਾ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਗਨੀ ਕਾ ਸੇਕ ਆਵੇ। ਫੇਰ ਜਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਭਜਨ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਛਿੱਟਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਬੇਲਦਾਰ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਬੂਟੇ ਪੁਟ ਕੇ ਸਿੱਟੇ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਕ ਮਦਰਾਸੀ ਸੇ ਪੁਛਿਆ ਇਹ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ? ਮਦਰਾਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ ਏਹ ਜਾਦੂ ਮੰਤਰ ਡੈਣ ਕਾ ਸੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਜੇ ਪੁਟਦਾ ਓਸਕੇ ਮਾਰ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਏਹ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਕੇ ਇਨਕੇ ਉਪਰ ਕਿਸੀ

ਕਾ ਜੇਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਮਾਰੇ ਪਰ ਠੱਢਿਆ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਪ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ। ਜਾਦੂ ਮੰਤਰ ਸੇ ਈ ਮਾਰਨੇ ਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੁਠਾਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਜੇ ਵਰਤਾਰਾ ਜਾਦੂ ਮੰਤਰ ਕਾ ਸੀ ਸੇ ਸਾਰਾ ਈ ਦਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਬਰਸਾਂ ਕੇ ਬੀਚ ਜੇਰ ਬਹੁਤ ਲਾਇਆ। ਲਹੁ ਭੀ ਕੋਈ ਦਿਨ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਹ ਕਾਲ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਅਪਨੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਦਰਤ ਕਾ ਰੂਪ ਦਖਾਵਣ ਲਗੇ। ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਆਗੇ ਏਕ ਜਲ ਕੀ ਛਪੜੀ ਹੋ ਗਈ। ਦੁਆਲੇ ਘਾਹ ਹੋਇ ਗਿਆ ਛਪੜੀ ਕੇ। ਜਲ ਕੇ ਬਿਚ ਸੇ ਇਕ ਮੂਰਤੀ ਨਿਕਲੀ ਚੜ੍ਹੜੀ। ਚਾਰੇ ਭ੍ਰਜਾਂ ਸਰਪ ਕਾ ਰੂਪ ਹੋਇ ਗਈਆਂ। ਸਿਰ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਦੇਖਕੇ ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੈ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਅੰਦਰੋਂ ਭੀ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਉਤੋਂ ਬੋਲਕੇ ਭੀ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਏਹ ਸਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਤਾਂ ਉਹ ਮੂਰਤੀ ਗੁਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਏਹ ਕੀ ਕਾਰ ਹੈ? ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਛੇ ਬਰਸ ਕਾ ਕਾਲ ਹੈ ਜਿਸਕਾ ਸਿਰ ਨਹੀਂ। ਏਹ ਕਾਲ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਂ ਕੀ ਹਨੇਰੀ ਆਵੇਗੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੋਵੇ ਸੇ ਦੱਸੀ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਮੈਂ ਦੱਸਾਂਗਾ। ਤਾਂ ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਖਾਇਆ ਜੇ ਬੜੀ ਹਨੇਰੀ ਆਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਉਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਦਬੇ ਗਏ ਹੈ, ਜਾਂ ਹਨੇਰੀ ਬੰਦ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਢਨੇ ਲਗੇ ਜੇਹੜੇ ਦਬੇ ਹੋਏ ਸੇ। ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਅੜੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਪੰਜ ਸੇ ਸਿੰਘ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਰ ਸਭ ਉਡ ਗਏ ਅਗੇ ਦਰਿਆ ਤੇ ਆਏ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਬਿਚੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਵੇ ਤੇ ਪਾਰ ਲੰਘ ਚਲੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ। ਸਿੰਘ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਬਿੱਚੋਂ ਫੂਸ ਕਢਿਆ, ਨਿੱਕੀ ਰੀਣ ਕੱਢੀ। ਪਾਰਲੇ ਕੰਢੇ ਜਾਇ ਚੜ੍ਹੇ। ਅਗੇ ਪਾਂਚ ਸੇ ਘੋੜਾ ਖੜਾ ਸੀ ਕਸਿਆ ਕਸਾਇਆ। ਏਕ ਏਕ ਨਾਲ ਸਾਈਸ ਖੜਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਪੁਛਕੇ ਘੋੜਿਆ ਪਰ ਚੜ੍ਹੇ। ਬਸਤਰ ਪਾਇਕੇ ਸਣੇ ਸਸਤਰ ਪੈਹਨੇ ਘੋੜਿਆ ਪਰ ਚੜ੍ਹੇ। ਆਪ ਵੀ ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਘੋੜੇ ਹੈ। ਆਗੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਗਰ ਸਿੰਘ, ਪਹਾੜ ਪਰ ਜਾਇਕੇ ਚੜ੍ਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਧਰਤੀ ਸਾਰੀ ਦਿਸੇ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖੋ ਲਾਹੌਰ ਜਲਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਲਦਾ ਹੈ? ਦੇਖੋ ਪਟਿਆਲਾ ਜਲਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਦਿਸਨ ਜਿਵੇਂ ਲਾਟਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਅਗਨੀ ਲਗੀ ਤੇ ਲਾਟਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੈ। ਫੇਰ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਰ ਲਗੀ ਅਗਨੀ। ਏਨਾ ਕੰਤਕ ਦੇਖਕੇ ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਨੇਤਰ ਖੁਲ ਗਏ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਛਿਆ ਤਾਂ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਤਾਂਤ ਸੁਨਾਇਆ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਏਹੀ ਦ੍ਰਿਸਟਾਂਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇੜੇ ਪੰਜ ਸੈ ਦੁਨ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸੇ ਕਢੇ ਹੈਂ ਨਿਆਰੇ ਕੀਤੇ ਹੈਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਹਨੇਰੀ ਆਵੇਰੀ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਤਸਰ, ਏਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਕੀ ਹਨੇਰੀ ਆਵੇਰੀ। ਖਾਲਸੇ ਮੇਂ ਫੁਟ ਪੈ ਜਾਵੇਰੀ। ਸੇ ਬਚੇਗਾ ਜੇ ਨਾਮ ਜਪੇਗਾ। ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਕੀ ਹਨੇਰੀ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਹਰਿਆ ਬੂਟ ਰਹੇਗਾ, ਜਿਸਕੇ ਕੰਨ ਮੇਂ ਏਹ ਮਹਾਂ ਮੰਤਰ ਸੁਨਾਇਆ ਹੈ ਸੇ ਮੁਕਤ ਭਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜੇੜੀਆਂ ਗਠੜੀਆਂ ਬਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਸੇ ਕਰਮ ਥੋੜੇ ਮੇਂ ਭੁਗਾਇ ਦੇਣੇ ਹੈਂ ਜੋ ਕਈ ਜਨਮ ਪਾਇਕੇ ਭੋਗਨੇ ਸੇ। ਭੰਨਕੇ ਘੜਨੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਕੀ ਹਨੇਰੀ ਛੱਡੀ ਹੈ ਨਾਲੇ ਕਲਜੁਗ ਕੀ ਤੇ ਰਾਜੇ ਫਰੰਗੀਆਂ ਕੀ ਬਾਕੀ ਰੋਧੀ ਹੈ ਸੇ ਭੁਗੋਣੀ ਹੈ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕੇ ਹੁਣ ਇਕ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਰਖਨਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕਾ, ਸੇ ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਹੈਂ।

ਮੁਖਬਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੈਦੀ

ਰੰਗੂਨ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਦਿਨ ਬੱਘੀ ਪਰ ਚੜੇ ਜਾਦੇ ਹੈਂ। ਅਗੇ ਦੋ ਫਰੰਗੀ ਨਿਕਲੇ। ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਬੱਘੀ ਪਾਇ ਲਈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਦੈਂਤ ਸੇ ਗੋਰੇ ਨਾ ਸੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਆਉਣੇ ਜਾਣੇ ਕਰਕੇ ਕਲਮ ਦੁਆਤ ਤੇ ਕਾਗਤ ਰਖਨੇ ਲਗੇ। ਏਕ ਬਾਸ ਕਾ ਪੁਲਾੜ ਥਾ ਤਿਸ ਵਿਚ ਕਾਗਦ ਕਲਮ ਦੁਆਤ ਰਖਨੇ ਲਗੇ। ਪੰਜ ਕੁ ਸੈ ਰੁਪਯਾ ਭੀ ਥਾ ਇਕ ਗੁਠੇ ਦਬਿਆ ਹੋਇਆ। ਨੰਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੇ ਖਵਰ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਏਹ ਖਵਰ ਨਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਪੈਹਲੇ ਪੈਹਲ ਚਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੈਦੀ ਲਿਆਇਕੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਵੈਲ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਯੇਹ ਤੁਮਾਰੀ ਖਿਦਮਤ ਵਾਸਤੇ ਹੈਂ। ਜੇ ਕਾਰ ਕਰੋਣੀ ਹੋਵੇ ਕਰਾਓ ਮਤਲਬ ਏਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕਬਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹਿਨਗੇ, ਰੋਜ ਕੀ ਰੋਜ ਖਵਰ ਦੇਨਗੇ। ਟਹਿਲ ਕਾ ਏਕ ਬਹਾਨਾ ਈ ਥਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਰੱਖੇ ਦੋ ਮੇੜ ਦੀਏ। ਹਰ ਵਖਤ ਹਾਜਰ ਰਹਿਣ ਲਗੇ। ਡੇਢ ਬਰਸ ਪਿਛੇ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਰ ਗਿਆ, ਉਸੀ ਜਗਾ ਮੇਂ ਏਕ ਹੋਰ ਦੁਸਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਇ ਰਿਹਾ। ਦੁਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭੀ ਮਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਕੀ ਜਗਾ ਨੰਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਇ ਰਿਹਾ। ਕੁਝ ਭਗਤੀ ਭਾਉ ਰੱਖੇ।

ਲੇਖਾ ਦੇ ਕੇ ਛੁਟੇਗਾ

ਜੇ ਮੁੰਨਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ ਤਿਸਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਫਰੰਗੀ ਕੋਲ ਕਹਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੈਧਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਖਵਰ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਕੀ ਕੁਰਸੀ ਖਾਲੀ ਕਰਾਇ ਦਿੰਦੇ। ਨਾਲੇ ਇਹ ਭੀ ਕਹਿਆ ਕੇ ਰੋਜ ਸਿੰਘ ਆਉਂਦੇ ਹੈਂ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੁਮਕੋ ਛੋਡ ਦੇਮਾਂਗੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਜਾਇ ਦੇਮਾਂਗੇ, ਤੁਮ ਸਿੰਘ ਫੜਾਇ

ਦੇਉ। ਏਧਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਦੁਸਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਵਾਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਾ ਵਿਸਾਹੁ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਅੰਤ ਕੇ ਦਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦੇਣ ਕੀ ਲਾਇਕ ਹੈ। ਝੁਠੀਆਂ ਮੁਕਬਲੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਾਰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ। ਨਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਛਕਦੇ ਹੈਂ ਨਾਲੇ ਮੁਕਬਲੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਏਹ ਦੁਸਟ ਹੈ ਏਸ ਕੇ ਮਾਰਨੇ ਕਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਏਸਨੂੰ ਕਰ ਲੈਨ ਦੇਉ। ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਦੇ ਕੇ ਈ ਨਿਬੜੇਗਾ। ਏਧਾ ਲੇਖਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਏ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਸਪ ਮਾਗੂੰ ਡੰਗ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਏਹ ਰਖਨੇ ਕੀ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਉਗਾ ਧਰਮ ਹੋਤ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਆਪੇ ਈ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ ਜੀ ਏਹ ਬੜਾ ਦੁਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਏਸਨੂੰ ਏਥੋਂ ਕਢੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਏ ਬੜਾ ਪਾਪੀ ਹੈ ਦੁਸਟ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਝੁਠੀ ਮੁਕਬਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਤੀਸਰੀ ਫੇਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਸਨੂੰ ਏਥੋਂ ਕਢ ਦੇਮਾਂਗੇ, ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਦੇਕੇ ਛੁਟੇਗਾ।

ਜੇ ਫਰੰਗੀ ਰੋਜ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਿਸਕੋ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਸ ਮੁੰਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਏਥੋਂ ਲੈ ਜਾਓ ਏਧੇ ਗੋਚਰਾ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਕੋ ਲਿਖਾਂਗਾ ਜੇ ਹੁਕਮ ਆਵੇਗਾ ਸੇ ਕਰਾਂਗਾ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਤੁਮਾਰੇ ਕੋਲ ਹੈ ਟਾਲਾ ਵਾਲਾ ਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਏਧੇ ਗੋਚਰਾ ਭਾਮੇ ਰਹੇ ਭਾਮੇ ਜਾਵੇ। ਗੋਰੇ ਗਏ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਦੁਸਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੁਛਾ ਪਰ ਹੱਥ ਫੇਰੇ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਢਦੇ ਹੋ ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਉਂਗਾ। ਮੇਰੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੂਤ ਨਾਲ ਮੁਨਾਇ ਦੇਨੀ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਏਥੋਂ ਜਾਮਾਂ। ਫੇਰ ਜਿਆਦਾ ਮੁਕਬਲੀ ਕਰਨੇ ਲਗਾ। ਦੋਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰਲ ਗਏ। ਦੋਨੇ ਈ ਤਕੜਾਈ ਰਖਨੇ ਲਗੇ। ਮੁੰਨਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹੁਣ ਸੁਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਹੋਇਆ

ਇਕ ਦਿਨ ਨੰਦੇ ਨੇ ਹਰਦਾਸਾ ਤੇ ਕਲਮ ਦੁਆਤ ਰਖਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲੀਆ ਮੁੰਨਾ ਭੀ ਦੇਖ ਗਿਆ ਰਖਦਿਆਂ ਨੂੰ। ਅੱਖ ਬਚਾਇਕੇ ਨੰਦੇ ਨੇ ਕਾਰਾਤ ਕਢਕੇ ਆਪਨੇ ਸਿਰਹਾਨੇ ਵਿਚ ਦੇ ਦੀਏ। ਮੁੰਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਾਤ ਧਰੇ ਹੈ ਹੁਣ ਫੜਾਇ ਦੇਈਏ। ਝੋਟ ਗੋਰੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਸੁਣਾਉ। ਦੁਸਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਦੇਖ ਕਰ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਾਰਾਤ, ਚਲਕੇ ਕਢ ਲਵੇ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕੇ ਜੇ ਨਾ ਕੁਝ ਨਿਕਲਿਆ

੧ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਜੋ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਦਾਸਾ ਅਥਵਾ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸੇ ਜੋ ਬਡਾ ਫਰੰਗੀ ਹੈ ਓਹ ਖਵਰੋ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਦੂਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਚਲਾਂਗੇ। ਨੰਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਮੰਗਵਾਇਆ। ਅੱਗੋਂ ਨੰਦੇ ਕਾ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਮਿਲਿਆ, ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਨੰਦ ਲਾਲ ਥਾ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਮ ਕਹਾ ਫਿਰਤੇ ਹੋ। ਨੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੰਨੇ ਨੇ ਕਝ ਕਹਿ ਦੀਆ ਹੈ ਓਸ ਵਾਸਤੇ ਚਲੇ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਦੇਖਣਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬਾਤ ਹੋਵੇ ਵੀ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਮਨੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣੀ। ਆਗੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹੋਰ ਏਕ ਮਲਕ ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਕਾਲਾ ਚੰਦ ਮਿਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਭੀ ਧਿਕਾਰਿਆ ਬਰਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਸਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤੁਸਾਂ ਨੇ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੈ ਪਾਪੀਓ ਮਾਤਾ ਬੀ ਨਾ ਬੀਜੇ। ਦੇਖੋ ਤੁਮ ਕੈਦੀ ਥੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹੇ ਫਿਰਤੇ ਹੋ ਖੁਲ੍ਹਾ ਖਾਂਦੇ ਹੋ। ਲੱਠਾ ਖਾਸਾ ਪੈਹਰਦੇ ਹੋ। ਚੱਕੀ ਡੇਰੀ ਛੁੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਪਦਾਰਥ ਛਕਦਾ ਹੈ। ਓਹ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਜੜ੍ਹਾਂ ਪਟ ਦੇਣਗੇ ਜੇਕਰ ਖੋਟੀ ਕਰੇਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਤੂੰ ਆਦਮੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਮਲੂਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਸਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣੀ। ਨੰਦੇ ਕਾ ਦਿਲ ਨਰਮ ਹੋਇਆ ਕੇ ਸਚ ਬਾਰਤਾ ਕੈਹਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਪੁਟਾਉਣੀਆਂ ਹੈਂ, ਠੀਕ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਹੈ।

ਜਾਂ ਫਰੰਗੀ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਰੰਗੀ ਬੋਲਿਆ ਵੈਲ ਨੰਦਾ ਯੇ ਕੈਹਤਾ ਹੈ ਨੰਦੇ ਕੋ ਸਭ ਹਾਲ ਮਲੂਮ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਾਜ ਕਲਮ ਦੁਆਤ ਕੋ ਰੱਖਦੇ ਹੈ ਨਾਲੇ ਸਿੰਘ ਆਨ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਜੀ ਏਹੀ ਬੂਠਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੈਹਰੇ ਸਕੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਖੜੇ ਹੈ, ਬਚਨ ਬੋਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਮਿਲਦਾ। ਕਾਰਾਜ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਹੋ ਹੀ ਬੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਾਰਾਜ ਕਲਮ ਦੁਆਤ ਕੀ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਜਾਉ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਸ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਜੇਕਰ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਤੋ ਸਚ ਸੀ। ਏਹ ਇਕੱਲਾ ਈ ਕੈਹਦਾ ਹੈ, ਬੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਂਦਾ ਜੇ ਨਾ ਕੁਝ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਵੱਡਾ ਫਰੰਗੀ ਖਵਰੋ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦਾ। ਏਹ ਬੂਠੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦੁਆਣੇ ਲਗਾ ਸੀ, ਯੇ ਬੂਠਾ ਹੈ।

ਜਬ ਨੰਦਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਅੱਗੇ ਖੁਦਾਉ ਬਖਸ਼ ਮਾਲੀ ਥਾ ਤਿਸ ਕੋ ਨੰਦਾ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਇਕੇ ਕੈਹਦੇ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਬਿਚ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹੈ ਕਢ ਲਵੇ। ਗੋਭੀ ਕੋ ਫੁਲ ਮਾਂਗਤੇ ਹੈ ਲੈ ਜਾਉ। ਜਾਓ ਇਸੀ ਵਖਤ ਡੇਰ ਨਾ ਕਰੋ ਤੁਰ ਪਓ। ਖਦਾ ਬਖਸ਼ ਮਾਲੀ ਖੁਦਾ ਕਾ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਆਇਆ, ਤਾਲਾ ਖੁਲ ਗਿਆ। ਅੰਦਰ ਜਾਇਕੇ ਪੈਹਰੇ ਕੀ ਅੱਖ ਬਚਾਇਕੇ ਆਪਣੀ ਅੱਖ ਦੀ ਸੈਨਤ ਨਾਲ ਨੇੜੇ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਕੈਹ ਦੀਆ ਕਿ ਨੰਦਾ ਕੈਹਦਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਕਾਰਾਤ ਕਢ ਲਵੇ। ਮਾਲੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕਢ ਲੈ ਆਇਆ ਹਰਦਾਸਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਫੂਕ ਦੇ, ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਬਣਾ ਲੈ। ਅੰਦਰ ਅੱਗ ਬਾਲੀ। ਪਹਿਲੇ ਫੁਕੀਆਂ ਹਰਦਾਸਾਂ ਫੇਰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਬਣਾਇਆ। ਜੇਹੜੀ ਚਿੰਤਾ ਸੀ ਸੋ ਦੂਰ ਹੋਈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਮੁੰਨੇ ਕੋ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਮ ਕਾਰਾਜ ਵੜਾਓ ਤੁਮਕੋ ਛਡ

ਦੇਮਾਰੀ, ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਜਾਇ ਦੇਵਾਰੀ। ਸੇ ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਹੋਇਆ। ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਸੀ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਟਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਫੇਰ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਮੁੰਨਾ ਝੂਠਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਝੂਠੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦੁਆਵਨ ਲਗਾ ਸੀ ਸਜਾ ਕੇ ਲਾਇਕ ਹੈ। ਫੇਰ ਜੇਹਲਖਾਨੇ ਲੈ ਗਏ, ਚੱਕੀ ਪੀਹਣ ਕੀ ਸਜਾਇ ਮਿਲੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਸੀ ਕੇ ਆਪੇ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ ਸੇ ਆਪੇ ਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੈ ਗਏ ਨਿੰਦਕ ਨੂੰ ਫੇਰ ਨਰਕ ਮੇਂ ਜਾਇ ਪਾਇਆ।

ਏਹ ਓਹ ਜੋਗੀ ਹੈ

ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਗੋਤੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ। ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਭਗੋਤੀ ਕਾ ਇਕੋਤ੍ਰ ਸੇ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਏਕ ਜੋਗੀ ਮੁੰਦਰਾ ਪਾਈ ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਮੋਹਰੇ ਆਇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਜੋਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਨੀ ਓਹ ਸੀ ਜੇੜੀ ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਤੁਸੀਂ ਛੱਟੇ ਹੋ। ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰਾ ਕੇ ਪਾਸ ਆਇਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੁਣਾਓ? ਕਹਾ ਕੇ ਜੀ ਏਕ ਮੁੰਦਰਾ ਪਾਈ ਹੋਈ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋਗੀ ਕਾ ਭੇਖ ਆਇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਖੜਾ ਸੀ। ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਜੀ ਏਹ ਕੌਣ ਸੀ? ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਓਹ ਜੋਗੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਮੀਂਹ ਨਾ ਸੀ ਪੈਣ ਦੀਆ ਖੰਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਪੈ। ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕੇ ਕੋਲ ਜੱਟਾਂ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਜੋਗੀ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦੇਂਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਓ ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਜਿੱਧਰ ਲਜਾਉਗੇ ਉਧਰੇ ਮੀਂਹ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚੋਂ ਕਢਿਆ ਤਾਂ ਬੱਦਲ ਹੋਏ, ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਲਗਾ। ਜਿਦ ਬਜਿਦੀ ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਦੋ ਬੈਲਾ ਕੇ ਮਗਰ ਜੋੜ ਦੀਆ। ਜਿਧਰ ਜਾਏ ਓਧਰ ਈ ਮੀਂਹ ਪਵੇ। ਘਸੀਟਦੇ ਦੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਲੇ। ਓਸ ਵਖਤ ਕਾ ਤੇਰੇ ਮਗਰ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਲਾਹਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਓਹ ਜੱਟ ਸੀ ਜਿਸ ਰੱਸਾ ਪੈਰਾਂ ਮੇਂ ਪਾਇਕੇ ਬੱਧਾ ਸੀ ਤੇ ਏਹ ਓਹ ਜੋਗੀ ਹੈ।

ਜੇ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੱਥਰ ਪਰ ਲਿਖ ਦੇਂਦੇ ਹੈ, ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਸਮਝਕੇ ਅਗੇ ਸਮਝਾਇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਬੋਲਦੇ ਨਾ ਬੇ। ਏਕ ਮੰਤਰ ਜਪੀ ਜਾਏ ਹੈ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ। ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਾ ਸੀ ਪੈਦੀ ਕੇ ਕੀ ਪੜਦੇ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਹ

ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਬਹੀਰ ਪੈ ਚਲਿਆ। ਇਕ ਦੋ ਚਾਰ ਆਵੇਂ ਅਤੇ ਦੋ ਚਾਰ ਜਾਵੇਂ ਪਹਿਲੇ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਆਇਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਜਾਣਾ। ਜੇੜੀ ਕੋਈ ਅਰਦਾਸ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀ ਹੋਵੇ ਸੋ ਸਭ ਲਿਖਕੇ ਦੋਂਦੇ ਹੈ। ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਜੇੜੇ ਪੈੜੇ ਦਸੇ ਹੋਏ ਹੋਣੇ, ਓਹਨੀ ਪੈੜੀਂ ਰੰਗੂਨ ਜਾਇ ਰਹਿਣਾ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਖ ਦੇਣਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ। ਪੈਹਰੇ ਕੀ ਅੱਖ ਬਚਾਇਕੇ ਚੁਕ ਲੈਂਦੇ ਹੈ ਸਿੰਘ। ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਾਂ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹੈ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਕੋ ਬਰ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹੈ।

ਜਾਂ ਸਿੰਘ ਜਾਣ ਤਾਂ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਮੈ ਬੋਲਾ ਕਰਾਂਗਾ ਤੂੰ ਤੁਰਦਾ ਤੁਰਦਾ ਦੀ ਸਮਝ ਲਈਂ। ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖ ਦੋਂਦੇ ਹੈ ਸੋ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਸੁਣਾਇ ਦੋਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗਰਦਨ ਭੀ ਸਿੱਧੀ ਰੱਖਣੀ ਸਿੱਧਾ ਮੁਖ ਰੱਖਕੇ ਤੁਰੇ ਜਾਣਾ, ਨੇਤਰਾਂ ਸੋ ਦੀਦਾਰ ਹੋਇ ਜਾਣਾ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਸੋ ਤੁਰੇ ਜਾਵੇ ਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਮੇਂ ਓਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋ ਸਮਝ ਨਾ ਸੀ ਪੈਂਦੀ। ਤੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਅਰਦਾਸ ਬਾਹਰੋਂ ਅੰਦਰ ਸੁਟ ਦੇਣੀ। ਉਤਰ ਲਿਖਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਹਰ ਸੁਟ ਦੇਣੀ, ਤੁਰੇ ਜਾਵੇ ਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚੁਕ ਲੈਣੀ। ਬੋਲਦੇ ਨਾ ਬੋ, ਲਿਖਕੇ ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਹੈ ਦੋਹੀ ਪਾਸੀਂ। ਸੰਤਰੀ ਬੀ ਕੋਈ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਗੱਲ ਕਰਵਾਇ ਦੋਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਕੋ ਮਦਰਾਸੀਆਂ ਕਾ ਪੈਹਰਾ ਹੈ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੋਰਿਆਂ ਕਾ ਪੈਹਰਾ। ਪਦਾਰਥ ਭੀ ਛਕਾਇ ਦੋਂਦੇ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਸੰਤਰੀ ਨੂੰ। ਜੋ ਨਮਾ ਸਪਾਹੀ ਆਂਦਾ ਸੀ ਸੋ ਕਰੜਾਈ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਏਸ ਮੁਲਖ ਭੀ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਇਕੋਤ੍ਰ ਸੋ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ ਭਗੰਤੀਆਂ ਕਾ ਉਸਕੋ ਸੁਖ ਬਹੁਤ ਹੋਊਗਾ। ਏਹ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਆਇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਚਨ ਸਨਾਏ। ਸੁਣਕੇ ਸਿੰਘ ਭਗੰਤੀਆਂ ਕਾ ਪਾਠ ਲਗੇ ਕਰਨ

ਨੈਣਾ ਸਿੰਘ, ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ, ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਗਏ

ਫੇਰ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਤੁਰੇ। ਨੈਣਾ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਹਾਂ ਕਾ, ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਚੰਬੇ ਕਾ, ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਫਤੇਵਾਲ ਕਾ, ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਗਏ। ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਦੁਰਗਾਪੁਰ ਕਾ ਅਗੇ ਦੀ ਸੀ ਓਥੇ ਪ੍ਰੋਟ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਲਿਖਕੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਸੁਟਿਆ। ਸੁਣਕੇ ਸਾਰਾ

ਹਵਾਲ ਵੇਰ ਆਪ ਲਿਖਕੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਦੀਆਂ। ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਜਹਾਜ ਪਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਕਈ ਦਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਫਤੇਵਾਲੀਏ ਕੇ ਸੀ ਰੁਪਯਾ ਡੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫੜਾਇ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ। ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸ ਰੁਪਈਏ ਦੀਏ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲੈ ਕੇ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ। ਸੁਣਕੇ ਸਿੰਘ ਹਰੇ ਹੋਇ ਆਇ। ਪਾਠ ਭੋਗ ਵਰਨੀਆਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਲਗ ਪਏ। ਸੁੱਤੇ ਸਿੰਘ ਜਾਗਣ ਲਗ ਪਏ। ਦੂਈ ਮੂਰਤੀ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਬਝਣੇ ਲਗਾ।

ਨੈਣਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਅਰਦਾਸ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਸੁਣੀ। ਜਗਾ ਜਗਾ ਪਰ ਸਿੰਘ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਮੁਖਬਰਾਂ ਨੇ ਨੈਣਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਨਕਲ ਫਰੰਗੀ ਕੋਲ ਪੁਚਾਇ ਦਿੱਤੀ।

ਓਹੀ ਅਰਦਾਸ ਰੰਗੂਨ ਵਾਲੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜਾਇ ਦਿਖਾਲੀ ਯੇ ਦੇਖੇ ਤੁਮਾਰੇ ਹਾਥੋਂ ਕੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਕੜਾਈ ਕੀਤੀ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨਾ ਆਵੇ ਰੰਗੂਨ ਮੇਂ।

ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਚਲੇ

ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਚਲੇ, ਚੜਤ ਸਿੰਘ ਬਦਨ ਭੂਪਾਲ ਵਾਲੇ ਕਾ। ਨਾਲ ਸਿੰਘਣੀ ਮਾਈ ਲਛਮੀ ਭੂਪਾਲ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸੀ। ਟੈਹਲ ਸਿੰਘ ਸੋਖਵਾਂ ਦਾ, ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਸਹਾਰਨ ਕਾ, ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਬੈਕਿਆਂ ਕਾ। ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਲਿਖਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਆਇਆ ਹੈ ਬਰੇ ਪਿਛੋਂ ਏਕ ਆਵੇ। ਤੁਹੀਂ ਨਾ ਜਾਓ, ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਸਿੰਘ ਗਏ ਜਿਸ ਬਿਧ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਓਥੋਂ ਦੀ ਫਤੇ ਕੀ ਨਜ਼ਾਨੀ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਮੁਖ ਮਸਤਕ ਪਰ ਹਥ ਫੇਰਨਾ ਜਾਂ ਛਾਤੀ ਪਰ ਹਥ ਰੱਖਣਾ। ਟੈਹਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੋਹਰੇ ਪਰ ਹਥ ਫੇਰਿਆ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਮੁਖ ਪਰ ਹਥ ਫੇਰਿਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਚਲੇ ਜਾਓ ਦੇਸ ਨੂੰ। ਧੁਆਡੇ ਦੇਬੇ ਆਇਆ ਕਾ ਬਡਾ ਮਹਾਤਮ ਹੋਏਗਾ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਿਖਕੇ ਅੰਦਰੋਂ

੧ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪੰਨਾ ੧੩੨

੨ ਨੈਣਾ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਏ ਗਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਨਕਲ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮੁਖਬਰ ਦੀਸਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸੀਏ ਨੇ ਸ਼ਿਲਾ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਲੁਧਿਆਣਾ ਮਿਸਟਰ ਬਾਰਬਰਟਨ ਨੂੰ ਅਸਗਤ ੧੮੭੮ ਈ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੋਮ ਦੁਬੀਸ਼ਿਅਲ ਬੀ. ਅਕਤੂਬਰ ੧੮੮੧, ਨੰ. ੧੮੮-੧੮੯।

੩ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘ, ਸਰਮਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਨਕਲ ਵੀ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਰਬਰਟਨ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। - ਕੁਕਾ ਮੁਵਸੈਟ. ਫਰੀਡਮ ਸਟੂਡਨਟ ਇਨ ਪੰਜਾਬ - ਪੰਨਾ ੪੦ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ - ਪੰਨਾ ੧੫੩।

ਬਾਹਰ ਸੁਟ ਦਿੱਤੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚੁਕ ਲੀਏ। ਏਨੇ ਮੇਂ ਬਾਰਸ ਉਤਰੀ। ਟੈਹਲ ਸਿੰਘ ਅੰਬ ਦੇ ਬਿਛੁੜ ਹੋਠ ਹੋਇਆ।^੧ ਜਾਂ ਬਾਰਸ ਬੰਦ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸੰਤਰੀ ਨੇ ਸੱਦ ਕੇ ਪਛਿਆ ਕਿ ਏਥੇ ਕਿਉਂ ਖੜਾ ਹੈ ਤੀਨ ਫੇਰੀ ਪਛਿਆ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਧਆਡੀ ਬਲੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਏਥੇ ਕਿਉਂ ਖੜਾ ਥਾ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਰਸ ਕਰਕੇ ਖੜਾ ਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੈਰਾਗ ਹੋਇਆ। ਭਿਜਉ ਸਿਜਉ ਕੰਬਲੀ ਅਲਹ ਵਰਸਉ ਮੇਹ। ਜਾਇ ਮਿਲਾ ਤਿਨ ਸਜਣਾ ਤਟਉ ਨਾਹੀਂ ਨੇਹੁ ਵੈਰਾਗ ਮੇਂ ਹੋਇਕੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਪੜਿਆ। ਸੰਤਰੀ ਨੇ ਸੰਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਸਦਿਆ ਟੈਹਲ ਸਿੰਘ ਕੇ। ਸੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਉਚੀ ਉਚੀ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦਾ ਸੈਂ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਾਥੀ ਪਿਛੇ ਆਂਦਾ ਹੈ ਉਸਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਸੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਤੁਮ ਜਾਨਤਾ ਹੈ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਵੀ ਮਾੜਾ ਹੈ ਦਸਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਲਜਿਆ ਰੱਬੇ, ਸਤਿਗੁਰਾ ਏਹ ਜਣਾਈ ਕਿ ਮੈਂ ਏਹਨਾਂ ਦੀ ਗਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਸੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਕਿਉਂ ਆਏ ਇਸ ਦੇਸ ਮੇਂ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਆਏ ਹਾਂ। ਜਿਥੇ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੇਗੀ ਉਥੇ ਹੀ ਕਰਾਂਗੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਮੁੜ ਆਏ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਨਾਲ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਿਆਂਦੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸਾਂਤ ਔਣੇ ਲਗੀ।

ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ

ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ। ਪਹਿਲੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਏ, ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਖੁਸੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਹੈਂ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਲੂਵਾਲੇ ਕਾ, ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਖੋਟਿਆ ਕਾ, ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਧਰਮੂ ਕੋਟੀਆ, ਏਹ ਤਿੰਨੋਂ ਗਏ। ਕਲਕਤਿਓਂ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਚੜ੍ਹੇ ਰੰਗੂਨ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਠਾਕਰਵਾੜੀ ਮੇਂ ਜਾਇ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ।^੨ ਪੋਹ ਕਾ ਮਹੀਨਾ ਪੁਰੇ ਹੁੰਦੇ ਮਾਘੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਾਇ ਪੁਜੇ। ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਗਏ ਬੰਗਲਾ ਦੇਖਨ। ਸੰਗਰਾਂਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਾਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਨ ਲਗੇ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਖਸ਼ ਲਵੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ ਲਵੇ। ਫੇਰ ਮੁੜਕੇ ਕਹਿਆ ਕੇ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਹੈਂ ਤੇਰੇ ਦੁਆਰੇ ਆਏ ਹੈਂ ਬਖਸ਼ ਲੈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਛਿਆ ਤੁਸੀਂ ਕੌੜੇ ਕੌੜੇ ਹੋ। ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਧਰਮੂ ਕੋਟੀਆ, ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਲੂਵਾਲੇ ਕਾ, ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਖੋਟਿਆ ਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਜਾਂਦੇ ਈ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤਰੀ ਨਾ ਦੇਖ ਸੁਨ ਲਵੇ ਜੇ ਏਹਨਾਂ

੧ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਸੜਕ ਸੀ ਉਸ ਤੇ ਅੰਬ ਦੇ ਕਈ ਦਰਖਤ ਸਨ। ਇਸ ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਂ ਪਹਿਲਾ ਵਾਈਲਸ਼ ਰੋਡ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸਨੂੰ ਉ-ਵਿਜ਼ਾਰਾ ਰੋਡ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੨ ਰੰਗੂਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਫੋਰੀ ਸਟ੍ਰੀਟ ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਪੈਂਸੋਡਨ ਸਟ੍ਰੀਟ (Pansodon Street) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਹੀ ਠਾਕੁਰ ਥਾੜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕੇ ਮੇਲੀ ਹੈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਭੋਖ ਬਦਲਾਇ ਲਵੇ, ਕਾਲੇ ਪੀਲੇ ਕਪੜੇ ਕਰ ਲਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤਾ। ਕਰਸੀ ਪਰ ਸੇ ਉਠਕੇ ਆਇ ਗਏ। ਲੀਰ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਪਾਇਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾ ਬੰਨਕੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟੀ। ਗਾਗਰ ਪਰ ਗਡਵੇ ਨੂੰ ਜਾਇ ਲਗੀ। ਸਿੰਘ ਡੇਰੇ ਮੜ ਆਏ, ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਨਾਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਗਏ। ਕਾਲਾ ਬਾਣਾ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੀ, ਕਹਾ ਕੇ ਲਾਖਾ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਦੇਖਕੇ ਮੁਸਕਰਾਏ। ਲਾਲ ਬਾਣਾ ਗਿਚੀ ਪਿਛੇ ਜੁੜਾ ਸੀਸ ਪਰ ਪੁਰਾਨੀ ਲੀਰ ਬੱਧੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੇੜ ਧੋਤੀਆਂ ਪੈਰਾਂ ਥੀਂ ਨੰਗੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਰਤੇ ਦਰਵੇਸ ਭਏ। ਤੂੰ ਸਾਹਿਬ ਹਉ ਸਾਂਗੀ ਤੇਰਾ।

ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਵੇ ਖਵਰ ਲੰਗਰ ਕੀ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਆਪ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਹੋਇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਬੜਾ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਭੀ ਤੇ ਬਡੇ ਲੋਕ ਭੀ ਚਾਰ ਬਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਨੰਦ ਗੁਜਰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਬਲੌਂਦੇ ਹੈ ਅਰ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਮੇਟਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਕਰੜਾ ਦਾਲਾ ਹੋਵੇ ਜੇਹੜਾ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਉਤੇ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਦੇ ਉਤੇ ਪਾਇਕੇ ਫੜਾਇ ਦਈਦਾ ਹੈ ਸੰਤਰੀ ਮਲੌਨੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਪਦਾਰਥ ਸੀ ਸੰਤਰੀਆਂ ਕੋ ਛਕਾਇ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭਾਈ ਏਥੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਏਧੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਕੋਈ ਖੜਾ ਹੋਵੇ ਨਾ ਰੱਲ ਕਰੇ ਨਾ ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਸੁਟੇ ਅਤੇ ਜੋ ਕੋਈ ਏਉਂ ਕਰੇ ਉਸਕੋ ਕੈਦ ਕਰਨਾ। ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀ ਡਵਲ ਪੈਹਰਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੋਰਿਆਂ ਕਾ ਪੈਹਰਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁਟ ਦੀਆ, ਲਿਆਇਕੇ ਪੜਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਹ ਭੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੇ ਮੇਰਮਈ ਤੋਂ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣੀ, ਸਾਨੂੰ ਏਥੇ ਲੈਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਕੀ ਬੋਲ ਬੋਲ ਦੇਣੀ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਅਨੰਦ ਹੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ। ਅਰ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਆਮੇ ਜਾਮੇ ਜਾ ਅਸੀਂ ਪੱਲਾ ਹਲਾਈਏ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਓ ਜੋ ਪੱਲਾ ਨਾ ਹਲਾਈਏ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਤੁਰੇ ਜਾਣਾ, ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ। ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਦਰਸਨ ਦੇ ਜਾਣਾ। ਫਿਰਕੇ ਦਰਸਨ ਭਾਮੇ ਬੀਸ ਫੇਰੀਂ ਕਰੇ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਅਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਕੇ ਪਾਣੀ ਮੇਂ ਗਾਲ ਦੇਣੀ। ਰੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀਆਂ। ਭਾਣਾ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਸਮਾ ਬੀਤ ਜਾਇਗਾ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਐਸੀ ਤੰਗੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੈਹਣੀ ਹੈ ਅਰ ਜਿਸ ਜਿਸ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਆਈ ਹੈ ਸੇ ਸੇ ਸਮਝੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਬਡਾ ਦੁੰਦ

੧ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ, ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸਾਲ ੧੮੭੮ ਈ ਵਿਚ ਰੰਗੁਨ ਗਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਰਜਮਾ ਪਸਤਕ 'ਕ੍ਰੂਕਾ' ਮੁਵਮੈਂਟ ਫਰੀਡਮ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਇਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ ੪੦ ਤੋਂ ੪੨ ਤੱਕ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੫੨ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਨੰ ੭ ਵੀ ਦੇਖ।

੨ ਮੇਰਮਈ (ਮੈਲਮੀਨ) ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਸੂਬੇ, ਸੂਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਿੰਘ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਨ।

ਲਿਖਾ ਹੈ ਬਰਸਾ ਚਾਲੀਆਂ ਤਾਈਂ ੯ ਅਗੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੁਰੂ ਜਾਨੇ। ਅਰ ਭਾਈ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨੇ ਸਿੰਗ ਮਿੱਟੀ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਲਮ ਉਤੇ ਲਕ ਬੱਧਾ ਹੈ ਭਲੇ ਬਰੇ ਨੇ। ਦੇਖੀਏ ਹੁਨ ਕੀ ਬਰਤਾਰਾ ਬਰਤਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਤਾਂ ਪਜੇ ਹੋਏ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਅਰ ਭਾਈ ਅਸਚਰਜ ਖੇਲ ਰਚਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਕੈਧੇ ਹੈ ਬਹੁਤ ਹੱਛਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਆਧੇ ਹੈ ਬਸ ਲਗੇ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦੇਈਏ। ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਕੈਣ ਕਮਲੇ ਕੈਣ ਸਿਆਣੇ ਹੈ। ਤਪੇ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮਾਰ ਦੇਈਏ ਇਕੱਲੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕਲਾਮ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ੯ ਕਲਾਮ ਸੁਨਾਇਕੇ ਸਿਖੀ ਬਾਨੇ ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਏ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸੁਤਰ ਕਢਦੇ ਹਨ, ਕੇਸ ਖੰਡਾਦੇ ਹਨ, ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਕਲਾਮ ਕੇ ਲਛਨ ਹੈ। ਅਨੰਦਪਰ ਹੋਲੇ ਪਰ ਏਹ ਬਚਨ ਹੋਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਨਦੇ ਹੈ ਤੇ ਅੱਖੀਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਬੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਦੇਖੋ ਕਲਾਮ ਕੇ ਲਛਨ ਹੈ। ਕਹੇ ਸੁਣੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੈ ਏਹ ਕੀ ਕਰਨ ਬਿਚਾਰੇ। ਏਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਏਕ ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਬੀ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਮਲੋਛ ਪੰਥ ਮੈ ਮਿਲ ਜਾਨਗੇ ਸਮੇਤ ਬਿਲਿਆ। ਅਗੇ ਮਲੋਛ ਪੰਥ ਕੇ ਨਾਸ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਸੋ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਆਇ ਪੁਜਾ ਹੈ, ਅਗੇ ਭਾਈ ਗੁਰੂ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਏਥੇ ਆਇਕੇ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਭੀ ਬਹੁਤ ਮਾਲੂਮ ਕੀਤੇ ਹੈ। ਅਰਦਾਸਾਂ ਬਹੁਤ ਲਿਖ ਹੋਇ ਗਈਆਂ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹੇ ਮੁਜਬ, ਪਰ ਕੀ ਕਰੀਏ ਅਰਦਾਸਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਲੈਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਜੇ ਦੇਈ ਦੀ ਹੈ ਬੜੀ ਕੁਸਾਮਤ ਕਰਕੇ ਦੇਈ ਦੀ ਹੈ। ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀ ਡਰ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਬੀ ਡਰ ਹੈ। ਹੋਰ ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖੋ ਨਾ ਅਸੀਂ ਲਿਖੀਏ। ਦਰਸਨ ਆਉਂਦੇ ਜਾਵੇ ਦੇਵੇ ਰਹਿਣਾ। ਜਦ ਜਹਾਜ਼ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ।

ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਆਇਆਂ ਤੋਂ ਤਖਤਪੁਰੇ ਮੈ ਅਕੋੜ੍ਹ ਸੈ ਪਾਠ ਖੁਲੇ ਕਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਕੇ ਪਾਠ ਕੀਤੇ। ਜੇ ਢਾਈ ਲਾਖ ਪਾਠ ਕਹਿਆ ਹੈ ਬਡ ਤੀਰਥ ਕੀ ਸਾਖੀ ਮੈ ਸੋ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਇਕੇ ਪਾਠ ਪੂਰੇ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਸਨ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ ਉਹ ਢਾਈ ਲਾਖ ਪਾਠ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਗਤ ਲਗੀ ਹੈ ਕਰਨ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕੇ ਪੰਥ ਮੈ।

ਏਹ ਭੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਕੇ ਏਥੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੜਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈ ਨਾ ਬੋਲਨ ਦਿੰਦੇ ਹੈ ਨਾ ਕੁਛ ਦੇਣ ਲੈਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਆਏ? ਧੁਆਨੂੰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਈ ਬਾਰ ਮਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਏਸ ਵਾਸਤੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁਛੇ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਚਾਕਰੀ ਨੂੰ ਆਖ ਦੇਨਾ। ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੈ। ਏਥੇ ਆਉਨ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਬਿਅਰਥ ਧਨ ਖਰਚਦੇ ਹੈ। ਏਸ ਧਨ ਕਾ ਪਾਠ ਬਰਨੀ ਕਰੋ, ਹੁਣ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਐਣਾ ਕਿਨੇ। ਜਦ ਜਹਾਜ਼ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਓ, ਸਭ ਦੇਸ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਓ।

੧ ਸੰਮਤ ੧੯੪੦ ਬਿਕਰਮੀ ੧੯੯੩ ਈ।

੨ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਦਸਰੇ ਹੋਲੇ ੧੯੭੦ ਈ। ਦੌਰਾਨ ਤਪਾ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸੋਚੀ ਸੀ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਮਾੜਾ ਵਿਚਾਰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਣ ਸਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਹਰੇ ਹੋਇ ਆਏ। ਸੁੱਧ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਂਦੇ ਹੈ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ। ਜਿਸ ਦੁਆਈ ਕਾ ਪੱਥ ਨਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਦੁਖ ਕੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਬਦ ਕੈਣਾ ਸੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਮਨ ਕੀ ਮੱਤ ਕਰਨੀ ਤੇ ਸੁਖ ਕਿਥੋਂ ਪਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਏਹ ਮੱਤਰ ਕਰੇ ਮਸਾਨ ਕੀ ਨਿਆਈ ਹੈ। ਜੇ ਬਚਨ ਮੰਨੇਗਾ ਸੇ ਪਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਇਕ ਦਿਨ ਮਕਬਲ ਨੇ ਮਕਬਲੀ ਕਰੀ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਸਿੱਟੀ ਹੈ ਰਾਤ ਕੋ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਖਾਲਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ ਪਰ ਬਿੱਲਾ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਆਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ ਪਰ ਜਾਇ ਬੈਠੇ। ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਸਰਮਿੰਦੇ ਹੋਇਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਫੇਰ ਸਾਰੀ ਜਗਾ ਧੁਆਈ, ਬਸਤਰ ਧੋਤੇ।

ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆਂ ਵਾਲਾ

ਫੇਰ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਚਲੇ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆ ਕਾ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀਵਾਲਾ ਅਤੇ ਏਸ ਦੀ ਸਿੰਘਨੀ ਪਰਤਾਪ ਕੌਰ। ਏਹ ਤਿੰਨੋਂ ਈ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਗਏ। ਕਲਕਤੇ ਸੇ ਜਹਾਜ ਪਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਰੰਗੂਨ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਪਰਤਾਪ ਕੌਰ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ। ਜਾਂ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਕਛਹਿਰੇ ਸੁਕਦੇ ਹੈ ਤਾਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾ ਭੀ ਜਾਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮਿਲ ਗਏ, ਮੁੜ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸੁਖ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਕੇ ਮੁੜ ਗਏ ਪਿੰਡ ਨੂੰ। ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜਾਵਾਲੇ ਤੇ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਗਾਧੜੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭੀ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਇਆ।

ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਗੂਨੋਂ ਹੋਇਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਨਾਭੇ ਸੱਦ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੁਮ ਗਏ ਰੰਗੂਨ? ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਪੁਛਿਆ ਕੇ ਕਹਾਂ ਗਏ ਇਤਨੇ ਦਿਨ? ਕਹਾ ਕੇ ਮੈ ਫਲਾਨੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਥਾ। ਉਸੀ ਬਖਤ ਸਪਾਹੀ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਪੁਛ ਆਓ ਕੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਏਥੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਓਸਨੇ ਕਹਿ ਦੀਆ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਆਇ ਕਹਾ ਕਿ ਓਹ ਕੈਹਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਛੇੜ ਦੀਆ।

ਹਾਲ ਤਾਂ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਾ ਵੇਲਾ ਹੈ

ਜੇਹੜਾ ਸਿੰਘ ਜਾਏ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਓਹੀ ਕਹੇ ਕੇ ਜੀ ਅਤਰੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕੇ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਬਿਨਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪੈਹਰ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ

੧ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਕੁਕਾ ਮੁਵਮੈਂਟ ਫਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ ਪਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ ੬੬ ੬੮ ਅਤੇ ੩੩੫ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੬੮ ਤੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

੨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪੰਨਾ ੨੫੩।

ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਲੈ ਗਏ ਸੇ ਮੇਰੀ ਉਂਗਲੀਓਂ ਛਾਪ ਲਾਹ ਕੇ। ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਏਹ ਹੈ ਜਤ ਸਤ ਰਖੇ ਬਿਦਿਆ ਪੜੇ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਥੀਂ, ਅੰਦਰ ਬੜਕੇ ਭਜਨ ਕਰੇ ਤੇ ਫਿਰੇ ਨਾ। ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲਵੇ ਸਵੇਰੇ ਉਠਕੇ। ਘਰ ਮੇਂ ਬੈਠ ਕੇ ਛਕੇ, ਫਿਰੇ ਨਾ। ਡਾਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਫਿਰਨ ਲਗ ਪਈ ਹੈ ਫੇਰ ਮੈਂ ਬਢਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਲੁਹਾਰ ਹਾਂ ਏਹ ਬਰਾੜ ਹੈ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਮਲੇਛਾਂ ਕੇ ਬਸ ਹਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ ਹੈਂ। ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਬਰੇਸ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਪਤਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾ ਰੈਹਨ ਦੀਏ। ਏਹ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ। ਡਾਕ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਗਈ ਭੈਣੀ ਤੰੜੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਏਥੇ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅੰਦਰ ਬੜਕੇ ਭਜਨ ਤੈਂ ਕੀਤਾ? ਮੈਲਾ ਵੇਸ ਰੱਖਨ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਤੈਂ ਰਖਿਆ? ਅਕੱਲੀ ਭਜਨ ਕਰੀਂ ਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾ ਚੜ੍ਹਕੇ ਫਿਰੀਂ। ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਬ ਜੀਆਂ ਕੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਆਖ ਭੇਜਿਆ ਭਾਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇਖੀਂ ਲੋਕਾਂ ਕੇ ਕਹੇ ਕਹਾਏ ਅਤਰੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਲੈਣੀ।

ਜੇੜਾ ਜਾਇਕੇ ਅਤਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੇ ਤਾਂ ਏਹ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਕੇ ਜਿਮੇ ਸਾਡਾ ਬਚਨ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਕਰੀ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਮਲੇਛਾਂ ਕੇ ਵਸ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਏਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਇਹ ਭੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਤਰੀ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਬਿਆਹ ਕਰਵਾਇ ਲਵੇ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੰਘਣੀ ਔਖੀ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਭਰੀ ਜੁਆਨੀ ਹੈ। ਚੰਚਾ ਸਿੰਘ ਦੇਖਕੇ ਬਿਆਹ ਕਰਵਾਇ ਲਵੇ। ਭੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਬਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜਤ ਸਤ ਵਿਚ ਤਕੜੀ ਰਹੇ।

ਹਾਲ ਤਾਂ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਾ ਵੇਲਾ ਹੈ, ਹਜਾਰਾਂ ਕੋਹਾਂ ਦੇ ਬਛੇੜੇ ਪੈ ਗਏ ਹੈਨ ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਕੇ ਬਿੱਦਿਆ ਪੜੇ, ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ। ਦਾਨ ਕਰੇ। ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰੇ। ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਕਪੜਾ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਅੰਨ ਦੇਣਾ। ਇਹ ਭੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੁਝ ਪਦਾਰਥ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਭੋਗ ਪੈਣੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਨਾਲੇ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਸੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ।^੧ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸੁਣੇ, ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ। ਸ਼ਾਂਤ ਆਉਣੇ ਲਗੀ। ਧਰਮ ਕੀ ਰੀਤੀ ਲਿਖੀ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਖੁਲੇ ਪਾਠ, ਵਰਨੀ ਭੀ ਕਰਨੀ ਲਿਖੀ। ਸੇ ਭੀ ਸਿੰਘ ਲਗੇ ਕਰਨ। ਭਗੋਤੀਆਂ ਕੇ ਪਾਠ ਭੀ ਕਰਨੇ ਲਗੇ।

ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆਂ ਕਾ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲੈ ਕੇ ਫੇਰ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਨੂੰ। ਬਟਨ

੧ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸੁਭਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ੫੦੦ ਰੁਪਏ ਮੁਲ ਦਾ ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਡੇਰੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਹੱਥੀਂ ਭੇਜੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਪਦਾਰਥ ਆਪ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਹਿਣ ਦੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।—ਕੁਛਾ ਮੁਵਮੇਂਟ ਫਰੰਡਿਸ਼ਮ ਸਟ੍ਰਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ ਪੰਨਾ ੫੭

ਨੇ ਰਸਤੇ ਸੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਇ ਫੜਿਆ। ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਡੀਆ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਤੇ ਮਾਲਾ ਗਲਾਂ ਮੇਂ ਪਾਇ ਲੈਣਗੇ। ਪਰਾਣੀਆਂ ਕੱਛਾਂ ਸੁਟ ਜਾਣਗੇ ਨਮੀਆਂ ਲੈ ਜਾਣਗੇ ਨਮੇ ਜੋੜੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਜੇ ਜੋੜਾ ਚੁਰਾਵੁਗਾ ਉਸਨੂੰ ਸਤ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਜੋੜਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਅਦਾਲਤੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ? ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਉਸਤਤ ਹੈ ਮੈਂ ਆਪੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਰੰਗੂਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਛੱਡ ਦਿਆਂ, ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਮੁਖ ਕਾਲਾ ਹੋਇਆ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਛਿਆ ਕੀਤੀ

ਫੇਰ ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਤੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਫਲੌਰ ਕਾ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਆਏ। ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਰਹਿਤ ਕਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਮਿਲੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਖਕੇ ਦਿਤਾ।

ਜੋ ਸਿਪਾਹੀ ਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਪਦਾਰਥ ਛਕਾਵਣੇ। ਰੋਜ਼ ਰਸਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿਤਨਾ ਵਰਤਨਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਵਰਤਨਾ, ਬਾਕੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਜੋ ਦੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰਹਿੰਦੇ ਥੇ ਕੈਦੀ ਸੇਵਾ ਪਰ, ਪਰ ਮੁਕਬਲੀ ਵਾਸਤੇ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਸੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਛਕਾਵਣੇ। ਛਕਾਵਣੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨਾ ਥੇ ਬੋਲਦੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਬਚਨ ਕਰੀ ਜਾਣਾ, ਸਿਘਾਂ ਤੁਰੇ ਜਾਏ ਸਮਝ ਲੈਣਾ।

ਫੇਰ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਗਏ ਰੰਗੂਨ ਕੇ। ਜਿਉਣ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰਹਾਲੀ ਕਾ ਅਤੇ ਸਬੇਗ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਣੇ ਕਾ ਦੋਨੋ ਗਏ। ਜਾਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਉਸੀ ਦੇਸ ਪਰੇ ਸੇ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਆਪਨੇ ਹਾਲ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟੀ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਭੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਿਖਕੇ ਸੁੱਟੇ ਅੰਦਰੋਂ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚੁਕ ਲਏ।

੧ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਰੁਮਟੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਿੰਘਣੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੌਰ ਜੂਨ ੧੮੭੯ ਈ ਵਿਚ ਰੰਗੂਨ ਗਏ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਿਆਏ ਸਨ। ੧੮ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜਗਗਾਵਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਰਬਰਟਨ, ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਕੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਕਈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਠਿਕਾਣੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। - ਹੋਮ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਜ਼ਡੀਐਮਲ ਬੀ ਨੰ ੧੮੮-੯੫, ਨਵੰਬਰ ੧੮੮੧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਕ ਕ੍ਰਮ ਮੁਵਮਿੰਟ, ਫਰੀਡਮ ਸਟੂਡਨਟ ਇਨ ਪੰਜਾਬ ਪੰਨਾ ੪੬-੬੭।

੨ ਜੇ ਪੀ ਬਾਰਬਰਟਨ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਕਰਨਲ ਏ ਐਚ ਬਾਮਫੀਲਡ ਨੂੰ ਰਾਏਕੋਟ ਤੋਂ ਲਿਖੇ ੨੮ ਜੁਲਾਈ ੧੮੭੯ ਦਾ ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ਼ਲ ਪੱਤਰ। - ਹੋਮ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ, ਜ਼ਡੀਐਮਲ - ਬੀ ਅਗਸਤ ੧੮੭੯ ਨੰ ੧੫੭-੫੯।

੩ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ - ਪੰਨਾ ੨੯੧ ਅਤੇ ੩੭੮।

੪ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਰੰਗੂਨ ਜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕਰ ਆਏ ਸਨ।

੫ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੋਂ ਆ ਕੇ। ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਛੇਦ ਕ੍ਰ ਸਲ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਪੁਲੀਸ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕਰ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਇਆ।

੬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ - ਪੰਨਾ ੧੪੨

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਤੀਨ ਵੇਰੀ ਦਰਸਨ ਦਿਆ ਕਰੋ ਅਠ ਬਜੇ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਬਜੇ ਤੇ ਚਾਰ ਬਜੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭਾਈ ਦੇਖੇ ਕੈਸੀ ਔਖੀ ਜਗਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਆਦਮੀ ਸਿਰ ਤੇ ਹਥ ਧਰਦਾ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਉਸਕੇ ਪਕੜ ਸਜਾਇ ਦੇਵੇ ਜਰਮਾਨਾ ਕੈਦ ਬੈਠ ਮਾਰੇ, ਏਹ ਸਜਾਇ ਦੇਵਣ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਕਲ ਦੀ ਕੋਈ ਲੰਘ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਝਾਕਦੇ ਗਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੰਛੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਤੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣ ਦਿੰਦੇ। ਇਤਨੀ ਕਰੜਾਈ ਹੈ ਪਰ ਭਜਨ ਕੇ ਪਰਤਾਪ ਸੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਔਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਜਨ ਕਾ ਐਸਾ ਪਰਤਾਪ ਹੈ ਏਥੇ ਈ ਸਾਨੂੰ ਸੁਖ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਦੁਖ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਇਕ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁਖ ਹੈ। ਸੇ ਇਹ ਭੀ ਗੁਰੂ ਮੋਟ ਦੇਉਗਾ। ਭਾਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਦੇਹ ਤੋਂ ਕਾਲ ਵਰਗਾ ਭੈ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਕੇ ਕਿਤੇ ਸੂਝ ਨਾ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ। ਸਿੰਘ ਏਧੇ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਹੈਨ। ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਤੁਰੇ ਤੁਸੀਂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਨਾ। ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਕੇ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਨਾਲ ਮੁੜ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸੁਣੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਭਾਈ ਮੀਹਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੀ ਮੁੜ ਆਏ ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਨਾਲ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਆ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਸਭ ਸੁਣਾਏ, ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਸਾਂਤ ਆਈ, ਸੁਖ ਹੋਇਆ।

ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ

ਫੇਰ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਚੱਲੇ। ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਫਤੇਵਾਲ ਕੇ ਅਰ ਜੁਆਲਾ ਦੇਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੀ, ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਗਏ। ਮਾਈ ਕਲਕਤੇ ਸੇ ਆਰੇ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਅਤੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ (ਅਤਰੀ) ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਰਾਈ ਸੀ ਘੋੜਿਆ ਦੀ ਡਾਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਭੀ ਲਿਆਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ, ਨਿਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਚਨ ਸੁਣਾਏ। ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਕੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮੇਂ ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਤੂੰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਏਉ ਆਖੀਂ ਸਾਨੂੰ ਏਹ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਹੈ ਪੈਲਾਦਸਰ ਤੇ ਜੇ ਪੇਈ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਉਸਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ਮਲੋਛਾ ਕਾ ਨਾਸ ਹੋਇ ਜਾਨਾ ਹੈ। ਏਹ ਬਾਰਤਾ ਅਰ ਰੋਲਾ ਦੇਖਕੇ ਬਿਆਹਾਂਗੇ। ਕਿਉਂ ਕੋਈ ਗੁੱਸੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਪੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਓਹ ਜਾਣੈ। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪੋ ਰਾਤ ਦਿਨ। ਮੇਰੀ ਬਲ ਦੇਖ ਲਵੇ। ਕੋਈ ਆਪੇ ਹੈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ

੧ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ - ਪੰਨਾ ੪੬੧

੨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ - ਪੰਨਾ ੨੭੫

ਹੈ, ਕੋਈ ਆਪੇ ਹੈ ਸੁਹਰੇ ਤਖਾਣ ਨੇ ਮਲਖ ਭਰਿਸਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਪੇ ਹੈ ਠੋਕੇ ਨੇ ਮੰਤਰ ਕਰਕੇ ਮਲਖ ਬਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਪੇ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਦਾਨ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਏਹੋ ਜੇਹੀ ਚਲੀ ਆਈ ਹੈ ਪਿਛੇ ਤੇ ਲੈ ਕੇ।

ਹੋਰ ਭਾਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਦਮੀ ਕੋਈ ਨਾ ਆਵੇ। ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਓਹੋ ਹੈ ਜੇਹੜਾ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਰ ਵਾਲੀ ਪੋਥੀ ਮੈਂ ਲਿਖਾ ਹੈ 'ਬਾਵੀ ਸੁਤ ਕਹੀਏ ਗੁਰੂ ਜੋਈ, ਮਮਕਲਾ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਹੋਈ ਤਾਤੇ ਮੈਂ ਆਪੇ ਈ ਆਇ ਜਾਮਾਗਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਮੈਂ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਓਹ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਕਿਨੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਨੇਕ ਤਖਾਨ ਮੇਰੇ ਜੈਸੇ ਮੇਤੇ ਚੰਗੇ ਹਨ ਦੇਸ ਮੈਂ।

ਪਾਣੀ ਪੁਲਾਂ ਹੋਠਾਂ ਲੰਘਣਾ ਹੈ

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਨੇ ਲਿਖਾ ਸੀ ਬਾਗਾਂ ਕੇ ਮਾਲੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤੋਤੇ ਕਰਨ ਬਹਾਰਾਂ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖ ਭੋਜਿਆ ਬੀਬੀ ਤੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਛਕੀ ਜਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖਟੜੀ ਚਲੀ ਜਾ। ਏਹ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਪਾਣੀ ਪੁਲਾਂ ਹੋਠਾਂ ਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਦੇਖ। ਹੋਰ ਬਚਨ ਲਿਖ ਭੋਜਿਆ ਪੱਤੇ ਹਿਲੇ ਤੇ ਘਰ ਛਡਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਰੁਆਲਸਰ ਨੂੰ ਜਿਨਾ ਚਿਰ ਮਦਰ ਦੇਸ ਮੈਂ ਆਇਕੇ ਜੁਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਰੁਸ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਰਹਿ ਭੀ ਗਿਆ ਵਿਚ ਤਾਂ ਓਸਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੋਹਣਗੇ। ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰਛਿਆ ਵਾਸਤੇ ਔਣਗੇ ਰੁਸ।

ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਗਏ

ਫੇਰ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜ ਕਾ, ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨਾਰਲੀ ਕਾ,^੧ ਸਾਮ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਕਾ,^੨ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਗਾਦੜੀਵਾਲੇ ਕਾ।^੩ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਮਨਾਹੀ ਕਰਕੇ ਭੇਜਦੇ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਜਾਓ। ਦੁਰਾਹੇ ਕੇ ਪੜਾਓ ਜਾਂ ਚੜਨੇ ਕਾ ਵੇਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਕੇ ਅਵਾਜਾ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਕੇ, ਰੈਲ ਕਾ ਤੇ ਜਹਾਜ ਕਾ ਬਿਰਥਾ ਖਰਚਾ ਹੈ। ਏਹ ਪਦਾਰਥ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਪਾਇ ਦਿਓ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੈਂ। ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ। ਸਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੇਰੀਆਂ ਤਾਂ ਏਹੋ ਬਾਤਾਂ ਰਹੀਆਂ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਿੰਘਾਂ

੧ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ - ਪੰਨਾ ੪੪੪.

੨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ - ਪੰਨਾ ੩੫੩

੩ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ।

੪ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ।

੫ ਸਪਤਰ ਸ੍ਰ ਪਲ ਸਿੰਘ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੇਲੀ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਾਲੀ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪੁਰਾਣੇ ਫੇਰੇ ਉਧੋੜ ਕੇ।

ਦੀਆਂ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾ ਕਰੋ ਆਇ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਜਿਓ ਚੜ੍ਹੇ
ਹੈ ਰੇਲ ਕਲਕਤੇ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਜਹਾਜ਼ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਰੰਗੂਨ ਜਾਇ ਉਤਰੇ

ਠਾਕਰ ਬਾਤੀ ਮੈ ਡੇਰਾ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਜਾਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿਥੋਂ ਕੇ
ਹੋ? ਕਹਾ ਕਿ ਆਪ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈਂ। ਤੀਨ ਫੇਰੀ ਪਛਿਆ ਤਾਂ ਚੰਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਮ
ਦੱਸੇ ਨਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਮੋਰਮਈ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜਨਾ ਹੈ। ਕਹਾ ਜੀ ਦੋ ਜਣੇ ਜਾਵਾਂਗੇ
ਦੋ ਜਣੇ ਮੁੜਾਂਗੇ। ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਓਹ ਭੀ ਚਿਠੀ ਦੀਨਾਨਾਥ
ਜੀ ਪਾਸ ਆਈ ਸੀ। ਉਸੀ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਉਤਰ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਸੁਣੇ ਸਮਾ ਲੜਾਈ
ਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟੋ। ਮਿਲਕੇ ਰਹੋ, ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰੋ। ਚਿਠੀ ਲੈ
ਕੇ ਮੁੜ ਆਏ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰਾਂ ਬਜੇ ਗਿਆ ਫੇਰ ਦਰਸਨ
ਨਾ ਹੋਇਆ। ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਦਲੀਲਾਂ ਕਰੇ ਕਿ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮਿਲ ਗਏ ਹੈ ਮੈਨੂੰ
ਦਰਸਨ ਭੀ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ
ਮਿਲੇ ਹਨ। ਘੜੀ ਭਰ ਬੈਠਕੇ ਜਾ ਫੇਰ ਮੁੜਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੜੇ
ਹੈ। ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸਿਟਿਆ ਠੀਕਰੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਕੇ। ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਗੇ
ਆਇ ਪਿਆ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਠਾਇ ਲੀਆ। ਸੰਤਰੀ ਟਹਿਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ।

ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਗਏ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ ਸਿੰਘ। ਮੁੜ
ਆਏ ਦੋ ਮੋਰਮਈ ਨੂੰ ਗਏ ਦੋ ਮੁੜ ਆਏ ਦੇਸ ਨੂੰ। ਸਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਜੀ ਕਦ
ਆਵਾਂਗੇ। ਆਸਾਂ ਕਰਦੇ ਕਈ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਹੈ, ਕਈ ਟੁਟ ਗਏ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਬ੍ਰਿਧ ਹੋਇ
ਗਏ ਹੈ। ਦਰਸਨ ਕਦ ਹੋਊਗਾ। ਦਿਆਲੂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇੜੇ ਮਰ ਗਏ ਹੈ ਸੈ
ਸਭ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਇ ਗਏ ਹੈ। ਜੇੜੇ ਟੁਟ ਗਏ ਹੈ ਜਦ ਅਸੀਂ ਆਵਾਂਗੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਮੇ
ਤਾਂ ਸਭ ਜਾਗ ਔਣਗੇ। ਜੈਸੇ ਪਹਿਲੇ ਛਲੇ ਕਾ ਮੀਂਹ ਪੈਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡੱਡੂ ਜਾਗ ਔਦੇ ਹੈ
ਗੁੜੇ ਗੁੜੇ ਕਰਦੇ ਹੈ, ਤਿਸੀ ਤਰਾਂ ਟੁਟੇ ਜਾਗ ਪੈਣਗੇ। ਜੇਹੜੇ ਬ੍ਰਿਧ ਹੋਇ ਗਏ ਹੈ ਓਹਨਾਂ
ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਘਿਓ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਓਹ ਘਿਓ ਜਿਸ ਨੂੰ ਛਕਾਵਾਂਗੇ ਸੇ ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ
ਕੇ ਹੋਇ ਜਾਣਗੇ। ਧੌਲਿਆਂ ਥੀਂ ਕਾਲੇ ਹੋਇ ਜਾਣਗੇ।

ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਰਾਮ ਰਬਾਬੀ ਤੇ ਬੁਟਾ ਰਾਮ ਕਲਕਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ। ਓਨਾਂ ਨੇ ਭੀ ਜਾਇ
ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਰੰਗੂਨ ਮੈ। ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਉਤਰੇ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ
ਗੁਰਦੁਆਰੇ। ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਾ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਪੁਛਿਆ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਅਰਦਾਸ
ਕਰਦੇ ਹੋ। ਕੀ ਤਨਖਾਹ ਲਾਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰੋਗੇ। ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਸੇ ਲਿਖਿਆ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੂਕੇ ਕਲਾਮ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੈ

ਮੁਸਲਮਾਨੀ, ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਤਖਤ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਦਿਓ ਨਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ। ਸੇ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ। ਸਿੰਘ ਮੱਥਾ ਟੇਕਕੇ ਮੁੜ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸੁਣੇ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਉਤਾਰ ਕੇ।

ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੂਨ ਗਏ

ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮਰੂਣੇ ਕਾ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਿਆਂ ਕਾ ਰੰਗੂਨ ਜਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਜਹਾਜ਼ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਇਕ ਹੈਲਦਾਰ ਸੀ ਉਸੀ ਮੁਲਖ ਦਾ, ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਬਹੁਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੰਘ ਆਇਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਚਲੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੰਗਲਾ ਦਿਖਾਈਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਮਾਰੇ ਵਾਕਫ਼ ਹੈ। ਨਾਲ ਲਜਾਇਕੇ ਬੰਗਲਾ ਦਿਖਾਇ ਦੀਆ, ਆਪ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੌਣ ਕੌਣ ਹੈ। ਕਹਾ ਜੀ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮਰੂਣੇ ਕਾ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਿਆਂ ਕਾ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਭੀ ਲਿਆਏ ਤੇ ਦਰਸਨ ਭੀ ਕੀਤੇ। ਜੋ ਜੋ ਸੰਕਲਪ ਸੇ ਸੇ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ, ਲਿਖਕੇ ਅੰਦਰ ਸੁਟਦੇ ਹੈ। ਏਸ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਚਿਠੀਆਂ ਭੀ ਇਟ ਬਟੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਸਿਟ ਦੇਣੀਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਉਸਕਾ ਉਤਰ ਲਿਖਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁਟ ਦੇਣਾ ਆਏ ਸਿੰਘ ਕੇ। ਸਿੰਘ ਚੁਕ ਲੈਂਦੇ ਹੈ।

ਜਾਂ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪਕੌੜੀਆ ਗਿਆ ਸੀ ਦਸ ਦਿਨ ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਬੰਗਲੇ ਕੇ ਦੁਆਲੇ ਖਾਈ ਸੀ ਉਸ ਮੇ ਡਿਗ ਪਿਆ। ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਈ ਮੇ ਬੜ ਕੇ ਚੁਕਿਆ। ਖਾਈ ਮੇ ਚਿੱਕੜ ਸੀ। ਸਣੇ ਜੋੜੇ ਜਾਇ ਬੜਿਆ। ਫੇਰ ਜੋੜਾ ਕਵਿਆ ਪਹਿਲੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਫੜਿਆ। ਸਪਾਹੀ ਕਹੇ ਮੈਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦੇਉਂਗਾ ਤੂੰ ਕੌਣ ਆਦਮੀ ਹੈ, ਚਲਾ ਜਾਉ। ਸਭ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਨਾਲ ਮੁੜ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ, ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸੁਣਾਏ।

੧ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ 'ਯੁਕਾ ਮੁਵਸੈਟ' ਫਰੀਡਮ ਸਟੂਡੈਂਟ ਇਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ ੬੮ ਤੋਂ ੭੧ ਤੱਕ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਕੜਿਆ ਜਾਣਾ

ਫੇਰ ੧੯੩੭ ਮੇਂ ਅਕਲੀਏ ਮੇ ਮੇਲਾ ਸੀ। ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਰੀ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਬਾਰਾਂ ਗੁਰਾਂ ਕਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਔਦੇ ਹੈਂ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮੇਲਾ ਰਹਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ। ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਠਵੇਂ ਦਿਨ ਨੂੰ ਤੁਰੀਏ। ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਘੱਡੀ ਬੈਚੀ, ਸਿੰਘਣੀ ਕੇ ਗੈਹਣੇ ਬੈਚੇ। ਪੰਜਾਹ ਘਟ ਸੌ ਰੁਪਯਾ ਹੋਇਆ। ਅਠਵੇਂ ਦਿਨ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਭਦੌੜ ਆਇਆ। ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੋਨੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਰਾਮਸਰ ਪਰ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਾਲਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੱਭਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਓ। ਤਿੰਨ ਹੋਇ ਗਏ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਰ ਅਰਦਾਸ ਸੁਖ ਨਾਲ ਮੁੜ ਆਵਣ।

ਤਿੰਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕਲਕੱਤੇ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਅਰੀ ਜਹਾਜ ਉਸੀ ਦਿਨ ਤੁਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਮੁਕਬਲੀ ਕੀਤੀ। ਲਿਖਿਆ ਭੀ ਜਾਇ ਰਹਿਆ। ਜਾਂ ਸਿੰਘ ਉਤਰੇ ਕਲਕੱਤੇ ਤਾਂ ਮੁਕਬਲ ਨੇ ਨਾਉਂ ਬੁਲਾਕੇ ਕਿਹਾ ਤੁਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮਿਲਨ ਚਲੇ ਹੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹੈਂ। ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ। ਸਪਾਹੀ ਥਾਨੇਦਾਰ ਕੇ ਲੈਣ ਗਿਆ। ਸਿੰਘ ਤੁਰਕੇ ਬਡੀ ਸੰਗਤ ਮੇ ਆਏ। ਦਿਨ ਲੱਥੇ ਕਾ ਵੇਲਾ ਸੀ।

ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਮਗਰੋਂ ਹੋਰ ਆਇ ਮਿਲੇ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਥਾਨੇ ਕਾ,^੧ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਗੁਲਾਬੇ ਕੀ) ਮੰਡੀ ਕਾ, ਸੈਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆ ਕਾ। ਛੇ ਸਿੰਘ ਹੋਇ ਗਏ।

ਚੌਵੀ ਅਰਦਾਸਾ ਸੀ ਏਸ ਪਾਸੇ ਕੀਆ, ਡੇਰੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਬਿਵਹਾਰ ਕੀਆ। ਸੈਚੀਆ ਕੇ ਗੱਤੇ ਮੇ ਖਾਮ ਕੀਤੀਆ ਹੋਈਆ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਨਥਾਣੀਏ) ਕੋਲ ਫੜਾਇ ਦਿਤੀਆਂ ਕਿ ਤੂੰ ਸਿਆਣਾ ਹੈਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਰੀ ਕੇ ਫੜਾਈਆ ਤੇ ਨਾਲੇ ਮਾਲਾ ਭੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋ ਫੜਾਇ ਦਿਤੀਆਂ। ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਨੋਂ ਮਾਲਾ ਇਕੱਠੀਆ ਕਰਕੇ ਖਿਦੋਂ ਵਾਗੂ ਉਤੋਂ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਲੀਰ ਬੰਨਕੇ ਲੱਡੂ ਵਾਗੂ ਬਣਾਇਕੇ ਲੱਡੂਆਂ

੧ ਕਲਕੱਤੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ।

੨ ਸ੍ਰ. ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ।

ਮੈਂ ਕਰ ਲਈ। ਜਾਂ ਫਰੰਗੀ ਤਲਾਸੀ ਨੂੰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਲੱਭੂ ਅਗੇ ਰੱਖ ਦੀਏ। ਕਹਾ ਕਿ ਏਹ ਹਮਾਰੇ ਖਾਣੇ ਕੇ ਲੱਭੂ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਠਾਇ ਲਵੇ। ਹੇਠਾ ਸਭ ਦੇ ਕਛਹਿਰੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਧੋਤੀਆਂ ਬਧੀਆਂ। ਲਾਲ ਪਗੜੀਆਂ ਭੀ ਬਧੀਆਂ। ਦਾੜੀਆਂ ਭੀ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਬੰਨ ਲਈਆਂ।

ਜਹਾਜ ਚੜ੍ਹਨੇ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗਲ ਮੈਂ ਪੱਲਾ ਪਾਇਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸੋਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੇਰਾ ਪੜਦੇ ਢੱਕ ਨਾਮ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਤਲਾਸੀ ਨਾ ਲੈਣ, ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਪੁਛਣ। ਪੜਦੇ ਢਕੇ ਢਕਾਏ ਹੀ ਤੇਰਾ ਦਰਸਨ ਕਰੀਏ। ਐਸੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮੋਹਰ ਹੋਈ ਕਿ ਜਹਾਜ ਕੇ ਰੱਸੇ ਟੁਟ ਗਏ ਫੇਰ ਰੱਸੇ ਪੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਚਲਣ ਦਿਓ। ਲੰਗਰ ਉਠਾਇ ਲਵੇ। ਲੰਗਰ ਉਠਾਇ ਲੀਏ। ਜਹਾਜ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਪਾਚ ਦਿਨ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪੀਤਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਦਿਲ ਟਿਕਾਣੇ ਹੋਇਆ। ਛੇਵੇਂ ਦਿਨ ਜਹਾਜ (ਰੰਗੂਨ) ਜਾਇ ਲਗਾ। ਜਾਂ ਉਤਰਨੇ ਲਗੇ ਤਾਂ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹੋ ਏਸ ਦੇਸ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਸਿੰਘ ਠਾਕਰਵਾੜੀ ਜਾਇ ਉਤਰੇ।^੧

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਜਾਂ ਗਏ ਬੰਗਲੇ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨ, ਦੋਨੇ ਮੁੜ ਆਏ ਸਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ। ਦੋ ਫੇਰ ਗਏ, ਦੋਨੇ ਫੇਰ ਮੁੜ ਗਏ। ਫੇਰ ਦੋ ਗਏ। ਏਕ ਤਾਂ ਮੁੜ ਆਇਆ, ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਹ ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਉਂਗਾ। ਅਗੇ ਜਾਇਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੋ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਨਾਵਾਕਫ ਹਾਂ ਤੂੰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਹੈਂ। ਆਪੇ ਹੀ ਦਰਸਨ ਕਰਾਓ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਜੋ ਕੇਹੜਾ ਬੰਗਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਾ ਦਰਸਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਣੂੰਗਾ ਜੋ ਮੈਂ ਬੜਾ ਪਾਪੀ ਹਾਂ। ਏਤਨੀ ਦੂਰ ਆਇਕੇ ਭੀ ਦਰਸਨ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਕਹਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਮਿਲੇਗਾ। ਕੁਝ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਓ ਆਗੇ ਕੋ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਮਮਟੀ ਮੈਂ ਬਠਾਲ ਦੀਆ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੰਨੀ ਝਾਕੀ ਜਾਵੇ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਠ ਆਓ। ਸਿੰਘ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਰੁਸ ਆਉਂਗਾ। ਕਹਾ ਜੀ ਧੁਆਡੇ ਹੀ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਆਉਂਗਾ ਸਮੇਂ ਨਾਲ। ਨਾ ਤਿਲ ਬਧੇ ਨਾ ਘਟੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਮੋਹਰ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਗਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੈਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਔਦਾ ਹੈ। ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟੇ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਫਤੇ ਬੁਲਾਉਣੀ ਭੁਲ ਗਈ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣਾ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੈਨੇ ਦਰਸਨ ਕਰ ਲੀਆ ਹੈ ਤੇਰੀ ਫਤੇ ਗੱਜ ਗਈ ਹੈ ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ

੧ ਠਾਕਰਵਾੜੀ ਮੇਦਰ ਰੰਗੂਨ ਦੀ ਫੋਰੀ ਸਟ੍ਰੀਟ (Pansodon Street) ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਸੜਕ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੈਂਸੋਡਨ ਸਟ੍ਰੀਟ (Pansodon Street) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਆਓ ਜਾ ਕੇ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਨਿਰਭੈ ਹੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕਰ ਜਕਣਾ ਨਹੀਂ, ਭੈ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।

ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੇਰੇ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਦਰਸਨ ਕਰ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਸਣਕੇ ਸਭ ਕੇ ਬੜੀ ਖਸੀ ਹੋਈ। ਜੋ ਕੋਲਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੰਦੇ ਹੋਏ ਥੋ ਸੋ ਖਬਰ ਸਣਕੇ ਖਲ੍ਹ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਭੀ ਗਏ, ਜਾਇਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਬੇਰੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੋਜੀਆਂ ਹੈ ਬਬੇਰੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹੈਂ। ਬਣਿਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੀ ਆਸ ਰੱਖੋ। ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸੇ, ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਜੋਰ ਸੇ ਨੱਸੇ। ਖਬਰੇ ਕੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਈ ਸੇਭਾ ਸਿੰਘ ਖੜਾ ਰਿਹਾ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਚੌਹਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਜੇ ਸਿੰਘੇ ਮੁੜ ਆਓ ਧੁਆਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦਦੇ ਹੈਂ। ਮੁੜ ਆਇਆ ਜਾਂ ਨਾ ਮੁੜੇ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਫੇਰ ਸਦ ਕੇ ਲੈ ਆਓ। ਮੋੜ ਲੈ ਰਿਆ। ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨੱਸੇ ਕਿਉਂ। ਮੈਂ ਧੁਆਡਾ ਭੈ ਉਠਾਇ ਦੀਆ ਹੈ। ਧੁਆਨੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਭੈ ਆਇਆ ਹੈ?

ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਨੇ ਦੀ ਸੈਨਤ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦੀਆ ਕਿ ਏਸ ਸੜਕੇ ਆਓ। ਹਾਥ ਸੇ ਸੈਨਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਚਲੋ। ਜਾਂ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ ਸਿੰਘ? ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਿਕਿਆ ਤੇਰਾ ਘਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਮੇਰਾ ਘਰ ਭਦੌੜ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ। ਬੜੇ ਪਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਧੀਨਾ ਸਿੰਘ ਭੀ ਦਸਿਆ ਉਹ ਗੁਮਟੀ ਵਾਲੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬੇਟਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਭੀ ਦੱਸੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਭੀ ਦੱਸੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਲਕੇ ਫੇਰ ਔਣਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਗਏ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇ ਏਹ ਨੇੜੇ ਆਵਣ ਦੇਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰੀਏ।

ਤੁਸਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਭ ਵਜੇ ਗਏ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਫਿਰਦੇ ਹੋ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਬਰਨੀਆਂ ਹੋਇ ਰਹੇ ਹੋ? ਸਿੰਘਾਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਧੁਆਡੇ ਦਰਸਨ ਕੀ ਪਿਆਸ ਬਹੁਤ ਲਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੀ ਏਹ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸੇ ਦਿਨ ਦੱਸੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਧਰਤੀ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਆਪ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਵੇ। ਕੇਹੜੇ ਮਹੀਨੇ ਕੇਹੜੇ ਸਾਲ ਕਿਸ ਦਿਨ ਆਵੇਗੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਆਗੇ ਹੀ ਲਿਖਾ ਹੈ ਮਦਰ ਦੇਸ ਜਬ ਜੱਧ ਮਚਾਵੇ। ਤਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇਸ ਮੇ ਆਵੇ। ਭਾਈ ਜੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਕਹਿਣ ਜਾਂ ਪੁਜਾਰੀ ਕੇਹਣ ਹੁਣ ਨਈਂ ਔਦਾ ਹੈ ਤੁਸਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ। ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਜਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਡੁਬਦਾ ਨਹੀਂ, ਪੌਣ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਡਦਾ ਨਹੀਂ। ਕਾਲ ਮੇਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ। ਜਿਨਾ ਚਿਰ ਏਨਾਂ ਕੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪਟ ਖਾਰੇ ਸਮੇਦਰ ਮੈ ਨਹੀਂ ਸਿਟ ਲੈਂਦਾ ਓਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨਾ ਚਿਰ ਗਊ ਗਰੀਬ ਦੇ ਗਲੇਂ ਛੁਰੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਓਨਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਥੀ ਲੈ ਕੇ ਸਭੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਏਸੇ ਕਾਰ ਬਿਚ ਗਈਆਂ ਹੈਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਿਆਂਦਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਆਏ ਹੈਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਏਥੇ ਆਇਕੇ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਭੀ ਬਚਨ ਬਿਚਾਰੇ ਹੈਂ। ਭਾਈ ਏਸ ਦੋਹੀ ਵਿਚ ਦਰਸਨ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਤਿੰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ, ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੰਗਲੇ ਕੇ ਦੁਆਲੇ। ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਸੜਕ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਕਦੀ ਕਿਸੇ। ਦਰਸਨ ਭੀ ਹੋਇ ਜਾਣਾ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੈਹਰੇ ਵਾਲਾ ਵਾਕਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬਚਨ ਭੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਜੇ ਸਪਾਹੀ ਵਾਕਫ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਬੋਲਣਾ। ਤਿੰਨ ਵੇਰੀ ਬਚਨ ਕਰਨੇ। ਦਰਸਨ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਰਨਾ। ਦੋ ਮਾਲਾ ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਜੁਰਾਬਾਂ ਕਾ ਜੋੜਾ, ਹੋਰ ਭੋਟਾ ਸੀ ਰੁਪਏ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗੁਮਾਲ ਮੈਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਅੰਦਰ ਸੁਟੀਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟੀ। ਬਾਹਰੋਂ ਲਿਖਕੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟੀ। ਲਿਖਕੇ ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਤ ਵਜੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਏਨਾਂ ਬਖਤਾਂ ਮੈਂ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਬਚਨ ਭੀ ਜੋਹੜਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਕਰ ਲੈਣਾ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਈ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਣੀ, ਖੜੋਨਾ ਨਹੀਂ। ਓਨਾਂ ਸਪਾਹੀਆਂ ਕੋ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਾ ਸੀ ਪੈਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਸੌ ਚਾਲੀ ਰੁਪਏ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸੁੱਟੇ। ਬਚਨ ਹੋਯਾ ਸਾਭ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣੇ, ਡੇਰੇ ਜਾ ਦੇਣੇ। ਰੁਪਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੰਡ ਲਏ। ਇਕ ਸਰੀਰ ਕੋ ਸਾਭਣੇ ਔਖੇ ਹੈਂ।

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ

ਸਤਵੇਂ ਦਿਨ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਫੇਰ ਗਿਆ। ਇਕ ਅਰਦਾਸ ਲਿਖਕੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੈਹਰਾ ਸੀ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਖਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਕੁਛ ਦੋਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਸੂਰਜ ਛਿਪ ਗਿਆ। ਗੋਰਿਆਂ ਕਾ ਪੈਹਰਾ ਆਇ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਬਾਹਰ ਸੁਟਿਆ। ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਚੁਕਿਆ ਤਾਂ ਸਪਾਹੀ ਸਤਾਬੀ ਨਾਲ ਬੇਲਿਆ ਕਿਆ ਹੈ? ਸਿੰਘ ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਤੁਰਿਆ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਸਤਾਬੀ ਨਾਲ ਮਗਰ ਜਾਇਕੇ ਸੱਤਰ ਕਰਮ ਪਰ ਜਾਇ ਹੱਥ ਪਾਇਆ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਲੈ ਲੈ ਛਡ ਦੇ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਛਡਦਾ ਹਾਂ। ਅਹੁਦਾ ਪਾਵਾਂਗਾ ਸਰਕਾਰੋਂ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਛਡਾਂਗਾ।

ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪਾਹੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਸਨੂੰ ਛਡ ਦੇ ਜੇ ਮੰਗੋਗਾ ਮੈਂ ਦੇਮਾਂਗੇ। ਤੇਰਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦਾਮਨਗੀਰ ਰਹੂੰਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਸਨੂੰ ਛਡ ਦਿਓ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਛਡਿਆ ਨਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਜੇ ਹਾਥ ਮੈਂ ਧੀਰਜ ਦਿਤੀ ਕਿ ਛੁਟ ਜਾਏਗਾ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ, ਨਜਰਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਕੁਤਵਾਲੀ ਭੇਜ ਦੀਆ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਸ ਨੇ ਬਾਹਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਅੰਦਰ ਸੁਟਿਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਫਰੀਰੀ ਨੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਬਿਸਤਰੇ ਕੀ। ਜੋਹੜਾ ਕਾਰਾਜ਼ ਬਾਹਰ ਮੈਂ ਸੁਟਿਆ ਸੀ ਮੈਂ

੧ ਇਸ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਨਾਂ ਅਬਦੁਲਾ ਖਾਂ ਸੀ ਜੋ ੨੦ਵੀਂ ਸੈਂਟਰੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰ ਸੀ।

ਫੁਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਇਕੇ ਮੜ ਗਏ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨੱਥੇ ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਚੋਪਈ ਕਾ। ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਠ ਨਾਨੁ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਸੀ ਦਿਨੀਂ ਥੀਂ ਜੋ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸੀ ਚੋਪਈ ਕਾ ਸੋ ਟੁੱਟ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਸਤਾਨੇ ਸੁਭਾਉ ਮੈਂ ਹੋਇ ਗਏ। ਕੁਤਵਾਲੀ ਮੈਂ ਤਲਾਸੀ ਲੈ ਕੇ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਛੋਟੇ ਜੇਹਲਖਾਨੇ ਮੇਂ ਲੈ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਮ ਕਿਉਂ ਆਏ ਏਥੇ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਸੋ। ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬੰਗਲੇ ਕਿਉਂ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਵਕਤ ਕਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਕਾ, ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਲਿਖਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਏਨਾ ਦੀ ਫ਼ਰਮਾਇਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਲਿਖਕੇ ਸੁੱਟੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਓਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚੁਕ ਲਈ ਹੈ। ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਚਾਰ ਘਟ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਤਲਾਸੀ ਸੋ ਨਿਕਲਿਆ। ਫੇਰ ਜੇਲਖਾਨੇ ਮੇਂ ਲੈ ਗਏ।

ਫਰੰਗੀ ਉਸੀ ਵਕਤ ਠਾਕਰਵਾੜੀ ਮੇਂ ਆਇ ਗਯਾ। ਅਗੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਪੁਛਾ ਕਿ ਤੁਮ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? ਪੜ੍ਹਨ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਪਰ ਮੁਕਰ ਗਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਇਕ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਥਾ ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਉਸ ਕੋਲ ਗਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਏਥੇ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹੋ ਏਭੀ ਦੂਰ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਓਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਕੋਈ ਬਚਨ ਸੁਣਾਇਆ ਕੋਈ ਨਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਬਿਲਿਆਂ ਕਾ ਨਾਮ ਬਿਲੇ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਉਹ ਭੀ ਨਾ ਕਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਸਾਰਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝਾ ਦਿਤਾ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।

ਸੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਦਿਖਾਇਆ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਕਿ ਦੇਖੋ ਤੁਮਾਰੇ ਹਾਥੋਂ ਕਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਤਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇ ਏਨਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਏਨਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਸੱਤਰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਿਖੇ ਹੈ ਮੰਨਦੇ ਇਕ ਭੀ ਨਹੀਂ।

ਜੋ ਨਾਲਦੇ ਸਿੰਘ ਬੇ ਤਿਨਾ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡੇਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਪਤਾ ਲਿਆਓ। ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਤਾ ਲੈਣ ਗਏ। ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਛੁੱਟ ਜਾਏਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਜਹਾਜ਼ ਛੁੱਟੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਜਾਣਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਮਲੂਮੀ ਹੋਇ ਗਈ ਹੈ।

੧ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਮਿਸਟਰ ਆਰ. ਸੀ. ਈਵਾਨਸਨ।

੨ ਕੂਕਾ ਮੁਵਮੈਂਟ ਫਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ - ਪੰਨਾ ੫।

੩ ਗਾਈ ਆਸਾ ਸਿੰਘ, ਇਹ ਕੂਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫੇਰ ਵੀ ਇਸਨੇ ਕਈ ਤੱਥ ਨਰਮ ਕਰਕੇ ਦੱਸੇ - ਕੂਕਾ ਮੁਵਮੈਂਟ, ਫਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ - ਪੰਨਾ ੯, ੧੧

ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤੇ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਪਿਛੋਂ ਤਾਰ ਆਈ। ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹੈਂ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾ। ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੇ ਰੋਲ ਕੇ ਪੜਾਉ ਸਿੰਘ ਆਇ ਘੇਰੇ। ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਕਿਓਂ ਆਏ ਹੋ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੰਗੂਨ ਸੇ ਆਏ ਹੈਂ। ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਮ ਕਿਓਂ ਗਏ ਥੇ ਰੰਗੂਨ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਦਾ ਖਰੀਦਣ ਗਏ ਥੇ। ਮੁਕਬਲਾਂ ਕਿਹਾ ਤੁਮ ਲਿਆਏ ਨਹੀਂ ਸੈਦਾ? ਸਿੰਘਾਂ ਕਿਹਾ ਪਾਛੇ ਕੀ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਲਜਮਾਂਗੋ ਮੁਕਬਲ ਦੇ ਫਰੰਗੀ ਲੈ ਆਇਆ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕੈਨਸਾ ਜ਼ਿਲਾ ਹੈ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕਾ ਜ਼ਿਲਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਭੀ ਕਿਸੇ ਕੋਈ ਦਸਿਆ। ਨਾਉਂ ਲਿਖ ਲਏ।

ਸਿੰਘ ਰੋਲ ਚੜ੍ਹੇ। ਜਾ ਕਾਸ਼ੀ ਆਏ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਭੈ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਫੜ ਨਾ ਲੈਣ। ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਉਤਰ ਕੇ ਨਸ ਚਲੇ। ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਨਸੇ ਕਿਓਂ ਹੋ? ਚੌਥੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਦਾਨ ਹੋਣ ਲਗੇ ਹੈਂ ਕਿ ਰੋਲ ਛੋਤੀ ਨਾ ਤੁਰ ਜਾਵੇ। ਅਗਲੇ ਪੜਾਉ ਭੀ ਫੇਰ ਸਿੰਘ ਨਸੇ ਤਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਫੇਰ ਪੁਛਿਆ ਤੁਮ ਕਿਓਂ ਨਸੇ। ਚੌਥੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਣੀ ਲਭਦੇ ਹੈਂ ਪੀਣ ਨੂੰ, ਧਿਆਏ ਹੈਂ ਸਿੰਘ। ਚਾਰੇ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਾਗੋਂ ਉਤਰ ਗਏ। ਫੇਰ ਦੇ ਦੁਰਾਹੇ ਆਇ ਉਤਰੇ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪਰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਮਿਲੇ, ਰੁਪਯੇ ਦੀਏ। ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ।

ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਬੜੀ ਕਰੜਾਈ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਕਹਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਫੜੇ ਬੁਲਾਈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹੇ ਧੁਆਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੈਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੂੰ ਏਥੇ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਏਥੇ ਆਏ ਹੈਂ, ਫੇਰ ਆਇਕੇ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਦਰਸਨ ਕਰ ਜਾਣਾ। ਹੁਣ ਜਾਓ। ਬਟਨ ਨੇ ਏਥੇ ਮੁਕਬਲ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਹੈਂ ਕਿ ਰੰਗੂਨ ਸੇ ਸਿੰਘ ਆਮੇਗੇ। ਜਹਾ ਜਹਾ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਉਤਰਨੇ ਚੜਨੇ ਕੇ ਪੜਾਉ ਹੈ ਉਥੇ ਉਥੇ ਮੁਕਬਲ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਹੈਂ। ਤਨਖਾਹਾਂ ਖਾਂਦੇ ਹੈਂ। ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਕੇ ਭੀ ਰੈਂਦੇ ਹੈਂ। ਰੋਜ਼ ਕੀ ਰੋਜ਼ ਖਵਰ ਪੁਚਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਜੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਰੰਗੂਨ ਸੇ ਆਏ ਸੇ, ਉਤਾਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਮੁਕਬਰਾਂ ਨੇ ਬਟਨ ਨੂੰ ਜਾਇ ਦੀਏ ਹੈਂ। ਬਟਨ ਨੇ ਜਿਲੇ ਮੇਂ ਭੇਜੇ ਹੈਂ।

ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਵੈਰਾ ਅਤੇ ਸਾਬੀ ਰੰਗੂਨ ਗਏ

ਪੰਜਾਬ ਸੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਚਲੇ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਵੈਰੇ ਦਾ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜ਼ੋਲਾ ਦਾ

੧ ਇਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਲਕੱਤੇ ਆ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲੈਟਰ ਮਿਤੀ ੭ ਸਤੰਬਰ ੧੮੮੦-ਰੂਕਾ ਮੁਵਮੈਂਟ ਫਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ ਪੰਨਾ ੧੦.

੨ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਵੈਰੇ ਦਾ ਸਪੱਤਰ ਸ੍ਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਲੰਬੂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਸ਼ੀਰ ਵਿਚ ਰੂਕਾ ਪਲਟਨ ਖੜੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹੱਥ ਸੀ। ੧੮੮੦ ਈ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਫੇਰ ਜੰਮੂ ਜਾ ਤੇ ੩੦ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਕੁਛ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨੌਕਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਰੰਗੂਨ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ - ਸੀਕ੍ਰਟ ਪੁਲੀਸ ਐਬਸਟ੍ਰੈਕਟ ਭਾਰਾ - ੨, ਪੰਨਾ ੧੫, ਪੰਨਾ - ੧੦੩.

ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਕੋਮੇ ਬਡਾਲੇ ਕਾ, ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਸਕਤੂ ਨੰਗਲ ਕਾ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਲਤਾਲੇ ਕਾ ਤੇ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਚੁਨੀ ਕਾ। ਸਿੰਘ ਤੁਰਨੇ ਲਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕੋਹਣਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਨੇ ਕਰ ਭੇਜਦੇ ਹੈ। ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਸਧ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕੋਲ ਭੀ ਗਿਆ ਸਦੈਰੇ। ਬਾਬੇ ਸਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅਰਜ ਕਰਕੇ ਕੋਹਣਾ ਜੇਹੜਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੇ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੈ।

ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਖਾ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮਗਰੋਂ ਫੇਰ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾਲੇ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਜਾਇ ਮਿਲੇ। ਇਕ ਮੁਕਬਲ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਬਣਕੇ ਪੰਜਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਿਉਂਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ ਕੇ ਰੋਲ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਰੋਲ ਪਰ ਜਾਇ ਚੜ੍ਹੇ। ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਮੁਕਬਰੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਂਚੇ ਸਿੰਘ ਰੰਗੂਨ ਕੋ ਗਏ ਹੈਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨੀਂਦ ਆਇ ਗਈ ਰੋਲ ਮੇਂ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਸਨ ਦੇਕੇ ਮੁਕਬਰ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸਾਂ ਕੀ ਮੁਕਬਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕੋਹੜੀ ਨੇ। ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਲਾਈਨ ਬਦਲ ਲਵੇ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਹ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਉਤਰ ਕੇ ਅਜੁਧਿਆ ਕਾ ਟਿਕਟ ਲੈ ਲੀਆ ਅਜੁਧਿਆ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਓਥੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਕਾਸ਼ੀ ਜਾਇ ਰਹੇ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਓਥੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਰੋਲ ਚੜ੍ਹੇ ਕਲਕੱਤੇ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਮੁਕਬਲ ਭੀ ਜਾਇ ਹਾਜਰ ਹੋਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤੁਮ ਕਿੱਥੇ ਕੇ ਹੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਦਲ ਕੇ ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਭੀ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਕੇ ਭੀ ਲਖਾਏ। ਸਿਪਾਹੀ ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਦਣ ਗਿਆ। ਸਿੰਘ ਭੀ ਵਡੀ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਜਾਇ ਰਹੇ। ਦਿਨ ਲਥੇ ਕਾ ਵੇਲਾ ਸੀ। ਕੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਓਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਕੇ ਜਗਾ ਕਰਾਏ ਲੈ ਕੇ ਰਹੇ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਜਹਾਜ਼ ਛੁਟਨਾ ਸੀ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਜਾਇ ਚੜ੍ਹੇ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਰੋਜ਼ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੂਕਾ ਸਿੰਘ ਨਾ ਕੋਈ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬੜੀ ਤਕੜਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ

੧ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਮ ਜੁਡੀਸ਼ਿਅਲ - ਬੀ, ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੦ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗ ਨੰ ੨੩੨-੨੩੬ ਵਿੱਚ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਈ ਥਾਈਂ 'ਪੰਜ' ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਗੇ ਚਲਕੇ ਰੰਗੂਨ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ।

੨ ਮਹਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪਕੌੜੀਏ ਦਾ ਭਰਾ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਆਪਣੇ ਕਪੜੇ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਗੇ ਗਏ ਸਨ। ੧ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਲੈਣ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਲਕੱਤਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ੯ ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੦ ਦੀ 'ਗੁਪਤ' ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਾ ਮਿਲਣ। ਪੁਲਿਸ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਚਲੀ ਆਈ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਡੀ ਲਖਿਆ ਰੱਖੋ ਸਾਡੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਾ ਕੋਈ ਲਵੇ। ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਸੰਗਲ ਚੁਕ ਲਿਆ। ਜਹਾਜ਼ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਲਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ। ਉਸਤਤ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਪੰਜ ਦਿਨ ਸਿੰਘ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਪ੍ਰਸਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ ਜਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ। ਜਦ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਤਰਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤੁਮ ਕਿਧਰ ਚਲੇ ਹੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਠਾਕਰ ਵਾੜੀ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਕੋ ਬੱਤੀ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਉਥੇ ਸੀ ਉਮੇਦਵਾਰਾਂ ਮੈਂ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਗਏ ਹੋਏ।

ਰੰਗੂਨ ਮੇਂ ਜਾ ਰਾਏ ਤਾਂ ਓਥੇ ਅੱਗ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀ ਵਾਲਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭੀ ਥਾ ਓਸਦੇ ਕੋਲ। ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਉਮੇਦਵਾਰ ਸੇ ਓਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਇ ਬੈਠੇ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਵੇਰੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭੀ ਜਹਾਜ਼ ਮੈਂ ਬੋਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਰੰਗੂਨ ਮੇਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਗਿਆ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ। ਜਿੱਥੇ ਭੁਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਅਕਾਸ਼ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਦਸਣਾ। ਜਾਂ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਰਸਨ ਹੋਇਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੁੱਟ ਅਰਦਾਸ। ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਨਪੜ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਓ ਜੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਆਈ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਏਸੇ ਪਹਿਰੇ ਮੇਂ ਦੇ ਜਾਵਣ। ਏਹ ਸਪਾਹੀ ਵਾਕਫ਼ ਹੈਨ। ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਦਾ ਹਨ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਮੈਂ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚਲੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਕਾ ਏਥੇ ਆਇਆ ਹੈ ਦਰਸਨ ਕਰ ਆਵੀਏ। ਜੇੜੇ ਦੇ ਉਮੇਦਵਾਰ ਸੇ ਓਨਾਂ ਨੇ ਭੀ ਕਹਾ ਚਲੇ ਅਸੀਂ ਭੀ ਦਰਸਨ ਕਰਾਰੇ। ਸਿੰਘ ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਨਾ ਆਖ ਸਕਣ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਜਾਓ। ਆਪਣੇ ਭੀ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਮੇਦਵਾਰ ਸਾਰੇ ਈ ਨਾਲ ਜਾਇ ਖੜੇ ਹੋਏ। ਸਭਨੇ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤਾ।

ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਹੈਨ ਕਿ ਦੂਏ ਹੈਨ। ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਰੇ ਜੰਤ ਹੈਂ ਸਰਬ ਈ ਪਰ ਉਮੇਦਵਾਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਹੈਨ। ਤੇਜੀ ਮੈਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਨ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਸਿੰਘ ਡਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਔਣ ਲਗੇ ਹੈਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮਨੇ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਤਿਓਂ ਤਿਓਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਂਦੇ ਹੈਨ। ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੈਨ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੁਰੇ ਜਾਏ ਈ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋ ਖੜੇਇਕੇ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਕੀ ਏਨਾਂ ਕੇ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਏਧਰ ਦੇਖਕੇ ਖੜੇਇਕੇ ਕੋਈ ਨਾ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਤੁਰੇ ਜਾਏ ਈ ਕਰੋ ਜਾਂ ਲਿਖਕੇ ਸੁੱਟੋ। ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀ ਵਾਲਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਗ ਮਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫੇਰ ਦਰਸਨ ਦੇ ਵਜੇ ਕਰਨਾ। ਹੁਣ ਹੋਰ ਸਪਾਹੀ ਕਾ ਪਹਿਰਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ

ਵਾਕਬ ਸਪਾਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈਂਦੀ ਹੈ। ਲਿਖਕੇ ਹਵਾਲ ਦੇਵੇ। ਜਹਾਜ਼ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਤੁਰ ਜਾਣਾ। ਸਭ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ।

ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਮੋਰਮਈ ਚਲੇ ਗਏ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਫੇਰ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਬੜਾ ਸੀ, ਉਸ ਪਰ ਹੁਕਮ ਸੀ ਜੋ ਆਇਕੇ ਖੜੋਵੇ ਉਸਕੋ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਓ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਏਸ ਬੜੇ ਪਰ ਆਇ ਖੜਾ ਹੋ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਡਰਨਾ ਹੈ। ਉਸੀ ਬੜੇ ਪਰ ਜਾਇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਦੋ ਸਪਾਹੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਸਪਾਹੀ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਅੰਨ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੁਨਾਓ, ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਦੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜਹਾਜ਼ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਦੇਸ ਜਾਇਕੇ ਨਾ ਆਖੀਂ ਜੋ ਮੈਂ ਮਿਲਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਮੈਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਧੁਆਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਾ ਲਿਆਵਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਆ ਸਕੇ। ਉਰਾਰ ਪਾਰ ਮੁਕਬਲ ਖੜੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਹੀ ਧੁਆਨੂੰ ਲਿਆਵਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਏਤਨਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਜਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਤੇਜੀ ਮੈਂ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿਆ ਜੀ ਸਤਿ ਬਚਨ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਏਤਨਾ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਸਪਾਹੀ ਕੀ ਨਿਰਾ ਨਾ ਆਇਆ।

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਈ

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਅਵਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਤੇਰੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਲਿਆਵੀਏ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰ ਛੁਟ ਜਾਏਗਾ। ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਿ ਜੇ ਫਰੰਗੀ ਪੁਛੇਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਆਖਾਗਾ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢੀ ਵਰਗੇ ਮੂੰਹ ਜੈਸਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਦਿਖਾਇਆ ਕੇ ਇਸ ਵਰਗੇ ਮੂੰਹ ਜੈਸਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਪੁਛੇਗਾ। ਫਰੰਗੀ ਤੈਨੂੰ ਕਹੇਗਾ ਕੁਛ ਮੰਗ ਲੈ, ਤੂੰ ਕਹੀ ਤਕਸੀਰ ਹੋਇ ਗਈ ਹੈ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿਓ। ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ। ਐਸੀ ਐਥੀ ਜਗਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਫਰੰਗੀ ਦੇ। ਪਹਿਲੇ ਜਿਸ ਫਰੰਗੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਯਾ ਫਾਂਸੀ ਚਾਹੀਏ। ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਸਨੇ। ਜਾਂ ਦੂਏ ਫਰੰਗੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਹਾਰ ਸੁਣਕੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦੀਆਂ ਕਿਆ ਮਾਂਗਤਾ ਹੈ। ਕਹਾ ਕਿ ਤਕਸੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਮੁਆਫ ਕਰੋ, ਫਰੰਗੀ

੧ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਵੈਰਾ ਮੋਲਮੀਨ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ-ਹੋਮ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਜੁਡੀਸ਼ਿਅਲ ਬੀ ਸਤੰਬਰ ੧੮੮੦ ਨੂੰ ੨੩੨-੨੩੬

ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜਾਓ। ਆਪਣੇ ਮਲਖ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਓ।

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਠਾਕਰ ਵਾੜੀ ਆਇਆ। ਸਪਾਹੀ ਆਣ ਕੇ ਛੁਡ ਗਿਆ। ਜੇਹੜੇ ਸਿੰਘ ਏਧਰੋਂ ਗਏ ਹਏ ਸੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਹੈਂ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਵੈਰੀਏ ਨੇ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੁਰ ਕੇ ਛੁਡਾਇਆ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਮੋਰਮਈ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਗਏ।

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਇਆ ਦੇਸ ਮੇ। ਸਵੈਰੇ ਗਿਆ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾਲੇ ਉਤਰ ਕੇ। ਬਾਬੇ ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਮੁਕਬਲ ਹੈ ਓਸਨੇ ਧੁਆਡੀ ਮੁਕਬਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤਿਸਕਾ ਵਿਸਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।

ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸੰਕਲਪ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਅਕੇਲੇ ਹੀ ਦਰਸਨ ਦੇਣ ਤਾਂ ਅੱਛੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਾਂ ਲਾਟੋਂ ਕੀ ਢੱਕੀ ਮੈਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਵਾਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਕੇਹੜਾ ਸਿੰਘ ਹੈ? ਪੈਹਲਾ ਆਵਾਜ਼ਾ ਨਾ ਸਮਝਿਆ, ਦੂਆ ਬੋਲਾ ਸਮਝਿਆ। ਚਰਨੀ ਆਇ ਲਗਾ। ਸਮਝਿਆ ਧੰਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀਂ ਹੈ ਮੇਰੀ ਮਨਸਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਗੇ ਦੀ ਆਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੇਰੇ ਫੜੇ ਕਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੁਣਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬੜਾ ਸੰਸਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਵਾਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਛੁਟ ਜਾਵੇਗਾ, ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰੇ। ਤੇਰੇ ਛੁਟਨ ਕੀ ਖਬਰ ਤੇਰੇ ਘਰ ਪਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਛੁਟ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਬੀਤਿਆ ਸੀ ਸੋ ਸਾਰਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਸਾਰੇ ਸੁਣਾਏ।

ਲੋਹਣਾ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਾਵਾਲੇ ਦਾ

ਰੰਗੂਨ ਮੇ ਇਕ ਲੋਹਣਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ ਸਿੰਘ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਗਿਆ ਪਰ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਲਗੀ।

੧ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਸਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਸਭਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਲੇਕਿਨ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰੰਗੂਨ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਸ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਬੰਗਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਐਕਟ ੧੮੭੮ ਈ. ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਪਕੜੇ ਗਏ ਨਥਾਣਾ ਸਿੰਘ (ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਸਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਆਖਰ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਪਿਆ। ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ੨੯ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਨਥਾਣਾ ਸਿੰਘ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭੁਭ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਨਕੁਆਰੀ ਆਉਣ ਤੇ ਬਰਮਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਪਕੜੇ ਗਏ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਨਥਾਣਾ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਹੈ ਪਿੰਡ ਗੁਮਟੀਆ ਦਾ। ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਨਥਾਣੇ ਦਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਥਾਣਾ ਪਿੰਡ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੀ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਨਥਾਣਾ ਸਿੰਘ ਹੀ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਮ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ, ਜੁਛੀਸ਼ਿਅਲ ਥੀ, ਅਗਸਤ ੧੮੮੦ ਨੂੰ ੧੯੭-੯੮

ਨਥਾਣਾ ਸਿੰਘ ਅਰਥਾਤ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪਕੜੇ ਗਏ ਸੀ ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਕੜੇ ਜਾਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਵਾਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫੋਟੋ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਸਤਕ ਕੁਕਾ ਮੁਵਸੈਟ ਫਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੱਨਾ ੧-੧੮ ਅਤੇ ੩੨੫ ਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਸਨੇ ਸਣਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਹੈ। ਉਹ ਕੀ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਰਜ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈਂ ਏਸ ਦੇਸ ਮੈ। ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਮੈਂ ਨਕਰੀ ਨੂੰ ਆਇਆ ਸੀ ਨਕਰੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ। ਜਾਂ ਤੀਏ ਦਿਨ ਫੇਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪੇ ਈ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜ ਤੇਰੀ ਨਕਰੀ ਲਗ ਜਾਏਗੀ। ਜਾਂ ਮੜਿਆ ਤਾਂ ਅਗੇ ਥਾਨੇਦਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਤੁਮ ਲੋਗ ਨਕਰੀ ਕਰੋਗੇ? ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਬੀਸ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਨਕਰੀ ਪਰ ਲਗ ਗਿਆ। ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਕਾ ਭਰੋਸਾ ਬਝ ਗਿਆ ਕਿ ਠੀਕ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਆਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈਨ।

ਜੇ ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਸਪਾਹੀ ਰੰਗੂਨ ਨੌਕਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਪੰਜਾਬ ਮੈ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਖੁਰੇ ਔਦੇ ਹੈ। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਸਿੰਘ ਗਏ ਤਾਂ ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਧੁਆਡੇ ਔਣ ਕੀ ਖਬਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਪੈਹਲੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਔਦੇ ਹੈ।

ਮੁਕਬਲੀ

ਚਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਮੋਰਮਈ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਕੁਛ ਅਰਦਾਸਾਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਆਏ ਰੰਗੂਨ ਮੈ। ਫੇਰ ਠਾਕਰਬਾੜੀ ਮੈ ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਜਗਾ ਜੋ ਸਿੰਘ ਹੈਂ ਸੋ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮਿਲਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਓਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲੇ ਸਭਨਾ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ ਚੁਕਾਇਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਮੁਕਬਰ। ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਡੇਰੇ ਆਇਕੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਬਿਸਤਰੇ ਚੁਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸਾਂ ਹੈਨ। ਜੇ ਓਨਾਂ ਕੇ ਹਥ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਦੇਣਗੇ। ਹੇ ਗੁਰੂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਰਛਿਆ ਕਰੀ। ਏਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੰਘ ਨੌਕਰ ਥਾ ਉਸ ਜਗਾ। ਉਹ ਵਾਕਬ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਫਰੰਗੀ ਕੋ ਕਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ ਚੁਕਾਇਕੇ ਮੁਕਬਰ ਲੈ ਆਏ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੇੜ ਦਿਓ ਬਿਸਤਰੇ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹੈ। ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੰਘ ਬਿਸਤਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲੈ ਆਇਆ ਨਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਇਆ ਕਿ ਯੇ ਤੇ ਉਮੇਦਵਾਰਾਂ ਮੇਂ ਹੈ। ਬਿਸਤਰੇ ਦੇਖਕੇ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਕੀ ਜੇਹੜੀ ਚਿੰਤਾ ਸੀ ਸੋ ਦੂਰ ਹੋਈ। ਕੈਹਣ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈ ਸਡਾ ਪੜਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜੇਹੜੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਸੀਆਂ ਸੋ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਮੈ ਗਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਰ ਜੇਹੜੇ ਕਾਰਾਜ ਸੋ ਸੋ ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਫੜਾਇ ਦੀਏ, ਮਤਲਬ ਸਮਝ ਲਿਆ। ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਏਕ ਨੌਕਰ ਥਾ, ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਤਿਸ ਕੋਲ ਜਾਇ

੧. ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੁਲੀਸ, ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ਼ਲ ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ ੭ ਸਤੰਬਰ ੧੮੮੦ ਵਿਚ ਰੰਗੂਨ ਜਾਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

੨. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਵੈਰੇ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ।

ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੜਨ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਦਮੀ ਪਰ ਬਹੁਤ ਕਰੜਾਈ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਮੋਰਮਈ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਫੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਹੋਇਆ ਬੀ ਤਾਂ ਪਿੱਠ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰੋਧ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਚਲੇ ਜਾਓ ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਨੇਤਰਾਂ ਦੀ ਤਪਤ ਸੀ ਸੋ ਸੀਤਲ ਹੋਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਆਇ ਗਈ। ਜੈਸੇ ਬਬੀਹੇ ਨੂੰ ਸੁਆਤੀ ਬੂੰਦ ਮੁਖ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਿਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਆਇ ਗਈ। ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੂਦੇ ਆਦਮੀ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਖਾਲਣਾ। ਪੜ੍ਹਕੇ ਸਮਝਕੇ ਪਾਣੀ ਮੈਂ ਗਲ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਅਗਨੀ ਮੈਂ ਦਾਹ ਕਰ ਦੇਈ, ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ। ਜੇ ਏਨਾਂ ਕੇ ਹਥ ਆਇ ਗਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਖਵਰੇ ਕੇਹੜੇ ਦੇਸ ਪੁਚਾਇ ਦੇਣਗੇ ਨਾਲੇ ਧੁਹਾਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣਗੇ। ਹੋਰ ਉਸ ਵਕਤ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਸੇ। ਹੁਕਮ ਏਹ ਦੀਆ ਕਿ ਜਾਓ ਦੇਸ ਨੂੰ।

ਫੇਰ ਠਾਕਰਬਾੜੀ ਮੈਂ ਆਇਆ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ। ਸਿੰਘਾਂ ਪੁਛਿਆ ਤੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਆਇਆ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ, ਲਵੋ ਜਿਨ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਫੜ ਲੈਣਗੇ। ਏਸ ਡਰ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਕੋਈ ਨਾ ਸਾਭੇ। ਤਾਂ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਜਾਇ ਬੈਠਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਜੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਾਣਾ ਮੁਸਕਲ ਹੈ ਤਾਂ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਬੀ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਜਾਇਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਦੋ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਜਹਾਜ਼ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹੇ। ਜਾਂ ਜਾਇਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਲਗਾ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਸਿੰਘ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਕੇ ਡਰ ਸੇ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਾ ਲੈਣ ਅਗੇ ਕਿਸਤੀ ਉਤੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਇ ਚੜ੍ਹੇ। ਜਾਂ ਕਿਸਤੀ ਉਤੇ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਪਰ ਕਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਕਲਕੱਤੇ ਜਾਇ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਭੀ ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਰ ਗਏ, ਟਿਕਟ ਲੈਂਦੇ ਭੀ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਜੇ ਏਹ ਮੁਕਬਲ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਸਿੰਘ ਆਪਸ ਮੈਂ ਲੜ ਪਏ। ਗਲਾਂ ਦੇਣ ਲਗੇ। ਫੇਰ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਗੱਡੀ ਪਰ ਚੜ੍ਹੇ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਭੀ ਦੋਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸ ਸੀ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਰੇਲ ਪਰ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਜਾਂ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾਲੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦੋ ਫਰੰਗੀ ਆਏ। ਪੁਛਾ ਤੁਮ ਕਹਾਂ ਸੇ ਆਏ ਹੋ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਗਏ ਸੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੁੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਵੈਲ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਗਏ, ਚਿੱਠੀ ਲਿਆਏ ਹੋ? ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੀ। ਹਮਾਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਕਹੇ ਤੇ ਨਾ ਇਤਬਾਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ। ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਸਟੇ ਮੁਕਬਲ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ।

੧ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ, ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨੋਂ ਮੁਤ ਆਏ। ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਪੰਜੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ।

ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਨਾ ਪਿਆ

ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨਿੰਦਕ ਨੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਪਹਿਰੇ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਸੀ ਕਿ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਔਣਾ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭੀ ਹੈ ਉਸ ਕੋਲ, ਉਸਨੂੰ ਪਕੜਾਵਾਂਗਾ। ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਕਰਕੀ ਆਇਕੇ ਦਲੇਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਆਇ ਕੀਤਾ। ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਸੁਣਾਇਆ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਮੁਕਬਲ ਝਾਕਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਕੁਝ ਨਾ ਪੱਲੇ ਪਿਆ, ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਮੂਹ ਕਾਲਾ ਕਰਾਇ ਲਿਆ।

ਸਭ ਛੋਡ ਦੀਏ

ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਭੀ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਚੜੇ। ਜਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਕਲਕਤੇ ਆਇਕੇ ਲਗਾ ਤਾਂ ਮੁਕਬਲ ਆਇ ਖੜੇ ਹੋਏ। ਸਪਾਹੀ ਤੇ ਮੁਕਬਲ ਕਹਿਣ ਕਿ ਸੀਸਾ ਕਹਾ ਹੈ? ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ, ਨਾਂ ਲਿਖ ਲੀਏ।

ਰਾਤ ਕੋਟੀ, ਰੋਲ ਪਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਅੰਬਾਲੇ ਆਇ ਉਤਾਰੇ। ਥਾਨੇ ਲਜਾਇਕੇ ਉਨਾ ਕੋ ਕੋਟ ਗਾਰਦ ਮੈ ਦੇ ਦੀਏ ਵਖੋ ਵਖ, ਦੇ ਕਿਧਰੇ ਇਕ ਕਿਧਰੇ। ਕੋਟ ਗਾਰਦ ਕਾ ਲਿਖਿਆ ਪਿੰਡਾ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਕਹਾ ਕਿ ਜਬ ਤੁਮਾਰਾ ਸਫਾਈ ਕਾ ਲਿਖਿਆ ਕਾਰਾਜ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਦੇਖਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਤੁਮ ਉਹਾ ਕਹਾ ਗਏ ਸੇ? ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਜਾਨਤੇ ਹੈ ਕਿ ਜਮਨਾ ਕੋ ਕਿਨਾਰੇ ਠੇਕਾ ਲੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਮੇਂ ਦੇ ਹਜਾਰ ਘਾਟਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਤਿਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘਾਟਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਨੌਕਰੀ ਸੇ। ਫਰੰਗੀ ਏਤਨੀ ਸੁਣਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਸਫਾਈ ਕਾ ਤਾਂ ਸਭ ਕੋ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਤੁਮਨੇ ਭੈਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾ ਕੋ ਜਾਓ। ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਥਾਨੇ ਲਿਖਾਏ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਘਰੀਂ ਗਏ। ਫੇਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਆਇਕੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਬਚਨ ਸਭ ਸੁਣਾਏ। ਤੀਏ ਮਹੀਨੇ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇਆ ਤੇ ਬਚਨ ਸੁਣਾਏ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ।

੧ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਦੌਰਾ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਅਤੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਲਤਾਲੇ ਦਾ ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ੧ ਸਤੰਬਰ ੧੮੮੦ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਨ ਥਾਣੇ ਰੋਕ ਕੇ ਕਲਕੱਤਾ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ੩ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਅੰਬਾਲੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਏਥੇ ਪੂਰੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ- The Lieutenant Governor does not consider that it is possible to punish persons who visit him (Guru Ram Singh) or convey letters to and from, when they reach the Punjab without straining the provision of the existing law, and he has accordingly ordered the Kukas who were recently arrested at Calcutta on their return from Rangoon to be released. Kuka Movement, Freedom Struggle in Punjab - Page 13.

ਏਹ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣ ਦੋਂਦਾ

ਜਦੋਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਮੁੜੇ ਸੀ ਕਲਕੱਤੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਿਆਸ ਲਗੀ। ਗੜਵਾ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਭਰਕੇ ਕਢਿਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਖਾਰਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਛਕਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਉਲਟ ਗਿਆ। ਜਦ ਛੇਵੇਂ ਦਿਨ ਜਹਾਜ਼ ਕਲਕੱਤੇ ਲਗਾ ਤਾਂ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ ਤੇ ਪੁਛਿਆ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਹੋ, ਕਿਉਂ ਗਏ ਸੀ? ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨੀ ਦੇਓ ਅਤੇ ਖੁਹੀ ਦੇਖਾਓ ਤਾਂ ਦਸਾਰੇ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਚੀਨੀ (ਖੰਡ) ਮਗਵਾਕੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਖੁਹੀ ਦਿਖਾਈ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਲ ਛਕਿਆ। ਫਿਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾਰਾਗੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਏਹ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਫੇਰ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਦਸੋ ਤਾਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਦੁਧੀਆ, ਕੁੱਲਾ। ਫੇਰ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਏਹ ਲੜਕਾ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮੰਨ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਏਹ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣ ਦੋਂਦਾ।

ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜਾਈ

ਨਾਭੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਰਾਣੀਆਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜਾਇ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜਨੀ ਮਰਦ ਜਨਾਨੇ ਨੇ। ਰਾਜੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾ ਭਜਨ ਭੀ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਰਾਣੀਆਂ ਕੋ ਭੀ ਭਜਨ ਦੁਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜੇ ਉਠਕੇ ਦਾਤਨ ਕਰ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਭਜਨ ਕਰਨਾ। ਭੋਗ ਪਾਠ ਭੀ ਪੜਨਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ। ਏਕ ਲੜਕਾ ਹੋਣੈ ਸੇ ਪਾਛੇ ਰਾਣੀ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਥੀ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਮੁੰਗੀ ਕੀ ਦਾਲ ਛਕਕੇ ਬੰਦਰੀ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਰੱਯਤ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਵੇ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਣੀ ਮੰਨੇ। ਕੇਸ ਰੱਖੇ। ਉਸਤਰਾ ਕੈਚੀ ਕਦੀ ਨਾ ਲਵਾਵੇ। ਤਮਾਕੂ ਨਾ ਵਰਤੇ। ਅਨੰਦ ਪੜਾਓ, ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀਆਂ ਲਾਮਾਂ ਪੜੋ। ਸਿਰ ਨੰਗਾ ਕਰਕੇ ਨਾ ਬਹੋ। ਰਾਜੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆਂ ਰਈਅਤ ਕੇ ਕਿ ਸਭ ਲੋਕ ਸਿੱਧੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨੇ। ਜੇ ਨਾ ਸਿੱਧੀ ਬੰਨੇ ਉਸਕੇ ਸਵਾ ਰੁਪਯਾ ਡੰਡ ਲਾਵਣਾ ਸਭ ਨੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਬੰਨੀਆਂ। ਇਕ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਟੋਡੀ ਪਗ ਰੱਖੀ ਸਿੱਧੀ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਵਾ ਰੁਪਯਾ ਡੰਡ ਭਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸਿੱਧੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ

ਉਸ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਕੇ ਘਰ ਲੜਕੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਿੱਧੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਦਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੈ ਕਿਉਂ ਸਿੱਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲੜਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੰਹਰਾ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਛੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਧੀ ਬੰਨੀ

੧ ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਮਾਈ ਸੁੱਖ ਲੋਹਣਬਦੀ ਵਾਲੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

੨ ਲੜਕੇ ਰਿਪੁਦਾਮਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ੪ ਮਾਰਚ ੧੮੮੩ ਨੂੰ ਹੋਇਆ।

ਹੈ। ਰਾਜਾ ਬੜਾ ਪਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕੁਝ ਇਨਾਮ ਭੀ ਦੀਆ।

ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਕੀ ਦਸਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੀ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ। ਅਗੇ ਲੜਕਾ ਹੈ ਉਸਕਾ ਭੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰੀਤੀ ਮੈ ਨਿਸਚਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਕੋ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਸਭ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਭੇਖ ਕਾ ਹੋਵੇ ਭੋਜਨ ਖਵਾਇ ਦੇਣਾ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਪਰ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਕਿ ਏਹ ਧਰਮ ਦਾ ਪੰਥ ਹੈ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਭੀ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਘਰ, ਖੁਲੇ ਭੋਗ ਭੀ ਪੈਂਦੇ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰ ਭੀ ਨਿਸਚਾ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ

ਸੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲਹਿਰੀ ਦਾ ਤੇ ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਮੋੜਾ ਕਾ ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕਾਂ ਦਾ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ। ਸੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਕਿ ਜੀ ਮੈਂ (ਰੰਗੂਨ) ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਚਲਿਆ ਹਾਂ। ਮਾਈਸਰ ਖਾਨੇ ਸੇ ਭੀ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਹੈਂ ਰੰਗੂਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਵਾਸਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਆਵੇ ਬਹੁਤ ਨਾ ਆਵੇ। ਸਾਤੋਂ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਪਛਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਤੂੰ ਨਾ ਜਾਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਨੇ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਤੇਰਾ ਹਵਾਲ ਸਤਿਗੁਰਾ ਪਾਸ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਦੇ ਹੈਂ। ਦੇਖ ਤਾਂ ਸਹੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਕਿਸ ਨੂੰ ਔਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਸੇ ਲੰਗਰ ਸੇ ਪਾ ਵੇ। ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਚੱਲਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਲਿਖਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਦਾ ਈ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੈਨ ਅਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਹਾਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਏਥੇ ਨਾ ਆਵੇ। ਧੁਆਡੇ ਔਣੇ ਸੇ ਖੋਚਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰੋਲ ਜਹਾਜ ਕੀ ਪੂਜਾ ਬੇਅਰਥ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਪਾਵਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਏਥੇ ਆਇਕੇ ਕੋਈ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਫਰੰਗੀ ਕੋ ਭੀ ਭੈ ਔਦਾ ਹੈ ਧੁਆਡੇ ਏਥੇ ਔਣ ਤੇ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਤੁਸੀਂ ਔਦੇ ਹੋ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਭੈ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੀ ਤਕੜਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹੈਨ ਕਿ ਲਿਖਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸੂੜ ਨਾ ਕਰਵਾਇ ਦੇਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਇਸਕੇ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਕੀ ਕੁਰਸੀ ਖਾਲੀ ਨਾ ਕਰਵਾਇ ਦੇਵੇ। ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਦਮੀ ਕੋ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਔਣ ਦਿੰਦੇ। ਓਥੋਂ ਤਾਂ ਏਥੇ ਆਏ ਹੈਂ ਅਤੇ ਧੁਆਡੇ ਏਥੇ ਔਣ ਤੇ ਖਬਰੇ ਸਾਨੂੰ ਅਗਾਹਾਂ ਕਿਧਰੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਏਥੇ ਨਾ ਆਵੇ। ਜੇ ਔਣਾ ਭੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਏਕ ਆਵੇ ਬੋਹਤੋਂ ਸਰੀਰ ਨਾ ਆਵੇ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਬਾਨੀ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਭੀ ਭੇਜੇ ਹੈਨ ਮਹਾਰਾਜ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲ।

੧ ਸੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲਹਿਰੀ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਾਲ ੧੮੮੦ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਰੰਗੂਨ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲੈ ਆਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਚਾਰਬਰਟਨ ਨੇ ੧੯ ਮਾਰਚ ੧੮੮੧ ਨੂੰ ਮਾਈ ਅਤਰੀ ਪਾਸੋਂ ਪਕੜੇ ਸਨ। - ਕੁਕਾ ਮੁਵਮੈਂਟ, ਫਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ - ਪੰਨਾ ੬੮-੭੧

ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੋਕਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਪੱਛੇ ਹੀ ਸਿੰਘ ਔਣ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਜੋ ਰੋਲ ਕਾ ਭਾੜਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਸੋ ਲੰਗਰ ਮੈ ਪਾਵੇ। ਜੋ ਲੰਗਰ ਮੈ ਪਾਵੇਗਾ ਉਸਕਾ ਬਡਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਏਥੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੜਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹੋ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਈ ਬਾਰੀ ਮਨੇ ਕਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਆਓ। ਸਗੋਂ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਬਹੀਰ ਹੀ ਪਾਇ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੋ। ਏਥੇ ਔਣ ਮੇਂ ਧਨ ਕਿਉਂ ਖਰਾਬ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਏਸ ਧਨ ਨਾਲ ਪਾਠ ਬਰਨੀ ਕਰੋ ਜਾ ਕੇ ਸੁਹੇਵੇ ਸਾਹਿਬ ਹੁਣ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਜਦ ਜਹਾਜ਼ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਓ ਸਭੇ ਸਿੰਘ। ਦੇਣ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ, ਕੁਛ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਫਿਰਦੇ ਭਾਮੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਰਹੇ, ਖੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਮਿਲਣ ਦੇਣ ਤਾਂ ਭਾਮੇ ਸੋ ਆਵੇ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਹੈ। ਅਗੇ ਇਕ ਛੜਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ। ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਕੀ ਜਾਪੇ ਅਜੇ ਕੀ ਆਖਣਗੇ। ਤੁਮਾਰੇ ਆਏ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣਗੇ। ਅਗੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ। ਅਗੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਏਥੇ ਆਏ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਵੋ ਅਗੇ ਤੋਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਮਾਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਪਰ ਏਨਾ ਅੰਗੂਜ਼ਾ ਕੀ ਬੜੀ ਕਰੜੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਭਾਵੇਂ ਬਚਾਇ ਲਵੇ ਹਮਾਰੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ਕਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਰ ਕੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋ ਆਖਣਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸਿਖਣੀ ਨੂੰ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰ। ਕੁਛ ਦਿਨ ਪਾਛੇ ਤੇ ਆਰਾਮ ਹੋਇ ਜਾਊਗਾ। ਸਤ ਦਿਨ ਸੁਣਾਇਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣਾ। ਨਾਲੇ ਸਿਖਣੀ ਭਜਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਭੈਣ ਛਡ ਦੇਊਗੀ। ਹੋਰ ਹੁਣ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਦੇਖ ਲੈਣੇ ਜੇ ਦੇਖਣੇ ਮੰਨਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ। ਮੰਨੇ ਬਿਨਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕੰਮ ਦਿੰਦਾ। ਇਨ ਕੋ ਭੁਲਿਆਈ ਕੋ ਬਹੁਤ ਦਿੱਲ ਹੈ, ਬੁਰਿਆਈ ਕੀ ਰਤੀ ਭਰ ਭੀ ਦਿੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਨਾਂ ਕੋ ਚਿਤ ਬਹੁਤ ਕਰੜੇ ਹੈ। ਹੋਰ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਸਭ ਨੇ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਰ ਮੈ ਤੇ ਜੋ ਪੇਥੀ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਓਸ ਮੇਂ ਜੋ ਪਾਠ ਲਿਖਾ ਹੈ ਸੋ ਕਰੋ ਅਰ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਲੈ ਆਊਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਤਾਇ ਦੇਊਗਾ ਸੰਗਤ ਕੋ, ਚਾਰੇ ਥੋਟੇ ਭੀ ਅਜਿਤ ਨਗਰੀ ਭੀ।

ਹੁਣ ਇਕ ਔਖਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਕੇ ਦੇਣਾ

ਏਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਜੋ ਅੱਧਾ ਦਾਹੜਾ ਕਾਲਾ ਹੈ ਅੱਧਾ ਦਾਹੜਾ ਚਿਟਾ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਾਹੜਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਧਾ ਕਾਲਾ ਹੈ ਅੱਧਾ ਚਿੱਟਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦਾੜਾ ਕਾਲਾ ਕਰਨਾ ਸੋਖਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਸਿੰਘ ਹੈਨ ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤਦ ਆਊਗੀ ਜੇਹੜੀ ਅਗਲੀ ਮੁਰਤ ਹੈ ਤਿਸੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਣਗੇ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਨਗੇ। ਤਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ

ਇਕ ਫੇਰ ਏਸੇ ਚੋਲੇ ਮੇਂ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਸੀ ਪਰ ਆਪ ਬੈਠਣਾ ਨਾਲੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕ ਬਿਠਾਲਣਾ। ਆਪ ਕੀ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਰਨਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭੀ ਸੁਣਨਾ। ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਭਾਈ ਏਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿੱਡੀ ਅੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਰਬ ਕੇ ਭਲੇ ਕੀ ਬਾਤ ਕੈਹਦਾ ਹਾਂ, ਏਹ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਮਨ ਕੀ ਮਤ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਆਹਦਾ ਹੈ ਹਟਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਹਟਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਨਾ ਚੜਦੇ। ਸੋ ਹੁਣ ਹੀ ਦੇਖ ਮੈਂ ਕੀ ਕੈਹਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਏਹ ਕਰਦੇ ਕੀ ਹੈ। ਜੇ ਮਿਟੀ ਕੀ ਮੜੀ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਉਸਕੇ ਮਾਨਤੇ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਉਹਨਾ ਵਰਗਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਜਿਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਰ ਜਾਣੀਏ ਉਸਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨੀਏ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਖਾਲਸਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਊਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਸਿਖ ਬਿਗੜ ਗਏ ਹੈਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸੱਤਰ ਹੁਕਮਨਾਮੇਂ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜੇ ਹੈਂ, ਮੰਨਦੇ ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਹੋਰ ਕੀ ਲਿਖਣਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹੈਂ ਏਨਾਂ ਨੇ ਮਲੇਛਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇ ਦਿਤੀਆਂ ਹੈਂ। ਹੁਣ ਏਕ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤੈਨੂੰ ਏਨਾਂ (ਫਰੰਗੀਆਂ) ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾਈਏ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਹੋ ਏਕ ਪੈਸੇ ਦੀਆਂ ਸੁਈਆਂ ਲਿਆਇ ਦੇਵੇ। ਸੰਤਰੀ ਨੇ ਨਾਇਕ ਕੇ ਕਹਾ। ਨਾਇਕ ਨੇ ਸਾਰਜਨ ਕੇ ਕਹਾ। ਸਾਰਜਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਪਰਲੇ ਕੇ ਕਹਾ। ਓਸਨੇ ਫਰੰਗੀ ਕੇ ਕਹਾ। ਫਰੰਗੀ ਸੁਈਆ ਲੈ ਆਇਆ। ਆਇਕੇ ਕੈਹਣ ਲਗਾ ਵੈਲ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੁਈਆ ਮਾਰਤੇ ਹੈਂ। ਦੇਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਦ ਖਾਲਸਾ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮ ਮੰਨੇਗਾ ਓਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਉਹਨਾਂ ਚਿਰ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਏਸ ਦੇਸ ਨਾ ਆਵੇ

ਏਕ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ ਮਿਨਚਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਐਸੇ ਮੈਨੂੰ ਵਾਗਲਾ ਕਿਉਂ ਪਾਇ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਏਧਰ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕੈਦ ਕਰ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੋ ਭੀ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਏਸ ਦੇਸ ਆਇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗਲਬਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਓਨਾਂ ਕੇ ਹੈਂ। ਓਹੋ ਗੁਰੂ ਹੈਂ। ਗਲਬਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਜੋ ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਜਾਰੀ ਸੀ ਸੋ ਸਭ ਨੇ ਏਹ ਰੈ ਲਾਈ ਕਿ ਏਥੇ ਨਾ ਆਵੇ। ਜੇ ਆਇ ਜਾਇਗਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਗਲਬਾ ਹੋਊਗਾ। ਏ ਨਾ ਏਸ ਦੇਸ ਆਵੇ। ਜਿਤਨਾ ਗਲਬਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸਦੇ

ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਭ ਕੀ ਸਹੀ ਗਈ ਕਿ ਏਥੇ ਨਾ ਆਵੇ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਸ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਕੋ ਤੁਮਾਰੇ ਮੁਦਈ ਹੈਂ ਹਮ ਕਿਆ ਕਰੋ। ਹਮਾਰਾ ਕਾਮ ਤੋਂ ਆਪਕੋ ਖਾਣਾ ਦੇਣਾ ਤੇ ਰਾਖੀ ਰਖਣੀ ਹੈ। ਤੁਮ ਬੜੇ ਸਰੀਰ ਹੋ, ਦੇਸ ਮੈ ਚਲੇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਮਾਰਾ ਕੀ ਹਰਜਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਪਾਚ ਬਰਸ ਤਕ ਸਿੰਘ ਔਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਕੇ ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਲਿਖਕੇ ਨਾਨੁ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਜੇ ਲਗ ਮਾਤਰ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਲਾਉਣੀ।

ਝਾੜਕੇ ਬਛਾਵਾਂਗੇ

ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਨਾਨੁ ਸਿੰਘ ਬੇੜਾ ਬੱਧਾ ਸੀ ਪਰ ਗਰਕ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੋਂ ਬਣੇਣਾ ਪਿਆ। ਕਈ ਫੇਰੀ ਗਰਕ ਹੋਇ ਜਾਣ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਰਾਤ ਕੇ ਨਾਨੁ ਸਿੰਘ ਕੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿਖਾਇਆ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਆਸਣ ਉਤੇ ਭੇਡਾਂ ਫਿਰ ਗਈਆਂ ਹੈਂ ਨਾਲੇ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਲਾਇ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬਾਲ ਮੇਂ ਮੂੰਹ ਆਇ ਪਾਇਆ। ਨਾਨੁ ਸਿੰਘ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਟਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਸਵੇਰੇ ਨਾਨੁ ਸਿੰਘ ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਆਸਣ ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ, ਝਾੜਕੇ ਬਛਾਵਾਂਗੇ। ਸਿੰਘ ਰਾਕਸ਼ਾ ਕੋ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਬੇੜਾ ਬੱਧਾ ਸੀ ਪਰ ਗਰਕ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ। ਭੰਨਕੇ ਘੜਨ ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਨਾਨੁ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ਸੋ ਸਧਨੇ ਕਸਾਈ ਵਾਂਗੂ ਕਈ ਫੇਰੀ ਗਲਾ ਕਟਾਏ ਹੈ, ਚੁਰਾਸੀ ਭੋਗਏ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਗਊ ਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਓਨਾ ਚਿਰ ਛਤਰੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਛਤਰੀ ਕਾ ਧਰਮ ਹੈ ਗਊ ਗਰੀਬ ਕੀ ਰਛਿਆ ਕਰਨੀ। ਗਊ ਬਧ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਾਸ ਕੋ ਖਾਣੇ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ਸੋ ਸਭ ਗਊ ਕਾ ਮਾਸ ਖਾਏ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਜੀਵ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨੀ। ਦਯਾ ਬਿਨ ਸਿੰਧ ਕਸਾਈ। ਬੈਸਨੇ ਮਤ ਚਾਹੀਏ। ਸੁਚ ਸਿੰਧ ਰੱਖਣੀ। ਸਰਬ ਜੀਆਂ ਕੋ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ ਹਿੰਸਾ ਨਾ ਕਰੇ। ਫੁਰੀ ਜੋ ਮਾਰਦੇ ਹੈਂ ਸੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕੋ ਮਾਰਦੇ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕੀ ਸੱਤਾ ਜੁਦੀ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਟਾ ਵੱਤ ਓਹ ਮਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਏ

ਫੇਰ ਦੁਆ ਫਰੰਗੀ ਬਦਲ ਕੇ ਆਇਆ। ਕਹਾ ਵੈਲ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਰਾਜੀ ਹੋ? ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੇਨੂੰ ਏਥੇ ਕਿਉਂ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੈਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਟੀ ਜਾਵੇ। ਐਸੇ ਬਾਰਾਲਾ ਪਾਇ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਕਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਕਲ ਕੇ ਉਤਰ ਦੇਮਾਰੋ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਇਕੇ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਤੁਮਾਰੇ ਕੋ ਅਗੇ ਭੀ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਮਾਰੇ ਮਜਹਬ ਕੇ ਤੁਮਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਲੋਗਾ ਏਨਾਂ ਨੇ ਮੇਹਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹੈ ਕਿ ਏਸ ਦੇਸ ਨਾ ਆਵੇ ਜਿਉਂਦਾ ਸੇਈ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇਜੀ ਮੇਂ ਹੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਏਥੇ ਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਏਥੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਕਾ ਅਜ ਥੀਂ ਲੈ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਰੰਗੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਇ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬੰਗਲੇ ਕੋ ਅਗਨੀ ਲਗਾਇ ਦਿਤੀ। ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਗਨੀ ਬੁਝਾਈ।

ਇਹ ਬੋਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੁਣਕੇ ਜਰਨੈਲੀ ਡਾਕਟਰ ਆਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਰਸੀ ਪਰ ਕੋਲ ਕੋਲ ਬੈਠੇ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਬੀਚ ਮੇਂ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਕੋ ਰਾਗਮੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਗਮੀ ਧੁਆਨੂੰ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਾਗਮੀ ਨੂੰ ਏਥੇ ਈ ਥਾਉਂ ਹੈ? ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਕਢ ਕੇ ਬੁੱਕ ਫਰੰਗੀ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪਰ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਥੁ ਹੈ ਧੁਆਡੇ ਰਾਜ ਨੂੰ। ਤੀਨ ਫੇਰੀ ਬੁਕ ਕੇ ਫੇਰ ਧਰਤੀ ਪਰ ਪੈਰ ਮਾਰ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਛਿੱਤਰ ਹੈ ਧੁਆਡੇ ਰਾਜ ਕੇ ਸਿਰ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਪੋਚਿਆ। ਨਾਲ ਗੋਰਿਆ ਕੀ ਗਾਤਦ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋ ਓਹ ਚੀਜ ਖਿਲਾਵੇ ਜਿਸਸੇ ਦਿਮਾਗ ਕੀ ਰਾਗਮੀ ਉਤਰ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਓਸ ਦਿਨ ਥੀਂ ਫੇਰ ਫਰੰਗੀ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਨਾ ਬੜਿਆ। ਬਾਹਰ ਜੇ ਹੀ ਟੋਪੀ ਲਾਹ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ, ਅਗੇ ਅੰਦਰ ਬੜਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਫਰੰਗੀ ਕੇ ਗਏ ਤੇ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੜ ਪੱਟਣ ਲਗੇ ਸੀ, ਏਸ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਨਾ ਪੱਟਣ ਦਿਤੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਥਕ ਉਤੇ ਸਿੱਟੀ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਬੋਲੇਗਾ, ਏਹ ਬੋਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਏ

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਦੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੇਰੇ ਸੰਘ ਮੇਂ ਕੁਰਕਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਿਨੇ ਫੇੜੇ ਵਾਂਗੂੰ ਹੋਇਕੇ ਦਰਦ ਕਰਨ ਲਗਾ। ਬੋਲਣਾ ਬੰਦ ਹੋਇ ਗਿਆ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲਗਾ ਬੇਸਮਾਰ ਹੀ। ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਭੀ ਅੰਦਰ ਨਾ ਲੰਘੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਟਾ ਤਾਇ ਤਾਇ ਕੇ ਟਕੋਰਾ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਤੇ ਦਿਨ ਦਰਦ ਹੋਈ ਗਿਆ। ਦੇਤਨਾ ਕੁ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਡਕਾ ਜੇਹਾ ਰੜਕਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਸਦ ਭੋਜਿਆ, ਨਾ ਆਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹੈ ਉਨੀਦੇ ਨੂੰ ਤੂੰ ਭੀ ਬਰਾਜ ਜਾਓ ਤੇ ਮੈਂ ਭੀ ਬਰਾਜ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਜਾਇ ਬਰਾਜਿਆ ਏਹ ਅਵਾਜ਼ਾ ਸੁਣੀਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਹਾਇ ਹਾਇ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਜਾਂ ਬੋਲਣੋਂ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਬੋਲਾ ਤਾਂ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਹੈ। ਜਾਂ ਜਾਇਕੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਠੰਢਾ ਹੈ। ਨਾੜਾ ਭੀ ਹਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੈ। ਚੇਹਰਾ ਭੀ ਪੀਲਾ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂ ਛਾਤੀ ਪਰ ਹੱਥ ਧਰਿਆ ਤੇ ਨਾ ਸੁਆਸ ਹੋਨ ਨਾ ਗਰਮ ਹੈ। ਤਾਂ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਇ ਗਏ ਹੈ। ਨੰਦ ਲਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ ਉਸਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਤੇ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜੀ ਹੈਨ? ਕਹਾ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜੀ ਹੈਨ? ਸੁਆਸ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਦੋਨੋਂ ਆਏ। ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਗਰਮ ਹੈ। ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਬੋਲਣ ਲਗੇ। ਤੀਸਰੀ ਰਿਪੋਟ ਨਾਲ ਡਾਕਟਰ ਆਇਆ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਫੇਰ ਜਬਾਨ ਫੜਕੇ ਹੁਜਕਾ ਮਾਰਿਆ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਇਕ ਲਹੂ ਦੀ ਗੰਢ ਜੈਸੀ ਬਾਹਰ ਡਿੱਗੀ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਰਾਜੀ ਹੈਂ ਅਬ। ਏਕ ਦਾਰੂ ਦੇ ਭੋਜਿਆ ਕਿ ਏਸਕੇ ਕੁਰਲੇ ਕਰਾਓ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਣਗੇ। ਫਰੰਗੀ ਮੁੜ ਗਿਆ।

ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਗਊ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜਬਾਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਹੈ ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣਾ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਛਕਿਆ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਭੀ ਛਕਾਇਆ। ਕੁਝ ਰੁਪਯਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਸਕਾ ਘਿਓ ਤੇਲ ਮੰਗਵਾਇਆ ਤੇ ਲਕੜੀਆਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲਕੜੀਆਂ ਚਿਣਕੇ ਘਿਓ ਉਤੇ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਜੇ ਬਸਤਰ ਪਹਿਰਨੇ ਵਾਲੇ ਸੇ ਕੀਮਤਦਾਰ ਸੇ ਭੀ ਲਕੜੀਆਂ ਪਰ ਧਰੇ। ਏਕ ਚਾਦਰ ਕੀ ਪੁਣੀ ਵਟਕੇ ਤੇਲ ਘਿਓ ਮੇਂ ਭਿਉਂਕੇ ਅਗਨੀ ਲਗਾਈ। ਉਸ ਚਾਦਰ ਕੇ ਬਾਲਕੇ ਬੈਠਿਆ ਹੀ ਘੁਮਾਈ ਜਾਣ। ਫੇਰੇ ਉਤੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਫੂਕ ਦੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਫਲਾਨੇ ਦੇਸ ਨੂੰ। ਫੂਕ ਦੇਓ ਫਲਾਨੇ ਦੇਸ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਰਹਿ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਫੂਕ ਦਿਓ। ਦੇਸਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਤੇਜੀ ਮੈਂ ਹੋਇਕੇ।

ਫੇਰ ਉਸ ਚਿਖਾ ਕੇ ਉਦਾਲੇ ਅਗਨੀ ਲਗਾਈ। ਅਗਨੀ ਦਗਣੇ ਲਗੀ। ਅਗਨੀ ਕੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਜੋ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਸੀਆਂ ਤਿਨਾ ਵੱਲ ਚੇਹਰਾ ਕਰਕੇ ਹਮਨ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਮਖੜੇ ਪਰ ਹੱਥ ਫੇਰਕੇ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਲੇ ਕੀਤੇ। ਉਚੀ ਉਚੀ ਬੋਲਾ ਸੁਣਕੇ ਫਰੰਗੀ ਆਇਕੇ ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲੈਣ ਲਗਾ। ਬੋਲਿਆ ਕੀ ਹੋਇਆ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੱਥ ਚਲਾਇਆ। ਫਰੰਗੀ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪਰ ਲਗਾ ਚਪੇੜ ਵਾਂਗੂੰ। ਉਸ ਝੱਟ ਦਰਵਜਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਅੰਦਰ ਬੜੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੱਟੇ ਇੱਟਾਂ ਮਾਰਨੇ ਲਗੇ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਇਕੇ।

ਫੇਰ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੁਧ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਸੁੱਤਾ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਸੇਰ ਵਾਂਗੂੰ ਰਾਜਣੇ ਲਗੇ ਹੈਂ। ਐਸਾ ਬੇਲੇ ਕਾ ਸਬਦ ਹੋਇਆ ਮਾਨ ਨਾਲ ਬੰਗਲਾ ਈ ਬੇਲਦਾ ਹੈ।

ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਸੇ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਏ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਥੀ ਬੀਮਾਰ ਸੇ ਰਾਜੀ ਹੋਏ ਮਸਤਾਨੇ ਸੁਭਾਉ ਮੇਂ ਹੋਇ, ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਸਿੰਘ ਸਰੂਪ ਬਿਨਾ ਇਤਬਾਰ ਨਾ ਕਰੀਂ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰਾ ਈ ਸਰੀਰ ਹੋਵੇ। ਮੁਡੀਏ ਕਾ ਬਿਸਾਹੁ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਸੈਚੀਆਂ ਉਤੋਂ ਬਾਣੀ ਪੜਨੀ। ਸੁਧ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸੁਧ ਪਾਠ ਕਾ ਹੁਕਮ ਦੇਂਦੇ ਹੈਂ।

ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਰੂਪ

ਇਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਮਰਕਸਾ ਕਰਕੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਈਏ। ਤੈਂ ਸਾਡੀ ਟਹਿਲ ਕਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਹੁਕਮ ਲੈਂਦੇ ਹੈਂ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਦੇਖਕੇ ਰੋਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਰੋਂਦੇ ਕੇ ਦੇਖਕੇ ਕਮਰਕਸਾ ਖੋਲ ਦੀਆ। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਦੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਨਿਰਮੋਹ ਕੀਆਂ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਦਿਓ ਹੁਕਮ। ਤੈਂ ਸਾਡੀ ਟਹਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੈਥੋਂ ਹੁਕਮ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ। ਜਾਂ ਤੀਏ ਫੇਰੀ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਨਾਲ ਲੈ ਚਲੋ। ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਅਸਾਂ ਜਾਣਾ ਹੈਂ ਓਥੇ ਮਨੁੱਖ ਕੀ ਗਮਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੂੰ ਓਥੇ ਜਾਇ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਧੁਆਡੀ ਰਜਾਇ ਤਿਵੇਂ ਕਰੋ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਅਗੇ ਤਾਈਂ ਬਿਦਾ ਕਰ ਆਵੇ। ਆਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਛੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ, ਜੰਦਰੇ ਲਗੇ ਲਗਾਏ ਹੀ ਰਹੇ ਦਰਵਜਾ ਲੰਘ ਗਏ। ਸਪਾਹੀ ਝਾਕਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਬੇਲੇ ਨਹੀਂ, ਦੋਨੋਂ ਨਿਕਲ ਚਲੇ।

ਜਾਂ ਮੀਲ ਭਰ ਗਏ ਤਾਂ ਅਗੇ ਇਕ ਬਾਗ ਦਿਸਨੇ ਲਗਾ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੋਰ ਰੂਪ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਖੇ ਹੈ ਪਰ ਚੜ੍ਹਯਾਮੀ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੜ੍ਹਯਾਮੀ ਰੂਪ ਹੋਏ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦਰਸਨ ਦੀਏ। ਦੀਨਾਨਾਥ

੧. ਚਾਰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ।

ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਸੰਕਲਪ ਜਾਣਕੇ ਚਤੁਰਜ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਜਾਂ ਪਿਛਲਾ ਪੈਹਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਭੁਖ ਲਗੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਨੇ ਕਾ ਸੰਕਲਪ ਹੋਇਆ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਣਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕੋ। ਉਠਕੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕੁੱਟਣ ਲਗ ਪਏ। ਨਾ ਛਕਿਆ ਨਾ ਛਕਣ ਦਿਤਾ। ਫਰੰਗੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਪੁਛੇ ਰਾਜ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਗਲੇ ਹੋਇ ਰਾਏ ਹੈ, ਕਿਆ ਹੁਆ ਹੈ? ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਹਣਾ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਇ ਰਾਏ ਹੈ, ਪਗਲੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਅਮਲ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਵੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ, ਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਵੇ ਵੱਟਾ ਜਾਂ ਢੀਮ ਜਾਂ ਲਕੜੀ ਇੱਟ ਸੋ ਮਾਰਨ। ਫਰੰਗੀਆਂ ਥੀਂ ਲੈ ਕੇ ਸਭ ਭੈ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਡਰਦਾ ਕੋਈ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਸਕਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਣੇ ਕਾ ਸਾਂਗ ਰਚਿਆ ਹੈ

ਰਸਤਾਂ ਆਇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ। ਜੇਹਤਾ ਘਿਉ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਸਕੇ ਕਪੜਿਆਂ ਕੀਆਂ ਬਤੀਆਂ ਬਣਾਇ ਲੈਣੀਆਂ, ਭਿਉਂਕੇ ਅਗਨੀ ਮੇਂ ਜਲਾਇ ਦੇਣੀਆਂ। ਰਸਤ ਬੰਗਲੇ ਮੇਂ ਖਿੰਡਾਇ ਦੇਣੀ। ਭਰੀ ਗਾਗਰ ਲੈ ਕੇ ਰੱਖਣੀ ਇਸਨਾਨ ਕੇ ਵਾਸਤੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਹ ਭੀ ਬੰਗਲੇ ਮੇਂ ਡੋਲ੍ਹ ਦੇਣੀ। ਮੁੰਗੀ ਜਮ ਪਈ। ਜਿਸ ਬੰਗਲੇ ਮੇਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਔਦੀ ਸੀ ਸੋ ਉਸ ਬੰਗਲੇ ਮੇਂ ਮੁਸ਼ਕ ਮਾਰਨੇ ਲਗਾ। ਫੇਰ ਜਿਉਂ ਲਿਆ ਹੈ ਸਲੋਤਰ ਜਿਤਨਾ ਕੰਚ ਸੀ ਭੰਨ ਕੇ ਢੇਰ ਲਗਾਇ ਦੀਆ। ਬਹੁਤ ਕੀਮਤਦਾਰ ਸੀਸੇ ਝਾੜ ਫਨੂਸ ਬਲੈਰ ਦੇ ਫੁਲ ਸਭ ਭੰਨ ਦੀਏ। ਜੇ ਬਟੇ ਤੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸੀ ਉਨਾਂ ਸੋ ਜੇ ਬਰਤਨ ਸੀ ਸੋ ਸਭ ਭੰਨ ਦੀਏ। ਰੂਪਯਾਂ ਕੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਟੁਕੜੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਏਹ ਬਿੱਲਿਆਂ ਕਾ ਸੰਨ ਬੋਢਿਆ ਹੈ। ਏਕ ਛਾਪ ਸੋਨੇ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਸੀ, ਦੂਈ ਇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਛਾਪ ਤਾਂ ਖੁਦਾਬਖਸ਼ ਮਾਲੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀ ਤੇ ਦੂਈ ਛਾਪ ਅਛੀ ਨਿੱਕੀ ਕਰਕੇ ਫੈਂਕ ਦਿਤੀ।

ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਹੋਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਕੋਲ ਕਰੀਏ ਜੇਕਰ ਹਟ ਜਾਵਣ। ਦੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੈਦੀ ਥੇ ਉਸੀ ਮੁਲਖ ਕੇ, ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੇ ਵੜੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਲਕਾਰਾ ਦਿਤਾ ਆਉ ਤਾਂ ਕਿੱਧਰ ਔਦੇ ਹੋ? ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋਹਣੇ ਲਗੇ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਰੈਹਣਾ। ਏ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਮਾਰ ਹੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਰੂਪ ਕੇ ਦੇਖਕੇ ਭੈ ਹੁੰਦਾ। ਰਾਤ ਦਿਨ ਠਕ ਠਕ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਜੇਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੱਥ ਮੇਂ ਆਵੇ ਪਾੜ ਕੇ ਫੂਕ ਦੇਣੀ। ਜੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਝਾਕੇ ਜੋ ਹੱਥ ਮੇਂ ਆਵੇ ਉਹੀ ਚਲਾਵਣਾ। ਡਰਦਾ ਮਾਰਿਆ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕੋਈ ਨਾ ਸੀ ਖੜੋਂਦਾ। ਬੇਮੁਹਤਾਜ ਬਾਪਾ ਸੋ ਹੁਣ ਬੇਮੁਹਤਾਜ ਹੋਏ ਹੈ। ਆਪ ਕਿਸੀ ਵੱਲ ਨਾ ਸੀ ਝਾਕਦੇ। ਅਗੇ ਤਾਂ ਔਦੇ ਬਲੈਂਦੇ ਥੇ ਉਸ ਦਿਨ ਥੀਂ ਸਭਨੇ ਔਣਾ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਡਰਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਸੀ ਔਦਾ। ਪੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਦੀ

ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਕੀ ਹੂਰਾ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੈਹਲੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਭੇਜਾਂਗੇ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਣੇ ਕਾ ਸਾਂਗ ਰਚਿਆ ਹੈ।

ਤਾਰ ਘਰ ਮੇਂ ਏਕ ਬਾਬੂ ਰੋਹਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਖਬਰ ਔਣੀ ਜਾਣੀ ਸਭ ਓਹਦੇ ਕੋਲ ਔਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਭੀ ਏਕ ਦਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਨਾਮ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਭਜਨ ਦੇ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕੀਆ।

ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਕਰੋਪੀ ਕਾ ਹੀ ਬੇਲਾ ਕਰਨਾ। ਸੌਂਦੇ ਨਾ ਸੀ। ਦਸ ਦਿਨ ਤਾਂ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ। ਦਸਮੇਂ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੁਛ ਛਕ ਲਿਆ ਕਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਛਕਣ ਲਗ ਪਿਆ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਬੀਸ ਦਿਨ ਗੁਜਰ ਗਏ ਨਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਾ ਜਲ ਨਾ ਦੁਧ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ। ਬਹੁਤ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਇ ਗਏ।

ਫੇਰ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਘੁਲ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੇਰਾ ਧੁਆਡੇ ਨਾਲ ਘੁਲਣਾ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੱਤ ਮੁਕੀ ਮਾਰਨੀ ਤੇ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਤੇਰੀ ਮਿੱਝ ਕਢਕੇ ਛੱਡਾਂਗਾ। ਕਈ ਰਾਤਾਂ ਦਾ ਉਨੀਂਦਾ ਕਰਕੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸੋਇ ਗਿਆ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੜੇ ਵਾਲੀ ਬਾਹ ਲੱਤ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਲਈ, ਦੂਈ ਬਾਹ ਗਲ ਮੇਂ ਦੇ ਲਈ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਫੜਕੇ ਗਲੇ ਤੋਂ ਘੁਟਣ ਲਗੇ। ਜਾਂ ਗਲ ਘੁਟਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ੋਰ ਸੇ ਉਠਿਆ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ। ਉਠਕੇ ਦੂਰ ਜਾਇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਡਰਦਾ ਜਿੰਦ ਬਚਾਇਕੇ।

ਹਥਕੜੀ ਲਗੀ

ਏਹ ਗੱਲ ਸਾਰਿਆਂ ਸੁਣੀ ਕਿ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਰਾਤੀਂ ਮਾਰ ਹੀ ਦੀਆ ਥਾ। ਨਾਲੇ ਹਾਥੋ ਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਨਾਲੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ ਜੇ ਹਥ ਖੁਲੇ ਰਹੇ। ਤਾਂ ਸਭਨਾ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਹਥਕੜੀ ਲਗਾਇ ਦੇਵੇ। ਤਾਂ ਹਥਕੜੀ ਲਗਾਇ ਦਿਤੀ। ਬੀਸ ਫੇਰੀ ਖੁਲਵਾਈ ਰਾਤੋ ਰਾਤ। ਜਲ ਮੰਗਣਾ ਹਥਕੜੀ ਖੋਲ੍ਹਣੀ। ਕੋਈ ਘੁਟ ਭਰਨਾ ਬਾਕੀ ਡੋਲ ਦੇਣਾ। ਫੇਰ ਹਥਕੜੀ ਮਾਰਨੀ। ਫੇਰ ਜਲ ਮੰਗਣਾ ਫੇਰ ਖੋਲ੍ਹਣੀ ਫੇਰ ਮਾਰਨੀ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਹਥਕੜੀ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਥਕਤ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਗਾਰਦ ਕੇ ਬੇਅਰਾਮੀ ਹੋਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰਜਨ ਨੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਹਾ ਕਿ ਹਥਕੜੀ ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰ ਦੇਵਣ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਮੇ ਮਾਰ ਹੀ ਦੇਵਣ ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਹਥਕੜੀ ਮਾਰੋ। ਫੇਰ ਨਾ ਲਾਈ ਹਥਕੜੀ। ਜੇ ਲੱਕੜ ਅੜਿਕੇ ਆਵੇ, ਭੰਨ ਬਾਲ ਦੇਣੀ।

ਏਕ ਦਿਨ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪਛਿਆ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਅੱਗ ਕਿਓਂ ਬਾਲਦੇ ਹੈਂ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਵਲੈਤੀ ਕੰਬਲ ਮੰਗਵਾਇ ਦਿੱਤਾ। ਓਸ ਮੇਂ ਰੋਮ ਬੇ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖਿਚੀ ਜਾਣੇ। ਕੰਬਲ ਛਿਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਨਾ ਸੀ ਠੰਹਰਦਾ ਹਿਲਾਈ ਜਾਣਾ। ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਭਾਰੀ ਭਾਰੀ ਹੋਇ ਗਈ। ਖੱਬੀ ਹੱਥੀ ਤੇ ਸੱਜੀ ਭਾਰੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਮਾਨੋਂ ਸਾਰ ਕੀ ਬਾਂਹ ਹੋਇ ਗਈ ਹੈ। ਜਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਿੱਲੀਆਂ ਵੀ ਨੱਸ ਭੱਜ ਗਈਆਂ।

ਅਗਨੀ ਲਗਾਇ ਦਿੱਤੀ

ਇਕ ਦਿਨ ਬੁਰੇ ਨੂੰ ਕੁੰਡਾ ਲਾ ਕੇ ਅਗਨੀ ਲਗਾਇ ਦਿੱਤੀ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਜੇ ਨਾ ਬੁਝੀ ਅਗਨੀ ਬੰਗਲੇ ਕੇ ਲਗ ਗਈ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਬਿਚ ਦਾਖ਼ਦ ਹੋਇ ਜਾਮਾਰੇ। ਧੌਂਕਾ ਦੇਣੇ ਸੇ ਤਖਤੋ ਖੁਲ ਗਏ। ਬਾਸ ਜੇ ਬਲਦੇ ਸੇ ਸੇ ਫੜਕੇ ਚੋ ਮਾਰਨੇ ਲਗੇ। ਕਈ ਚੇ ਮਾਰੇ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਇਕੇ ਜੱਫਾ ਕਰਕੇ ਹੇਠਾਂ ਲੈ ਆਏ। ਜਾਇਕੇ ਅਗਨੀ ਬੁਝਾਈ। ਫੇਰ ਏਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਕੇ ਬਾਸਾ ਕੇ ਅਗਨੀ ਲਗਾਇ ਦਿੱਤੀ। ਆਪ ਸਮਾਧੀ ਲਗਾਇਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਗਏ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ। ਦੋ ਬਾਸ ਚੁੜੇ ਹੋਏ ਥੇ, ਸੇ ਜਿਉਂ ਵਟ ਖੁਲਿਆ ਹੈ ਬਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਆਇ ਲਗਾ। ਮਾਸ ਜਲ ਗਿਆ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਦੇਹ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਖਕੇ ਹਟਾਇਆ ਬਾਸ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ। ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਵੈਲ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮਕਰੇ ਹੈ ਕਿ ਪਗਲੇ ਹੈਂ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਕਰੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਛਾਤੀ ਕਿਓ ਸਾੜ ਲੈਂਦੇ। ਯੇ ਮਕਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਨਾਮ ਕੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈਂ। ਜਾ ਬੀਸ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਇਆ ਨੂੰ ਅੰਨ ਪਾਨੀ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ। ਦਿਨ ਚੜਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਟ ਮੇਂ ਸਭ ਫਰੰਗੀ ਜਮਾ ਹੋਏ। ਤਖਤਪੋਸ਼ ਕਾ ਪਾਵਾ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਖਤਪੋਸ਼ ਕਾ ਪਾਵਾ ਫੜਕੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਉਲਾਰਿਆ ਮਾਰਨੇ ਕੇ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਚੁਕ ਕੇ ਅਗੇ ਡਾਹੀ ਢਾਲ ਵਾਰੀ। ਕੁਰਸੀ ਚੁਰ ਹੋਇ ਗਈ। ਪਾਵਾ ਖੇਹ ਕੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਹਰ ਮਾਰਿਆ।

ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਮਾਰਨ ਜਾਇ ਪੈਣਾ, ਹੇਠ ਉਤੇ ਭੀ ਹੋਣਾ। ਪਰ ਅਗੇ ਜਾਇਕੇ ਕੋਈ ਨਾ ਸੀ ਛੁਡਾਇ ਸਕਦਾ। ਦੋਹਾਂ ਕੀ ਮੁੱਕੀ ਵਦਾਨ ਵਾਰੀ ਪੈਣੀ। ਜੁੱਧ ਕਰਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਹਟ ਜਾਣਾ। ਜੇ ਪਾਵਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਦੋਖਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪੁਛਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਗਲੇ ਹੋ ਗਏ ਹੈਂ? ਓਸ ਵਖਤ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਹੀ ਦੀਆ ਸੀ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਮ ਦੀ ਮਸਤੀ ਮੇਂ ਮਸਤ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈਂ।

ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਕੀ ਕਾ ਫੱਟ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਥ ਆਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਬਾਰਾਂ

ਖੜਪਾੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਛੇ ਤਾਂ ਬਗਲ ਮੇਂ ਦੇ ਲਈਆਂ ਛੇ ਇਕ ਹੱਥ ਮੇਂ ਫੜ ਲਈਆਂ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮਾਰਨੇ ਲਗੇ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਠਕੇ ਝੱਟ ਦੇ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਬਗਲ ਵਾਲੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੜ ਲਈਆਂ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਵਾਂਗੂ ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ ਮਾਰਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਬਿਚੋਂ ਲਹੂ ਜਾਣ ਲਗਾ। ਜਿਥੇ ਲਗੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਹੂ ਨਿਕਲੇ। ਖੜਪਾੜਾਂ ਸਭ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਫੇਰ ਹੁਰਾ ਮੱਕੀ ਲਗੀ ਪੈਣ ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ। ਹੇਠਾਂ ਉਤੇ ਭੀ ਹੋਏ। ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਹੋਇ ਗਏ। ਫੇਰ ਆਪੇ ਹੀ ਹਟ ਗਏ।

ਏਕ ਦਿਨ ਨੰਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਛਡੋਣ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਕੇ ਭੀ ਦੋ ਮਾਰੀਆਂ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਨੇੜੇ ਢੁਕਿਆ। ਆਪਸ ਮੇਂ ਕਿਸੇ ਲੜਨ ਦੇਮੇਂ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਕਾ ਜੁਧ ਦੇਖੀ ਜਾਣਾ ਸਭਨੇਂ। ਏਹ ਤੋਫੀਕ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਕੇ ਛੁਡਾਇ ਦਈਏ। ਆਪੇ ਹੀ ਜੁਧ ਕਰਨਾ ਆਪੇ ਹੀ ਹਟ ਜਾਣਾ। ਰੋਜ ਸੇਵਾ ਖੜਕਦਾ ਈ ਰਿਹਾ ਕਰੇ।

ਹੋਰ ਟਾਪੂ ਮੇਂ ਜਾਣਾ ਹੋਗਾ

ਬਿੱਲਿਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਏਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਔਦੇ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇਖਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਵੈਰਾਗ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਅਗੇ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਸੀ, ਜਬ ਕੇ ਸਿੰਘ ਔਣੇ ਲਗੇ ਹੈ ਓਸ ਦਿਨ ਸੇ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਸਿੰਘ ਔਣੇ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੈ, ਹੋਰ ਟਾਪੂ ਲੈ ਚਲੇ, ਨਾਲੇ ਬੰਗਲਾ ਸਾਰਾ ਤੋੜ ਫੋੜ ਦੀਆ ਹੈ।

ਫੇਰ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆ ਕਾ ਤੇ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਈਆ ਕਾ ਦੇਨੋਂ ਰਾਏ ਰੰਗੂਨ ਮੇਂ। ਬਚਨ ਬਲਾਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਦੇਖਿਆ ਸੁਣਿਆ। ਬਹੁਤ ਕਰੜਾਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਆਏ।

ਜਦ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਏ ਸੇ ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਬੰਗਲਾ ਬਣਨੇ ਲਗਾ ਮੁਰਗੋਈ ਕੇ ਟਾਪੂ ਮੇਂ। ਬੰਗਲਾ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਮੇਂ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਮੋਟੇ ਫਟ ਲਗਵਾਇਕੇ ਬਣਵਾਇਆ ਕਿ ਤੋੜ ਨਾ ਦੇਵਣ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮਕੋ ਦੂਏ ਟਾਪੂ ਮੈ ਜਾਣੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਏਥੇ ਸਿੰਘ ਔਣ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਆਪਨੇ ਦੂਏ ਟਾਪੂ ਮੇਂ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਚਨ ਕਾ ਜਤਨ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਭਾਮੇਂ ਕਿਧਰੇ ਲੈ ਜਾਵੇ ਚਾਹੇ ਮੋਮਜਾਮੇ ਮੇਂ ਬੰਦ ਕਰ ਛਡੋ, ਸੇ ਜਤਨ ਕਰੋ ਜਿਸ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬਚ ਰਹੋ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਰਗੋਈ ਵਿਚ

(ਸਤੰਬਰ ੧੮੮੦ ਈ.)

ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਬਰਸ ਪਿਛੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਜਹਾਜ ਪਰ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਮਰਗੋਈ ਕੋ ਟਾਪੂ ਕੋ ਲੈ ਚਲੇ। ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਕੀ ਏਹ ਸਲਾਹ ਹੋਈ ਕਿ ਸਣੇ ਜਹਾਜ ਡੋਬ ਦਿਓ। ਬਚਾਲੇ ਜਾਇਕੇ ਜਹਾਜ ਖੜੋਇ ਗਿਆ, ਤੁਰੇ ਨਾ। ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਖੜਾ ਰਿਹਾ ਸਭ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਜਹਾਜ ਡੁਬ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਕੋ ਮਨੋਣੇ ਲਗੇ। ਹਿੰਦੂ ਰਾਮ-ਰਾਮ, ਹਰੇ-ਹਰੇ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਗੇ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਖੁਦਾਇ-ਖੁਦਾਇ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਸਭ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਗੁਰਾਂ ਪੀਰਾਂ ਕੋ ਮਨੋਣੇ ਧਿਆਉਣੇ ਲਗੇ। ਸਭੇ ਲੋਕ ਡੋਲ ਗਏ। ਜੋ ਜਹਾਜ ਵਾਲਾ ਸੇਠ ਸੀ ਤਿਸਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੋ ਹੈਨ ਤਿਨਾਂ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀਏ। ਸੇਠ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਏਨਾ ਮਲੇਛਾ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਾ, ਮੇਰਾ ਹਰਜਾ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਰਛਿਆ ਕਰੋ। ਸਭ ਕੀ ਆਸਾ ਟੁਟ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਬਚਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜੋ ਜਹਾਜ ਬੈਠੇ ਲਗੇ ਅਰ ਤੁਰ ਪਵੇ। ਸੇਠ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣੀ, ਜਹਾਜ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਸੇਠ ਨੇ ਜਾਣਿਆ ਜੋ ਜਰੂਰ ਕਲਾਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਜਹਾਜ ਡੋਬਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਜਹਾਜ ਮੇਂ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬਿਸਤਰਾ ਹੋਠਾ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਉਪਰ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਲ ਬਹੁਤ ਮੰਗਿਆ। ਜਾਂ ਜਲ ਦੇਣਾ ਇਕ ਦੇ ਘਰ ਭਰ ਕੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਡੋਲ ਦੇਣਾ। ਖੜਕਾ ਦੜਕਾ ਕਰਦੇ ਆਏ। ਜੇਹੜਾ ਗਦੇਲਾ ਸੀ ਹੋਠਾ ਵਾਲਾ ਸੋ ਸਭ ਲੀਰਾ ਲੀਰਾ ਕਰਕੇ ਫੈਂਕ ਦੀਆ। ਇਕ ਔਸੀ ਰੁਪਏ ਕਾ ਸੀਸਾ ਸੀ ਸੋ ਭੀ ਭੰਨ ਦੀਆ। ਜਾਂ ਉਤਰਨੇ ਲਗੇ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਮੰਦਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਭੇਟਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਹਾਜ ਕੀਆਂ ਕਲਾਂ ਉੱਤੇ ਜੋ ਬਸਤਰ ਸੀ ਸੋ ਸਮੰਦਰ ਕੋ ਬਿਜ ਸਿਟਕੇ ਉਤਰ ਆਏ। ਜੋ ਜਹਾਜ ਕਾ ਅਫਸਰ ਸੀ ਸੋ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਕਿਆ ਕਹੀਏ

੧ ਇਸ ਜਹਾਜ ਦਾ ਨਾਮ 'ਅਨੰਦਾ' ਸੀ। ੧੮ ਸਤੰਬਰ ਬਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਚੱਲਕੇ ਇਹ ਜਹਾਜ ਮਰਗੋਈ ੨੧ ਸਤੰਬਰ ੧੮੮੦ ਈ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਲ ਭਰ ਲੈਂਦੇ।

ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਆਏ ਹਾਂ

ਮਰਗੋਈ ਕੇ ਬੰਗਲੇ ਮੇਂ ਲੈ ਗਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ। ਮਰਗੋਈ ਭੀ ਦੋ ਬਜੇ ਰਾਤ ਕੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਮੜ ਆਵਣਾ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਭੀ ਕਈ ਦਿਨ ਦੇਖ ਜਾਚ ਕੇ ਰਾਹਦ ਕੇ ਅਫਸਰ ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਓਨਾ ਕਾ ਪਹਿਰਾ ਹਮ ਕਿਆ ਦੇਗੇ। ਦੋ ਬਜੇ ਰਾਤ ਕੇ ਜਾਇਕੇ ਨਦੀ ਪਰ ਨਾਇਕੇ ਮੜ ਆਏ ਹੈਂ। ਜੰਦਰੇ ਲਗੇ ਲਗਾਏ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ। ਮਰਗੋਈ ਗਿਆ ਤੇ ਤੀਸਰੀ ਰਾਤ ਰਪੋਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਚੌਥੀ ਰਾਤ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਮੰਜਾ ਆਇ ਡਾਹਿਆ ਤੇ ਕਹਾ ਜਬ ਜਾਵੇਂ ਤਬ ਹਮਕੇ ਖਵਰ ਕਰਨੀ। ਰਾਤ ਕੇ ਦੋ ਬਜੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਨੇ ਗਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਖਵਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਹੁਣੇ ਗਏ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਜੰਦਰਾ ਖੁਲਾਇਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ। ਫਰੰਗੀ ਕਹੇ ਕਿ ਕਿਸ ਰਸਤੇ ਨਿਕਲ ਗਏ ਹੈ, ਛੇਕ ਛਿਦ੍ਰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੰਦਰੇ ਫੇਰ ਲਗਾਇ ਦੀਏ। ਮੰਜੇ ਪਰ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਫੇਰ ਰਪਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਆਇ ਗਏ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਜੰਦਰਾ ਖੋਲਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾਇਕੇ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਹੈ ਸੀਖ ਤੁਮ ਕਹਾ ਗਏ ਬੇ ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾ ਬੋਲੇ, ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸੀਖ ਤੁਮ ਬੋਲਤਾ ਨਹੀਂ। ਹਮ ਤੁਮਕੇ ਬੁਲਾਤੇ ਹੈ ਕਿ ਤੁਮ ਕਹਾ ਗਏ ਬੇ ? ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਕੀ ਚਪੇੜ ਫਰੰਗੀ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪਰ ਮਾਰੀ ਜੋਰ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਦੜ ਧਰਤੀ ਪਰ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਟੋਪੀ ਭੀ ਦੂਰ ਜਾਇ ਪਈ। ਕ੍ਰੋਧ ਮੇਂ ਹੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਡਰ। ਬੱਧਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਕਾ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਾਂਗਾ ਜਾਮਾਂਗਾ।

ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਤੇ ਕਿਰਪਾ

ਇਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਤਿੰਨ ਬਿਆਹ ਕਰਾਏ ਲੜਕਾ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਇਆ। ਲਾਖਾਪਤੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਬਾ। ਉਸਨੇ ਭੀ ਸੁਣਕੇ ਸੋਭਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕਲਾਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਭੀ ਏਨਾ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੜਕਾ ਹੋਇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੱਛੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਦਰਸਨਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਰੋਜ ਆਇਕੇ ਮੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਰੋਜ ਆਂਦਾ ਹੈ ? ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਉਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਰਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਗੇ ਜੇ ਖੈਰ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਕਹਾ ਜਾਓ ਅਰਜ ਕਰ ਲਵੇ ਸਾਡਾ ਕੀ ਹਰਜ ਹੈ। ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋਇਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ। ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਅਰਜ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਬਿਆਹ ਕਰਵਾਏ

੧ ਇਸ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਰੰਗੀ ਰਾਮ ਸੀ।

ਹਨ ਲੜਕਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੱਲ ਤੁਮ ਆਪਣੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਕੋ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਂਣਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਤਿੰਨਾਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਕੋ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਇ ਦੇਇ ਏਨਾਂ ਕੇ, ਏਕ ਇਸ ਕੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਂਚ ਲੜਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਗਿਆਰਾ ਮਹੀਨਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜ ਲੜਕੇ ਕਠੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਬਰਮਾ ਦੇ ਲੋਕ ਰੰਗ ਦੇਖਕੇ ਅਸਚਰਜ ਰਹੇ। ਸਭ ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਕਿ ਬਡਾ ਬਲੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਕੈਸੀ ਕੁਦਰਤ ਬਰਤਾਈ ਹੈ।

ਉਹ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਫੇਰ ਆਇਆ। ਕੈਹਣ ਲਗਾ ਜੀ ਆਪਕਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੜਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੇਰੀ ਭਾਵਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਇ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਦੀਆ। ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਾਲੀ ਬੱਘੀ ਜੇਹੜੀ ਚਾਰ ਘੋੜੇ ਵਾਲੀ ਸੀ ਲੈ ਆਇਆ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਕਿਸ ਕੰਮ ਹੈ। ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸਾਭਣ ਕੋ ਆਦਮੀ ਨੌਕਰ ਰਖ ਦੋਂਦਾ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ ਮੇਰੀ ਇਤਨੀ ਅਰਜ ਤਾਂ ਮੰਨੋ ਮੈਂ ਆਪ ਅੱਠੀ ਦਿਨੀਂ ਬੱਘੀ ਲਿਆਮਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰਾਜੀ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਅੱਠੀ ਦਿਨੀਂ ਬੱਘੀ ਲਿਆਵਣੀ ਚਾਹੇ ਚੜ੍ਹਨ ਚਾਹੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ। ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਸੈਲ ਕਰਾਇਕੇ ਫੇਰ ਛਡ ਜਾਣਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਕੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜ ਮਣ ਆਟਾ ਪਕਾਇਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਕੋ ਛਕਾਇ ਦੇਣਾ।

ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ

ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਫੇਰ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਓਥੇ ਭੀ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਤੂੰ ਚਲਾ ਜਾ ਦੇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁਧ ਕਰ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਕਿੱਲ ਹੱਥ ਆ ਗਏ। ਕਿੱਲ ਠੋਕ ਠੋਕ ਲਕੜੀ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਵਿਚ ਗਲੀ ਕਰ ਲਈ। ਫੇਰ ਜਿਆਦੇ ਕਰ ਲਈ, ਪੈਰ ਪੈਣ ਜੋਗੀ ਹੋਈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਢੱਕ ਦੇਣੀ ਕਿ ਨੱਠੇ ਫਿਰਦੇ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਪੈਰ ਨਾ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੀ ਉੱਪਰ ਤੇ ਖੇਲ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਬਣੇਂਦਾ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਕੇ ਮੁੱਕਾ ਮਾਰਕੇ ਨੱਸੇ ਤਾਂ ਪੈਰ ਉਸ ਮੇਰੀ ਮੈ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਪਿੰਨੀ ਕੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਕੀ ਹੱਡੀ ਨੰਗੀ ਹੋਇ ਗਈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੱਜਕੇ ਜਾਇਕੇ ਲੱਤ ਕੱਢੀ ਲਕੜ ਬਢਕੇ। ਫੇਰ ਓਮੇਂ ਨਸਣੇ ਲਗੇ। ਜੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ ਬੰਨਣੀ ਤਾਂ ਖਹਲ ਦੇਣੀ। ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜੀ ਹੋਏ।

ਮੋਟੇ ਫੱਟ ਸੀ ਬੰਗਲੇ ਕੇ ਓਹ ਭੀ ਤੇੜ ਫੇੜਕੇ ਫੁਕਣੇ ਲਗੇ। ਰੋਜ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬੀ ਬਾਅਦ ਐਸਾ ਸਰੀਰ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ ਮਲੂੰ ਹੋਵੇ। ਚੰਦਾ ਮਹੀਨੇ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ।

ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮਰਗੋਈ ਭੋਜਿਆ

ਜੇ ਹਕਮਨਾਮੇ ਆਏ ਥੇ ਤਿਨਾਂ ਵਿਚ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਪੜਨੇ ਕਾ ਹਕਮ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਨੇਮ ਸੇ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਪਾਠ ਕਈ ਲਗੇ ਕਰਨ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਦੇ ਰਡਿਆਂ ਥੀਂ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਦਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਖਵਰ ਲੈ ਆਓ ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ ਕਿਥੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈਂ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੇਵੇ। ਦੋ ਸਰੀਰ ਅਛੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈਂ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਚਿਠੀ ਭੇਜੀ ਕਿ ਤੂੰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਵੇ ਕੰਮ ਹੈ। ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਲਕਵਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਬਚਨ ਮੰਨਕੇ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ। ਦੀਦਾਰ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਸੀਸ ਰੱਖਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੈਨੂੰ ਲਕਵਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ? ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰਾਜੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਲਕਵਾ ਹਟ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਗੋਂ ਅਗਲਾ ਭੀ ਵਿੰਗ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਜਾਇਕੇ ਖਬਰ ਲਿਆਵੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਥੇ ਹੈਨ। ਜਦੋਂ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਲਗਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਹਾ ਸੀ ਕਿ ਲਕਵੇ ਕਾ ਸੀਸਾ ਦੇਖਕੇ ਜਾ। ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਲਕਵੇ ਕੇ ਸੀਸੇ ਸੇ ਤੇਜ ਹੈ। ਜਾਂ ਆਇਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ, ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ।

ਕਲਕੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ

ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੇਵੇਂ ਰੇਲ ਪਰ ਚੜਕੇ ਕਲਕੱਤੇ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਅੱਗੇ ਮੁਕਬਲ ਸਪੈਦਪੋਸ਼ ਮਿਲਿਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਆਏ ਹੋ ਏਸ ਦੇਸ ? ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਆਏ ਹੈਂ। ਕਹਾ ਕਿ ਕਿਥੇ ਜਾਮੋਂਗੇ ? ਕਹਾ ਕਿ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਮੇਂ ਜਾਵੇਂਗੇ। ਸਪੈਦਪੋਸ਼ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਕੀ ਦੱਸੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਕਹਾ ਕੇ ਪੁੱਛੋ, ਤਾਂ ਮੁਕਬਲ ਨੇ ਕਹਿਆ ਚਰਾਂਗਦੀਨ ਹੋਲਦਾਰ ਕੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਕਹਾ ਕੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਮੁਕਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ।

੧ ਸਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸਿਰਹਾਲੀ ਜਿ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

੨ ਸ੍ਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ।

੩ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰ ਦਲ ਸਿੰਘ ਸਿਰਹਾਲੀ ਦਾ ਨਾਲ ਮਰਗੋਈ ਗਿਆ ਸੀ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਰੰਡਿਆ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਕੁਕਾ ਮੁਵਮੈਂਟ-ਫਰੀਡਮ ਸਟੂਡਨਟ ਇਨ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਨਾ ੧੨੧ ਤੋਂ ੧੨੩।

ਇਕ ਬਾਗ ਸੀ ਤਿਸ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਜਾਇ ਕੀਤਾ।^੧ ਰਾਤ ਕੱਟੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਹਾਜ਼ ਚੜੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਜਹਾਜ਼ ਰੰਗੂਨ ਜਾਇ ਲਗਾ।

ਰੰਗੂਨ ਪੁੱਜੇ

ਜਾਂ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਗਲੇ ਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ ਉਸਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਚਲੋ। ਜਾਂ ਬੰਗਲੇ ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਅਗੇ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਆਦਮੀ ਤੁਰੇ ਆਂਦੇ ਸੇ। ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘ ਆਇਕੇ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਅਰ ਮਿਲਦੇ ਥੇ ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਥੇ ? ਕਿਥੇ ਹੈਨ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲਗੇ ? ਏਕ ਮਦਰਾਸੀ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਹਿਰੇ ਪਰ ਥਾ। ਉਸਨੂੰ ਅਕੇਲਾ ਕਰਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਥੇ ਹੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੋ ਸਪਾਹੀ ਨਾਲ ਗਿਆ ਸੀ ਸੋ ਮੁੜ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਰਗੋਈ ਕੇ ਟਾਪੂ ਮੇਂ ਹੈਨ।

ਮੈਲਮੀਨ ਗਏ

ਐਤਨੀ ਖਬਰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੰਘ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਚੜੇ, ਮੈਲਮੀਨ ਮੇਂ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਬਾਬਿਆ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।^੨ ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਸਾਰਾ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਏਕ ਮੈਲਵੀ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮਰਗੋਈ ਕੇ ਟਾਪੂ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਖੁਬਸੂਰਤ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਮਰਗੋਈ ਹੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ।

ਮਰਗੋਈ ਵਿਚ

ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਚੜੇ, ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਜਹਾਜ਼ ਮਰਗੋਈ ਜਾਇ ਲੱਗਾ। ਅਗੇ ਪੁਲਸ ਆਈ ਜਹਾਜ਼ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਕੇ। ਅੱਧੀ ਪੁਲਸ ਜਹਾਜ਼ ਕੇ ਉਪਰ ਅੱਧੀ ਹੇਠਾਂ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਗੇ ਕਿ ਜਿਸ ਰੋਜ਼ ਸੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮਰਗੋਈ ਕੇ ਟਾਪੂ ਮੇਂ ਗਏ ਸੇ ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਏਹ ਹੁਕਮ ਥਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸਕੇ ਹਵਾਲਾਤ ਮੇਂ ਦੇ ਦੇਣਾ। ਅਰ ਏਤਨਾ ਹੁਕਮ ਥਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਮਰਗੋਈ ਕੇ ਟਾਪੂ ਮੇਂ ਨਾ ਵੜੇ। ਜੇ ਆਵੇ ਭੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਰਾਤ ਹਵਾਲਾਤ ਮੇਂ ਰੱਖਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਚਾੜਕੇ ਪਿੱਛੇ ਭੇਜ ਦੇਣਾ। ਰੰਗੂਨ ਅਤੇ ਮਰਗੋਈ ਏਹ ਹੁਕਮ ਥਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਆਦਮੀ ਜਹਾਜ਼ ਪਰ ਨਾ ਚੜੇ। ਏਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸਾਰੇ ਟਾਪੂਆਂ ਮੇਂ।

੧ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਗੁਰਦੁਆਰਾ। (ਇਸਨੂੰ ਸੰਗਤ ਆਖਦੇ ਹਨ) ਸਿਆਲਦਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਪੇੜਾਂ ਦੇ ਖੁਰਮਟ ਵਿਚ ਖੁਹੀ ਵੀ ਹੈ।

੨ ਮੈਲਮੀਨ ਵਿਖੇ ਸੁਬਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਬਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਿੰਘ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਨ।

ਜਿੱਧਰ ਪੁਲਿਸ ਸੀ ਸਿੰਘ ਉਹ ਪਾਸਾ ਛੱਡਕੇ ਦੂਏ ਪਾਸੇ ਉਤਰਨੇ ਲਗੇ। ਕਿਸਤੀ ਉਤਰਕੇ ਮਸ਼ੂਲ ਦੇਣ ਲਗੇ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਇਆ ਤੇ ਸਿੰਘ ਤੁਰੇ। ਮਗਰ ਸਪਾਹੀ ਭੇਜਿਆ ਖੁਫੀਆ ਤੌਰ। ਕਹਾ ਕਿ ਜਾਇਕੇ ਦੇਖ ਕਿਥੇ ਰੁਕਦੇ ਹੈ, ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੈ, ਕਿਸ ਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਏਕ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਉਮਰ ਕੈਦੀ ਬਾ ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਉਸ ਕਲ ਚਲੇ। ਚੁਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾਇਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਕਾ ਮਕਾਨ ਕੇਹਤਾ ਹੈ? ਉਸ ਬੰਗਾਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਥੇ ਤੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਆਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਪੁਛਾ ਕਿ ਕਿਤਨੇ ਚਿਰ ਕੇ ਆਏ ਹੋਏ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਦ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਕੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਹੋਏ ਹੈ, ਏਕ ਅਗੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੀਂਹਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਕਹਾ ਕਿ ਦੇ ਤਾ ਸਾਡੇ ਵਾਕਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਹਤਾ ਅਕੱਲਾ ਹੈ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਬੰਗਾਲੀ ਨੇ ਰਸਤਾ ਦੱਸ ਦਿਤਾ। ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਕੇ ਜਾਇ ਮਿਲੇ। ਉਸਨੇ ਬਡਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ, ਬਠਾਇਆ। ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਕੀ ਖਬਰ ਦੱਸੀ ਸੁਣੀ। ਸਿੰਘਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਕੀਤਾ ਛਕਿਆ।

ਉਸ ਗੁਪਤ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਆਇ ਖਬਰ ਦਿਤੀ। ਏਕ ਹੌਲਦਾਰ ਏਕ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੇ ਸਪਾਹੀ ਆਏ। ਸਿੰਘਾ ਸੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਸੀ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਏ ਹੋ? ਸਿੰਘਾ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹੈ। ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਿੰਘਾ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪਿੰਡ ਜਿਲਾ ਲਿਖਾਇਆ, ਨਾਮ ਭੀ ਲਿਖਾਏ। ਸਪਾਹੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾ ਮੀਂਹਾ ਸਿੰਘ ਚਲਿਆ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ। ਬੰਗਾਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਿੰਨ ਫੇਰੀ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੁਲਾਇਆ। ਸਪਾਹੀਆ ਕੇ ਸਬਬ ਸੇ ਨਾ ਬੋਲਿਆ, ਅਗੇ ਕੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਦੂਜੀ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਆਇਆ। ਫੇਰ ਭੀ ਨਿਰਾ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਮੀਂਹਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪਾਹੀ ਸੇ ਜਾਇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਪਤਾਨ ਕਾ ਬੰਗਲਾ ਕਿਹਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਲ ਲੈ ਤੁਰਿਆ। ਅਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬੰਗਲੇ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਗਏ ਤਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਖਵਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਆਏ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਹਾੜ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਆਇ ਜਾਵੇ। ਸਪਾਹੀ ਕਹੇ ਕਿ ਏਧਰ ਆਓ ਅੰਦਰੋਂ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਜੇ ਏਹ ਮਲੇਫ਼ ਚਲਿਆ ਜਾਏ ਤਾ ਮੈਂ ਬੋਲਾ ਨਾਲੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਂ ਪਰ ਸਪਾਹੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਫਰੰਗੀ ਕੋਲ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਥੇ ਨੌਕਰੀ ਕੀ ਕੋਈ ਜਗਾ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੀਂਹਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਮੈਦਵਾਰਾਂ ਮੇਂ ਰੱਖ ਲਵੇ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੜੇ ਫਰੰਗੀ ਸੇ ਪੁਛਕੇ ਦਸਾਂਗੇ। ਏਤਨੇ ਮੇਂ ਬਡਾ ਫਰੰਗੀ ਆਇ ਗਿਆ। ਤਾ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਮਾਂਗਤਾ ਹੈ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੇਰ ਆਟਾ ਮਾਂਗਤੇ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਨੌਕਰੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਮੀਂਹਾ ਸਿੰਘ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਅਸੀਂ ਬੇਖਰਚ ਹੈਂ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਰੰਗੂਨ ਨਾ ਮਿਲੀ ਨੌਕਰੀ ? ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੰਗੂਨ ਮੇਂ ਜਗਾ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਮੋਰਮਈ ਨਾ ਮਿਲੀ ? ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਬਤਾਓ ਜਿਸਸੇ ਪਛਿਆ ਸੀ ? ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੋ ਉਮੈਦਵਾਰਾਂ ਸੇ ਪਛਿਆ ਸੀ। ਓਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਥੇ ਜਗਾ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਕ ਹੌਲਦਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਥਾ, ਤਿਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਪਾਈ ਕਿ ਮਰਗੋਈ ਕੋ ਟਾਪੂ ਵਾਲਾ ਫ਼ਰੰਗੀ ਚਾਹ ਕੋ ਰਖਦਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਆਦਮੀ ਕੋ। ਨਮਾ ਟਾਪੂ ਹੈ ਓਥੇ ਜਾਵ। ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਨਾਮ ਸੁਣਕੇ ਆਏ ਹੈਂ। ਅਗੋ ਜੋ ਰਜਾਇ ਹੈ ਧੁਆਡੀ ਸੇ ਕਰੋ।

ਆਪਣੀ ਕਚੈਹਰੀ ਮੇਂ ਫ਼ਰੰਗੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਨਾਮ ਜਿਲਾ ਪਿੰਡ ਸਭ ਲਿਖ ਲਿਆ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮਕੋ ਮਲੂਮ ਹੈ ਕਿ ਯਹਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਲੂਮ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਰੱਜ ਸੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਏਸ ਜਗਾ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦਿਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਦਮੀ ਕੋ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਰਖਣੇ ਕਾ। ਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋ ਔਣੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਏਸ ਟਾਪੂ ਮੇਂ। ਤੁਮਕੋ ਮਲੂਮ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਤੁਮ ਜਾਨਤੇ ਹੋ ਉਸਕੋ? ਸਿੰਘਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੈਂ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਮਨੇ ਉਸਕੋ ਸਾਬ ਬਾਤ ਕਰੀ ਤਾਂ ਤੁਮਕੋ ਭੀ ਉਸਕੋ ਸਾਬ ਰਹਿਣਾ ਪੜੇਗਾ। ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਜਾਣਾ ਹੈ ਓਧਰ। ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲ ਕੋ ਦਸ ਬਜੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ ਮੈ ਬਠਾਏ ਜਾਮੇਗੇ ਸਰਕਾਰ ਕਰਾਇਆ ਦੇਵੇਗੀ।

ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਆਇਆ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੇਖਕੇ ਤਿੰਨ ਵੇਰੀ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਦੀਦਾਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਡੇਰੇ ਜਾਇਕੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਏਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕੱਲ ਕੋ ਜਹਾਜ ਪਰ ਚੜਾਇ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਏਡੀ ਦੂਰ ਭੀ ਆਏ, ਖਰਚ ਭੀ ਕੀਤਾ, ਫੇਰ ਵੀ ਨਾ ਦੀਦਾਰ ਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣਿਆ। ਨਾਲੇ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਝੱਲੀ।

ਦੀਵੇ ਬਲੇ ਥੀ ਬਾਦ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਕਰੇ ਸੇ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਦਰਸਨ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਏਥੇ ਔਣਾ ਬਿਅਰਥ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੋਵੇ ਦੀਦਾਰ ਤਿਵੇਂ ਕਰੀਏ। ਦਸਤਾਰ ਉਤਾਰੀ। ਚਾਦਰ ਉਤਾਰੀ। ਸੀਸ ਪਰ ਪਰਨਾ ਗਲੇ ਮੇਂ ਕੁੜਤਾ ਹੇਠ ਕਛਹਿਰਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਤੁਰਿਆ। ਮਨ ਮੇਂ ਏਹੁ ਕਹੇ ਕਿ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇਰਾ ਦਰਸਨ ਹੋਵੇ। ਜਾਂ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਅਗੋ ਗਾਰਦ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਓਹੀ ਸਿੱਖ ਹੈ ਜੋਹੜੇ ਆਏ ਸੀ। ਮਗਰ ਸਪਾਹੀ ਖੁਫੀਆ ਤੌਰ ਹੋਏ। ਬਜਾਰ ਮੇਂ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ

ਕਦੇ ਕੋਈ ਸੌਦਾ ਪਛੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸੌਦਾ ਪਛੇ। ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਕਾ ਧੜ ਗੱਡਿਆਂ ਬਿਚ ਸੀ, ਤੁਰਕਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਤਾਂ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਧੜ ਕਾ ਦਾਹ ਭੀ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਕਰ ਦੀਆ ਸੀ। ਪਹਿਰੇ ਤੁਰਕਾਂ ਕੇ ਲਗੇ ਹੀ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਕੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾ ਆਏ। ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਹੈ।

ਏਤਨੇ ਮੇਂ ਸਪਾਹੀ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਛ ਹੇਠ ਖਲੇ ਗਿਆ, ਸਪਾਹੀ ਅਗੇ ਕੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਏਕ ਸਪਾਹੀ ਅਗੇ ਤੇ ਹੋਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਬਦ ਯਾਦ ਕੀਤਾ - ਅਖੀਂ ਘੱਟਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਡੱਟਾ। ਬਿਰ ਬਿਰ ਤਕੇ ਬੋਲ ਨਾ ਸਕੇ। ਤਾਂ ਓਹ ਭੀ ਸਪਾਹੀ ਲੰਘ ਗਿਆ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਨੂੰ ਆਇਆ।

ਪੈਹਰੇ ਬਾਲੇ ਦੇਮੇਂ ਸਪਾਹੀ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਟਹਿਲਦੇ ਹੈਂ। ਪਹਾੜ ਕੀ ਤਰਫ ਸੇ ਹੋਇਕੇ ਜਾ ਪੈਹਰੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਫੇਰਿਆ ਦੁਜੇ ਨੇ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਫੇਰਿਆ ਤਾਂ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਫੁਰਤੀ ਸੇ ਜੰਗਲੇ ਕੋਲ ਆਇਕੇ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਟਿਕਾਇਕੇ, ਸੋਟੀ ਪਰ ਪੈਰ ਧਰਕੇ ਜੰਗਲੇ ਨੂੰ ਹਥ ਪਾਇਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਬੜਿਆ। ਪੰਜ ਹਥ ਜੰਗਲਾ ਉਚਾ ਸੀ। ਟੱਟੀਖਾਨੇ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਇਕੇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਜਾਂ ਪੰੜੀਆਂ ਚੜਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਲਾਲਟੈਨ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਉਪਰ ਕੋਈ ਚੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਕੋਠੜੀ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੀ ਥੀ ਤਿਸ ਵਿਚ ਜਾਇ ਬੜਿਆ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਕਿ ਕੌਨ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹਾਂ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਨ ਨੂੰ ਧੁਆਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ਾ ਮਾਰੀਆ ਸੀ ਕਿ ਏਧਰ ਆਇਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰ ਲਵੇ, ਹੁਣ ਆਇਆ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਸੇ ਰੰਗੂਨ ਕੱਢਿਆ। ਰੰਗੂਨ ਸੇ ਮਰਗੋਈ ਭੇਜਿਆ। ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਕੱਢਣ ਕੇ ਆਏ ਹੋ? ਫੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਔਣੇ ਕੀ ਖਵਰ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਦੇ ਸੀ। ਬਰਾਂਡੇ ਸੇ ਨਿਕਲਕੇ ਚੁਲਾ ਕੀਤਾ। ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਸ ਚਰਨਾ ਪਰ ਸੀਸ ਰੱਖਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਕੋਠੜੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਰਹੇ। ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਧੜਕਾ ਹੋਇਆ ਕੇ ਜੇ ਮੈਂ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੁਣ ਲਵੇਗਾ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਥੇ ਕਈ ਬੋਲੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ ਤੂੰ ਧੜਕਾ ਨਾ ਕਰ। ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀਆ, ਛਕਿਆ।

ਬਖਸ਼ ਲਏ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋਇਕੇ ਬੈਠੇ। ਜਲ ਕਾ ਚੁਲਾ ਭਰਕੇ ਸੁੱਟੀ ਗਏ ਜੈਸੇ ਅਹਤੀ ਪਾਈਦੀ ਹੈ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸੇ ਘਿਓ ਲੈ ਆਓ। ਨਾਨੂੰ ਨੇ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਜਬਾਬ ਦੀਆ ਕਿ ਹੈ ਨਹੀਂ ਘਿਓ ਵਰਤ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਦੇ ਦੀਆ। ਲਿਆਇਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਅਗੇ ਧਰਿਆ। ਏਕ ਪਰਨਾ ਦਿਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਾੜ ਦਿਓ। ਉਂਗਲ ਉਂਗਲ ਪਰਨਾ ਪਾੜਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭਿਉਂਕੇ ਘਿਓ

ਨਾਲ ਲਕੜੀ ਪਰਕੇ ਫੁਕ ਦੇਵਣ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕੁਝ ਪੜੀ ਕੀ ਜਾਵਣ ਪਤਾ ਕੁਝ ਨਾ ਲਗੇ ਕੀ ਪੜਦੇ ਹੈ। ਅਹੁਤੀ ਕੇ ਵੇਲੇ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਗੇ ਵੀ ਭਜ ਰਾਏ ਸੇ ਤੈਨੂੰ ਮਲੂਮ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਮਲੂਮ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੁਨੀਂ ਚੰਦ ਨਾਲ ਨਸੇ ਸੇ ਤੁਸੀਂ। ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਬਖਸ਼ੀਏ ਜੀਆਂ ਕੇ। ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗੀ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਬਖਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ। ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਬਖਸ਼ੀਏ। ਜੇ ਏਸ ਚੋਲੇ ਮੇਂ ਬਖਸ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਹੋਣੀ। ਬਖਸ਼ ਲਵੇ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਾਹ ਖੜੀ ਕਰਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। 'ਬਖਸ ਲਵੇ, ਬਖਸ ਲਵੇ। ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਏਹ ਦਾਨ ਦਿਤਾ ਹੈ।'

ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਏਥੇ ਆਇਆ ਹੈਂ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਆਵੇਗਾ। ਜੇ ਆਉਂਗਾ ਤਾਂ ਦਰਸਨ ਨਹੀਂ ਹੋਉਂਗਾ। ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਰਸਨ ਹੋਉਂਗਾ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦੇਖ ਲਵੀਂ। ਤੈਂ ਭਜਨ ਨਹੀਂ ਲੀਤਾ? ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਬਖਸ਼ੇ ਨਾਮ। ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਕੰਨ ਵਿਚ ਭਜਨ ਸੁਣਾਇਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਭਾਈ ਏਥੇ ਹੀ ਰਹੁ ਜੇੜੇ ਅਗਲੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ਸੇ ਅਛੇ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਰਖਾਂਗੇ। ਏਹ ਦੋਮੇਂ ਨਹੀਂ ਰਖਣੇ ਕੀ ਲੋਕ ਹੈਂ। ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਦੋਮੇਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੈਂ। ਏਤਨੇ ਕੁ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਏਤਨੇ ਮੇਂ ਦਿਨ ਚੜ ਗਿਆ।

ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ

ਸਾਮਣੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਚਾਰ ਸਰੀਰ ਹੈਂ। ਉਸਨੇ ਹੌਲਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਦਰ ਚਾਰ ਸਰੀਰ ਬੈਠੇ ਹੈਂ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਦੇਖਕੇ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚਲੇ ਤੁਮ। ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਕਹੇ ਬਿਨਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾ ਹਾਂ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰੁਖਸਤ ਲੈ ਦਿਓ ਕਿ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਲੇ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੌਲਦਾਰ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਲਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਕੀ ਆਹਦਾ ਹੈਂ ਅਸਾ ਤੇ ਏਥੇ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਜਾ ਗੋਰੇ ਕੇ ਕਹੁ ਏਥੇ ਆਇਕੇ ਦੇਖ ਲਵੇ ਜੁਆਈ ਨੂੰ। ਹੌਲਦਾਰ ਅਧੀਨ ਹੋਇਕੇ ਕੈਹਣ ਲਗਾ ਸਾਡਾ ਨਾਮਾ ਕਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸਜਾ ਦੇਣਗੇ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਧੀਨ ਹੋਇਕੇ ਕਹਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸੇਂ ਰੱਖਣ ਤਿਸੇਂ ਰਹਿਣਾ। ਜੇ ਪੁਛਣ ਅੰਦਰ ਕਿਉਂ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਆਖਣਾ ਕਿਸੇ ਕੀ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਯਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਰਾਏ ਥੇ ਸੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੀ ਠੱਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਸੱਚੀ ਕੈਹ ਦੇਵੀ।

੧ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨੰਦੂ ਲਾਲ ਬਾਹਮਣ।

ਹੋਲਦਾਰ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਅਗੇ ਗੋਰਾ ਕੀ ਆਇ ਰਿਆ। ਓਥੇ ਹੀ ਪੁਛਾ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਫੜਿਆ ਹੈ? ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬੰਗਲੇ ਸੇ ਫੜਿਆ ਹੈ ਪੁਛਾ ਕਿ ਵੈਲ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤੁਮ ਅੰਦਰ ਗਏ? ਕਹਾ ਕਿ ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਗਏ। ਪੁਛਾ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਗਏ? ਪੈਹਰੇ ਵਾਲੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਥੇ? ਕਹਾ ਕਿ ਪੈਹਰਾ ਟਹਿਲਦਾ ਜਾਗਦਾ ਸੀ। ਪੈਹਰੇ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਰਤੀ ਨਾਲ ਪਹਾੜ ਕੀ ਤਰਫੋਂ ਹੋਇਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਬੜਿਆ ਜੰਗਲਾ ਟੱਪਕੇ। ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪੁਛਾ ਕਿ ਕੀ ਕਸਬ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਪੁਛਾ ਤੁਮਾਰੀ ਜਾਤ ਕੌਣ ਹੈ? ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਤ ਹਮਾਰੀ ਏਕ ਹੈ, ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਖੇਤੀ ਕਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਰਜੀ ਕਾ ਕਾਮ ਕਰ ਲੀਆ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਿਸਤਰੀ ਕਾ ਕਾਮ ਕਰ ਲੀਆ। ਜੇਹੜਾ ਕੰਮ ਦੇਖਿਆ ਸੋਈ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ

ਫੇਰ ਬਡੇ ਫਰੰਗੀ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦੀਆ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤੁਮ ਅੰਦਰ ਗਏ ? ਕਹਾ ਕਿ ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਗਏ। ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਤੇ ਕੈਹਤੇ ਥੇ ਕਿ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਜਾਏ, ਨੌਕਰੀ ਕੇ ਆਏ ਹੈ? ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਏਸੇ ਨੌਕਰੀ ਕੇ ਆਏ ਸੇ, ਸੋ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਪੁਛਾ ਤੁਮ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਲਿਆਏ ਹੋ? ਕਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਚਿੱਠੀ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਮੈਂ ਜੇ ਸਾਢੇ ਤੀਨ ਹਥ ਚਿੱਠੀ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਹਵਾਲਾਤ ਮੇਂ ਦੁਆਇ ਦੀਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਕੇ ਜਹਾਜ ਪਰ ਚੜਾਕੇ ਮੇਰਮਈ ਆਨ ਉਤਾਰਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪੁਛਾ ਕਿ ਯੇ ਤੁਮਾਰੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ ? ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕਲਕੱਤੇ ਸੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੜਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਕੋ ਛੋਡ ਦੀਆ।

੧ ਸਾਲ ੧੮੮੦ ਦੇ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੂਸ ਦੇ ਜ਼ਾਰ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਸ਼ਕੰਦ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਰੂਸ ਦੇ ਜ਼ਾਰ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਬਰਮਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਬਰਮਾ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪਾਸ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਬਰਦੀ ਵੀ ਹੈ ਸੀ। ਉਹ ਬਰਦੀ ਪਾ ਕੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਬਰਮਾ ਗਏ ਸਨ। ਰੂਸ ਦੇ ਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸਖਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਰੂਸੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਤਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਪਕੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਦੀ ਚੋਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪੱਤਰ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਪਕੜੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ, ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਉਸ ਪੱਤਰ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਸੀ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 'ਕੂਕਾ ਮੁਵਮੈਂਟ, ਫਰੀਡਮ ਸਟਰਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ' ਦਾ ਪੰਨਾ ੧੨੦-੧੨੪ ਦੇਖੋ।

੨ ਸੰਤ ਸਿੰਘ।

ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੋ ਜੱਜ ਦੇ ਲੈ ਗਏ। ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮਕੋ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਜਾਓਗੇ ਤਾਂ ਤੁਮਕੋ ਭੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਬੜਿਆ, ਹੁਕਮ ਅਦੁਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੇਰਾ ਪੈਕੰਬਰ ਹੋਵੇ ਯਾ ਤੇਰਾ ਪਿਉ ਹੋਵੇ ਤੂੰ ਨਾ ਜਾਵੇ ਮਿਲਨੇ ਕੋ? ਤੂੰ ਭੀ ਦੇਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ਮੈਂ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਓਸ ਫ਼ਰੀਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਾਓ ਤੁਮ ਕੋ ਰੁਖਸਦ ਹੈ। ਤਾਂ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਇਆ ਕਲਕੱਤੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਮੈ।

ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਸਾਰਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਸੁਣਕੇ ਹਰੇ ਹੋਏ। ਖਵਰ ਹੋਈ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਰਗੋਈ ਕੇ ਟਾਪੂ ਮੇਂ ਹੈਨ।

ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਿਆ

ਜਾਂ ਮਰਗੋਈ ਕੇ ਟਾਪੂ ਮੇਂ ਜਾਇਕੇ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਇਆ ਤਾਂ ਏਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਸ ਕਾ ਬੱਬਾ ਭਰਕੇ ਅਗਨੀ ਲਗਾਇ ਦਿਤੀ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਖੀ ਤੇ ਕਹਿਆ ਜੋ ਨਾ ਬੁਝਾਈ ਤਾਂ ਅਗਨੀ ਲਗ ਜਾਏਗੀ ਬੰਗਲੇ ਨੂੰ। ਜਾਂ ਬੁਝਾਉਣ ਨੂੰ ਅਗੋਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੜਕੇ ਮਾਰਨੇ ਲਗੇ। ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਪਰ ਚੋਕੇ ਮਾਰੇ। ਦਾਗ ਪੈ ਗਏ। ਪਿੰਡਾ ਜਲ ਗਿਆ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚਲਿਆ ਜਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਨੂੰ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕਾ ਭੀ ਚਿਤ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਰੋਜ ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਕਿ ਚਲਿਆ ਜਾਹ। ਤਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਜੋਗ ਹੈ। ਫ਼ਰੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗੋਂ ਈ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਢਣੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੇ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਫ਼ਰੀਰੀ ਨੇ ਭੀ ਦੇਖਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਚਲੇ ਜਾਓ ਦੇਸ ਨੂੰ, ਤੁਮਕੋ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਕਰੋ। ਜਹਾਜ ਪਰ ਚਾਹੜ ਦੀਆਂ ਸੈ ਦੇਸ ਆਇ ਗਿਆ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਕੱਲੇ ਹੀ ਰਹੇ।

੧ ਮੀਂਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ (ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨਹੀ) ਨੂੰ ਮੇਲਮੀਨ ਵਿਖੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਰੁਖਸਦ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

੨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਾਰ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਸੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਣੇ ਕਾ ਸਾਂਗ' ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਰ ਕਟਾਈ ਵਾਸਤਵਿਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੇਵਲ 'ਸਾਂਗ' ਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਣ ਲਈ। ਬਰਮਾ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਭਰੀਆਂ ਹਨ ਕਿ 'ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਗਲੇ ਨਹੀਂ ਹੈ'। ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ' ਅਤੇ ਮਰਗੋਈ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰਨ ਲਗਿਆਂ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕੁਕਾ ਮੁਵਸਿੱਟ ਫਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਾਸਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ-ਪੰਨਾ ੮੬-੮੭, ਹੋਮ ਚੁਡੀਸੀਅਲ ਬੀ, ਮਾਰਚ ੧੮੮੨, ਨੰ. ੮੨-੮੪ ਅਤੇ ਹੋਮ ਚੁਡੀਸੀਅਲ ਬੀ ਜੂਨ ੧੮੮੨, ਨੰ. ੨੩੬-੨੪੦

੩ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ੧੪ ਨਵੰਬਰ ੧੮੮੧ ਈ. ਨੂੰ ਮੇਲਮੀਨ ਤੋਂ ਕਲਕੱਤੇ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਦੇਸ ਆਏ ਤੇ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਇਨਾਮ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ? ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਮੇਂ ਕੀ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਭੈਣੀ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਨਾ ਕੋਈ ਕੂਕਾ ਤੁਮਾਰੇ ਪਾਸ ਆਵੇ ਨਾ ਤੁਮ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਜਾਓ।

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੜਨੇ ਲਗੇ। ਬਾਬਾ ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੌੜਾ ਕਾ ਦੁਬਾਰੇ ਮੇਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਓਸ ਥੀ ਤੁਕ ਅੱਖਰ ਪੁਛ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਆਪ ਭੀ ਪੜਕੇ ਕਈ ਭੋਰ ਪਾਏ। ਖੁਲੇ ਪਾਠ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ।

ਕਾਣਾ ਹੌਲਦਾਰ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਬੱਸੀਆਂ ਕਾ ਆਇਆ। ਉਹ ਨਰਮ ਸੀ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਗੁਪਤ ਹੋਇ ਰਹੇ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਭੀ ਜੋ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਔਂਦੇ ਹੈ ਪ੍ਰੇਰ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਲਈ ਔਂਦੇ ਹੈ। ਧਰਮ ਬਧਣੇ ਲਗਾ ਪਾਪ ਘਟਣੇ ਲਗਾ।

ਲੇਖਕ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ

ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਏਹ ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਮੂਰਤੀ ਧਾਰੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਗਰੀਬ ਸਾਧ ਹੈ। ਏਕ ਪਰਨਾ ਤੀਨ ਹਾਥ ਕਾ ਤੇ ਦੋ ਕਛਹਿਰੇ ਤਿੰਨੋਂ ਬਸਤਰ ਸੇ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਕੁਝਤਾ, ਚਾਦਰ, ਪੈਰਾ ਨੂੰ ਜੋੜਾ ਤੇ ਸੀਸ ਕੇ ਪਰਨਾ ਦੀਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਜੋ ਬਸਤਰ ਪਾਟੇ ਸੇ ਸਾਥੋਂ ਲਵੇ। ਭਜਨ ਕਰੋ, ਬਾਣੀ ਪੜੋ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਾ ਐਸਾ ਮਨ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਘਰ ਕੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅੰਦਰ ਕੀ ਜਾਣ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਮਜਬੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਾਓ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਅੱਕ ਪੁਟਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਉਸ ਕੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕੰਮ ਕਰੰਟਾ।

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲੇਖਕ) ਨੇ ਕਈ ਭੇਖ ਦੇਖੇ, ਸਾਂਤ ਨਾ ਆਈ। ਸੁਥਰਾ ਪਰਮਹੰਸ ਨਾਗਾ ਭੀ ਹੋਇਆ। ਮੋਨ ਭੀ ਧਾਰਿਆ। ਫੇਰ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਹਾਂਵਾਕ ਦਾ ਭੀ ਲੀਆ। ਏਤਨੋਂ ਭੇਖ ਛਿਰਿਆ ਪਰ ਸਾਂਤ ਨਾ ਆਈ। ਹਾਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਲਿਆ ਚੇਤ ਚੰਦੇ ਪਰ ਸੰਮਤ ੧੯੩੯।

ਸਵਾ ਲੱਖ ਵਰਨੀ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦੀ

ਸੈਣ ਭਾਦ੍ਰੋਂ ਮੇਂ ਸਵਾ ਲੱਖ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀਆਂ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਵਾਂ ਵਿਚ ਵਰਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਪਰ ਬਿਘਨ ਪੜਨੇ ਸੇ ਫਲ ਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਭੋਗ ਸਵਾ ਲੱਖ ਵਰਨੀ ਕਾ ਪਿਆ ਉਸ ਦਿਨ ੫) ਰੁਪਏ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੀਤਾ

ਅਯੋਗ ਬਾਰਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਫੱਤੇਵਾਲੀਏ ਨੇ ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਨੇ ਨੂੰ ਪੱਚੀ ਰੁਪਯੇ ਦਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੀਤਾ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੇਦੀ ਕੇ ਤੋੜ ਦਿਓ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਇਕੇ ਤੋੜ ਕੇ ਚੌਹਾ ਪਾਸਿਆਂ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤੀ। ਫੇਰ ਬੇਦੀ ਗੱਡੀ। ਅਸਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ। ਹਮਨ ਹੱਟੇ ਲਗਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣਨੇ ਲਗਾ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਰੰਗ ਚੁਕ ਕੇ ਨਸ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਵੰਨੇ ਆਇਆ। ਅਗੇ ਸੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਭਜਕੇ ਸਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਾਇ ਦੀਆ। ਕਰੰਗ ਤਾ ਸੁਟਵਾਇ ਦੀਏ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕੇ ਫੜਕੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ। ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ? ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਨੰਦ ਨਾ ਪੜਨਾ ਮਿਲੇ। ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸੁੜ੍ਹ ਹੋਇ ਗਿਆ।

ਫੇਰ ਜਿਉਣ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਕਾ ਤਿਸਨੂੰ ਸੁੜ੍ਹ ਹੋਇਆ। ਛਾਲਾ ਮਾਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਮੈ ਗਿਆ। ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਕੀ ਪੱਗ ਉਤਾਰ ਕੇ ਤੀਨ ਧੌਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਜਿਉਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਲਾ ਬਾਟਾ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ। ਉਬੇਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਮਨ ਚੁਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਮਾਰਿਆ। ਬੇਦੀ ਪੁੱਟਕੇ ਸੁੱਟੀ ਤੇ ਕਹਾ ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਅਜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਸਵਾ ਲੱਖ ਬਰਨੀ ਕਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਤਾ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਨੰਦ ਵਾਸਤੇ ਪੰਝੀ ਰੁਪਏ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਏਹ ਬਾਰਤਾ ਅਯੋਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਸੀ ਤਿਸ ਕਰਕੇ ਕਾਰ ਮੁਖਤਾਰੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਵਾ ਲੱਖ ਬਰਨੀ ਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਨੇ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਸੀ। ਸੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾ ਬਿਧ ਬਣਨ ਦਿਤੀ।

ਰਾਤ ਕੇ ਚੌਰੀ ਅਨੰਦ ਪੜਿਆ ਸਵਾ ਰੁਪਏ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਕੇ। ਉਸੀ ਰਾਤ ਐਸੀ ਕੁਦਰਤ ਬਰਤੀ ਬੀਮਾਰੀ ਛੱਡੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ, ਤਾਪ ਹੋਇਆ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਜੇਹੜੇ ਬਰਨੀ ਕੇ ਬਾਅਦ ਚਲੇ ਗਏ ਸੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਜੇਹੜੇ ਰਹੇ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਸਾਬਤ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਸਭ

੧ ਸਪੰਤਰ ਸ੍ਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਫੱਤੇਵਾਲੀਆ ਨੈਣਾ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਹ ਦੇ ਨਾਲ ੧੮੭੭ ਈ. ਵਿਚ ਰੰਗੂਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤਪ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰ ਹੋਏ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਚੜਾਈ ਭੀ ਕਰ ਗਿਆ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸਿਰਸਾਮ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋਈ। ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜੀ ਕੇ ਤਲਾਉ ਸੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਮੇਂ ਟੁੱਭੇ ਮਾਰਦੇ ਮਾਰਦੇ ਰਾਜੀ ਹੋਏ।

ਝੁਠੀਆਂ ਤੋਹਮਤਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹੈਂ

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇਣੇ ਮੁਕਬਰਾਂ ਨੇ ਤੋਂ ਨਾਉਂ ਮੇਰਾ ਲਿਖਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ ਕਿ ਨੰਦਾਂ ਨੇ ਦੀਏ ਹੈਂ। ਬੀਬੀ ਸੁਣਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗੀਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਆਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਕਿਉਂ ਦੇਣੇ ਸੋ ? ਨਿੰਦਕਾਂ ਕੋਹੜੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪੁਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਨਿੰਦਕ ਖਾਦੇ ਹੈਂ ਨਾਲੇ ਬਿਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਫਰੰਗੀਆਂ ਬੀਂ ਭੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹੈਂ। ਝੁਠੀਆਂ ਤੋਹਮਤਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹੈਂ।

ਗਾਰਦੀ ਭੀ ਨਾਲੇ ਖਾਦੇ ਹੈਂ ਨਾਲੇ ਘੁਰਦੇ ਹੈਂ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕੋ ਅਠ ਪਹਿਰ ਰੋਹਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੋਰ ਦਸ ਲਿਖ ਲੈਣੇ। ਵਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇ ਲਿਖੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਓਸਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਦੇਣਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪਟੜੀ ਕੋ ਬਾਹਰ ਖੁਹਾਂ ਪਰ ਰਾਤ ਕੱਟਣੀ। ਦਿਨੇ ਆਇ ਲਿਖੋਣਾ, ਦਸਾਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਨਾ ਲਿਖਣੇ ਗਾਰਦ ਨੇ। ਸ਼ਰਦਾਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਚੋਰੀ ਅੱਖ ਬਚਾਇਕੇ ਪੁਚਾਇ ਦੇਣਾ ਜਿਥੇ ਸਿੰਘ ਹੋਣ। ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਾ ਬਣੇ ਤਾਂ ਆਸਣ ਮੇਂ ਬੰਨਕੇ ਲੱਜ ਰੱਸੀ ਸੇ ਹੋਠਾਂ ਬਹਾਇ ਦੇਣਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਜਾਇਕੇ ਛਕਣਾ। ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਤੋਂ ਰਾਮਸਰ ਨਾ ਸੇ ਠਹਿਰਨ ਦੇਂਦੇ, ਨਾ ਪਿੰਡ ਮੇਂ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ।

ਕਰੜਾਈ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਬਟਣ ਕੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ। ਮੁਕਬਰ ਛਡੇ ਹੋਏ ਹੈਨ। ਬਿਚੇ ਰੋਹਦੇ ਹੈਂ ਨਾਲੇ ਸੱਤ-ਸੱਤ ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ ਖਾਦੇ ਹੈਂ। ਸੱਜਰੀ ਖਵਰ ਰੋਜ਼ ਕੀ ਰੋਜ਼ ਪੁਚਾਉਂਦੇ ਹੈਂ।

ਹੰਕਾਰੀ ਸਿਪਾਹੀ

ਜਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲਾ ਬੇੜਾ ਟੁੱਟਾ ਸੀ ਤਾਂ ਏਕ ਹੰਕਾਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਆਇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨੌਕਰ ਹੋਲਦਾਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜੋ ਭੈਣੀ ਮੈ, ਮੁਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀਗਾ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਭੇਜ ਦੀਆ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਆਇਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨੇ ਲਗਾ। ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਤਮਾਚਾ ਮਾਰਿਆ। ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਅੰਦਰ ਕਿਉਂ ਬੜਿਆ ਸੀ। ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰੇ ਅਰ ਜੁਲਮ ਉਪਰ ਹੀ ਲੱਕ ਬੰਨਿਆ। ਆਪਣਾ ਜੋਰ ਜਣਾਵੇ। ਹੰਕਾਰ ਕੀਆ ਬਾਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਭੀ ਇਕ ਬਾਰੀ ਅੜਿਕੇ ਆਇ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਤੇ ਦੀ ਛਾਲ ਮਾਰਕੇ ਨੱਸ ਗਿਆ। ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਠ ਪਹਿਰ ਗੁਜਰੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਸ ਵਜੇ ਨਿਕਲਿਆ। ਹੋਲਦਾਰ ਗਾਲਾਂ ਕਢਣੇ ਲਗਾ ਤੈਨੋਂ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਦਸ ਵਜੇ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈਂ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਬਾਤ ਸੀ ਸੋ ਸੁਣੀ ਕਿ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੀ ਗਾਲਾਂ ਕਢੀਆਂ ਹੋਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਸਨੇ ਬੜਾ ਦਖ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਅਰਜੀ ਜਾਇਕੇ ਦੇ ਕਿ ਏਨੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਪੱਤ ਲਾਹੀ ਹੈ। ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਖੁਮਾਣੋਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਕੇ ਮੇਰੀ ਕੜੀ ਮੈਥੋਂ ਕਿਉਂ ਰਾਤ ਜੁਦਾ ਰਖੀ ਹੈ ਅਰ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਕਿਉਂ ਥੱਕਿਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਬਿਗਾੜਿਆ ਹੈ ਨਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕਢੀਆਂ ਹੋਂ। ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਗਾਲਾਂ ਕਢਦਾ ਹੈ।

ਜਿਲੇ ਵਾਲੇ ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਪਾਸ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭੇਜਿਆ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਪੜਕੇ ਫੇਰ ਜਿਲੇ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ। ਜਿਲੇ ਕੋ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੁੱਖੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਲਸਾਜੀ ਹੈ ਉਸੀ ਜਹਾਰ ਪਰ ਤੀਨ ਮਹੀਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਖਿਆ ਹੋਲਦਾਰ ਭੀ ਤੇ ਸਿੰਘ ਭੀ। ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਲਸਾਜੀ ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਬੋਲੇ ਪਰ ਅਰਜੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਫੇਰ ਲਾਹੌਰ ਜਾਇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਓਥੇ ਰਿਹਾ ਹੋਲਦਾਰ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮੁੜਕੇ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋੜੇ ਹੀ ਚਿਰ ਬਿਚ ਗਲੋਂ ਬਲਾਇ ਲਾਹ ਦਿਤੀ।

ਗਉਆਂ ਕੇ ਵਾਸਤੇ

ਉਨ੍ਹੀ ਸੈ ਉਨਤਾਲੀਏ ਸੈ ਇਕ ਤੁਰਕ ਗਲ ਮੇਂ ਜਨੇਉ ਪਾਇਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਣਕੇ ਮਹੰਤ ਕੋਲੋਂ ਗਉਆਂ ਮੁਲ ਲੈ ਕੇ ਬੋਟ ਜਾਇ ਬੜਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਖਵਰ ਹੋਈ ਕਿ ਏਹ ਤਾਂ ਤੁਰਕ ਹੈ ਸੀ। ਗਉਆਂ ਕਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਮਲੇ ਜਾਇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਗਉ ਗੁਰੂਸਰ (ਪਿੰਡ ਲੱਲਾ ਰਿ: ਪਟਿਆਲਾ) ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਕ ਖਬਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਤੁਰਤ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੰਗਵਾਇਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗਉਆਂ ਤਾਂ ਫੁਡੈਣੀਆਂ ਹੈਂ, ਲੈ ਨਾ ਜਾਣ ਬੁਚੜਖਾਨੇ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਫੁਡੈਣ ਲਗੋ ਤਾਂ ਕੋਣ ਲਜਾਇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ। ਦੋ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਦੇਖਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗਉਆਂ ਪਿੰਡ ਮੇਂ ਵਾੜ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਪੁਛਿਆ ਗਉਆਂ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਆਡੀਆਂ ਗਉਆਂ ਸਮਰਾਲੇ ਗਈਆਂ ਹੈਨ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੈਹਲੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਵਾਮਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੈਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਣਕੇ ਗਉਆਂ ਲੈ ਆਂਦੀਆਂ ਹੈਨ, ਜਾਲਸਾਜੀ ਕਰੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋ ਦਿਓ ਕੂਕਿਆਂ ਕੀਆਂ ਗਉਆਂ। ਜੇ ਥਾਨੇਦਾਰ ਚਾੜ੍ਹ ਲਿਆਵਣਗੇ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੱਜਲ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਾਇ ਦੇਣਗੇ। ਪਿੰਡ ਦਿਆਂ ਨੇ ਭੀ ਕਿਹਾ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਭੀ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜੁੱਤੀ ਫੜ ਲਈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੁਰਕ ਨੇ ਗਉਆਂ ਕੱਢ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੱਕ ਲੈ ਆਂਦੀਆਂ। ਗਉਆਂ ਕੇ ਰੁਪਏ ਮੋੜ ਦੀਏ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂਸਰ ਵਾਲੀ ਗਉ ਭੀ ਲਿਆਈ ਚਾਹੀਏ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ

ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇਨੋ ਚਲੇ। ਅਗੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਮਹੰਤ ਗਊ ਲਈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਗਊ ਤਾਂ ਮੰਤ੍ਰੀ ਗਈ ਉਸੀ ਤੁਰਕ ਕੇ ਦਬਕਾ ਦੀਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਮੇਂ ਕੈਦ ਹੋਇ ਜਾਣੀ ਸੀ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਣਕੇ ਸਾਥੋਂ ਗਊਆਂ ਲਈਆਂ। ਤੁਰਕ ਕਹੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਏਨਾਂ ਥੀ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਛੁੱਟੇ। ਗਾਰਦ ਮੇਂ ਲਿਆਇਕੇ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਨਾਂ ਗਊਆਂ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੇ ਸਿੰਘ ਫਾਸੀ ਚੜੇ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਏ ਹੈਨ। ਜੇਕਰ ਸਾਥ ਖਰੀਦ ਕੇ ਗਊਆਂ ਕਾ ਬਿਘਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਕੀ ਧਰਮ ਰਿਹਾ। ਗਾਰਦ ਕੇ ਸਾਮਣੇ ਤੁਰਕ ਸੇ ਅਖਵਾਇ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗਊਆਂ ਕੇ ਰੂਪਏ ਦੇ ਦੀਏ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਮਸਾਂ ਜਿੰਦ ਛੁਡਾਈ।

ਮੁਖਬਰ ਦਾ ਹਾਲ

ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀਵਾਨੇ ਤੌਰ ਮੇਂ ਸੀ। ਉਹ ਗਾਰਦ ਮੇਂ ਆਇਕੇ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਏਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਅਦਬ ਰਖਿਆ ਕਰੋ ਤੇ ਡਰਿਆ ਕਰੋ। ਜੇ ਕੈਹਣ ਸੇ ਮੰਨਿਆ ਕਰੋ ਨਿਉਂਦੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ। ਏਨਾਂ ਨਾਲ ਰਫਾਕਤ ਰਖਿਆ ਕਰੋ। ਏਤਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੈਹਣੇ ਸੇ ਗਾਰਦ ਨੇ ਰਲਕੇ ਮਾਰਿਆ। ਸਿਰ ਭੀਨਿਆ ਬਨਾਇਕੇ ਸਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਕੱਢ ਦੀਆਂ ਧੱਕੇ ਮਾਰਕੇ

ਰਾਮਸਰ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਅਗੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਤੁਰੇ ਆਂਦੇ ਹੈ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੈਰੀਂ ਜਾਇ ਪਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਕਰਾਓ। ਮੇਰੇ ਸੇ ਬੜੀ ਗਫਲਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੇਰਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੋਯਾ ਹੈ ਤੇ ਕਛਹਿਰਿਆ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਏਥੇ ਆਂਦਾ ਹੈ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਖੜਾ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਏਤਨੇ ਮੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਚਰਨਾ ਪਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਜੇਕਰ ਮੈਨੂੰ ਬਿਸਰਾਮ ਨੂੰ ਜਗਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਿਸਰਾਮ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਸਹੀਦ ਕਿਤੇ ਠਹਿਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਮਾਰ ਕੇ ਏਸ ਤਰਫ ਨੂੰ ਲਿਆਏ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਹੀ ਜਾਇਕੇ ਛੱਡਾਰੋ। ਮੇਰਾ ਤੁਸੀਂ ਬੰਹੜਾ ਛੁਡਾਵੋ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਜਗਾ ਮਿਲੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚੱਲ ਤੈਨੂੰ ਜਗਾ ਦੁਆਈਏ।

ਏਕ ਮਸਤਾਨਾ ਕੁਟੀਆ ਮੇਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਓਸ ਕੇ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਸਤਾਨਿਆ ਏਸਨੂੰ ਆਸਣ ਤੇ ਜਗਾ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ। ਤਾਂ ਓਸ ਮਸਤਾਨੇ ਨੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲਕੇ ਦੇਖਿਆ। ਨਿਕਲਦੇ ਈ ਜੱਤੀ ਫੜ ਲਈ ਤੇ ਕੁਟੌਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਮਾਰਦਾ ਮਾਰਦਾ ਜਿਉਂ ਦਬੋਲਿਆ ਪਿੰਡ ਕੀ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ ਆਇਆ। ਫੇਰ ਓਸ ਮਸਤਾਨੇ ਨੇ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਏਸਦੇ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ ਸੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮਸਤਾਨਾ ਭੀ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਊ ਬਢੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦ ਜਗਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਕੀ ਏਹੋ ਮਨਸਾ ਸੀ ਕਿ ਜਗਾ ਨਾ ਦੇਵਣ।

ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਆਈ ਹਾਂ

ਦੁਰਗਾਪਰ ਮੇਂ ਸੱਦਾਂ ਮਸਤਾਨੀ ਰੈਂਹਦੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਗਿਆ ਤੋ ਪਿਛੋਂ ਕੈਹਣੈ ਲਗੀ ਹੁਣ ਕੀ ਓਥੇ (ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੋ) ਜਾਣਾ ਹੈ। ਓਥੇ ਕੰਧਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹੈਨ। ਏਹੋ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਰੇ, ਆਵੇ ਨਾ। ਕਦਰਤ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰ ਹੋਇ ਗਈ। ਜਾਂ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਡੋਲੀ ਮੇਂ ਪੈ ਕੇ ਆਈ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਕਿਓਂ ਆਈ ਹੈ, ਕੰਧਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਦਸਦੀ ਸੀ। ਮਸਤਾਨੀ ਬੋਲੀ ਕਿ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਆਈ ਹਾਂ, ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਸਖਤੀਆਂ

ਮਾਛੂਵਾੜੇ ਮੈ ਭੀ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਜੇ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਆਇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਥਾਨੇ ਮੈ ਰਪਟ ਕਰ ਔਣੀ। ਰਾਤ ਕੱਟ ਲੈਣੀ ਜਿਸ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇ।

ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਬੀ ਅੱਕ ਪੱਟਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਟੜੀ ਰਾਹ ਛਡਕੇ ਦੂਰ ਪੈਲਾ ਲਾਇ ਲੈਣੀਆਂ ਤੋ ਰਹਿਣਾ। ਪਿੰਡਾਂ ਕੇ ਲੋਕ ਨਾ ਬੇ ਡਰਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਠਾਣੇਦਾਰ ਕਰੜਾਈ ਕਰਦਾ ਸੀ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਕੋ ਤੇ ਚੌਕੀਦਾਰਾਂ ਕੋ ਕੇ ਰਾਈਆਂ ਮੇਂ, ਕੋਟ ਮੇਂ, ਕੁਰਕੀ ਕਟਾਣੀ ਲਾਟੇ ਚੱਕ, ਟੇਢੇਵਾਲ ਏਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਰਾਤ ਕੇ ਨਾ ਦਿਨ ਕੇ ਕੋਈ ਰਹੇ

ਮੁਕਬਰ ਸਪੈਦਪੇਸ਼ ਸੁੱਖੁ ਥੀ ਲੈ ਕੇ ਠਾਕਰੀਏ ਨਾਮਧਾਰੀ ਥੀ ਸਭ ਤਨਖਾਹ ਖਾਵੇ ਹੈ। ਕਰੜਾਈ ਸਾਰੇ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਜਿਥੇ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇ ਖਬਰ ਗਾਰਦ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਤੇ ਉਠਵਾਇ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਫੜਾਇ ਦੇਣਾ। ਜੇ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਰਾਤ ਕੱਟੇ ਤਾਂ ਚੁਪ ਚਾਪ ਅਨੇਰੇ ਅਨੇਰੇ ਨਿਕਲਕੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਆਇ ਬੈਠਣਾ। ਮੀਂਹ ਥੀ ਡਰਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਕੀ ਸਮਾਧ ਮੇਂ ਰਾਤ ਕਟਣੀ। ਮੁਨੋਰੇ ਹੀ ਉਠਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਧ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਨੇ ਆਇਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕਢਣੀਆਂ ਕਿ ਧੁਆਡੇ ਏਥੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਹੌਲਦਾਰ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂਸਰਾ ਭੀ ਪੈਹਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕੇ ਏਥੇ ਕੋਈ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਸਿੰਘ ਨਾ ਬੜੇ ਨਾ ਰਾਤ ਰਹੇ। ਮਾਘਾ ਸਿੰਘ ਚੌਕੀਆਂ ਨਾਲ ਆਟਾ ਪੀਹਕੇ ਪਕਾਇਕੇ ਜਿਥੇ ਸਿੰਘ ਹੋਣ ਓਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਪੁਚਾਇ ਦੇਣੇ। ਮਹੰਤ ਨੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੀ ਬਾਤ ਤੇ ਭਲੇ ਦੀ ਕਰਨੀ। ਸੰਗਤ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਖਰਾਸ ਭੀ ਲੁਆਇ ਦਿਤਾ।

ਸੁੱਖੁ ਬਾਂਦਰ

ਜਦੋਂ ਨਹਿਰ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਓਥੇ ਹੱਟੀ ਸੀ। ਕਈ ਸਿੰਘ ਓਥੇ ਭੀ ਰਾਤ ਕਟਦੇ

੧ ਪੱਟੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਬੇਰੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਭਾਰੇ ਕਪੜੇ ਦਾ ਛੱਪਰ ਛਾ ਕੇ ਬਣਾਉਣਾ।

੨ ਪਿੰਡ ਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਤਕ ਦੇ ਨੇੜੇ।

੩ ਪਿੰਡ ਲੱਲਾਂ, ਰਿ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾ ੧੦.

ਸੀ। ਏਕ ਬਾਦਰ ਆਇ ਰਿਹਾ। ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਸੁੱਖੁ ਧਰਿਆ। ਨਿੰਦਕ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਸਿੰਘਾ ਨੇ ਬਾਦਰ ਨੂੰ ਸੁੱਖੁ ਕਰਕੇ ਬਲਾਉਣਾ। ਨਿੰਦਕ ਨੇ ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਜਲ ਜਾਣਾ। ਸਿੰਘਾ ਨੇ ਜਾਣ ਜਾਣਕੇ ਬੁਲੰਟਾ।

ਕਸਾਈ ਦਾ ਕਹਿਣ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਏ ਹੋਏ ਥੇ। ਬੁਢੇ ਦਰਿਆਉ ਪਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਗਏ। ਓਸ ਜਗਾ ਏਕ ਕਸਾਈ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਛ ਨਹੀਂ ਹੈਂ ਪਰ ਤੂੰ ਸਚ ਦੱਸ ਕਿ ਗਊ ਬਕਰੀ ਕੀ ਛੁਰੀ ਏਕ ਹੈ ਕਿ ਦੋਇ ਹੈ ? ਕਸਾਈ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਛੁਰੀ ਇਕ ਹੈ ਗਊ ਬਕਰੀ ਦੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਤਰੀ ਚੋਰੀ ਖਾਢੇ ਹੈਂ। ਬੜੇ ਬੜੇ ਲੋਕ ਜੋ ਜਿਤਨਾ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਉਤਨੇ ਪੈਸੇ ਬੰਨਕੇ ਤੁਰੇ ਜਾਏ ਰੁਮਾਲ ਧਰ ਜਾਏ ਹੈਂ। ਉਤਨਾ ਮਾਸ ਤੋਲਕੇ ਰੁਮਾਲ ਮੈ ਬੰਨਕੇ ਧਰ ਛਡਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੁਰੇ ਜਾਏ ਹੀ ਚੁੱਕ ਲਿਜਾਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਮਾਸ ਬੰਨ ਦੇਈਏ ਲਜਾਇਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਗੋਂਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਕਤਲ

(ਜਨਵਰੀ ੧੮੮੩ ਈ.)

ਫੋਰ ਗੋਂਦਾ ਸਪਾਹੀ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮੇਂ ਨੌਕਰੀ ਲਵਾਇਕੇ। ਵਾਹਯਾਤ ਬਕਣਾ ਆਪਣਾ ਬਡਾ ਜੋਰ ਜਣਾਵੇ। ਕਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੋ ਸਿੰਘ ਆਵਣ ਤਾਂ ਭੀ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਦੋ ਦੋ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨੇ ਲਗਾ। ਰਾਲਾ ਕਢਣੀਆਂ ਇਜ਼ਤ ਭੀ ਲਾਹੁਣੀ, ਧੱਕੇ ਭੀ ਦੇਣੇ ਆਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ। ਬੜਾ ਹੰਕਾਰੀ ਜੀਵ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਘੁਰੇ ਨਾਲੇ ਖਾਵੇ। ਜੇ ਲਿਖਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਿੰਘ ਆਇ ਜਾਵੇ ਧੱਕੇ ਦੇਕੇ ਕੱਢ ਦੇਣਾ, ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ।

ਡੇਰੇ ਕੇ ਪਿਛੇ ਘਰ ਸੀ। ਬੱਕਰੇ ਅਰ ਕੁੱਕੜ ਮਾਰਨੇ ਅਰ ਖਾਣੇ। ਹੁੱਕਾ ਪੀਣਾ ਰਸਤੇ ਪਰ ਬੈਠਕੇ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਤਬੇਲੇ ਕੀ ਡਿਉਢੀ ਮੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਆਂ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹੈ ਅਰ ਖਾਦੇ ਹੈ ਅਰ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਖੜੇ ਬੀ ਨ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਕੈਹਣਾ ਤੁਮ ਪਰਸਾਦੇ ਜਮਾ ਰਖਦੇ ਹੋ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਲੀਏ। ਜੇ ਪਰਸਾਦਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਆਵੇ ਨਾ ਕੋਈ ਜਮਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਆਇ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜਲ ਕਾ ਆਸਰਾ ਦੇਖਕੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਕੱਟਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹਰਿਆਂ ਹੋਣਾ। ਰਾਤ ਕਿਤੇ ਕੱਟਣੀ ਦਿਨ ਕਿਤੇ ਕੱਟਣਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਰਸਾਦਾ ਦੇਣਾ ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ। ਜੇਹੜੇ ਸਿੰਘ ਟਹਿਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੈ ਸੇ ਭੀ ਲੁੱਕ ਛਿਪਕੇ ਰਾਤ ਕੱਟਣ। ਜੇ ਸਿੰਘ ਪਰਸਾਦੇ ਛਕਦੇ ਹੋਵਣ, ਸਪਾਹੀ ਨੂੰ ਔਦਾ ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਖਿੰਡ ਜਾਣਾ। ਸਪਾਹੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਕਿ ਏਥੋਂ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ, ਏਥਰੋਂ ਨਾ ਆਇ ਜਾਵੇ। ਏਕ ਮਸਤਾਨਾ ਡੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬੜ ਗਿਆ। ਕੋਸਾਂ ਥੀਂ ਫੜਕੇ ਬਾਹਰ ਆਦਾ ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਅੰਦਰ ਕਿਉਂ ਬੜਿਆ ਸੀ। ਠਾਣੇ ਭੇਜ ਦੀਆ। ਜਿਸੇ ਪਿਛੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਤਿਸੀ ਤਰਾਂ ਹੋਇ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਗਾ ਪਰ ਜਗਾ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਪਰ ਕਰੜਾਈ ਤੁਰਕਾਂ ਕੀ ਤੇ ਫਰੰਗੀਆਂ ਕੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਆਇਆ

ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਕੇ ਆਇਆ।

੧ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਮਰਾਣਾ, ਬਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਉਪਨਾਮ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਅੜਬੰਗੀ।

ਕਟਾਣੀ ਕਾ ਜੋ ਮੁਕਬਰ ਇੰਦਰ ਸੀ ਤਿਸਦੇ ਬਾਗ ਮੇਂ ਰਾਤ ਕੱਟੀ। ਜਾਂ ਅਗਲਾ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮਦਾਨੇ ਚਲੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ। ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਭੀ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਇਆ। ਮੁਕਬਰ ਕਟਾਣੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਖਬਰ ਗਾਰਦ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮਰਾਣੇ ਕਾ ਜੋ ਨੱਠਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸੋ ਆਇਆ ਹੈ। ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਯਾ ਇਨਾਮ ਕਾ ਹੈ ਜੋ ਪਕੜੇ। ਤਤਕਾਲ ਮੁਨਸ਼ੀ ਅਰ ਸਪਾਹੀ ਗੋਦਾ ਗਏ ਜਿੱਧਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਏ ਹੋਏ ਸੇ।

ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਮਨ ਹਰਾ ਹੋਇਆ। ਜੋ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਸੋ ਕੀਤਾ। ਤੁਰਕਾਂ ਕੋ ਦੇਖਕੇ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਜੀ ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ ਤੁਰਕ ਔਂਦੇ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੀ ਰਜਾਇ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਕਰ। ਚਰਨਾ ਪਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਕੇ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ। ਕਾਹਲਾ ਕਦਮ, ਲੰਬੀ ਡਿੰਘ ਭਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਏ।

ਮੁਨਸ਼ੀ ਤੇ ਸਪਾਹੀ ਦੀ ਮੌਤ ਨੌੜੇ ਆਈ। ਭਾਵੀ ਕੇ ਪਰੇਰੇ ਹੋਏ ਉਸਕੇ ਮਗਰ ਨੱਸੇ। ਪਾਛੇ ਹੌਲਦਾਰ ਕੋਟ ਕੀ ਤਰਫ ਸੋ ਹੋਇਕੇ ਔਂਦਾ ਸੀ, ਤਿਸਨੇ ਮਗਰੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਕਿ ਮੁੜ ਆਓ ਏਹ ਤਾਂ ਤੱਖਰਾਂ ਕਾ ਫਕੀਰ ਹੈ। ਮੁੜ ਆਓ ਮਗਰ ਨਾ ਜਾਓ, ਮੇਰਾ ਦੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਓਨਾ ਕੋ ਹੋਣੀ ਲਈ ਜਾਵੇ।

ਗੋਦਾ ਕੈਂਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੋ ਸਿੰਘ ਆਇ ਜਾਵਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭਿੜਾਇਕੇ ਮਾਰ ਦੇਂਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋਣ ਲਗਾ ਹੈ। ਹੌਲਦਾਰ ਤਾਂ ਡੇਰੇ ਕੇ ਮੁੜ ਆਇਆ ਸਪਾਹੀ ਗੋਦਾ ਆਗੇ ਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਪਿਛੇ ਹੱਲੇ ਨਾਲ ਚਲੇ ਸਪਾਹੀ ਕੋ ਮਨ ਮੇਂ ਹੌਸਲਾ ਕੇ ਮੇਂ ਫੜ ਲਊਂਗਾ।

ਕੋਟ ਕੀ ਜੂਹ ਲੰਘਕੇ ਅਗੇ ਰੈਤੇ ਕੇ ਟਿੱਬੇ ਆਏ ਨਾਲੇ ਨੀਲੋਂ ਕੀ ਜਮੀਨ ਆ ਗਈ। ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੁੜ ਜਾ ਨਾ ਆ ਅਗੇ। ਦੋ ਰੁਪਯੇ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾ, ਮੁੜ ਜਾਣਾ ਔਂਛਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਹਾ ਕਿ ਲੋਈ ਭੀ ਲੈ ਲੈ ਮੁੜ ਜਾ। ਗੜਵਾ ਪਿੰਨੀਆਂ ਕਾ ਭਰਿਆ ਸਿਟਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਮੁੜ ਜਾ ਪਰ ਗੋਦਾ ਨਾ ਮੁੜਿਆ। ਮੌਤ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਉਸਕੇ ਦਿਲ ਵਿਚ

੧ ਜੂਨ ੧੮੭੧ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬੁੱਚਤ ਬੰਧ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਰੋੜਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਇਕੋਟ ਬੁੱਚਤ ਕੇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਬਹਾਦੁਰ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਪੁਲੀਸ ਸਦਾ ਇਸਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁੱਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਕਲ੍ਹੇਰੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਰਨਾਲ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਉਹ ਰੰਗੂਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭੀ ਲਿਆਇਆ ਸੀ (-ਕੁਕਾ ਮੂਵਮੈਂਟ, ਫਰੀਡਮ ਸਟਰਾਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ ਪੰਨਾ ੬੮-੭੦)। ਸਿਪਾਹੀ ਗੋਦੇ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਧਾਉਣ ਹਿਤ ਕਸ਼ਮੀਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਰੂਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ। ਗੁਪਤ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਥਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। Foreign Dept. Secret. June ੧੮੮੬ No. ੧੨-੧੮੬, and Foreign Dept. Secret, August ੧੮੮੬, No. ੧੧੪-੧੧੫

ਹੋਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਏਨੂੰ ਫੜਕੇ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਯਾ ਇਨਾਮ ਲਵਾਂਗਾ। ਮਗਰ ਨੱਸਿਆ। ਜਾਂ ਨਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੁਰਕ ਨੇ ਆਣ ਪਾਈ ਕਿ ਤੂੰ ਗਏ ਖਾਵੇ ਜੇ ਅਗੇ ਜਾਵੇਂ। ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸੁਰ ਖਾਵੇਂ ਜੇ ਪਿਛੇ ਮੜੇਂ। ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਰ ਕਰ ਲੈ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਆਇਕੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰਿਆ। ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਕੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਗਿਆ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ। ਫੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁੰਡ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਜਿਓਂ ਸੋਟਾ ਮਾਰਿਆ ਤੁਰਕ ਕੀ ਪੜਪੜੀ ਮੇਂ ਲਗਾ। ਤੁਰਕ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਇਕੇ ਧਰਤੀ ਪਰ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਠਨੇ ਲਗਾ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਰਿਆ ਮੱਥੇ ਵਿਚ। ਨੱਕ ਦੇ ਉੱਤੇ ਦੀ ਲਗਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਭੀ ਲਾਇਆ। ਗੋਦਾ ਹੰਕਾਰੀ ਸੈਹਕ ਸੈਹਕ ਕੇ ਮਰਿਆ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੂਰ ਖੜਾ ਸੀ। ਉਸਕੇ ਭੀ ਬੰਗਾਰਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਬੀ ਜਾਣੇ ਨਾ ਪਾਈਂ ਕੈਹਣ ਲਗਾ ਮੇਂ ਤੇਰੀ ਕੈਲੀ ਗਾ ਹਾਂ ਮੇਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰੀਂ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਪਾਛੇ ਕੇ ਨੱਸਿਆ ਡਰਦਾ ਮਾਰਿਆ। ਨੱਸ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਚੌਕੀ ਆਇਆ ਤੇ ਖਵਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਗੋਦਾ ਮਾਰਿਆ ਪੜਾ ਹੈ ਓਥੇ ਉਜਾੜ ਵਿਚ। ਮੇਂ ਭੀ ਨੱਸਕੇ ਬਚਿਆ ਹਾਂ।

ਲੋਕ ਚੁਫੇਰੇ ਦੇਖਦੇ ਥੇ ਪਰ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਨ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ ਜਿਉਂ ਪਿਆ ਹੈ ਬੀਸ ਤੀਸ ਕੋਸ ਪਰ ਜਾਇ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲੇ ਬਿਜਲੀਪੁਰ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਦੁਧ ਪੀਤਾ ਵੇਰ ਖਟੜੀ ਵੇਰ ਰਾਤੀਂ ਲੋਹਟਬੱਧੀ ਜਾਇ ਰਿਹਾ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਖਬਰ ਕੀਤੀ

ਜਾਂ ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਸਕੀ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਸਭ ਦਰਵੱਜੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਭੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ। ਜੰਦਰੇ ਲਗਾਏ ਦੀਏ। ਪਰਵਾਨਾ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਗਾਰਦ ਬੱਢੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਘੋੜੀ ਪਰ ਚੜਕੇ ਘੋੜੀ ਦੜਾਈ। ਜਿਉਂ ਡਿਗਿਆ ਹੈ ਤੁਰਕ ਕੀ ਬਾਂਹ ਭੰਨਕੇ ਘੋੜੀ ਤਬੇਲੇ ਮੜ ਆਈ। ਕਟਾਣੀ ਵਾਲੇ ਮੁਕਬਰ ਨੇ ਇਤਲਾਹ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਥਾਨੇਦਾਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਇਆ ਮੌਕੇ ਪਰ। ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਖਬਰ ਹੋਈ ਕਿ ਗਾਰਦ ਬੱਢ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕੂਕਿਆਂ ਨੇ ਭੈਣੀ ਮੇਂ। ਜਾਂ ਇਹ ਖਬਰ ਆਈ ਮਾਨੇ ਚਿੰਣਗ ਚੋਲੇ ਬਿਚ ਪਈ। ਅਗਨ ਲੱਗ ਉਠੀ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਪੁਲੀਸ ਕੇ ਯਕਿਆ ਪਰ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਭੇਜਿਆ। ਨੰਦਨ ਤਕ ਤਾਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਗਾਰਦ ਕੂਕਿਆਂ ਭੈਣੀ ਮੇਂ ਬਢ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਪਹਿਲੇ ਤਬੇਲੇ ਮੇਂ ਲੈ ਗਏ। ਦੋ ਸਪਾਹੀ ਬੰਦੂਕਾਂ ਫੜੀਆਂ ਦੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਤੇ ਤੀਏ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਫੜੇ ਹੋਏ ਹੈਂ ਲਕ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਕੇ। ਕੋਠੜੀ ਮੇਂ ਬੰਦ ਕੀਤੇ।

੧ ਗੋਦਾ ਜਨਵਰੀ ੧੮੮੩ ਈ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

੨ ਸਪੱਤਰ ਸ੍ਰ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਬਿਜਲੀਪੁਰ, ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ।

ਪੈਹਰਾ ਖੜਾ ਕਰ ਦੀਆ। ਸਭ ਸਿੰਘ ਏਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰੋ। ਤੇਰਾ ਬਿਰਦ ਹੈ ਲਜਿਆ ਰੱਖ ਲਵੇ ਜਿਸੇ ਪਿਛੇ ਭਗਤਾਂ ਕੀ ਰੱਛਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਏਹ ਭੈ ਸੀ ਕਿ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਫੜਿਆ ਨਾ ਜਾਏ। ਸਿੰਘ ਦਿਨ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਖੱਟੜੀ ਕਮਾਦ ਮੇਂ ਰਿਹਾ, ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਸਹਜੜੀ ਜਾਇ ਬੜਿਆ। ਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘ ਫੜਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਰਾਜੀ ਹੋਏ ਕਿ ਹੁਣ ਰੱਛਿਆ ਹੋਈ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਸਿੰਘ ਨਾ ਹੱਥ ਆਇਆ। ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ (ਮਹੰਤ) ਨੂੰ ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਖੁਮਾਣੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਲੱਭ ਤੂੰ ਹੀ ਜਾਇਕੇ ਉਸਨੂੰ। ਹੋਰ ਸਭ ਬੰਦੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਮਦਾਨ ਚੱਲੇ, ਨਾਲ ਪੈਹਰਾ ਜਨਾਨਿਆਂ ਕੇ ਭੀ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਭੀ। ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸਪਾਹੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਏਕ ਹੌਲਦਾਰ ਤੇ ਏਕ ਮੁਨਸ਼ੀ ਮਦਾਨ ਗਏ।

ਮੌਕੇ ਭੀ ਪੜਤਾਲ

ਬਾਰਬਟਨ ਅਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੋਨੋਂ ਆਏ ਸਣੇ ਸਪਾਹੀ ਸ਼ਸਤਰ ਲਗੇ ਲਗਾਏ, ਨਾਲ ਤੋਪਾਂ ਲਿਆਏ, ਕੁਹਾੜੇ ਕੇ ਪੜਾਉ ਪਰ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਭਰੀ ਬੰਦੂਕ ਕਾ ਪੈਹਰਾ ਖੜਾ ਕੀਆ। ਹੇਠਾਂ ਉਤੇ ਕੋਠਿਆਂ ਕੇ ਸਪਾਹੀ ਹੀ ਸਪਾਹੀ ਦਿੱਸਣ। ਬਟਨ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇ ਪੁੱਛਣ ਲਗਾ ਕੈਸੇ ਖੁਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਜੰਦਰੇ ਲਗਾਇਕੇ ਅੰਦਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ। ਜੈਕਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਘੋੜਿਆਂ ਪਰ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਮਗਰ ਭੇਜਦੇ। ਅਛੇ ਅਛੇ ਘੋੜੇ ਘੋੜੀਆਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਕੇ ਫੜਾਇ ਲੈਂਦੇ। ਪਰ ਕੀ ਕਰੀਏ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਰਖਿਆ। ਜਾਂ ਮੌਕਾ ਦੇਖਿਆ ਝੂਠੇ ਹੋਏ ਚੌਕੀ ਵਾਲੇ ਕਿ ਭੈਣੀ ਕੀ ਹੱਦ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਖੁਨ। ਕੋਟ ਕੀ ਪਟੜੀ ਸੇ ਭੀ ਬਾਹਰ ਖੁਨ ਹੋਣੇ ਸੇ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੂੰ ਖਫੇ ਹੋਏ ਕਿ ਤੁਮਨੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਰਦ ਬੱਢ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਏਕ ਖੁਨ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਤਨਾ ਲਿਖਣੇ ਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਬੜਾ ਹਰਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੌਕੜੀ ਕੇ ਦਲ ਵਾਰੂੰ ਫੌਜਾਂ ਆਈਆਂ ਭੁਖੀਆਂ ਤਿਹਾਈਆਂ। ਮੌਕਾ ਦੇਖਕੇ ਮੁੜ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਸਿਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਖੁਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਰੀਰੀ ਹੌਲਦਾਰ ਨੂੰ ਝਹੀਆਂ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਪਵੇ ਕਿ ਤੁਮ ਸਜਾ ਕੀ ਲਾਇਕ ਹੋ ਤੁਮਨੇ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਬੜਾ ਹਰਜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਚੁਫੇਰੇ ਖਬਰਾਂ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਕੁਕਿਆਂ ਨੇ ਸਪਾਹੀ ਬੱਢ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਚੌਕੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੁਕਾ ਮਿਲੇ ਉਸਕੇ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਆਵਣ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਲੇਖਕ) ਕੇ ਤੱਖਰਾਂ ਦਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਫੜ ਲੈ ਆਇਆ। ਤਬੇਲੇ ਮੇਂ ਅਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਭ ਸਿੰਘ ਜੋ ਆਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਭੀ ਭੈ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਮਥਰੇ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸੀ ਨਿੱਤ । ਗੱਦੇ ਮਏ ਕੇ ਪਾਛੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹਣ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੀ। ਹੱਥ ਹੌਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਸੋ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਫਤੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਰਕ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਪਾਪ ਘਟੇਗਾ, ਦਿਨ ਦਿਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਰ ਭੀ ਨਰਮਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਗਾ ਪਰ ਜਗਾ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ। ਜਿਹੜਾ ਬਾਹਰ ਮਿਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਮੇਂ ਉਸਕੇ ਗਾਰਦ ਮੇਂ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਸਪਾਹੀ ਪਿੰਡ ਕੀ ਜਮੀਨ ਸੇ ਬਾਹਰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਤੁਰੀਆਂ ਸੀ ਸੇ ਭੀ ਤਾਰ ਭੇਜਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਬੰਦਬਸਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਫੌਜਾਂ ਮੜ ਜਾਓ। ਚਰੀ ਕਾ ਕੋਠਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸੋ ਘੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਵਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੰਗਰ ਚਲਦਾ ਰੱਖੇ। ਸਭ ਫੌਜਾਂ ਕੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਵੇ ਲੋਹ ਤਪੀ ਰਹੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਸਭ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਲੰਗਰੋਂ ਛਕਿਆ ਨਿਕਿਆ ਬਡਿਆ ਨੇ। ਟੋਕਰੇ ਭਰੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਫੌਜਾਂ ਛਕਣ। ਤਿੰਨੋਂ ਫਰੰਗੀ ਰਾਤ ਕੋ ਘੁਆੜੇ ਕੋ ਪੜਾਉ ਮੈਂ ਜਾਇ ਰਹਣ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਫੇਰ ਔਣ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਚੁਬਾਰੇ ਮੇਂ। ਤਿੰਨੋਂ ਬੈਠਣ ਮੇਜ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਪਰ। ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕੁਝ ਪੁੱਛਨਾ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ।

ਤੀਏ ਦਿਨ ਜ਼ਿਲੇ ਵਾਲਾ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ, ਨਾਲ ਉਸਕੇ ਮੇਮ ਆਈ। ਜਾਂ ਜਾਇਕੇ ਮੰਕਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੱਦ ਭੈਣੀ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੱਦ ਕੋਟ ਕੀ ਸੇ ਭੀ ਬਾਹਰ ਖੂਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਤਨੀ ਦੂਰ ਸਪਾਹੀ ਮਗਰ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਸੀ ? ਦਰਵੱਜੇ ਪਰ ਪੈਹਰੇ ਕਾ ਚੁਕਮ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਲੋਭ ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਸਪਾਹੀ ਏਡੀ ਦੂਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਦਰਵੱਜਾ ਛਡਕੇ ਔਣਾ ਸੀ ? ਹੌਲਦਾਰ ਪਰ ਸਹੁਤ ਖਫਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਕਿਉਂ ਦਰਵੱਜੇ ਕੋ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੈਂ ਤੇ ਏਹ ਕਿਉਂ ਲਿਖਾ ਕਿ ਗਾਰਦ ਬੱਢ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਏਕ ਖੂਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਏਤਨੀ ਦੂਰ, ਭੈਣੀ ਕੋ ਜੁੰਮੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਖੂਨ ਨੀਲੋਂ ਕੀ ਜੁਹ ਮੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਬਟਨ ਸੇ ਪੁਛਾ। ਬਟਨ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਉਡਾਇ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹੈਂ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਬਟਨ ਕੋ ਕਹਾ ਕਿ ਦੇਖੋ ਮਲੋਰਕੋਟਲੇ ਮੇਂ ਜਿਸ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਉਡਾਏ ਥੇ ਉਸਕੇ ਉਤਾਰੂ ਕਰ ਦੀਆਂ ਥਾਂ, ਅਬ ਦਰ ਦਰ ਖਰਾਬ ਹੋਤਾ ਫਿਰਤਾ ਹੈ। ਦੋ ਦਿਨ ਕਰੜਾਈ ਰਹੀ। ਤੀਏ ਦਿਨ ਬੀਰ ਫੀਲ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਇਨਕੇ ਜੁੰਮੇ ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਹੈ। ਖੂਨ ਜੰਗਲ ਮੇਂ ਜਾਇਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦੋ ਕੋਸ ਪਰ। ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਇਨਕੇ ਬੰਦ ਕਰਤਾ ਫਿਰਤਾ ਹੈ ਹੌਲਦਾਰ, ਅਰ ਖੂਨੀ ਕੋ ਮਗਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਪੇਟੀ ਲਾਹ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੋਲੋਂ ਬਟਨ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੇਟੀ ਅਬ ਲਾਹੇਗੇ ਤਾਂ ਕੁਕੇ ਬਿਗੜ ਜਾਏਗੇ। ਬਟਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬਾਧੇ ਘਾਟੇ ਕੀਆਂ ਕਹੀਆਂ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੱਛਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ

ਜਿਸਕਾ ਗੁਰੂ ਰਾਖਾ ਹੋਵੇ ਉਸਕੇ ਤੱਤੀ ਵਾਓ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਛੋਡ ਦਿਆ। ਹੋਰ ਸਪਾਹੀ ਭੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਰਾਜਿਆਂ ਕੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਰਹੀਆਂ ਸੀ। ਕੈਹਨ ਕੋਈ ਜੀਵ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਦਲਾ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਕਾ ਛਾਇਆ ਹੈ। ਆਟੇ ਕੇ ਦੇਖੋ ਟੋਕਰੇ ਭਰੇ ਦਿਸਦੇ ਹੈ। ਸਭ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਕੇ ਉਪਮਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਦੇਗ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਚਾਰ ਬਰਨ ਕੋ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੈਹਲੇ ਸਲਾਹ ਇਹ ਸੀ ਬਟਨ ਕੀ ਕਿ ਡੇਰਾ ਉਡਾਇ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਖੂਨ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਸਬਬ ਸੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰੀ ਹੈ। ਨਿੰਦਕ ਮੁਕਬਰ ਸਭਨਾ ਕੀ ਇਹ ਮਨਸਾ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਲੈ ਜਾਣਗੇ, ਡੇਰਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਏਕ ਭਾਈ ਕੋ ਅਗੇ ਲੈ ਗਏ ਸੇ, ਦੂਏ ਕੋ ਹਟ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਡੇਰਾ ਉਜਾੜ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਪਰ ਜੇਹੜੀ ਗਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅੱਛੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਸੇ ਨਿੰਤ ਨਿੰਤ ਸਵਾਈ ਚੜਦੀ ਹੈ। ਬੰਗ ਫੀਲ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਛੋਡ ਦੀਏ ਪੈਹਰੇ ਸਭ ਹਟ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਤੁਰਨੇ ਫਿਰਨੇ ਲਗੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਰਿਹਾਈ ਸੁਣਕੇ ਸਰਬ ਜੀਵ ਹਰੇ ਹੋਏ। ਸਭ ਸੁੱਖਣਾ ਮਨੋਣ ਲਗੇ ਹਨੇਰੀ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਕਰ ਕਰਿਆ ਸਭਨਾ ਨੇ। ਜੋ ਭੈ ਥਾ ਸੇ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਦੀਵੇ ਬਲੇ ਕੇ ਵੇਲੇ ਕੀ ਜੋ ਰੋਕ ਸੀ ਸੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਪਰ ਬੈਠੇ। ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਮਾਨੋ ਚੰਦਰਮਾ ਕੇ ਪਰਵਾਰ ਲਗਾ ਹੈ। ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈ। ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਖੁਸ਼ੀ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਲਗਿਆ ਹੈ। ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂ ਸਰਬ ਜੀਆਂ ਪਰ ਰੱਛਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਛੁੱਤੀਏ ਸਿੰਘ ਭੀ ਜੋ ਵੜੇ ਸੇ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਰਾਤ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਨਾਲ ਕੱਟੀ। ਦਿਨ ਚੜੇ ਤੁਰਕਾ ਨੇ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ। ਦਸ ਲਿਖਣੇ ਤੇ ਦਸ ਕਢਣੇ। ਵਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸਭ ਤੋਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਖਵਰਾ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੁਖ ਕੀਤੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ। ਖੂਨ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ ਰੱਛਿਆ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੁਕਬਰ

ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੁਕਬਰ ਬਹੁਤ ਬੇ, ਤਨਖਾਹ ਖਾਏ ਸੀ। ਬਟਨ ਕੇ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਸੱਜਰੀ ਖਬਰ ਡੇਰੇ ਕੀ ਪੁਚਾਇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਮੇ। ਜੈਸੇ ਚੰਦਨ ਕੇ ਉਦਾਲੇ ਸਰਪ ਆਇ ਲਟਕਦੇ ਹੈ, ਤਿਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਘਰ ਕਾ ਖਾਏ ਹੈ ਨਾਲੇ ਮੁਕਬਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਝੂਠ ਤੁਫਾਨ ਕੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਜੋੜ ਜੋੜ ਕੇ ਫਰੰਗੀ ਕੇ ਸੁਣਾਇ ਦੇਣੀਆਂ। ਸੱਤ ਜਾਂ ਛੇ ਰੁਪਏ ਇਕ ਇਕ ਕੀ ਤਨਖਾਹ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਥੀਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਸਭ ਕੀ ਇਹੁ ਹੈ ਥੀ ਕਿ ਪੰਥ ਅਗੇ

ਨਾ ਬਧੋ। ਸੱਖੁ ਨਿੰਦਕ ਰਾਗੁ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਖਬਰ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਉਹਦੇ ਵਾਰੂੰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਭੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਜ ਦੋਦੋ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਰਜ ਕੀ ਪੱਛ ਪੱਛਾਈ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ।

ਪ੍ਰਗਟ ਰਹਿਣੇ ਲਗਾ

ਮੁਕਬਰ ਤੇ ਸਪਾਹੀ ਭੇਜੇ ਅਝਬੰਗ ਸਿੰਘ ਕੇ ਟੋਲਣੇ ਕੇ। ਠਾਕਰੀਆ ਮੁਕਬਰ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਬਿਚੇ ਡੇਰੇ ਕੇ ਰੈਹਦਾ ਸੀ। ਕਛਹਿਰੇ ਤੇ ਮਾਲਾ ਭੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਭਜਨ ਭੀ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਨਾਲੇ ਛੇ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ। ਚਾਰ ਸਪਾਹੀ ਲੈਕੇ ਟੋਲਣ ਚੜਿਆ। ਜਮਨਾ ਤੱਕ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇਖਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਮਲਕਪੁਰ ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਰਾਉਆ ਕੇ ਭਾਣੇ ਕਾ ਨਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁਪਤ ਰੈਂਦਾ ਥਾ। ਫੜਾਇਕੇ ਲੈ ਆਇਆ ਠਾਕਰੀਆ ਮੁਕਬਰ। ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਫਰੰਗੀ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਪੁਛਿਆ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਸੇ ਤੁਮ ਓਸ ਮੁਲਖ ਕਿਉਂ ਗਏ ਥੇ ? ਨੱਸਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਗਾਉਂ ਮੇਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ? ਆਪਦਾ ਦੇਸ ਛੱਡਕੇ ਦੂਏ ਦੇਸ ਮੇਂ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਪਿੰਡ ਕੌਨਸਾ ਹੈ ? ਕਹਾ ਕਿ ਭਾਣੇ ਖੇੜੀ ਹੈ। ਮੇਂ ਆਪਨੇ ਸਾਕਾ ਕੇ ਮਿਲਨ ਗਿਆ ਥਾ। ਸਬੂਤ ਥੀ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਜਮਾਨਤ ਲੈ ਕੇ ਛੱਡ ਦੀਆ। ਸਗੋਂ ਅਗੇ ਗੁਪਤ ਸੀ ਫੇਰ ਪਰਗਟ ਹੋਇਕੇ ਰੈਹਣੇ ਲਗਾ।

ਨਰਮੀ ਹੋਈ

ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਦਰਵੱਜੇ ਪਰ ਅਗੇ ਵੀ ਕਰੜਾਈ ਸੀ ਫੇਰ ਜਿਆਦਾ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਏਹ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਦਰਵੱਜੇ ਕਾ ਪੈਹਰਾ ਦੇਵੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਮਗਰ ਮੱਤ ਜਾਓ ਤੁਮਕੋ ਦਰਵੱਜੇ ਕੇ ਪੈਹਰੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਅਗੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਮਗਰ ਜਾਂਦੇ ਥੇ, ਓਸ ਦਿਨ ਤੇ ਫਿਰ ਨਾ ਸੇ ਮਗਰ ਜਾਂਦੇ। ਅਗੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇ ਓਥੋਂ ਉਠਾਇਕੇ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਗੋਂਦਾ ਸਪਾਹੀ ਮਰੇ ਸੇ ਪਿਛੋਂ ਦਰਵੱਜਾ ਛੱਡਕੇ ਨਾ ਗਏ। ਜਿੱਥੇ ਮਰਜੀ ਹੋਵੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਉਸ ਦਿਨ ਤੇ ਕੋਈ ਕਿਧਰੇ ਪੈ ਰਹੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਰੋਤੇ ਪਰ ਬਿਸਤਰਾ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਕੱਟਕੇ ਦਰਵੱਜੇ ਪਰ ਨਾਮ ਲਿਖਾਵਣਾ। ਜੇਹੜਾ ਦਸਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਥੀ ਬਧ ਰੈਹਣਾ ਓਨਾ ਕੋ ਕੈਹਣਾ ਤੁਸੀਂ ਪਟੜੀ ਪਿੰਡ ਕੀ ਛੱਡਕੇ ਰਾਤ ਕੱਟਕੇ ਕਲ ਕੇ ਆਣਾ। ਦਰਿਆਉ ਕੇ ਵੈਹਣ ਵਾਰੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਵੈਹਣ ਪੈ ਗਿਆ। ਦਸ ਆਵਣ ਤੇ ਦਸ ਜਾਵਣ। ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੂਹਾਂ ਪਰ ਡੇਰਾ ਰੱਖਣਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨੇੜੇ ਭੀ ਆਇ ਪੈਣਾ। ਦਿਨ ਕੋ ਪਰਸਾਦਾ ਗਾਰਦ ਨੇ ਬੰਦ ਰੱਖਣਾ। ਲੰਗਰ ਕੀ ਖੂਹੀ ਕੋਲੋਂ ਕੰਧ ਨੀਵੀਂ ਸੀ, ਰਾਤ ਕੋ ਰੱਸੀ ਪਾਇਕੇ ਪਰਸਾਦੇ ਬਹਾਇ ਦੇਣੇ, ਸੁਟ ਭੀ ਦੇਣੇ, ਭੁੰਜੇ ਭੀ ਡਿਗ ਪੈਣੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਲਜਾਇਕੇ ਛਕ ਲੈਣੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ।

੧ ਮਲੋਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦਾ।

ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ

ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਤਖਤਪੁਰੇ ਅਕੋਤ੍ਰ ਸੈ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਸੀ ਬਾਬੇ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਰਲਕੇ ਅਕੋਤ੍ਰ ਸੈ ਭੋਗ ਪਾਇਆ। ਫੇਰ ਮੁਕਤਸਰ ਨਬਾਨੋਂ ਭੀ ਭੋਗ ਪਾਏ। ਖਿਆਲੇ ਮਾਝੇ ਮੇਂ ਅਕੋਤ੍ਰ ਸੈ ਪਾਠ ਖੁਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਬਾਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਭੋਗ ਪਏ ਉਸ ਦਿਨ ਸਵਾ ਮਣ ਘਿਓ ਕਾ ਹਮਨ ਕੀਆ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਪੱਧਰੀ ਵਾਲਾ ਧਰਤੀ ਪਰ ਸੀਸ ਧਰਕੇ ਹਮਨਕੁੰਡ ਮੇਂ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਖਿਚਕੇ ਬਾਹਰ ਕਢਿਆ। ਇਕ ਰੋਮ ਨਾ ਜਲਿਆ।

੧੬੩੨ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪਾਠ ਮੁਕਤਸਰ ਜੀ ਕੀਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਪਾਠ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ। ਭੋਗ ਦੇ ਵਕਤ ਦਮਦਮੀਏ ਪਾਠੀ ਪਾਠ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜ ਪੋਤਰੇ ਖੜੋ ਕੇ ਸੁਨਾਏ ਅਖੀਰਲੇ ਤਾਂ ਓਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਸੀ ਸੁਨਕੇ।

ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਕੋਤ੍ਰ ਸੈ ਕਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਸੰਗਤ ਰਲ ਮਿਲਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਲਗੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਮੇਂ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਘੁੱਕੇਵਾਲੀ ਹੋਰ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਭੀ ਭੋਗ ਪਾਠ ਵਰਨੀਆਂ ਹੋਣੇ ਲਗੇ। ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚੋਂ ਭੀ ਸਿੰਘ ਕਰਦੇ ਹੈ।

ਕਚੇਹਰੀ ਮੇਂ ਮਸ਼ਾਲ ਬਾਲੀ

ਉਸੀ ਸਾਲ ਮੇਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਲੇਖਕ) ਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੀ ਕਚੇਹਰੀ ਮੇਂ ਜਾਇਕੇ ਦਿਨ ਕੇ ਮਸ਼ਾਲ ਬਾਲੀ। ਜੇ ਪੁੱਛਣ ਕਿਉਂ ਬਾਲੀ ਹੈ ਮਸ਼ਾਲ ਤਾਂ ਕੈਹਣਾ ਧੁਆਡੀ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੇ-ਅਦਾਲਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੈ ਅਨੁਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਰਾਤ ਕੇ ਅੰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਦਿਨ ਕੇ ਅੰਨੇ ਹੈ। ਜੇ ਪੁੱਛਣ ਕਿਉਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਹੀਂ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਫੜਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਚਿੱਠੀ ਭੇਜਕੇ ਭੀ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਮੰਗਾਉਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਨੇ ਸਮਝਕੇ ਤਾਂ ਮਸ਼ਾਲ ਬਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਚਾਨਣ ਹੋ ਜਾਏ।

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਗਿਆ। ਬਾਬੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ^੧ ਕੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਉਤਰਿਆ ਅਨਾਰਕਲੀ ਮੇਂ। ਦੁਪਹਿਰ ਵਲੀ ਸੇ ਚਾਦਰ ਪਾੜਕੇ ਮਸ਼ਾਲ ਬੱਧੀ ਕੈਲੀ ਮੇਂ ਤੇਲ ਪਾਇਕੇ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੀ ਕਚੇਹਰੀ ਮੇਂ ਜਾਇਕੇ ਮਸ਼ਾਲ ਬਾਲ ਲਈ। ਉਤਾਹਾਂ ਜਾਇ ਕਰੀ।

ਏਕ ਫਰੰਗੀ ਬੱਘੀ ਪਰ ਚੜਿਆ ਔਦਾ ਸੀ। ਬੱਘੀ ਛਡਕੇ ਜੰਗਲਾ ਟੱਪਕੇ ਕੋਠੀ ਮੇਂ

੧ ਬਾਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਣ ਬਦਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਕੈਦ ਹੋਈ ਸੀ।

੨ ਕੱਚੇ ਮਣ, ੨੦ ਸੇਰ ਪੱਕਾ। ੧੬ ਸੇਰ ਪੱਕੇ ਦਾ ਇਕ ਮਣ ਕੱਚਾ।

੩ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲੋਗਣ ਤੇ ਉਚੇਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

੪ ਸਪੱਤਰ ਸ਼ ਸੇਭਾ ਸਿੰਘ।

ਜਾਇ ਰਿਹਾ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਚੈਹਰੀ ਕੇ ਅਗੇ ਜਾਇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਮਸਾਲ ਬਲ ਰਹੀ ਹੈ ਸਭ ਕਚੈਹਰੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਈ। ਪਛਣੇ ਲਗੇ ਤਮਨੇ ਕਿਉਂ ਮਸਾਲ ਬਾਲੀ ਹੈ ? ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਦਿਨ ਨੂੰ ਅੰਧੇਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਰਾਤ ਕੋ ਅੰਨੇ ਹੈ ਅਦਾਲਤੀ ਦਿਨ ਕੋ ਅੰਨੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਛਿਆ ਕਿਉਂ ਅੰਨੇ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਫੜਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈ। ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸੋ ਉਡਾਇ ਦੀਏ ਥੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਇਤਲਾਹ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਥੋਂ ਬੇਬੱਸ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੇਗੁਨਾਹਿਆਂ ਕੋ ਫੜਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈ। ਫੇਰ ਹੋਰ ਏਤਨੀਆਂ ਅਰਜੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੈ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਹੈਨ। ਨਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਨਾ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਕੋ ਕੋਹੜੀ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਫੜਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੋ ਏਸ ਬਾਰਤਾ ਕਾ ਉਤਰ ਦਿਓ ? ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਅੰਨੇ ਅਦਾਲਤੀਆਂ ਕੋ ਚਾਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਧੇਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਦਿਨ ਕੋ। ਕਚੈਹਰੀ ਵਾਲੇ ਕੈਹਣ ਲਗੇ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਿਮਲੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਬ ਓਹ ਆਵੇਗਾ ਤਬ ਤੁਮਨੇ ਔਣਾ ਲਾਹੌਰੀ ਦਰਵੱਜੇ ਸੇ ਪੈ ਕੇ ਕੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਦਰਵੱਜੇ ਕੋਲੋਂ ਹੋਇਕੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਂ ਫਿਰਿਆ। ਜੇਡਾ ਪੁੱਛੇ ਕਿਉਂ ਮਸਾਲ ਬਾਲੀ ਹੈ, ਕੈਹਣਾ ਅਦਾਲਤੀਆਂ ਨੇ ਅਨੂਰ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋ ਚਾਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਹ ਆਲਮੀ ਦਰਵੱਜੇ ਸੇ ਨਿਕਲਕੇ ਬਾਬੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਤੇ ਆਇ ਧਰੀ।

ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਮੇਂ ਜੋ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਧਰੇ ਹੋਏ ਸੀ ਸੇ ਭੀ ਪੂਰੇ ਹੋਏ। ਅਕੌੜ ਸੇ ਪਾਠ ਕਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਭੋਗ ਪੈਣਾ ਸੀ ਓਸ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਮਸਾਲ ਬਾਲੀ। ਓਧਰੋਂ ਹਮਨ ਚੁਕਿਆ ਓਧਰੋਂ ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਪੱਕੀ ਮਮਟੀ ਪਰ ਖੜਾ ਥਾ, ਜਿਉਂ ਡਿਗਿਆ ਹੈ, ਮਮਟੀ ਦੇ ਹੇਠ ਲੋਹ ਸੀ ਓਸ ਲੋਹ ਮੇਂ ਜਾਇ ਡਿਗਿਆ। ਲਹੂ ਨਿਕਲਿਆ, ਮਾਨੋ ਚੰਡੀ ਨੇ ਭੇਟਾ ਲਈ ਹੈ।

ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਮਸਾਲ ਬਾਲੀ ਦਰਬਾਰ ਮੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਕੋ ਹੁਕਮ ਸਣਾਇਆ ਕਿ ਤਕੜੇ ਹੋਵੇ। ਜੇਹੜੀ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਏਸ ਕਰਤੂਤ ਕਾ ਧੁਆਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ, ਸਮਾ ਪੁਜ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫੇਰ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਆਇਕੇ ਮਸਾਲ ਬੋਧੀ। ਬਾਲਣੇ ਕੋ ਤੇਲ ਭੀ ਲਿਆ। ਜਾ ਕਚੈਹਰੀ ਜਾਇਕੇ ਬਾਲਣੇ ਲਗਾ ਤਾਂ ਠਾਕਰੀਏ ਮੁਕਬਰ ਨੇ ਫੜਾਇ ਦੀਆ ਕਿ ਯੇ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਲਾਹੌਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਸਾਲ ਬਾਲੀ ਹੈ। ਸਪਾਹੀ ਕੁਤਵਾਲੀ ਲੈ ਗਏ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰਖਿਆ। ਤੀਏ ਦਿਨ ਬਟਨ ਆਇਆ। ਦੇਖਕੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਗਿਆ ਕਿ ਕਚੈਹਰੀ ਲੈ ਆਵੇ ਇਸਕੇ। ਤਾਂ ਅਰਾਲੇ ਦਿਨ ਸਪਾਹੀ ਕਚੈਹਰੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਬਟਨ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਚਾਲੀਏ ਕਾ ਬਿਆਨ ਜੋ ਸਾਖੀਆਂ ਮੇਂ

ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸੋ ਕਹਾ ॥ ਕਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧੁਆਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿਓਗੇ। ਬਟਨ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਤੂੰ ਦੱਸ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਰੂਸ ਆਵੇਗਾ। 'ਜਦੋਂ ਰੂਸ ਪੰਜਾਬ ਆਵੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਮਰੇ ਅੰਨ ਕੇ ਹਾਵੇ' ਸੋ ਰੂਸ ਆਵੇਗਾ ॥ ਬਟਨ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਤੋ ਬੱਧ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਬਿਛ ਕਾ ਬਟਾ ਸੁੱਕੇ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪਾਏ ਤੇ ਹਰਾ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈ ਜਾਣੇ ਸੇ ਸੰਗਤ ਸੁੱਕ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਦਿਲ ਹਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਜਾਨਣਾ। ਇਸੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸਿੰਘ।

ਚੰਗੇ ਬੋਲੇ ਕੀਤੇ ਹੈਨ

ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਕਾ ਕਿਆ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਹੈ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਕਿ ਅੱਠ ਪੈਰ ਸਾਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ ਵੇਰ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਹੋਰ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਲਿਖੀ ਗਿਆ ਸਾਰੇ ਬੋਲੇ।

ਫੇਰ ਬਟਨ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਹਮਾਰੇ ਭੀ ਏਕ ਸੰਤ ਹੈ ਉਸਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰੋ। ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਭੇਜਿਆ ਬੰਗ ਫੀਲ ਕੋਲ। ਜਾਂ ਉਸ ਨੇਤਰ ਉਤਾਹ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਨੇਤਰ ਮਿਲਾਏ ਤਾਂ ਉਸਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਐਸਾ ਭੈ ਦਿਖਾਇਆ ਕੈਹਣ ਲਗਾ ਨੇਤਰ ਹੇਠਾਂ ਕਰ ਲਵੋ। ਤੁਮ ਐਸੇ ਝਾਕਦੇ ਹੋ ਜੈਸੇ ਗਊ ਕੇ ਕਸਾਈ ਝਾਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇਤਰ ਹੇਠਾਂ ਕਰ ਲਏ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਲਿਖਿਆ ਸੁਣਾਇਆ। ਸੁਣਕੇ ਫਰੰਗੀ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਤੁਮ ਹਮਾਰੇ ਮੁਦਈ ਹੋ, ਤੁਮਨੇ ਕੋਟਲੇ ਮੇਂ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਹੈਂ। ਤੁਮਾਰਾ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਤੁਮ ਹਮਾਰੇ ਮਾਰਨੇ ਮੇਂ ਭੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਤੁਮ ਕੈਦ ਕੀ ਲਾਇਕ ਹੋ। ਤੁਮ ਸਰਕਾਰ ਕੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੋਲਤੇ ਹੋ, ਲੋਕਾਂ ਕੋ ਭੀ ਏਹੀ ਬੋਲਤੇ ਹੋਵੇਗੇ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਬੋਲਦਾ। ਤੁਮਨੇ ਤੀਨ ਫੇਰੀ ਕਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੋਲੇ ਦੱਸੇ ਹੈ ਅਸੀਂ ਕਾਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਫੇਰ ਰੁਖਸਦ ਕਰ ਦੀਆ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਰੇ ਬਚਨ ਕਹਿ ਸੁਣਾਏ। ਸੁਣਕੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਕਿ ਚੰਗੇ ਬੋਲੇ ਕੀਤੇ ਹੈਨ।

ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਗੇੜ

ਜੋ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨਾਮ ਕੋ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ ਸੋ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕੋ ਫੁਰਦੀਆਂ ਹੈ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਕੋ ਫੁਰਦੀਆਂ ਹੈ। ਨਾਮ ਕਾ ਤੇ ਬਾਣੀ ਕਾ ਥੋੜਾ ਫੁਰਨਾ ਫੁਰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ

੧ 'ਚਾਲੀਏ' ਅਰਥਾਤ ੧੯੪੦ ਬਿਕਰਮੀ, ੧੯੮੩ ਈ. 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਬਡਾ ਦੁੰਦ ਲਿਖਾ ਹੈ ਅਗਲਿਆ ਬਰਸ ਚਾਲੀਆ ਤਾਈ' - ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ, ਪੰਨਾ ੧੫੯ ਅਤੇ ਕੁਕਾ ਮੁਵਸੈਟ ਫਰੀਡਮ ਸਟੂਗਲ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ-ਪੰਨਾ ੪੧

੨ 'ਭਾਈ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਾਰਅਘ'।

ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਦਿਆਂ ਕੋ ਅਗਨੀ ਲਗੋਰੀ। ਸੋ ਸਰਬ ਜੀਆਂ ਕੋ ਹਿਰਦੇ ਇਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਬਿਰਤੀਆਂ ਚਲਾਇਮਾਨ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੈਨ। ਹਿਰਦਿਆਂ ਕੋ ਅਗਨੀ ਲਗਾਇ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਏਹ ਭੀ ਬਚਨ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਕਿ ਕੋਈ ਹਰਿਆ ਬੂਟਾ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਸਮਾ ਬੀਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਮੇਂ ਭੀ ਕਲਜਰਾ ਬਰਤ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਭੀ ਕਈ ਮੰਨਦੇ ਹੈਂ ਕਈ ਉਥੱਲ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਹਜ਼ੂਰ ਕੈਹਣਾ ਕਝ ਕਰਨਾ ਕਝ। ਅਜਿੱਤੇ ਕੀ ਸਾਖੀ ਕਾ ਕੈਹਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸਭ ਬੇਸਿਦਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਬੇਸਿਦਕਾਂ ਕੋ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣਗੇ। ਸੋ ਕਮਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਖਬਰ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਹਜ਼ੂਰ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੋਲਾ ਕੀਤਾ ਜੀ ਇਕ ਸਰੀਰ ਆਇਆ ਮਰਗੀਏ ਤੋਂ। ਕੈਹਣ ਲਰਾ ਮੈ ਪਾਣੀ ਕੋ ਬਹਾਨੇ ਓਸ ਬੰਗਲੇ ਮੈ ਬਤਿਆ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਰਸੀ ਪਰ ਬੈਠੇ ਥੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰੇ ਵਲ ਨਿਰਾ ਕਰਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਕਿਥੋਂ ਹੈਂ? ਕਹਾ ਜੀ ਮੈ ਪੰਜਾਬ ਸੋ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ? ਮੈਂ ਕਹਾ ਕਿ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇ ਖਬਰ ? ਕਹਾ ਜੀ ਲੰਗਰ ਚਲਦਾ ਹੈ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮੈ ਸਾਡੀ ਖਬਰ ਦੇਣੀ। ਅਸੀਂ ਓਨਾਂ ਕੋ ਭਾਈ ਲਗਾਏ ਹੈਂ। ਅਸੀਂ ਸੁਖੀਂ ਹੈਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਲੰਬੀ ਗਰਦਨ ਹੈ ਤੇ ਲੰਬੀਆਂ ਭੁਜਾਂ ਹੈਂ। ਠੰਡੀ ਕੋ ਮੁਖ ਪਰ ਦਾਗ ਹੈਂ। ਚਿੱਟਾ ਦਾੜਾ ਹੈਂ, ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਝੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਏਕ ਦਿਨ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਲੇ ਚੁਬਾਰੇ ਮੇਂ ਰਾਤ ਕੱਟੀ। ਠਾਕਰੀਏ ਮੁਕਬਰ ਨੇ ਫੜਾਇ ਦਿਏ। ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮਨੇ ਬਿਨਾ ਲਿਖਾਏ ਰਾਤ ਕਿਉਂ ਕੱਟੀ। ਦੋਹਾਂ ਕਾ ਚਲਾਨ ਕਰ ਦੀਆ ਤੇ ਘਰਾਂ ਕੋ ਭੇਜ ਦਿਏ।

ਦਾਹੜੀ ਪੁੱਟੀ ਗਈ

ਫੇਰ ਨੂਰਾ ਹੌਲਦਾਰ ਆਇਆ। ਬੜਾ ਬੇਈਮਾਨ। ਕਿਹਾ ਕਰੇ ਮੈਂ ਡੇਰੇ ਕੀਆ ਜੜਾ ਪੱਟਕੇ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦਾਹੜੀ ਉਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਕੇ ਆਖੇ ਮੈਂ ਜੜਾ ਕੋ ਪੱਟਕੇ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਡੇਰਾ ਤਾ ਇਮੇਂ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਤੇਰੀ ਦਾਹੜੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ।

੧੯੪੨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਲਿਖਾਰੀ) ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਇਆ। ਬਾਲਣ ਵਾਲੇ ਬਾੜੇ ਕੋ ਕੋਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ। ਤੁਰਕ ਏਕ ਸਪਾਹੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਕੇ ਪੁਛਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਤੁਮ ਸਤਾਬੀ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਲੈ ਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਮਾਂਗਾ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਚਲੇ ਜਾਓ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਦੇਣ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਵੱਜੇ ਸੇ ਭੁੱਖੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਂਗੇ। ਸਰਬ ਜਾਤਾਂ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਗਾਲ ਕੱਢੀ ਤਾਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਗਾਲ ਕਢੋਣੇ ਕੀ ਕੀ ਰਾਹੁ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਝੱਟ ਦਾਹੜੀ ਫੜੀ। ਉਸਕਾ ਤਾਂ ਹੱਥ ਬਿਚੇ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰੀ ਖਿਚਕੇ ਉਸਕੀ ਦਾਹੜੀ ਖੋਹ ਸੁਟੀ। ਨਾਲ ਏਕ ਸਪਾਹੀ ਹੋਰ ਥਾ, ਦੋਹਾਂ ਕੀਆਂ ਗਰਦਨਾਂ ਕੇ ਹੱਥ ਪਾਇਕੇ ਫੜ ਲੀਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਤਨਾ ਕੁ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ ਦੇਨੋਂ ਕੇ ਟਕਰਾਇਕੇ ਮਾਰਨ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਕੋਲ ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਜੇਹੜਾ ਬਲ ਸੀ ਸਭ ਹਰ ਗਿਆ। ਤਾਂ ਤੁਰਕ ਉਸਨੂੰ ਫੜਕੇ ਦਰਵੱਜੇ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ। ਹੱਥਕੜੀ ਲਾਇਕੇ ਸਾਹਨੇ ਭੇਜ ਦੀਆ ਠਾਣੇ ਸੇ। ਜੇਹੜੀ ਦਾਹੜੀ ਖੋਹੀ ਸੀ ਸਪਾਹੀ ਕੀ ਸੇ ਦਾਹੜੀ ਨਾਲ ਭੇਜੀ। ਫੇਰ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਮੇਂ ਭੇਜਿਆ। ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਹਮ ਤਹਿਕੀਕਾਤ ਕਰੇਂਗੇ। ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਲੈ ਆਏ।

ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਏਕ ਪਾਸੇ ਕੀ ਦਾਹੜੀ ਉਸਤਰੇ ਨਾਲ ਸਾਫ ਕਰੀ। ਦੋ ਝੂਠੇ ਉਗਾਹ ਬਣਾਇ ਲੀਭੇ ਸੁਖੁ ਨਿੰਦਕ ਤੇ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਨਿੰਦਕ। ਹੌਲਦਾਰ ਕੀ ਦਾਹੜੀ ਦੇਖੀ ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪੱਟੀ ਹੈ ਦਾਹੜੀ। ਫਰੰਗੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਲੈ ਗਏ। ਜਾਂ ਜਿਲੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਹਾ ਓਹੀ ਹੈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੇ ਕੈਹੜਾ ਥਾ ਕਿ ਈਹਾ ਜੁਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਹਾਰ ਪੁਛਣੇ ਲਗਾ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਮੇਰੀ ਦਾਹੜੀ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਪੱਟੀ ਹੈ। ਉਗਾਹ ਮੰਗੇ। ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਦਾਹੜੀ ਪਟੀ ਹੈ ਸਿੰਘ ਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਲੋਹਗੜੀਆ ਥਾ ਮੌਕੇ ਪਰ ਮੁਕਰ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਬਿਚ ਨਾ ਥਾ। ਤੁਰਕ ਕੇ ਝੂਠੇ ਉਗਾਹ ਭੀ ਵਿਚ ਥੇ। ਤਿਨਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹੌਲਦਾਰ ਕੀ ਦਾਹੜੀ ਪੱਟੀ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕੈਦ ਕੀਤੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕੇ। ਹੁਕਮ ਦੇਣੇ ਕੇ ਬਾਦ ਏਕ ਪੱਥਰ ਸੀ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ, ਉਪਰ ਸੇ ਡਿਰਿਆ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਦੇਖੇ ਤੁਮਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਅਜਰੀਬ ਕਾ ਗੋਲਾ ਡਿਰਿਆ ਹੈ ਅਕਾਸ ਸੇ। ਗੋਲੇ ਕੇ ਦੇਖ ਕਰ ਸਭ ਸੁੰਨ ਹੋਇ ਗਏ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੈ ਜਾਓ ਜੇਲਖਾਨੇ।

ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖਣ ਲਗਾ

ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕੈਦ ਭੁਗਤ ਕੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇਕੇ ਗਊ ਭੈਸਾ ਘੋੜਿਆਂ ਕਾ ਝਾੜੂ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ਨਾਲੇ ਪੱਛ ਪੁੱਛਕੇ ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖਣੇ ਲਗਾ ਬਾਰ੍ਹਮੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ।

੧ ਸਾਹਨੇਵਾਲ।

੨ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਬਸਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਲੋਹਗੜ੍ਹ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ।

ਬੇਦਰਦ ਕਾਰ

ਲਹਰਾੜੀਆ ਜੇਹੜਾ ਮਕਰ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੂੰ ਉਗਾਹੀ ਨਾ ਦੇ ਤਾਂ ਤੁਮਕੇ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ (ਡੇਰੇ ਦੇ)। ਜਿਸ ਦਿਨ ਸੰਤਖ ਸਿੰਘ ਕੈਦ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਸੇ ਲਹਰਾੜੀਏ ਬਾੜੇ ਡੇਰੇ ਮੈ ਬਟਨ ਨੇ। ਜਿਓਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਏ ਹੈ ਪ੍ਰਦੇਸ ਕੇ ਪਾਛੇ ਘਿਓ ਸੱਕਰ ਚਮਾਰਾਂ ਆਦਿਕ ਨਹੀ ਕਬੂਲੀ। ਬੋੜਾ ਟੈਹਲਾ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਤੇ ਘਿਓ ਸੱਕਰ ਖੋਲਾ ਮਿਲ ਜਾਣਾ। ਜੈਸੇ ਤੰਗਲੀ ਨਾਲ ਧੜ ਉਡਾਈ ਦੀ ਹੈ ਤਿਸੀ ਤਰਾਂ ਪਦਾਰਥ ਉਡਿਆ। ਕਝ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਾ ਥਾ। ਘਿਓ ਖੰਡ ਸੱਕਰ ਗੜ ਬਥੇਰਾ ਬਰਤਦਾ ਸੀ। ਮੁਕਬਰ ਠਾਕਰੀਏ ਬਰਗੇ ਬਿਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਜਿਸਕੇ ਮਰਜੀ ਹੋਵੇ ਉਸਕੇ ਚੀਜ ਉਠਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਹੋਰ ਜੋ ਚੀਜ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਔਦੀ ਹੈ ਸੋਈ ਗੁੰਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਲੀਆ ਛੰਨੇ ਲੰਗਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਚੁਰਾਇ ਲਏ। ਪਿੰਡ ਮੈ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਕੇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹੈ ਤੇ ਮੁਲ ਵੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਚੋਰੀ ਵੀ ਸੈਂਦਕ ਵੀ ਲਜਾਣ ਦੀ ਕਰਨੀ, ਮੋੜਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਕੋਈ ਚੀਜ। ਜੋ ਬਿਗੜਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਭਣਾ ਨਹੀਂ ਭਾਮੇ ਘਿਓ ਦਾ ਕੁਪਾ ਰੁੜ ਜਾਵੇ। ਦਰਦ ਕਰਕੇ ਨਾ ਸੀ ਕੋਈ ਸਾਭਦਾ। ਬੇਦਰਦਾਂ ਬਾਂਗੂ ਕਾਰ ਬਰਤਦੀ ਰਹੀ। ਖਾਣਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜਿਆਦਾ ਤੇ ਸਾਭਣਾ ਘਰ ਜਿਤਨਾ ਭੀ ਨਾ। ਆਪਣਾ ਨਾ ਜਾਨਣਾ। ਕੋਈ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਭੈ ਵੀ ਰੱਖਦੇ। ਜਿਤਨਾ ਕੁ ਪੁਜ ਆਵੇ ਉਤਨਾ ਕੁ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਦਰਦ ਕਰਨਾ, ਨਿਗਾ ਰੱਖਣੀ।

ਏਹ ਦੇਗ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਚਲਾਈ ਹੈ

ਉਨੀ ਸੈ ਬਤਾਲੀਏ ਸੰਮਤ ਤਕ ਬੜੀ ਲੁਟ ਰਹੀ। ਜੋ ਜੀਵ ਸੀ ਸੋ ਸਭ ਖਾਣੇ ਚੁਰੰਟੇ ਬਾਲੇ ਸੀ। ਸਾਭਣੇ ਵਾਲੇ ਬੋੜੇ ਸੀ। ਸੋ ਸਾਭਦਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਭੈ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਕਾ ਘਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ ਚਾਹੇ ਭਲੀ ਕਰੇ ਚਾਹੇ ਬੁਰੀ ਕਰੇ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਖਜਾਨਚੀ ਸੀ। ਆਮਦਨੀ ਤੇ ਨਕਾਲ ਦਾ ਕਝ ਲੇਖਾ ਨਾ ਸੀ। ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਔਦਾ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਖਰਚ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਏਹ ਦੇਗ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਚਲਾਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੀ ਆਮਦਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਭਰਦੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੁਕਾਇਆ ਮੁੱਕਦੀ ਨਹੀਂ।

ਸਦਾ ਵਰਤ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਦਰਵੱਜੇ ਪਰ ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਕੋਈ ਆਇ ਜਾਏ। ਸਰਬ ਜਾਤਾਂ ਕੋ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਠੇ ਪਹਿਰ। ਸੂਰਜ ਚੜਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਕੇ ਵਰਤਨ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅੰਗ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਤਾਈਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਭੀ ਜੇ ਕੋਈ ਕੁਵੇਲੇ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬੁਹੇ ਵਿਚ ਅਲਮਾਰੀ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਹਰ

ਵਕਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇ ਖੁਲੇ ਪਾਠਾਂ ਕੇ ਭੋਗ ਪੈਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਵਰਨੀਆਂ ਭੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੋ। ਨਾਮ ਕਾ ਦਰਿਆਓ ਵਾਰੂੰ ਵਹਿਣ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਪਤ ਹੋਣਾ

ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਰਧ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਓ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਕ ਚਲੇ ਜਾਈਏ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਵਡੇ ਹਾਕਮ ਥੀ ਪੱਛਕੇ ਦਸਾਰੋ। ਤੇਜੀ ਮੈਂ ਹੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੈਣ ਹਾਕਮ ਹੈ? ਹਮ ਕਿਸੇ ਕੀ ਈਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਆਏ ਹੋ ਆਪੇ ਈ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਗੁਜਰੀ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੇਖਣ ਤਾਂ ਆਪ ਅਲੋਪ ਹੋਇ ਗਏ ਹੈ। ਦੇਖਕੇ ਚਲਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਕੋ ਅਸਚਰਜ ਰਹੇ। ੧੯੪੨ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਪਤ ਹੋਇ ਗਏ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਫਰੰਗੀ ਕਹੇ ਕਿ ਧੁਆਡੇ ਭਾਈ ਕੇ ਬਸਤਰ ਹੈ ਕੁੜਤੇ ਕੀ ਬਾਹ ਕੇ ਮਹਰੇ ਮੇਂ ਹੱਥ ਪਾਇਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਗਲ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੇ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮਾਨਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿਆ ਕਿ ਜੇਰ ਨਾਲ ਮਨਾਵਦੇ ਹੋ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਉਨਾਂ ਕਾ ਗੜਵਾ ਤੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕਾ ਗੁਟਕਾ ਲਿਆ ਦੇਵੋ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਨਾ ਗੜਵਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਟਕਾ ਦੀਆਂ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ

ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੈ ਰੂਸਾਂ ਦੇ। ਏਧਰ ਫਰੰਗੀਆਂ ਕੇ ਪਾਸੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਕੀ ਏਹ ਮਿਥੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੋ ਦੇਖਾਰੋ ਉਸੀ ਵਕਤ ਏਧਰ ਹੋਇ ਜਾਵਾਰੋ ਫਰੰਗੀਆਂ ਥੀ। ਕਾਬਲ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਭੇਜਿਆ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਲੜੋ ਅਟਕੋ ਪਾਰ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਉਰਾਰ ਅਸੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਆਵੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ

੧ ਦਸੰਬਰ ੧੯੮੫ ਈ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਬਰਮਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ੨੯ ਨਵੰਬਰ ੧੯੮੫ ਈ ਨੂੰ ਡਾਇਰੀਆ ਡਾਈਸੈਟਰੀ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਵਸਤਾਂ ਵੀ ਨਾ ਦੇ ਸਕੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਸ ਖਬਰ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਪਲੱਬਧ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਇਸੇ ਰੱਬ ਜੀ ਪਾਸਟੀ ਕਹਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ੧੯੮੫ ਦੇ ਸ਼ਿਵੀਨਿਅਰ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ, 'ਕੁਕਾ ਮੁਵਮੈਂਟ-ਫਰੀਡਮ ਸਟੂਗਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ' ਪ੍ਰਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੨੨ ਤੇ ੨੨੯ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪਏ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ Home Judicial Proceedings ੧੯੮੫ No ੨੫੨-੨੫੩, Home Judicial B, January ੧੯੮੬ No. ੧੪੩-੧੪੫ Home Judicial July ੧੯੮੬ No ੨੯੬-੨੯੮, Foreign Intl B, January ੧੯੮੬, No ੭੯ ੮੪ and Foreign Intl B, December ੧੯੮੫, No ੨੦੭ ੨੧੦ ਦੇਖੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚੁਣ ਚੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਾਬਲੀਏ ਕਿਸੇ ਥੀ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ, ਇਕ ਖਾਲਸੇ ਥੀ ਡਰਦੇ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੇ ਬਾਣੇ ਕੀ ਲਜਿਆ ਹੈ, ਸਭ ਥਰ ਥਰ ਕੰਬਦੇ ਹੈ। ਕਾਬਲ ਵਾਲੇ ਕੇ ਰੂਸ ਕੀ ਮਦਦ ਹੈ। ਹੁਣ ਲੜਾਈ ਕਾ ਜੋਰ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਾਕ ਸਾਰੇ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਹੈ, ਹੁਣ ਰੂਸ ਕਾ ਔਣਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਨ ਕਾਲ ਤੇ ਮੌਜ ਕਾਲ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਖੰਡਾ ਖੜਕਣਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੇ ਏਸ ਦੀਆਂ ਭੀ ਖਬਰਾਂ ਔਣ ਲਗੀਆਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਦ ਆਵਣਗੇ। ਰੂਸ ਕੇ ਔਣੇ ਸੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਧਰਮ ਤੁਰ ਪਵੇਗਾ। ਪਾਪ ਕਾ ਬਿਛਾਉਣਾ ਤਾਂ ਉਠੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਕ ਦਿਨ ਕਿ ਏਕ ਮੁਕਬਲ ਨੇ ਲਾਟ ਪਾਸ ਕਹਿਆ ਕੇ ਉਸਕੇ ਭਾਈ ਜੋ ਹੈ ਉਨਕਾ ਹੁਕਮ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਲਾਟ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਸੋਭਾ, ਸਕੱਤਰ ਭੋਜਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਦ ਭੋਜਿਆ, ਰਾਏ। ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਬਡਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਮਲੈਨੀ ਕੇ ਵਾਕ ਕਰਨੇ ਲਗਾ। ਕਹਿਨੇ ਲਗਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੋਹੜਾ ਹੈ। ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬੜਾ ਅਹੁਦਾ ਕੀਆ ਥਾ, ਅਬ ਰੂਸ ਕੇ ਜਾਇ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਸਕੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਫੇਰ ਉਹ ਸਕੱਤਰ ਏਥੇ (ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ) ਵੀ ਆਇਆ।

ਮਾਈ ਅਤਰ ਕੌਰ

ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਅਤਰ ਕੌਰ ਕੇ ਖਾਨੇ ਸੇ ਪਟਿਆਲੇ ਮੇਂ ਲੈ ਗਏ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖੀ। ਫੇਰ ਬਹਾਦਰਗੜ ਕੇ ਕਿਲੇ ਮੇਂ ਰੱਖੀ। ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ। ਸਿੰਘ ਔਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਜਦ ਹਾਕਮ ਨੇ ਪੁਛਣਾ ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿਣ ਮੇਂ ਰਾਜੀ ਹੈਂ ਆਖਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਰਹਾਰੀ, ਮੇਰਾ ਘਰ ਹੈ। ਬਹਾਦਰਗੜ ਤੀਨ ਬਰਸ ਰਹੀ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਕੁਸਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿਆ ਪਟਿਆਲੇ ਮੇਂ। ਨਾਲ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਮਾਈ ਫਤੇ ਕੌਰ ਹੈ। ਰੰਡਾ ਸਿੰਘ ਬਖਸ਼ੀ ਨੇ ਰਿਹਾਈ ਕਰਵਾਇ ਦਿਤੀ। ਕਹਾ ਕਿ ਜਹਾਂ ਤੁਮਾਰੀ ਰਜਾ ਹੈ ਤਹਾਂ ਰਹੋ। ਫੇਰ ਖਾਨੇ ਨੂੰ ਗਈ ਸੱਤ ਦਿਨ ਰਹਿਕੇ ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਆਈ। ਨਾਲ ਮਾਈ ਫਤੇ ਕੌਰ ਤੇ ਜੀਉਣ ਕੌਰ। ਕੋਈ ਕੁ ਦਿਨ ਰਹਿਕੇ ਮੁੜ ਗਈਆਂ ਬਰਾਜ ਨੂੰ।

ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ

ਕੋਈ ਕੁ ਦਿਨ ਠਹਿਰਕੇ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਨੇ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਫਰੰਗੀ ਕੋ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ

ਵਾਸਤੇ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਤੇ ਫਤੇ ਕੌਰ ਚਾਹੀਏ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਜਨਾਨੇ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਗੁਰਦੇਈ ਹੈ ਉਸਸੇ ਕਰਵਾਇ ਲਵੇ ਸੇਵਾ। ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋ ਮੇਰੀ ਟੈਹਲ ਕਰਨੇ ਕੀ ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਟੈਹਲ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹੈਂ ਅਗੇ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਮੰਗਵਾ ਲਵੇ। ਤਾਂ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਆਈ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਕੀ ਟੈਹਲ ਸੇਵਾ ਮੇਂ ਹਾਜਰ ਹੋਈ। ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਏਕ ਬਰਜ ਸੀ ਤਿਸਮੇ ਰਹਿਣ ਲਗੀਆਂ। ਫੇਰ ਮੰਦਰ ਬਣਾਇਆ, ਉਪਰ ਚੁਬਾਰਾ।

ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਕੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਹੋਈ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੁੰਜੀਆਂ ਆਇ ਜਾਵਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਾਂ ਜੇਹੜਾ ਫਾਲਤੂ ਖਰਚ ਹੈ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁੰਜੀਆਂ ਸੁੱਟ ਦਿਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਬੋਲੇ ਥੀਂ ਖਿਭਕੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੁੰਜੀਆਂ ਚੁਕਕੇ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਕੋ ਫੜਾਇ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਫਾਲਤੂ ਖਰਚ ਸਭ ਹਟਾਇ ਦੀਏ, ਮਾਮੂਲੀ ਖਰਚ ਰਖਿਆ। ਜਿਸਸੇ ਨਾ ਸਰੇ ਸੇ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਬੰਦ ਕੀਤੇ। ਜੇਹੜਾ ਬਚਨ ਮੰਨੇ ਉਸ ਪਰ ਰਾਜੀ ਜੇਹੜਾ ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨੇ ਉਸ ਪਰ ਨਰਾਜ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਤੇ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਕਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰ ਦੀਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਇ ਨਿਵਾਸ ਲੀਆ ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਪਾਛੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਸੰਮਤ ੧੬੪੬ ਮੇਂ ਚੋਤ ਵਦੀ ਤੀਜ ਤਿੱਥ ਸੀ। ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਥਾ। ਦਿਨ ਦਾ ਛਪਾ ਥਾ। ਕਣੀਆਂ ਵੀ ਉਸ ਵਕਤ ਵਰੀਆਂ ਮਾਨੇਂ ਦੇਵਤੇ ਦਰਸਨ ਕੇ ਆਏ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੈਕਾਰਾ ਬੁਲਾਇਆ। ਵਧੀ ਵੇਲਿ ਬਹੁ ਪੀੜੀ ਚਾਲੀ। ਧਰਮ ਕਲਾ ਹਰਿ ਬੰਧਿ ਬਹਾਲੀ।

ਨਾਮ ਧਰਿਆ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੀਮਾਰ ਥੇ। ਉਠਕੇ ਕੁਰਸੀ ਪਰ ਬੈਠ ਗਏ। ਗੁੜ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਣ ਲਗਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਹਰਾ ਘਾਉ ਲਿਆਇਕੇ ਅਗੇ ਧਰਨ ਅਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤੇ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ। ਜੈਸਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇਖਿਆ ਤੈਸਾ ਦਾਨ ਦੀਆ। ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਵਕਤ ਏਹ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸਨਾਨ ਕਰਾਇ ਦਿਓ ਏਸੇ ਵੇਲੇ, ਜਗਤ ਕੀ ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੀ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤਾ। ਬਡੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਡੇ ਬਲੀ ਤੇ ਪਰਤਾਪ ਵਾਲੇ ਹੈਨ। ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਧਰਿਆ। ਜਾਂ ਪੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭੋਗ ਪਾਇਆ। ੧੩ਵੇਂ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਤੇ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਕੇ। ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਧਰਿਆ।

੧ ੬ ਮਾਰਚ ੧੬੬੦ ਈਸਵੀ।

ਦਰਵੱਜੇ ਪਰ ਭੀ ਨਰਮਾਈ ਹੋਈ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਕਿਉਂਕਿ ਬਡੇ ਪਰਤਾਪ ਵਾਲੇ ਜਨਮੇ ਹੈ।
ਸੇ ਐਸਾ ਪਰਤਾਪ ਫੈਲਿਆ ਗਾਰਦ ਕੀ ਜੇ ਕਰੜਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਸੇ ਸਭ ਦੂਰ ਹੋਈ।
ਫੇਰ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਨਰਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਗਈ, ਕਰੜਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਨਿੰਦਕ ਭੀ ਸਭ ਛੁਰ ਹੋਏ ਗਏ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਦੌਰਾ

(੧੯੪੯ ਬਿ., ੧੯੯੨ ਈ.)

ਰਾਇਪੁਰ ਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਭੈਣ ਸੀ ਵੱਡੀ।^੧ ਇਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਧਾਦਰਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਮਤਾਬ ਕੌਰ ਕਾ ਉਹ ਸਾਕ ਲੈ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਜੰਨ ਆਈ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਛੱਫਾਂ ਨਾ ਲਿਆਓ। ਬਹੁਤੀ ਜੰਨ ਕਿਓਂ ਆਈ। ਚੁਪ ਚਾਪ ਆਇ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਢੋਲਕ ਛੈਣੇ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਸ਼ਬਦ ਬਾਣੀ ਕਰਦੇ ਆਏ। ਮੁੜ ਜਾਓ ਜਿੱਧਰੋਂ ਆਏ ਹੋ। ਅਗੋਂ ਸੋ ਸਭ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਾਇਕੇ ਮਤਾਬ ਕੌਰ ਬਿਆਹੀ। ਮਤਾਬ ਕੌਰ ਕੇ ਲੜਕਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਏਕ ਬਰਸ ਪਿਛੋਂ ਬੀਬੀ ਚੜਾਈ ਕਰ ਗਈ। ਲੜਕਾ ਬੀਬੀ ਭਾਗੋ ਨੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਪਾਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਖਬਰ ਰੱਖਦੇ ਰਹੇ। ਮਾਈ ਸਾਹਬੋ ਭੀ ਕਪੜਾ ਪੈਨਣ ਨੂੰ ਭੇਜਦੀ ਰਹੀ। ਜਾਂ ਪੰਜ ਬਰਸ ਕਾ ਹੋਇਆ ਮੰਗ ਦੀਆ। ਜਾਂ ਸਤਾਂ ਬਰਸ ਕਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਕਾ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਆ ਖਟੜੀ। ਉਹ ਲੜਕੀ ਗੁਜਰ ਗਈ। ਫੇਰ ਅਨੰਦ ਪੜੋਣ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰਜੀ ਛੁੱਟੀ ਕੀ ਦੁਆਈ। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈ।

ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਚਲੇ ਸੰਗਤਾਂ ਕੇ ਤਾਰਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਤੁਰੇ। ਮੁਠੱਡੀ ਜਾਇਕੇ ਦੀਦਾਰ ਦੀਆ, ਸੰਗਤਾਂ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸੁੱਕੇ ਦਿਲ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਹਰੇ ਹੋਏ। ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਸੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੇਰ ਖੋਲ ਦਿਤੀ। ਜਿੱਧਰ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਦਰਸਨ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਸਭ ਹਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਮਖਵਾਕ-ਸਾ ਧਰਤੀ ਭਈ ਹਰੀਆਵਲੀ ਜਿਥੇ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੈਠਾ ਆਇ।

ਘਰਾਂ ਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚਰਨ ਪਵਾਏ। ਬਡੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਭੋਟਾ ਧਰੀ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਭਨਾਂ ਕੀਆਂ ਭਾਵਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਿੰਘ ਪਲੰਘ ਡਾਹ ਕੇ ਬਛੋਟੇ ਬਛਾਇਕੇ ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਗਦ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਭ ਸਿੰਘ ਰੱਜੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਸੰਮਤ ੧੯੪੯ ਕਤਕ।

੧ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਆਏ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਆਇ ਦਰਸਨ ਦੀਆ। ਅਗੇ ਸਭ ਸਿੰਘ ਖੜੇ ਉਡੀਕਦੇ ਸੀ ਵਤੀ ਚੰਦ ਕੇ ਮਾਨਿੰਦ। ਚਕਰ ਕੀ ਤਰਾਂ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਏ। ਸਬਦ ਹੰਦੇ ਆਏ ਧਰਮਸਾਲਾ ਮੇਂ। ਸਭ ਸਿੰਘ ਸਣ ਸਣ ਕੇ ਆਏ ਲਗੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਮਾਨੋਂ ਅੰਤ ਮੇਂ ਬਾਰਸ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਕਾ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਆਏ। ਕਹਿਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭਾਈ ਹੈਂ। ਮਾਨੋਂ ਚੰਦਰਮਾ ਕੋ ਪ੍ਰਵਾਰ ਲਗਾ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹਮਕੋ ਸੂਤਰ ਸੇ ਡਰ ਆਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੂਤਰ ਨਾ ਨਿਕਲੁਗਾ। ਸੂਤਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਸੂਤਰ ਚਲਾਇਆ ਹੈ ਤਿਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਸਬਦ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਢੋਲਕੀਆਂ ਕਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ ਭੇਟਾ ਗੋਲਕ ਪਾਈ। ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਰਾਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾਲੀ ਲਕੀਰ ਸੇ ਅਗੇ ਨਾ ਰਾਏ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਾਏ।

ਤਰਨ-ਤਾਰਨ

ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਇਕੇ ਆਇ ਗਾਏ। ਛੇ ਦਿਨ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਆਏ। ਪਾਪੀਆਂ ਜੀਆਂ ਕੇ ਤਾਰਨੇ ਆਏ ਹੈਂ। ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿੰਘ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਹੈਂ, ਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈਂ।

ਏਕ ਜਨਾਨੀ ਕੋ ਸੂਤਰ ਹੋਇਆ। ਉਸਕੋ ਦੀਵਾਨ ਸੇ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੀਆ, ਸੂਤਰ ਬੰਦ ਹੋਇਆ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸੂਤਰ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਅਗੇ ਜਾਇ ਡਿਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਕਾ ਹਥ ਫੜਕੇ ਅਪਨੇ ਹਥ ਮੇਂ ਲੈਕੇ ਦਸਤ ਪੰਜੇ ਵਾਰੂੰ ਘੁਟਿਆ। ਜੋ ਸੂਤਰ ਸੀ ਸੋ ਖੈਚ ਲੀਆ। ਸੂਤਰ ਬੰਦ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੂਤਰ ਨਿਕਲਿਆ।

ਦਰਬਾਰ ਗਾਏ ਗੋਲਕ ਪਾਈ। ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਲਗੀ। ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਕਾ ਦੀਵਾਨ ਝੰਡੇ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਲਗਾ ਰਾਗੀ ਸਬਦ ਪੜਨੇ ਲਗੇ। ਸੋਦਰ ਪੜਿਆ, ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਜੈਕਾਰਾ ਗਾਇਆ।

ਅਨੰਦ ਕੀ ਰੀਤੀ

ਤਸੀਲਦਾਰ ਆਇਆ ਕਿ ਰੀਤੀ ਦੇਖਾਰਾ ਕੇ ਕਿਸ ਰੀਤੀ ਸੇ ਅਨੰਦ ਪੜੰਦੇ ਹੈਂ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਲਗੀ, ਬੇਦੀ ਗਡੀ, ਹਵਨ ਕੀਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣਿਆ। ਲੜਕੇ ਲੜਕੀ ਕੇ

੧ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ।

੨ ਇਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਸੁਲਤਾਨਵੰਡ ਵਾਲਾ ਥਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

੩ ਤਰਨਤਾਰਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ।

ਛਕਾਇਆ। ਲਾਵਾਂ ਪੜੀਆਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ। ਫੇਰ ਹਵਨ ਕੰਡ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅਨੰਦ ਹੋਰ ਹੋਏ। ਤੀਨ ਅਨੰਦ ਪੜੇ ਧਰਮ ਗੀਤੀ ਸੇ। ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਗੱਜੀ। ਸਰਦਾਈ ਬੜੀ ਬਣੀ।

ਸਿੰਘਾ ਦਸਤਾਰਾ ਬੱਧਾ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਲੇਖਕ) ਕੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਖੰਡੇ ਕਿਰਪਾਨਾ ਚੱਕਰ ਸਜੇ ਹੋਏ ਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੈਨੂੰ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਮੁਸਲ ਜਿਹਾ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਉੱਚੇ ਬੁੰਗੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਤਾਰ ਦਿਓ ਉੱਚਾ ਬੁੰਗਾ। ਚਰਨਾਂ ਉਤੇ ਧਰ ਦੀਆ ਉਤਾਰਕੇ। ਸਿੰਘਾ ਦਸਤਾਰਾ ਬੱਧਾ। ਖੰਡੇ ਕਿਰਪਾਨਾ ਚੱਕਰ ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਬਰਤਾਇ ਦੀਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੱਘੀ ਪਰ ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਸਰਦਾਰ ਜੁਆਲਾ ਸਿੰਘ ਰਸੂਲ ਪੁਰੀਆ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਬੱਘੀ ਸੀ ਖਚਰਾਂ ਦੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਰਸੂਲ ਪੁਰ ਚਰਨ ਪਾਏ ਫੇਰ ਸਿੰਘ ਠਰੂ ਲੈ ਗਿਆ।

ਜਿਉਣ ਸਿੰਘ ਠਰੂਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਹੈਂ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਅਰਦਾਸੇ ਕਰ ਦੀਏ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਨੰਦ ਭੀ ਹੁਣੇ ਪੜਾਇ ਦਿਓ। ਜਿਉਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਠ ਕਾ ਲਗਾਰਾ ਹਾਂ। ਹੁਣੇ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਪੜਾਇ ਸਕਦਾ, ਫੇਰ ਪੜਾਵਾਂਗਾ।

ਸੱਤਾ ਹਰ ਲਈ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਬਣ ਆਏ ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਸਿੰਘ ਆਏ। ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੌਣ ਸਿੰਘ ਦੋਨੋ ਮੰਜਿਆਂ ਪਰ ਬੈਠੇ ਹੈਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਣੇ ਲਗੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹੋ ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਏ ਹੈਂ। ਏਤਨੇ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਇ ਗਏ। ਆ ਕੇ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੰਜੇ ਨੂੰ ਹਥ ਲਾਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨਾ ਉਠਿਆ ਮੰਜੇ ਉਤੇ, ਸੌਣ ਸਿੰਘ ਉਠ ਖਲੋਤਾ। ਦੁਆ ਮੰਜਾ ਡਹਾਇਕੇ ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਜੀ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਪਤਾਸੇ ਧਰ ਤਾ ਪਤਾਸੇ ਅਗੇ ਜਾਇ ਧਰੇ। ਪਤਾਸੇ ਖਿੰਡਾਇ ਦੀਏ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੁਕ ਕੇ ਮੂੰਹ ਮੇਂ ਪਾਇ ਲੀਏ। ਮੁੜ ਆਇਆ।

ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗਤ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਚਰਨੀ ਪਵੇ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਕੇ। ਬਚਨ ਮੰਨਕੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਚਰਨੀ ਜਾਇ ਪਈ। ਪਰ ਹੰਕਾਰ ਕਾ ਜੋ ਕਿੱਲਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਉਠਣ ਦੋਦਾ, ਨਾ ਉਠਿਆ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਉਠਕੇ ਉਸਕੇ ਮੰਜੇ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾ ਉਠਕੇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾਇ ਲਈ ਤੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਆਇਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਵਣਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੜਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਮੇਰੀ ਮੰਗ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਭਜਨ ਦੇਵੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਤੂੰ

ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਭਜਨ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਣਾਵੇ ਭਜਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਭਜਨ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪੂਜਾ ਕਰੋ, ਤੁਸਾਨੂੰ ਭਜਨ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੀ ਹੈ? ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਾਂਚ ਭੂਤ ਹੈਂ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਤਸਰ ਇਹ ਹੈਨ ਹਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚਲੋ ਭਾਈ ਏਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਪਏ ਠਣਕਦੇ ਹੈਂ ਸੱਤਾ ਸਾਰੀ ਖੋਚ ਆਈ, ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿਓ।

ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਗਏ

ਪਾਛੇ ਕੋਈ ਦਿਨ ਕੇ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਖੁਦਪੁਰ ਗਿਆ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕਰੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਉਸਕਾ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਲੜਕੇ ਸੇ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇ ਦਿਓ। ਇਹ ਬਾਤ ਸੁਣ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਆਪ ਹੀ ਕਮਰਕੱਸਾ ਕਰ ਕਹਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਨੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਲੜਕੀ ਕਾ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇ ਦੀਆ। ਡੇਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸੋਹਰਿਆਂ ਕੇ ਜਾਇ ਰਿਹਾ। ਸਿੰਘ ਮੰਨਣੋਂ ਹਟ ਗਏ ਜੇਹੜੇ ਮੰਨਦੇ ਸੇ। ਖਾਲੀ ਕੇ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਗਏ, ਕਾਮ ਕੀ ਬੇੜੀ ਪੈ ਗਈ। ਫੇਰ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਹਾਥ ਕੰਬਣੇ ਲਗੇ, ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਬੀ ਨਾ ਸੇ ਬਣਾ ਸਕਦੇ।

ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਬੁੰਗੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਧਰੀ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਆਏ। ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਰਾਰੀ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕਾ ਬੁੰਗਾ ਪਵੇ। ਬੁੰਗੇ ਕੇ ਲੀਏ ਰੁਪਯਾ ਉਗਰਾਹੀ ਜਾਇ ਕੀਤੀ। ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਬੁੰਗੇ ਕੀ ਨਿਉਂ ਜਾਇ ਧਰੀ। ਛੁੱਟੀ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਕੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ਲੀਆ ਕਤਕ ਵਦੀ ਦਸਮੀ ੧੬੪੯ ਬਿਕਰਮੀ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਆਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਜਾਹ ਖਾਨੇ, ਏਥੇ ਹੀ ਰਹੁ। ਅਗੇ ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੀ ਮਰਜੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਜੀ ਮੈਂ ਨਵੇਂ ਘਰ ਬਣਵਾਏ ਹੈਂ। ਜੇਕਰ ਬਿਚ ਨਾ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਢਹਿ ਜਾਵਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇ ਤੇਰੀ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸੋ ਲੈ ਜਾ। ਸਭ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਏਕ ਕਾਲੀ ਕੰਬਲ ਲਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਦੀਪਮਾਲਾ-੧੬੪੯ ਬਿ., ੧੬੯੨ ਈ

ਅਗੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਆਈ, ਛੁੱਟੀ ਕੇ ਲੀਏ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ। ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੀਪਮਾਲਾ ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਗਏ ਤਾਂ ਰੋਲਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੇ ਪਿਛੇ

੧ ੧੫ ਅਕਤੂਬਰ ੧੬੯੨ ਈ, ਖ਼ਨੀਵਾਰ।

੨ ਦੀਪਮਾਲਾ ੨੦ ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਸੀ।

ਛੁੱਟੀ ਦਿਤੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਗਏ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਜੀਵ ਹਰੇ ਹੋਏ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ।

ਜੱਟ ਨੂੰ ਭਜਨ

ਹਰ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਚਰਨ ਪੈਂਦੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਭੋਮੇ ਵਡਾਲੇ ਤੋਂ ਗੌਰੇ ਨੰਗਲ ਨੂੰ ਚਲੇ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਏਕ ਜੱਟ ਮਿਲਾ। ਕੁੱਤੇ ਫੜੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਜੋ ਭਜਨ ਹੈ ਸੋ ਮਿਲੇ ਜਿਸਸੇ ਬੰਧਨ ਕਟੇ ਜਾਣ। ਉਸਨੂੰ ਭਜਨ ਦਿਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨੇ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ। ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਗੌਰੇ ਨੰਗਲ ਮੇਂ ਆਏ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਲਗੀ, ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਏਕ ਮਾਈ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੇਰੀ ਨੌਹ ਕੇ ਘਰ ਬੂਟਾ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਬੂਟਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚਰਨ ਪੈਂਦੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਫੱਤੇਵਾਲ ਆਏ ਤਾਂ ਬਾਠਾਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਭੀ ਦਰਸਨ ਦਿਓ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੂਏ ਦਿਲਾਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਠਾਵਾਲਿਆਂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਭੀ ਫੱਤੇਵਾਲ ਹੋਇਆ।^੧ ਹਠ ਸੇ ਬਾਠਾ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਚਰਨ ਪਵਾਵਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਰਾਵੀ ਕੇ ਪਾਰ ਚਰਨ ਪਾਇਕੇ ਜਾਂ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਮੇਂ ਏਕ ਥਾਨੇਦਾਰ ਤੇ ਏਕ ਫਰੰਗੀ ਖੜੇ ਸੇ। ਮੌੜੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਏਧਰ ਕਿੱਧਰ ਗਏ ਸੀ, ਕਿੱਧਰੋਂ ਆਏ ਹੋ ? ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਦੇਣ ਗਏ ਸੀ। ਫਰੰਗੀ ਅਗੇ ਸੇ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌੜੀਂ ਆਇ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲੋਪੋਕੇ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਕੇ ਕਕੜੀਂ ਆਏ। ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

੧ ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਜਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਵਕ ਸੌਣ ਸਿੰਘ ਸੰਦੇਵਾਲੀਏ ਮਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀਉਣਾ ਭਿੰਡਰੀਏ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸੱਦਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕੋਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭਾਈ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਏ। ਏਨੀ ਕਹਿਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਲਾਲੇਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦ ਲਈਏ। ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤਰਕਵਾਦ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੁਣਿਆ ਏ ਕੋਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਭਾਈ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਏ। ਅਗੋਂ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਕਿਹਾ ਜਮੀਤ ਸਿੰਘਾਂ ਕਿਤੇ ਉਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਰੇ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਸਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ ਬਾਬਾ ਥੰਕਾ ਜੀ ਤਿੰਨ ਆਸਨ ਵਿਛਾਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਆਓ ਬੈਠੋ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਆਓ ਬੈਠੋ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਆਓ ਬੈਠੋ ਬਾਬਾ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੁਝ ਖਿੱਲੇ ਪੈ ਗਏ।

ਫੇਰ ਸਭ ਸਰੀਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਨੂੰ ਫੱਤੇਵਾਲ ਨੂੰ ਚਲੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਹਰੋਂ ਦੀਵਾਨ ਸਣਕੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਏਧਰੋਂ ਬਾਬਾ ਜਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਪੜੇ ਵਿਛਾ ਗਏ, ਦੀਵਾਨ ਸਜ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਜਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਚਦੀਕ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਜੀਏ ਵੱਸ ਇਕ ਆ ਗਿਆ ਉਸਦੇ ਵੱਸ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆ ਗਏ ਪੜੇ ਭਾਈ ਸ਼ਬਦ।

ਲੰਗਰ ਜਿੱਥੇ ਸੀ ਉਥੇ ਪਿੱਪਲ ਥਾ। ਕਿਸੇ ਜਨੌਰ ਕੀ ਬਿੱਠ ਉਪਰ ਸੇ ਆਇ ਪਈ ਲੰਗਰ ਮੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਬਿੱਠ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਿੱਠ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਤੋਂ ਚੁੱਕਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਵਰਤਾਇ ਦੇਵੇ।

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਲਗੀ, ਅਰਦਾਸਾ ਹੋਇਆ। ਜੋ ਬਿਜਲੀਪਰੀਏ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਕੀ ਸਿਖਣੀ ਸੀ ਭੋਲੀ, ਤਿਸਕੇ ਐਸੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋਈ ਕਿ ਨਾੜਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਇ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇਗੀ ਉਸੇ ਵਕਤ ਉਸਨੂੰ ਅਰਾਮ ਹੋਇ ਗਿਆ।

ਮਹਾਵੇ ਸੇ ਹੁਸਿਆਰ ਨਗਰ ਕੁੰਮਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ ਕੋਲ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ ਬਿਅੰਤ ਸੰਗਤ ਆਈ। ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਦਿੱਸੇ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਸਤਲਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ, ਮਾਨੋ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਕੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਕੇ ਪਰਵਾਰ ਲਗਾ ਹੋਯਾ ਹੈ। ਬੀਚ ਮੇਂ ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ।

ਠਰੂ ਆਏ

ਠਰੂ ਮੇਂ ਆਏ। ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਖੰਡ ਕੀ ਸਰਦਾਈ ਛਕਾਮਾਂਗਾ ਪਾਛੇ ਗੁੜ ਕੀ ਬਰਤੀ ਹੈ। ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਖੰਡ ਕੀ ਸਰਦਾਈ ਦਿਤੀ। ਫੇਰ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਕੁੜੀਆਂ ਕੋ ਅਨੰਦ ਪੜਾਮਾਂਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਰਹੇ। ਦੂਆ ਦਿਨ ਭੀ ਰਹੇ। ਘਰੋਂ ਸਿੰਘਣੀ ਕਹੇ ਬਿਆਹ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦਾਤ ਕੀ ਦੇਵੇਂਗਾ ? ਸਾਡਾ ਨੱਕ ਨਾ ਰਹੁਗਾ। ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿ ਦੀਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਿ ਸਿੰਘਣੀ ਕੋਈ ਪੱਟੀ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਗੁਰੂ ਹੈ

ਬਹਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਉਬੋਕੇ ਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਦਰਸਨ ਦੀਆ। ਕਬੀਸਰ ਕਾ ਜੋੜਾ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਨ ਮੇਂ ਹੋਈ ਕਿ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਕੰਡੇ ਲਗਦੇ ਹੈ। ਉਬੋਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਸੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋੜਾ ਆਣ ਧਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋੜਾ ਪਾਇਲੈ। ਸਮਝਿਆ ਧੰਨ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਕਿੱਥੋਂ ਪ੍ਰੇਰਕੇ ਜੋੜਾ ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ ਅਰ ਮੋਕੇ ਪਰ ਲਿਆਇਕੇ ਅਗੇ ਧਰਾਇਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਹੈ।

ਰਾਇ ਕੇ ਬੁਰਜ

ਪੱਟੀ ਕੋ ਬਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜਦੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਸਭਨੇ ਕੀਤਾ। ਰਾਇ ਕੋ ਬੁਰਜ ਮੇਂ ਆਏ, ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ। ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਸਰਦਾਰਾਂ ਕਾ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਸੁਣ ਸਣਕੇ

੧ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਲੇਖਕ, ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਲੋਕ ਦਰਸਨਾ ਨੂੰ ਆਏ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਭਾਈ ਆਏ ਹੈ। ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਔਂਦੀ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਭਜਨ ਭੀ ਲਏ, ਨਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਜੇ। ਸਰਹਾਲੀ ਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਵਾਏ। ਭੋਟਾ ਧਰੀਆਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ।

ਸੰਘੀ ਆਏ

ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਜਾਂ ਸੰਘੀ ਆਏ ਇਕ ਖੂਹ ਉਤੇ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ। ਬੇਦੀ ਰਾਡਵਾਈ ਹਮਨ ਕੀਤਾ। ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੂਲੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪੜਿਆ। ਕਵੀਸ਼ਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਾਵਾਂ ਪੜੀਆਂ ਭੋਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲ ਵਿਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੜੇ ਅਸਚਰਜ ਸਿਖ ਸਨ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਬੜੇ ਸੇਵਕ ਸੇ। ਜੋੜੀ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਸੀ। ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਧ ਹੈ, ਏਨਾਂ ਕੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਨੀ ਜਿਤਨੀ ਕਿਸੇ ਕੀ ਫੁਰਸਤ ਹੈ। ਜਿੱਧਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ਉਧਰ ਹੀ ਹਰਿਆਵਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਵਧਦੀ ਹੈ ਧਰਮ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਛੁੱਟੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਫੇਰ ਪੰਗਤ ਲਗੀ ਲਗਾਈ ਰਹੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਿਚੋਂ ਹੀ ਚਲੇ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਾ ਦੌਰਾ

(੧੯੪੯ ਬਿ., ੧੯੯੩ ਈ.)

ਫੇਰ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਅਸੀਂ ਮਾਘੀ ਜਾਵਾਂਗੇ ਮੁਕਤਸਰ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਏਸ ਮੂਰਤੀ ਕੇ ਗਿਆ ਜਾਦਾ ਕੂਕੇ ਕੱਠੇ ਹੋਇਕੇ ਗੁਦਰ ਨਾ ਮਚਾਇ ਦੇਣ। ਮਾਘੀ ਕੇ ਬਾਦ ਛੁੱਟੀ ਦਿਤੀ।

ਮਾਲਵੇ ਕੇ ਤਾਰਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਚਲੇ ਹੈ। ਔੜ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਦਰਸਨਾ ਕੀ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਚੜੇ। ਲੋਹਗੜ ਗਏ, ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਚਿਰਾ ਪਿਛੋਂ ਫੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਏਕ ਅਨੰਦ ਪੜਿਆ, ਸਭ ਲੋਕ ਰੀਤੀ ਦੇਖਣ ਆਏ।

ਚਰਨ ਪਾਵਦੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਰਾਇਸਰ ਆਏ। ਏਕ ਅਨੰਦ ਓਥੇ ਭੀ ਹੋਇਆ। ਧਰਮ ਰੀਤੀ ਸਭ ਲੋਕ ਦੇਖਣ ਆਏ।

ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਿਹਾ

ਦਰਸਨ ਦਿੰਦੇ ਪੁੜਕੋਟ ਆਏ। ਘਰੀਂ ਚਰਨ ਪਵਾਏ ਸਿੰਘਾ ਨੇ। ਦੋਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਏ। ਮੰਜੇ ਪਰ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਅਗੇ ਸੇ ਬੋਲਿਆ ਅਸਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੇਣੀ ਜੀ ਪਰ ਤੁਸਾਂ ਤੇ ਸਾਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਸਾਭ ਲਵਾਂਗੇ। ਉਹ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਮਖੀ ਨਾਲ ਬੋਲਕੇ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੂਤ ਲਈ। ਖਾਲੀ ਕਾ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਲੇ ਆਏ। ਐਸਾ ਹੰਕਾਰ ਕਾ ਕਿੱਲਾ ਠੁੱਕਿਆ ਮੰਜੇ ਉਪਰ ਸੇ ਨਹੀਂ ਚਿੱਲਿਆ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਭੀ ਨਾ ਰੱਜੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ ਹੋ

ਅਗੇ ਬੋਟੀਂ ਆਏ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਸਮੰਦ ਸਿੰਘਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ ਹੋ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕਰੇ ਕੋਈ। ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਪਾਪ ਭੀ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ਫੇਰ ਬੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ

੧ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਭਾਬਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਪੁੜਕੋਟ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।

੨ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਖੇਟੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।

ਆਖਦੇ ਹੋ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਐਸੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਸੇ। ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਾਇਕੇ ਰਾਖੇ ਪਰ ਚਾੜਦੇ ਸੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸੇ ਜੋ ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਤਿਸਕਾ ਏਹ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਹੜਾ ਨਾ ਹਟੇਗਾ ਉਸਕੇ ਹੋਰ ਸਜਾਇ ਦੇਮਾਂਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾ ਬੜਾ ਕਰੜਾ ਹੁਕਮ ਚਾੜਦੇ ਸੇ ਜੇ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਥੀ ਖੋਟਾ ਕਰਮ ਕਰੇ

ਮੁਕਤਸਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਮੇਂ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ

ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਮੁਕਤਸਰ ਜੀ ਆਏ। ਘਾਲਾ ਸਿੰਘ ਪੁਜਾਰੀ ਥਾ ਤਿਸਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਜੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਮੇਂ ਦੀਵਾਨ ਲਗੇ ਤੇ ਪੱਗ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਤਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਡਰੇ ਨਾ ਪੱਗ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੇਂ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ। ਜਾ ਨਾ ਸੂਤਰ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਾ ਪੁਜਾਰੀ ਕੈਹਣ ਅੱਗੇ ਤਾ ਸੂਤਰ ਕੱਢਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੂਤਰ ਕਢਿਆ ਹੈ। ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕੇ ਆਗੇ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਮੇ ਹੋਇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਲ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੇਗਾ

ਦਰਸਨ ਦਿੰਦੇ ਰੁਪਾਣਾ ਫੁਲੇਵਾਲਾ ਤੇ ਫਿਰ ਗਦੋਡੋਬ (ਗੁਰੂਸਰ) ਗਏ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਪੰਗਤ ਕਾ ਵੇਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾ ਡਿੱਘੀ ਵਿਚ ਜਲ ਥੋੜਾ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਜਲ ਥੋੜਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਬਰਤਾਓ ਜਲ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੇਗਾ। ਉਸੀ ਜਲ ਮੇ ਐਸੀ ਸੱਤਾ ਪਾਈ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਗਤਾਂ ਛਕ ਗਈਆਂ ਫੇਰ ਭੀ ਬਚ ਰਿਹਾ ਜਲ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਭੀ ਉਸੀ ਜਲ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਭੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਉਸੀ ਜਲ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਸਮਝਿਆ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬੇਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸੋਈ ਜਲ ਵਧਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਭੀ ਸਵੇਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਛਕਿਆ, ਅਜੁੱਟ ਦੇਗ ਵਰਤੀ।

ਮਲੋਟ ਮੇਂ ਆਏ। ਏਕ ਮਸਤਾਨਾ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਨੇ ਸਰੀਰ ਪਰ ਕੋਟੜੇ ਮਾਰੇ। ਏਕ ਅਨੰਦ ਪੜਿਆ। ਧਰਮ ਰੀਤੀ ਲੋਕ ਦੇਖਣ ਆਏ।

ਕੁਰਾਈਵਾਲੇ ਮੇਂ ਏਕ ਬਣੀਆ ਸਿੱਖ ਥਾ ਚਾਂਦੀ ਰਾਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਕਤ ਕਾ, ਤਿਸਨੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਤਿਸੀ ਕੀ ਡਿਉਂਦੀ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੈਠੇ।

ਬੰਦ ਖਲਾਸ ਹੋਈ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਕਾ ਲੜਕਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਰੱਬਕੜੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਦੋ ਸਪਾਹੀ ਨਾਲ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਛੁੱਟ

੧ ਏਸੇ ਦੀਵਾਨ ਸਮੇਂ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਨੂੰ ਆਇਆ। ਕਛ ਸਮਾ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਭਰਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਫਕੀਰ ਮੰਤ੍ਰਸਟ ਹੋ 'ਬਖਸ਼ਿਸ਼-ਬਖਸ਼ਿਸ਼' ਗੱਦੀਆਂ ਹੋਇਆ ਉਠਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਜਾਏਗਾ। ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰੀਤੀ ਨਾ ਸੀ ਰੱਖਦਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਏਹ ਸਾਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਹੁਣ ਰੀਤੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਤਕੜਾ ਹੋਇਕੇ, ਤੈਨੂੰ ਖਵਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੋ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਛੱਟ ਗਿਆ। ਬੰਦ ਖਲਾਸ ਹੋਈ।

ਪਾਪ ਨਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹੈ

ਦੋਰੇ ਮੇਂ ਖੰਡ ਕੀ ਸ਼ਰਦਾਈ ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਈ ਕਈ ਫੇਰ ਛਕਣੀ। ਰੇਤੇ ਵਾਂਗੂੰ ਖੰਡ ਵਰਤਣੀ। ਰੇਤੇ ਕੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਜਲ ਹੋਵੇ ਓਧਰੇ ਬਿਛ ਬਣ ਆਇ ਹੋਠ ਦਿਨ ਕੱਟਣਾ। ਫੇਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਣਾ, ਪੰਗਤ ਲਗਣੀ। ਢੋਲਕੀ ਕਾ ਸਬਦ ਹੋਇਕੇ ਬਰਾਜਣਾ ਸਵੇਰੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਲਗਦੀ ਹੈ ਮਾਨੋਂ ਦੇਵਪੁਰੀ ਲਗੀ ਹੈ ਸਚਖੰਡ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਧੀ ਧਿਆਨ ਰੂਪ ਹੋਇਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਮਨ ਕੇ ਮੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਪਾਪ ਨਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹੈ।

ਕਾਰ ਮੇਰੀ ਏਹੁ ਹੈ

ਚਰਨ ਪੈਂਦੇ ਬਿਰਕੀ ਆਏ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਲਗੀ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਮਨ ਕੀਤਾ, ਅਨੰਦ ਪੜੇ। ਰੀਤੀ ਸਾਰੀ ਕਰੀ। ਲੋਕ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾਇਕੇ ਆਏ। ਦੇਖਕੇ ਹਰਿ ਜੀ ਕਾ ਰੂਪ ਮਨ ਹਰਾ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤ ਆਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭੋਗ ਪਿਆ, ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਜੈਕਾਰਾ ਬੁਲਾਇਆ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ, ਉਗ੍ਰਦੰਤੀ, ਛੋਟਾ ਚਲਿਤ੍ਰ, ਚੌਪਈ, ਜਪੁ-ਜਾਪੁ, ਰਹਿਰਾਸ, ਆਰਤੀ ਸੇਹਿਲਾ, ਸਵੈਯੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਏਤਨੀ ਬਾਣੀ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀ ਕੰਠ ਹੈ ਇਸ ਕਵੀਸਰ ਕੇ। ਰੋਜ ਪੜਦਾ ਹੈ ਸੂਰਜ ਕੀਆਂ ਰਿਸਮਾਂ ਨਾਲ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਕਾ ਨਿਤ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰ ਮੇਰੀ ਏਹੁ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਲਿਖ ਲਿਖ ਧਰਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਤੇ ਡਰਦਾ ਹਾਂ

ਤਪ ਉਤਰ ਗਿਆ

ਬਾਜੇ ਮੇਂ ਆਇਕੇ ਏਕ ਅਨੰਦ ਪੜਿਆ, ਭੋਗ ਪਿਆ। ਅਗੇ ਗੁਮਟੀ ਆਏ, ਪਿੱਪਲ ਹੇਠਾ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਲੋਹ ਉਤੇ ਪੈਣੇ। ਕਵੀਸਰ ਕੇ ਤਪ ਰਸਤੇ ਮੇਂ ਹੀ ਚੜਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਤਪ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਛੰਨਾ ਦਹੀ ਕਾ ਲੈਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭੀ ਦਹੀ ਛਕਿਆ। ਤਤਕਾਲ ਤਪ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਬਨੈਣ ਲਗਾ।

ਪੱਗ ਬੰਧਾਈ

ਪੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪਗ ਬੰਧਾਈ ਬਾਬੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੀ ਜਗਾ। ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਚੰਗੇ ਪੜੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾ ਏਹ ਸਭਾਉ ਸੀ ਕਿ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਕਣਕ ਬਣੇ ਸਰਬ ਕੇ ਵਾਸਤੇ। ਮਿੱਸਾ

ਦਾਣਾ ਵੇਚਕੇ ਕਣਕ ਲੈ ਲੈਣੀ। ਆਏ ਸਿੰਘ ਕੀ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਨੀ। ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਕ ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਪਾਚ ਰੁਪਏ ਧਰਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ।

ਬਖਸ਼ਾਵਾਂਗੋ

ਨਿਥਾਣੇ ਮੈ ਆਏ। ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਕੇ ਬੀਚ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਦੋਹਾ ਮੂਰਤੀਆਂ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਬਖਸ਼ ਮੰਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਜੋ ਮੂਰਤੀ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੈਠੀ ਹੈ ਏਹੋ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੇ ਬਖਸ਼ਣੇ ਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਹੈ ਏਹੋ ਹੀ ਬਖਸ਼ਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਭੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੇ ਬਖਸ਼ਾਵਾਂਗੇ। ਤਿਨ ਫੇਰੀ ਏਹੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਖਸ਼ਾਵਾਂਗੇ।

ਗਿੱਲੀ ਆਏ। ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘੋੜੀ ਭੋਟਾ ਕੀਤੀ ਜੋੜੀ ਦਸੌਧਾ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਛੁੱਟੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਸਾਧ ਦੀ ਗੱਲ

ਸੁਲਰ ਕਾ ਏਕ ਸਾਧ ਸੀ। ਕੈਹਣ ਲਗਾ ਮੈਂ ਤੀਰਥ ਕਰਦਾ ਓਸ ਦੇਸ ਮੈ ਜਾਇ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਜਗਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੈਦੇ ਸੇ। ਓਸ ਜਗਾ ਕੇ ਲੋਕ ਕੈਦੇ ਹੈ ਚਲੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਮਿਲ ਆਈਏ। ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਰਾਜਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਭੀ ਓਨਾ ਲੋਕਾਂ ਕੇ ਨਾਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਕਿਹਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਚਲੋ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬੜੀ ਜੋਹੀ ਘਾਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪੀੜਨੀ, ਪੀੜ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਜਾ ਸਾਧ ਪੰਜਾਬ ਧਰਤੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਉਹ ਬਚਨ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵਰਗ ਮਿਰਗ ਕਾ ਹੈ ਤੁਰਨਾ ਫਿਰਨਾ, ਤੇਰਾ ਵਰਗ ਚੂਹੇ ਕਾ ਹੈ। ਹੇਠ ਸੇ ਜੜਾ ਕੁਤਰ ਦੇਣੀਆਂ ਪਾਪੀਆਂ ਕੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖੋ ਭਾਈ ਉਹ ਬਚਨ ਹੁਣ ਬਰਤਦਾ ਹੈ ਹੁਣ ਓਹ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਹੈ ਏਕ ਜਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਗਾਰਦ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਅਰਜ਼ੀ ਪਾਇਕੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਲੈ ਜਾਵੇ, ਬਿਨਾ ਇਤਲਾਹ ਜਿਲੇ ਕੀ ਕੇਸ ਪਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ।

ਰੋਣਕ ਹੁੰਦੀ ਗਈ

ਪੈਹਲੇ ਰਾਮਸਰ ਤੇ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸੀ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੇ, ਸੇ ਭੀ ਰਹਿਣ ਲਗੇ। ਰਾਮਸਰ ਤੇ ਕੋਠੇ ਮੈ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਏਕ ਸਾਧ ਬਿਠਾਇਆ, ਫੇਰ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਰਹਿਣ

੧ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਮਰਾਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਲਗੀ। ਪੈਹਲੇ ਰਾਮਸਰ ਏਕ ਕੋਠਾ ਥਾ, ਫੇਰ ਬੁੱਰੀਆਂ ਪਾਇ ਲਈਆਂ। ਫੇਰ ਖੂਹੀ ਲੱਗੀ, ਹੋਰ ਫੇਰ ਕੋਠੇ ਪੈਣ ਲਗ ਪਏ। ਬਾਗ ਲਗਾਇ ਦੀਆ। ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਰੋਣਕ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਤੀਹ ਚਾਲੀ ਘਰ ਹੋ ਗਏ।

ਖੂਹੀ ਸਿੱਧੀ ਹੋਇ ਗਈ

੧੯੫੦ (੧੯੯੩ ਈ) ਮੇਂ ਰਾਮਸਰ ਖੂਹੀ ਲਗੀ। ਏਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਟੱਕ ਲਾਇਆ ਸੀ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਂ ਪਹੀਏ ਕਾ ਚੱਕ ਸਿੱਟਕੇ ਉਸਾਰੀ ਕਰਾਇਕੇ ਜਲ ਕੱਢਕੇ ਸਿੰਘ ਛਕਣ ਲਗੇ। ਸੁਖ ਹੋਇਆ। ਪੈਹਲੇ ਜਲ ਦੂਰੋਂ ਲਿਆਇਕੇ ਛਕਦੇ ਸੀ। ਖੂਹੀ ਉਤਾਰੀ ਬਿੰਗੀ ਹੋਇ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਵਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਲੈ ਜਾਓ। ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਣ ਪਰ ਖੜੇ ਹੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਖੂਹੀ ਤਾ ਸਿੱਧੀ ਹੈ। ਤਾ ਸਿੱਧੀ ਹੋਇ ਗਈ ਖੂਹੀ। ਅੰਬ ਲਗਾਏ, ਹੋਰ ਕਈ ਬੂਟੇ ਲਗਾਏ। ਫੇਰ ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਹੋਈ ਕਿ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਖੂਹੀ ਲਾਈ ਹੈ। ਦੇਖ ਸੁਣਕੇ ਲੋਕ ਅਸਚਰਜ ਹੋਏ। ਘੁਮੰਡੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਜੇਰ ਨਾਲ ਖੂਹੀ ਲਾਇ ਲਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸਾਂ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਈ ਹੈ ਤੂੰ ਜਾਇਕੇ ਢਹਾਇ ਦੇ। ਨਿੰਦਕ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਕੁਛ ਨਾ ਗਈ।

ਦੀਪਮਾਲਾ (੧੯੫੦ ਬਿ. ੧੯੯੩ ਈ.)

ਅਗੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਆਈ। ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਤੀ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੇ ਬਾਦ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਚਲੇ, ਮੁਠੱਡੀ ਜਾਇ ਪੜਾਉ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਗਏ। ਅਗੇ ਸੇ ਸੰਗਤ ਆਈ, ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਧਰਮਸਾਲਾ ਮੇਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ। ਸੁੱਕੇ ਦਿਲ ਹਰੇ ਹੋਏ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਏ ਸਿਆਲਕੋਟ। ਨਾਲ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਬਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਇਲਾਕੇ ਔਣੇ ਕਾ ਪਾਛੇ ਹੁਕਮ ਥਾ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਕਿਓਂ ਆਏ ਹੋ ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਿੰਘ ਲੈ ਆਏ ਹੈਂ ਤਾ ਆਇ ਗਏ। ਬਟਨ ਨੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ।

੧ ੮ ਨਵੰਬਰ ੧੯੯੩ ਈ।

੨ ਬਾਰ ਬਟਨ, ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸਪਰਡੰਟ ਪੁਲਿਸ ਸੀ।

ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ

ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਉਗ੍ਰਾਹੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ ਮਾਲਵੇ ਮੇਂ। ਲਕੜਵਾਲੀ ਕਾ ਸਿੰਘ ਉਸਕੇ ਕਪੜੇ ਲੀਤੇ ਲੈ ਕੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਆਇਆ। ਪੁਛਿਆ ਤੇ ਕਹਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਸਦੱਕੇ ਲੈ ਗਏ ਸੇ। ਖਵਰੇ ਕਿੱਧਰ ਲੈ ਗਏ ਹਨ, ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਤੇ ਕਪੜੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਸੇ ਸੇ ਮੈਂ ਲੈ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਏਤਨਾ ਕਹਿਕੇ ਹੇਠਾਂ ਆਇਆ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕੋਠੜੀ ਮੇਂ ਬੜਦਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਫੇਰ ਚੁਪ ਚਾਪ ਨਿਕਲਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਚੋਰ ਵਾਂਗ। ਅਨੌਰੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਸਪਾਹੀ ਵੀ ਤੇ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਰੇ ਪਰੇ ਦੇਖਕੇ ਮੁੜ ਆਏ। ਥਾਨੇ ਇਤਲਾਹ ਭੇਜੀ। ਸਪਾਹੀ ਆਕੇ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਲਿਖਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਉਸਦਾ ਪਿਓ ਸੱਦਿਆ ਆਇਆ ਵੀਰ ਸਿੰਘ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੱਚ ਸੱਚ ਕਹੁ ਜਿਵੇਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਮੈਂ ਪਟਿਆਲੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਮੇਰੇ ਪਾਛੇ ਏਹ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਉਸਦੇ ਪੈਰੇ ਰਿਹਾ ਕਿ ਨੱਸ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸਿੰਘ ਪੁਛਦੇ ਰਹੇ ਕੁਝ ਨਾ ਦੱਸਿਆ। ਫੇਰ ਇਉਂ ਕਹਿ ਦੀਆ ਕਿ ਜੇ ਬਾਤ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਕਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਚੋਰੀ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਫੜਾਇ ਦੇਣਗੇ। ਸਭ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ, ਦਾਵਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀਆ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾ ਪਾਪ ਤਿਸੀ ਕਾ ਬਾਪੁ। ਉਸੀ ਨੂੰ ਖਾਏਗਾ। ਜੈਸੀ ਕੋਈ ਕਰੇਗਾ ਤੈਸੀ ਹੀ ਭਰੇਗਾ। ਅਰਜੀ ਦਾਵਾ ਨਾ ਕਰੇ।

ਮਾਘੀ ੧੯੫੦ ਬਿ. (੧੮੯੪ ਈ.)

ਅਗੇ ਦੂਸਰੀ ਮਾਘੀ ਆਈ। ਪਿਛਲੀ ਮਾਘੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਾਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਅਰਦਾਸ ਲੈ ਜਾਇਕੇ ਮੁਕਤਸਰ ਮੇਂ ਸੁਨਾਵੇ ਦੀਵਾਨ ਕੇ ਬੀਚ ਮੇਂ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਖੂਨ ਹੋਇਕੇ ਰੀਬ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ ਮੁਕਤਸਰ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਮੇਂ। ਏਸਦਾ ਪਤਾ ਕਢੇ ਕਿਵੇਂ ਸਿੰਘ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਗਿਆ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗਿਆ ਸੂਰਜ ਚੜਦੇ ਨਾਲ। ਸੁਨਾਈ ਦੀਵਾਨ ਕੇ ਬੀਚ ਅਰਦਾਸ

੧ ਸੰਮਤ ੧੯੪੯ ਬਿਕਰਮੀ ਦੀ ਮਾਘੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਘੀ ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ।

ਲਿਖਾ ਸੀ ਕਿ ਮਕਤਸਰੀਆਂ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਮੇਂ ਖੂਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸੱਚ ਨਾ ਦੱਸਣ ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਮਕਤਸਰੀਆਂ ਕਾ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਛਕਣਾ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਿੰਘ ਹੈ ਸੱਚ ਦੱਸੇ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਕਿਸਨੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਏਹ ਨਿਰਨਾ ਕਰਕੇ ਏਸ ਗਲ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿਓ। ਮਕਤਸਰੀਆਂ ਨੂੰ ਏਹ ਸੁਣਕੇ ਚਿੰਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਿ ਕੀਤਾ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿਸੇ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਓਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਭਬਕ ਕੇ ਉਠੀ। ਕਹਿਨੇ ਲਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੂਨਣ ਹੋਈ? ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਝੂਠ ਤੁਫਾਨ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਜਿੰਮੇ ਖੂਨ ਲਾਵਦੇ ਹੈ ਮੁਕਬਲਾ ਨੇ ਭੀ ਸੁਣਿਆ ਪਰ ਬਿਨਾ ਦਾਹਵੇ ਥੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕਣ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜੇ ਏਸਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਖੂਨ ਕਰਾਇ ਦੀਆ ਹੈ। ਕਹਿਨੇ ਲਗੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿ ਏਹ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਦਿਓ ਸਾਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਕੋਲ ਰੱਖਾਂਗੀ। ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਏਨਾ ਨੇ ਆਕੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਏਹ ਅਰਦਾਸ ਸਾਨੂੰ ਦੇਵੇ। ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਏਹ ਦੱਸਾਂਗੇ ਕਿ ਅਤਰੀ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਗਈ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਸੱਦ ਕੇ ਘਰੋਂ ਲੈ ਗਏ ਕਿ ਮਾਈ ਅਤਰੀ ਸੱਦਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਮੁੜਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਦਿਤੀ ਕਿ ਠੀਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾਣਗੇ। ਓਹਨਾ ਨੇ ਲੈਜਾਇਕੇ ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਕੇ ਫੜਾਇ ਦਿਤੀ ਅਰਦਾਸ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸਰਧਾ ਅਤਰੀ ਤੇ ਹਟ ਗਈ ਕਿ ਮਾਂ ਕਾਸ ਦੀ ਹੋਈ ਜੇ ਖੂਨ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਛੈਣ ਹੈ।

ਮੁਕਤਸਰ ਗਏ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਤੋਂ ਲੋਹਗੜ, ਗੁੱਜਰਵਾਲ, ਖੰਜਰਵਾਲ, ਛੱਜਾਵਾਲ, ਰੂਮੀ, ਬੰਪਾਰਾਇ, ਗਹਿਲ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ, ਤਖਤਪੁਰਾ, ਖੋਟੇ, ਰੋਡੇ ਆਦਿ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਕਤਸਰ ਮਾਘੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ।

ਮੁਕਤਸਰ ਬੁਰਜ ਮੈਂ ਬਾਵੇ ਕੇ ਡੇਢ ਭੇਲੀ ਸੀ ਗੁੜ ਦੀ। ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਖੁਲਾ ਬਰਤਾਵਣ ਲਗਾ। ਬਾਵੇ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਡੇਢ ਭੇਲੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਖੁਲਾ ਬਰਤਾਵਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਾਵਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਏਹੀ ਡੇਢ ਭੇਲੀ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਬਾਵੇ ਦੇ ਤਾਂ ਡੇਢ ਭੇਲੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸੀ ਡੇਢ ਭੇਲੀ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸਰ ਗਿਆ। ਸਰੋਂ ਬਚ ਥੀ ਗਿਆ।

ਮੁਕਤਸਰ ਮੈਂ ਰੁਪਾਣੇ ਤਾਮਕੋਟ, ਫੁਲੇਵਾਲ, ਡਬਲੇ, ਲਕੜਵਾਲੀ, ਗੁਰੂਸਰ, ਜੰਡਵਾਲੇ, ਫੇਰ ਖਾਨੇ ਤੋਂ ਭਾਈ ਬਖਤੌਰ, ਬਰਾਜ, ਨੰਗਲੇ, ਫਤੇਗੜ ਲਲੂਵਾਲਾ, ਭਿਖੀ, ਉਚੇ, ਚਰਨ ਪਾਉਂਦੇ ਰਾਇਸਰ, ਲੋਹਟ ਬਦੀ, ਸਿਆੜ, ਖਟੜੀ, ਖਟੜਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਨੂੰ ਆਏ।

ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਦ : ੧੯੫੧ ਬਿ. (੧੮੯੪ ਈ.)

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਾਮਸਰ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੈਂ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬੇਟਾ ਆਇਆ

ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ। ਉਸਕੇ ਕਾਲਜੇ ਮੇਂ ਦਰਦ ਉਠੇ, ਬੇਹੋਸ ਹੋ ਜਾਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਕਲ ਲੈ ਆਵਣਾ ਉਸ ਵਕਤ ਲਿਆਏ ਜਿਸ ਵਕਤ ਦਰਦ ਸੀ ਪੇਟ ਮੇਂ। ਬਾਰਾ ਕੇ ਦਰਵੱਜੇ ਦੇ ਲਾਗੇ ਪਿੱਪਲ ਹੇਠ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬੀਲਾ ਬੱਢੇ। ਬਢਿਆ ਤਾਂ ਕਛ ਆਰਾਮ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਦਰਦ ਨਾ ਹਟੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਕੇ ਉਪਰ ਚੜਕੇ ਲਿਤੜਿਆ ਪੁੱਠਾ ਸੁਟਕੇ। ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਚਰਨਾਂ ਸੇ ਉਸ ਕੀ ਦਰਦ ਖਿੱਚ ਲਈ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਫਾਰਸੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਜੇਹੜੀ ਪੜੀ ਸੇ ਪੜੀ ਅਗੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਪੜੀ ਜਾਇਕੇ, ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਚੰਦਨ ਕਾ ਲੇਪ ਕਰਵਾਇ ਦੀਆ। ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਸ-ਸਰਾਬ ਨਾ ਖਾਈਂ। ਫੇਰ ਖਾਧਾ ਤਾਂ ਦਰਦ ਹੋਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬੋੜੀ ਜੇਹੀ ਹੋਈ। ਫੇਰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੁਛ ਲੋਭ ਭੀ ਕੀਤਾ ਹੋਊਗਾ। ਉਸਦੀ ਮਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ ਮੈਂ ਜਰੂਰ ਕਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਾਂ ਮਨੇ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋ ਪਰ ਖਾਦਿਆ ਖੂਹ ਨਿਖੁਟ ਜਾਵੇ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਗੁਜਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਧੁਆਡੇ ਘਰ ਕੋੜਾ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਾਦੀ ਸੈਨੇ ਕੀ ਕੁਝ ਕਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਕੋਈ ਦਿਨ ਹੈ, ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੜੇ ਔਖੇ ਹੋਣਗੇ। ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਇਕੇ ਪੜਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ ਜਾਏ। ਫੇਰ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲਗੀ।

ਮਾਘੀ ੧੯੫੧ ਬਿ.

ਅਗੇ ਮਾਘੀ ੧੯੫੧ (੧੮੯੫ ਈ) ਨੂੰ ਮਕਤਸਰ ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ। ਰਸਤੇ ਮੇਂ ਬੜੇ ਦੁਧ ਤੇ ਤਸਮਈ ਕੜਾਹ ਪਰਸਾਦ ਵਰਤੇ। ਰੋਡਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਜੇ ਜਾਹਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਰਸ ਹੋਵੇ। ਜਿਉਂ ਲੈਹਦਿਓਂ ਬੱਦਲ ਉਠਿਆ ਟੋਭੇ ਖੇਤ ਭਰ ਦਿਤੇ। ਲੋਕ ਲਗੇ ਉਸਤਤਾ ਕਰਨ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਂ।

ਮੁਕਤਸਰ ਜੀ ਆਏ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਔਣਾ ਸੁਣਕੇ ਦੇਸਾਂ ਦੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਈਆਂ। ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕਾ ਲੜਕਾ ਬੀ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਫੇਰ ਜਾਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਪੜਨ ਲਗ ਪਿਆ ਸੈਂ ਸੇ ਹੁਣ ਨਾ ਪੜੀਂ ਨਾ ਨੌਕਰੀ ਕਰੀਂ। ਫੇਰ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਾ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਦਰਦ ਭੀ ਨਾ ਹੋਈ।

ਤਿਨ ਸੌ ਬਾਦੀ ਭੋਗ ਪਏ

ਪਿਛਲਾ ਪਹਿਰ ਹੋਇਆ, ਚਾਨਣੀ ਲਗੀ। ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਾਸੇ, ਹਮਨ ਹੋਣੇ ਲਗਾ। ਸਵਾ ਮਣ ਘਿਓ ਕਾ ਹਮਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਪਾਠੀ ਥਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਇ ਬੈਠੇ।

੧ ਪੁੰਨੀ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਆਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਧੂਹ ਪੈਕੇ ਦਰਦ ਹੋਣੀ ਅਤੇ ਸੁਲ ਉਠਣਾ।

੨ ੨੦ ਸੌਰ ਪੱਕੇ ਦਾ।

ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਕੇ ਚੰਦਮਾ ਕੀ ਤਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਮਾਨੋਂ ਪਰਵਾਰ ਲਗਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਭਰਾਉਂ ਜਾਣਕੇ ਆਏ। ਏਕ ਏਕ ਅਸਵਾਰੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਤਾਬ ਚਾਰ ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਪਾਠੀ ਬੈਠੇ। ਭੋਗ ਪੈਣ ਲਗੇ। ਕੱਠਾ ਹੀ ਅਵਾਜ਼ਾ ਨਿਕਲੇ ਮਾਨੋਂ ਅਸਮੇਧ ਜਗ ਹੁਣ ਲਗਾ ਹੈ। ਸਰਬ ਪਰੀਆਂ ਕੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀ ਆਏ। ਉਸ ਵਕਤ ਨਾਮ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਰਸਦਾ ਸਣ ਸੁਣ ਕੇ ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹੈ। ਸਰਬ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਦੇਖੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਨੇ ਏਤਨੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਹਨ । ਹਰ ਲੋਕ ਕੋਈ ਇਕ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਪੌਦਾ ਹੈ। ਨਿਹੰਗ ਭੀ ਆਏ। ਦੇਖਕੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਤਿਨ ਸੌ ਬਾਈ ਭੋਗ ਕਾ ਅਰਦਾਸਾ ਹੋਇਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀ ਬਾਰਸ ਹੋਈ। ਜੈਕਾਰਾ ਰਾਜਾਇਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਈਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਛਕਿਆ। ਅਸਵਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਗਏ। ਮਗਰੋਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਰਤਣ ਲਗਾ। ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤ ਆਈ ਸੀ। ਜੇਹੜਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਚਿਆ ਸੋ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਬਰਤਣ ਲਗੇ। ਬੜੀ ਭੀੜ ਹੋਈ। ਧੱਕੇ ਉਤੇ ਧੱਕਾ ਵਜੇ।

ਮਹੱਲਾ ਖੇਡਨ ਚੜ੍ਹੇ

ਫੇਰ ਮਹੱਲਾ ਖੇਡਨ ਚੜ੍ਹੇ। ਆਗੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਅਟਕਾਇ ਦੀਏ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਆਗੇ ਸੇ ਹੁਕਮ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਹੋਗਾ। ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਬਿਚ ਸੀ। ਕਦੇ ਫਰੰਗੀ ਵਲ ਜਾਵੇ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੰਨੇ ਆਵੇ। ਜੇੜੀ ਗਲ ਹੋਵੇ ਸੋ ਸੁਣਾਵੇ। ਏਹ ਡਰ ਸੀ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿ ਨਿਹੰਗਾਂ ਕਾ ਤੇ ਏਨਾ ਕਾ ਜੁਧ ਨਾ ਹੋਇ ਜਾਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਏ ਹੋਏ ਹੈਨ, ਕਿਧਰੇ ਖਾਲਸਾ ਉਲਟ ਨਾ ਪਵੇ। ਨਿਹੰਗ ਭੀ ਹੰਕਾਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਦੋਹਾ ਧਿਰਾ ਬੀ ਡਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜੁੜ ਪਏ ਆਪਸ ਮੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨਾ ਬਿਰਾੜ ਜਾਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਏਨਾ ਨੂੰ ਏਹ ਭੈ ਹੈ ਸੀ ਤਾਂ ਨਾ ਔਦੇ, ਖੜਿਆ ਕਰ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਥਾਨੇਦਾਰ ਨਾਲ ਜਾਵੇ। ਆਗੇ ਆਗੇ ਥਾਨੇਦਾਰ ਸਪਾਹੀ, ਕੋਈ ਅਗੇ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਸਬਦ ਪੜਦੇ ਗਏ। ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸਿਰ ਤੋੜ ਘੋੜੇ ਭਜਾਏ। ਮਗਰ ਖਾਲਸਾ ਭੀ ਭੱਜਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਅਗੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਆਇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਭਰਾਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਨਿਹੰਗ ਸੀ ਤਿਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਮਹੱਲਾ ਖੇਡਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੈ। ਹਮਾਰੇ ਹੱਥ ਦੇਖੇ ਮਦਾਨ ਮੈ। ਜਾਂ ਹੰਕਾਰ ਕਾ ਬੋਲ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਦੰਗਾ ਤਾਂ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਆਏ ਹੈ। ਘੋੜੀ ਛੋੜਕੇ ਭਜਾਇਕੇ ਪ੍ਰਦਖਣਾ ਕਰਕੇ ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਲੇ ਆਏ ਡੇਰੇ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਸਲਾਮ ਕਰਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਰੁਪਾਣੇ ਸੇ ਸੋਥੇ, ਸੋਥੇ ਤੇ ਫੁਲੇਵਾਲ, ਫੁਲੇਵਾਲ ਤੋਂ ਡਬੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਦਿਆਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਕੱਸੀ ਦਾ ਪੈਕੇ ਖੁਭਣ ਸੀ, ਘੋੜੀਆਂ ਖੁਭ ਗਈਆਂ। ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ ਨਿਕਲ

ਗਈਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਛਿਆ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰੂਸਰ ਆਏ

ਡਬੜਿਆਂ ਸੇ ਗਦੋਡੋਬ (ਗੁਰੂਸਰ) ਨੂੰ ਤੁਰੇ। ਅਗੇ ਲੱਕੜਵਾਲੀ ਜਾਇ ਬੈਠੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਦੇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਦਸਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਦੇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ। ਝੱਟ ਖੜੇ ਹੋਏ, ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ ਚਲੇ। ਮਗਰ ਹੀ ਰਾਏ ਲੱਕੜਵਾਲੀਏ ਬਖਸ਼ੈਣ ਵਾਸਤੇ। ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਬਖਸ਼ੋ। ਗਦੋਡੋਬ (ਗੁਰੂ ਸਰ) ਜਾਕੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਾਦ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੱਚ ਸੱਚ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਖੂਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਖਸ਼ੋ ਹੋ। ਫੇਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਾ ਅਸਾਂ ਕੁਛ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਬੋਲੀ ਕਰਾਇ ਲਿਆ ਹੈ ਖੂਨ ਜਾਹਰ, ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਮੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸੇ। ਗੱਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠ। ਆਪਸ ਮੈਂ ਦੋਨੋਂ ਬਾਧਾ ਘਾਟਾ ਬੋਲੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੱਚ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਹੋ ਪਰ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਾਸ ਰਹੀ। ਧਰਮ ਅਦਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਬੀਹਾ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਛ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕੁਛ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣਾਗੇ ਜੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਏਹ ਅਦਾਲਤ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰੇਗਾ।

ਭਾਈ ਬਖਤੌਰ ਆਏ

ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਤਾਰਦੇ ਚਰਨ ਪੈਂਦੇ ਜਾਂ ਭਾਈ ਬਖਤੌਰ ਆਏ ਤਾਂ ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਭੀ ਆਈ ਨਾਲੇ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਲੱਕੜਵਾਲੀਆ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਅਠਵੇਂ ਦਿਨ। ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਨੇ ਕਹਿਆ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈਂ ਧਰਮ ਅਦਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਏਹ ਮੁਕਰਦੇ ਸੇ। ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਤੁਰਨੇ ਲਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਠਹਿਰ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਮੈਂ ਕੀ ਠਹਿਰਾਂ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਮੇ ਖੂਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੋਈ ਖੂਨਣ। ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਐਡਾ ਕਾਰਜ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਤੇਰੇ ਸੱਤ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੂੰ ਇਕ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈਂ। ਅਸੀਂ ਭੀ ਚੁਪ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਖੂਨ ਜਾਹਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਖਾਨੇ ਨਾ ਬੈਠੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਉਤੇ ਛੱਡੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇਹੜਾ ਕਰੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਫੜੇਗਾ। ਜੇ ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਸੇ ਕਰ ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਰਾ ਜਾਣਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੀ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤੈਥੋਂ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਇਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹੋਰ ਜੇ ਕੁਛ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਆਇਆ ਬੋਲੀ ਗਈ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਖਿਆ ਰੂਪ ਧਾਰ ਛੱਡਿਆ। ਗੁੱਸੇ ਸੇ ਜਲੀ ਬਲੀ ਚਲੀ ਗਈ।

ਬਰਾਜ ਆਏ

ਭਾਈ ਬਖਤੌਰੋਂ ਬਰਾਜ ਦੇ ਦਿਨ ਆਇ ਰਹੇ, ਨਾਲੇ ਅਨੰਦ ਪੜਾਏ। ਫੇਰ ਨੰਗਲੇ ਆਏ।
 ਫੇਰ ਲਲੂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਭਿਖੀ, ਫਤੇਗੜ੍ਹ, ਮੰਡੀ ਫੇਰ ਪਿੱਥੇ ਫੇਰ ਗਿੱਲੀ, ਫੇਰ ਢਿਲਮੀ, ਫੇਰ ਮੋੜਾ
 ਫੇਰ ਮੰਡਿਆਏ ਆਏ। ਫੇਰ ਕਰਮਗੜ੍ਹ। ਛੁੱਟੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਖਟਾੜਿਆ ਤੋਂ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮੈ
 ਆਏ। ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ

ਏਤਨਾ ਇਕੱਠ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਜਾਂ ੧੯੫੩ ਕੀ ਨਿਮਾਣੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਜਿਲੇ ਕੇ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਗਾਰਦ ਉਠ ਜਾਵੇ। ਨਿਮਾਣੀ ਪਰ ਸਿੰਘ ਆਏ ਤਾਂ ਦੇਖਕੇ ਫਰੰਗੀ ਘਬਰਾਇਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਏਤਨਾ ਕੂਕਾ ਕਿਉਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬਿਗੜ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਹੁਤ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਕ ਨੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਏਹ ਤਾਂ ਬਾਲ ਬਚੇ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਘਬਰਾਓ ਨਾ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਸਦਕੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਮੇਲੇ ਕਾ ਭੋਗ ਪਏ ਸੇ ਬਾਦ ਉਸੀ ਵਕਤ ਸਭ ਤੋਰਨੇ, ਡੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਬਾਨੇਦਾਰ ਵਿਚ ਆਇ ਗਏ। ਜਾਂ ਭੋਗ ਪਏ ਤਾਂ ਉਸੀ ਵਕਤ ਸਭ ਤੋਰ ਦੀਏ ਸਿੰਘ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੱਦ ਭੇਜੇ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਏਤਨਾ ਇਕੱਠ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਸੱਦਣ ਨਹੀਂ ਗਏ ਆਪੇ ਈ ਆਏ ਹੈਂ ਸਿੰਘ। ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਉਛਲ ਉਛਲ ਪਵੇ ਕਿ ਤੁਮਨੇ ਏਤਨਾ ਇਕੱਠ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ

ਪਿੰਡ ਕੇ ਦੋ ਆਦਮੀ ਸਰਾਬੀ ਹੋਇਕੇ ਦਰਵੱਜੇ ਕੇ ਮੁਹਰੇ ਅਬੇ ਤਬੇ ਬੋਲਣ ਲਗੇ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੜਕੇ ਕੁੱਟੇ। ਕਿਸਨ ਸਿੰਘ ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਇਕ ਘਮੰਡੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤਿਸ ਪਰ ਲੱਤ ਮਕੀ ਐਉਂ ਪਵੇ ਜਿਵੇਂ ਛਲੀਆਂ ਕੁਟੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਸਾ ਬੀਂ ਫੜਕੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਏ। ਪਟੜੇ ਵਾਂਗ ਸੁੱਟਕੇ ਫੇਰ ਕੁੱਟਿਆ। ਸਾਵਣ ਕੀ ਬਾਰਸ ਵਾਂਗੂੰ ਮਾਰ ਪਈ। ਖਾਲਸਾ ਕਹੇ ਨਿੰਦਕਾ ਕੱਢ ਤਾਂ ਕਿਕੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕਢਦਾ ਸੈ? ਸਰਾਬ ਜੇਹੜੀ ਚੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਸੋ ਅਛੀ ਤਰਾਂ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਉਤਾਰੀ। ਹੋਸ਼ ਆਇ ਗਈ। ਦੋਨੋਂ ਛੇਡ ਦੀਏ। ਸਿਰ ਝਾੜਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਸਾਹਨੇ ਬਾਨੇ ਜਾਇ ਇਤਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਸਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਘਰ ਆਇਕੇ ਗਾਲਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਰਪਟ ਗਈ। ਏਨਾਂ ਭੀ ਅਰਜੀ ਜਾਇ ਪਾਈ। ਰਪਟ ਦੇਖਕੇ ਲੋਕ ਮਸਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਗੇ, ਹਾਕਮ ਵੀ। ਸਰਮਿੰਦੇ ਹੋਇਕੇ ਮੜ ਆਏ। ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਨੂੰ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋਈ। ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਕਾ

ਪੱਤ ਕਿਸਨ ਸਿੰਘ ਤਿਸਨੇ ਤਨਖਾਹ ਲਗਵਾਈ ਤੇ ਅਗੇ ਕੇ ਨੇਮ ਪਾਇ ਦੀਆ ਮੈਂ ਨਹੀਂ
ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਖਾਂਦਾ। ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ।

ਹੋਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਕਢਿਆ

ਨਵੇਂ ਤਬੇਲੇ ਕੀ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਉਸਕੇ ਹੱਕ ਸ਼ਫੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਰਜੀ ਜਾਇ ਪਾਈ
ਕਿ ਜਗਾ ਨਾ ਪਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਛੱਤ ਪਾਇ ਦੇਵੇ। ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਛਤ ਪਾਇ
ਦਿਤੀ। ਕਾਠ ਤਿਆਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮਰਾਲੇ ਸੱਦੇ ਗਏ। ਨਵਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ
ਕਹਾ ਕਲ ਕੋ ਹਮ ਆਪ ਆਵੇਂਗੇ ਮੈਂਕੇ ਪਰ ਦਰਵੱਜਾ ਦੇਖੇਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਛੁੱਟੀ ਵਾਸਤੇ ਬਚਨ
ਕੀਤਾ, ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਕੋਲੋਂ ਮੁਨਸੀ ਨੇ ਕਹਾ ਲਾਟ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ
ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਹੁਕਮ ਆਏ ਬਿਨਾ

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਰੰਗੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਾ ਜੀ ਗੱਡੇ ਵਾਸਤੇ ਏਹ
ਦਰਵੱਜਾ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਰਖਾਸਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੂਏ ਪਾਸੇ ਦਰਵੱਜਾ ਲਾ ਲਿਆ
ਹੈ ਅਸੀਂ ਪਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ, ਦੂਏ ਪਾਸੇ ਦੀ ਸਿੰਘ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ
ਕਿ ਦਰਵੱਜਾ ਬਣਾਵੇ ਪਰ ਕੁੰਜੀ ਗਾਰਦ ਮੇਂ ਰਹੇ।

ਖਰਾਸ ਲਗਾਇਆ

ਫੇਰ ਬਾਠਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈ ਖਰਾਸ ਬਣਾਉਂਗਾ
ਸਿੱਧੇ ਗੋੜ ਵਾਲਾ। ਸਾਰਾ ਕਾਠ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਲਾਵਣੇ ਵਾਸਤੇ ਜਗਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ। ਪਿੰਡ
ਕੀ ਪੰਚੈਤ ਸੱਦ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਏਥੇ ਖਰਾਸ ਲਗੇ? ਸਭ ਨੇ ਰਾਇ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲਾਇ ਲਵੇ
ਘੁਮੰਡਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਆਖੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜਗਾ ਹੈ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਣਾ, ਮੇਰੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਪਈਆਂ
ਹੈਨ। ਪਿੰਡ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਲੰਗਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਜਗਾ ਪਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਫਰੰਗੀ ਕੋਲ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗੇ
ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਡਾਰੂਆਂ ਨੇ ਪੁੰਨ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ
ਨੂੰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਰਤਾਇਕੇ ਨੀਹ ਧਰ ਦੇਵੇ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਕੇ ਨੀਹ ਧਰ ਦਿਤੀ ਪਹਿਲੇ
ਨਰਾਤੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਕੁਰਸੀ ਪਰ। ਝਟਾ ਝਟ ਕੰਧਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ
ਤੀਏ ਦਿਨ ਛਤ ਪਾਇ ਦਿਤੀ। ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਖਰਾਸ ਲਗਾਇ ਦੀਆ। ਦੁਸਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਰੋਜ
ਚਲਣ ਲਗਾ ਪਿਆ ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਤਿਨਾਂ ਕੀਆਂ ਠੋਕਰਾਂ ਉਸਾਰੀਆਂ। ਲਟੈਣਾਂ
ਪਾਈਆਂ, ਲੋਕ ਦੇਖਣ ਆਏ। ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਲੋਕ ਜੇੜੀ ਅਗੇ ਖੂਹੀ ਲਗਵਾਈ
ਹੈ ਓਹ ਭੀ ਅਠਾਂ ਪਹਿਰਾਂ ਮੇਂ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਏਹ ਖਰਾਸ ਭੀ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਦਸੀਂ ਦਿਨੀਂ ਤਿਆਰ
ਕਰਕੇ ਤੋਰਿਆ ਹੈ। ਘੁਮੰਡਾ ਕਹੇ ਕਿ ਜੇ ਏਨਾਂ ਏਥੇ ਜਗਾ ਪਾਇ ਲਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਛਡ
ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਲੇ ਬਲੇ ਨੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਜਾਇ ਅਰਜੀ ਪਾਈ। ਦੁਸਹਿਰੇ ਕਾ ਦਿਨ ਥਾ ਮਾਨੋਂ ਰਾਵਣ

ਨੇ ਚਿਪ ਖਾਇ ਕੇ ਜਾਇ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਹੈ।

ਖਾਲਸੇ ਜੀ ਹੋਮ ਕਰਕੇ ਭੋਗ ਪਾਏ। ਜੈਕਾਰਾ ਗਜਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਤਾਰਿਆ ਮੇਂ ਚੰਦ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਵੇ

ਜਬ ਨੈਹਰ ਕੀ ਸਫਾਈ ਸਿੰਘ ਕਰਦੇ ਸੀ ਏਕ ਸਹਿਆ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਘਰਨੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਝਾੜ ਦੇ ਹੇਠਾਂ। ਕਹੀ ਕੇ ਟੱਕ ਨਾਲ ਵੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਏਕ ਸਹਿਆ ਵੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਹੀ ਨਾਲ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਵੇ। ਭੋਗ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਸੇ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਸਹੇ ਕਾ।

ਤੂੰ ਭੀ ਓਧਰ ਹੋ ਜਾ

੧੯੫੩ ਸੰਮਤ (੧੯੯੬ ਈ.), ਛੁੱਟੀ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਘੁਮੰਡੇ ਨੇ ਭੀ ਖਰਾਸ ਕੀ ਬਾਬਤ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸਕੀਆਂ ਭੀ ਰੋਬ ਕਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਤਾ ਏਹ ਮਨਸਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰ ਲਵਣ। ਡਿਪਟੀ ਆਇਆ ਮੌਕੇ ਪਰ ਦੋਨੋਂ ਧਿਰਾਂ ਸੇ ਪੁਛਿਆ। ਪਿੰਡ ਦਿਆਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦੀਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਡਿਆਂ ਨੇ ਏਹ ਜਰਾ ਪੁੰਨ ਕੀਤੀ ਸੀ ਡੇਰੇ ਨੂੰ। ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਪਤੀ ਕੀ ਸਾਝੀ ਹੈ। ਅਕੇਲੇ ਕਿਸੀ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਘੁਮੰਡੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਖਾਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹੋ। ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਭੀ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਖਾ ਲੈਂਦਾ। ਪਿੰਡ ਨੇ ਖਾਧਾ ਹੈ ਕੜਾਹ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ ਹੈ? ਜਿੱਧਰ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਤੂੰ ਭੀ ਓਧਰ ਹੀ ਹੋ ਜਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਓਸਨੇ ਰਾਮਸਰ ਦੀ ਅਰਜੀ ਜਾ ਪਾਈ।

ਮੁਰੱਬਿਆਂ ਲਈ ਅਰਜੀ ਦੇਵੇ

ਜਿਲੇ ਵਾਲਾ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ। ਰਾਮਸਰ ਜਾਇਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਯੇਹ ਕਿਸਕੀ ਜਮੀਨ ਹੈ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੌਕੇ ਛਡਦਾ ਸੀ, ਕਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਿਆ ਹੋਤਾ ਹੈ? ਜੈਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਜਮੀਨ ਤਾ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਕੀ ਹੈ ਵਾਹੁੰਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਹੈਂ ਮਰਾਰੋਂ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਕੇ ਪਿਉ ਨੇ ਪੁੰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਿਆ। ਤਬੇਲੇ ਮੈ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਆਏ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਫਰੰਗੀ ਨਵੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹਨ ਤੁਮ ਮੁਰੱਬੇ ਜਮੀਨ ਕੇ ਲਵੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣੇ ਹੈਂ। ਜੈਲਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਮ ਜਮੀਨਾਂ ਲਵੋ। ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਮੈ ਅਰਜੀ ਦੇਵੇ ਜਿਸ ਲੈਣੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਰਦ

ਇਕਾਦਸੀ (੧੯੫੩ ਬਿ) ਨੂੰ ਭੋਗ ਪਾਏ। ਦੁਆਦਸੀ ਕੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਮਾੜੀ ਜਹੀ

ਦਰਦ ਚਸਕਣ ਲਗੀ। ਦਿਨ ਚੜੇ ਮਦਾਨ ਗਏ। ਮੁੜ ਕੇ ਔਦਿਆ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਰਦ ਹੋਈ। ਵੱਖੀ ਮੇਂ ਸੁਲ ਹੋਣੇ ਲਗਾ। ਰਾਤ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੋਇਆ। ਮੰਜੇ ਪਰ ਪਿਆ ਨਾ ਜਾਏ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਚੋਪਈਆਂ ਕੀ ਵਰਨੀ ਕੀਤੀ। ਨਾ ਆਰਾਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੋਰੇ ਨਾਲੇ ਬਰਨੀ ਕੀਤੀ, ਫਸਤ ਭੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਭੀ ਆਰਾਮ ਨਾ ਆਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭੋਗ ਪਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਦਰਦ ਦਾ ਆਰਾਮ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਦ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਹੋਵੇ। ਤਦ ਦਰਦ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਰੂ ਹੋ ਪਈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦਰਦ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੂਆ ਧਰਿਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਆਰਾਮ ਹੋਇਆ। ਤੀਆ ਭੋਗ ਪਿਆ ਚੌਥੇ ਭੋਗ ਨਾਲ ਰਾਜੀ ਹੋਏ ਉਨੀ ਸੈ ਤਰਵੰਜਾ ਮੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਰਾਜੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ।

ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੈਦ

ਸਿੰਘ ਅੱਕ ਪੁਟਣ ਟੇਢੇਵਾਲ ਗਏ। ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਆਇਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਏਹ ਅਕ ਨਾ ਪੁਟੋ ਬੰਨੇ ਕੇ ਹੈ। ਹੋਰ ਅਕ ਸਭ ਪੁਟ ਲਵੋ। ਤੁਰਕ ਕੇ ਗਾਲਾ ਭੀ ਕੱਢੀਆ ਤੇ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਬੀ ਨੇ ਚਪੇੜ ਭੀ ਮਾਰੀ। ਤੁਰਕ ਡਰਕੇ ਭੱਜ ਗਏ। ਮੁੜ ਆਏ ਸਿੰਘ ਡੇਰੇ। ਗਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਓਥੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਹੋਰ ਬਥੇਰੇ ਅੱਕ ਹੈ। ਦੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਬੀ ਨੇ ਨਾ ਬਚਨ ਮੰਨਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਓਥੇ ਹੀ ਗਿਆ। ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਉਰੇ ਹੀ ਟਲ ਗਏ ਕਿ ਦੰਗਾ ਜਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨਾ ਮੁੜਿਆ। ਓਥੇ ਹੀ ਜਾਇਕੇ ਅੱਕ ਪੁਟਣ ਲਗਾ। ਤੁਰਕ ਸਭੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਇਕੇ ਆਏ। ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਤੁਰਕ ਥੇ, ਆਇਕੇ ਕੁਟਣ ਲਗ ਪਏ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸੁੱਟਕੇ ਸੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁਟਿਆ। ਏਕ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਥੀ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ, ਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਖਿੱਚਕੇ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦੀ ਗਰਦਨ ਕੋਲ ਲਗੀ। ਦੂਏ ਕੇ ਹਾਥ ਪਰ ਲਗੀ। ਤੀਏ ਕੀ ਬੱਖੀ ਮੇ ਲਗੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਤੁਰਕ ਛਡਕੇ ਭੱਜ ਚਲੇ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਸਰ ਆਇ ਗਿਆ। ਖਬਰ ਆਇਕੇ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਦੰਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਕੀ ਬੱਖੀ ਮੇਂ ਕਰਦ ਲਗੀ ਹੈ, ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੀ ਗਏ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਲੀ ਰੁਪਯੇ ਦੇਣੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਗੱਲ ਰਫਾ ਦਫਾ ਕਰਾ ਦਿਤੀ। ਮੁੜ ਆਏ ਤੁਰਕ ਰਪਟ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਥੇ।

ਰਾਤ ਕੇ ਤੁਰਕ ਮਰ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਕੀ ਬੱਖੀ ਮੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਰਪੇਟ ਦਿਤੀ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਆਇਆ, ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਫੜਕੇ ਡਿਉਢੀ ਮੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਪੈਹਰੇ ਮੱਕੇ ਪਰ ਲਗਾਇਕੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਲਾਸ਼ ਚੁਕਵਾਇਕੇ ਲਿਆਇਆ। ਲੇਬ ਕਾ ਚਲਾਣ ਕਰਕੇ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਗਫਾ ਦੇ ਤੁਮ ਛੁੱਟ ਜਾਏਗਾ। ਫੇਰ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਸੈ ਥਾਣੇਦਾਰ ਕੇ ਦੀਆ ਸੈ ਗਾਰਦ ਨੂੰ ਦੀਆ। ਪੱਚੀ ਰੁਪਈਏ ਹੋਲਦਾਰ ਨੂੰ ਦੀਏ। ਮੱਕੇ ਪਰ ਸਭ ਸੈ ਪੁੱਛਕੇ ਲਿਖਕੇ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਗਿ੍ਫਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਜੋਰ ਜਾਰ ਸੈ

ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਕੇ ਬਿਆਨ ਲਿਖੇ। ਨੌਥਾ ਸਿੰਘ ਕਹੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅਕੋਲੇ ਉਤੇ ਪਿੰਡ ਉਲਟ ਪਿਆ ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਏਨਾਂ ਤੋਂ ਮਾਰ ਕਿਉਂ ਖਾਂਦਾ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਰੋਂ ਏਨਾਂ ਨੇ ਹੱਡ ਹੱਡ ਭੰਨਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਮੇਰੇ ਇਕੱਲੇ ਕੇ। ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪਛਿਆ। ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਏਹ ਅੱਠ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਜੇਹੜਾ ਕਰਦ ਕਾ ਫੱਟ ਹੈ ਏਹ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਹਾੜੀ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਕੇ ਜਹਾਰ ਲਿਖ ਲਏ। ਲਿਖਕੇ ਥਾਨੇ ਲੈ ਗਏ। ਥਾਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਔਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਨੌਥਾ ਸਿੰਘ ਫਾਂਸੀ ਥੀ ਬਚ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਥਾਨੇਦਾਰ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਤੀਏ ਦਿਨ ਕਪਤਾਨ ਆਏ ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਮੁਕਬਰਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦੀਆ ਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤ ਖਾਧੀ ਹੈ ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ। ਘਿਓ ਖੰਡ ਕੀ ਕੁਝ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਕੇ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘਿਓ ਖੰਡ ਤੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਇਆ ਹੈ। ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਆ ਆਖਦੇ ਹੈ। ਤੂੰ ਕਿਆ ਲਿਆਇਆ ਹੈ। ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਕੇ ਕਾਰਾਜ ਫਾੜ ਦੀਆ। ਨੌਥਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਪੇਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਏਥੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇਰੇ। ਬਾਰਾਂ ਭੋਗ ਪਾਏ ਕਿ ਰੱਛਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲੀ ਪੇਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤੁਮਾਰਾ ਏਸਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੈਰ ਭਾਵ ਹੈ। ਕਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਹਾ ਕਿ ਏਹ ਲੋਕ ਕੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਨੌਥਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸੱਚ ਆਖਦੇ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਥਾ ਸਿੰਘ ਕਿਉਂ ਫਾਂਸੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਬਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚਲਾਨ ਕਰ ਦੀਆ ਬਿਸ਼ਨ ਨੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਭੈ ਦਿਖਾਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਨਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਭੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਓਸ ਸਿੰਘ ਕੀ ਹੱਡੀ ਹੱਡੀ ਭੰਨੀ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸਾਮਣੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਨੌਥਾ ਸਿੰਘ ਹਮ ਹੋਥੇ ਮੇਂ ਆ ਗਏ ਹੈ। ਤੁਮਾਰੀ ਕੈਦ ਸਤ ਬਰਸ ਕੀ ਰਹੀ। ਫੇਰ ਸਾਹੀਵਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਓਥੇ ਭੀ ਬੋਲ ਬੋਲਾ ਰੱਖਣਾ। ਕਈ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦੀਆ। ਸਭੇ ਲੋਕ ਭੈ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੱਤੀ ਵੱਰੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮੇ ਆਇਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੇ ਲਗਾ। ਦੋ ਸਾਲ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕੈਦ ਕੀਤੀ। ਬਲਵਾ ਲਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੋਲਦਾਰ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖੀ ਧੁਆਡੀ ਅਦਾਲਤ। ਸਾਵੇ ਛੇ ਸੌ ਰੁਪਯਾ ਲੈ ਲੀਆ ਸਿੰਘ ਸੇ ਕਿ ਛੁੱਟ ਜਾਵਣਗੇ, ਸੇ ਦੋਵੇਂ ਨਾ ਛੁੱਟੇ। ਪਿਛੋਂ ਕੰਮ ਕੰਡੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਏਸ ਘਰ ਕਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਤੈ ਖਾ ਕੇ ਭੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਜੇਕਰ ਕੁਕਰ ਕੇ ਟੁਕੜਾ ਸੁਟੀਏ ਤਾਂ ਭੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਭਜਨ ਲਿਆ

ਕੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਨਾਵਾਲਾ ਗਰੀਬ ਸੀ। ਭਜਨ ਪੁਛਿਆ। ਰਿਓੜੀਆਂ ਬੇਚਿਆ ਕਰੇ।

ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੂੰ ਹਰ ਕਿੱਤਾ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਓੜੀਆਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬਰਤਾ ਦਿਤੀਆਂ ਤੇ ਦਾਣੇ ਬੇਚਣੇ ਲਗਾ। ਬੜੀ ਬਰਕਤ ਹੋਈ। ਸੰਗਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੇ ਲੰਹ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ ਜੀ ਲਓ ਜੀ ਲਓ ਜੀ ਕਰੀ ਜਾਣਾ। ਮਿਠਾ ਬੋਲਣਾ ਕੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ ਖੂਹ ਪਰ ਜਲ ਭਰਦਾ ਸੀ। ਏਕ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਬੋਕਾ ਆਣ ਵਹਾਇਆ ਜਾਂ ਰੇਕਿਆ ਤਾਂ ਕੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਫੜਕੇ ਕੋਠੜੀ ਮੈਂ ਦੇ ਦੀਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਚਲੋ ਮਾਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਪੜੀਏ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਰਦਾਰ ਕੇ ਚੋਰੀ ਦਾ ਬੈਲ ਸਬੂਤ ਹੋਇਆ। ਉਸਕੋ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾ ਕੇ ਥਾਨੇ ਹਵਾਲਾਤ ਮੈਂ ਜਾਇ ਦੀਆ। ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਸਾਧ ਕੇ ਛੋੜਨੇ ਕਰਕੇ ਏਹ ਬਾਤ ਬਣੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖੀ ਕਿ ਮੈਂ ਭਜਨ ਲਵਾਂਗਾ ਸਿੰਘ ਸੱਜਾਰਾ ਨਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਅਦਬ ਰਖੁੰਗਾ ਮੈਨੂੰ ਏਥੋਂ ਰਿਹਾਈ ਹੋਵੇ। ਕੈਦ ਤੋਂ ਛੁੱਟਾ ਤੇ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦਾ:

੧੯੫੩ ਬਿ., ੧੯੯੬ ਈ.

ਏਕ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਪੁਰ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਮਿਲੀ।^੧ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਚਲੇ। ਮੁੱਠਡੀ ਜਾਇ ਪੜਾਉ ਕੀਤਾ। ਔੜ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਬਾਰਸ਼ ਚਾਹੀਏ, ਖੇਤੀਆਂ ਸੁੱਕਦੀਆਂ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਾਰਸ਼ ਪਰ ਗੁਰੂ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਲੇ ਤਾਂ ਬਾਰਸ਼ ਲਗੀ ਹੋਣ। ਮੁੱਠਡੀਆਂ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਮੈਂ ਬਾਰਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੋਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਆਏ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਦੀਵਾਨ ਲਗਿਆ। ਰਾਗੀਆਂ ਨੇ ਸਬਦ ਪੜਿਆ ਅਰਜਨ ਕਾਇਆ ਪਲਟ ਕੇ ਮੂਰਤਿ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਵਾਰੀ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹਾਂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦਕੇ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰੇ ਗਰਦਨ ਵਿਚ। ਛੋਡ ਦੀਆ ਤੇ ਕਹਾ ਫੇਰ ਨਾ ਆਖੀਂ ਮੈਂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਕੇ ਮੈਲੇ ਬਰਗਾ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਾਂਚ ਲੰਗਰ ਹੋਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ, ਫੇਰ ਚੁਗਵੇਂ ਆਏ। ਖੁਸਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਸੀ ਜਿਸ ਥੀਂ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਯਾ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਉਸਕੀ ਮਾਈ ਆਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂ ਨੀ ਤੈਂ ਏਹੋ ਜੇਹਾ ਕਿਥੋਂ ਜਣਿਆ ਹੈ? ਛਲ ਨਾਲ ਰੁਪਏ ਲੈ ਆਇਆ, ਹੁਣ ਦੋਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਰੂਗਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਰੋਕਣਗੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਕੀ

੧ ਦੌਰੇ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜੀ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਘਮੰਡੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦੀ ਖਰਾਸ ਬਾਬਤ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਛੁੱਟੀ ਮੰਜੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ।

ਕਰੇਗਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਉਤਰ ਦੇਵੇਗਾ ? ਜਿਸਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਨਾਲ ਕਦ ਫਰਕ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ? ਡੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾਈ ਗੋਲਕ ਪਾਈ।

ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ

ਘੁਮਾਣਾ ਦੇ ਬਿਚੋਂ ਗਿੱਲੀਂ ਆਏ। ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਭੀ ਆਇਆ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੈਠਾ। ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਕਹਿਆ ਸੀ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਖੁਦਾਓ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਆਪਣਾ ਕੰਨ ਫੜਕੇ ਆਪੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਛਾਲ ਮਾਰਕੇ ਖੜਾ ਹੋਇਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਕਹਿ ਲੈ ਖੁਦਾਓ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਖੁਦਾਓ ਕਹਿੰਦਾ, ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਉਨਤੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ (੧੯੫੪ ਬਿ. ੧੮੯੭ ਈ.)

ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠਾਂ ਵਾਲੀਏ ਨੇ ਚੁੱਲੇ ਬਣਾਏ ਜਿਸ ਸੇ ਪੂਆਂ ਉਤਾਹ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ, ਨੇਤਰਾਂ ਮੇਂ ਨਾ ਪਵੇ। ਲੋਹ ਕਾ ਪੂਆਂ ਭੀ ਉਤਾਹਾਂ ਕਢਿਆ।

ਘੋੜੇ ਤੀਸ ਚਾਲੀਸ ਤਕ ਹੋਣੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਧੂ ਬੇਚੀ ਜਾਣੇ। ਹੋਰ ਆਈ ਜਾਣੇ। ਭੈਸਾ ਭੀ ਤੇ ਗਊਆਂ ਭੀ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੈਂ। ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਗੱਡੇ ਭੀ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ ਕਿ ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਧਰਮ ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਤੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਤਨਾ ਏਥੇ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸਰ ਜੀ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਕੇ ਏਹ ਲੰਗਰ ਚਲਾਇਆ ਹੈ। ਐਸਾ ਸੁਚਾ ਪੰਥ ਪੇਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗਊ ਕੀ ਗੱਡਿਆ ਖਾਤਰ ਕਈ ਸਰੀਰ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਲਗੇ ਨਾਲੇ ਬੁਦੜ ਬੱਢੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੋ ਗਊ ਬਧ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਸੇ। ਧਰਮ ਨਮਿੱਤ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਏਹ ਪੰਥ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਖਾਏ ਪੀਂਦੇ ਹੈਂ। ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਨਾਮ ਔਰ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਪੜਦੇ ਹੈਂ। ਸੁਭ ਮਾਰਗ ਚਲਦੇ ਹੈਂ ਅਰ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਭੀ ਸੁਭ ਮਾਰਗ ਤੋਰਦੇ ਹੈਂ।

ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ ਜੋਕਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਾ ਬੜਨ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੁਣ ਤੇਲ ਲਕੜੀਆਂ ਸਭ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਫੇਰ ਆਪੇ ਹੀ ਮੰਨ ਜਾਣ।

ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ ਮੇਲਾ

(੧੯੫੪ ਬਿ., ੧੯੯੭ ਈ.)

ਤੁਵੰਜੇ ਵਾਲੀ ਨਿਮਾਣੀ ਕੇ ਭੋਗ ਪਰਾ ਬਚ ਰਹੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਭੋਗ ਪਾਈ ਜਾਵੇ ਰੋਜ਼ ਭੋਗ ਪੈਣਾ। ਅਸਮੇਧ ਜਗ ਹੋਣਾ। ਏਦੂੰ ਧਰਮ ਕੁਛ ਬਾਕੀ ਹੈ? ਧਰਮ ਨਿਸਾਨੀ ਤਾਂ ਤੁਰ ਪਈ ਹੈ। ਏਭੇ ਮੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵੇਲੇ ਲਗਦੇ ਸੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਕੇ ਗਏ ਹੈ ਉਸ ਦਿਨ ਕਾ ਅਜ ਬਡਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਚਿਰ ਪਿਛੋ ਜੋਰਦਾਰ ਨਿਮਾਣੀ

ਨਿਮਾਣੀ ਕਾ ਮੇਲਾ ਸੁਣਕੇ ਸੰਗਤ ਸਰਬ ਦੇਸਾਂ ਦੀ ਆਈ। ਪਾਂਚ ਸੈਂ ਭੋਗ ਪੈਣ ਦੀ ਅਵਾਈ ਸੀ। ਨੌਮੀਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਮੈ ਇੱਕੀ ਭੋਗ ਪਏ। ਇਕਾਦਸੀ ਕੇ ਪਚਵੰਜਾ ਮਣਾ ਘਿਓ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੋਇਆ। ਦਰਿਆ ਕਿ ਬੈਹਣ ਵਾਂਗੂੰ ਸਿੰਘ ਆਏ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਤਸੀਲਦਾਰ ਆਇਆ। ਏਹੋ ਕਹਿਣ ਕਿ ਭੋਗ ਪਾਇ ਕਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੋਰ ਦਿਓ।

ਨਿਮਾਣੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹਮਨ ਹੋਇਆ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਆਇਆ। ਭੋਗ ਪੈਣੇ ਲਗੇ। ਤੋਰਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸੇ। ਪੰਦਰਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਭੋਗ ਪੈਣੇ ਸੇ। ਲਗੇ ਭੋਗ ਪੈਣ ਮਾਨੋ ਨਾਮ ਕੀ ਬਾਰਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਕਤ ਸਰਬ ਗੁਪਤ ਦੇਉਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਸਭੀ ਭੋਗ ਪੈ ਚੁਕੇ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ, ਜੈਕਾਰਾ ਗਜਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਨਵੇਂ ਤਬੇਲੇ ਹੀ ਪੰਗਤਾਂ ਲਾਵੇ। ਦਰਵੱਜੇ ਅਗੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਤਬੇਲੇ ਸਾਰੇ ਈ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸੇ। ਬੁੱਕ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਬਰਤਾਇਆ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ। ਫੇਰ ਦੁਈ ਪੰਗਤ ਭੀ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭੀ ਬਰਤਿਆ। ਬੇਅੰਤ ਲੋਕ ਆਏ ਹੋਏ ਸੇ। ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਕਤ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਮੇਲੇ ਲਗਦੇ ਸੇ। ਜਦ ਕੇ ਗਏ ਹੈ ਪ੍ਰਦੋਸ ਕੇ ਤਦ ਕੇ ਆਜ ਦਰਸਨ ਹੋਏ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕੇ। ਏਤਨਾ ਮੇਲਾ ਏਸ ਇਕਾਦਸੀ ਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁਖਵਾਕ। ਫੇਰਿ ਵਸਾਇਆ ਫੇਰੁ ਆਣਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਖਾਡੁਰੁ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋਤ ਕਾ ਜਾਮਾ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਜੋਤ ਇਸ ਮੂਰਤੀ ਕੇ ਬੀਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਕੇ ਸਾਂਭਦੇ ਹੈ, ਸੁਕਿਆ ਦਿਲਾਂ ਕੇ

੧ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ।

੨ ੨੨ ਮਣ ਪੱਕਾ।

ਹਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ ਦੰਦੇ ਹੈ। ਸਰਬ ਸੰਗਤਾਂ ਕੇ ਸੰਸੇ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਜਕਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿੱਥੇ ਹਨ ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਰੰਗੂਨ ਰਹੇ ਫੇਰ ਮਰਗੋਈ ਕੇ ਟਾਪੂ ਮੈ ਲੈ ਗਏ। ਪੰਜ ਬਰਸਾਂ ਪਾਛੇ ਓਥੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਲੋਪ ਹੋਇ ਗਏ। ਏਨਾ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਧਰ ਗਏ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਈ ਭਰਾਂ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਜੇੜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੰਘ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੇ ਆਏ ਉਹ ਭੀ ਉਸ ਦਿਨ ਆਏ।

ਥਾਨੇਦਾਰ ਤੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਕੈਹਣੇ ਲਗੇ ਕਿ ਸਰਬ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਜਾਓ ਇਸੀ ਵਕਤ ਕੋਈ ਨਾ ਰਹੇ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਚਲੇ ਜਾਓਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤੁਰੇ ਤੁਸੀਂ। ਖਾਲਸਾ ਮਕੜੀ ਕੇ ਦਲ ਕੀ ਨਿਆਈਂ ਨਾ ਹਿਲੇ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਤੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਕੈਹਣੇ ਲਗੇ ਕਿ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਸਾਡੇ ਕਹੋ ਖਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਦੋ ਤਿੰਨ ਫੇਰੇ ਪਾਇਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਕੇ ਬਚਨ ਏਉਂ ਕਰਨ ਤੁਰ ਜਾਓ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਭੋਗ ਪੈ ਗਏ ਹੈ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਤੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਓ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਫੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣੇ। ਹੁਣ ਐਸਾ ਹੀ ਵੇਲਾ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਹੈ।

ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਕੇ ਨਾਮ ਦਾਨ ਪਾਇਕੇ ਸਭ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਦਿਨ ਲੱਥੇ ਤੱਕ ਖਾਲਸਾ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਥਾਨੇਦਾਰ ਭੀ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਜਗਾ ਪਰ ਜਗਾ ਏਉਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਪਚੀਵੇਂ ਸਾਲ ਫੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਏਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਐਣੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਜਗਾ ਪਰ ਜਗਾ ਭੋਗ ਸੰਗਤਾਂ ਮੈ ਪੈਣੇ ਲਗੇ ਹੈ।

ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਮਹਾਡਮ

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਾਲਵੇ ਕੀ ਸੰਗਤ ਆਈ। ਪੰਦਰਾਂ ਭੋਗ ਪਾਏ। ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਸੰਕਲਪ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸੁਭ ਨੇ ਸੁਣਾਏ। ਸਭ ਕੇ ਸੰਕਲਪ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ। ਪੰਦਰਾਂ ਪਾਠ ਜਮਾ ਰਹੇ। ਅਗੇ ਏਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠੀ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਏਥੇ ਆਵੇ, ਆਇਕੇ ਭੋਗ ਪੁਆਵੇ ਤਾਂ ਪਾਇ ਦਿਓ। ਜੇ ਕਈ ਸਿੰਘ ਆਇਕੇ ਭੋਗ ਰਾਮਦਾਸ ਪੂਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਪਵਾਵਦੇ ਹੈ। ਖੁਲੇ ਪਾਠ ਕੇ ਪਾਚ ਰੁਪਯੇ ਦੇਂਦੇ ਹੈ, ਭੋਗ ਪਵਾਇ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੇ ਪੱਚੀ ਰੁਪਯੇ ਦੇਕੇ ਡੇਰੇ ਹੀ ਭੋਗ ਪਵਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਕਈ ਸਿੰਘ ਘਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਂਦੇ ਹੈ। ਜਿਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪਾਠ ਕਰਵਾਈਏ ਸੇ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁੱਖਣਾ ਵਾਲੇ ਭੀ ਏਥੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੂਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਭੋਗ ਪਵਾਵਦੇ ਹੈ। ਏਥੇ ਦਾ ਭੋਗ ਪੁਆਵਣਾ ਬਡਾ ਫਲਦਾਇਕ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਹੜਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਵਾਏਗਾ ਉਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਣ ਜਿਨਾ ਫਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਠੀਕ ਰੀਤੀ ਸੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਚ ਕੱਕੇ ਬਿਨਾ ਸਿੰਘ

ਈ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਮਰਯਾਦਾ ਪਾਠ ਦੀ ਕੁਝ ਖਬਰ ਨਹੀਂ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੋ ਪੰਥ ਹੈ ਸੋ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਭੋਗ ਪਾਵਦੇ ਹੈ।

ਲੰਗਰ ਦੀ ਰੀਤੀ

ਦੂਏ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਕੇ ਲੰਗਰ ਕਾ ਦਰਵੱਜਾ ਮਾਰਦੇ ਹੈ। ਛੇ ਪਹਿਰ ਖੁੱਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਅਗਾਉਂ ਉਠਕੇ ਮਦਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਆਇਕੇ ਦਾਤਣ ਕਰਕੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹੈ, ਦੇਗਚੇ ਬਲਟੋਹੇ ਧਰਦੇ ਹੈ। ਆਟਾ ਮਥਨਾਇ ਕੇ ਲੋਹ ਪਰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਚੋਪੜ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਸੂਰਜ ਚੜਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਤਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਨਿੰਦਕ ਭੀ ਆਵੇ ਉਸ ਕੋ ਭੀ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਚਾਰ ਵਰਨ ਕੋਈ ਭੇਖ ਆਵੇ ਉਸ ਕੋ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਕਰ ਘਿਓ ਮੇਂ ਭਿਉਂਕੇ ਬਰਤੋਂਦੇ ਹੈ, ਫੇਰ ਏਹ ਠਰਾਈ ਕਿ ਸਵਾ ਰੁਪਯੇ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਰੋਜ਼ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਬਰਤੋਂ। ਜੇ ਦਸ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ਤੇ ਆਏ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਭੇਖ ਸਰਬ ਕੋ ਪਹਿਲੇ ਛਕਣ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬੇਲੇ ਕੁਬੇਲੇ ਕੋਈ ਆਇ ਜਾਏ ਤਾਂ ਖੰਡ ਘਿਓ ਰਲਾਇਕੇ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਬਾਲੀ ਮੇਂ ਅਦਬ ਨਾਲ ਬਠਾਇਕੇ ਛਕਾਉਂਦੇ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਭ ਉਸਤਤ ਕਰਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਦੇਸਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਟਾਪੂਆਂ ਮੇਂ ਸਾਰੇ ਜਾਇਕੇ ਭੇਖ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਲੰਗਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਭੋਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਹਰ ਰੋਜ਼। ਕਦੀ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਭੀ ਪੈਂਦੇ ਹੈਨ ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਸੁੱਚ ਸੋਧ ਨਾਲ। ਲੰਗਰ ਕੀ ਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀ ਇਕੋ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੋ ਰੀਤੀ ਕੀ ਕੁਝ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਕੀ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਭੀ ਭੋਗ ਪੈਣ ਲਗੇ। ਕਵੀਸਰ ਨੇ ਨੇਤ੍ਰੀਂ ਦੇਖੀ ਹੈ ਹੋਰ ਭੇਖਾਂ ਕੋ ਭੀ ਤੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਕੋ ਭੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਦ ਕੋਈ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸਾਧ ਸੁਣਕੇ ਆਂਦੇ ਹੈ। ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਬਡੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਰਵੱਜੇ ਪਰ ਟੋਕਰਾ ਭਰਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਤੇ ਦਾਲੇ ਦਾ ਤਾਸ ਭਰਕੇ ਰੱਖੇ ਪਏ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹਰ ਵਕਤ। ਜੇ ਆਵੇ ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਛੇ ਸਾਤ ਤਕ ਦੇਣਾ ਜਿਤਨਾ ਛਕ ਲਵੇ। ਪ੍ਰਸਾਦਿਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਦਾਲਾ ਕਰੜਾ ਪਾਇਕੇ ਦੀਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨੀਚ ਜਾਤ ਚਮਾਰ ਤਿਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦੇਣਾ ਹੋਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲਜਾਇਕੇ ਛਕਾਉਂਦੇ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਰਾਤ ਕੋ ਆਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦੇਗ ਤੇਗ ਮੇਂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸੋ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਦਰਵੱਜੇ ਕੋ ਉਪਰ ਟੋਲਿਆਂ ਕੋ ਟੋਲੇ ਲੰਗਰ ਲੈ ਲੈ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਐਸਾ ਲੰਗਰ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਰੱਜਵਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੱਸ ਚੋਹਾ ਕੁੰਟਾ ਚੋਂਦਾ ਲੋਕਾਂ ਮੇਂ ਛਾਇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਖਾਲਸਾ

ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਸੇ ਸਿੰਘ ਸੈ ਕੱਠਾ ਹੀ ਉਤਰਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਕੇ ਟੋਸਣ ਤੇ। ਲੋਕ ਦੇਖਕੇ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਏਤਨੇ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਸੇ ਆਏ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਭੀ ਖੜੇ ਬੇ। ਓਨਾ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤੁਮ ਕਹਾ ਸੇ ਆਏ ਹੋ ? ਕਹਾ ਕਿ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸੇ ਆਏ ਹੈ। ਓਨਾ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੁਮ ਕੇ ਮੇਲੇ ਕੀ ਕਿਵੇਂ ਖਬਰ ਹੋਈ ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੈ ਖਬਰ ਕਰੀ। ਸਾਰੇ ਈ ਪਵਣ ਖਿੰਡ ਗਈ ਕਿ ਭੋਗ ਪੈਣੇ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਚੱਲੇ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਘੁਮੰਡੇ ਪਰ ਡਿਗਰੀ

੧੯੫੩ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂਦਰੀ ਬਣੀ ਸੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਰਾਮਸਰ ਪਰ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਠੀ ਕੈਂਹਦੇ ਹੈ। ਨਾਮ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਰੱਖਿਆ। ਉਨੀ ਸੈ ਚੁਰੰਜਾ ਮੈ ਖਰਾਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਘੁਮੰਡੇ ਕੀ ਅਰਜੀ ਖਾਰਜ ਹੋਈ। ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਹਰਜੇ ਕੀ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ। ੭੦੦ ਸੈ ਕੀ ਡਿਗਰੀ ਹੋਇ ਗਈ। ਪਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਚਰਨੀ ਜਾਇ ਪਿਆ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ ਮੈਂ ਫੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕੈਲੀ ਗਉਂ ਹਾਂ। ਅਗਾਹਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰੂੰਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ ਦੀਆ। ਪਾਪੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਨੇ ਫੇਰ ਜਾਇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ, ਹਾਰ ਕੇ ਹਟ ਗਿਆ।

ਛੁੱਟੀ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ

ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ। ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਸੀ। ਸ਼ੇਖੂਪੁਰੇ ਬੈਦਾਦ ਗਏ। ਸਰਬ ਦੇਸਾਂ ਕੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਈਆਂ। ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨ ਰਹੇ। ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਬੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਦੋ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਆਇ ਰਹੇ। ਏਕ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਏਕ ਦਿਨ ਜਲੰਧਰ ਗਏ। ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ

ਏਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ। ਉਸ ਥੀ ਰੁਪਈਏ ਲੈਣੇ ਬੇ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੰਗਣੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਕਰੇ। ਫੇਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਅਰਜੀ ਜਾਇ ਪਾਈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਤਰੀਕ ਪਈ। ਜਾਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਨਾ ਉਹ ਰਾਲ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ। ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ। ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਆਇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਚਾਲੀ ਰੁਪਏ ਹਰਜਾਨੇ ਦੇ ਪਾਉਂਦੇ

੧ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਖਰਾਸ ਲਗਣ ਵਿਰੁੱਧ ੧੯੫੨ ਬਿ (੧੯੯੫ ਈਸਵੀ) ਦੇ ਦਫ਼ਤਰੀ ਤੇ ਘੁਮੰਡੇ ਨਬਰਦਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲੇ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਨਾਲੇ ਸਜਾ ਕਰਦੇ। ਝੁਠਾ ਕਰਕੇ ਕੱਢ ਦੀਆ। ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਾਲੀ ਕੀਤੀ

ਗ੍ਰੰਥ ਬਚ ਗਿਆ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕੀ ਛਪਰੀ ਬੱਧੀ ਹੋਈ ਸੀ ਨਵੇਂ ਤਬੇਲੇ ਮੇਂ, ਉਸਕੋ ਅਗਨੀ ਲਗੀ। ਲਕ ਸਭ ਆਏ। ਪਾਣੀ ਲਿਆਵਦਿਆ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਸਭ ਬਲ ਗਿਆ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜੇਕਰ ਜਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮਸ਼ਕਲ ਹੈ ਬੜੇ ਜਤਨ ਸੇ ਬਚਨ ਇੱਕਠੇ ਕੀਤੇ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਰਾਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਥੀ ਪੱਛ ਪੱਛਕੇ ਲਿਖੇ ਬੇ ਬਚਨ। ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਅਗਨੀ ਬੁਝਾਈ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਓਹ ਜਗਾ ਦੇਖੀ ਜਿਥੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸੀ। ਹੇਠੋਂ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਹਾਸ਼ੀਆ ਜਲ ਗਿਆ ਅੱਖਰ ਇਕ ਨਹੀਂ ਜਲਿਆ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਮਣੇ ਜਾਇ ਧਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾ ਦੇ ਬਚਨ ਹੈਨ ਜੇਹੜੇ ਅਗਨੀ ਮੇਂ ਬਚ ਰਹੇ ਹੈ।

ਬਾਬੇ ਜਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਦਾ ਮੇਲਾ

ਸੰਮਤ ੧੯੫੪ ਬਿ ਪੋ ਬਾਬਾ ਜਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਚੜੇ ਕੇ ਬਾਦ ਮੇਲਾ ਰਚਿਆ ਭਾਵੇਂ ਕੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਦਾ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਜਾਣੇ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਜਿਲੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਉਸੀ ਜਿਲੇ ਜਾਣਾ। ਅਗੇ ਵਾਗੂੰ ਦੂਏ ਜਿਲੇ ਜਾਓਗੇ ਤਾਂ ਮੰਗਵਾਇ ਲਵਾਂਗੇ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਝੁਰੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਜਾਇ ਉੱਤਰੇ। ਪੰਜ ਯੱਕੇ ਮੰਗਵਾਏ। ਰਯੀਏ ਜਾਦਿਆ ਨੂੰ ਹਨੇਰਾ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਦਰਯਾ ਦਾ ਪਤਣ ਲੰਘੇ। ਬਾਠਾ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਮੰਗਵਾਏ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਆਵੇ। ਜੋ ਆਇਆ ਤਿਸਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਯੱਕਿਆ ਪਰ ਚੜਕੇ ਰਈਯੇ ਜਾਇ ਰਹੇ। ਸੋਢੀ ਤਸੀਲਦਾਰ ਸੀ ਤਿਸਨੇ ਬੜੀ ਖਾਤਰ ਕੀਤੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਚਲੇ ਗਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ।

ਅਗੇ ਸੰਗਤਾਂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦਿੱਸਣ। ਅਗੇ ਪਾਛੇ ਇਤਨੀ ਸੰਗਤ ਹੋਈ ਕਿ ਯੱਕੇ ਉੱਤੇ ਉਤਰਨ ਭੀ ਨਾ ਦੇਣ। ਧੱਕੇ ਦੇਕੇ ਸੰਗਤ ਹਟਾਇਕੇ ਉਤਾਰੇ। ਜਿਉਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੈਠੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਡੇਢ ਪਹਿਰ ਤਕ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਧੱਕੇ ਪਰ ਧੱਕਾ ਵਜੇ। ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤ ਸੀ ਆਈ ਹੋਈ ਦੂਰ ਦੂਰ ਕੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਚੜਨਾ ਦੁਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ। ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਲਗੀ। ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਪਾਚ ਰੁਪਏ ਤੇ ਪੱਗ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਨੇ ਭੀ ਦਿੱਤੇ ਪਾਚ ਰੁਪਏ। ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਬਾਪਿਆ। ਏਹ ਖੱਤਰੀ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਭੀ ਯਥਾ ਯੋਗ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ। ਦਿੱਤੂ ਰਾਗੀ ਨੇ

੧ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ।

੨ ੧੧ ਸਤੰਬਰ ੧੯੯੭ ਈ. ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ, ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੇਲਾ ਹੋਇਆ।
ਭਾਈ ਨੌਥ ਕੱਥ ਆਦਿਕ ਭੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ।

ਰਾਗੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਤੇ ਰੀਤੀ ਰੱਖਣ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਸੋ ਰਾਗੀ ਮੰਨਣੇ ਹਨ ਜੇਹੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਤੇ ਸਿੰਘਾ ਕੀ ਰੀਤੀ ਰੱਖਣ। ਕਛਹਿਰੇ ਤੇ ਕੋਸ ਰੱਖਣ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਲਾਵਣ। ਇਸ ਦੌਰੇ ਮੈ ਛੇ ਜੋੜੀਆਂ ਰਾਗੀਆਂ ਕੀਆਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਢਾਡੀਆਂ ਕੀਆਂ ਨਾਲ ਸੀ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਰਾਗੀਆਂ ਕੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਸਬੇਰੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਸੀ ਅਰ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਕੋ ਰੋਜ਼। ਦਿਨ ਮੈ ਢਾਡੀ ਬੀ ਲਗਦੇ। ਹੱਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਭੀ ਲੱਗਣੇ। ਸਾਰੇ ਰਾਗੀ ਢਾਡੀ ਬਾਈ ਘੋੜਿਆਂ ਪਰ ਚਲਦੇ ਸੇ ਦੌਰੇ ਮੈ। ਭਾਈ ਨੌਥਾ ਸਿੰਘ ਕੱਥਾ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀਆਂ ਕੋ ਸਾਥ ਚਾਰੇ ਰਬਾਬਣਾਂ ਨੇ ਬੀ ਸ਼ਬਦ ਪੜਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗੀਆਂ ਪੜਨਾ ਪਾਛੇ ਰਬਾਬਣਾਂ। ਬੜਾ ਹੀ ਰਸ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਅਬ ਰਾਗੀਆਂ ਢਾਡੀਆਂ ਕੋ ਨਾਮ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ

- ਭਾਈ ਨੌਥਾ ਸਿੰਘ, ਕੱਥਾ ਸਿੰਘ, ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਅਰ ਮੁਲਤਾਨਾ ਸਿੰਘ। ਇਨਕੋ ਸਾਥ ਚਾਰੇ ਰਬਾਬਣਾਂ ਬੀ।
- ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ (ਦਿੱਤੂ), ਸਾਥ ਉਸਕੋ ਪੁੱਤਰ ਜੈ ਸਿੰਘ ਅਰ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ
- ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਨੋ ਭਾਈ ਅਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾ ਲੜਕਾ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਬੀ ਬੈਠਦਾ।
- ਰਾਗੀ ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਛਾਪੇਵਾਲਾ ਅਰ ਇਸਦੇ ਲੜਕੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਅਰ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਜੋੜੀ ਬਾਲਾ ਜਗਤ ਸਿੰਘ।
- ਮੌਲੂ, ਕੀਮਾ ਅਰ ਬਾਬੇ ਛੈਣੇ ਬਾਲਿਆਂ ਕੋ ਰਾਗੀਆਂ ਕੀ ਜੋੜੀ।
- ਭਾਈ ਕਾਲੂ, ਫੱਤੂ, ਮੱਤੂ ਅਰ ਸੰਗ ਇਨਕਾ ਚਾਚਾ ਹਵੇਲੀ।
- ਢਾਡੀ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਅਰ ਇਸਕਾ ਲੜਕਾ ਮਾਧੋ ਸਿੰਘ ਢੱਡ ਬਜਾਉਂਦਾ ਸੀ।
- ਢਾਡੀ ਲਾਭ ਸਿੰਘ।
- ਢਾਡੀ ਭਾਈ ਰੂੜਾ ਕੁਰਾਲੇ ਵਾਲਾ।

ਦੀਵਾਲੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ੧੯੫੪ ਬਿ., ੧੮੯੭ ਈ.

ਗਿੱਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰਕੇ ਕੱਕੇ ਕੇ, ਮਲੇ ਕੇ, ਕਿਲਾ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਚੱਕ, ਸਖਾਣੇ ਜਿਉਣ ਭਿੰਡਰ, ਸੇਰ ਕੋਟ, ਦਾਤੇਵਾਲ, ਹੱਲੇ ਵਾਲ, ਬਾਠਾਂਵਾਲੇ, ਚਕਰਾਲੀ, ਲੱਧੜ, ਮਾਓਆਲੀ, ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਤ੍ਰਾਡੀ, ਕਾਲਾ ਖਤਾਈ, ਕੱਕੜ, ਲੋਪੋਕੇ, ਚੇਲੇਕੇ, ਮੁਹਾਵੇ, ਨਾਰਲੀ, ਉਬੇਕੇ ਨਗਾਰਾ ਮੈ ਮੁੜਦੀ ਵਾਰੀ ਆਏ। ਰਾਏ ਕੇ ਬੁਰਜ ਤੇ ਫਿਰ ਵਰਿਆਹੀ ਆਏ। ਛੇ ਅਨੰਦ ਪੜਾਏ। ਵਰਿਆਹ ਤੋਂ ਸੰਘੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਤੇ ਇੱਬਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਜੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਕਤੂ ਨੰਗਲ, ਭੰਗਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮੜ ਖਤਰਾਵੀਂ ਗਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਰੀਰ ਕੇ ਤਪ ਹੋਇਆ। ਭੰਗਵੀ ਗਏ ਤਾਂ ਘੜੀ ਚੋਰਾਂ ਖਲ੍ਹ ਲਈ। ਜਾਂ ਚੌਕੀਦਾਰ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੇਕਰ ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਪੇ ਹੀ ਆਇ ਜਾਇਰੀ ਘੋੜੀ। ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਕੀ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਤਾਂ ਕੋਹੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਰਵਾਵਦੇ ਹੈਂ ਥਾਨੇ ਮੈਂ ਲੈ ਜਾਇਕੇ। ਇਕ ਘੜੀ ਪਿਛੋਂ ਘੋੜੀ ਆਇ ਗਈ। ਸਭ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਹਰ ਗੁਰੂ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਦੌਰੇ ਜਾਣੇ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਨਮੇ ੧੯੫੪ ਮੇਂ ਅਸੂ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਸੋਮਵਾਰ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਰਹੀ ਤੇ। ਸੂਰਜ ਚੜਿਆ। ਗੁੜ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਰਤਨੇ ਲਗਾ। ਬਧਾਈਆਂ ਮਿਲਨੇ ਲਗੀਆਂ। ਪਚੀਆਂ ਰੁਪਯਾਂ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪਰਸਾਦ ਵਰਤਿਆ। ਯਥਾ ਯੋਗ ਦਾਨ ਚਾਂਦੀ ਕਾ ਭੀ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦੌਰੇ ਮੇਂ ਖਬਰ ਹੋਈ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜਨਮਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕਹੋ। ਸਭ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਹੀ ਕਹਿਣੇ ਲਗੇ।

ਜਾਂ ਬੁਰਾਵੇਂ ਗਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਚੀਤਾ ਆਵੇ ਚੀਰ ਕੇ ਇਕ ਦੋ ਤੁਪਕੇ। ਰਾਤ ਮਾਲਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਕੇ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੇਅਰਾਮੀ ਕੱਟੀ। ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਛੋਡ ਦਿਓ ਅਸੀਂ ਰਾਜੀ ਹੈਂ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਜੀ ਹੋਏ, ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਸੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਏ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੁਰਸੀ ਪਰ ਬੈਠੇ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਲਿਆਏ। ਚਰਨੀ ਲਾਇਆ। ਬਡੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ।

ਹਜ਼ਰੋਂ ਦਾ ਮਹੰਤ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਆਇਆ

੧੯੫੪ ਮੈਂ ਹਜ਼ਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਥੀਂ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਆਇਆ। ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਲੈਣ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਵਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਾ ਕਰਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਰਤੀ ਸੇ ਚਰਨੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇ ਲੀਆ। ਮਹੰਤ ਨੇ ਭੀ ਲਾਇਆ ਚਰਨੀਂ ਹੱਥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ। ਉਨਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਦੇ ਸੇ ਕੋਹ ਤੋਂ ਚੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਏ ਹੈਂ ਸਾਨੂੰ ਚਰਨੀਂ ਹੱਥ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲਾਵਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਭੀ ਚਰਨੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ।

੧ ੨੫ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੯੭ ਈ. ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ।

੨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰਤੀਜੇ ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੁਲਾਈ ੧੯੮੫ ਈ. ਵਿੱਚ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਜੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਸਨ।

ਡੇਰੇ ਆਇਕੇ ਬਾਬੇ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਇਕ ਸਮੇਂ ਫਰੰਗੀ ਡੇਰੇ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਦੇਖੀ ਤੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਜਗਾ ਤੁਮਨੇ ਜਾਇਕੇ ਦੇਖੀ ਹੈ? ਬਹੁਤ ਸਿਲਸਲਾ ਹੈ। ਏਕ ਫੇਰੀ ਦੇਖੇ ਤੇ ਸਹੀ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਕਾਰਖਾਨਾ ਹੈ। ਘੋੜੇ ਭੈਸਾਂ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਸਭ ਕੇ ਰੋਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਆਂਦੇ ਹੈ। ਮਹੰਤ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਰੀਬ ਹਾਂ। ਫਰੰਗੀ ਉਸੀ ਵਕਤ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਹੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਦੇਕੇ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ।

ਰਾਮਸਰ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ

ਉਨੀ ਸੈ ਚੁਰੰਜਾ ਕੇ ਫਗਣਾ ਮੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਲਿਆਓ ਕਹੀਆਂ ਟੋਕਰੇ ਰਾਮਸਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕੱਢੀਏ। ਪਹਿਲਾ ਟੋਕਰਾ ਆਪ ਭਰਿਆ। ਕਾਰ ਨਿਕਲਨੇ ਲਗੀ। ਦੂਏ ਦਿਨ ਵੇਰ ਟੋਕਰਾ ਭਰਾਇਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਚੁਕਾਵੇ। ਭਾਰਾ ਟੋਕਰਾ ਸੀ ਚੁਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਾਇ ਸੁੱਟਿਆ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਥੇ ਸੁੱਟੇ। ਬੰਨ ਮਾਰ ਦਿਓ ਬਾਰਸ਼ ਦਾ ਜਲ ਨਾ ਆਇ ਪਵੇ। ਏਹ ਭੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਰਾਮਸਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਢੇਗਾ ਸੋ ਖੁਲੀ ਦਰਵੱਜੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਪੁਰੀ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਫਤੇ ਕੌਰ, ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਬੀਬੀ ਕੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਹੋਰ ਨਿੱਕੇ ਬਡੇ ਸਭ ਕਾਰ ਕੱਢਣੇ ਲਗੇ। ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ ਸਭਨੇ ਕਾਰ ਕਢੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਕੁਛ ਟੋਕਰੇ ਕਢੇ। ਦੋ ਸਿੰਘ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੱਗ ਕੇ ਚੁਕਾਉਂਦੇ ਹੈ ਛੇ ਸੱਤ ਮਣ ਕਾ ਟੋਕਰਾ। ਅਠ ਦਿਨ ਕਾਰ ਨਿਕਲਦੀ ਰਹੀ।

ਇਕ ਟੋਕਰਾ ਜਾਦੇ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨਾ ਸੀ ਚੁੱਕਦਾ ਭਾਰਾ ਕਰਕੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਚੁਕਾਵੇ। ਦੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚੁਕਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੰਨੇ ਉਤੇ ਜਾਇ ਸੁੱਟਿਆ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚਿਰ ਪਾਛੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੁਰਸੀ ਪਰ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਾਰ ਕਢਦੀ ਹੈ।

ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਨਿਕਲਿਆ

ਜਿਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਸੇ ਇਕ ਛਲਾਹੀ ਸੀ। ਛਲਾਹੀ ਦੇ ਹੇਠ ਤਿੰਨ ਕੋਨਾ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲੇ ਬਿੰਦੇ ਸੇ। ਤਿਥੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਿਕਲਿਆ।

ਖਾਲ ਬੰਨਿਆ

ਜੋ ਛੱਤੀ ਬਿਘੇ ਕਾ ਖੇਤ ਹੈ ਬਾਰਾ ਮੋ ਖੂਹ ਲਗਾ। ਤਿਸਦਾ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਖਾਲ ਬਣਨਾ ਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸਦੀ ਵਿਚੋਂ ਕਢਣਾ ਸੀ ਸੱਦਕੇ ਉਸ ਜ਼ਮੀਦਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ

ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਖਾਲ ਕਢ ਲੈਣ ਦਿਓ ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਓਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਾ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗੇ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਪਤੀ ਪਰ ਲੈ ਲਵੇ। ਚਾਰ ਬਰਸ ਤੱਕ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖਾਲ ਬਨਣ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰਾਹ ਕੀ ਬੱਟ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਮਾੜਾ ਜੇਹਾ ਖਾਲ ਬਣਾਇਆ। ਨਰਾਹੀਏ ਨੇ ਤੀਮੀ ਭੇਜੀ ਜਾਇਕੇ ਖਾਲ ਢਹਾ ਦੀਆ ਨਾਲ ਜੱਟ ਨੇ ਅਰਜੀ ਜਾਇ ਪਾਈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੇ ਖਾਲ ਬਹੋਦੇ ਹੈ ਜੇਰ ਸੇ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਆਇਆ ਮੌਕਾ ਦੇਖਿਆ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸਾਂ ਖਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੁਆਨੀ ਮੇਂ ਅਰਜੀ ਦੇਕੇ ਬੰਨ੍ਹੋ, ਦੰਗੇ ਕੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ। ਜੇਰ ਸੇ ਨਾ ਬੰਨ੍ਹੋ। ਦਹਾ ਧਿਰਾ ਕੇ ਮੁਚਲਕੇ ਲਏ ਜਾਵਣਗੇ ਜੇ ਲੜਾਈ ਹੋਈ। ਖਾਲ ਰਸਤੇ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹੋ ਪਰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ

ਖੁਹੀਆਂ ਤੇ ਸਰੋਵਰ

ਏਕ ਖੁਹੀ ਸੁਰਤ ਸਿੰਘ ਕੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅਗੇ ਲਗਵਾਈ। ਇਕ ਖੁਹੀ ਰਾਮਦਾਸੀਏ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੁਵਾਈ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਖਈ ਨੇ ਏਕ ਸਰਕੜੇ ਕਾ ਛੱਪਰ ਬੰਨਕੇ ਸਹੀਦ ਬੁੰਗਾ ਨਾਮ ਰਖਿਆ। ਫੇਰ ਖੁਹੀ ਕੱਚੀ ਕੱਢਕੇ ਜਲ ਛਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਏਕ ਖੁਹ ਤੀਨ ਖੁਹੀਆਂ ਹੈਨ। ਪੰਜਵਾਂ ਰਾਮ ਸਰੋਵਰ ਹੈ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨੇ ਕੇ ਖੁੱਲਾ ਜਲ ਵਰਤਣੇ ਲਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਰਤਾਪ ਸੇ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਭੀ ਜਗਾ ਪਵਾਈ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ

ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ ਏਕ ਸਮੇਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਰੜਾਈ ਕੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਰਦਾਈ ਲੈਕੇ ਚਲੀ। ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਲਜਾਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਕਹਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰਦਾਈ ਲੈ ਚਲੇ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਸ਼ਰਦਾਈ ਰਖਵਾਇ ਲਈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਫਿਰ ਚੋਰੀ ਲਿਪੇਟ ਕੇ ਮਿਸਰੀ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਓਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜਲ ਬਣਾ ਕੇ ਛਕਾਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ।

ਏਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਰਾਮਸਰ ਵੰਨੇ ਚਲੀ ਤਾਂ ਹੋਲਦਾਰ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਕੇ ਕੋਲ ਆਇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਏਹ ਕੀ ਹੈ ਤੁਸਾਂ ਕੋਲ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਕਛਹਿਰਾ ਆਸਨ ਮੇਂ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਾ ਸੇ ਦੇਣ ਦਿੰਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿ ਬਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜਮਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ। ਜੇ ਦੋਂਦਾ ਹਥ ਆਵੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਰਖਵਾਇ ਲੈਣਾ ਤੇ ਫੇਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚੋਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪੁਚਾਇ ਦੇਣਾ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਸੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਨਮੇ ਨਰਮਾਈ ਹੋਈ। ਫੇਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦੇ ਨਰਮਾਈ ਹੋਇ ਗਈ। ਜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦੀ ਬੰਦਸ਼ ਸੀ ਸਭ ਹਟ ਗਈ। ਕੋਈ ਆਵੇ ਤਾਂ ਡੇਰੇ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਬਾਹਰ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮੇ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਦਿਨ ਰਹਿ ਜਾਏ।

ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਆਇਆ

ਏਕ ਦਿਨ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਏ ਆਏ। ਕਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਰਬਤ੍ਰ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਕੱਤਰ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਤਰ ਹੋਵੋ। ਚੁਪ ਕਰ ਗਿਆ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਫੁਰਿਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਉਪਰਲੇ ਹੋਠ ਪਰ ਫਿਨਸੀ ਨਿਕਲਕੇ ਸੁੱਜ ਗਈ। ਪਾਂਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਨਮਿੱਤ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਏ

ਅਸੀਂ ਰਾਖੇ, ਮਾਲਕ ਓਹ

ਰਾਤ ਕੇ ਸਮੇਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਬੇਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਚਰਨੀ ਮੱਥਾ ਨਾ ਟੇਕੇ। ਬਦੋਬਦੀ ਲੋਗ ਆਇ ਟੇਕਦੇ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰੂ ਹੈਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰਾਖੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈਂ ਮਾਲਿਕ ਤਾਂ ਓਹੀ ਹੈਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਵਿਚ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਅਟਕਦਾ ਹੈ।

ਰਾਮਸਰ ਬਾਰੇ ਹੁਕਮ

ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਰਾਮਸਰ ਤੇ ਦੂਰ ਜਾਇਕੇ ਮਦਾਨ ਹੋਵੇ। ਚੀਤਾ ਭੀ ਦੂਰ ਜਾਇਕੇ ਛੱਡੇ ਦਾਤਨ ਭੀ ਦੂਰ ਜਾਇਕੇ ਕਰੇ। ਕਛਹਿਰਾ ਵਿਚ ਨਾ ਧੋਵੇ। ਕੋਈ ਭੀ ਕਪੜਾ ਨਾ ਧੋਵੇ। ਹਰ ਤਰਾਂ ਸੇ ਅਦਬ ਰੱਖੇ। ਕੋਈ ਭੀ ਰਾਮਸਰ ਕਾ ਜਲ ਨਾ ਲਜਾਵੇ ਮਦਾਨੇ। ਸਿਰ ਪਰ ਸੇ ਬਸਤਰ ਉਤਾਰਕੇ ਸਣ ਕੋਸੀਂ ਇਸਨਾਨ ਕਰੇ। ਰਾਮਸਰ ਕੇ ਦੁਆਲੇ ਸਹੀਦਾਂ ਕੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੈਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੋਕ ਜਗਾ ਰੋਕਦੇ ਹੈਂ, ਵੇਰ ਸਮਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਭ ਛੁਡਾਇ ਲਵਾਂਗੇ। ਜੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰੇਗਾ ਉਸਕੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਨ ਕਾ ਕੋਈ ਫਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਤੀਰਥ ਹੈ ਰਾਮਸਰ।

ਚੋਰਾਂ ਤੇ ਝੂਠਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ

ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਸਨ ਚੁਰਾਇਕੇ ਬੇਚਿਆ। ਸਬੂਤ ਹੋਇਆ। ਦੋ ਸੋਟੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਸਿੰਘ ਨੱਸ ਗਿਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੋ ਬਸਤਰ ਚੁਕ ਚੁਰਾਵੇਗਾ ਉਸਕੇ ਬਸਤਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੇਗਾ।

ਬਾਵਾ ਸਾਹੂ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸੀਆ ਮੰਗਲੀਆਂ ਫੇਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਮੁਕਰ ਗਿਆ ਕਿ ਐਵੇਂ ਹੀ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਤੇਜੀ ਮੈਂ ਹੋਇਕੇ ਖੁੰਡਾ ਸਿੰਘਾਂ ਥੀਂ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਮਾਰੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈਂ। ਝੂਠਾ ਆਦਮੀ ਸਾਨੂੰ ਹੱਛਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਦੁੱਧ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਝੁੱਲ ਚੁਰਾਕੇ ਬੇਚੇ। ਮੰਨਦੇ ਨਾ ਥੇ। ਦੋ ਦੋ ਖੁੰਡੇ ਮਾਰੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ

ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਣਗੇ, ਜੋ ਹੰਕਾਰੀ ਜੀਵ ਅਤੇ ਝੂਠ ਬਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਣਾ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਘੱਕੇ ਵਾਲੀਏ ਝੱਲ ਚੁਰਾਇਆ ਸੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਕਾ ਨਕਸ਼ਾਨ ਕਰੇਗਾ ਉਸਕਾ ਕੀਤਾ ਕਤਰਿਆ ਬਿਅਰਥ ਜਾਏਗਾ। ਦੋਨਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸਕੀ ਘਾਲ ਸਾਰੀ ਐਮੋਂ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਮੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਨਿਹੱਕ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰੇ। ਉਹ ਮਿਸਤਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮਾਮੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਦਰਿਆ ਬਗਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਏਕ ਬੂੰਦ ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਲਈ ਤਾਂ ਕੀ ਘਟਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਬਿਹੂ ਕਾ ਦਰਿਆ ਬਗਦਾ ਹੋਵੇ ਤਿਸ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵ ਏਕ ਬੂੰਦ ਪੀ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਘਰ ਹੈ, ਸੁਈ ਜਿਤਨੀ ਚੀਜ ਭੀ ਨਾ ਚੁਰਾਈ ਚਾਹੀਏ। ਜਿਹੜਾ ਸੁਈ ਚੁਰਾਏਗਾ ਉਹ ਐਹਰਨ ਦੇ ਕੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਛੁੱਟੇਗਾ।

ਲੋਖਾਂ ਦਾ ਵਾਪਾਰ

ਜਦ ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਲਗੇ ਸੇ ਤਾਂ ਸੈਲਦਾਰ ਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਲਿਖਵਾਇਆ ਕਿ ਡੇਰੇ ਮੈ ਲੋਹਾ ਵਿਕਦਾ ਹੈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਕਾ। ਦੁਕਾਨ ਹੈ ਲੋਹੇ ਕੀ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਤਹਿਕੀਕਾਤ ਨੂੰ ਆਇਆ। ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਲੋਹਾ ਵਿਕਣਾ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਤੇ ਸੈਲਦਾਰ ਕੋ ਝੂਠਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਮ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ ਕਿ ਲਾਖੋਂ ਕਾ ਸੈਦਾ ਵਿਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੱਦੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਮੈ। ਜੇਹੜਾ ਹਾਕਮ ਮਿਲੇ ਉਹ ਕਹੇ ਜੀ ਧੁਹਾਡੇ ਤਾਂ ਪੁੰਨ ਕੀ ਜਗਾ ਹੈ, ਤੁਮਾਰੇ ਟੈਕਸ ਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਜ਼ਿਲੇ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲੇ ਨੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਕੋ ਕਹਾ ਨਿਕਾਲੇ ਜੋ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਮਿਸਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲੇ ਨੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਲਾਖੋਂ ਕਾ ਬਿਉਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਉਪਾਰ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਭੁੱਖੇ ਕੋ ਰੋਟੀ ਦੇਂਦੇ ਹੈ ਪੁੰਨ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਕਾਰਾਜ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੀਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਲੇ ਆਏ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਥੋਂ ਭੁਲ ਹੋਇ ਗਈ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਨਾਂ ਦੇ ਦਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹਾਂ।

ਹੋਰ ਜੋ ਮੁਕਬਲ ਸੇ ਸਭ ਹਟ ਗਏ। ਖਹਿ ਖਹਾਇਕੇ ਕਈ ਮਰ ਗਏ।

ਖਾਣ ਕੇ ਮਾਰੇ

ਨਮਾ ਹੋਲਦਾਰ ਆਇਆ ਸੀ ੧੯੫੫ ਕੀ ਸਾਵਣ ਕੇ। ਉਸਕੇ ਨਾਲ ਗਾਰਦ ਮਿਲਕੇ ਖਾਣ ਕੀ ਜੁਗਤ ਕਰਨੇ ਲਗੀ ਕਿ ਰੋਟੀ ਸੇ ਭੀ ਕਛ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਈਏ। ਏਕ ਸੱਯਦ ਥਾ ਉਹ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਅੰਦਰ ਨਾ ਬੜੇ। ਜੋ ਫਰਿਸ਼ਤ ਮੈ ਲਿਖੇ ਹੈ ਸੇ ਰਹਿਣ ਹੋਰ ਸਭ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਈਹਾਂ ਮਤ ਰਹੋ ਪਟੜੀ ਸੇ ਬਾਹਰ ਹੋਇ ਜਾਓ। ਸਭ ਨੂੰ ਅਟਕਾਈ ਗਿਆ, ਕਹੇ ਕਿ ਹੁਕਮ ਆਯਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਫਰਿਸ਼ਤ ਮੇਂ ਲਿਖੇ ਹੈ ਸੇ ਰਹੋ। ਹੋਰ ਬਾਰਾਂ ਬਜੇ

ਬੀ ਅਗੈ ਅਗੈ ਚਲੇ ਜਾਓ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ। ਜੇਹੜਾ ਪਟੜੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਰਿਹਾ ਉਹ ਕਰਾਰੀ ਜਿਹੜੀ ਕਰੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਏ, ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਇਕ ਨਾ ਫੁਰੀ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਥੇ ਜਿਤਨੇ ਜੀਉਂ ਹੈ ਸਭ ਰੱਬ ਆਸਰੇ ਹੈਂ। ਸਭ ਨਿਆਸਰੇ ਲੋਕ ਹੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਿਨਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਬੀ। ਆਜ਼ ਲੋਕ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮਲਕਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮਲਕਾ ਭੀ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਈ ਸਮਝਦੇ ਹੈਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਭੀ ਧੁਆਨੂੰ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਓਨਾਂ ਨੇ ਦੇਖਣ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਔਣਾ। ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖ ਦੇਮੋਗੇ ਸੋ ਓਨਾਂ ਨੇ ਸਣਨੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਹਾਕਮ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਵਕਤ ਹਾਜ਼ਰ ਰੈਹਣਾ ਹੈ। ਹੱਲਦਾਰ ਬੋਲਿਆ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਲਕ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਸੋ ਬਰਤਾਂਗਾ। ਨਿਮਕ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਹਲਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਨਾ ਬੰਦ ਹੋਵੇ ਹੋਰ ਜਿਵੇਂ ਧੁਆਡੀ ਮਰਜੀ ਹੈ ਤਿਮੋਂ ਕਰੋ। ਤੁਰਕ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਏਹ ਹੁਕਮ ਔਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਫਰਿਸ਼ਤ ਮੇਂ ਲਿਖੇ ਹੈ ਸੋ ਰੱਬੇ ਹੋਰ ਨਿਕਾਲ ਦਿਓ, ਹਮ ਕਿਆ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਨਾਵਾਕਫ਼ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਭੀ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਜਾਵੇਂਗਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਦੇ ਹੈਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕ। ਏਨਾ ਉਤੇ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਮੇਹਰ ਕਰੋ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹਮਨੇ ਭੀ ਜਿੰਦ ਫੁਡਾਵਣੀ ਹੈ। ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਲੇ ਆਏ। ਸਿੰਘਾ ਕਹਿਆ ਜੀ ਏਨਾ ਬਡੀ ਅੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੇਕਰ ਅੱਤ ਨਾ ਚੁੱਕਣ ਨਾਸ ਸਤਾਬੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹੁਣ ਸਤਾਬੀ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਫਾਲਤੂ ਸਿੰਘ ਰਾਮਸਰ ਰਹਿਣ ਲਗੇ। ਓਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪੁਚਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਖਾਣ ਕੇ ਮਾਰੇ ਭੌਂਕਦੇ ਹੈਂ ਜੋ ਨਹੀਂ ਟਿਕਣ ਦਿੰਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਾ ਦੇਵੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਲਾਹੌਰ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ, ਸਿਆਲਕੋਟ ਦਾ ਦੌਰਾ

੧੯੫੫ ਮੇਂ ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਿਲਾ ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਆਖੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਛੁੱਟੀ ਗਏ ਤੇ ਨਿਮਾਣੀ ਕਾ ਮੇਲਾ ਕਿਓਂ ਲਗਾਇਆ ਥਾ। ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲੇ, ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ। ਖਟੜਿਆਂ ਕੇ ਜਾਨੇ ਕੇ ਦਸ ਦਿਨ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗੀ, ਓਹ ਭੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੇਮ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਨਰਮ ਨਰਮ ਬੋਲਦੇ ਹੈਂ ਤੂੰ ਗੁੱਸੇ ਗੁੱਸੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਭੀ ਨਰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਵੇਰ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਤੁਮ ਜਾਓ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਓਥੇ ਹੀ ਹੁਕਮ ਆਇ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦਿਓ ਲਖਾਕੇ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਾਂਚ ਜ਼ਿਲੇ ਲਿਖਾਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਲਾਹੌਰ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ, ਸਿਆਲਕੋਟ, ਝੰਗ ਜਾਂ ਅਰੀ ਸੇ ਰੋਬਕਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਦਿਤੀ।

ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਤੁਰੇ। ਜਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਏ ਤਾਂ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਏਕ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਧੱਕਾ ਮਾਰਿਆ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀ ਕੋ ਸੈਟੀ ਕੀ ਹੁੱਝ ਮਾਰੀ। ਕਿਸਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਮੁੱਕਾ ਮਾਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੱਲ ਰਫਾ ਦਫਾ ਕਰਾ ਦਿਤੀ। ਲਾਹੌਰ ਆਏ ਬਾਬੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕੇ।^੧ ਅਨਾਰਕਲੀ ਜੋ ਵੇਲਨਾ ਹੈ ਰੂਈ ਕਾ ਬਾਰਾ ਲੰਗਰ ਹੋਏ। ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਇਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀਆਂ ਤੇ ਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ।

ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ

ਏਕ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਲਗਾ ਗਿਆਨ ਕਰਨ। ਦਾਸ ਉਸਕੇ ਉਤਰ ਦੇਵੇ। ਫੇਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੇਰੀ ਦਾੜੀ ਪਾੜਕੇ ਕੰਨਾਂ ਪਰ ਬੱਧੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਏਕ ਕੰਗਣਪੁਰ ਕਾ ਸਿਖ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਇਆ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀ ਸੇ ਫਤੇ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਸੌ ਕੀ ਪੰਗਤ ਲਗਦੀ

^੧ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰ ਸੇਭਾ ਸਿੰਘ ਤਰਖਾਣ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਈ ੧੮੭੨ ਈ ਵਿੱਚ IPC ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ੧੮੮ ਅਧੀਨ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਕਾਬ ਅਫ਼ ਨੇਟ ਇਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਨਾ ੯੮

ਜੀ। ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੋਇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ

ਫੇਰ ਸੇਖੁਪੁਰੇ ਗਏ। ਸਖਾਣਿਆਂ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਆਇਆ।^੧ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਮੇਹਣੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਸਖਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ। ਕਰੜੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਤੁਸੀਂ ਧਰਮ ਦੀ ਜਗਾ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹੋ ਤੇ ਪਾਪ ਹੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ।

ਫੇਰ ਜਾਂ ਸੇਖਵੀਂ ਆਏ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ੀਦਾ ਫਿਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਛ ਵੇਚ ਕੇ ਧਰਮ ਅਰਥ ਲਾਇ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਹੱਥ ਬੰਨੇ ਤੇ ਕਹੇ ਜੀ ਜਰੂਰ ਮੈਥੋਂ ਕਰੜੇ ਬੋਲ ਬੋਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ। ਮੇਹਰਬਾਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ ਦੀਆ। ਚਾਰ ਲੰਗਰ ਹੋਏ। ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਭਜਨ ਲਿਆ।

ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ

ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਅਗੇ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਕੇ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਏ। ਦੋ ਲੰਗਰ ਹੋਏ। ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਜਨ ਲਏ। ਬੋਰਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਜਰਾਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗਏ। ਸੰਗਤ ਵਰਨਾਂ ਕੇ ਗਈ। ਕੁੱਲੀ ਘੋੜੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹੇਠਾਂ, ਲਾਰੇ ਲਾਇ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਜਦ ਚੜਦੇ ਹੋ।^੨

ਡਿਪਟੀ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਿਲੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਦੋ ਵਜੇ ਕਲ ਕੇ ਅੰਣਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੋ ਵਜੇ ਗਏ। ਡਿਪਟੀ ਪੈਹਲੇ ਕਪਤਾਲ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਕਪਤਾਨ ਭੀ ਹੋਇਆ। ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ। ਰਸਤੇ ਮੇਂ ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਮਾਰਾ ਮੇਲਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਕੀ ਸਬੱਬ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਓਹ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਖਾਂਦੇ ਹੋ ਨਾਲੇ ਬੇਸਵਾ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡਾ ਓਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦੇ ਹੋ ਓਹ ਹਟਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ। ਫੇਰ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਛਕਦੇ ਕਿਤਨੀ ਫੇਰੀ ਹੈ? ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਠੀ ਪਹਿਰੀ ਛਕਦੇ ਹਾਂ। ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਨਾਉਂਦੇ ਕਿਤਨੀ ਫੇਰ ਹੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਰਾਤ ਕੇ ਦੋ ਬਜੇ, ਦੁਆ ਦਿਨੇ ਤੀਆ ਫੇਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਇਸਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅਸਵਾਰੀ ਕਾਹਦੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਘੋੜੀ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਪੁਛਾ ਕਿ ਪੰਦਰਾ ਮੀਲ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੋ ਮੀਲ ਭੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ।

੧ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ. ਭੰਡਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਸਖਾਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਆਲਕੋਟ।

੨ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣਾ।

ਸਾਡਾ ਇਹ ਚਲਨ ਹੈ

ਜੇ ਆਰ ਡਰੂਮੈਡਾ ਡੀ ਸੀ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ਕੇ ਗਏ। ਜ਼ਿਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਚਲਨ ਸਾਫ ਰਹਾ ਦੰਗਾ ਫਸਾਦ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਿਖਾਂਗੇ। ਤੁਮਕੋ ਸਭ ਜ਼ਿਲੇ ਕੀ ਰਿਹਾਈ ਹੋਇ ਜਾਇਗੀ। ਖੁਲੀ ਛੁੱਟੀ ਹੋਇ ਜਾਇਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡਾ ਇਹ ਬਚਨ ਹੈ ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਦੋ ਵਜੇ ਰਾਤ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਫੇਰ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਰਾਗੀ ਬੈਠਦੇ ਹੈਂ। ਰਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਸਣਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਦੀਵਾਨ ਸਬਦ ਵੋਲਕੀ ਕਾ ਭੀ ਪੜਦੇ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਰਾਤ ਕੇ ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ ਕੇ ਬਰਾਜਦੇ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਦੋ ਬਜੇ ਸਵੇਰੇ ਉਠਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ ਸਗੋਂ ਗਰੀਬ ਕੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰਨੀ ਤੇ ਗਊ ਗਰੀਬ ਪਰ ਤਰਸ ਖਾਣਾ। ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਛੁਡੰਦੇ ਹੈਂ। ਨਾਮ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਬਾਣੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਦੰਗਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਹਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਸ ਮੇਂ ਨਾ ਲੜੋ, ਮਿਲਕੇ ਰਹੋ। ਚੁਕੇ ਚੁਰਾਓ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ। ਦਸਾਂ ਨੰਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪ ਭੀ ਛਕੋ ਤੇ ਹੋਰ ਜੋ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਉਸਕੋ ਭੀ ਛਕਾਓ। ਧਰਮ ਰੀਤੀ ਮੇਂ ਚਲੋ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਚਾਲ ਚਲਣ ਹੈ। ਸੁਣਕੇ ਫਰੰਗੀ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਰੁਖਸਦ ਦੇਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਦਰਸ਼ਨ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੱਘੀ ਪਰ ਚੜਕੇ ਡੇਰੇ ਆਇ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਜੇੜੇ ਭਜਨੀ ਸੇ ਤਿਨਾਂ ਸਭਨਾ ਨੇ ਲਜਾਇਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੰਜੇ ਡਹਾਇਕੇ ਭੇਟਾ ਧਰੀ, ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ। ਮਨ ਬਾਛਤ ਫਲ ਪਾਏ ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਜਨ ਲੀਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਐਸੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਜੈਸੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਿਆਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸੀ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਮੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਇਆ ਕਰਦੇ ਹੈਂ, ਦੁਖ ਦਲਿਦ੍ਰ ਹਰਦੇ ਹੈਂ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਆਇ ਜਾਦੀ ਹੈ

ਸੰਗਤ ਹਰੀ ਰੱਖੇਗਾ

ਦਰਸ਼ਨ ਦੋਦੇ ਚਰਨ ਪਾਉਂਦੇ ਵਰਨੀਂ ਆਏ। ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਆਇ ਬੈਠੇ ਦੀਵਾਨ ਮੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਐਉਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਲਗਾ ਮਾਨੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਆਪ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਦੂਜੇ ਭਾਈ ਭੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਹੈਂ, ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸੰਗਤ ਕੇ ਹੋਇਆ। ਨਾਲੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਏਸਨੂੰ ਜਾਨਣਾ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਏਸਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਸੰਗਤ ਹਰੀ ਰੱਖੇਗਾ। ਮਾਨੋ ਚੰਦਰਮਾ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਨ ਜੋ ਚਕੋਰ ਹੈ ਤਿਸਨੂੰ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਕੇ ਚੰਦ ਕੀ ਮਾਨਿੰਦ ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਏਕ ਲੰਗਰ ਫੇਰ ਕੀਤਾ।

ਚੁਹੜਕਾਣੇ ਆਏ

ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ ਦੌਦੇ ਚੁਹੜਕਾਣੇ ਮੈ ਆਏ ਦੁਲੇ ਦੀ ਬਾਰ ਮੈ। ਫੇਰ ਚਾਰ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨਾਵਾਲੇ ਸੇ ਆਏ। ਦੋ ਅਨੰਦ ਹੋਏ। ਧਰਮ ਰੀਤੀ ਦੇਖਕੇ ਸਭ ਲੋਕ ਰਾਜੀ ਹੋਏ। ਭੋਗ ਪਏ, ਜੀਵ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੀਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ। ਮੀਂਹ ਤੇ ਅੰਧੇਰੀ ਉਠੀ। ਭੋਗ ਵੇਲੇ ਸ਼ਤਾਬੀ ਭੋਗ ਪਾਇ ਲਏ। ਕਣੀਆਂ ਪੈਣ ਲਗ ਪਈਆਂ। ਅਸਵਾਰੇ ਸੰਤੋਖੇ ਕਣੀਆਂ ਕੇ ਸਬੰਬ ਸੇ।

ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਰ

ਖਾਨਗਾਹ ਡੋਗਰਾ ਮੇਂ ਆਏ। ਏਕ ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿਆਰਾ ਬਾ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੈਦ ਹੋਇ ਗਈ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੇਰ ਛਕਾਓ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣਨੇ ਲਗਾ। ਏਕ ਮਜ਼ਬੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕੁੜੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਿੱਕੇ ਨਿਆਣੇ ਭੀ ਹੋਏ ਹੈ, ਹੁਣ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਬਣ ਨੇ ਕਹਾ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਨਾਲ ਰਲਾਓ। ਸੁਨਿਆਰੇ ਕਹਾ ਜੀ ਝੂਠ ਤੁਫਾਨ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਸਿੰਘਾ ਨੇ ਮਜ਼ਬਣ ਕੋ ਕਹਿਆ ਮਜ਼ਬੀ ਰਾਗੀ ਹੈਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇ ਲੈ। ਸੁਨਿਆਰੇ ਕੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇ ਦੀਆ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿਆ, ਬਾਟਾ ਅਲੱਗ ਦਿਤਾ।

ਏਕ ਘੋੜੀ ਕੇ ਸੂਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗਿੱਲੀ ਮਹੰਤ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਸੂਲ ਹਟ ਜਾਏ ਤਾਂ ਘੋੜੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹੋਈ। ਸੂਲ ਹਟ ਗਿਆ। ਘੋੜੀ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਤੀ ਉਸੀ ਵਕਤ।

ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਗਦਾਵਾਲਾ ਮੈ ਆਏ। ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੱਦੇ ਸਭ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨਾ ਕਹੇ।

ਦੌਰੇ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸੀ

ਝਟ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਗਿਆ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਸੇ ਕਿ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਤੁਰ ਪੈਣਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅੱਜ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੰਜਲ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹੈਂ, ਕੱਲ ਕੋ ਅਸਾਂ ਫਿਲੋਕੇ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਜਰਾਂ ਵਾਲੇ ਆਇ ਜਾਮਾਗੇ। ਤੀਏ ਦਿਨ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਜਾਇ ਰਹੇ।

ਵਾਧੂ ਦੀ ਧਮਕੀ

ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਆਦਮੀ ਭੇਜਿਆ ਪਿੱਛੇ, ਆ ਜਾਓ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਯਾਰਾਂ ਬਜੇ ਚੱਲਾਗੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਚਾਰ ਵਜੇ ਆ ਕੇ ਇਸਨਾਨ ਪਾਨ ਕਰਕੇ ਦਸ ਵਜੇ ਚੱਲਕੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਆਇ ਪਹੁੰਚੇ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨੇ ਗਏ। ਪੂਛਨੇ ਲਗਾ ਫਰੰਗੀ ਤੁਮ ਪਹਿਲੇ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲੇ ਮੇਂ ਕਿਓਂ ਗਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਓਸ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ ਤੇ ਗਏ ਹੈ। ਫੇਰ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਤੁਮ ਕਿਓਂ ਗਏ ਦੂਏ ਇਲਾਕੇ ਮੇ ? ਜੇਹੜੇ ਮੈ ਪਹਿਲੇ ਹੁਕਮ ਸੀ ਉਸੀ ਮੇ

ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਜਿਲੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਨਾ ਸੀ ਜਾਣਾ। ਹਮਾਰੀ ਇਜਾਜਤ ਬਿਨਾ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਛੁੱਟੀ ਨਾਲ ਗਏ ਹੈਂ ਐਮੇਂ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਸਾਨੂੰ ਜਿਲੇ ਨੇ ਸੱਦ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਗਏ ਹੈਂ। ਉਸ ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫਤੂਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਓ। ਨਕਲ ਮੰਗੀ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸੇ ਫੜਾਈ। ਪੜਕੇ ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਹੜਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਕੇ ਲਜਾਏ ਉਸਦੇ ਜਾਣਾ। ਸੇ ਅਸੀਂ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੀ ਗਏ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਨਿਮਾਣੀ ਕਾ ਜਲਿਆ ਬਲਿਆ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਅਗੇ ਵਾਂਗ ਨਿਮਾਣੀ ਕਾ ਮੇਲਾ ਨਾ ਲਗੇ। ਜੇਕਰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਣੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਛੁੱਟੀ ਕਦੇ ਨਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਆਏ। ਬੀਸ ਦਿਨ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਬਚਾਲੇ ਰਹੀ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ।

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਸਾ

ਇਸ ਦੌਰੇ ਵਿਚ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਸਾ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਮਾਲਵੇ ਮੇਂ ਹੈਂ ਤੇ ਜਾਣਾ ਰੁਆਲਸਰ ਕੇ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂਗੇ ? ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਨੇ ਕੇ ਸੁਣਕੇ ਸੰਸਾ ਸਮਝਕੇ ਕਹਾ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕਿਓਂ ਸੰਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਚਾਗਰ ਮਾਰਕੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।

ਘੁਮੰਡੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ

ਜੇਹੜੀ ਅਰਜੀ ਰਾਮਸਰ ਬਾਬਤ ਘੁਮੰਡੇ ਨੇ ਦਿਤੀ ਸੀ ਜਲੰਧਰ ਸੇ ਖਾਰਜ ਹੋਈ। ਫੇਰ ਲਾਹੌਰ ਜਾਕਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਭੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤੀ ਬਿਨਾ ਸੱਦੇ ਥੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਮੇਂ ਜਿੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਏਹ ਝੂਠਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਇਕੇ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਕੇ ਹਟਿਆ। ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਦਰਬਾਰ। ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਵਾਇਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੋਲਾ ਹੋਇਕੇ। ਸੈਂਕੜੇ ਰੁਪਏ ਉਸਕੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਕਈ ਫੇਰੀ ਅਰਜੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਬਣਿਆ ਕੁਝ ਨਾ। ਸਰੀਂ ਖਾਲਸੇ ਨਾਲ ਬੈਰ ਭਾਵ ਕਰ ਲਿਆ।

ਜੋਤ ਕਾ ਜਾਮਾ

ਏਕ ਮਸਤਾਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕੈਹਣ ਲਗਾ ਜੀ ਧੁਆਡੇ ਬਿਚ ਕਲਾ ਧਰਕੇ ਧਰਮ ਕੀ ਕਾਰ ਤੇਰੀ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਏਕ ਜੋਤ ਦੋਇ ਮੂਰਤਾ ਜੋ ਕਹੀਆ ਹੈਂ ਸੇ ਤੁਸੀਂ ਜੋਤ ਕਾ ਜਾਮਾ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋਤ ਕਾ ਜਾਮਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਫਾਲੇ ਡੰਗਣ ਵਾਲਾ ਲੁਹਾਰ ਹਾਂ। ਮਸਤਾਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆਪ ਨੇ ਚੰਗਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਸੇ ਫਾਲੇ ਕੀ ਤਰਾਂ ਵਿੰਗੇ ਹੋਏ ਹੈਂ ਤਿਨਾਂ ਕੇ ਚੰਡ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੁਝ ਤਾਂ ਡੰਗੇ ਹੈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਭ ਡੰਗੇ ਜਾਣਗੇ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਖਦਾ ਹੈਂ ਇਕੇ ਸੱਟ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਹੋਇ ਜਾਣ।

ਸਿਰ ਤੇ ਪਰਨਾ

ਮਾਈ ਫਤੇ ਕੌਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਿਰ ਪਰ ਪਰਨਾ (ਛਟੀ ਦਸਤਾਰ) ਰਖਿਆ ਕਰੇ। ਮਾਈ ਪਰਨਾ ਬੰਨ੍ਹਣੇ ਲਗੀ। ਏਹ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਪਰਨਾ ਬੰਨਣ ਵਾਲੀ ਮਾਈ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਨਾ ਕਰੇ।

ਰੂਸ ਆਵਣਗੇ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੋਊਗਾ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ। ਜੇ ਸਿੰਘ ਹੈਨ ਤਿਨਾਂ ਕਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਊਗਾ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਾ ਏਹ ਵਾਕ ਹੈ ਜੈਸੇ ਬਰੇਤੀ ਦਰਿਆਇ ਕੀ ਕੋ ਗਿੱਲ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਿਤਨਾ ਕੁ ਦੁਖ ਹੋਵੇਗਾ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ। ਦੁੱਧ ਕੇ ਉਬਾਲ ਵਾਗੂੰ ਆਵਣਗੇ ਰੂਸ। ਜੈਸੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਸੇ ਸਿਰ ਕੀ ਪੰਡ ਖੁਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਔੜਦੀ ਹੈ, ਤਿਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਣੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਜੈਸੇ ਕੋਠੇ ਕਾ ਬੰਮ ਕਢ ਦਈਏ, ਜੈਸੇ ਰੂਈ ਕੇ ਅਗਨੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਬਰੂਦ ਪਰ ਚੰਗਿਆੜਾ ਸੁੱਟੀਏ, ਜੈਸੇ ਜੇਠ ਹਾੜ ਕੀ ਹਨੇਰੀ ਔਦੀ ਹੈ ਤਿਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂਸ ਆਵਣਗੇ। ਬਿਅਦਬੀ ਬਹੁਤ ਕਰਨਗੇ। ਏਹ ਭੀ ਬਚਨ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਭਾਈ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਅਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੂਸ ਮੇਰੇ ਸਾਮਣੇ ਖੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਸੇ ਭੀ ਲਿਖਾ ਸੀ ਜਾਂ ਰੂਸ ਪੰਜਾਬ ਮੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਆਇ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਏਹ ਪੱਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਔਣੇ ਕੀ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਿਜਲੀ ਕੇ ਸਮਾਨ ਰੂਸ ਆਵਣਗੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ ਆਹ ਲੈਂ ਹੀ ਹੋਇ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ

ਏਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈ। ਓਨਾਂ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਹੱਥੀ ਛਾਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹੈ ਸਿੰਘ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਾ ਛੱਟਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਲਿਆਇਕੇ ਛਕਦੇ ਛਕਦੇ ਹਾਂ।

ਨਵਾਂ ਹੌਲਦਾਰ

ਹੌਲਦਾਰ ਨਮਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਕੰਮ ਅਟਕਾਇ ਦੀਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾਇਕੇ ਹੌਲਦਾਰ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਤੁਸੀਂ ਕੈਹਦੇ ਹੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਬੜਨ ਦੇਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਪਾਈਆ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਮੰਗੀ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਪੁਛੋ। ਕੇਹੜੀ ਕੇਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਤੁਸਾਂ ਥੀਂ ਮੰਗੀਏ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੌਲਦਾਰਾਂ ਜੇ ਕੁਝ ਛਕਣਾ ਹੈ ਸੇ ਕੁਝ ਛਕੋ। ਤੁਰਕ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਏਸ ਦਰ ਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜੀਵ ਛਕਦੇ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸਪਾਹੀ ਛਕ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਕੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਛੇ ਸਪਾਹੀ ਹੈ ਕੋਈ ਬਹੁਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਮੰਗੀ ਨਾ ਦੇਈਏ ਤਤਕਾਲ ਬਿਗੜ ਜਾਣਾ ਗਾਰਦ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰੀ

ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਮਸਰ ਢਿਗ ਡਿਗਣੇ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਈ ਸਿੰਘ ਹੇਠ ਨਾ ਆਇ ਜਾਵੇ। ਬੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਜਾਇਕੇ ਰਾਮਸਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਢਣੇ ਲਗੇ। ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਹਟ ਗਏ, ਬਾਵਾ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਰਵਦਾਸੀਆ ਭੀ ਹਟ ਗਿਆ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਬਾਲਾ) ਹੋਠਾਂ ਆਇ ਗਿਆ। ਖਬੇ ਪਾਸੇ ਕੀ ਲੱਤ ਪੱਟੇ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬੋਲਾ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੋਂ ਹੀ ਦਸਿਆ ਸੀ। ਬਿਨਾ ਆਰਿਆ ਹੀ ਜਾਇਕੇ ਕਾਰ ਕਢਣੇ ਲਗੇ, ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਫੇਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰੀ, ਲੱਤ ਕੀ ਹੱਡੀ ਸਾਬਤ ਰਹੀ। ਰਾਜੀ ਹੋਇਕੇ ਫੇਰ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਟੈਹਲੇ ਮੇਂ। ਦਾਲਾ ਬਣਾਮਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਧੁ ਨਾਮੁ

ਏਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਬਡਾ ਭੈ ਜਲ ਬੀਤੇਗਾ। ਰੁਪਏ ਕਾ ਸੇਰ ਅੰਨ ਬਿਕੇਗਾ।

ਏਕ ਸਾਧ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਐਤਕੀਂ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਰਾਮਾਤ ਜਣੈਦੇ ਹੈ।

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਮੈਂ ਦਰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ ਚਾਹੀਏ, ਨਾਮ ਜਪੋ। ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਧੁ ਨਾਮੁ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਦਰਦ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਰਦ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੋਹਦੀਪੁਰੀਆ ਸਿੰਘ

ਮੋਹਦੀਪੁਰੇ ਇਕ ਸਿਖ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੜਕੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਮੰਗੀ ਸੀ ਫੇਰ ਮੇਨੇ ਕੋ ਬਿਆਹ ਦਿਤੀ। ਏਧਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜੀ ਕਿ ਮੋਹਦੀਪੁਰੀਏ ਕੇ ਮੇਲੇ ਪਰ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਏਸ ਨੇ ਮੇਨੇ ਕੋ ਕੁੜੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕੋ ਨਾ ਦਿਤੀ। ਜੇ ਜਾਏਗਾ ਸੋ ਤਨਖਾਹੀਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਸਰਮ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਤੀਮੀ ਭੇਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸਾਂ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬੜੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਸਾਕ ਸੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ, ਤੁਸਾਂ ਧਰਮ ਛੋੜ ਦੀਆ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਪੰਦਰਾਂ ਵਰਿਆਂ ਕਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਚ ਕਹੋ ਕਿਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਏਹ ਸਾਕ ? ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਜੀ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕਰਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਦੂਈ ਕੁੜੀ ਦਾ ਸਾਕ ਓਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ੋ ਜਾਓਗੇ ਨਹੀਂ ਕਾਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਉਣਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ। ਹੀਰੋ ਬਰਗਾ

ਸਿੰਘ ਛੱਡਕੇ ਕੌਡੀਆਂ ਜਾਇ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹੈ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਮੈਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਭੇਜਾਰੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਉਸਨੂੰ ਨਾ ਭੇਜੀ। ਜੇ ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਏਥੇ ਕਾਨੂੰ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਮਸਤਾਨਾ ਸਿੰਘ ਮਾਰੇਗਾ। ਜੇ ਨਾਈ ਕਰ ਔਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੜਦਾ ਸਾਡਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਮੋੜ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਮੈਣ ਦੁਆਬ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾ

(ਚੁਨ ੧੮੯੯ ਈ.)

ਏਕ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ। ੧੯੫੬ ਪਹਿਲੀ ਹਾੜ ਨੂੰ ਦੌਰਾ ਤੁਰਿਆ ਮੈਨ ਦੁਆਬ ਜਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਅੰਬਾਲੇ ਕਾ। ਪਹਿਲਾ ਉਟਾਲੀ ਗਏ ੧ ਹਾੜ ਨੂੰ, ਫੇਰ ਦਿਆਲਪੁਰੇ ੨ ਹਾੜ । ਦਿਆਲ ਪੁਰੀਆਂ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਕ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਸਿੰਘ ਗਰੀਬ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਏਦੂੰ ਭੀ ਚੰਗੀ ਸਰੇਰੀ, ੩ ਤ੍ਰੀਕ ਕੇ ਘੁੰਘਰਾਲੀ ਗਏ, ਢਾਈ ਮਣ ਖੰਡ ਲਗੀ। ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦਿਆਲ ਪੁਰੀਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੁਛੀਏ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਥਾ ਇਹ ਗਰੀਬ ਹੈ, ਕਹੀ ਕੁ ਸਰੀ, ੪ ਹਾੜ ਨੂੰ ਕਕਰਾਲੇ। ਕਕਰਾਲੇ ਤੋਂ ੫ ਨੂੰ ਸੰਧਵਾਂ। ਸੰਧਵਾਂ ਤੋਂ ਮਾਈ ਠਾਕਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਸੀ ਸੋ ਅਰਜ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਈ। ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਬਾਬੂ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ੨ ਰੁਪਏ ਧਰੇ। ਨਿਹੰਗ ਪੁਜਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅਨੇਖ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਮਜ਼ਬੀ ਰਾਰੀ ਬੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਗੰਮ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ। ਦੂਏ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ੨ ਰੁਪਏ ਧਰੇ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਰ ਦਿਤੀ।

ਚਮਕੌਰ ਤੋਂ ਲਖਨਪੁਰ ਆਏ ੭ ਨੂੰ। ਏਥੇ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸੀ ਲਖਨਪੁਰ ਤੋਂ ਖੁਮਾਣੇ ਗਏ ੮ ਨੂੰ। ਸ੍ਰ. ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਨੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਨਾਲ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਵੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਰੀਗਰ ਥੇ। ਖੁਮਾਣੇ ਤੋਂ ਹਰਗਨੀ ਆਏ। ਤਿੰਨ ਅਨੰਦ ਪੜਾਏ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਭਜਨ ਲਿਆ।

੧੦ ਹਾੜ ਨੂੰ ਡੁਮਛੇੜੀ, ੧੧ ਨੂੰ ਲੁਲੋਂ ੧੨ ਰੁਪਾਲਹੇੜੀ। ਓਥੇ ਸੰਤ ਰੰਗੀ ਰਾਮ ਸੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਤੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ ਅਰਜ ਕਰਕੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ੧੩ ਨੂੰ ਚੁੰਨੀ ਕੇ ਚਲੇ। ਅਗੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁੰਨੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਦੀ ਵਿਚ ਆਕੇ ਮਿਲੀ ਜਿਨਾਂ ਮੈ ਮਹੀਤ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਥੇ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਕਹਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ੨੨ ਸਾਲ ਬਾਦ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਭੀ ਬੜੀ ਚੁੰਨੀ ਰਹੇ। ੧੫ ਹਾੜ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਚੁੰਨੀ ਆਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰਾਇਪੁਰ, ਏਥੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਕੇ ਲਾਂਗਰੀ ਭਾਈ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੰਗਰ

ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਮੋਲੀ ਆਏ। ਮੋਲੀ ਤੋਂ ਦਰਾਲੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਨੂੜ ਗਏ, ਲੰਗਰ ਹੋਇਆ। ਸਾਮ ਕੇ ਪੰਚੈਤ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਕੱਲ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਲੰਗਰ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਭਜਨ ਲੈ ਲਵੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਲੰਗਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ ਸਾਡਾ ਚੌਹਾਂ ਦਾ ਤੇ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਭੀ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਲੰਗਰ ਉਥੇ ਕੀਤਾ। ਬਨੂੜ ਸੇ ਚੱਲਕੇ ਅੰਬਾਲੇ ਗਏ। ਉਸ ਦਿਨ ਮਾਈ ਫਤੇ ਕੌਰ ਜੀ ਬੋਲੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨਾਵਾਲੀਆ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਨੂੜ ਭਾਈ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੌਢੇ ਗਏ। ਦੋ ਸਰੀਰ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਲੰਘ ਪਰ ਬੈਠੇ ਥੇ। ਇਕ ਨੇ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ ਇਕ ਨੇ ਨਾ ਲਿਆ।

ਅਗੇ ਭਾਣੇਖੇੜੀ ਗਏ। ਫੇਰ ਮਢੌਰ ਕੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਝਾੜਮੜੀ ਜਾਇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਝਾੜਮੜੀ ਸੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬੁਹੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਬੜੀ ਗਰਮੀ ਸੀ। ਸੱਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਗੁੰਬੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਸਾਢੇ ਅਠਾ ਪਹਿਰਾ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ।

ਏਥੋਂ ਚੱਲਕੇ ਬਲਾੜੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਭਾਈ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੋਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਮਹਿਮਦਪੁਰ ਗਏ। ਏਥੇ ਚੁੰਨੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਫਿਰ ਆਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਏਥੋਂ ਭੈਰਉਪੁਰ ਗਏ। ਭੈਰਉਪੁਰ ਤੋਂ ਚਨਾਰਬਲ ਛੋਟੇ। ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਬਾਮਣਮਾਜਰੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਸੋਹ ਮੇ ਗਏ। ਏਕ ਅਨੰਦ ਪੜਿਆ, ਛੁੱਟੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲੰਗਰ ਗੁਰੂਸਰ (ਲੱਲਾ) ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਕੀਤਾ।

ਜੇਹੜੇ ਸਿੰਘ ਨਹਿਰ ਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਦੋ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਜੁਆ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੁੰਨ ਦਿਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨਾਈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ। ਲੜਕਿਆਂ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦਿਤਾ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਪੇਸ਼ੀ

ਲੁਧਿਆਣੇ ਸੇ ਪਰਵਾਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਲੇ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਿੰਘ ਕਿਓਂ ਲੈ ਗਏ ਹੋ, ਸੱਦ ਭੇਜੋ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੋਹਗੜ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮਕਬਰਾ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਹੈ। ਹਮ ਲਿਖ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਸੱਤ ਸਿੰਘ ਥੇ। ਜਿਲੇ ਕੋਲ ਗਏ। ਜਿਲਾ ਜੁਬਾ ਅਵਸਥਾ ਕਾ ਥਾ। ਬੜੇ ਅਦਬ ਸੇ ਉਠਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਆਓ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ। ਕੋਠੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲਜਾਇਕੇ ਕੁਰਸੀ ਪਰ ਬਠਾਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਛੁੱਟੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ। ਫਰੀਰੀ ਬੋਲਿਆ ਬਹੁਤ ਸਿੰਘ ਥੇ ਲੱਲੀ। ਅੰਬਾਲੇ ਵਾਲੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਦੋਖਾ ਜਾਏਗਾ।

ਗੁਰਦੇਈ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ

ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਬਗਲੀ ਦਾ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਗੁਰਦੇਈ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਏ ਉਸ ਦਿਨ ਸੇ ਸੈਕੜੇ ਸਿੰਘ ਨਸਰਧਕ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਘਰ ਜਾਣਕੇ ਸਭ ਨੇ ਸਮਾਲ ਪਾਵਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਥੋੜੀ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਕੀ ਜਬਾਬ ਦੇ ਦੇਣਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਟੈਹਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਮੰਗਣਾ ਕੀ ਏਥੋਂ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਸਰਧਾ ਢਿੱਲੀ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੇਈ ਤੁਸਾਂ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਬਰਤਾਵੀ ਲਾਇ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਭੈ ਕਰਕੇ ਬਿੱਚੇ ਬਿੱਚ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਕੁੰਜੀਆਂ ਜੇ ਦੇਣੀਆਂ ਹੈਨ ਤਾਂ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦੇਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਰ ਹੈ। ਗੁਰਦੇਈ ਸੇ ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਸੁੱਧ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰਦੇਈ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਬਥੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੁੰਜੀਆਂ ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ ਪਾਸ ਆਈਆਂ

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਏ, ਕੜੇ ਮੰਗਣ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਕੜੇ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਮਾਈ ਜੀ ਨੇ ਆਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕੁੰਜੀਆਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਗੁਰਦੇਈ ਲੈ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁੰਜੀਆਂ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਘਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇ ਗਈ। ਮਾਈ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਹ ਤਾਂ ਦੇਂਦੀ ਸੀ ਮੈਂ ਨਾ ਲਈਆਂ। ਫੇਰ ਗੁਰਦੇਈ ਨਾਭੇ ਗਈ ਤੇ ਕੁੰਜੀਆਂ ਦੇ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਬਗਲੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਕੁੰਜੀਆਂ ਦੇ ਗਈ ਹੈ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਮਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਸਾਭੋ। ਮਾਈ ਜੀ ਕਿਹਾ ਉਸਨੂੰ ਨਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁੰਜੀਆਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਾਭਦੀ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਪਾਸ ਖਜਾਨੇ ਕੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਆਈਆਂ ਸੰ ੧੬੫੬ ਸੌਣ ਬਦੀ ਦਸਮੀਂ ਕੋ ੧ ਘਰ ਕੀ ਬਸਤ ਘਰ ਮੇਂ ਆਈ। ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਸੁਣਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਕੋਲ ਕੁੰਜੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹੈ, ਸਰਬ ਕੀ ਖਬਰ ਰੱਖਣਗੇ। ਬਾਬਾ ਕੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਕਝ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਭੀ ਵਡੇ ਮਾਈ ਜੀ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਸੀਆਂ, ਭਾਮੇਂ ਕਿਸੇ ਬਰਤਨ ਕਦੀ ਨਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਦੁੱਧ ਭੀ ਘਰ ਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਰਬ ਪਦਾਰਥ ਘਰ ਮੇਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਬਾਤ ਕੀ ਕਮਤੀ ਨਾ ਸੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਕੋ ਦੋਮੇਂ ਭੈਣਾ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੀ। ਰੁਪਯੇ ਰੱਖਣ ਦੇਣ ਲੈਣ, ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਦੀ ਨਾ ਸੀ ਲੇਖਾ ਪੁੱਛਿਆ। ਮਾਈ ਭਾਗਭਰੀ ਬਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕੀ ਧੀ ਕਾ ਸੰਬੰਧ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਈ

੧ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ।

੨ ੧ ਅਗਸਤ ੧੬੬੬ ਈ।

ਕਾ ਨਾਮ ਚੁਹੜ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਸੋ ਭੀ ਬੜੇ ਸੰਤ ਰੂਪ ਹੈ। ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਕਾ ਮਾਮਾ ਬੜਾ ਦਲੇਰ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਪਾਠ ਕਰੋਣਾ ਜੇਹੜਾ ਪਾਠੀ ਰੋਜ ਸੇਰ ਘਿਓ ਛਕੇ ਓਸ ਥੀ ਪਾਠ ਕਰਾਉਣਾ। ਦੁਧ ਜਿਤਨਾ ਮਰਜੀ ਹੈ ਛਕੇ। ਕੋਹਣਾ ਕਿ ਜਿਤਨਾ ਪਾਠੀ ਨੂੰ ਛਕਾਈਏ ਸੇਵਾ ਕਰੀਏ ਉਤਨਾ ਮਹਾਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਖਰਾਸੀਆ

ਖਰਾਸੀਏ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਦੂਆ ਆਦਮੀ ਮਿਲੇ ਟੈਹਲਾ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਕੀ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ? ਕੋਹਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਇ ਦੇਮਾਂਗਾ। ਏਥੋਂ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਾ ਨੇਮ ਪਾਵੇ, ਜਾਵੇ ਨਾ। ਉਸ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਾਰੇ ਤੁਰ ਜਾਣੇ ਵਾਲੇ ਸੰਕਲਪ ਸੀ ਸੋ ਸਭ ਮਿਟ ਗਏ। ਕ੍ਰੋਧ ਭੀ ਹਟ ਗਿਆ।

ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ

ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਕ ਬੁੱਢੇ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮਾਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਸਰਾਫ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੈ, ਹੋਰ ਜੋ ਧੁਆਡੀ ਰਜ਼ਾਇ ਹੈ ਤਿਸੀ ਤਰਾਂ ਕਰੋ। ਸਾਨੂੰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਾਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਔਗੁਣ ਕੀਤੇ ਹਰ ਨਾ ਚਿਤਾਰੇ ਤਾਂ ਬਚਾਰੋ। ਜੇ ਲੰਖਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ। ਹਰ ਬਖਤ ਕੇ ਗੁਨਾਹੀ ਹਾਂ। ਆਪ ਬਖਸ਼ੋ ਜਿਸੇ ਬਖਸ਼ਣਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ (ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਬੁਝਿਆ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ)। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਬਖਸ਼ਾਓ ਜਾਇਕੇ। ਜਿਸਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜਾਹ ਮੂੰਹ ਧੋਇ ਆਓ।

ਸਪਾਹੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਪਾਹੀਆਂ ਸੋ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਹਦੇ ਹੈ ਏਥੋਂ ਦੇ ਖਰਚ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਆਮਦਨੀ ਭੀ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਏਸ ਘਰ ਬਰਗਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਸਾਧੂ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਕੋਈ ਜਾਗੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਇਸ ਘਰ ਕੇ ਤੋਰੀ ਜਾਦਾ ਹੈ ਖੁਦਾ ਕਾ ਸਾਇਆ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ। ਅਤੁੰਟ ਭੰਡਾਰਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਆਵੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਰੱਜਣ ਜੋਗਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਚੁੱਧ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਏਕ ਪਠਾਣ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਾਂਚ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਕੇ ਜੋ ਕਾਬਲ ਕਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਤਿਸਕੋ ਮਾਰ ਆਓ। ਉਸਨੇ ਜਾ ਕੇ ਪਸਤਲ ਚਲਾਇਆ ਹਥ ਕੰਬਣੇ

ਜੇ ਸਿਸਤ ਚੁੱਕੀ ਗਈ, ਨਾ ਲਗੀ। ਉਸਕੋ ਫੜਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸਚ ਕਹੁ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਬਾਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ। ਕਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋ ਪਾਚ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਦੇਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿ ਇਸਕੋ ਮਾਰ ਦਿਓ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਕਾਬਲ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਰੂਸ ਕੋ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਤਰਫਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਆਇਕੇ ਮਾਰ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਹਾਲ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਏਨਾ ਫਰੰਗੀਆ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗਲੋਂ ਲਾਹੋ, ਮੇਰੇ ਮਾਰਨੇ ਕੋ ਯੇ ਯਤਨ ਕੀਆ ਹੈ। ਅਬ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ।

ਕਾਬਲ ਵਾਲੇ ਕਾ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਦੇਖਕੇ ਰੂਸ ਵਾਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫਰੰਗੀਆ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਯਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਛੋਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਓ ਕਲਕੱਤੇ ਯਾ ਨੰਦਨ, ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਜੁੱਧ ਕਰੋ। ਅਬ ਡੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰੂਸ ਕਾ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਦੇਖਕੇ ਫਰੰਗੀਆ ਕੀ ਅਕਲ ਰੁੰਮ ਹੋ ਗਈ, ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੋੜਕੇ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਰੂਸ ਕੋ ਤੇ ਜੁੱਧ ਕਾ ਤਿਆਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੧੯੫੬ ਅਸੂ ਕੇ ਮਹੀਨੇ ਲਾਮ ਕਾ ਜੋਰ ਸੀ। ਗੁਦਾਮ ਇਕੱਠਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਪੱਤਰੀ ਵਾਲਾ ਭੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਸਤ ਗ੍ਰਹਿ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਹੈ ਕੱਤੋ ਮਘਰ ਕੇ ਮਹੀਨੇ ਮੈ। ਕੈਰੋ ਪਾਡਵਾ ਵਰਗਾ ਜੁਧ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਿਰਥੀ ਖਪ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਟੇ ਮੈ ਲੂਣ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦੌਤ ਅਤੇ ਸਾਧ

ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਛੂਤੀਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਦੌਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਦੌਤ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹੈ ਤੇਰੇ ਜੇਹੇ ਸਾਧ ਨਾਲੋਂ।

ਫਪੰਜੇ ਦਾ ਕਾਲ

ਜੈ ਗੁਪਾਲ ਨੂੰ ਉਤਰ

ਨਹਿਰ ਕਾ ਬਾਬੂ ਜੈ ਗੁਪਾਲ (ਜਾਮਕੇ ਜ਼ਿਲਾ ਸਿਆਲਕੋਟ) ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਕੋਈ ਜਾਰੀਰ ਹੈ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਰੀਰ ਨਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ। ਸੈ ਸੈ ਕੀਆ ਕਈ ਪੰਗਤਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹੈਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਰਾੜ ਕੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਔਦੇ ਥੇ। ਬਾਬੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਚੜਦੇ ਲੈਂਹਦੇ ਤਕ ਐਸਾ ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਤੇ, ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਆਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਮੰਗਤੇ ਲੋਕ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ।

ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ...

ਜ਼ਿਲੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਸੱਦਿਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਅਬ ਨਹੀਂ ਹਮ ਤੁਮਕੋ ਛੁੱਟੀ ਦੇਗਾ। ਤੁਮ ਛੁੱਟੀ ਲਾਟ ਸੇ ਲਵੋ। ਤੁਮ ਪਟਿਆਲੇ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਮੇਂ ਕਿਉਂ ਗਏ ਸੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੋ ਜਗਾ ਤਾਂ ਜਰੂਰ ਗਏ ਹੈਂ ਸੇ ਪੁੱਛ ਕੇ ਗਏ ਹੈਂ। ਅਸੀਂ ਕਾਹਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਵੇ।

ਕਾਲ

ਕਾਲ ਬਹੁਤ ਪੈ ਗਿਆ। ਬੀਕਾਨੇਰ ਬਲੀ ਸਭ ਲੋਕ ਉੱਜੜਕੇ ਆਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰ ਪਰ। ਛੇ ਛੇ ਸੈ ਕੀ ਪੰਗਤ ਲਗਦੀ ਤੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੋਇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸਾ ਸਦਾ ਬਰਤ ਕਹੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਚਾਰ ਭੁੰਟ ਸੇ। ਅਜ ਰੱਜ ਕੇ ਛਕਿਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਮਰਜੀ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਕੋਈ ਰਹੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਬਾਰਸ਼ ਨਾ ਹੋਣੇ ਸੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰਾਂ ਹਜਾਰ ਬਾਰਾੜੀਆਂ ਨੇ ਸੰਗਰੂਰ ਮੇਂ ਦਾਣੇ ਲੁੱਟੇ ਭੁਖੇ ਮਰਦਿਆਂ ਨੇ। ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਚੁਕਣੀ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਛੋੜਨੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰੇਗਾ ਆਪੇ ਖਾਣ ਨੂੰ

੧ ਇਸੇ ਸਾਲ ਹਾਤ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਦੁਵਾਬ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂਸਰ (ਲੱਲੀ) ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਫੈਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ ਪਰ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਹਦੂਦ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਲ੍ਹਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲੀ ਨਿਮਾਣੀ ਦੇ ਇਕੱਠ ਤੋਂ ਚਿਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਭਾਲਦਾ ਸੀ।

ਦੇਵੇਗਾ। ਏਕ ਆਦਮੀ ਕਣਕ ਦੇ ਸੌ ਮਣ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਚੁੱਕ ਲਈ। ਬਣੀਆ ਦੇਖਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਤੀਨ ਦਿਨ ਕੀ ਰਟੀ ਦੇਣੀ ਕਰਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਰਖੇ ਲੁੱਟ ਥੀ ਡਰਦੇ।

ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦਿਆਂਗੇ

ਛਪੰਜਾ ਕੇ ਕਾਲ ਮੈ ਛੁੱਟੀ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਮੰਗੀ ਉਗਰਾਹੀ ਕੋ ਤਾਂ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਏਨ੍ਹਾਂ ਬਾਗੜੀਆਂ ਕੋ ਰੋਟੀ ਨਾ ਦਿਓ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੱਦਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ। ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਅੰਦਰ ਦਾਣੇ ਹੈ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਲੰਗਰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਈ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾ ਲੰਗਰ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਜਬ ਦਾਣੇ ਬੀ ਮੁਕ ਗਏ ਫੇਰ ਕਿਆ ਕਰੋਗੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਡੇਰੇ ਕੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਬੇਚਕੇ ਬੀ ਲੰਗਰ ਮੈ ਪਾਇ ਦੇਵਾਂਗੇ ਪਰ ਲੰਗਰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਰੰਗੀ ਬੋਲਿਆ ਯੇਹ ਤੋਂ ਅੱਛੀ ਬਾਤ ਹੈ ਅਗਰ ਕੋਈ ਐਸੀ ਬਾਤ ਹੋ ਗਈ ਫਿਰ ਕਿਆ ਕਰੋਗੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਸੀਂ ਬੀ ਇਹਨਾਂ ਕੋ ਸਾਬ ਹੀ ਤੁਰ ਪਵਾਂਗੇ।

ਫਰੰਗੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਇ ਕੇ ਕਹਾ ਐਸਾ ਲੰਗਰ ਔਰ ਕਹੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੰਦਨ ਤਾਈਂ ਉਪਮਾ ਹੋਇ ਰਹੀ ਹੈ ਲੰਗਰ ਬਾਸਤੇ ਫਰੰਗੀ ਪੜ੍ਹ ਮੁਰੱਬੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਹੀ ਹੈਂ ਅਸਾਂ ਲੈ ਹੀ ਲੈਣੀਆਂ ਹੈਂ, ਦੇਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਲੈਤ ਬਿਚੋਂ ਦੇ। ਸੁਣ ਕੇ ਫਰੰਗੀ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ, ਚੁਪ ਹੋਇ ਗਿਆ।

ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਮੇਂ ਸਰਬ ਜਾਤਾਂ ਕੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਆ ਜਾਏ ਉਸੀ ਵੇਲੇ ਪੰਗਤ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਗਿਨਤੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਹਮੇਸ਼ਾ ੪੦੦-੬੦੦ ਦੀ ਪੰਗਤ ਲਗਣੀ। ਬੇਅੰਤ ਖਰਚ ਸੀ। ਇਕ ਬੁਖਾਰੀ ਨਾ ਮੁੱਕੀ ਤੇ ਇਕ ਠੋਕੀ ਮੱਕੀ ਕੀ ਨਾ ਮੁੱਕੀ। ਕਣਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਮੱਕੀ ਦਾ ਦਲੀਆ ਖਿਚੜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਬਡਾ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣੇ। ਰੱਜ ਰੱਜ ਕੇ ਛਕਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਬਾਗੜੀਏ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ ਐਸਾ ਭੋਜਨ ਰੱਜਕੇ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਛਕਾਇਆ। ਏਹ ਭੰਡਾਰਾ ਅਤੁੱਟ ਹੈ। ਏਤਨਿਆਂ ਜੀਆਂ ਕੋ ਰੱਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਕੌਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਰੋਜ ? ਏਥੇ ਰੋਜ ਰਾਤ ਦਿਨੋਂ ਬਰਤਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਠੇ ਪਹਿਰ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਕੋ ਆਵੇ ਉਸ ਵਕਤ ਭੀ ਦੇ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਹੱਟੀ ਦੇ ਅਗੇ ਡਿਉੜੀ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਜਮਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਦਾਲਾ ਕਰੜਾ ਤਾਸ ਮੈ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹੰਤ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਔਂਦੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਣੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ ਤੇ ਅਸਾਂ ਦੇਣੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ। ਜਦ ਦਾਣੇ ਮੁੱਕਣਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭੀ ਉੱਜੜ ਚਲਾਂਗੇ ਰੁਆਲਸਰ ਨੂੰ।

ਰੋਛਿਆ ਕੀਤੀ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਉਠਣੀ ਦਰਿਆਇ ਲੰਘਦਿਆ ਜਿਲ੍ਹਣ ਮੈ ਫਸ ਗਈ। ਜੋੜਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਉਸਨੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਪੁਕਾਰਿਆ ਕਿ ਉਠਣੀ ਕਵਾਓ। ਏਕ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਧਾਰੀ ਬੈਠਾ ਸੀ ਉਸਨੇ ਗੋਡੇ ਕੇ ਹੇਠਾ ਰੱਸਾ ਪਾਇਕੇ ਇਕ ਪੈਰ ਕੱਢਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਗਤ ਨਾਲ ਦੁਆ ਕੱਢਕੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ। ਖਿਚਕੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤੀ ਉਠਣੀ ਇਕੱਲੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੋਛਿਆ ਕੀਤੀ।

ਲੰਗਰ ਦੀ ਉਪਮਾ

ਤਸੀਲਦਾਰ ਆਇਆ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਲੰਗਰ ਕੀ ਉਪਮਾ ਕਰਨੇ ਲਗਾ। ਕੋਲੋਂ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸੈਂ ਸੈਂ ਸੱਠ ਸੱਠ ਕੀਆ ਪੰਗਤਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹੈਂ। ਓਹ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ ਹੋਰ ਆਇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ। ਕੁਝ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਬੇਅੰਤ ਲੰਗਰ ਬਰਤਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਜੋ ਰਾਹੀਂ ਫਕੀਰ ਚੂੜਾ ਚਮਾਰ ਸਰਬ ਜਾਤਾਂ ਖਾਇ ਖਾਇਕੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ। ਬਾਗੜੀਏ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਔਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ। ਦਾਣਾ ਭੀ ਸਰਬ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਕਾਲ ਮੈ ਕੌਣ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕੇ ਪਾਤਾ ਹੈ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਦੇਖ ਸੁਣਕੇ ਅਸਚਰਜ ਰਿਹਾ

ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੇਂ

ਖਬਰ ਹੋਈ ਕਿ ਏਕ ਮੁਕਾਲਫ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੇਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਖੱਚਰ ਘੋੜੇ ਤਿਆਰ ਰੱਖੇ

ਗਾਰਦ ਮੈ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਆਇਆ। ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਖੱਚਰ ਘੋੜਾ ਤਿਆਰ ਰੱਖੇ, ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਕੀ ਲਾਮ ਲਗੀ ਹੈ। ਜਬ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਤਬੀ ਲੀਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕੇ ਹੀ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਖੱਚਰ ਘੋੜੇ। ਖਹਿਲੇ ਕਣਕ ੩੫ ਸੇਰ ਸੀ ਫੇਰ ੨੫ ਸੇਰ ਹੋ ਗਈ। ਰੁਪਈਏ ਪੰਡ ਤੂੜੀ ਕੀ। ਬਾਕੀ ਜਗਾ ਸਵਾ ਰੁਪਏ ਪੰਡ ਤੂੜੀ ਕੀ। ਅਨਕ ਭਾਤ ਕੀ ਮਾਰ ਦੋਖੀ ਦੌਤਾ ਨੂੰ। ਬੱਢ ਟੁਕ ਮਾਰ ਧਾੜ ਤੁਰੀ ਹੈ।

ਕਈਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਜੀ ਲਾਮ ਤਾਂ ਬੱਝ ਪਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆਇ ਜਾਈਏ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਬਿਨਾ ਛੇੜ ਛਿੜੀ ਥੀ ਨਹੀਂ ਤੁਰਨਾ ਘਰ ਛੱਡਕੇ। ਜਦ ਪਸ਼ੋਰ ਤੋਪ ਦਗੋ ਤਾਂ ਤੁਰਨਾ।

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਆਏ ਹੈਂ ਸੁਹੇਵੇ ਸਾਹਿਬ । ਮੈਂ ਨੇਤਰੀਂ ਦੇਖਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਪਿੱਪਲ ਨੇ ਜੰਡ ਖਾਇ ਲਿਆ ਹੈ। ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਵਾਕ ਹੈ ਜੰਡ ਨੂੰ ਪਿਪਲ

ਜਾਂ ਖਾਇ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੂਸ ਆਇ ਜਾਏਗਾ। ਜੋ ਸਮਾ ਆਇਆ ਹੈ ਅਰ ਲਾਮ ਬੀ ਬੋਝਾ ਹੈ ਅੰਨ ਕਾਲ ਤ੍ਰਿਣ ਕਾਲ ਭੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਕਾ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਰਾਜੀ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਉਡੀਕਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਨ ਆਇਆ ਹੈ। ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਹੋਏ ਹੋ ਤਿਆਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨੂੰ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਦਿਨ ਆਵੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਰੂਸ ਪੰਜਾਬ ਮੈ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ ਏਸ ਦਿਨ ਨੂੰ

ਬਾਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ

ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਫ਼ੌਜ ਕੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਕੇ ਆਪਣੇ ਕਰ ਲਏ ਹੈ। ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਰੌਲਾ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਕੋ ਫੜਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈ। ਪੋਠੋਹਾਰ ਕੋ ਮੁਲਖ ਮੈ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ।

ਜੇ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ

ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਥੀ ਖੰਡ ਦਾ ਬੁਰਾ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੁਰਕ ਹੌਲਦਾਰ। ਫੇਰ ਦੇਣੋਂ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤੁਰਕ ਕਹੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਬੜੀਂ ਜੇਕਰ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਕੇ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇਰਾ ਕੁਛ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅੰਦਰ ਬੜਨ ਕਾ।

ਇਹ ਘਰ ਖੁਦਾ ਕਾ ਹੈ

ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਇਸ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਕਿਤਨੀ ਜਾਰੀਰ ਹੈ। ਜਾਂ ਕਹਿਣਾ ਜਾਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਗੜੀਆਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਏਹ ਘਰ ਪਰਮੇਸਰ ਜੀ ਕਾ ਹੈ। ਏਸ ਛਪੜਾ ਸਾਲ ਮੈ

੧ ਬਾਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਜੀ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਸਨ। ਆਪ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਜਾਰੀਰ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਸਾਉਣ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਦਲੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਿੱਲਤ ਅਤੇ ਜਾਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਿੱਖੀ ਸੇਵਕੀ ਸੀ। ੧੯੭੭ ਈ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੂੰ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਦਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਤੇ ਫੋਰ C.I.E ਅਤੇ K.C.I.E ਮੁਨਸਿਫ ਬਣਾਇਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੌਸਲ ਆਫ਼ ਸਟੇਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੇ। ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਣਨ ਤੇ ਬਾਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਕੁਛ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ, ਬਾਵਾ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪਟਨਾ ਆਦਿ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ 'ਪ੍ਰਬਲ ਸਮਰਥਕ' ਨਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮੁਖ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਰਦਾਰ ਲਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਏ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੇ ਵੀ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਕਲਸੀਆਂ ਸਟੇਟ ਦੇ ਬਾਵਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਨੇ 'ਖੁਰਸ਼ੀਦ-ਏ-ਖਾਲਸਾ' ਪੁਸਤਕ ਛਪਵਾਈ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਰਾਸ ਨਾ ਆਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ 'Disloyalty' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ' ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਣਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਫ਼ੌਜੀ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੁੜਵਾ ਦਿੱਤੀ। ੧੯੦੫ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ।

ਰਾਜਿਆਂ ਕੇ ਭੀ ਲੰਗਰ ਬੰਦ ਹੋਇ ਗਏ ਹੈ। ਏਸ ਘਰ ਮੈ ਪਾਂਚ ਛੇ ਸੈ ਕੀ ਪੰਗਤ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਸੁਣੀਦਾ ਸੀ ਤੈਸਾ ਹੀ ਡਿੱਠਾ ਹੈ। ਗਾਰਦ ਭੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨੀ ਤਾਂ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਖਰਚ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਠ ਪਹਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਬਰਤਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਘਰ ਖੁਦਾ ਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਰ ਕੀ ਲੱਜਿਆ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਹੈ। ਕੋਈ ਜਮੀਨ ਜਾਗੀਰ ਆਮਦਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਸ ਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਦਾਇ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਏਸ ਭੰਡਾਰੇ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਜੇੜੇ ਰੋਜ ਚੁੱਕੀਏ ਹੈਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਈ ਜਨਮ ਨਾ ਜੋੜਾ ਮਿਲੇਗਾ ਜੇ ਚੁੱਕੇਗਾ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲ ਚਾਲ

ਇਸ ਸਾਲ ਮੈ ਭੀ ਰਾਜ ਰੋਲਾ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਕੁ ਅੰਨ ਕਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਧਾੜਵੀ ਅਰ ਥਾਨੇਦਾਰ ਆਪਸ ਮੇਂ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਸੇ। ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਖਾਇਕੇ ਮੱਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮਾੜਿਆਂ ਕੰਮਾਂ ਥੀਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਜਿਆਦੇ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨਾ ਰਹੀ, ਹੁਣ ਵਿਛਾਵਣਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਲੱਛਣ ਹਨ। ਬਾਬੇ ਅਜਿੱਤੇ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਤੇ ਬਡ ਤੀਰਥ ਦੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਜੋ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਸੇ ਲੱਛਣ ਬਰਤਦੇ ਹੈ। ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਹੈ ਤੇ ਸੋਈ ਰਾਜੇ ਹੈ ਤੇ ਸੋਈ ਪਰਜਾ ਹੈ। ਬਾਦ ਬਿਬਾਦ ਦਾ ਜੋ ਸੰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸੇ ਸਭ ਨੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਵਰਤਾਰਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਕਹੇ ਹੋਏ ਬਚਨ ਹਨ ਸੇ ਬਰਤਦੇ ਹੈ। ਕਾਲ ਚਾਲ ਬੁਰੇ ਹਵਾਲ ਹੋਏ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ। ਲਾਮ ਕਾ ਭੀ ਜੋਰ ਹੋਇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਜੋਤ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਇਕੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੀ ਜੋਤ ਹੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਓਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਓਂ ਔਣਾ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਅਸੀਂ ਫੜੇ ਚਲੇ ਔਦੇ ਹਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਲੈਣ ਤਾਈਂ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਮਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਉਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਣ ਖਿਚ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਹੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਗੇ ਨੂੰ ਨਾ ਕਹੀਂ। ਫੇਰ ਇਕ ਫੇਰੀ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਲਾ ਮੈ ਗੁਰਿਆਈ ਹੈ ਜੇ ਮਾਲਾ ਫੇਰੇ ਤੇ ਇਕ ਮਨ ਹੋਇ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪੇ।

ਭੈ ਕੀਆਂ ਗੋਲਾਂ

ਥਾਨੇਦਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਛਵੀ ਥੀ। ਭਾਈ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਐਸੀ ਛਵੀ

ਬਣਾਇ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ? ਭਾਈ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇ ਸਕਦਾ ਫੇਰ ਪੰਦਰਾਂ ਕ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਜੇ ਡੇਰੇ ਮੈਂ ਛਵੀ ਰੰਡਾਸਾ ਹੈ ਸੇ ਸਭ ਲਾਇਹਾਣੇ ਭੇਜੇ ਸਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਦ ਫਰੰਗੀਆਂ ਕੀ ਮੌਤ ਔਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਛਵੀਆਂ ਰੰਡਾਸਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੱਢਣੇ। ਕੋਹੜੀ ਕੀ ਭੈ ਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਕਹੋ ਕਿ ਚਰੀ ਕੁਤਰਨੇ ਨੂੰ ਪਾਂਚ ਰੰਡਾਸੇ ਹੈਂ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਛਵੀ ਹੈ ਨਾ ਕੋਈ ਰੰਡਾਸਾ ਹੈ।

ਰੂਸਾਂ ਕੇ ਬਚਨ

ਰੂਸਾਂ ਕੇ ਬਚਨ ਤੁਰ ਪਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਰੂਸ ਆਵਨਗੇ ਜਰੂਰ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਏਹੀ ਆਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦੁੱਧ ਕੇ ਉਬਾਲ ਵਾਰੂੰ ਹਾੜ ਕੀ ਹਨੇਰੀ ਵਾਰੂੰ ਜੈਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਕੇ ਵੇਲੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਪਿਆ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਆਇ ਗਈਆਂ ਸੀ ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਏਹ ਖਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਆਹ ਲੈ ਆਇ ਗਏ ਹੈਂ ਰੂਸ । ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਾਂਭਣਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਮਾਈ

ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਆਈ। ਮੱਸਾ ਸਿੰਘ ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਕਾ ਸਕਾ ਭਾਈ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਏਥੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮੈਨੂੰ ਚਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਥੀ ਕੁਟਵਾਇਆ ਸੁ। ਮਾਰ ਦੇਣੇ ਕੀ ਮਨਸ਼ਾ ਥੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਬਚਕੇ ਤੁਸਾਂ ਦੀ ਸਰਨ ਆਇ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਨੂੰ ਦੇ ਸਿੰਘ ਭੇਜੇ ਲੈਣ ਨੂੰ, ਨਾ ਆਈ। ਅਕਾਲ ਭੰਗੇ ਬੈਠ ਰਹੀ। ਫੇਰ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਗਈ ਭੇਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ। ਕਰੋਪ ਹੋਇਕੇ ਗੁੱਸੇ ਸੇ ਬੋਲੀ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਮੱਸਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸੱਦੇ। ਰੱਲ ਕਰ ਲਈਏ ਫੇਰ ਚੱਲਾਂਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਘਰ ਚੱਲਕੇ ਸੁਣਾਗੇ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਫੇਰੀ ਕਹਿਣੇ ਸੇ ਚੱਲੀ। ਰਸਤੇ ਮੈਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਜੱਸਾਂ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਭੀ ਕਈ ਮੇਹਣੇ ਮਾਰੇ। ਰਾਤ ਰੋਂਦਿਆਂ ਹੋਂਦਿਆਂ ਕੱਢੀ।

ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਕੇ ਭੇਗ ਪਏ ਤੇ ਫੇਰ ਭਾਈ ਮੱਸਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਤੈਂ ਮੁੰਡਿਆ ਕੇ ਸਿਰ ਮਨਵਾਏ ਹੈਂ ਤੇ ਗੁਲੇਲ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕੁੱਤਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਤੈਨੇ ਸਾਹਨ ਕੇ ਉਪਰ ਮਿੱਟੀ ਕਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਸਾਹਨ ਤੜਫ ਕੇ ਮੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ। ਜੇਕਰ ਸਾਹਨ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਤਾਂ ਏਸਦੀ ਦੇਹ ਬਿਗੜ ਜਾਂਦੀ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ

ਉਨ੍ਹੀ ਸੈ ਛਪੰਜਾ ਸਾਲ, ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਬਧ ਕੁਸ਼ਟ ਹੋਇ ਗਈ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਕੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਾ ਨਾਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ। ਦੋਤਾ ਵਾਲੀ

ਬੁੱਧ ਮਲੇਛੀ ਕਰਮਾਂ ਸੇ ਸਤਾਬੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਭੂਤਾਂ ਕੀ ਅਗਨੀ ਸੇ ਜੀਵ ਪਏ ਜਲਦੇ ਹੈਂ। ਮਾਂ ਭੈਣ ਨੂੰਹ ਕੀ ਸੰਕ ਉਠ ਗਈ ਹੈ। ਅਨਿਕ ਪਾਪ ਹੋਇ ਰਹੇ ਹੈਂ। ਜੋ ਸਹਿਰ ਹੈ ਇਨਾਂ ਸੇ ਕਠੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹੈਂ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੂੰਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੀ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਕਰ ਜਾਏ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ।

ਭਾਣਾ

ਏਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਜੀ ਭਾਣਾ ਕਦ ਬਰਤੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਣਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਕਾ ਮੂੰਹ ਕਿਧਰੇ ਤੀਵੀਂ ਕਾ ਮੂੰਹ ਕਿਧਰੇ। ਪੁਤ ਕਾ ਮੂੰਹ ਕਿਧਰੇ ਧੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਿਧਰੇ। ਮਾਂ ਕਾ ਮੂੰਹ ਕਿਧਰੇ ਪਿਓ ਕਾ ਮੂੰਹ ਕਿਧਰੇ ਹੋਵੇਗਾ ਕੋਲੋਂ ਏਕ ਸਿਖਣੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਹੀ ਭੈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਰੂਸ ਹੁਣ ਭੀ ਆਏ ਹੁਣ ਭੀ ਆਏ।

ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਾ ਥਾ ਕਿ ਜਿਸ ਜਿਸ ਸੇ ਲਹਿਣਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਲੈ ਲਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਏਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨੇ ਪੈਸੇ ਦੀਏ ਹੋਰ ਸਭ ਮੁੱਕਰ ਗਏ। ਕਟਾਣੀ ਕਾ ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਤੇ ਭੈਣੀ ਦਾ ਬਾਹਮਣ ਝੂਠੀ ਸਹੂ ਖਾਧੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕੜਾਹਾ ਹੈ। ਦੇ ਦੀਆ। ਤੇਲ ਤੇ ਮਾਂਹ ਪਾਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਨਾਲੇ ਲੂਣ। ਦੀਵੇ ਕਾ ਸਿੱਖ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਰੁਪਈਏ ਹੈਂ ਕੁਝ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਤ ਵੀਹਾਂ ਦੇ ਦੀਆ।

ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਾਕ

ਏਕ ਮਾਈ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੇਰਾ ਜੁਆਈ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਖਾਣ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰੀਤੀ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਤੋਰੀ। ਜੇਕਰ ਨਾ ਕਛਹਿਰੇ ਰੱਖੇ ਤੇ ਨਾ ਰੀਤੀ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਨਾ ਤੋਰੀ। ਸਾਡਾ ਸਾਕ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਹੈ। ਜੇਹੜਾ ਜੇਰ ਲਾਵਣਾ ਸੁ ਸੇ ਲਾਇ ਲਵੇ।

ਰੋਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨਾ ਕਰੋ

ਏਕ ਜੰਵ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦਾੜੀਆਂ ਚੜਾਕੇ ਨਾ ਬੰਨਣੀਆਂ ਅਰ ਮੁਨਵਾਵੇ ਭੀ ਨਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਰਗੀ ਸੁੰਦਰ ਦੇਹ ਰਚੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਕੋ ਨਾ ਵੈਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਸਿਰ ਮੂੰਹ ਮਨਵਾਇਕੇ ਮੁਰਦੇ ਝੁਲਸੇ ਹੋਏ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣੀ। ਰੂਪ ਰੰਗ ਕੇ ਗਵਾਇਕੇ ਰੰਡੀ ਜੈਸਾ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਰੋਮ ਛੇਦਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੈ ਅੰਤ ਕੋ ਰੰਡੀ ਕਾ ਚੋਲਾ ਮਿਲੇਗਾ।

੧ ਇਹ ਬਚਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ ਭੇਜੇ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਸਨ।

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ੧੧, ੧੫ -ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ।

ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮ

ਨਾਭੇ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਸੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੋ ਬਿਐਹਣ ਗਏ। ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਦਸਾਂ ਗੁਰਾਂ ਕਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਯਾਰਵੇਂ ਬਾਰਵੇਂ ਕਾ ਨਾਮ ਨਾ ਲੀਆ। ਨਾਭੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਾ ਲੀਆ ਕਿ ਤੈਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੀਆ।^੧

ਗੁਰੂ ਭਛਕਾਂ ਦਾ ਨਾਸ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਏਕ ਸਮੇਂ ਬਟਨ ਨੇ ਪਛਿਆ ਕਿ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮੇਂ ਜੋ ਲਿਖਾ ਹੈ ਹੇ ਸਕਤੀ ਮਾਤਾ ਹੇ ਭਗਵਤੀ ਮਾਤਾ ਗੁਰੂ ਭੱਛਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾ ਨਾਸ ਕਰ, ਇਸਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਜੋਹੜੀ ਮੰਗ ਹੈ ਸੋ ਬਡੀ ਮਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਚੰਡੀ ਪੜਕੇ ਏਹ ਮੰਗ ਮੰਗਦੇ ਹੈਂ। ਏਹ ਮੰਗ ਏਨਾਂ ਕੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਭਛਕਾਂ ਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਨਾਸ ਹੋਵੇਗਾ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਥੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਸੋ ਸਭ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹੈਂ।

ਖੁੱਡੀ ਵਾਲੇ ਵੈਦ ਦਾ ਪਿਤਾ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਕਤਸਰੋਂ ਔਂਦੇ ਹੋਏ ਹੰਢਿਆਏ ਉਤਰੇ। ਖੁੱਡੀ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭੀ ਆਇਆ।^੨ ਦਿਲ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕਿ ਲੜਕਾ ਹੋਵੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਜੇਕਰ ਕਲੂਕਾਲ ਮੈਂ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਪਾਚ ਕੂਜੇ ਭੋਟਾ ਕਰੀ। ਦੋ ਕੂਜੇ ਲੈਕੇ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਘਰ ਜਾਇਕੇ ਵਰਤ ਲਵੇ। ਆਪਣੀ ਸਿਖਨੀ ਕੋ ਦੀਆ ਦੇ ਲੜਕੇ ਹੋਏ।

ਸਭ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਏਕ ਦਿਨ ਕਥਾ ਮੇਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਪਰਸੰਗ ਚਲ ਪਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਥੇ ਸਭ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਘਰ ਹੈ, ਉਸ ਪਿੰਡ-ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕੱਲਾ ਹੀ ਭਜਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਲਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਇਸੀ ਤੇ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸੰਸਕਾਰ ਵਾਲਾ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਮਾਲਾ ਫੇਰਦਾ ਸੀ। ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਈ ਤਰਾਂ ਕੋ ਤਰੰਗ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਅਵਾਜ਼ ਆਇਆ ਦੋਨੋਂ ਮਰਤਾ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹੈ।

ਵਕਤ ਦਾ ਹਾਕਮ

੧੯੫੬ ਮੈਂ ਮਾਝੇ ਕੋ ਦੌਰੇ ਕੋ ਗਏ ਸਿੰਘ, ਗੱਡਾ ਨਾਲ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਮੇਂ ਰਾਤ ਪਈ ਨਾਲੇ

੧ ਨਾਭਾਪਤਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ।

੨ ਇਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਨਾਂ ਸੰਤ ਰਾਮ ਸੀ।

ਹਨੇਰੀ ਆਈ। ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੇਹ ਲਗੀ ਤੇ ਰਸਤਾ ਭੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਖੂਹ ਭੀ ਨਾ ਲੱਭੇ। ਤੇਹ ਨਾਲ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਤਾਂ ਭੀ ਨਾ ਖੂਹ ਲਭਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਨਾਮ ਲਵੋ ਅਰਦਾਸੇ ਮੈ। ਜਾਂ ਫੇਰ ਏਸ ਮੁਰਤੀ ਕਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਤਾਂ ਏਕ ਖੂਹ ਦਿੱਸਣ ਲਗਾ। ਚਾਨਣ ਹੋਕੇ ਖੂਹ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ। ਜਲ ਛਕਿਆ। ਕਹਾ ਕਿ ਪੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ।

ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਕਰੋ .

ਏਕ ਦਿਨ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਨੌਕਰੀ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਰੋ ਨਾ। ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਛਕਾਰੋ ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦਸ ਦਿਨ ਠਹਿਰੋ। ਦਸ ਦਿਨ ਠਹਿਰਕੇ ਗਏ, ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ। ਬੜੀ ਫਸਲ ਹੋਈ।

ਅਠਰਾਹ ਨਹੀਂ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਛਪੰਜੇ ਕੇ ਦੌਰੇ ਹੋਏ ਸੀ ਗਏ। ਏਕ ਰਮਦਾਸਨ ਸੀ ਉਸਦੇ ਲੜਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਸੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਏਸ ਜਨਾਨੀ ਨੂੰ ਅਠਰਾਹ ਕੀ ਕਸਰ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਠਰਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਸੀ ਜਲ ਪਾਵੇ ਭਜਨ ਕਰੇ, ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਮਦਾਸਨ ਸਣ ਕੇਸੀ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨੇ ਲੱਗੀ ਰਾਜੀ ਹੋਈ। ਲੜਕਾ ਭੀ ਬਚ ਰਿਹਾ।

ਭੈ ਚੁਕਿਆ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਸਰਕੜਾ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਬੱਢਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਬੇਲ ਵਿਗਾੜ ਸੀ। ਮਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਬਾਹਰ ਨਾ ਸੀ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਮਾਰਨਗੇ ਕਹੇ ਜੀ ਮੇਰਾ ਭੈ ਚੁਕਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਉਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਕੀ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇ ਦੀਆ। ਉਸਕਾ ਭੈ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ ਉਸੀ ਵਕਤ ਸਰਕੜਾ ਬੱਢਣ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਚੌਕੜੇ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ

੧੬੫੬ ਮੈ ਕਤੇ ਸੁਦੀ ਛਠ ਕੇ ਨੌਕੇ ਕਾ ਸੰਤ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਅਖੰਡ ਪਾਠੀਆ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਨਕਈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਅਠ ਪਹਿਰ ਮੈ ਭੋਗ ਪਾਇ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੱਲ ਭੋਗ ਤੇਰ ਦੇ। ਏਥੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਨੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ, ਏਹ ਭੀ ਚਾਹੀਏ। ਦੇਖਨੇ ਸੁਣਨੇ ਮੈ ਬੜਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪਾਠ ਧਰਿਆ। ਸੁਣਾਕੇ ਪਾਠ ਕਰੇ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ। ਚੀਤਾ ਛੱਡਿਆ ਵਿਚੋਂ ਉਠਕੇ। ਜਾਂ ਅੱਧਾ ਪਾਠ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰੇ। ਸਮਝਿਆ ਮੈ ਮੈਂ ਉਠਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹਾਸੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਹਿਣਗੇ ਝੂਠ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੱਜਿਆ

ਰੱਖੇ। ਆਲਸ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗੂੰ ਚਮਤਕਾਰ ਪਿਆ। ਜੰਡਾ ਆਲਸ ਸੀ ਸੋ ਦੂਰ ਹੋਇਆ। ਨੌਵੀਂ ਪਹਿਰੀਂ ਭੰਗ ਪਿਆ। ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਓਠਕੇ ਜੰਗਲ ਗਏ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ। ੪੦ ਪਤਰੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੜ੍ਹੇ।

ਬੇ ਤਕਸੀਰੋਂ ਕੈਦ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਰਜੀ ਕਲਕੱਤੇ ਲਿਖਕੇ ਨੰਦਨ ਭੋਜੋਂ ਏਹ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡਦੇ ਹੈਂ ਨਾ ਏਥੇ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਸ਼ਣਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਲਿਖੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬੰਦ ਕਿਓਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਖੁੱਲੀ ਛੁੱਟੀ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕੈਦ ਕਰ ਛਡਿਆ ਹੈ ਬਿਨਾ ਤਕਸੀਰ ਥੀ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਸੱਦਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮਨੇ ਅਰਜੀ ਦੀ ਥੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦਈ ਥੀ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਕਹਿਆ ਇਸ ਅਰਜੀ ਪਰ ਨਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਹੈ ਨਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਹੈ ਨਾ ਉੜਦੂ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਦੀ ਹੈ। ਉੜਦੂ ਮੇ ਲਿਖਾਇਕੇ ਦਿਓ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਉੜਦੂ ਮੇ ਲਿਖਾਈ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਛਕਿਆ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਅਗੇ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੁਣ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਬੋਲਿਆ ਤੁਮ ਗੁਰੂ ਪੁਣਾ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਛੱਡੀਏ ਕੀ ਤੇ ਵੜੀਏ ਕੀ। ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ ਖੇਲ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਹ ਕਿਸੇ ਕੀ ਕੋਈ ਫੜਨ ਛੱਡਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿੰਨੇ ਦਿਨ ਉਹ ਸੁਖ ਦੇ

ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੁੰਨੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਹੋਰ ਖੂਹੀ ਲਗ ਜਾਵੇ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ। ਅਗਲੀ ਖੂਹੀ ਮੇ ਘਾਰੀ ਪੈ ਜਾਦੀ ਹੈ ਛੋਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰੂਸਾਂ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਛੱਡ ਹੀ ਚਲਣਾ ਹੈ। ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ ਜੀ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪਦਾਰਥ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਤਨੇ ਦਿਨ ਹੈ ਉਤਨੇ ਤਾਂ ਸੁੱਖ ਕੇ ਕਟਾਗੇ। ਮਾਘ ਦੀ ਬਾਰਾਂ ਕੋ ਚੱਕ ਸੁਟਕੇ ਜਲ ਨਿਕਲਿਆ।

ਦੋ ਆਦਮੀ

ਦੋ ਆਦਮੀ ਥੇ ਮਸਲੀਆ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ। ਉਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੁਸਲੀਆ ਛੱਡ ਦਿਓ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਲਾਇ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਨੇ ਛੱਡੀ, ਉਸਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਕੇ ਰਲਾਇ ਲੀਆ। ਜਿਸਨੇ ਨਾ ਛੱਡੀ ਉਸਨੂੰ ਨਾ ਰਲਾਇਆ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਸੇ ਆਰਾਮ

ਏਕ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਧਰਿਆ। ਉਸੇ ਰਾਤ ਮਾਈ ਵਤੇ ਕੌਰ ਕੋ ਪਾਲਾ ਲੱਗਣ ਲਗਾ।

ਅਗਨੀ ਮੰਗਵਾਇਕੇ ਸੇਕੀ ਤਾਂ ਜਿਆਦਾ ਪਾਲਾ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਮਾਈ ਹੇਠਾਂ ਆਇ ਪਈ। ਫੇਰ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਕੇ ਸਿਰ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲਗੀ। ਸੁਰਤੀ ਅਸਤ ਬੇਅਸਤ ਹੋਈ। ਏਤਨੇ ਮੇਂ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕਾ ਰੰਗ ਵੀ ਸਿਆਮ ਸੁੱਤ ਹੋਣੇ ਲਗਾ। ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਭੀ ਮੰਜੇ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਚੁਕਣੇ ਲੱਗੀ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਕੇ ਤਾਂ ਆਪ ਭੀ ਡਿੱਗ ਪਈ ਬੇਸੋਧ ਹੋਇਕੇ। ਮਾਈ ਫਤੇ ਕੌਰ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਆਕੇ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਕੇ ਤੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋ ਚੁੱਕਿਆ ਪਰ ਆਪ ਭੀ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਇ ਗਈ। ਸਿੰਘ ਦੋਨਾਂ ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲੈ ਆਏ ਤੇ ਪੰਜੇ ਪਰ ਪਾਈਆਂ। ਦੋ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਕਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਮਾਈਆਂ ਕੇ ਨਮਿਤ। ਝੱਟ ਆਰਾਮ ਹੋਇ ਗਿਆ।

ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ

ਫੱਗਣ ਕੀ ਤੀਜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁੱਧ ਸਿੰਘ ਕੋ ਭੇਜਿਆ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪਾਸ ਰੁੜਕੀ ਕਿ ਤੂੰ ਆਇਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਜਾ। ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਤੇ ਪੁਸ਼ਾਕਾ ਕਛਹਿਰੇ ਭੇਜੇ ਪਹਿਲਾਂ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਹਰਬਾਨ ਹੋਇਕੇ ਭੇਜੇ ਹੈ, ਲੈ ਲਏ। ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਆਵਾਂਗਾ। ਚੋਰੀ ਆਇਆ, ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਬਣਕੇ ਅੰਦਰ ਬੜਿਆ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਧੋਤੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੋਰ ਰੁਪਏ ਭੀ ਵੀਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ।

ਭਾਸੀਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਏਕ ਬੈਲ ਆਇਆ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ। ਆਦਮੀ ਕੋ ਨੜੇ ਨਾ ਸੀ ਔਣ ਦਿੰਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਠਹਿਰ ਜਾਏਗਾ। ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਪੰਜਾਲੀ ਪਾਇਕੇ ਫੇਰਕੇ ਜੋੜ ਲੀਆ।

ਏਕ ਗੁਰੂ ਆਦਮੀ ਕੋ ਸਿੱਧੀ ਮਾਰਨੇ ਜਾਂਦੀ। ਡਾਹ ਪਾਇਕੇ ਆਦਮੀ ਫੜਕੇ ਲੈ ਆਏ। ਤਬੇਲੇ ਮੈ ਵਾੜੀ। ਚਾਰ ਪੰਜ ਦਿਨ ਮੈ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਈ। ਹੋਰ ਜੋ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਭੇਟਾ ਜਾਂ ਸਾਹਨ ਮਾਰਨ ਲਗੇ ਆਦਮੀਆਂ ਕੋ, ਉਸ ਪਿੰਡ ਨੇ ਰਲਕੇ ਫੜ ਲਿਆਵਣਾ। ਨੌਬ ਪਾਇ ਦੋਣੀ। ਲਾਠੀਆਂ ਫੜਕੇ ਲੈ ਔਣਾ। ਡਾਹ ਬੋੜੀ ਉਤਾਰਕੇ ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਖਾਲੀ ਪੰਜਾਲੀ ਪਾਇਕੇ ਜੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਫੇਰ ਮਨੁੱਖ ਰੂਪ ਪਾਇਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਘਰੀਂ ਜਨਮ ਧਾਰਕੇ ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਦੇਉਤਾ ਰੂਪ ਬਣਦੇ ਹੈ। ਆਮ ਸਿੰਘ ਭੀ ਜੇੜੇ ਹੈਨ ਉਹ ਭੀ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਸੇ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਚੋਰ ਯਾਰ। ਪੰਜੇ ਐਬ ਸਰਾਈ

੧ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਰਗੋਈ ਤੋਂ ੧੮੮੧ ਈ. ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਸਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਭੇਸ ਬਦਲਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇਆ ਸੀ। ੧੮੮੮ ਈ. ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਵੀ ਐਸੀਆਂ ਹੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਸਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ।

ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਭਜਨ ਸਣਦੇ ਹੈਂ ਦੇਉਤਾ ਰੂਪ ਹੋਇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਆਇਕੇ ਤਾਸੀਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਰਾਈ ਵਸਤ

ਰੇਲ ਮੇਂ ਡੇਰੇ ਕਾ ਗੁੜ ਆਇਆ। ਉਨਾਂ ਬੇਰੀਆਂ ਮੈਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੇਰੀਆਂ ਬਾਧੂ ਆਇ ਰਾਈਆਂ। ਏਕ ਸੈਰੀ ਕੀ ਦੇ ਮਗਜ਼ਾਂ ਕੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬੇਰੀਆਂ ਛੇੜਨੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਪੁਚਾਇ ਦਿਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਰ। ਤਿੰਨੋਂ ਬੇਰੇ ਪੁਚਾਇ ਦੀਏ ਰੱਡੇ ਮੇਂ ਧਰਕੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਾਬੂ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਂ। ਧਰਮ ਕੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਆਪ ਦੇਣ ਆਏ ਹੈਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸੇ ਰੁਪਏ ਭਰੇ ਜਾਣੇ ਸੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਰਸੀਦ ਦੇ ਢੁੱਕਾ ਸੀ ਧਰਮ ਕਾ ਪੰਥ ਸੀ ਸੇ ਧਰਮ ਕੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਝੁਹਾਡੇ ਨੌਕਰ ਹਾਂ

ਏਕ ਦਿਨ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਘੋੜਾ ਮੰਗਿਆ ਕਿ ਬੇਟ ਮੇਂ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੇਂ ਨਾਲੇ ਗਊ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਨਾਲੇ ਘੋੜਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਨਿਤ ਨੀਰਾ ਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਨੀਰਾ ਚਾਰਿਆ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰੋਂ ਹੁਕਮ ਲੁਆਏ ਦੇ ਨੀਰੇ ਕਾ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਫਾਲਤੂ ਸਿੰਘ ਜੇ ਰੱਖੇ ਹੈਂ ਸਾਨੂੰ ਇਨਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲਿਆਏ ਦੇਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇੜੇ ਫਾਲਤੂ ਸਿੰਘ ਹੈਂ ਸੇ ਕੱਢ ਦੇਵੇ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਅਸੀਂ ਜੇ ਨੌਕਰ ਹੈਂ ਸੇ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਹੈਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਸੇ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਜੇਕਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਏਕ ਘੜੀ ਮੇਂ ਅੰਤ ਕਾਲ ਆਇ ਜਾਏ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਧੁਆਡੀ ਹੈ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਹੈਂ

ਨੀਵੇਂ ਹੈ ਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟੇ

ਰਾਮਸਰ ਕੀ ਹੱਦ ਮੇਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਹਲ ਫੇਰਿਆ। ਕੈਹਣ ਲਗਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਹੱਦ ਮੇਂ ਸਰਕੜਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਾਲਾ ਕਢੀਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਇਨਾਂ ਕੇ ਹਲ ਛੁਡਾਵਾਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੰਗਾ ਕਿਓਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਰਜੀ ਪਾਇ ਦਿਓ। ਗਲ ਨਾ ਪਵੇ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਕੀ ਸਾਰਿਆ ਹੈ? ਇਤਨੀ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਕੈਹਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਕਛ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨੀਵੇਂ ਹੋਇਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟੋ। ਕੋਈ ਗਾਲ ਕਢੇ ਤਾਂ ਭੀ ਨਾ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਦੀਨਗਤ ਕਾ ਸਮਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਜੇ ਉਠਦਾ ਹੈ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਔਦਾ ਹੈ। ਖਾਲੀ ਹੋਇਕੇ ਮੱਥਾ ਭਨਾਇਕੇ ਦੜ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਸਾਡਾ ਸਮਾ ਆਵੇਗਾ ਤਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਥੇਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਅਫੀਮ ਖਾਂਦਾ

ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਕੀ ਛੁਡਾਈ ਹੈ ਏਸਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੋਹਦੇ। ਛੇ ਰੁਪਏ ਰਾਜ ਵਾਲਾ ਕੋਟ ਗਲ ਮੇਂ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਲੋਈਆਂ ਸਿੱਟ ਆਇਆ ਹੈ, ਬਾਰਾਂ ਰੁਪਯਾਂ ਵਾਲੀ ਟਸਰੀ ਸਿੱਟ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਭ ਥੀ ਚੰਗਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਰਨਾ ਸੀ ਲੜਾਈ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਡਰਦੇ ਡਰਦੇ ਦਿਨ ਕੱਟਦੇ ਹੈਂ। ਇਹ ਦੰਗਾ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੈਂ। ਅਗੇ ਤਾਂ ਏਤਨਾ ਰੁਪਯਾ ਹਰਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਕੀ ਜੇ ਏਕ ਦਮੜੀ ਹਰਜਾ ਕਰੇਗਾ ਦੇਣਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਥੇਰਾ ਲੁਟਾਇਆ ਹੈ। ਠਾਕਰੀਆਂ ਮੁਕਬਰ ਤੇ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਸਾਂਭਣੇ ਵਾਲੇ ਥੇ। ਆਪਣੀ ਜਿਤਨੀ ਆਮਦਨ ਔਣੀ ਸੋ ਸਭ ਖਰਚ ਹੋਇ ਜਾਣੀ। ਸਗੋਂ ਜਿਮੀਦਾਰਾਂ ਥੀ ਲਿਆਇਕੇ ਉਧਾਰੇ ਬਰਤਣੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲੈ ਆਵੀਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਕਾਓ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤਾ। ਬੀਬੀ (ਨੰਦਾ) ਕੀ ਰਾਇ ਲੈ ਲਵੇ। ਜਾਇਕੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਸਨੇ ਏਥੇ ਕਟੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਕਿਥੇ ਜਾਏ। ਮੰਗਵਾਇਆ ਚਾਹੀਏ। ਬੀਬੀ ਕੋ ਕਹੋ ਤੇ ਲੈ ਆਏ।

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ

ਜਦੋਂ ਗਾਰਗਰ ਰੁਪਯਾਂ ਕੀ ਪਟੀ ਜੋੜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਦਬੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਮਹੰਤ ਕਹੇ ਜੀ ਇਹ ਰੁਪਯੇ ਬਰਤ ਕੇ ਫੇਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੰਗਰ ਤੋਰਿਆ ਹੈ ਓਸ ਕੋ ਨਿੱਤ ਫਿਕਰ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਫਿਕਰ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਕਮਰਕੱਸਾ ਕਰਕੇ ਖੜੇ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਕਿਹਾ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਲੁਟਾਈ ਜਾਨਾ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਸਾਂਭ ਲੈ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੰਧਾਂ ਖੜੀਆਂ ਹੈਂ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਮੇਂ ਬੀਬੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਭੀ ਲੈਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜੇਹੜਾ ਅਗੇ ਸੋ ਆਕੜ ਕਰੇ, ਨਾ ਬਚਨ ਮੰਨੇ।

੧੦੭ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਮਾਈ

ਮਾਈ ਭਾਗਣ ਇਕ ਸੌ ਸਤ ਬਰਸ ਕੀ ਹੈ। ਮੁੜਕੇ ਦੰਦ ਫੇਰ ਜੰਮੇ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਤਾਂ ਉਖੜ ਗਏ ਥੇ। ਮਾਈ ਦਾ ਜਨਮ ਸਬਾਜਪੁਰ ਦਾ ਸੀ ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਜਦ ਮਾਈ ਬਰਤਾਵਣ ਲਗਣਾ ਤਾਂ ਰਜਾਕੇ ਛਕਾਵਣਾ। ਸ਼ਕਰ ਘਿਓ ਰਲਾਇਕੇ ਬਰਤਾਇ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਨਿਤਨੇਮ ਹੈ ਇਸਨਾਨ ਕਾ। ਬਡੀ ਰਾਤ ਸੋ ਇਸਨਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਰਾਤ ਕੇ ਇਕ ਦੋ ਬਜੇ। ਜਾਂ ਨੇੜ੍ਹ ਬੰਦ ਹੋਏ ਤਾਂ ਭੀ ਭਾਡੇ ਮਾਜਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੌੜੀਆਂ ਚੜਕੇ ਛੱਤ ਉਤੇ ਜਾਕੇ ਬਾਰ ਸੁਣਨੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਦਾਣਿਆਂ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ ਕੇ ਮੂਹਰੇ ਟੋਕਰਿਆਂ ਉਪਰ ਜਾਇ ਪਈ। ਫੁਲ ਵਾਂਗੂ ਰਹੀ। ਜਰਾ ਸੌਂਟ ਨਹੀਂ ਲਗੀ। ਕਈ ਫੇਰੀ ਮਤਵਾਲੀ ਹੋਇਕੇ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਪਉਏ ਤੇ ਜੋੜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਉਏ ਲਾਹੰਦੇ ਜੜਾ ਹਾਜਰ ਕਰਦੀ ਜਦ ਜੋੜਾ ਲਾਹੰਦੇ ਤਦ ਪਉਏ ਹਾਜਰ ਕਰਦੀ। ਪਾਂਛੇ ਏਸ ਮੂਰਤੀ ਕੇ ਭੀ ਜੋੜੇ ਸਾਂਭਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੇ ਜਲ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ। ਹੋਰ ਜਲ ਪਾਇ ਲੈਣਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਅਰ ਸਬਦ ਸੁਣਨੇ। ਪਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਓਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬੀਬੀ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ ਮੈਂ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਬੀਬੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਛ ਕਿਹਾ। ਚੁਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਕਰੀਏ ਸੁਣਕੇ ਦੱਖਕੇ ਰੰਗ ਕੇ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ ਲਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸਿੰਘ ਬਗਾੜ ਦਿਤੇ ਹੈਂ। ਜੱਟ ਭੀ ਮਸਤ ਗਏ ਹੈਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵੇਲੇ ਸਭ ਡਰਦੇ ਸੀ ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ ਹੈ।

ਥਾਨੇਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ

ਏਕ ਦਿਨ ਥਾਨੇਦਾਰ ਆਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਏਕ ਮਕਾਨ ਪਾਇ ਦੇਵੇ ਜਿਸ ਮੈਂ ਆਇਕੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਬਿਸਰਾਮ ਕਰਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਭੀ ਢਾਹੁਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸੋਦਿਆ। ਅਸੀਂ ਕਹਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿਓ ਲਿਆਇਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਕੋ ਛਕਾਈਏ। ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਲਿਆਇਕੇ ਲੰਗਰ ਦੇਈ ਜਾਈਏ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਨਾ ਦੇਵੇ ਗਰੀਬਾਂ ਕੋ ਪਰ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਛੁੱਟੀ ਤਾਂ ਨਾ ਦੇਓ ਅਸੀਂ ਲੰਗਰ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੋਠਿਆਂ ਕੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਬੇਚਕੇ ਭੀ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਲਾਇ ਦੇਣੀਆਂ ਹੈਂ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੰਦਨ ਮੈਂ ਲਿਖਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏਕ ਭੈਣੀ ਮੇਂ ਲੰਗਰ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬ ਹਾਤੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਤਾ ਅੰਨ। ਏਸ ਲੰਗਰ ਕੀ ਅੱਜਕੱਲ ਬੜੀ ਉਪਮਾ ਹੋਇ ਰਹੀ ਹੈ। ਛੇ ਸੌ ਚਾਰ ਸੌ ਤਕ ਬਾਗੜੀਆਂ ਕੀ ਪੰਗਤ ਰੋਜ਼ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਰਾਹੀਂ ਵਖਰਾ ਰਿਹਾ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅੰਨ ਪੱਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬਰਤਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਲਿਖਿਆ ਰੋਜ਼ ਕਾ ਰੋਜ਼ ਨੰਦਨ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਆਪ ਕੀ ਉਮਰ ਅੱਸੀ ਬਰਸ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨੱਬੇ ਸਾਲ ਮੇਂ ਮੈਂ ਚੌਦਾ ਬਰਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਚਾਰ ਬਰਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਥੋਂ ਬੜੇ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਸਾਲ ਗਿਣੇ ਤਾਂ ਅਕਾਸੀ ਬਰਸ ਹੋਏ। ਹੋਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਕੀ ਉਮਰ ਨੱਬੇ ਸਾਲ ਕੀ ਥੀ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਕਾ ਘਰ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਖੁਦਾ ਕਾ ਰੂਪ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਰਾ ਪਰਤਾਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਅਸੀਂ ਆਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਦੇ ਹੈਂ ਤੈਸਾ ਸਰਬ

੧ ੧੮੯੦ ਬਿਕ੍ਰਮੀ, ੧੮੩੩ ਈ।

੨ ੧੮੫੭ ਬਿਕ੍ਰਮੀ, ੧੮੦੦ ਈ ਨੂੰ।

ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਅੰਦਰ ਨਾ ਬੜਨ ਦੇਵੇ ਹੋਲਦਾਰ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਏ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੋਲਦਾਰਾ ਆਜ ਕਾ ਦਿਨ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਤੁਰਕ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਅੰਦਰ ਬੜਨ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਰ ਟੱਕਰਾਂ, ਏਕ ਮਹੀਨੇ ਕੋ ਚਲਾ ਜਾਏਗਾ। ਮਹੀਨੇ ਪਿਛ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਦੋ ਸਰੀਰਾਂ ਆਇਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਭਜਨ ਮਿਲੇ। ਏਕ ਕੋ ਦੋ ਦੀਆ ਭਜਨ ਦੂਏ ਕੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਭਰਜਾਈ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਛੋਡ ਦੇ ਤਾਂ ਭਜਨ ਮਿਲੇਗਾ। ਬੜੀ ਭਰਜਾਈ ਮਾਈ ਕੋ ਤੁਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੋਚੇ ਸਾਧ

ਦੋ ਸਾਧੁ ਆਏ। ਏਕ ਕਹੇ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਸਿੰਘ ਕਾ ਛਡਿਆ ਹੁਆ ਹਾਂ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖਬਰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਾਸੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਭ ਪੰਥਾ ਭੇਖਾਂ ਕੀ ਖਬਰ ਸੁਨਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਥੇ ਧਰਮ ਕੀ ਜਗਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਓਥੇ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਜਾਤ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਸੰਤਾਂ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਚੂਹੇ ਕਾ ਬਰਗ ਹੈ। ਦਰਸਨ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਹੈ। ਨਾਮ ਪੁਛਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਕੋਲ ਸੁਰਤ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਤਿਸਨੇ ਕਹਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਬਬਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣਕਾ ਨਾਮ ਹਾਹਾ ਹੈ। ਓਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਠੀਕ ਹੈ ਪਹਿਲੇ ਚੂਹਾ ਬਲਿਓ ਕੁਤਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਦੜ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਬਦ ਭੀ ਸ਼ੇਰ ਕਾ ਬਰਗ ਹੈ।

ਪਲੇਗ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ

ਖਬਰ ਆਉਂਦੇ ਲਗੀ ਕਿ ਦੁਆਬੇ ਮੈਂ ਬੀਮਾਰੀ ਪਲੇਗ ਕੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ।^੧ ਇਸਤਰੀ ਆਦਮੀ ਕੋਂ ਲਿਆਇਕੇ ਦੁਆਈ ਮੂੰਹ ਮੈਂ ਪਾਇਕੇ ਤੰਬੂ ਸੇ ਬਾਹਰ ਜੁਦਾ ਬਠਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਬੀਮਾਰ ਹੋਏ ਜੀਆਂ ਦਾ ਧਨ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹੈ ਤੇ ਕਪੜਿਆਂ ਕੋਂ ਅੱਗ ਲਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈ ਨੰਦਨ ਤੋੜੀਂ ਅਰਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਤੀਨ ਸਿੰਘ ਆਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਏਹ ਹਾਲ ਬੀਤਦਾ ਹੈ ਦੁਆਬੇ ਮੈਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰੋ ਤਕੜੇ ਹੋਇਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਿੱਜ ਪੈ ਜਾਏਗੀ।

ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਗੀ

ਪਟਿਆਲੇ ਕੇ ਰਾਗੀ ਆਏ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆਇਕੇ ਵਾਰ ਲਾਵਣਾ। ਬਿਨਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਲਾਵਣੀ। ਨਾ ਓਨਾ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾ ਵਾਰ ਲਾਈ। ਓਨਾ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਾਪ ਹੋਇ ਜਾਏਗਾ।

ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਜੀ ਹੁਕਮੀ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਮਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਖ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਹਾਂ ਬੇਚ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਖ ਕਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਰ ਦੇਣ ਨਾਲੋਂ ਬੇਚ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਹੁਕਮੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤਦੇ ਹੀ ਅੱਛੀ ਨਗਰੀ ਦੇਖਕੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਏਥੇ ਤਾਂ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ।

ਬੁਰੇ ਕੀ ਥਾਇ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹਾਂ

ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਕੇ ਰਾਗੀ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਿੰਨ ਰੁਪਯੀਆਂ ਕਾ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਤਾਂ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਾਚ ਰੁਪਈਏ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਬੁੱਢੀਆਂ ਕਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਣਾ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਬੁਰੇ ਕੀ ਥਾਇ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹੈ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹੀ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ

੧ ਪਲੇਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ੧੮੬੬ ਈ. ਵਿਚ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਇਹ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ। ੧੯੧੧ ਈ. ਤੱਕ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ ਮਰ ਗਏ। ਲਾਰਡ ਕਰਜਨ (੧੮੬੬-੧੯੦੫ ਈ.) ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਲੇਗ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਰਿਹਾ।

ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਥੋਂ ਨਹੀਂ ਏਹ ਪੰਡ ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦੀ। ਏਹ ਪੰਡ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਚੁੱਕਣੇ ਕੀ ਹੈ। ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀਆਂ ਕੇ ਪਾਪ ਪੰਨ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਹਨ, ਧਰਮਰਾਇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਹੈਂ। ਨਬੇਤਾ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਰੁਆਲਸਰ ਨੂੰ ਤੁਰਾਂਗੇ ਜਿਤਨਾ ਰੁਪਈਆ ਹੈ ਸਭਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾਇਕੇ ਛਕਾਇ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਅਗੇ ਖਰਚ ਵਾਸਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜਿਧਰ ਚੱਲਾਂਗੇ ਉਧਰੇ ਮਾਇਆ ਆਪਣੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਰੂਸਾਂ ਨੇ ਮਿੰਨਤ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਆਵਣਾ ਹੈ ਜੁਤੀਆਂ ਮਾਰਕੇ ਲਿਆਵਣੇ ਹੈਂ। ਜਦ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਫੇਰ ਡੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਆਇ ਜਾਵਣਗੇ। ਜੈਸੇ ਜੇਠ ਹਾੜ ਕੀ ਹਨੇਰੀ ਔਂਦੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਾਂਭਣਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਦੁੱਧ ਕੇ ਉਬਾਲ ਕੇ ਡੇਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤੈਸੇ ਆਹ ਲੈ ਈ ਹੋਇ ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਾਬਲ ਆਏ ਤੇ ਫੇਰ ਏਥੇ ਭੀ ਆਇ ਜਾਵਣਗੇ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੂੰ ਛਾਇਆ ਨਹੀਂ

ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੇਰੀ ਸਿੱਖਣੀ ਨੂੰ ਛਾਇਆ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੇਸੀ ਜਲ ਪਾਇਕੇ ਨਹਾਵੇ ਤੇ ਭਜਨ ਕਰੇ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਕੇ ਨੇੜੇ ਛਾਇਆ ਨਹੀਂ ਔਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਕਛਹਿਰੇ ਤਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੇਸੀ ਜਲ ਪਾਇਕੇ ਨਾਇਕੇ ਭਜਨ ਕਰੇ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਇਸਰ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੁੜੇਲਾ ਹੈ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਲੰਗਰ ਕੇ ਭਾਡੇ ਮਾਜੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੁਣ ਦੇਖ ਲਵੋ ਰਾਜੀ ਹੈ।

ਪਲੇਗ ਦਾ ਡਰ

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਦੇਵੇਂ ਹੀ ਗਏ। ਡਾਕਦਾਰਾਂ ਉਥੇ ਬੀ ਕਹਾਂ ਕਿ ਮੇਲਾ ਨਾ ਲਗੇ। ਫੇਰ ਦੋਨੋਂ ਲੁਢਿਹਾਣੇ ਗਏ। ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਤਾਂ ਦੇਖਕੇ ਛੱਡ ਦੀਆ ਔਰ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਾ ਕੇ ਬਕਰੇ ਦੀ ਤਰਾਂ ਟੋਹਿਆ। ਫੇਰ ਪਾਰੇ ਕੀ ਸੀਸੀ ਉਸਕੀ ਬਗਲ ਮੈਂ ਦੇ ਛੱਡੀ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਤਕ। ਫੇਰ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਛੇਡ ਦੀਏ ਕਿ ਰਾਜੀ ਹੈਂ

ਮਠੰਡਿਆਂ ਕੀਆਂ ਤਿੰਨ ਤੀਮੀਆਂ ਆਈਆਂ ਕਿ ਦੁਆਬੇ ਮੇਂ ਬੜੀ ਬੇਪੜਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰਹ ਧੀ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ, ਬੇਇਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਜਿਸਕੇ ਮੂੰਹ ਦੁਆਈ ਪਾਉਂਦੇ ਹੈਂ ਸੋ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਆਬੇ ਮੇਂ ਤਰਾਸ ਬੀਤਦਾ ਹੈ। ਕੜੀਆਂ ਜੇਹੜੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀਆਂ ਸੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੰਹਰਿਆਂ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿਤੀਆਂ ਹੈਂ। ਨੇਹਾਂ ਪੋਉਕੀ ਭੇਜ ਦਿਤੀਆਂ। ਖਬਰ

੧ ਸ਼ਾਮ ਕੋਰ ਕਿਸਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜਕੀ ਤੇ ਸੁਭਾ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਤੀਜੀ।

੨ ਬਰਮਾਮੀਟਰ

ਆਈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਮੈ ਡਾਕਦਾਰ ਬੰਦੇ ਹੈਂ ॥ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦੀਏ
ਹੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਜ਼ਤਾਂ ਖਰਾਬ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਹੈਂ। ਰਿਸ ਖਾਇਕੇ ਬੰਦ ਦੀਏ।

ਕਾਬਲ ਦੀ ਗੱਲ

ਏਕ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਉਠ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਜਬ ਕਾਬਲ ਕੀ ਲਾਮ ਲਗੀ ਉਸਦੇ ਉਠ ਫੜਕੇ
ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਜਾਂ ਰੁਖਸਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੁੜਕੇ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ।
ਉਸਨੇ ਏਹ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਅਖੀਂ ਦੇਖਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਕੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਸਾਮਣੇ
ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਗਊ ਕਤਲ ਕੀਤੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਗਊਆਂ ਪਿਛੇ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀਏ
ਸਿੰਘ ਫਾਂਸੀ ਆਏ ਹੈਂ ਅਰ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਧਰਮ ਹੈ ਗਊ ਕੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰਨੀ। ਤਾਂ ਤੇ ਸਾਡੇ
ਸਾਮਣੇ ਗਊ ਕਾ ਬਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਏਨਾਂ ਨੇ ਜਾਣਕੇ ਮਖਿਆਲਾਂ ਕਾ ਖੱਖਰ ਛੇੜਿਆ ਹੈ।
ਕਰਕੇ ਸਲਾਹ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਧਰ ਦੀਆ। ਜਾਂ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਅਰਦਾਸਾ
ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਿਉਂ ਪਿਆ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਛੇ ਸੌ ਗੋਰਾ ਬੰਦਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ।
ਜੇੜੇ ਬਾਕੀ ਸੇ ਸੇ ਭੱਜ ਗਏ। ਤਾਂ ਨੰਦਨ ਸੇ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਫਾਕਤ
ਰੱਖੇ। ਰਫਾਕਤ ਨਾਲ ਮਿਲੋਨੀ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਬੱਸ ਔਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਭਲਕ ਹੋਈ। ਗੋਰੇ
ਨੇ ਆਇਕੇ ਟੋਪੀ ਲਾਹ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕੈਹਨੇ ਲਗਾ ਹੁਮ ਭੂਲ ਗਏ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ
ਜੀ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਗਊ ਕਤਲ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਹਮਕੋ ਅਬ ਬਖਸ਼ੇ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਏਹ ਕਰਦੇ
ਹੈਂ। ਮੁਹਰਾ ਤੁਮਾਰਾ ਹੈ ਪਾਛਾ ਹਮਾਰਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਉਠ

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਏ ਕੀ ਸਮਾਧ ਕੋਲ ਜੁੱਧ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੌ ਮੀਲ ਹੈ ਪਸ਼ੋਰ
ਥੀ ॥ ਉਸ ਲਾਮ ਮੈ ਆਪਣੇ ਉਠ ਭੀ ਲਾਹੋਰ ਮੈ ਫੜ ਲਿਆਏ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।
ਕਹਿਆ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਹੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ। ਸੁਣਕੇ
ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਭਾੜਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੰਹਦੇ ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਲੰਗਰ ਕੇ ਦਾਣੇ
ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਲਜਾਂਦੇ ਹੈਂ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਏਹ ਉਠ ਨਹੀਂ ਫੜੇ
ਜਾਏਗੇ, ਕਹੀਂ ਫਿਰੇ (ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਰਮਿਟ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ
ਦੇ ਉਠ ਨਾ ਫੜੇ ਜਾਣ)।

ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਆਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ। ਡਰਦੇ ਨੇ ਨਾ
ਲਿਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਮੈ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਪੁੱਛਿਆ
ਜਾਏਗਾ ਪੁਹਾਨੂੰ ਜੋ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੇ ਭਜਨ ਲੈ ਲਵੋ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਨਾ ਲਿਆ। ਜੇ ਅਵਤਾਰ ਔਂਦਾ

੧ ਤਉਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਟੈਡ ਅਤੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਆਇਸਰਟ ਜੂਨ ੧੮੯੭ ਵਿਚ ਪੂਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

੨ ੧੮੯੭ ਈ. ਵਿਚ ਦਰਗਾ ਸ਼ੇਖਰ ਫੌਜ ਗਈ ਸੀ।

ਹੈ ਜੋ ਨਾਮ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਭਜਨ ਸੁਣ ਲਵੇਗਾ ਤਿਸ ਨੂੰ ਪਛ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਗਾਹ ਕੀ ਮੋਹਰ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਘੋਹਾ ਹੀ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਮੈਂਗਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰਤਾ

ਚੱਕ ਕਾ ਮੈਂਗਲ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਦਾੜੀ ਮਨਾਈ ਹੋਈ ਕੁਸਤੀ ਭੀ ਕਰਨੀ ਚੋਬਰਾ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਰਮ ਭੀ ਕਰਨੇ। ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸੀ। ਦੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਸੀਆਂ ਸੋ ਉਸਨੂੰ ਰਾਮਦਾਸਪਰੇ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਆਈਆਂ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਜ ਜਾਵੇ। ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਹ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਾਡਾ ਹੈ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਥੀ ਕੇਸ ਰੱਖ ਲਏ। ਸਤਵੰਜੇ ਸਾਲ ਮੈ ਦਰਸਨ ਕਰ ਰਾਏ। ਜਾਂ ਅੱਠ ਦਿਨ ਗਜਰੇ ਤਾਂ ਹੈਜੇ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੋਹਾ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਈ, ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਗਈ ਤੇ ਛੋਟੀ ਸਿੰਘਣੀ ਸੋਭੀ ਨੇ ਜਲ ਮੰਗਿਆ ਤੇ ਛਕ ਕੇ ਮੰਜੇ ਥੀ ਹੇਠਾ ਹੋਈ ਚਾਦਰ ਵਲੇਟ ਕੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲੇ। ਮੈਂਗਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰਾਈਆਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਮੇਰੀ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾ ਦਿਉ ਗੁਰੂ। ਪਹਿਰ ਪਾਛੇ ਪ੍ਰਾਣ ਫਿਰ ਆਇ ਪਏ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਸਿੱਖਾਂ ਕਰ ਲੈ ਗੱਲਾਂ ਜੋਹੜੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਹਾਂ। ਦੁਪਹਿਰ ਕੇ ਬਾਦ ਮੈ ਮਰ ਜਾਵਾਰੀ। ਪੁੱਛਿਆ ਤੈਨੂੰ ਕੌਣ ਲੈ ਗਿਆ ਅਰ ਕਿੱਥੇ ਗਈ ? ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਏਹ ਚਾਰ ਸਾਧ ਬੈਠੇ ਹੈ ਇਹ ਲੈ ਗਏ ਦਰਗਾਹ ਮੈ ਤੇ ਏਹੀ ਲੈ ਆਏ ਹੈ। ਜਾਂ ਤੂੰ ਰੋਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਾਓ ਦੋ ਪਹਿਰ ਇਸ ਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾ ਦਿਓ।

ਦਰਗਾਹ ਮੈ ਜੋ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਥੇ ਤਿਨਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਤੂੰ ਹੈਜੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਹੈਂ। ਜਦ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਭੋਗ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲਰੀਂ। ਮੇਰਾ ਭੋਗ ਸਤਾਈ ਪੁਆਈ। ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕੱਲੀ ਨੂੰ ਰੋਨਾ ਏ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦੇਵੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਜਾਵਾਰੀਆਂ। ਜੋਹੜਾ ਅਸੀਂ ਪੁੰਨ ਕਰਿਆ ਸੀ ਸੋ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ ਮੈ ਪਿਆ ਹੈ। ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਛੋਤੀ ਪੁਆਈ। ਹੋਰ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖੇਤ ਦੀ ਗੰਦਲ ਭੀ ਨਾ ਤੋੜੀਂ। ਉਸਕਾ ਲੇਖਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਕ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੇਣਾ ਨਾ ਰੱਖੀ। ਬਹੀ ਕਢਾਇ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਬੇੜਾ ਦੇਕੇ। ਏਥੇ ਧੱਕਾ ਕਰਕੇ ਮਾੜੇ ਤੋਂ ਲਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਹੋਨ ਤੇਰੇ, ਅੱਧਾ ਜਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਪੁੰਨ ਕਰ ਦਈਂ। ਦਹਿ ਦੁਨੀਆਂ ਸਤਰ ਆਖਰ ਮਿਲਦੇ ਹੈ ਦਰਗਾਹ ਮੈ ਜੋ ਪੰਨ ਕਰੇ ਹੋਰ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸੁਣ ਅਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੀ ਗੁਜਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਚਿਖਾ ਨ ਫੁਕਣਾ। ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਭੈਣਾ ਸੀਆਂ। ਮੈ ਛੋਟੀ ਹਾਂ ਇਹ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਪੋਣੀ। ਲਹਿੰਗੇ ਤੇ ਜੰਜੀਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜਤੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਪਾਇਕੇ ਫੁਕਣੀਆਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਰੋਈਂ ਨਾ। ਹੰਝੂ ਨਾ ਸੁੱਟੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਨੂੰ ਤੂੰ ਕੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਦੁਪਹਿਰ ਤਾਈ ਸੱਤ ਜੀ ਘਰੇ ਚਲੇ ਜਾਵਾਰੀ।

ਮੈਂਗਲ ਸਿੰਘ ਪੱਛਿਆ ਏਤਨੇ ਜੀ ਕਿਉਂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ? ਸਿੰਘਣੀ ਕਹਾ ਤੁਸੀਂ ਚਾਰ ਭਾਈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ ਏਸ ਬੀਮਾਰੀ ਮੈਂ, ਅਗੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਠੱਪਾ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਦ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਇਕ ਤੇਰੇ ਭਾਈ ਦੀ ਧੀ ਤੇ ਦੋਹਤਾ ਨਾਲ ਮਰੂਗਾ। ਤੇਰੇ ਭਾਈ ਕਾ ਏਕ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤ ਚੜ੍ਹਗਾ। ਬਾਰਾਂ ਬਜਦੇ ਨੂੰ ਏਹ ਸੰਤ ਜੀ ਚੜਨਗੇ। ਹੋਰ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚੇ ਮਰੂਗਾ। ਮੈਂਗਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਤਾਂ ਮਾਰੇ ਹਨ ਦੂਏ ਦਾ ਕਿਉਂ ਨਾਉਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਮੈਂ ਦੇਖਕੇ ਆਈ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਪੁੱਛਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੀ ਮਰੇਗਾ ? ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਏਨਾ ਅੱਠਾਂ ਬੀ ਬਿਨਾਂ ਕੰਨ ਨਹੀਂ ਛਿਜਦਾ।

ਪਹਿ ਪਾਟਦੀ ਨਾਲ ਸਿੰਘਣੀ ਕਿਹਾ ਲੈ ਸਿੱਖਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਾਂ ਹੁਕਮ ਦੇ। ਮੈਂਗਲ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਸਿੰਘਣੀ ਕਹਾ ਕਿ ਕਹੋ ਨਾ ਕਹੋ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਾਂ। 'ਹੇ ਗੁਰੂ' ਕਹਿਣੇ ਸੇ ਪ੍ਰਾਣ ਜੁਦਾ ਹੋਏ। ਧਰਤੀ ਪਰ ਸਿਰ ਜਾਇ ਲਗਾ ਸਿੱਖ ਨੇ ਬੜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਸੋਭੀ ਤਾਂ ਚੜ ਗਈ ਹੈ। ਇਤਨਾ ਕਹਿਣੇ ਸੇ ਸੋਭੀ ਉਠਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਖੜੀ ਹੈ, ਬਰਾ ਆ। ਅਸਾਂ ਇਸਦਾ ਕੁਝ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੂੰ ਖਿੱਚਵਾਂ ਸਾਹ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਮੈਂ ਧੌਖੜਾ ਲਾ ਲੈਂਦੀ ਮੈਂਗਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿਉਂ ਡਰਾਉਂਦੀ ਹੈ? ਇਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਾਭੇਗਾ, ਇਕ ਤਾਂ ਰਹੇ ਕਹਾ ਕਿ ਦੁਹਾਈ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮੈਂ ਭੈਣ ਕੇ ਨਾਲ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਸਿੱਖਾ ਸੋਭੀ ਬਾਝੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀ। ਅਸੀਂ ਸੈਕਣਾ ਨਾ ਸੀਆਂ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਕੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਸੀਆਂ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਮੈਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾ ਹਥ ਨਾ ਲਵਾਈ, ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਭਜਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਗਲੀਚ ਹਾਂ। ਛੋਟੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਨਾਲੇ ਚੁੱਕੇ। ਦੋ ਸਾਹ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਭੀ ਲਕੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕਢੀ। ਤਾਂ ਉਸਕੇ ਭੀ ਪ੍ਰਾਣ ਪੂਰੇ ਹੋਏ। ਦੋਨੋਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਚੁੱਕੀਆਂ। ਜਾਂ ਫੁਕ ਕੇ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਇਕ ਕੁੜੀ ਜੋਹੜੀ ਨਾਲ ਗਈ ਸੀ ਮੁੜਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਉਛਾਲੀ ਆਈ ਤੁਰਤ ਮਰ ਗਈ। ਦੂਈ ਕੁੜੀ ਜੋੜੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ੧੦ ਦਿਨਾਂ ਦੀ, ਭੈਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦਿਓ ਪਾਲ ਲਵਾਂਗੇ। ਦੇਖਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਬੀਰ ਏਹ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਈ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਫੁਕ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਈ ਸੀ ਉਸਕੀ ਲੜਕੀ ਆਕੇ ਰੋਣ ਲਗੀ। ਮੈਂਗਲ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਕਿ ਨਾ ਰੋ। ਭਾਣਾ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕਾ ਬਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਤਨੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕੈ ਆਈ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਭਾਈ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਭੀ ਕੈ ਆਈ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਜੁਦਾ ਹੋਏ।

ਸੱਤੇ ਫੁਕ ਕੇ ਆਏ। ਓਹ ਜੇੜਾ ਅਠਵਾਂ ਕਹਿਆ ਸੀ ਓਸਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਮੈਂਗਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਏਨੂੰ ਭੀ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਇਹ ਭੀ ਮਰ ਜਾਏਗਾ। ਤੇਲ ਮਲਦਾ ਘਰ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਬੀਹੀ ਮੈਂ ਇਕ ਕੈ ਆਈ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਪਕੜਿਆ। ਬਾਹਰਲੀ ਮਰਾ ਲਜਾਵੇ ਦੀ ਮਰ ਗਿਆ।

ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਅਨੇ ਹੀ ਮਰ ਗਏ।

ਮੈਗਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਕੇ ਭੋਗ ਪਆਏ। ਰੋਵੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਓ ਤੇ ਦਿਖਾਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਏਨੂੰ ਰਾਮਸਰ ਲੈ ਜਾਓ। ਰਾਮਸਰ ਜਾਇਕੇ ਸੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਬੜੀ ਸਿਖਣੀ ਸੀ ਓਹ ਦੇਖੀ ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਮੜੀਆ ਉਤੇ ਜਾਇਕੇ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦਾ ਹੈਂ। ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਮੰਜਾ ਤੇ ਨਹੀਂ ਡਾਹੀ ਬੈਠੀਆਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸਾਦੋ ਪਕਾਏ ਹੋਏ ਹੋਨ। ਰੋਇਆ ਨਾ ਕਰ ਤੈਨੂੰ ਜਗਤ ਹਾਸੀ ਕਰਿਆ ਕਰੂ ਤੇਰਾ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਓ ਸਿੰਘ ਆਪਸ ਮੇ ਮਿਲ ਕਰ ਬਿਛੜਦੇ ਹੈਂ ਅਸੀਂ ਤੇਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਭੋਜਿਆ ਹੈ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਨੂੰ, ਜੇਹੜੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹੈਂ ਸੋ ਕਰ ਲੈ। ਪੁਛਿਆ ਸੋਭੀ ਕਿਥੇ ਹੈ ਓਹ ਨਾ ਆਈ ਕਿਹਾ ਅੰਧ ਬੈਠੀ ਹੈ ਪਿਪਲ ਕੀਆ ਜੜਾ ਪਰ। ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਚਨ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਤੂੰ ਹੀ ਗਲਾਂ ਕਰ ਆਉ। ਜੇ ਤੂੰ ਬਚਨ ਨਾ ਲੈਂਦੇ ਦੇਵੇਂ ਤਾਂ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਤੈਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੀ। ਐਤਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਓਸ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਤਕੜਾ ਹੋ ਰੋਂਦਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕਰ।

ਮੌਤ ਬੀਂ ਡਰਦਿਆਂ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਸ ਦਿਨ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਗਏ। ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੇਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਭੀ ਭਲਾ ਕਰੋ। ਗੁੜਬੁੜੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਐੜੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੜ੍ਹੇ ਚੜਾਏ ਚਲੇ ਆਏ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਬੜਾ ਕਰੋਪ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਪਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਓਦੋਂ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਭੋਗ ਪਵਾਈਏ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਪਾਠੀ ਭੋਜਿਆ। ਜਾਂ ਪਾਠ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਜੇੜੇ ਬੀਮਾਰ ਸੋ ਸੋ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਂ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ ਬੀਮਾਰੀ ਬੀਂ ਡਰਦਿਆਂ ਨੇ। ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਪਾਠ ਹੁੰਦੇ ਹੈਂ ਮੌਤ ਬੀਂ ਡਰਦਿਆਂ। ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਦੁਆਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਰਾਪ ਦਾ ਡਰ

ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸੇ ਕਾ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਸੇ। ਉਸਕੀ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਚਾਦਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੁਰਾਇ ਲਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਹੋਈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਜਿਸਨੇ ਚੁਰਾਈ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਈ ਜਨਮ ਕਪੜਾ ਨਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਦਰ ਦਰ ਖਰਾਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਸਤਰ ਚੁਕੇਗਾ ਸੋ ਏਹ ਹਾਲ ਹੋਊਗਾ। ਜਿਸਨੇ ਚੁੱਕੇ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਤਾਪ ਚੜੇਗਾ। ਜਿਸਨੇ ਚੁਕੀਆਂ ਸੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਰਾਫ ਤਾਪ ਕਾ ਸਣ ਕਰ ਖੁਪ ਚਾਪ ਦੂਏ ਸਿੰਘ ਕੇ ਮੰਜੇ ਪਰ ਧਰ ਦਿਤੀਆਂ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਕੋਟ ਕਛੂਏ ਵਾਲੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੁਪਏ ਕੱਢ ਲੀਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ

ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤਾਪ ਚੜੇਗਾ ਜਿਸਨੇ ਲਏ ਹਨ। ਡਰਦੇ ਨੇ ਖੀਸੇ ਮੈ ਫੇਰ ਪਾਇ ਦੀਏ।

ਤਮਾਕੂ

ਏਕ ਦਿਨ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਮਾਕੂ ਮੇਂ ਕੀ ਦੋਸ ਹੈ? ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਥ ਇਸਕਾ ਬਹੁਤ ਬਰਾ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ। ਜੇ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਤਮਾਕੂ ਤਮਾ ਨਾਮ ਗਊ ਕਾ ਹੈ, 'ਖੂ' ਨਾਮ ਸੂਰ ਕਾ ਹੈ। ਸੁਣਕੇ ਚੁਪ ਕਰ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦੀਆ। ਆਪੇ ਹੀ ਆਖਣ ਲਗਾ ਸਾਡੇ ਭੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੈ ਸੋ ਸਾਡੇ ਮੈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ ਹੈਂ। ਉੱਤੇ ਉਸਤਰਾ ਕੈਚੀ ਨਹੀਂ ਲਵੈਂਦੇ। ਤਮਾਕੂ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ। ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਹੀ ਕਾਲਾ ਹੈ, ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੇ।

ਖੁਦਾ ਇਕ

ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਗੋਧਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕਰ ਪੁਛਿਆ ਖੁਦਾ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਹੈ ਤਾਂ ਏਕ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦਾ ਏਕ ਜਾਣੋ ਤਾਂ ਜੀਆਂ ਕੋ ਹਲਾਲ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂ ਖਾਵੋ। ਓਨਾ ਮੈ ਖੁਦਾ ਕੀ ਸੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਮਾਸ ਜੇ ਹੈ ਸੋ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਟੇ ਵੱਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਖਵਾਕ। ਕਬੀਰ ਜੀਅ ਜੁ ਮਾਰਹਿ ਜੇਰੁ ਕਰਿ ਕਹਤੇ ਹਹਿ ਜੁ ਹਲਾਲੁ। ਦਫਤਰੁ ਦਈ ਜਬ ਕਾਇ ਹੈ ਹੋਇਗਾ ਕਉਨੁ ਹਵਾਲੁ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਰਾਨ ਜੋ ਹੈ ਏਹ ਆਪ ਖੁਦਾ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਸ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਹੈ। ਸਿੰਘਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਖੁਦਾ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂ ਸਿਰ ਝੁਕੋਂਦੇ ਹੋ, ਪਿਛੇ ਖੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਕੇ ਵਕਤ ਏਤਨਾ ਰੁਪਯਾ ਔਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਬੇ ਜੁਗਤਾ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੀ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਆਈ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਬਰਤਣ ਲਗਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਆਪੇ ਤੋਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰੰਡੀਆਂ ਤੀਮੀਆਂ ਵਿਆਹ ਕਰਾਵਣ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰੰਡੀਆਂ ਤੀਮੀਆਂ ਡੇਰੇ ਮੇ ਐਵੇਂ ਨਾ ਰੈਹਣ। ਸਭ ਸਿੰਘ ਦੇਖਕੇ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਕੇ ਰੈਹਣ, ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕੋ ਚਲੀਆਂ ਜਾਵੇ। ਤੀਮੀਆਂ ਕਾ ਬਾੜਾ ਨਹੀਂ ਭਰਨਾ ਹੈ। ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਨਾ ਕੋਈ ਕਰੇ, ਨਾ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਵਾਲਾ ਏਥੇ ਰਹੇ। ਏਹ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੈ ਅਟਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਵੇ। ਜਿਸਨੇ ਸਾਡਾ ਬਚਨ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਸੋ ਰਹੇ, ਹੋਰ ਚਲੇ ਜਾਵੇ।

ਗਾਰਦ ਦਾ ਵਤੀਰਾ

ਸਮਾ ਬਿਚਾਰੋ .

ਏਕ ਰਾਮਦਾਸੀਆ ਸਿੰਘ ਗੋਹਾ ਕੂੜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਤਿਸਨੇ ਸਿਪਾਹੀ ਕੋ ਕਿਹਾ ਹੁੱਕਾ ਤੁਸੀ ਲਾਭੇ ਪੀਓ ਮੁਸ਼ਕ ਔਦਾ ਹੈ। ਗਾਰਦ ਨੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਾਲ ਦੀਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਸਮਾ ਬਿਚਾਰੋ।

ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟੋ

ਏਕ ਦਿਨ ਸਿਪਾਹੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬੋਲ ਪਿਆ। ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮਾਰੇ ਬਰਗਿਆ ਨੇ ਗਾਰਦ ਰੱਖੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਜ ਨੂੰ ਉਠ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪਰ ਚਲੀਏ ਤਾਂ ਧੁਆਡਾ ਚੀਤਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਈਏ।

ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹਮਕੋ ਭੀ ਦੇਵੇ। ਏਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਦੀਆ ਦੂਏ ਦਿਨ ਭੀ ਦੀਆ। ਤੀਏ ਦਿਨ ਫੇਰ ਮੰਗਣੇ ਲਗੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਹੈਲਦਾਰ ਨੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਿਕਾਲ ਦੀਆ। ਬਾਹਰ ਗੋਹਾ ਕੂੜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਰਕ ਨੇ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਹੈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹਲਕੇ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗੂੰ ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈਹਰ ਉਠ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਤਨਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੋ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪੁੰਨ ਕੀ ਜਗਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੋ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਮੈਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੈਹਦੇ ਹੈਂ ਸਾਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਜਾਣੋਂ। ਠੀਕ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰਕ ਕਾ ਬਸਾਹ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਸੇ ਬਚਨ ਪੁਰਾ ਹੈ। ਕੈਹਣਾ ਕੁਝ ਤੇ ਕਰਨਾ ਕੁਝ। ਜਿਸ ਹੈਲਦਾਰ ਬਾਨੇਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮੀ ਕੀਤੀ ਉਸਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰੈਹਣਾ। ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਰ ਹੈ ਖੜੋਦੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਹੈਲਦਾਰ ਆਖਦਾ ਸੀ ਸੇਰ ਆਟਾ ਤੇ ਦਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸੁੱਕੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਖਾਏ ਹੈ ਨਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਬੜਨ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ।

ਪਲਿਸ ਨੇ ਖਾਣ ਦੇਣ ਲੈਣ ਪਿਛੇ ਗੋਹੇ ਕੁੜੇ ਵਾਲੇ ਕੋ ਹਟਾਇਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆ ਹੈ ਗੋਹਾ ਕੂੜਾ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਇਹਸਾਨ ਹੈ ਪਿਆ ਰਹੇ। ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ। ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਅਗੇ ਸੇ ਤੁਰਕ ਬੋਲਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਧੁਆਨੂੰ ਗੁਰੂ

ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਬਜ਼ੁਰਗ ਭੀ ਨਹੀਂ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਧ ਹੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਾਧ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਦ ਪੈਂਦੇ ਹੋ ਸਾਡਾ ਗੋਹਾ ਕੁੜਾ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਮੁਖੋਂ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਮਣੇ ਇਉਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਰਦਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਏਕ ਮੰਡੇ ਕੇ ਬਚਾਲੇ ਦੇਕਰ ਲੈ ਚਲੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਮੁੰਡਾ ਅੰਦਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦੀਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਾਮਸਰ ਬੇਠੇ ਸੇ। ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਮ ਹੋਵੋਗੇ ਦੀਨ ਗਤ ਉਨ੍ਹੇ ਬਧੇ ਹੰਕਾਰ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਕੀ ਬਾਤ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਿਪਾਹੀ ਮਰੇ ਤੇ ਪਿਛੇ ਜੇਹੜਾ ਹੌਲਦਾਰ ਸੀ ਸੋ ਭੀ ਬੜਾ ਕੌੜੀ ਥਾ। ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾ ਥਾ ਬੜਨ ਦਿੰਦਾ। ਲੈਂਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਸਾ। ਬੀਮਾਰ ਹੋਇ ਗਿਆ, ਜਾ ਤੁਰਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਕੈਹਣ ਲਗਾ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ, ਮੈਨੂੰ ਅਗਨ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦਾ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ ਸਕਦਾ। ਏਹ ਭੀ ਕੌੜੀ ਚਾਰ ਦਿਨ ਖੋਹ ਖਾਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੌਖਾ ਹੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੈ ਆਵਣਾ। ਅਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਭੀ ਨਾ ਸੇ ਲੈਣ ਦਿੰਦੇ। ਓਹ ਵੇਲਾ ਭੀ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਮਸਰ ਪਰ ਰਹੇ ਸਾਰੇ। ਜੇਕਰ ਓਥੋਂ ਕਿਹਾ ਚਲੇ ਜਾਓ ਤਾਂ ਨਹਿਰ ਪਰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸਿੰਘਾਂ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤੁਰਕ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਭੀ ਆਹਦੇ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਤਾਪ ਕਿਉਂ ਬਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਬੱਸ ਲਗੇ ਤਾਂ ਕਢਕੇ ਛੱਡਣ। ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਕੇ ਨਹੀਂ ਸੁਖਾਂਦੇ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਾਰ ਕੇ ਹਟ ਗਏ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਹੋਠੋਂ ਜੜਾ ਪੱਟੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਬੋਲੀਏ ਤਾਂ ਉਪਰੋਂ ਕੱਟ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਤਾਂ ਤੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਕਟੋ। ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰੋ ਗੁਰੂ ਭਲੀ ਕਹੇਗਾ।

ਖਿਮਾ ਕੀ ਤਲਵਾਰ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇੜਾ ਐਥੇ ਕਰੜਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵੰਨੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਦੜ ਮਾਰਦੇ ਹੈ। ਸਤਾਬੀ ਬਦਲੀ ਹੋਇਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ

੧ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦਾ ਲੜਕਾ ਦੇਵਾ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਡੇਢ ਸਾਲ ਵੱਡਾ ਸੀ, ਨਾਮ ਲੈ ਸਿੰਘ ਸੱਜ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਖਸ਼ੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਬਖਸ਼ੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਡਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੇਵਕ ਬਣਕੇ ਰਿਹਾ। ੧੬੯੦ ਈ. ਵਿੱਚ ੧੦੧ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਕੇ ਗੁਜਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

੨ ਗੋਂਦਾ ਸਿਪਾਹੀ।

ਹੈ। ਹੱਟੀ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਕੇ ਦੇ ਪਲੇ ਨਾ ਦਿਓ ਏਕ ਪਲਾ ਦਿਆ ਕਰੋ ਤੇਲ ਕਾ। ਜੇ ਨਾ ਬੜਨ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਲਕੜੀਆਂ ਭੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣੀਆਂ ਹੈਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਮਿਲੇਗਾ ਤਾਂ ਆਪੇ ਹੀ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਕੇ ਖੋਹ ਖਾਇਕੇ ਹਟ ਜਾਣਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਖਿਮਾ ਰੱਖੋ। ਜੇ ਏਨਾ ਕੀ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸੋ ਕਰਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਦੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਹੈਂ। ਇਕ ਤਾਂ ਜਿਸ ਸੇ ਸਤਰੂ ਹਤ ਕਰੀਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਖਿਮਾ ਕੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਸੇ ਪਾਂਚ ਸਤਰੂ ਵੱਸ ਕਰੀਦੇ ਹਨ। ਪਾਂਚ ਭੂਤ ਜੀਤੇ ਤਾਂ ਮਨ ਵੱਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਝੱਖ ਮਾਰਕੇ ਹਟ ਜਾਏਗਾ

ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਸਦਾ ਬੇਟੀ ਗਲ ਕਰਨੀ। ਜੇ ਕਰਨੀ ਖਾਣ ਦੀ ਕਰਨੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲੁਕਮਾ ਮਿਲੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਮੋਟੇ ਤੋਪਾਂ ਮੂਹਰੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇਡਾ ਮੋਟਾ ਹੈ ਏਤਨਾ ਹੀ ਖੋਟਾ ਹੈ। ਸਮਝਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭੁਖੇ ਘਰ ਕਾ ਹੈ। ਆਪੇ ਈ ਝਖ ਮਾਰਕੇ ਹਟ ਜਾਏਗਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕਿਵੇਂ ਫਿਰਨ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਪੁਲਸੀਏ ਕੁਕੜਾਂ ਵਾਰੀ ਉਠਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਣਦੇ ਹੈਂ। ਹੁੱਕੇ ਧਰਕੇ ਤਮਾਖੂ ਪੀਂਦੇ ਹੈਨ। ਬੇ ਔਣੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾਸਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੂੰਹ ਅਗੇ ਪੱਲਾ ਦੇ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਣਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਾਹਲਾ ਕਦਮ ਚੁਕ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਣਾ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਔਣਾ ਤਾਂ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ਭੌਂਕਣਾ ਨਹੀਂ ਅੰਦਰ ਬੜਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਰਾਮਸਰ ਜਾਓ। ਫੇਰ ਨਾ ਈਹਾ ਔਣਾ।

ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੌਲਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੋਹਾ ਕੁੜਾ ਕਿਉਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰੋ। ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦਿਲਾ ਦੀ ਸਫਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਬ ਦਿਲਾ ਕੀ ਸਫਾਈ ਕਰੇਗੇ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜਿਸੇ ਅਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਤੁਰੀ ਜਾਏ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਾਡੇ ਪੁਆਡੇ ਵਿਚ ਜੁਦਾਈ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਹੋਨ ਓਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹੁਕਮ ਦੇਂਦਾ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਸਭੇ ਕੁਝ ਹੋਇ ਜਾਏਗਾ। ਤੁਰਕ ਆਖੇ ਮੈਂ ਭੀ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੁਕਮ ਦੇਮਾਗਾ।

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕਾ ਝਾੜੂ ਮਾਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ। ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਮੈਲਾ ਕੁੜਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੌਲਦਾਰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਤੁਮਕੋ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕਾ ਝਾੜੂ ਦੇਣਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ ਤੈਨੂੰ ਟਹਿਲ ਵਾਸਤੇ ਸਿੰਘ ਦੇਣਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਪਖ ਕੇ ਮਰ ਜਾਣਗੇ

ਗਾਰਦ ਨੇ ਹੁੱਕਾ ਲੈ ਕੇ ਬਚਾਲੇ ਬੈਠਣਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਚਾਇਕੇ ਲੰਘ ਜਾਣਾ। ਗਾਰਦ ਦੀ ਮਨਸਾ ਸੀ ਕੋਈ ਬੇਲੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਕੁਰਸੀ ਪਰ ਬੈਠਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਬਲ ਧਾਰੇ। ਤੁਰਕਾਂ ਥੀਂ ਡਰਕੇ ਕਿਉਂ ਰੈਹਣਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਬਲ ਭੀ ਆਪ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋ। ਜੀਆਂ ਬਿਚ ਤਾਂ ਤਿਣਖਾ ਤੇੜਨ ਦੀ ਭੀ ਸੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਚਨ

ਹੋਇਆ ਤੁਰਕ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਬਰਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉੱਤੋਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਟੀ ਬਾਸਨਾ ਕੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹੋਨ। ਪਚ ਕੇ ਮਰ ਜਾਣਗੇ। ਤਕ ਸੁਣਾਓ ਤਰਕ ਨੂੰ, ਕਪੜ ਰੂਪ ਸੁਹਾਵਣਾ ਛੱਡਿ ਦਨੀਆ ਅੰਦਰਿ ਜਾਵਣਾ। ਮੰਦਾ ਚੰਗਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਕੀਤਾ ਪਾਵਣਾ। ਹੁਕਮ ਕੀਏ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ ਰਾਹਿ ਭੀੜੇ ਅਗੈ ਜਾਵਣਾ। ਨੰਗਾ ਦੋਜਕਿ ਚਾਲਿਆ ਤਾ ਦਿਸੈ ਖਰਾ ਡਰਾਵਣਾ॥ ਏਹੋ ਹੀ ਸਲੋਕ ਬਥੇਰਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਮਝਣ ਤਾਂ। ਪਰ ਅੰਨੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੈ ਕਛ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਅਸੀਂ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਆਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਨਿਹਕ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਧੋਖੇ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੈ ਜਿਸ ਸੇ ਲੁਕਮਾ ਨਿਕਲ ਆਵੇ।

ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ

ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਥੀਂ ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਪਿਪਰਮਿੰਟ ਮੰਗਿਆ, ਨਾ ਦੀਆ। ਤੁਰਕ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਅੰਦਰ ਨਾ ਬੜੀ ਚਲਾ ਜਾ ਬਾਹਰ ਨੂੰ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਿੰਘ ਥਾਨੇ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਰਾਤ ਆਇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਮੰਗਣੇ ਲਗੇ ਕਿ ਕੁਝ ਤਾਂ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਆਡੀ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸੇ ਕਰੋ। ਜੇਹੜਾ ਜੇਰ ਲਾਵਣਾ ਹੈ ਸੇ ਲਾਇ ਲਵੋ

ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਲੜਕੇ ਬਰਦੀ ਪਾੜਦੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਸਮਾਲ ਲਵਾਂਗਾ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਕੇ ਝਿੜਕਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਤੁਮ ਕੋ ਆਜ ਕੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਕੌਲ ਕੋ ਰਾਮਸਰੋਂ ਭੀ ਕੱਢ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਥਾਨੇ ਗਿਆ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜੇ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਸਿੰਘ ਕਾਹਨੂੰ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਆਇਕੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਦਦਾ ਫਿਰੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ। 'ਜਾਓ ਅੰਦਰ' ਆਪੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਫਿਰੇ। ਦੁਆ ਪਲਾ ਤੇਲ ਦਾ ਭੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ, ਲਕੜੀ ਭੀ ਨਾ ਦੇਣ।

ਮੁਨਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਹੱਥ ਬੰਨਕੇ ਆਇਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਨਾਲ ਹੋਲਦਾਰ ਦੋਵੇਂ ਜੀ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ। ਸਾਥੋਂ ਬੜੀ ਖਤਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿੰਘ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਹੈ। ਐਸਾ ਭੈ ਦਿਖਾਇਆ ਆਖਣ ਲਿਆਓ ਜੇੜੇ ਸਿੰਘ ਕੱਢੇ ਹੈ। ਦੁਆਬੇ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸੇ ਸੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਅੰਦਰ ਵਾੜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੈਣਾ ਈ ਕਰਕੇ। ਫਿਰ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਏ। ਫੇਰ ਤੇਲ ਦੀਆ ਨਾਲੇ ਲਕੜੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣੇ ਲਗੇ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ।

ਗੁਰੂ ਰੂਪ

ਗੁਜਰਵਾਲੀਏ ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾ ਕਹੋ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਜਾਨਣਾ, ਸੇ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਸੰਗਤ ਕੋ ਤੁਹਾਡਾ ਲੜ ਫੜਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਨਾ ਮੰਨਾਂਗੇ ਓਸ ਦਿਨ ਤੂੰ ਆਖੀਂ।

ਮਹੰਤ ਕਾਸ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਹੈਂ

ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਖੜੋਦਾ। ਏਥੇ ਕਾਹਨੂੰ ਰਹੇ ਹੋ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਬਚਨ ਮੰਨਣਾ। ਜੇਕਰ ਮਾੜੀ ਜੇਹੀ ਗਲ ਹੋਊਰੀ ਤਾਂ ਭੀ ਮੈਥੋਂ ਪੁੱਛਣ ਆਂਦੇ ਹੋ। ਮਹੰਤ ਕਾਸਨੂੰ ਬਣਾਏ ਹੈਂ ?

ਅੰਤਰਜਾਮੀ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦਿਲ ਮੈ ਦਲੀਲ ਹੋਈ ਪਰ ਅਰਜ਼ ਨਾ ਕਰੀ। ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਓਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਰਿਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਬਿਨਾ ਬੋਲੇ ਥੀ ਆਪੇ ਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਰਿਆ ਹੈ।

ਏਕ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀ ਦੇ ਗਊਆ ਲੈ ਆਏ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਏਹ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦੁਧ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਰਸਨੀਂ ਲਾਵਣਾ ਹੈ। ਆਇਆ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਲਿਆਓ ਦੁਧ ਚੋਇਕੇ, ਛਕੀਏ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਲੈ ਆਏ। ਦੁਧ ਛਕਿਆ ਭਾਉਣੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀ ਕਹਿਣ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਕੀ ਦਲੀਲ ਪੂਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਰਾਖਾ ਹੈ

ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਤੋਰੀਆਂ ਬਾਗ ਮੈ ਜਾਇ ਤੋੜੀਆਂ। ਸਿੰਘ ਬੁੱਢਾ ਸੀ। ਜਾ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿਉਂ ਤੋੜੀਆਂ ਹੈਂ ਤੋਰੀਆਂ ਤਾਂ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਏਕ ਮੁੱਕੀ ਸਿੰਘ ਕੀ ਗਰਦਨ ਮੈ ਮਾਰੀ ਨਾਲੇ ਧੱਕਾ ਦਿਤਾ। ਸਿੰਘ ਛਾਤੀ ਭਾਰ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਇਆ। ਜਾਂ ਸੁੱਧ ਆਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਤੁਰਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੋਏ ਹੈਂ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਰਹਿਆ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ, ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਰੱਖੋ। ਸਿਤਨਾ ਬਾਧਾ ਕਰਨਗੇ ਉਤਨੀ ਸ਼ਤਾਬੀ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਹੀ ਸੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਗੁਜਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਰਾਖਾ ਹੈ।

ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ

ਜ਼ਿਲਾ ਮਿੰਟਰਾਮਰੀ ਤਸੀਲ ਪਾਕਪਟਨ, ਚੱਕ ਨੰਬਰ ੪੦ ਦਰਬਾਰ ਵਾਲਾ ਮੈ ਸੰਤ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਖਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਰੈਂਦੇ ਸਨ। ਓਥੇ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਹੂਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਦਾਣੇ ਸੀ। ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਕੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁੱਝ ਨਾਲ ਤੰਗ ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦਾਣੇ ਦੇ ਦੇ। ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣੇ ਸੰਤ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਤਸੀਲੇ ਅਰਜੀ ਪੁਆਈ ਕੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਦਾਣੇ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਦਾਣੇ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਏਹ ਬਿਆਨ ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਲਿਖ ਲਏ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਨਗਰ ਆ ਕੇ ਫੈਰ ਸਾਹੂਕਾਰ ਕੋਂ ਕਿਹਾ ਕੇ ਦਾਣੇ ਦੇ

ਦੇ ਚੰਗੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਓਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਹੱਟੀ ਲੁੱਟ ਲਓ। ਸਾਹੂਕਾਰ ਜੰਦਰਾ ਲਾ ਕੇ ਭੁੱਜ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੰਦਰਾ ਤੜਕੇ ਕਰਸੀ ਦਰਵੱਜੇ ਅੱਗੇ ਡਾਹ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਕਲਮ ਦੁਆਤ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲਈ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਜੋਗ ਸੀ ਦਾਣੇ ਦੇ ਕੇ ਓਹਨਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਲਿਖ ਲਏ। ਜੇਹੜਾ ਮਿੱਠਾ ਹੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਬਚਿਆ ਉਸ ਕੀ ਸਰਦਾਈ ਬਨਾਕੇ ਧਰਮਸਾਲ ਵਿਚ ਵਰਤਾ ਦਿਤੀ। ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਪਾਸ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦਾਣੇ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੁਟਾ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਦਕੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਏਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਦਾਣੇ ਹੈਂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਸਾਂ ਦਾਣੇ ਕਿਥੋਂ ਲੁਟਾ ਦਿਤੇ। ਸਾਹੂਕਾਰ ਝੁਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਂਤਕੀ ਨੇ ਸਭ ਮਾਰ ਲਏ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਗੋਦਾ ਸਪਾਹੀ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਨਿੰਦਕ ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਆਵੀਏ, ਹੁਣ ਲੈ ਜਾਣਗੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ। ਜਾਂ ਸੁੱਖ ਮਰਨੇ ਲਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਜਾਇਆ ਕਰੀਏ ਖਵਰ ਨੂੰ। ਜਾਂ ਮੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਕੀ ਮਜ਼ਲ ਭੀ ਰਾਏ, ਸਾਂਤਕੀ ਨੇ ਸਭ ਮਾਰ ਲਏ।

ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਰਖੇ ਸਰੀਰ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਂ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਰਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਾਹਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਮਸਾਂ ਜੋਹੋ ਆਏ ਹੋ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਸਾਥੋਂ ਰਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜਾ ਚਲਾ ਜਾਹ, ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਅਟਕਿਆ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਸਾਂਤਕੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਰੈਹਣਾ ਸਫਲ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਣ ਦਿਓ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਰਖੇ ਸਰੀਰ। ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰੀ ਜਾਓ ਮਨ ਆਪੇ ਹੀ ਫਿਰ ਕੇ ਆਇ ਜਾਇਗਾ।

ਮਰ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਨ ਕੋਈ

ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਲੰਘ ਪਰ ਬੈਠੇ ਹੈਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਾਲ ਕਾ ਭੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਆਸਾਂ ਪਰਬਤ ਜੇਡੀਆਂ ਮੌਤ ਤਣਾਵਾਂ ਹੇਠ। ਮਉਤੈ ਦਾ ਬੰਨਾ ਏਵੇ ਦਿਸੈ ਜਿਓਂ ਦਰੀਆਵੇ ਢਾਹਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਦ ਮੌਤ ਨੇ ਮਾਰ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰੇ ਨਾਲ

ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਪਰ ਏਉਂ ਤਾਂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਸਾਡਾ ਨਾਉਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿ ਓਨਾਂ ਕਾ ਦੋਹਰਾ ਹੈ ਘਰ

ਤੂੰ ਰਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਲੁਕਿਆ ਵਾਂਗੂੰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਪਾਠ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਛਕਣ ਪਹਿਰਨ ਕੀ ਜਿਤਨੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਤਨਾ ਬਰਤੋ। ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤੇਰੀ ਧੀ ਜਾਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸਕਾ ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਣਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਹੁਣ ਫਿਰ ਨਾ, ਘਰ ਮੈਂ ਰਹੁ। ਖੋਟੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸੰਗ ਨਾ ਕਰੋ। ਘਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੇਹੜੀ ਗਲ ਕੀ ਬੁਝ ਹੈ?

ਦਿਲ ਟਿਕਾਣੇ ਨਹੀਂ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਡੇਰੇ ਸੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਆਇਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਅਗੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸਾਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਬਚਨ ਮੰਨਾਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾ ਤੈਂ ਅਗੇ ਬਚਨ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਹੀਏ। ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਟਿਕਾਣੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਭਾਈ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਭਾਈ ਨੇ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਨਾ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਅਧਵੱਟੇ ਛੱਡਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਵਕੀਲ ਤੇ ਨਿਹੰਗ

ਰੋਪੜ ਮੈਂ ਏਕ ਵਕੀਲ ਥਾ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਫਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲੰਡਨ ਮੈਂ ਮਲਕਾ ਕੋ ਭੀ ਦੇਖ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਹੋਰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਾ ਆਇਆ ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਪਰ ਜੇ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਭੀ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤਾ ਚਾਹੀਏ। ਦਰਸਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਕਰਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਨਿਹੰਗਾਂ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ੀ ਸਾਂ। ਦੂਏ ਫੇਰੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਕੋ ਭੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਇਆ ਜਿਸ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ੀ ਸਾਂ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਮਸਰ ਪਲੰਘ ਪਰ ਬੈਠੇ ਹੋਂ। ਹੋਠਾਂ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਗੇ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਸੈ, ਹੁਣ ਕੀ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਹੈ? ਐਵੇਂ ਮੁਫਤ ਦਾ ਭਾਰ ਚੁਕ ਲਿਆ ਹੈ। ਏਤਨੇ ਮੈਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਲਿਆਓ ਮੰਜਾ। ਸਿੰਘ ਲੈ ਆਏ। ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਮੰਜੇ ਪਰ ਬੈਠਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਠਾਂ ਆਸਣ ਵਿਛਾਇਕੇ ਬੈਠੇ। ਨਿਹੰਗ ਬੈਠਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਓਹ ਜੋ ਵਕੀਲ ਸੀ ਉਸਨੇ ਉਠਕੇ ਮੰਜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਿਹੰਗ ਨੂੰ ਹੋਠਾਂ ਸੁੱਟਿਆ। ਕਹਿਆ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਨਿਹੰਗ ਨੇ ਭਜਨ ਸੁਣ ਲਿਆ ਤੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੈਹਦਾ ਸੈਂ ਏਹ ਕਲਾਮ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੈਂ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਈ ਨਿਮਕੀ ਕੇ ਬੋਲੇ ਕੀਤੇ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਗਜਾਵੇ। ਉਸਨੇ ਭੀ ਭਜਨ ਲੀਤਾ। ਹੋਰ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਿਆਨ ਕੀਆਂ ਏਤਨੀ ਪਰਤੀਤ ਆਈ ਕੋਟਿ ਫਲਾ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਡੀਠੇ। ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਬਚਨ ਉਨ ਕੀਤੇ ਐਸੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਡੀਠੇ।

ਕੁੱਲੀ ਘੋੜੀ ਚਾਹੀਏ

ਏਕ ਦਿਨ ਤਰਕ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੁੰਮ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਸਵਾਰੀ ਮਿਲੇ ਕੁੱਲੀ ਘੋੜੀ ਕੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਥੀ ਲੈ ਲੈ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਆਇਕੇ ਦਰੋਗੇ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਘੋੜੀ ਕੱਲੀ ਪਰ ਕਾਠੀ ਪਾਇ ਦੇਵੇ। ਦਰੋਗੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚੜਨ ਵਾਲੀ ਘੋੜੀ ਹੈ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪ ਕਾਠੀ ਪਾਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮਾਨ ਤੁਰਕ ਕੇ ਚਲੇ ਮੈਂ ਚਿਣਗ ਪਾਈ। ਜਲ ਬਲਕੇ ਕੋਲਾ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਗਾਲਾਂ ਬਕਦਾ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਦਾਨ ਚਲੇ ਤੇ ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਫੇਰ ਗਾਲ ਕੱਢੀ। ਦੋ ਗਾਲਾਂ ਹੋਰ ਕੱਢੀਆਂ ਦਰੋਗੇ ਨੂੰ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਛਿੱਬੀ ਦੇਕੇ ਤੇਜ਼ੀ ਮੈਂ ਹੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਮਣੇ ਗਾਲ ਕੱਢੀ ਹੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ। ਹਾਕਮਾਂ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣ ਨੂੰ? ਗਾਲ ਕੱਢਣੀ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕਦੀ ਘੋੜੀ ਥੀ ਨਾਹ ਕਰੀ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਘੋੜਾ ਅੱਛਾ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਓਹੀ ਕੁੱਲੀ ਲਜਾਣੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਗੇ ਕਈ ਫੇਰੀ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਹਿਆ ਅਗੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੋ ਲੈ ਗਿਆ ਅਗੇ ਕੇ ਨਾ ਲਜਾਊਗਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਈ ਕੰਮ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਰਕ ਬੋਲਿਆ ਮੈਂ ਦਾਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣ ਜਾਣੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਵਾਲੀ ਘੋੜੀ ਪਰ ਕਾਠੀ ਪਾਇ ਦਿਓ। ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਕੇ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਦੁਆ ਦਰੋਗਾ ਸੌਣ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਓਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੁੱਲੀ ਉਤੇ ਕਾਠੀ ਪਾਇ ਦਿਓ। ਉਸ ਪਾਇ ਦਿੱਤੀ। ਉਸੀ ਉਪਰ ਚੜਕੇ ਗਿਆ ਤੁਰਕ।

ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਨਾ ਹੋਇਆ ਜੇਕਰ ਤੁਰਕ ਕੇ ਕੋਈ ਸਜਾਇ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਨਿਹੱਕ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਹੋਨ ਤੇ ਨਾਲੇ ਘੋੜੀ ਪਰ ਚੜਨ ਵਾਲੀ ਭੀ ਮਾੜੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਏਨਾ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾਇ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਏਹ ਕੀ ਜਾਨਣਗੇ ਪਰਤਾਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ।

ਮੁਨਸੀ ਕੇ ਪੇਟ ਮੇਂ ਸੁਲ ਹੋਣੇ ਲਗਾ। ਚਮਾਰਾ ਸੇ ਚੁਕਵਾਇਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਫੇਰ ਹੋਲਦਾਰ ਦਹੀਂ ਮੰਗਣ ਗਿਆ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਥੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੇਰੇ ਸਪਾਈ ਕੇ ਮਾਰੀਏ ਜਾ ਗਾਲ ਕੱਢੀਏ ਤਾਂ ਤੂੰ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇਂ? ਤਿਸੀ ਤਰਾਂ ਜਾਣ ਜਿਨਾ ਨੂੰ ਤੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈਂ। ਏਹ ਸਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਕੀ ਤਰਾਂ ਹੈਂ। ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਟੰਗ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਦੇਣੀ। ਜੇ ਤੇਰੀ ਤਬਾ ਚਾਹੇ ਸੇ ਕਰ। ਉਸੀ ਰਾਤ ਤੁਰਕ ਕਾ ਗਿੱਟਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲਗੀ। ਹਿੱਲਣੋਂ ਜੁੱਲਣੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਹੋਲਦਾਰ ਧਰਤੀ ਪਰ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਤੋਬਾ ਤੋਬਾ ਕਰਨੇ ਲਗਾ। ਹੋਲਦਾਰ ਅੰਦਰੇ ਹੀ ਪਖਾਨਾ ਫਿਰਨੇ ਲਗਾ, ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ। ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਪਰਾ ਹੋਇਆ ਅਕਾਲ ਪਰਖ ਜੀ ਸਜਾਇ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਦੌਰੇ ਲਈ ਅਰਜੀ

੧੯੫੭ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਆਇ

ਜਾਵਣ ਤੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਨਾ ਰੁਖਸਦ ਦਿਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਜਾਇਕੇ ਅਰਜੀ ਦੇਹੁ ਜੇ ਹੋਰ ਲੋਗ ਦਿਨ ਦਿਹਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਾਡੀ ਛੁੱਟੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਲਾਹੌਰ ਗਏ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੇ ਏਕ ਫਰੰਗੀ ਥੀ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਤੁਮਾਰੇ ਭਾਈ ਨੇ ਮਲੋਦ ਤੇ ਮਲੋਰ ਕੋਟਲਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਤੁਮ ਸਾਹਨਾ ਤੇ ਲੁਦਿਹਾਣਾ ਤੇ ਫਲੋਰ ਮਾਰ ਲਵੋਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਇਤਲਾਹ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਸਿੰਘ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੇ ਬੇਬੱਸ ਹੈਂ ਸਿੰਘ, ਸਰਕਾਰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੇ। ਬੰਦੋਬਸਤ ਤਾਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਤਲਾਹ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕੇ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਣਕੇ ਢਿਲਾ ਜੇਹਾ ਹੋਇ ਗਿਆ, ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਸੱਚਖੰਡ

ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਕੇ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਮੇ ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਏਹੀ ਸੱਚਖੰਡ ਹੈ ਕਲਜੁਗ ਮੇ।

ਮੰਜੀਆਂ

ਜੇਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਓਦੋਂ ਤਾਂ ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ ਸੀ ਹੁਣ ਚੌਥੀ ਮੰਜੀਆਂ ਹੈਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਸਾ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਚੁਗਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਭਾਈ ਮੈਂ ਤੇ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੈਂ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਤੇਰੇ ਰੋਮ ਸਭ ਉਤਰ ਗਏ ਸੀ ਸੀਸ ਕੇ ਤਾਂ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਅਸਮੇਧ ਯੋਗ ਕਰੋ ਤਾਂ ਰੋਮ ਆਵਣਗੇ। ਕਈ ਅਸਮੇਧ ਯੋਗ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਰੋਮ ਆਏ ਸੀ। ਏਤਨੀ ਕੁ ਜਨਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰਾ ਕੀ। ਬਜੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਲਛਮਣ ਜੀ ਕੇ ਰੋਮ ਝੜ ਗਏ ਥੇ ਤਾਂ ਅਸਮੇਧ ਯੋਗ ਕੀਤੇ ਸੇ।

ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਭਸੰਤੀਆ ਆਇਆ

ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਭਸੰਤੀਆ ਆਇਆ। ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿੰਘ ਪਾਚ ਕੱਕੇ ਦੀ ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਹੈਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਰੱਖਦੇ ਹੈਂ। ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਭੋਗ ਪਾਓ ਤੇ ਹਵਨ ਨਾ ਕਰਾਓ। ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਕੋਲੋਂ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੇ ਹਮਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸੇ ਇਆਣੇ ਸੇ?

ਫੇਰ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਧੁਆਡੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਗਲਾਂ ਬਾਧੂ ਹੈਂ, ਏਕ ਸਿੰਘਣੀ ਕੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਨਾ ਛਕੌਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਹਰ ਤੁਸੀਂ ਬਾਰਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੌਵਾਂ ਤਕ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਮਰਾਹੋਂ ਸਿੰਘ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਲਗੇ ਹੈ। ਤਿਸੀਂ ਤਰਾਂ ਬਾਰਵੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੋ ਅਸੀਂ ਸਿੰਘ ਹੈਂ ਅਸੀਂ ਭੀ ਬਾਰਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਬੋਲਿਆ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਈਸਰ ਲੋਕ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਸੇ। ਕੋਲੋਂ ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਬਠਾਏ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਜੇ ਆਦਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਭਾਈ ਆਖੇ ਅਸੀਂ ਉਸਦਾ ਦਰਸਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਣਕੇ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ, ਚੁਪ ਕੀਤਾ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਪਿੱਕਾਰ ਹੈ

ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਲਾਟ ਨੇ ਸਭ ਪੁਜਾਰੀ ਸੱਦੇ ਹਨ। ਨਿਹੰਗ ਸਾਰੇ ਸੱਦੇ, ਪੰਡਤ ਭੀ ਸੱਦੇ, ਕਾਜੀ ਭੀ ਸੱਦੇ, ਮੁਲਾ ਭੀ ਸੱਦੇ। ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੁਮਾਰੀ ਬਡੀ ਖੈਰ ਖੁਆਹੀ ਕਰੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੋਇਕੇ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਆਰੋ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ ਕਿ ਸਾਡੀ ਫਤੇ ਹੋਵੇ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰੋ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰੋ। ਸਾਡੀ ਜੀਤ ਹੋਵੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰੋ। ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਭੀ ਤੋਰਿਆ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਫਰੰਗੀਆਂ ਕੀ ਫਤੇ ਹੋਵੇ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਇਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਪਾਸ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਿਤਾਤ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੈਂ ਸਿੰਘ ਪੁਜਾਰੀ ਤੇ ਪਿਰਥੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਿੱਕਾਰ ਹੈ ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਗਦ੍ਰਿ ਖਾਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਸਾਈਆਂ ਦਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਝੂਠੇ ਹੈਨ।

ਬੇਖਰਚ ਵਿਆਹ

ਏਕ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੌਡੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੋਹਾਂ ਕੋ ਅਰਦਾਸੇ ਕਰ ਦੀਏ। ਕੌਡੀ ਨਹੀਂ ਖਰਚ ਹੋਣ ਦਿਤੀ

ਦਰਸਨ ਦੇਖਤ ਦੇਖ ਨਸੇ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਕੇ ਦਰਦ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਨਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਕਈ ਦੁਆਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਭੀ ਕਰਵਾਇਆ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇ ਭੀ ਅਰਾਮ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਦਰਸਨ ਕਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਉਸਕੀ ਸਿੰਘਣੀ ਕੋ ਦਰਦ ਹੋਈ। ਕਈ ਦੁਆਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨਾ ਰਾਜੀ ਹੋਈ। ਕਦੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਨਾ ਸੀ ਆਈ। ਫੇਰ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਜੇਕਰ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਆਵੇਗੀ। ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇਕੇ ਆਈ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਦਰਸਨ ਕੇ।

ਪਿੱਪਲ ਅਸਮੇਧ ਜਗ ਨੂੰ

ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਏਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ। ਉਸਕੇ ਘਰ ਪਿੱਪਲ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਪਿੱਪਲ ਪੁੱਟ ਲਵੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਾਇ ਪੁੱਟਿਆ। ਏਕ ਹੋਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਤੈਨੇ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਇਕੇ ਤੈਨੇ ਪਿੱਪਲ ਪੁੱਟਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਸਮੇਧ ਜਗ ਮੇਂ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਓਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਸਣ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੰਗਣਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਆਏ, ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਆਸਣ ਦੇਓ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਆਸਣ ਦੇ ਦੀਆ। ਓਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਕਹਿਆ ਠੀਕ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ।

ਇਕ ਚੁੱਪ ਸੌ ਸੁਖ

ਏਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬਡੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛਡੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਿਉਂ ਕੰਡੇਰਨਾ ਸੌਪ ਦੀ ਪੂਛ ਵੜਕੇ ਬੈਠ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸਰਪ ਆਪੇ ਹੀ ਡੰਗ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਸੀ ਤਰਾਂ ਨਿੰਦਕ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਰ ਗਏ ਹਾਂ। ਮਰ ਭੀ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਭੀ ਮਰ ਜਾਣਗੇ।

ਸੁਖ ਕਿਥੋਂ ਹੋਵੇ

ਇਕ ਸਿਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦ ਰਹੇ ਨਾ ਗਿਆ। ਪੈਰ ਉਸਕਾ ਪੱਕ ਗਿਆ। ਤੁਰਿਆ ਭੀ ਨਾ ਜਾਏ। ਚੀਰਾ ਦੁਐਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ ਮੈਂ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਗੁੱਸਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਗੁੱਸਾ ਕਰਨਾ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਟੈਹਲ ਕਰਨੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਘਰ ਕੀ ਨਾਲੇ ਜਲੇ ਬਲੇ ਰਹਿਣਾ। ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਭੀ ਨਾ ਛਕਣਾ ਤਾਂ ਸੁਖ ਕਿਥੋਂ ਹੋਵੇ। ਦੁਖ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਧਨ ਦੇ ਸਿਖ

ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਮਲਕਾ ਕੀ ਜੀਤ ਹੋਵੇ, ਕੋਲੋਂ ਲਛਮਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਮੈਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹੈ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਗਊਆਂ ਕੇ ਗਲ ਬਢਣ ਵਾਲਿਆ ਕੇ ਅਰਦਾਸੇ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਧਨ ਕੇ ਸਿਖ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਰਹੋ। ਏਹ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਰਾਜੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜ ਕਰਕੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਲਾਟ ਨੇ ਖਲੋਇਕੇ ਕਹਾ ਅਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਬਹੁਤ ਬਲੀ ਹੈ। ਮਲਕਾ ਭੀ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਤਾਂ ਐਮੇਂ ਦਵੈਖ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਮਾਸਾ ਰਾਮ ਦਵੈਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਪਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜਾਣੀਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰੂ ਹੈਨ। ਪਰ ਏਹ ਬਚਨ ਰੰਗੂਨੋਂ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਾਸ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਏਹ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹਰਤਾ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸਾਂ ਛੋਟੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਦੀ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੇੜਿਆ। ਮੇਰਾ ਆਦਰ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਸੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ। ਜੇ ਬਚਨ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਕਾ ਹੋਵੇ ਓਸੇ ਤਰਾਂ ਮੰਨਣਾ।

ਆਪ ਵਿਚ ਖੜੋਤੇ ਹੈਂ

ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਕਥਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਭੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਆਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸਿੰਘ ਬੀਬੀ ਆਹਦੀ ਹੈ ਅਠਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਹੋਲਾ ਪਿਆ ਸੀ ਉਸ ਤਰਾਂ ਹੋਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਗੁਰਿਆਈ ਕਾ। ਗੁਰੂ ਇੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੋ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈ? ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਹਾ ਮੈਂ ਸਚ ਆਹਦੀ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਚਾਚੇ ਲਗਦੇ ਹੋ। ਸੰਗਤ ਭੀ ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਨ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਤਿਸੀ ਤਰਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾ ਹੈ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਭਾਵੇਂ ਲਕੜਾ ਥੀ ਲੈ ਲਵੇ ਸੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਲੰਗਰ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮਰਕੱਸਾ ਕਰੀ ਆਪ ਵਿੱਚ ਖੜੋਤੇ ਹੈਂ।

ਦਰਸ਼ਨ ਕਦੋਂ

ਏਕ ਮਾਈ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਕਦ ਕੁ ਤੱਕ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਊਗਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਡੀ ਰਹਿਲ ਬਗਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਿਚ ਓਲੀਆ ਪਾਇਕੇ ਆਵਨਗੇ। ਬਾਕੀ ਛੱਡਕੇ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਔਣੀ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਕਿਸੇ ਕਾ।

ਸਾਤਕੀ ਰੱਖੀ

ਏਕ ਥਾਨੇਦਾਰ ਆਇਆ। ਰਸਤੇ ਪਰ ਡੇਉਂਦੀ ਮੈ ਮੰਜਾ ਸੀ ਉਸਕਾ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਤੂੜੀ ਕੀ ਪੰਡ ਲੈਕੇ ਲੰਘਿਆ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਦੇ ਮੰਜੇ ਪਰ ਡਿੱਗੀ ਤੂੜੀ। ਉਸਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ, ਦੁਸਟ ਹੋਲਦਾਰ ਮਗਰ ਗਿਆ। ਡੰਗਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਜਾਇਕੇ ਫੜਿਆ, ਖਿੱਚਿਆ। ਮੁੱਕੇ ਭੀ ਮਾਰੇ ਗਰਦਨ ਮੈ। ਸਿੰਘ ਭੀ ਤਕੜਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਤਕੀ ਰਖਵਾਈ। ਮਾਰ ਕੇ ਆਪੇ ਹਟ ਗਿਆ। ਬਕਿਆ ਭੀ ਬਥੇਰਾ। ਜੇ ਸਿੰਘ ਹਥ ਉਠੈਦਾ, ਉਸੀ ਵਕਤ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਇ ਲੇਤੇ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਲਜਿਆ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

੧ ਇਹ ਸਿੱਖ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਸੀ।

ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਗਤੀ

ਲੰਗਰ ਮੇ ਚੰਦੋਆ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਝਾੜਦੇ ਸੀ। ਗਲਤੀ ਸੇ ਕਬੂਤਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਣੇ ਲਾਹ ਕੇ ਬਲੇਟ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਬਚੇ ਮਰ ਗਏ। ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਭੀ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਨਾਲ ਹੀ ਸਧਾਰਨ ਭੋਗ ਪਾਇ ਲਵੇ। ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਢਾਈਆਂ ਦਾ ਕਰ ਲਵੇ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਘਰ ਪੰਛੀਆਂ ਮਰਿਆਂ ਤੇ ਭੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜੋ ਆਵੇ ਸੋ ਮੁਕਤੀ ਪਾਵੇ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਗਰੀ ਕੋ ਉਤੋਂ ਦੀ ਪੰਛੀ ਭੀ ਲੰਘ ਜਾਉ ਸੋ ਭੀ ਮੁਕਤ ਗਤ ਪਾਏਗਾ। ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਘਰੀ ਆਵਣਗੇ। ਨਾਮ ਜਪਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜਾਣੈ ਏਸ ਧਰਤੀ ਨੇ ਗਹਿਣੇ ਪਹਿਰੇ ਹੋਏ ਹੈਨ। ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਭੀ ਏਥੇ ਤਪ ਕਰ ਗਏ ਹੈਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਏਹ ਨਗਰੀ ਬੱਝੀ ਹੈ। ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਬਿਸਥਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਨਗਰੀ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਾਗੇਗਾ। ਤੇਜ ਤੁਰਕ ਕਾ ਭਾਗੇਗਾ। ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਛਬ ਸਾਜੇਗਾ। ਤਖ ਮੋਰ ਭੁਜੰਗੀ ਗਾਜੇਗਾ। ਦੇਖ ਦੇਖ ਨਿੰਦਕ ਲਾਜੇਗਾ।

ਸੋ ਫੇਰੀ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸੋ ਫੇਰੀ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਜੇੜਾ ਆਖੇ ਰੂਸ ਨਹੀਂ ਔਣੇ। ਰੂਸ ਜਰੂਰ ਔਣਗੇ। ਸੁਰਜ ਲਹਿੰਦਿਓ ਚੜ੍ਹੇ ਪਰ ਰੂਸ ਜਰੂਰ ਔਣਗੇ। ਉਨਕਾ ਔਣਾ ਨਹੀਂ ਹਟੇਗਾ। ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰੇ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕਰ। ਹੁਣ ਦਰਸਨ ਸ਼ਤਾਬੀ ਹੋਵੇਗੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ।

ਦਸ ਦਿਨ ਦੌਰੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ

੧੬੫੭ ਵਿਚ ਦਸ ਦਿਨ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਏਕ ਦਿਨ ਅਗੇ ੨ ਪੌੜੀਆਂ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਕੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੜਵਾ ਲੈਕੇ ਮਦਾਨ ਗਏ। ਅਗੇ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਭੀ ਜਾਇ ਮਿਲਿਆ। ਆਇਕੇ ਫੇਰ ਗਏ। ਮਦਾਨ ਹੋਇਕੇ ਧਰਤੀ ਪਰ ਟੇਢੇ ਹੋਇ ਗਏ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਐਹੋ ਜੇਹੇ ਦਸਤ ਮੇਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਸੀ ਲਗੇ। ਜਲ ਜੇਹਾ ਔਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਦੁਆਈਆਂ ਦਸਤ ਘੱਟ ਕਰਨ ਕੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ, ਨਾ ਹਟੇ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੇ ਆਰਾਮ ਕੀ ਕੱਟੀ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਜਾਗਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਰਾ ਖਾਲਸਾ ਏਹੋ ਅਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਏਨਾਂ ਕਾ ਕਸ਼ਟ ਕੱਟੇ ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਲੱਖਾਂ ਜੀਵ ਛਕਦੇ ਹੈ। ਲਾਖੇ ਬਰਸੋਂ ਕੀ ਉਮਰ ਹੋਵੇ। ਦੋ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਕਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੌਰਿਓ ਆ ਕੇ ਦੋ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਕੇ ਭੋਗ ਪਾਵਾਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਕਸ਼ਟ ਨਵਿਰਤ

ਹੋਵੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜੇ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ ਤਿਸਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਰਾਜੀ ਹੋਏ। ਝਟ ਘੋੜੀ ਪਰ ਚੜਕੇ ਲਾਰੇ ਲਾਈ ਗਏ।

ਉਟਾਲੀਂ ਗਏ

ਉਟਾਲੀਂ ਰਿਖੀ ਸਿੰਘ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਨੰਦ ਭੜਾਉਂਗਾ ਜਦ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਇ ਮਾਵਨਗੇ, ਦਸ ਦਿਨ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਸੀ, ਉਟਾਲੀਂ ਗਏ। ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਸੱਦੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਿਆਲਪੁਰੇ ਫੇਰ ਖੰਨੇ ਗਏ। ਥਾਨੇ ਸੇ ਸਿਪਾਹੀ ਆਇਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਆਪ ਕੋ ਦੋਨੋ ਪੜਾਉਂ ਕਰਨ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਤੁਸੀਂ ਖੰਨੇ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹੈ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਭੇਜੇ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈ ਡਰਦਾ ਹਾਂ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਤਨੇ ਮੈ ਖਬਰ ਆਈ ਏਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਔਰਤ ਬੱਢ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਸੈਕਦੀ ਹੈ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਭੇ ਗੱਲਾਂ ਕੂਲ ਗਈਆਂ। ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ।

ਪਿੰਡ ਦੀਵੇ ਮੈ ਲੰਗਰ

ਖੰਨੇ ਤੋਂ ਫੇਰ ਦੀਵੇ ਮੇਂ ਗਏ ਤਾਂ ਜਰਗੜੀ ਵਾਲੇ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਚੱਲੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦੂਏ ਇਲਾਕੇ ਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਦੀਵੇ ਮੈ ਹੀ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ ਜਰਗੜੀ ਵਾਲੇ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਕਾ। ਹਨੇਰੀ ਆਈ ਬੜੀ ਰਾਤ ਨੂੰ। ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਘੋੜੇ ਫੜਕੇ ਖੜੋਤੇ ਰਹੇ, ਗਡਿਆਂ ਵਾਲੇ ਗਡਿਆਂ ਕੋਲ। ਆਗੇ ਸਿਆੜ ਗਏ, ਦੋ ਅਨੰਦ ਪੜਾਏ। ਖਟੜਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਮਪੁਰ ਆਏ। ਇਹ ਰਾਜੇ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਮੇਂ ਹੈ। ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਰਨ ਪਵਾਏ। ਰਾਜੇ ਕਾ ਅਲਾਕਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾ ਠਹਿਰੇ। ਸਰਦਾਈ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਿਆ, ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਏ।

ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਔਗ

ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਰਾਤ ਕੇ ਸਮੇਂ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਅਗਨੀ ਲਗੀ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਅਗਨੀ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਨਾ ਗੀਲੀ ਗੱਲ। ਫੇਰ ਅਵਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਅਗਨੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਗਿਆ। ਦੇਖੇ ਕਿ ਚਾਨਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੋਲਕੇ ਦਰਵੱਜਾ ਅਗਨੀ ਬਝਾਈ। ਕੁਝ ਛੱਤ ਨੂੰ ਭੀ ਅਗਨੀ ਲੱਗੀ ਪਰ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਬੁਝਾਇ ਲਈ। ਸਿੰਘ ਕਹੇ ਧੰਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਨਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਬਾਰ ਅਵਾਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਣ ਸਣ ਕੇ ਉਸਤਤ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ ਆਪਣੇ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਗੱਛਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬੀਸ ਮਣ ਆਟੇ ਕਾ ਟੋਕਰਾ ਕੋਲ ਸੀ।

ਸੁੱਖਣਾ ਦੇ ਪਾਠ

ਦੌਰੇ ਸੇ ਆਇਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਉਂਗਲੀ ਪਰ ਕਾਲਾ ਦਾਗ ਪੈ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਦਰਦ

ਹੋਣੇ ਲਗਾ। ਨਹਿਰਨੇ ਨਾਲ ਭੀ ਛੇੜਿਆ। ਦੋ ਦਿਨ ਦਰਦ ਹੋਇਆ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਜੇੜੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸੁੱਖੇ ਸੇ ਓਹ ਤਾਂ ਕਰੋ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਪਾਠ ਤੋਰਨ ਕਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ। ਜਾਂ ਪਾਠ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਦਰਦ ਕੋ ਭੀ ਅਰਾਮ ਹੋਇ ਗਿਆ।

ਏਕ ਬ੍ਰਿਛ ਬੋਝਿਆ। ਦੋ ਬੱਚੇ ਘੁੱਰੀ ਕੇ ਮਰ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ, ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਵਾਵੇ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਪਾਇ ਦੀਆ ਭੋਗ।

ਪੁੱਛ ਕੇ ਮਰੀ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਏਕ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਭਜਨ ਲੈ ਲੇ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਆਵਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਮਰਨ ਲਗਾ ਭੀ ਪੁੱਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਕੇ ਮਰੀ।

ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਏਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ

ਏਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰੇ ਆਏ। ਬੌਰਿਆ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਆਏ ਸਬਦ ਪੜਦੇ। ਜੇ ਲੜਕਾ ਸੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉਸਦੇ ਸੋਹਰੇ ਬੱਧੇ ਹੋਏ ਸੇ ਗੋਟੇ ਦੇ ਤਾਰਾਂ ਸਿਹੀਆਂ। ਸੰਗਤ ਦੇਖਕੇ ਔਖੀ ਹੋਈ। ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਸਾਮ ਨੂੰ। ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਲਗੀ ਤੇ ਲੜਕਾ ਮੁਕਟ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਏਹ ਦੇਖਕੇ ਹਰਚੰਦ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਦੀ ਪੱਟ ਸੁੱਟੀ, ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਰਨਾ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੁਕਟ ਲਾਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਗੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਘਰ ਵਾਲੇ ਨਰਾਜ ਹੋਏ ਕਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਦੀ ਕਿਉਂ ਪੱਟੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਬੇਦੀ ਫੇਰ ਗਡਾਇ ਦਿਤੀ ਤੇ ਮੁਕਟ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਦਿਤਾ।

ਦਸਤ ਲਗੇ

ਅਨੰਦ ਪੜੇ ਥੀਂ ਬਾਦ ਮੰਜਾ ਡਹਾਇਕੇ ਲੰਮੇ ਪਏ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ। ਨਿਵਾਲ ਜੇਹਾ ਸਰੀਰ ਹੋਇਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਹੁਤ ਗਰਮੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੇ ਚਾਰ ਦਸਤ ਆਏ। ਤਲਸਮ ਬਹੁਤ ਗਰਮੀ ਵਾਰਾਰ ਹੋਈ। ਕਪੜਾ ਚਾਦਰਾਂ ਭਿਉਂਕੇ ਦਿਤੀਆਂ। ਸੀਸ ਮੇਂ ਜਲ ਪੁਵਾਇਆ। ਮਰੋੜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਸਤ ਔਣੇ ਲਗੇ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਅਵੀਮ ਤਾਂ ਛਕੇ ਜੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਨਾ ਛਕੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾ ਛਕੀ, ਹੋਰ ਹੋਰ ਦੁਆਈਆਂ ਛਕੀਆਂ। ਫੇਰ ਲਾਹੌਰ ਆਏ। ਫੇਰ ਭੁੰਬਿਆਂ ਕਾ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਿਆ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ।

ਹੋਜਾ ਫੈਲਿਆ

ਫੇਰ ਜੰਗੀਂ ਆਂਦਿ ਰਹੇ। ਦੋ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਹੈਜੇ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋਈ। ਏਕ ਤਾਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਹੋਰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਕੋ ਹੋਇ ਗਈ ਬੀਮਾਰੀ ਤਾਂ ਕਈ ਸਰੀਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਆਸਲੀ ਆਏ ਤਾਂ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਦਸਤ ਆਉਨੇ ਲਗੇ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਦਸਤਾਂ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਮੇ। ਬਾਹਰ ਹੀ ਉੱਤਰੇ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਕੋ ਹੈਜੇ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋਈ। ਚੀਮਿਆ ਸੇ ਬਲਟੋਹੇ ਗਏ ਤਾਂ ਓਹ ਸਿੰਘ ਭੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ

ਕੇ ਦਸਤ ਅੰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀਆ ਪਿੰਨੀਆ ਮੈ ਖੱਲੀਆ ਪੈਂਦੀਆ ਜਾਣ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮਾਲਸ ਕਰੋ। ਲਗੇ ਮਾਲਸ ਕਰਨ। ਰਾਤ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਕੇ ਭੀ ਮਰੌੜੇ ਨਾਲ ਦਸਤ ਅੰਦੇ ਰਹੇ।

ਅਗੇ ਮੱਖੀ ਮੋਂ ਆਏ। ਫੇਰ ਦਸਤ ਅੰਨੇ ਲਗੇ। ਜੇ ਦਸਤ ਆਵੇ ਸਰੀਰ ਬੇਸੱਧ ਹੋਵੇ। ਕਿਤਨੇ ਚਿਰ ਪਾਛੇ ਸੁੱਧ ਆਵੇ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੜੇ ਹੋਵਣ ਤਾਂ ਖੜਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ। ਦਿਨ ਗੁਜਰ ਗਿਆ। ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਜੀ ਬਾਜੀ ਹੋ ਕੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਆਏ। ਏਕ ਦਸਤ ਫੇਰ ਆਇਆ। ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਆਏ। ਖੱਲੀਆ ਪੈਣ। ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਕੇ ਮਹੰਤ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਆਏ। ਦੋ ਭੋਗ ਅਖੰਡ ਪਾਏ, ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਜੀ ਹੋਏ। ਦੁਖ ਮੋਂ ਹਾਏ ਸੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਤਕੜੇ ਰਹੇ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤੂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਬਾਈ ਪੋੜੀਆ ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਕੀਆ ਲਾਇਕੇ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ। ਦਸਤ ਆਉਣੇ ਤੇ ਖੱਲੀਆ ਪੈਣੀਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆ। ਮਾਲਸ ਬਦਾਮ ਰੋਗਨ ਕੀ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਤੀਮੀਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਸਭ ਕੇ ਦੀਨ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੁ ਭਲੀ ਮਾਨਸ ਹੈ ਤਾਂ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੁਣ ਦੀਨ ਭਾਲਦੀ ਹੈ ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰੀਤੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਬਿਬਾਨ ਕਢਿਆ। ਸਬਦ ਅਗੇ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏ। ਉਪਰ ਦੁਸਾਲਾ ਪਾਇਆ। ਸਭ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇਖੇ ਦੇਖੇ ਮਰਾਸੀ ਰਾਗੀ ਸੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਬਡੀ ਰੀਤੀ ਕਰੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਐਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਗਜਾਈ। ਸਵਾ ਰੁਪਈਏ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰਵਾਇਆ, ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਅਗੇ ਸਾਜ ਨਹੀਂ ਖੋਲਿਆ।^੧ ਇਕ ਰੁਪਯਾ ਰੋਜ਼ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਲਗਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਅਖਬਾਰ 'ਚ ਲਿਖਿਆ

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ। ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਮੈ ਛਾਪਿਆ ਕਿ ਸੋ ਰਬਾਬੀ ਰਾਗੀ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਅਗੇ ਸਬਦ ਕਰੇ ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਕੀ ਤਰਾਂ ਰੀਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰੇ। ਜਿਸਨੇ ਨਹੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਾ ਸੋ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਅਗੇ ਆਇਕੇ ਸਬਦ ਨਾ ਪੜੇ।

^੧ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਰਬਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦਿੱਤੂ ਰਾਗੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਬਣਿਆ। ਉਸਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਲਗੇ ਹੋ ਤਾਂ ਲੱਜਿਆ ਭੀ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਰਖਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦ ਚੜ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾ।

ਸੁਖ ਸਾਂਤ ਹੋਈ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਡੀ ਬੀਮਾਰੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਏਸ ਦੌਰੇ ਮੇਂ ਬਡੀ ਤਕਲੀਫ ਪਾਈ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰੀ। ਐਤਕੀਂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੜਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਕੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਚੇ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਹੱਥੀ ਛਾਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹੋਏ ਹੈਂ ਬੀਮਾਰੀ ਛਿੜੀ ਨੂੰ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਖੌਰੇ ਕੀ ਹੱਛੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਦੋ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਏ। ਸੁਖ ਸਾਂਤ ਹੋਈ

ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦੀਆ

ਦੌਰੇ ਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਲਗੇ ਮੇਂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਰਕਾਰੋਂ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਪੁੱਛਿਆ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ੨੯ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਗਿਆ। ਬੀਸ ਬਰਸ ਪਿਛੇ ਉਮਰ ਕੈਦੀ ਭੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਵੇ ਹਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਭੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰ ਲਵੇ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿਸੇ ਕੀ ਵੱਛੀ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਭੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪੁੱਛੀਏ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਬੈਕਿਆਂ ਦਾ ਉਰਦੂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਥੀਂ ਲਿਖਾ ਕੇ ਦਈਏ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਔਰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਰਾਇ ਲੈ ਲੈਣੀ। ਦੋ ਦਰਖਾਸ਼ਾਂ ਲਿਖਣੀਆਂ, ਇਕ ਲਾਹੌਰ ਇਕ ਕਲਕੱਤੇ। ਦੋਨੋਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਮਤਲਬ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਸੀ।

ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਮੁਲਕ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਵਿਛੋੜੇ ਕਾ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੀਸ ਬਰਸ ਹੋਏ ਹਨ ਬੇਗੁਨਾਹ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕੇ ਸਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬੇ-ਤਕਸੀਰ ਪਰਦੇਸ ਕੇ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਪਾਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਭਾਈ ਪਰ ਪੈਹਰਾ ਬਿਠਾਲਿਆ ਹੈ। ਬੜੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਕਹੀਂ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਰਿਹਾਈ ਦੇਕਰ ਸਾਡੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਵਾਬ ਜਰੂਰੀ ਬਖਸ਼ੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਜੀ ਬੋਲ ਕੇ ਸੁਣਾਈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦੋ ਲਵੇ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੇਂ ਲਿਖਕੇ ਸਿਮਲੇ ਭੇਜੀ। ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦੀਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੋੜਕੇ।

ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਦੀ ਉਕਸਾਹਟ

ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਬਡ ਤੀਰਥ ਗਈ ਸੀ ਕਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਕੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਅੰਨ ਕਈਆਂ ਕੋਲ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੇ ਦਾਣੇ

ਲੁੱਟ ਲਵੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਖਾਣੇ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਘਰਾਂ ਕੇ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਅਬਲ ਖਰਾਣਾ (ਜ਼ਿਲਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਦਾਣਾ ਛੇੜਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਹੋਵੇ ਤਿਵੇਂ ਦੇਖੀ ਜਾਏਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀਆਂ ਕਾ ਦਾਤਾ ਹੈ। ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹੇ ਠਾਕੁਰ। ਏਹ ਤਾ ਵਿਹੁ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਲੋਹ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਨਾ ਉੱਤਰੇ ਓਨਾ ਚਿਰ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦਸਵੰਧ ਕੇ ਦਾਣੇ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੰਡਵਾਲੇ ਦੇ ਸੁਨਾਰ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦਾਣੇ ਨਾ ਥੋ ਛਕਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰਾਤ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ। ਸਾਨੂੰ ਮਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦਾਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹੈ। ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਕੀ ਕਾਰ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਣ ਹੈ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦਾਣੇ ਪੈਣ ਵਾਲਾ। ਭੜੋਲੀ ਦੇਖੀ ਭਰੀ ਹੋਈ। ਉਸੀ ਕੇ ਬੀਚ ਸੇ ਛਕੀ ਗਏ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਤਾ ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਪਰਵਾਹ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ

ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਹੀਂ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜੋਤਸ਼ੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਰੋਖਾ ਦੇਖਕੇ ਕਿ ਸੱਠ ਬਰਸ ਕੀ ਉਮਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਕਰ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਹੈ ੮੦ ਬਰਸ ਕੀ। ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਕੋ ਕੁਝ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਐਵੇਂ ਰੋਖਾ ਦੇਖਕੇ ਦਿਲ ਰੱਖਣ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰ ਛੱਡਦੇ ਹੈ।

ਮੰਦਾ ਫਿੱਕਾ ਸਹਾਰਨਾ ਚਾਹੀਏ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੰਦਾ ਫਿੱਕਾ ਸਹਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਹਾਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਖਿਮਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ। ਸਾਡੇ ਬੰਨੀਂ ਦੇਖ ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਏਨਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਆਈਦਾ ਹੈ। ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਬੀ ਆਪੇ ਹੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਡੇ ਮੈਂ ਬਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਗੁੱਸਾ ਕੀਧੇ ਕੀਧੇ ਉੱਤੇ ਕਰੀਏ। ਏਹ ਰਾਮ ਚੰਦ ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਗੇ ਹੀ ਜਾਣ ਕੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਆਪੇ ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਇਕੇ ਸਾਡੇ ਲੈਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੰਤ ਹਨ। ਸਾਬਤ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਭ ਗੁਨਾਹੀ ਹੋਇ ਗਏ ਹੈ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ।

ਮਹਾਵੇ ਕਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ

ਮਹਾਵੇ ਕਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਕਤਰਾਏ ਹੋਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਦਰਵੱਜੇ ਪਰ ਆਇਕੇ ਮਨ ਆਈ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੇ ਲਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਆਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਹਾ ਕਿ ਅਗੇ ਹੋਇਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕੋ। ਬਾਣੀ ਬੋਲਣੋਂ ਨਾ ਹਟੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਲਾ ਪਾਓ। ਹੋਰ ਹੋਲਾ ਪੌਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਲੋ ਜਾਓ। ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਚਲੋ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਮਿਰਗਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੱਠ ਚਲਿਆ। ਓਸ ਦੀ ਮਿਸਲ ਦੇ ਭੀ ਅਕਾਲ ਖ਼ੈਰੋ ਆਇ ਗਏ ਮਗਰ ਹੀ।

ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਭੇਜੇ ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚੱਲੋ ਮੈਂ ਆਪ ਚਲੋਂਦਾ ਹਾਂ, ਮਨਾਇਕੇ ਲੈ ਆਏ। ਅੱਲਾ-ਅੱਲਾ ਭੀ ਨਾਲੇ ਕਹੇ। ਲੁਣ ਨਹੀਂ ਛਕਦੇ ਹੈ। ਸਿਰੋਂ ਨੰਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ।

ਕਛਹਿਰਾ ਭੀ ਲਾਹ ਦਿਤਾ। ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਪਾਠ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕੀਤੇ ਹੈਂ। ਬਿਚੋਂ ਹੀ ਮਸਤਾਨਾ ਸਤਾਉਂ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਸਿੰਘ ਉਸਕੇ ਕਹਿਣੇ ਪਰ ਚੱਲਣ ਲਗੇ। ਕੇਸਰ ਕੇਸਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਹੈਂ।

ਜਿਸਕਾ ਚੂਨਾ ਉਸੀ ਕਾ ਪੂਨਾ

ਚੁਗਾਵੇਂ ਵਾਲੇ ਖਸਾਲ ਸਿੰਘ ਕੀ ਬਾਹ ਦੁਖਦੀ ਸੀ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਯਾ ਕਿ ਜੀ ਮੈ ਪਾਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਵਾਰਾ ਮੇਰੀ ਬਾਹ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੇ ਰੁਪਯੇ ਭੀ ਦੇਣੇ ਸੇ। ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਏ ਤਾਂ ਨਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸੰਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਜ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਏ ਹੈਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਇਕ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਈਏ ਤਾਂ ਕੈਸਾ ਭੀ ਦੁੱਖ ਹੋਵੇ ਸੇ ਦੂਰ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰਾਤ ਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਮੈ ਅਵਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੈਹਨਾ ਹੈਂ ਜਿਸ ਕਾ ਚੂਨਾ ਉਸੀ ਕਾ ਪੂਨਾ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੇ ਰੁਪਯੇ ਸੇ, ਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੇ। ਏਸਦਾ ਕੀ ਸੀ ? ਜੇਕਰ ਆਪਨੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਆਇਕੇ ਲਿਆਇਕੇ ਭੋਗ ਪਾਵੇ ਤਾਂ ਫੈਦਾ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਰੁਪਯੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਖੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ। ਏਹ ਤਾਂ ਰੁਪਯਾ ਦਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰੁਪਯਾ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਪਾਠਾਂ ਕਾ ਕਰਜਾ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਸਿਰ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਚੁਗਾਵੇਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪਾਠ ਪੰਜ ਕਰਾਏ ਸੇ, ਅੱਸੀ ਰੁਪਏ ਆਇ ਗਏ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਭੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ? ਖੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਹੋਰ ਕੰਮ ਭੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਹੈ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਪੰਜੇ ਐਬ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਭੀ ਖਾਧਾ ਹੈ। ਬੇਸਵਾ ਭੀ ਰਾਮਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਖਸ਼ੇ ਹੁਣ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਇ ਦੇਵੇ ਤਨਖਾਹ ਕਾ। ਭੋਗ ਪੈਣੇ ਸਾਰ ਉਸਕੀ ਬਾਹ ਕੀ ਦਰਦ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਈ।

ਜਾਰੀਰਦਾਰ ਨੂੰ ਦਾਣੇ

ਲੱਧੜਾਂ ਵਾਲਾ ਸਰਦਾਰ ਆਇਆ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ। ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕੀ ਜਾਰੀਰ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਅੰਨ ਮੁੱਕ ਗਿਆ। ਜਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅੰਨ ਲੈਣ ਆਇਆ ਹੈ, ਦਸ ਮਣ ਦੇ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨੇ ਕਰਕੇ ਏਨਾਂ ਦੇ ਅੰਨ ਮੈ ਬਰਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਮੁਕ ਭੰਡਾਰ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਦ ਬਟਨਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਗੱਡੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਇਕ

੧ ਜੇਪੀ ਬਾਰਬਰਟਨ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪੁਲੀਸ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਠੱਕੀ ਮੈਂ ਦਾਣੇ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਕਹਿਆ ਕਿ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢੀ ਜਾਓ ਉੱਤੋਂ ਨਾ ਛੇੜੋ। ਹੇਠੋਂ ਕੱਢੀ ਗਏ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਬਰਤੇ।

ਮਾੜੀ ਗੱਲ

ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਏਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਲ ਨਹੀਂ ਦੀਆ ਮੰਗਿਆ ਤੇ, ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਖੁਹ ਤੇ ਖੜੇ ਜਲ ਨਾ ਦੇਣਾ। ਏਹ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੇਕਰ ਚਰਾਸੀ ਕਾ ਭੀ ਕੋਈ ਜਲ ਮੰਗੇ ਤਾਂ ਉਸਕੋ ਭੀ ਦਿਤਾ ਚਾਹੀਏ।

ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਮੱਥਾ

ਏਕ ਤਸੀਲਦਾਰ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਗਾਰਦ ਮੈਂ ਆਇਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਜੋ ਨਿਉਂਦੇ ਹੈਂ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਨਿਉਂਦੇ ਹੈਂ। ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਲੰਗਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਾਕਮ ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ। ਏਥੇ ਸਾਰੀ ਪਿਰਥੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੀ ਹੈ। ਏਥੇ ਜਾਹਿਰ ਕਲਾ ਹੈ, ਖੁਦਾ ਕਾ ਸਾਇਆ ਹੈ। ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਇਕ ਕੋ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਏਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਰੋਜ਼ ਖਾਤੇ ਹੈਂ। ਰਾਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਦੀਰਖਾ ਦੇ ਬੋਲ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਨੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮਾੜਾ ਬੋਲਿਆ ਕਰੇ। ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹਿਣਾ। ਮੈਂ ਕਹਿਆ ਏਉਂ ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਤੂੰਹੀਓਂ ਸਾਡੇ ਲੈ ਸਭ ਕੁਛ। ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਹੁਣ ਕੀ ਛੱਡਿਆ ਹੈ, ਕੰਧਾਂ ਹੀ ਖੜੀਆਂ ਹੈਂ ਖਾਲੀ। ਬਾਗਾਂ ਕੋ ਮਾਲੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇਤੇ ਕਰਨ ਬਹਾਰਾਂ। ਏਹ ਬਚਨ ਲਿਖਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਬੀਬੀ ਏਉਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੀਬੀ ਬਾਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣਾ। ਭਾਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਕਰਕੇ ਟੁੰਡ ਮੁੰਡ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਾਗ ਹੀ ਸੁੱਕ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਤੂੰ ਲੜਿਆ ਨਾ ਕਰ। ਤੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸੁਖ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਲ ਦੇਖ ਲੈ ਧੁਆਡੇ ਸਰੀਕੇ ਕਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਏਹ ਭੀ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ਪਾਣੀ ਪੁਲਾ ਹੇਠ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕੀ ਜਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚਲੀ ਜਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ।

ਛੱਡਣੇ ਨਹੀਂ

ਜਦੋਂ ਤਬੇਲੇ ਬਣਦੇ ਸੀ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੁੰਨੀ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕੁਝ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੈ ਸਿੰਘ, ਜੂੰ ਕੀ ਤਾਂ ਤੇਰ ਤੁਰਦੇ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਛੱਡਣੇ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਤੁਰਨ।

ਬਹਿਕਲ ਬੈਲ

ਏਕ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਬੈਲ ਲਿਆਇਆ। ਬਡਾ ਆਕਾਰ ਥਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਬਹਿਕਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਬੈਠ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉੱਠੇ ਨਾ, ਜੇ ਉਠਾਈਏ ਤਾਂ ਬੈਠ ਜਾਵੇ। ਆਟੇ ਕੀਆਂ ਪੇੜੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਫੇਰ ਵੀ ਨਾ ਉਠਿਆ ਤੇ ਨਾ ਖਾਧਾ। ਦੋ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਨਾ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿਓ ਇਸ ਦੇ ਨਮਿੱਤ। ਭੋਗ ਪਾਇਆ। ਛੇਵੇਂ ਦਿਨ ਬੈਲ ਮਰ ਗਿਆ।

ਕੱਤੇ ਬਦੀ ਤੋਂ ਹਮਨ

ਮੁਕਤਸਰੀਆਂ (ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ) ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਰੀਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਜੀ ਬਡ ਤੀਰਥ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਾਖੀ ਆਈ ਕਿ ਹਵਨ ਕਰਨਾ ਸਵਾ ਸੇਰ ਰੋਜ਼ ਕੱਤੇ ਵਦੀ ਏਕਮ ਥੀ ਲੈ ਕੇ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਏਕਮ ਤਾਈਂ। ਸੱਤੀ ਦਿਨੀਂ ਏਕ ਨਰਯੋਲ ਢਾਈ ਸੇਰ ਘਿਓ ਪਾਵੇ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਭੋਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏਹ ਹਮਨ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਸਾਖੀ ਮੈ ਕਹਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਰੋ ਅਸੀਂ ਕੀ ਆਖਦੇ ਹੈ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਰੁਗਾ ਹਵਨ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੱਤੇ ਬਦੀ ਏਕ ਕੇ ਪਾਠ ਤੋਰ ਦੀਆ।

ਕੱਤੇ ਬਦੀ ਏਕਮ ਥੀ ਲੈ ਕੇ ਜਿਉਂ ਲਗੇ ਹੈ ਹਮਨ ਕਰਨ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਏਕਮ ਤਕ ਹਮਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਦਿਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹਮਨ ਕਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਨਾਲ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹਮਨ ਕੀਤਾ। ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ, ਉਰ੍ਗੁਦੰਤੀ, ਛੋਟਾ, ਚਰਿਤ੍ਰ, ਚੰਪਈ, ਜਪੁ, ਜਾਪੁ, ਆਰਤੀ ਕੇ ਸਵੈਯੇ ਏਤਨੀ ਬਾਣੀ ਨਿਤ ਪੜਨੀ। ਲਿਖਾਰੀ ਕੇ ਕੰਠ ਸੀ। ਨਿਰਬਿਘਨ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਗਰੀਬਾਂ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦਾ ਘਰ

ਮਜਬੀਆਂ ਕਾ ਟੱਬਰ ਉੱਜੜਕੇ ਆਇਆ। ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਮੁਜਬੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਜ ਕਰੀ ਜੀ ਅੰਨ ਦੇ ਤਰਾਸ ਤੋਂ ਆਏ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰ ਪਰ ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵ ਛਕਦੇ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਘਰ ਗਰੀਬਾਂ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ

ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਮਜਬੀ ਬਹੁਤ ਤਕੜਾ ਸੀ। ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਰਪਟੀਏ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਗਤਕਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾਂਗ ਚਲਾਈ। ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੰਡੇ ਤੇ ਰੋਕ ਲਈ, ਡੰਡਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਡਾਂਗ ਸਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਜੀ। ਫੇਰ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਲਜਾਇਕੇ ਕੁੱਟਿਆ ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ। ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਕਰ ਛੱਡਿਆ। ਅਡੀ ਗੋਡਾ ਮਾਰਿਆ, ਮੁੱਕੇ ਮਾਰੇ। ਜਿਵੇਂ ਛੱਲੀਆਂ ਕਟੀਦੀਆਂ ਹੋਨ ਇਉਂ ਮਾਰ ਪੈਦੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਹੋਈ ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲਾ

ਕਰਕੇ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਸੱਦਕੇ ਪਛਿੱਆ ਤੁਸਾਂ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ? ਤੈਨੇ ਸਿੰਘ ਕੀ ਦਾੜੀ ਅਰ ਕੇਸ ਫੜਕੇ ਹੇਠਾਂ ਸੱਟਕੇ ਕੱਟਿਆ ਹੈ, ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਕਰੀ। ਜਾਹ ਚਲੇ ਜਾਓ ਜੇਕਰ ਦੰਗਾ ਫਸਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਥਾਉਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਣੇ ਕੇ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਕਿੱਧਰ ਜਾਈਏ। ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ ਮੈਂ ਭੁਲ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਜ਼ਰੂਰ ਗੁਨਾਹੀ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਉਸ ਤੇ ਬਖਸ਼ਾਇ ਲੈ। ਉਸ ਕੀਆਂ ਟਕੋਰਾਂ ਕਰੇ।

ਅੱਖਰ ਵਰ

ਏਕ ਦਿਨ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਖਡੌਣਾ ਸੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹਇਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾਂ ਪਾਓ ਮੂੰਹ ਵਿਚ। ਤਤਕਾਲ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਖਡੌਣਾ ਫੈਕ ਦੀਆ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਫੜਿਆ ਬਘੀਆਂ ਘੋੜੇ ਗੱਡੇ ਬੈਲ ਮਿੱਟੀ ਕੇ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅੱਖਰ ਲਿਖਿਆ ਕਰ। ਫੇਰ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਪੜ ਰਾਏ।

ਠੀਕ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਹੈ

ਕਿਸਨ ਸਿੰਘ ਅਮਲੀ ਤਿਸਨੂੰ ਬੀਸ ਰੁਪਯੇ ਕੀ ਲੋੜ ਹੋਈ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਲੈ ਲਵਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਰਾਜੇ ਹੋਏ ਥੇ। ਜਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਮਝਿਆ ਮਨ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਜਾਗਦੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸਾ ਲਿਆ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਬੀਸ ਰੁਪਯੇ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਏਸਨੂੰ ਬੀਸ ਰੁਪਯੇ ਦੇ ਦਿਓ। ਰੁਪਈਏ ਦੇਣ ਮੈਂ ਕੁਝ ਡੇਰ ਸੀ। ਕਿਸਨ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਬਾਰਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੱਛੀ ਹੈ ਖੇਤੀਆਂ ਸੁਕਦੀਆਂ ਹੈ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸੇ ਬਾਰਸ ਝੱਟ ਉੱਤਰ ਪਈ। ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਸੇ ਬਰਸਿਆ। ਜਾਂ ਕਿਸਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੱਸ ਕਹੀ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲ ਬਾਰਸ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਜਾਣਿਆ ਜੇ ਠੀਕ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਸੇ ਮਦਰਾ ਤੇ ਹੋਰ ਬਿਕਾਰ ਛੋਡ ਦੀਏ। ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਧਾਰਿਆ।

ਰੂਪੇ ਦੀ ਬਾਤ

ਏਕ ਸਿਪਾਹੀ ਰਾਮਸਰੋਂ ਜਾਇਕੇ ਰੂਪੇ ਪੁਟਣ ਲਗਾ। ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂ ਪੁੱਟੇ ਹੈਂ ਬਿਨਾ ਪੱਛੇ। ਤੁਰਕ ਬੋਲਿਆ ਮੈਂ ਜੁੱਤੀ ਕੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਲਵਾਰਾ। ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਜੁੱਤੀ ਕੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਹੈਂ। ਕਰੋਧ ਸੇ ਜਲਿਆ ਬਲਿਆ ਰਾਰਦ ਮੈਂ ਆਇ ਬੈਠਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੀ ਮਾਂ ਗੁਰਦੇਈ ਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਤੁਰਕ ਤੂੰ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਰਦ

੧ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਮਲੀ ਦਾ ਪਿਤਾ।

੨ ਪਿਆਜ਼।

ਮੈ ਬਠਾਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਇ ਗਏ ਏਤਨੇ ਮੈ। ਗੁਰਦੇਈ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਬੜਨ ਦੇਵੇ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਬੋਲਿਆ ਮੈਂ ਦੇ ਰੁਪੇ ਮੰਗੇ ਸੇ ਓਹ ਭੀ ਨਾ ਦੀਏ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਡਿਪਟੀ ਵਾਸਤੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਲਕੜੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਇਕ ਡੱਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਓ ਪਿੰਡ ਰਲਕੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੇ ਕੋਈ ਔਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਔਦਾ ਹੈ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਏਹ ਡਿਪਟੀ ਠੱਡੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਠੱਡੇ ਲਾਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ। ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕੀ ਰੰਗ ਖੁਲਦਾ ਹੈ, ਪਈਆਂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣੀਆਂ ਹੈਂ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਏਥੇ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਸੁਣੀ

ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਗਿਆ ਡਿਪਟੀ ਪਾਸ। ਡਿਪਟੀ ਪੁਛਨੇ ਲਗਾ ਏਸ ਪਿੰਡ ਕੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਭੀ ਕੁਛ ਕਰਦੇ ਹੈ? ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਏਨਾ ਕੇ ਵਡਾਰੂਆਂ ਕੀ ਜਗਾ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪੁੰਨ। ਨਾਲੇ ਅਰਜ਼ੀ ਪੌਣੇ ਸੇ ਭੀ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੋਹਦੇ ਹੈ ਸਿਆੜ ਅਗੇ ਨੂੰ ਬਧੋਂਦੇ ਔਦੇ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੜਨ ਨੂੰ ਔਦੇ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਠੱਡੇ ਲੁਆਇ ਲਵੇ। ਸਮਰਾਲੇ ਜਾਇਕੇ ਨੰਬਰ ਲੁਹਾਇ ਲਵੇ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟਵਾਰੀ ਨੰਬਰ ਲਾਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਦਕੇ ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਮਸਰ ਕਾ ਨੰਬਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਦੇ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਨੰਬਰ ਉਤਾਰ ਦੀਆ।

ਫੇਰ ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਕੇ ਆਖਣ ਲਗਾ ਜੀ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਟੈਹਲ ਦਸੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਮਸਰ ਕਾ ਕੰਮ ਸੀ ਸੇ ਤੁਸਾਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਰ ਰੁਮੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉੱਦਮ ਕਰੇ। ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ੨੧ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਔਣਾ ਜਿਵੇਂ ਹੋਉ ਤਿਵੇਂ ਦੇਖੀ ਜਾਉ।

ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਜਹੇ ਹੈ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਡੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬੜਨ ਲਗਾ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਦੇਖਕੇ ਲਜਾਇਕੇ ਲਖਾਇਕੇ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦੀਆ ਤੇ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਹੌਲਦਾਰ ਨੂੰ ਏਨਾ ਕਾ ਏਹ ਸੁਭਾਉ ਹੈ ਸੰਤਰੀ ਵਲ ਨਿਰਾਹ ਕਰਨੀ ਜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਿਧੜਕ ਅੰਦਰ ਬੜ ਜਾਵੇ ਹੈ। ਦਰਵੱਜਾ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਰੂਹ ਨਾਲ ਰੂਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਿਆਣ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਕੋ ਜਹੇ ਸਾਰੇ ਈ ਹੈ ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅੰਦਰ ਬੜਨੋਂ ਟਲਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਹੜਾ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਸੇ ਨਾ ਮੁੜ ਕੇ ਆਵੇ।

ਬਿਨਾ ਮਾਲਕੋਂ

ਏਕ ਤੀਮੀ ਰੰਡੀ ਸੀ। ਗੁਰ ਜੀ ਉਸਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਲੈ, ਤੀਮੀਆਂ ਕਾ ਬਰਾ ਹਾਲ ਹਵੇਗਾ। ਖਆਰ ਹੋਇਕੇ ਮਰਨਗੀਆਂ। ਬਿਨਾ ਮਾਲਕ ਬੀ ਤੀਮੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਓਸ ਸਿੰਘਣੀ ਨੇ ਕਹਾ ਹੋਰ ਰੰਡੀਆਂ ਅਨੰਦ ਭੜਾਇ ਲੈਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੀ ਭੜਾਇ ਲਮਾਰੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪਛਤਾਵਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਸੋਂ ਭੱਜੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਸਾਂਭੇਗਾ। ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਲਣਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀਆਂ ਖੜੀਆਂ, ਅਜੇਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਪਛਣੀ ਧੁਆਡੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਅਨੰਦ ਭੜਾਇ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚਿੱਟੇ ਸਿਰਾ ਵਾਲੀਆਂ ਕੇ ਭੀ ਖਸਮ ਕਰਾਇ ਦੇਣੇ ਹੈ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਆਵੇਗਾ। ਰੰਡੀ ਤੀਮੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਭਲੇ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਫੇਰ ਨਾ ਕਿਹੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੁਣ ਵੇਲਾ ਹੈ। ਸਿੰਘਣੀ ਨੇ ਕਹਾ ਓਸ ਵੇਲੇ ਕਰ ਲਮਾਰੀਆਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹ ਆਖੇ ਕਿ ਹੁਣ ਖੂਹ ਲਾਕੇ ਅਗਨੀ ਬੁਝਾਮਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸੀ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਧੁਆਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਚਨ ਯਾਦ ਹੈ। ਬਡਾ ਭੈਜਲ ਬੀਤੇਗਾ। ਬਚਨ ਹੋਯਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵੇਹ ਬਚਨ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਣਾ। ਏਹ ਨਾ ਆਖਣਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ। ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਆਖਦੇ ਤਾਂ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇ ਲੈਂਦੇ।

ਲੱਲੀਂ ਗਏ

ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਸੇ ਏਕ ਰਾਤ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਲੱਲੀਂ ਗਏ। ਮੁੜਕੇ ਕੁਰਕੀ ਆਏ ਤਾਂ ਏ ਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਸਾਡੇ ਭੀ ਅਨੰਦ ਭੜੋਣੇ ਆਪ ਦਰਸਨ ਦੇਣੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਿਨਾ ਛੁੱਟੀ ਬੀ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਆਇ ਸਕਦੇ ਹੈ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੂਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਆਏ

ਅਨੰਦ ਪੜਾ ਲਵੇ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਥੋਂ ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੇ ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਯਾਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਸੇ ਅਨੰਦ ਭੜਾਇ ਲਵੇ। ਚੋਰੀ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੋਮੇਂ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ।

ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਟੈਹਲਾ ਛੱਡਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕਈ ਚਿਰਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਆਇਆ ਈ ਰੁਲਦਾ ਫਿਰਦਾ, ਮੰਗਦਾ ਖਾਂਦਾ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਬਿਨਾ ਕਿਤੇ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੁਖ ਹੈ। ਜੇਹੜਾ ਪੁਰਸ਼ ਏਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਸੁਖ

ਨਹੀਂ ਹੋਊਗਾ। ਜੇਹੜਾ ਏਥੇ ਟੈਹਲਾ ਕਰਕੇ ਛਕੇਗਾ ਸੋ ਰਾਜੀ ਰਹੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਦਗੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਟੈਹਲਾ ਬੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪੂਜਾ ਦੱਬ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਰੇ ਵਾਰੀ ਜੋੜੀ ਉਤਰ ਜਾਏਗੀ।

ਮਿਰਤਕ ਕਉ ਜੀਵਾਲਨਹਾਰ

ਕੁਰਕੀ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋਇਆ, ਪਲੇਗ ਸੀ। ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦਾ। ਨਾਉਂ ਲਿਆ ਲੜਕੇ ਦਾ (ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਸੀ), ਜਲ ਕੀ ਕੋਲੀ ਮੰਗਵਾਇਕੇ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਕੇ ਦੇ ਦੀਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਏਹ ਲੜਕੇ ਕੋ ਦੇ ਦਿਓ, ਰਾਜੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜਾਇਕੇ ਜਲ ਮੂੰਹ ਲਾਇਆ, ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ ਲਏ। ਸੱਭੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਉਸਤਤ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਇਕ ਘੜੀ ਮਗਰੋਂ ਦਹੀਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਛਕਾਇ ਦੀਆ। ਮਰ ਜਾਣੇ ਮੈਂ ਕੁਛ ਬਾਕੀ ਨਾ ਬੀ। ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਏਹੋ ਕਹੇ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਮਿਰਤਕ ਕਉ ਜੀਵਾਲਨਹਾਰ॥ ਭੂਖੇ ਕਉ ਦੇਵਤ ਅਧਾਰ॥

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ

ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੈ ਲੰਗਰ ਬਰਤਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਦੇਗ ਹੋਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਾਰੀ ਪਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬੀ ਅਠਾ ਪਹਿਰਾ ਮੇਂ ਕੋਈ ਆਵੇ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਦਾ ਜੋ ਆਇ ਜਾਏ। ਦਰਵੇਜ਼ੇ ਮੈ ਹੱਟੀ ਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਬਰਤਾਮਦਾ ਹੈ ਕਿਤਨਾ ਛਕੇ। ਚਾਰ ਬਰਨ ਔਂਦੇ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਆਵੇ ਉਸਨੂੰ ਜੈਸੇ ਮਿੱਠੇ ਕੀ ਲੈਕ ਹੋਵੇ ਓਹੀ ਪਾਵਣਾ ਘਿਓ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਬੁਰਾ ਖੰਡ ਸ਼ਕਰ ਸਰਦਾਈਆ ਖੰਡਾ ਕੀਆ ਆਏ ਨੂੰ। ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਚੋਪੜਿਆ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਏ ਗਏ ਕੋ ਭੀ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਸੀਤਾ ਸਿਤਾਇਆ ਬਸਤਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੋੜਾ ਭੀ ਨੰਗੇ ਕੋ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਮੇਂ ਸੋ ਫਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਏਥੇ ਇਕ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਏਸ ਘਰ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦੀ ਕਰੇ ਓਸਦੇ ਵਾਸਤੇ ਘਾਟਾ ਹੈ। ਏਕੁ ਤੋਂ ਨਿਮਕ ਖਾਣਾ ਦੁਆ ਸਿੰਘ ਸਦਾਉਣਾ ਤੀਆ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗੀਣਾ। ਜੋ ਕੋਈ ਏਸ ਘਰ ਕਾ ਸੂਈ ਕਾ ਭੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੋ ਕੋਈ ਏਥੋਂ ਕਾ ਛੰਨਾ ਚੁਰਾਉ ਓਸਕੋ ਮਿੱਟੀ ਕਾ ਨੂਠਾ ਭੀ ਨਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਜੋ ਬਸਤਰ ਚੁਰਾਵੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਬਸਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਬ ਆਵੇਗਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ। ਜੋ ਕੋਈ ਜੋੜਾ ਚੁਰਾਵੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜੋੜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਿਸੀ ਕੀ ਡਿੱਗੀ ਪਈ ਚੀਜ਼ ਲਭੇ ਤਾਂ ਓਸਨੂੰ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਦੇ ਦੇਵੇ।

ਪੂਜਾ ਦਾ ਪੈਸਾ

ਮਾਲਵੇ ਸੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਸਭੀ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਬਣ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਪੂਜਾ ਕਾ ਪੈਸਾ ਆਪ ਰੱਖਣੇ ਲਗੇ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਟੋਲਾ ਬੰਨ ਲੀਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇ ਓਨਾ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰੇਗਾ ਸੇ ਕਿਸੇ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਿਅਰਥ ਜਾਉਰੀ ਜੇ ਏਨਾ ਕੋਲੋਂ ਪਾਠ ਕਰਵਾਵੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਏਨਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੂਜਾ ਖਾਣੀ ਰੁਜਗਾਰ ਸਮਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਜਦ ਆਪ ਆਵੇ ਤਾਂ ਦਿਓ ਜਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਾ ਸਿੰਘ ਆਵੇ ਓਸ ਕੇ ਦੇਣੀਂ। ਮਸੰਦਾ ਵਾਂਗੂੰ ਪੂਜਾ ਲੈ ਕੇ ਖਾਣ ਲਗ ਪਏ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਲੈ ਜਾਣੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਾ ਰੁਪਯਾ ਉਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਲਿਖਕੇ ਦੇਈਏ।

ਨਿੱਤ ਕਰਮ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਪੁ, ਜਾਪੁ ਕਾ ਪਾਠ ਸੰਚੀ ਉਤੋਂ ਕਰਨਾ। ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਕਾ ਭੀ ਕਰਨਾ। ਸਵੇਰੇ ਦੋ ਬਜੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹੈ ਰੋਜ਼ ਨੇਮ ਨਾਲ। ਧਰਮ ਰੀਤੀ ਸਾਰੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਹੈ। ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਨਾਮ ਕੀ ਧੁਨ ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਰੀ ਜੱਸ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪੈਹਰ ਭਾਈ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਰਾਤ ਕੇ ਫੇਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਹੱਲੇ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜਦੇ ਹੈ। ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਸੇ ਫਿਰ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ (ਏਸ ਨੂੰ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਬੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ) ਮਸਤਾਨਾ ਹੋਇਕੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਲਾਮਦਾ ਹੈ।

ਅਕੋਤਰ ਸੇ ਪਾਠ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਲੋਕੇ ਨੇ ਪੰਜ ਸੈ ਰੁਪਯਾ ਦੀਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅਕੋਤ੍ਰ ਸੇ ਪਾਠ ਹੋਵੇ ਸਾਧਾਰਨ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਭੋਗ ਪਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਚੰਗੀ ਰੀਤੀ

ਕ੍ਰਮ ਮੈ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦਰਜੀ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਇਸਕੀ ਲੜਕੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਨੰਦ ਦੀ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਫੇਰੇ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਾ ਕਹੇ ਕਿ ਬੇਦ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਲਮਾਰਾ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਿਆ। ਹਮਨ ਹੋਇਆ ਅਨੰਦ ਪੜਿਆ। ਮਹਾਜਨ ਲੋਕ ਸਭ ਦੇਖਨ ਕੇ ਆਏ ਕੇ ਨਵੀਂ ਰੀਤੀ ਹੈ। ਦੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਰੀਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਹੇ ਕੋਹੜੀ ਗਲ ਘੱਟ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਏਹ ਬੇਦ ਨਾਲੋਂ ਸੇ ਗੁਣਾ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਭਜਨ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕੜਛਾ

ਏਕ ਸਿੰਘਣੀ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਕੋਈ ਖੰਡ ਦੁੱਧ ਘਿਓ ਖਾਏ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕੜਛਾ ਬਰਤਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹੋ, ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਸੋਰੀਆਂ।

ਚੁੜੇਲ ਗਈ

ਏਕ ਸਿੰਘਣੀ ਚੀਕਾ ਮਾਰਨ ਲਗੀ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਮੈਂ ਚੁੜੇਲ ਹਾਂ। ਭੋਲੀ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਰ ਚਪੇੜਾ ਮੂੰਹ ਉਤੇ। ਜਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਚੱਲੀ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੇ। ਤੀਨ ਲਕੀਰਾਂ ਨੱਕ ਨਾਲ ਕੱਢਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਹੁਣ ਮੈਂ ਏਸਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਔਦੀ ਹਾਂ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਉਸ ਸਿੰਘਣੀ ਕੋਂ ਹੋਸ ਆਈ। ਰਾਜੀ ਹੋਇਕੇ ਗਈ।

ਤੁਰਕ ਦੀ ਕਰੜਤ

ਏਕ ਭੋਲੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾ ਭਜਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਕਤ ਕਾ। ਸਿੰਘ ਸਜਿਆ ਨਾਮ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਗਊ ਲਈ। ਇਕ ਸੇਰ ਦੁਧ ਦੇਂਦੀ ਰਹੀ। ਜਾਂ ਦੁਧ ਹਟ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਇਕ ਰੁਪਈਏ ਤੋਂ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਬੇਟ ਮੈਂ ਲਸਾਇਕੇ ਬੁਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਖਬਰ ਲਗੀ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਅੰਦਰ ਬੜਕੇ ਕੁੰਡਾ ਅੜਾਇ ਲੀਆ ਸਿੰਘ ਚੁਲਾ ਪੁੱਟਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਟਿਆਂ ਉਤੇ ਸੋਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੁਡਾਂ ਮਾਰੇ ਜਾਂ ਏਕ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਬੜਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਸਲੋਤਰ ਮਾਰਿਆ। ਦੂਏ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਕੀ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਡਾਂਗ ਮਾਰੀ। ਤੁਰਕ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿਤੀ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਛੱਡ ਦੀਆ ਅਰ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੂੰ ਚਲਾ ਜਾਹ। ਤੇਰਾ ਸਾਡਾ ਕੀ ਸਾਕ ਹੈ। ਏਨਾਂ ਰਾਉਆਂ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਸਿੰਘ ਉੱਡੇ ਹਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਦੇਸ਼ ਗਏ ਹੈ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਨਿਕਾਲ ਦੀਆ। ਤੀਸ ਪੈਤੀਸ ਬਰਸ ਕਾ ਸਿੰਘ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅੰਤ ਕੋ ਤੁਰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰੀ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰਕਾਂ ਕਾ ਵਿਸਾਹ ਨਾ ਕਰੀਏ।

ਹੌਲਦਾਰ ਕੀ ਬਦਲੀ

ਏਕ ਹੌਲਦਾਰ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਕਾ ਬਡਾ ਹਰਜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਏਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਕੋਹੜੀ ਕੀ ਬਦਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨਵਾਂ ਹੌਲਦਾਰ ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਹੌਲਦਾਰ ਖਾਣੇ ਕੇ ਸਬੱਬ ਸੇ ਬੋਲਦਾ ਨਾ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਫਾਲਤੂ ਰਹਿਣੇ ਲਗੇ।

੧ ਪਿੰਡ ਡਾਪਰ ਗਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਮਤਾਬ ਕੌਰ।

ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾ ਦੀਵਾਲੀ ਬਾਅਦ

(੧੯੫੭ ਬਿ., ੧੯੬੦ ਈ.)

ਬੋਝੀ ਸਿਹੀ ਖੁਲ੍ਹ

੧੯੫੭ ਮੇਂ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਗਤ ਕੇ ਤਾਰਨੇ ਕੇ ਬਾਸਤੇ। ਦੀਵਾਲੀ ਕੇ ਬਾਅਦ ਚੱਲੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਸੇਵਾ ਕਰੀ। ਦੀਵਾਨ ਲਗੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁਮ ਹੁਮਾਇਕੇ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਆਵੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਘਰ ਘਰ ਚਰਨ ਪਵਾਏ।

ਮੁੱਕਰੇ ਦਾ ਇਲਾਜ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਲੈਣੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅਰਜੀ ਪਾਈ। ਦੇਣੇ ਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰੇ ਜਾਇਕੇ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਚੁਗਾਵੇ ਦਾ ਸੀ। ਅਰਜੀ ਖਾਰਜ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਥੋਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਸੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਾਲਾ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਉਸੇ ਕਚਹਿਰੀ ਮੇਂ ਜਾਇਕੇ ਕਹੁ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਰੁਪਯੇ ਏਸਦੇ ਦੇਣੇ ਹੈਂ। ਝੂਠ ਬੋਲਣੇ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਜਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਲੈਣਾ ਲੈਕੇ ਨਾ ਦੇਣਾ ਚੋਰੀ ਧਾੜੇ ਸੇ ਭੀ ਬਡਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਸਨੇ ਕਚਹਿਰੀ ਮੈਂ ਜਾਕੇ ਓਸੇ ਤਰਾਂ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਏਸ ਤਰਾਂ ਹੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈਂ ? ਉਸ ਨੇ ਕਹਾ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੰਨ ਏਸ ਕਾ ਗੁਰੂ ਹੈ

ਮਾਸਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ

ਅਗੇ ਮੀਰਾਂ ਕੋਟ ਗਏ। ਮੀਰਾਂ ਕੋਟ ਦਾ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸੀ ਉਸਦੇ ਘਰ ਰਾਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੀਰਾਂਕੋਟੀਏ ਨਾਮ ਬੋਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਨਾਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਮਾਸਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਾਮ ਸੁਣੀਏ। ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦੀਆ ਲੋਕਾਂ ਨੇ।

ਕੇਸਰ ਦੇ ਸਿੱਖ

ਲੋਪੋਕਿਆਂ ਮੈਂ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਮਹਾਵੀਏ ਪਰ ਸਰਧਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਰਾ ਰਾਰਾ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਕੇ ਪੁੱਤ ਕੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਉਸਦੀ

ਸਰਧਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰ ਸੀ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਭਜਨ ਜੇ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਘਾਟਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਹ ਰਾਹ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੀ ਵਾਧਾ ਹੈ? ਕਈ ਮੋੜ ਘੇੜ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਅਸੀਂ ਭੀ ਏਹੀ ਕਰਾਂਗੇ।

ਤਾਬਾ ਸਿੰਘ ਮਹਾਵੇ ਲੈ ਗਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ। ਨਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਆਪ ਆਇਆ ਨਾ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ, ਨਾ ਰਾਗਿਆਂ ਕੀ ਕੀਤੀ। ਓਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਏਹੀ ਰਹੀ ਕਿ ਕੇਸਰ ਥੀ ਬਿਨਾ ਪੂਜਾ ਕਿਸੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਬਿੜਕਨ

ਲੋਪੋਕਿਆ ਤੋਂ ਚੋਲੇ ਕੀ ਗਏ। ਓਥੋਂ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੱਕੇਵਾਲੀਏ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ, ਨਾਰਲੀ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਸੀ ਉਸਨੇ ਜਬਾਬ ਦੇ ਭੇਜਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਚੋਲੇਕਿਆ ਵਾਲੇ ਕੋ ਭੇਜਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਵੇ ਮੈ ਆ ਗਏ। ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਿੰਘ ਕੇਸਰ ਕੇਸਰ ਕਰਦੇ ਫਿਰਨ। ਓਸੇ ਵਕਤ ਦੀਵਾਨ ਸੈ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੀਏ। ਭਜਨ ਬਹੁਤ ਕੁਸੰਗੀਆਂ ਨੇ ਲਏ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਭੀ ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਮਹਾਵੇ ਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿਆ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਚੱਲਾਂਗੇ, ਨਾਰਲੀ ਗਏ।

ਮੇਲਾ ਨਾਰਲੀ ਦਾ

ਨਾਰਨੀ ਵਾਲੇ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਖ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਬੀਮਾਰ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਅਗੇ ਸੇ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਇਕੇ ਦਸ ਰੁਪਈਏ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਅਗੇ ਧਰਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੁਸੀਂ ਆਇ ਗਏ ਹੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ ਸਭ ਕੁਛ ਠੀਕ ਹੋਇ ਜਾਏਗਾ। ਖਰਾਸ ਜੋੜ ਦੀਆ ਖੰਡ ਮੁਲ ਲੈ ਲਈ। ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਬੀਮਾਰ ਸੀ ਫਿਰਨ ਤੁਰਨ ਲਗਾ। ਕਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਤਾਕਤ ਹੋਇ ਆਈ ਹੈ। ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਲਗੀ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਸੈ ਰੁਪਯਾ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਹਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਭੁਲ ਹੈ ਗਈ ਹੈ ਜੇ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾ ਅਵਾਣ। ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਮਾੜੀ ਸੀ। ਬਡੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਆਪ ਜੀ ਦਰਸਨ ਦਿਤਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੇ-ਬਖਸ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਬੇਮੁਖੀ ਹੋਣ ਸੀ। ਆਪਕਾ ਹੀ ਧਨ ਦੀਆ ਹੁਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਧੰਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਬੀਮਾਰੀ ਭੀ ਹਟ ਗਈ ਹੈ। ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵਲਟੋਹੇ ਗਏ।

੧ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾ ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ।

੨ ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਸੇ ਰੁਪਏ ਭੇਟਾ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਦੌਰਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਉਣ। ਇਹ ਸਿੰਘ ਆਪ ਵੀ ਰੰਗੁਨ ਜਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਬੇਅਦਾਲਤੀਆਂ

ਵਲਟੋਹੇ ਮੇਂ ਬਾਬਾ ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਇਕ ਸੇਟੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕ ਉਗਲ ਪੱਤਰੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਛਵੀ ਵਰਗੀ। ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਗੱਡਾਸੀ ਰੱਖਣ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੂੰ ਨਾ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਜੇ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਉਸ ਸਿੰਘ ਕੋ ਬਾਨੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਮਾਨਤ ਦੇਕੇ ਛੁਡਾਇਆ। ਛਵੀ ਖੋਹ ਲਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਲੇ ਆਏ। ਮਰਾਹੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ ਪੱਚੀ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੁਣਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਬੇ-ਅਦਾਲਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਏਨਾ ਕੀਆਂ ਜੜਾ ਪੁੱਟੇਗਾ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਭੋਜਿਆ ਹਰੀ ਕੋ ਪੱਤਣੇ

ਫੇਰ ਪਿੰਡ ਮਰ੍ਹਾਣੇ ਗਏ। ਭਾਈ ਅਤਬੰਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ।

ਦਰਿਆ ਲੰਘੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਬੇੜੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਵਿਚ ਛੇ ਘੋੜੀਆਂ, ਇਕ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਡਾ ਤੇ ਦੋ ਘੋੜੇ, ਇਕ ਵਿਚ ਸਾਧ ਸੰਗਤ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਘੋੜੀਆਂ ਸਨ ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਨ। ਦਰਿਆ ਲੰਘਕੇ ਪਾਰ ਲੰਹਕੀਂ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੱਡਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਆਏ ਹੈਂ। ਸੁਖ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਡਾ ਆਇ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਲਾਣਾ

ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ, ਰਾਦੜੀ ਵਾਲੇ ਗਏ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਬਿਮਾਰ ਸੀ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਹੇ ਕਿ ਬਿਨਾ ਖਬਰ ਥੀ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੰਗਣਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਏਸਦੀ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸੋ ਕਰੋ। ਨਾ ਸਰਦਾਈ ਦਿਤੀ ਨਾ ਨਿਹਾਰੀ ਦਿਤੀ ਨਾ ਲੰਗਰ ਚੋਪੜਨੇ ਕੋ ਘਿਓ ਦੀਆ।

ਰਾਦੜੀ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਮਸ਼ੁਰਵਾਲ ਫਿਰ ਦੋ ਦਿਨ ਰੋਡੀ ਫਿਰ ਭਾਣੇ, ਫੀਰੋਜਪੁਰ ਦੇ ਦਿਨ। ਝੋਕ ਇਕ ਦਿਨ ਝਾੜੀਵਾਲੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤਸਰ। ਮਹੰਤ ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਾਫ ਦਿਤਾ ਚਲੇ ਏਥੇ ਕੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਏਥੇ ਕਾ ਪੈਦੇ ਹਨ। ਏਥੇ ਅਟਕੇ ਨਹੀਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਵਾਲੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਤੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਕਿ ਗਊਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਰਾਮ ਚੌਣੇ ਵਾਲੀਆਂ। ਅਗੇ ਬਾੜਿਆ ਵਾਲੀ ਤੇ ਫਿਰ ਸੋਥੇ। ਏਥੇ ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੀਮਾਰ ਹੋਏ। ਰੁਪਾਣੇ ਆਏ। ਰੁਪਾਣੇ ਆਕੇ ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ।

ਸਭ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਛਕਦਾ ਛਕਾਉਂਦਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਦੁਧ ਛਕਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਪਾਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਰਜਾਈਆਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈ ਗਏ। ਪ੍ਰਾਣ ਜੁਦਾ ਹੋਏ। ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਲੈਜਾਇਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜਿਆ ਅਰਾਦਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦਾ ਜੈਕਾਰਾ ਗਜਾਇਆ। ਰੁਪਾਣੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤਸਰ ਆਏ

੧ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ ਧੁਲ ਸਿੰਘ।

ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਮਾਘੀ

(ਜਨਵਰੀ ੧੯੦੧ ਈ.)

ਮੁਕਤਸਰ ਮਾਘੀ ਕੀਤੀ, ੧੮੦ ਭੋਗ ਪਾਏ। ਅਗੇ ਫੁਲੇਵਾਲੇ ਗਏ। ਫੁਲੇਵਾਲੇ ਸੇ ਰਾਦੋਡੋਬ (ਗੁਰੂਸਰ) ਗਏ। ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ ਕੇ ਕੋਠੇ ਉਤੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ। ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਮਲਕਾਣਾ ਧਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਏਕ ਰੁਪਯਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇ ਤੂੰ ਭਜਨ ਲੈ ਲਵੇ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਰੁਪਈਆ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਭੀ ਕਹਾ ਕਿ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ, ਭਜਨ ਨਾ ਲਿਆ। ਰੁਪਈਆ ਉਠਾਇਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਦੋ ਦਿਨ ਗੁਰੂਸਰ ਰਹੇ। ਏਥੋਂ ਜੰਡਵਾਲੇ ਫੇਰ ਫੱਕਰਸਰ, ਫੱਕਰਸਰ ਤੋਂ ਖਾਨੇਵਾਲਾ ਨੂੰ ਗਏ।

ਜੰਗੀ ਭਜਨ

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਸੇਖੀ, ਉਥੇ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੰਜੇ ਪਰ ਬੈਠੇ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੀ ਆਇਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮੰਜੇ ਪਰ ਬੈਠ ਪਰ ਪੀੜੀ ਪਰ ਬੈਠਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋਹੜਾ ਜੰਗੀ ਭਜਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਘਰੋਂ ਬੈਰ ਪਿਆ ਸੀ ਸੇ ਮੈਂ ਬਰਤਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਕੋਲੋਂ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਤੂੰ ਏਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਵਾਸ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੇਰੀ ਚਿੱਠੀ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਗਈ। ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਓਹ ਚਿੱਠੀ ਅਤਰੀ ਨੇ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਮੈਥੋਂ ਸੇ ਰੁਪਈਆ ਮੰਗਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੁੜ ਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਦੀ ਮਿਸਲਦਿਆਂ ਨੇ ਮੇਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਨਾਂ ਭੀ ਗੁੜ ਦਾ ਕੜਾਹ ਕੀਤਾ। ਡੇਰੇ ਦਿਆਂ ਨੇ ਨਾ ਛਕਿਆ।

ਗੁਰੂ ਇੱਕੋ

ਬੁੱਟਰਾਂ ਮੈਂ ਦੇ ਪੜਾਉ ਕੀਤੇ। ਉਥੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੀ ਓਥੇ ਸੇ। ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਇੱਕ ਬੈਲ ਦੀਆ। ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਦੂਆ ਬੈਲ ਭੀ ਦੀਆ। ਫੇਰ ਕਹਿਆ ਜੀ ਕੁੜੀ ਬੀਮਾਰ ਬੀ, ਮੈਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸੁੱਖਿਆ ਸੀ ਸੇ ਕਰਵਾਇ ਦੇਵੇ ਤੇ ਗੱਡਾ ਭੀ ਸਾਭੇ। ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਏਹ ਮੈਂਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਂਭੋ। ਜੇ ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਹੈਂ ਤਾਂ ਏਹ ਸਾਂਭਣ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਇਕ ਹੈ ਦੋ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜੇੜਾ ਮੇਰਾਬਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ ਸੋ ਸਾਂਭੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਦੱਧ ਪੀ। ਜੇ ਦੇਣੀਂ ਹੋਊ ਤਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਆਵੀਂ। ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ। ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਕਾ ਭੰਗ ਪੈਣ ਕੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ 'ਮਰ ਗਿਆ-ਮਰ ਗਿਆ' ਕਹਿਕੇ ਅਕੱਠਾ ਹੋਇਕੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਕੇ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਏਸ ਨੂੰ ਹਲਾਓ। ਜਾਂ ਹਲਾਇਆ ਤਾਂ ਮਰ ਗਿਆ ਮਰ ਗਿਆ ਕਰੋ ਤੇ ਅਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏ। ਪਿਆ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਰ ਪਏ। ਮਗਰੋਂ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸਰਾਫ ਦੇਵੇ, ਬਾਧਾ ਘਾਟਾ ਬੋਲੇ।

ਕੁੜੀ ਸਾਡੀ ਰਹੀ

ਕੋਠੇ (ਗੁਰੂ ਕਾ) ਮੇਂ ਆਏ। ਦੀਵਾਨ ਕੇ ਵਕਤ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਗੁੰਊ ਤੇ ਇਕ ਲੜਕੀ ਚਾੜ੍ਹੀ। ਜਾਂ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਂਦੀ। ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਚੁਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਕ ਸੈਨ ਦੁਖੀ ਹੋਏ।

ਖੇਮੋਆਣੇ ਮੈਂ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੜਕੀ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਂਦੇ ਹੈਂ। ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੁੜੀ ਸਾਡੀ ਰਹੀ ਹੁਣ ਲੈ ਜਾਹ।

ਅਤਰੀ ਦੀ ਵਾਰਤਾ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਖਾਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਾ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ 'ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਘੀ ਤੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਖਾਨੇ ਦਰਸਨ ਦੇਣਾ')। ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਿਆ ਜੀ ਰਾਜੇ ਕਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਦੂਏ ਅਲਾਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰ ਚੱਲਾਰੋ। ਜਾਂ ਰਾਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਜਾਇ ਰਹੇ। ਥੋੜਾ ਚਿਰ ਬੈਠਕੇ ਫੇਰ ਬਾਹਰ ਆਏ ਜਿੱਥੇ ਡੇਰਾ ਸੀ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਦਾ ਆਇ ਮੰਜੇ ਪਰ ਬੈਠ ਰਹੇ। ਅਤਰੀ ਨਾ ਉੱਤਰੀ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚੋਂ। ਘੰਟਾ ਭਰ ਬਹਿ ਰਹੇ। ਜੇੜਾ ਸਿੰਘ ਸੱਦਣ ਜਾਏ ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਆਇ ਖੜਾ ਹੋਵੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਆਂਦੀ ਤਾਂ ਚੱਲੇ ਉੱਤੇ ਚੱਲੀਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਤੇ ਰਾਏ ਤਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਨ ਆਏ ਹੈਂ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਤੇਰਾ ਸਾਡਾ ਕੀ ਮੇਲ ਹੈ। ਮੇਹਣੇ ਮਾਰਨੇ ਲਗੀ ਮੇਰਾ ਕੀ ਬਣਾਇਆ ਜੇ। ਤੁਸਾਂ ਅਰਦਾਸ ਲਿਖੀ ਮੁਕਤਸਰ ਕਿ ਏਸਨੇ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਉਲਾਭੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕੇ ਕਰੇ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਜੇਕਰ ਮੇਰੇ ਡੇਰੇ ਆਏ ਹੋ ਤਾਂ ਰਹੋ ਏਥੇ ਹੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚਾਰ ਦਿਨ ਤਾਂ ਰੱਖ, ਫੇਰ ਸਰਕਾਰੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਲੈ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਸੇ ਰੁਖਸਦ ਲੈ ਆਵਾਂਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਢਾਡੀ ਕੀ ਵਾਰ ਸੁਣੀ। ਦੂਏ ਪਾਸੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ

ਤਾਂ ਅਤਰੀ ਨਾ ਗਈ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਕਾ ਅਰਦਾਸਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚੱਲੇ ਅਤਰੀ ਕੇ ਚੱਲੀਏ। ਜਾਂ ਗਏ ਡੇਰੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਤਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਨੀਰਾ ਚਾਹੀਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਆਓ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਿਆ ਜੀ ਆਈ ਨੇ ਪਹਿਰਾ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚੱਲੇ ਅਸੀਂ ਚੱਲਦੇ ਹਾਂ। ਅਤਰੀ ਆਪ ਆਈ ਹੋਥ ਵਿਚ ਲਾਠੀ ਲੈਕੇ। ਆਇਕੇ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲਾਠੀ ਉਲਾਰੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਾਠੀ ਫੜ ਲਈ। ਰੁੱਸੇ ਹੋਇ ਹੋਇਕੇ ਬੋਲੀ ਮਸੰਦ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਅੱਧੇ ਅੱਧੇ ਨਾਉਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸੱਦੇ ਫਲਾਣਾ ਮਸੰਦ ਫਲਾਣਾ ਮਸੰਦ। ਹੋਰ ਜੋ ਮੂੰਹ ਮੈਂ ਆਈ ਸੋ ਕਹੀ ਗਈ। ਕਹਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਨੀਰਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਸਾਡਾ ਛਕਿਆ ਕਿਸ ਕੰਮ ਹੈ ਜੋ ਘੋੜੇ ਭੁੱਖੇ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਾਓ ਕਾਠੀਆਂ। ਅਸਵਾਰ ਹੋਇਕੇ ਝਟਾ ਝਟ ਹੱਲੇ ਨਾਲ ਚੱਲੇ।

ਆਪ ਪਰਮੇਸਰ ਆਏ ਹੈਂ

ਮੰਡੀ ਆਇ ਗਏ (ਹਲਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਵੀ ਏਸਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਏਥੇ ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਦਰਜੀ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਏਸਨੇ ਸਾਰੀ ਜਮੀਨ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ) ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਡੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕੀਤੀ। ਸਿੰਘ ਕਹੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਸਾਡੇ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਆਪ ਸਾਡੇ ਆਏ ਹੈਂ। ਸਿੰਘ ਬੀਮਾਰ ਸੀ ਉਸੀ ਵਕਤ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ ਫਿਰੇ ਮਾਨੋਂ ਬੀਮਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਲੋਕ ਭੀ ਹੈਰਾਨ ਰਹੇ ਦੇਖਕੇ ਸਿੰਘ ਕੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਭੀ ਏਥੇ (ਮਈਸਰਖਾਨਾ) ਦੀ ਲੰਘੇ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰਾਫ ਦੇ ਗਏ ਸੀ। ਖਾਨੇ ਜੱਟ ਪਿੰਡ ਬੱਧਾ। ਕੁੰਡ ਮੈਂ ਜਲ ਪਾਇਕੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੁਛਿਆ ਜਲ ਹੈ? ਮੁਕਰ ਗਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਾਫ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਓਏ ਖਾਨਿਆਂ ਪਾਣੀਓਂ ਪਤਲਿਆ।

ਖਾਨੇ ਸੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਆਏ। ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਆਇਕੇ ਜੀ ਅਸੀਂ ਐਉਂ ਡਰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਅਗੇ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੇ ਵਕਤ ਭੀ ਸਰਾਫਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ, ਕਿਧਰੇ ਹੁਣ ਵੀ ਨਾ ਸਰਾਫਿਆ ਜਾਏ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਸਕਦੇ, ਓਥੇ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਿੰਡ ਦਿਆਂ ਪਰ ਰਾਜੀ ਹੈਂ ਨਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈਂ।

ਅਤਰੀ ਫੇਰ ਆਈ

ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਰਾਤ ਰਹਿ ਕੇ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਕੇ ਮੰਡੀ ਮੈਂ ਗਏ ਤਾਂ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਆਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਚੱਲਕੇ ਮਿਲਨ ਗਏ ਸੀ, ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਐਸੀ ਕਰੀ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ। ਮੱਸਾ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ

੧ ਪਿੰਡ ਬਾਜਾ ਰਿਆਸਤ ਫਰੀਦਕੋਟ।

ਕਹਿਕੇ ਅਰਜੀ ਪਵਾਈ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਰ ਕਰੜੇ ਕਰੜੇ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਭੀ ਬੋਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਨੇ ਕੀਤਾ ਬੋਲਣਾ। ਕਹਾ ਕਿ ਏਹ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ ਹੈ ਬੋਲਣਾ, ਬਾਧੇ ਬੋਲਦੀ ਹੈ।

ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਗਿੱਲੀ ਗਏ। ਉਹ ਸਿੰਘ ਲੈਕੇ ਆਈ ਖਾਨੋਵਾਲੀ। ਕਹੇ ਹੁਣ ਫੇਰ ਚੱਲੋ ਬਚਨ ਹੋਯਾ ਉਥੇ ਤਾਂ ਤੈਥੋਂ ਨਾ ਸਰੀ, ਉਦੋਂ ਰੱਖਦੀ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਕੇ ਰਾਜ ਮੈ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਮਿਲਨ ਨੂੰ ਗਏ, ਤੂੰ ਚੰਗੀ ਮਿਲੀ ਸਾਨੂੰ। ਰਾਤ ਕੋ ਫੇਰ ਆਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਤੁਸੀਂ ਚੱਲੋ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਉਥੇ ਨਾ ਸਾਭੇ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।

ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਚਰਨ ਪੈਂਦੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਮਲਕਾ ਚੜ੍ਹੀ

ਸਤਵੰਸ਼ੇ ਕੇ ਮਾਘ ਕੀ ਦੂਜ ਸੁਦੀ ਕੇ ਸਭ ਜਗਾ ਖਬਰਾਂ ਮਲਕਾ ਕੇ ਮਰਨ ਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਲਕਾ ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਰਾਜ ਕਲਾ ਖਾਲਸੇ ਮੈ ਪਾਈ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਸਦੀ ਮੁਕਾਇਕੇ ਗੁਰ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ। ਸੇ ਤੇਰਾ ਸਦੀ ਭੀ ਉਸ ਦਿਨ ਥੀ ਮੁਕੀ। ਚੌਦਾ ਸਦੀ ਲਗੀ ਹੈ। ਅਬ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਤੇਜ ਖਾਲਸੇ ਮੈ ਪ੍ਰਗਾਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਲੋਛਾ ਕਾ ਨਾਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੋ ਨਾਮ ਜਪੇਗਾ ਸੇ ਧਰਤੀ ਪਰ ਰਹੇਗਾ। ਹੋਰ ਰਾਕੜਾ ਸਾਰਾ ਝੜ ਜਾਏਗਾ।

ਕੁੜਮ ਕਬੀਲਾ ਤੋੜੀਦਾ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੇਰੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਹ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਮਾ ਕਿ ਨਾ ਜਾਮਾ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਧੁਆਡੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬਣਦੀ। ਨਾਲੇ ਤੁਸੀਂ ਪੜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਾ ਲੋੜੀਦਾ। ਸਭ ਕੁੜਮ ਕਬੀਲਾ ਤੋੜੀਦਾ।

ਤਿੰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ

ਪੱਚੀ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿ ਬਾਧੂ ਗਲ ਨਾ ਕਰੇ ਕੋਈ। ਜਾਂ ਪਾਠ ਕਰੇ ਜਾਂ ਭਜਨ ਕਰੇ। ਸੁਧ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰਨੀ, ਬਿੰਦਿਆ ਪੜਨੀ ਜਾਂ ਭਜਨ ਕਰਨਾ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਤਿੰਨੋਂ ਨਾ ਹੋਵਣ ਨਾ ਟੈਹਲਾ ਕੀਤਾ ਓਸਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਊਗਾ।

ਦੋ ਦੀ ਥਾਂ ਤਿੰਨ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਟਹਿਲਾ ਛਡਕੇ ਕਿਤੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ

ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕੋ ਬੋਲਾ ਕੀਤਾ ਦੋ ਸੋਟੇ ਮਾਰੇ, ਤਿੰਨ ਮਾਰੇ ਹੋਲੇ ਹੋਲੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਬਬੇਰੀਆ ਪੂਰੀਆ ਪਾਮੋਗੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਓਹ ਤਕੜੀਆਂ ਮਾਰਦਾ। ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋ ਐਸਾ ਮਾਰਦੇ ਹੈਂ ਮਾਨੋ ਜੁਰਮ ਕਰਮ ਕਟ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ।

ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦੌਰੇ ਗਿਆ ਪਾਛੇ ਦਰ ਪਰ ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਸਾਰੰਗੀ ਵਾਲੇ ਕੋ ਸੱਦਕੇ ਗੈਣ ਸੁਣਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦਾ ਰੀਤ ਨਾ ਗੈਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਜਾਂ ਦਿਨ ਚੜਿਆ ਤਾਂ ਤੁਰਕ ਸਭ ਟੈਹਲੇ ਵਾਲੇ ਹਟੈਣੇ ਲਗਾ। ਤੁਰਕ ਕਹੇ ਅੱਜ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੰਗੀ ਬਜੈਣੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕੋਲ ਕੋ ਗਾਰਦ ਉਠਾਇ ਦੇਣਗੇ। ਫਗਣ ਬਦੀ ਦਸਮੀ ਕੋ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਗਈ ਤੇ ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਬੀਬੀ ਭਾਗੋ ਕੋ ਘਰ ਕੋ ਜੰਦਰਾ ਲਗਾਇਕੇ ਪੈਹਰਾ ਬਠਾਇ ਦੀਆ। ਦਿਨ ਚੜੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ। ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਸਣੇ ਮੁਕਬਲ ਸਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ। ਪਿੰਡ ਮੇਂ ਭੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਦੋ ਘਰਾਂ ਕੀ। ਕੁਝ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਝੱਖ ਮਾਰਕੇ ਚਲੇ ਆਏ।

ਸੱਦੋਵਾਲ ਦਾ ਹੋਲਾ

(੧੯੫੭ ਬਿ., ਮਾਰਚ ੧੯੦੧ ਈ.)

ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ

ਜੀਉਣ ਭਿੰਡਰੀਏ ਬਾਬਾ ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ ਜੀ ਹੋਲੇ ਪਰ ਦਰਸਨ ਦੇਣਾ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਬੇੜੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਮਿਲੇ। ਜਾਇ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ। ਅੰਦਰ ਸੱਦ ਲਿਆ ਫਰੰਗੀ ਪੁੱਛਨ ਲੱਗਾ ਤੁਮਾਰਾ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਕਾ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਕਾ ਇਤਫਾਕ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਇਸ਼ਟ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਇਕੋ ਹੈ ਪਰ ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਾਡਾ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਓਹ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਖਾਇ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਖਾਇ ਲੈਂਦੇ ਹੈ? ਸਿਰਸਤੋਦਾਰਾ ਨੇ ਕੋਲੋਂ ਕਹਾ ਜੀ ਬੱਕਰੇ ਛੱਕਰੇ ਕਾ ਖਾਤੇ ਹੈ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੱਕਰੇ ਕਾ ਤਿੱਤਰ ਬਟੋਰੇ ਕਾ ਸਭਕਾ ਇਕੋ ਜੇਹਾ ਹੈ, ਸੂਰ ਕਾ ਭੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਓਨਾ ਦਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਕ ਹੋਰ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈ।

ਹੋਲਾ ਸੱਦੋਵਾਲ ਦਾ

ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਚੱਲੇ ਹੋਲੇ ਪਰ। ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਤੇ ਸੰਗਤ ਆਇ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਪ ਸੇ ।

ਸੱਦੋਵਾਲ ਗਏ। ਹੋਲਾ ਸੈਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸੱਦੋਵਾਲੀਏ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ ਅਗੇ ਸੇ ਸੰਗਤ ਲੈਣ ਆਈ। ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਿੱਚ ਪੂਰਨਮਾ ਕੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਕੀ ਤਰਾਂ ਦਰਸ ਦੀਦਾਰ ਦੇਣੋਂ ਲਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ।

ਹੋਲਾ ਹੋਇਆ। ਭੋਗ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਲਿਆਓ ਲੜਕੀ ਨੂੰ। ਕੜੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮੁੰਡਾ ਭੁੰਡਾ ਹੈ। ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਕਿਆਮਪੁਰੀਏ ਦੀ ਲੜਕੀ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਭਰਾ ਨਾਲ ਤੋਰ ਦਿਤੀ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਜੀ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪੜਾਵਾਰੀ, ਕੁੜੀ ਢੁੰਢੀ ਤੇ ਨਾ ਲੱਭੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੇ ਤੂੰ ਕੁੜੀ ਨਾ ਦੇਵੇਂਗੀ ਤਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਏਂਗੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਨਾ

੧ ਦਫਤਰ ਦਾ ਮੁਖੀਆ।

੨ ਲੰਡਾ।

ਏਹ ਸੰਗਤ ਮੈ ਬੜੇ ਤੇ ਨਾ ਏਸਦੇ ਕੋਈ ਜਾਓ । ਏਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਕੇ ਮਾਂ ਝੱਟ ਕੁੜੀ ਲੈ ਆਈ। ਲੜਕਾ ਬੱਢਾ ਸਿੰਘ ਖਾਨਪੁਰੀਏ ਦਾ ਸੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਿਸਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਛੁੱਡੀਆਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਉਸੀ ਕਾ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਆ।

ਸੱਦੇਵਾਲ ਤੋਂ ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਖਾਨਪੁਰ ਚਰਨ ਪਾਣ ਗਏ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਏਥੋਂ ੭੧ ਚੱਕ, ਓਥੋਂ ਅਗੇ ਰੁੜਕੇ ਗਏ। ਓਥੋਂ ਚਲਕੇ ੬੬ ਚੱਕ ਆ ਚਰਨ ਪਾ ਕੇ ਫੇਰ ਮੱਲੁਵਾਲ ਆਏ।

ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ

ਮੱਲੁਵਾਲ ਮੈ ਦੀਵਾਨ ਕੇ ਬੀਚ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ ਆਇ ਬੈਠੇ। ਉਸੀ ਪਾਸੇ ਰਾਗੀ ਬਿਠਾਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੁਸੀਂ ਐਧਰ ਆਇ ਬੈਠੇ। ਉਠਕੇ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਨਾ, ਮਰੋੜੇ ਸੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਚਲੇ ਗਏ। ਪ੍ਰਸਾਦ ਭੀ ਕਿਸੇ ਛਕਿਆ ਕਿਸੇ ਨਾ ਛਕਿਆ। ਜੇ ਮਾਨੀ ਲੋਕ ਹੈਂ ਬਾਹਰ ਜਾਇ ਬੈਠੇ। ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜਾਇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਰਸਤ ਲਵੈ। ਲੈ ਕੇ ਛਕੀ ਆਪ ਬਨਾਇਕੇ

ਪਾਖੰਡੀ

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਆਏ ਤਾਂ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਚੋਰ ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਦਿਨੇ ਹੀ ਅਨਦਾਹੜੀਆ ਮੁੰਡਾ ਆਇ ਵੜਿਆ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤੂੰ ਕਿਓਂ ਆਇਆ ਹੈਂ ਉਸਨੇ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗਿੱਟਾ ਫੜਕੇ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋ ਸੋਟੇ ਮਾਰੇ ਦੋ ਸੋਟੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਓਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਘਸੀਟ ਕੇ ਡੇਰਿਓਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਕਹਿਆ ਲਿਆਓ ਅੱਗ ਲਾਈਏ ਤਾਂ ਸੁਣਕੇ ਡਰਦਾ ਅੱਗ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ।

ਦਰਸਨ ਦੌਰਾ

ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਲਾਇਲਪੁਰ ਆਏ। ਬਜਾਰ ਕੇ ਬੀਚ ਸੇ ਸਿਰ ਤੋੜ ਘੋੜੀ ਛੱਡੀ ਕੁੱਲੀ। ਮਗਰ ਖਾਲਸਾ ਨਾਲ ਹੀ। ਲੋਕੀਂ ਕਹਿਣ ਕਿਸ ਜਗਾ ਕਾ ਰਾਜਾ ਹੈ? ਸਿੰਘਾਂ ਸੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਭਾਈ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਲੋਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਦਰਸਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਬੋਲੀਂ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਉਥੇ ਇਕ ਅਨੰਦ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸੱਦੇਵਾਲ ਵਾਲੇ ਦਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਟਪਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੋਇਆ।

੧ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ (੧੯੦੦ ਈ) ਦੋਰੇ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਠੇ (ਗੁਰੂ ਕੇ) ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਖੋਮ ਪਹੁੰਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕੁੜੀ ਸਾਡੀ ਰਹੀ ਹੁਣ ਲੈ ਜਾ। ਉਸ ਲੜਕੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕੀਤਾ।

੨ ਹੰਕਾਰੀ ਲੋਕ।

ਦੇ ਅਨੰਦ ਪੜੇ। ਲਕ ਗੀਤੀ ਦੇਖਣ ਆਏ। ਹਮਨ ਕੀਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ, ਫੇਰ ਚਾਰ ਲਾਵਾ ਪੜੀਆ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਚੰਚਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਚੱਲੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੱਠ ਰੁਪਈਏ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਪੰਜਾਹ ਕਰੋ। ਖਿਆਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਏ ਚੰਚਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਆਏ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪਾਂਚ ਰਾਗੀਆਂ ਕੇ ਲਿਆਇਆ। ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਈਏ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ ਬਚਨ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਢੋਟੀਆਂ ਫੇਰ ਮਸੂਰੀ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਫੇਰ ਧਾਂਦਰੇ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਫੇਰ ਭੂਪਾਲ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਗਿੱਲੀ, ਫੇਰ ਮਹਿੰਮਦ ਵਾਲੀ ਫਿਰ ਸਰਾਲੀ। ਏਥੇ ਰੱਤਾ ਚੋਆ ਫਿਰ ਮਾਨਾਵਾਲਾ।

ਗੋਬਿੰਦ ਗੜ ਆਏ, ਨਹਿਰ ਪਰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਕੀਤਾ। ਦੀਵਾਨ ਧਰਮਸਾਲਾ ਲਗਾ ਬਿਚੇ ਸਿੰਘ ਬਿਚੇ ਮਜ਼ਬੀ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤੇ ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲਾਵਣ। ਘਰ ਘਰ ਸੇ ਉਪਮਾ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਸਕੇ ਦਰਸਨ ਸੇ ਸਾਂਤ ਔਦੀ ਹੈ ਦੇ ਅਨੰਦ ਪੜੇ। ਦੇਖਕੇ ਮਰਯਾਦਾ ਮਜ਼ਬੀ ਬੜੇ ਪਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਅਰੋੜੇ ਸਿੰਘ ਬੇ ਲੜਕੀ ਲੜਕੇ ਵਾਲੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਸਤਰ ਧੋਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਜ਼ਬੀਆ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ।

ਫੇਰ ਮਾਣੀਆਂ ਵਾਲਾ, ਬਾਲੀ ਕੇ, ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ਼ੇਰੋਕਾ ਵਲਗਣ, ਫੇਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਫੇਰ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਸ੍ਰ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਫੇਰ ਵਰਨ ਬਾਬਾ ਬਲਾਕਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸ, ਫੇਰ ਹਰਚੰਦ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਫੇਰ ਉਗੰਦ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਫੇਰ ਗਦਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ, ਫਿਲੋਕੇ ਬਾਬਾ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰ ਬੈਂਕਾ ਚੀਮਾ ਫੇਰ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਡੇਰਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਹਿੰਦੂ ਚੱਕ ਏਥੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਫੇਰ ਸੈਸਰਾਂ ਏਥੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੀ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰੇ ਬੇਦਾਦ। ਫੇਰ ਕੁਠਾਲਾ ਫੇਰ ਕਯਾਮਪੁਰ ਫੇਰ ਸੇਖਮ, ਏਥੇ ਟੈਹਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਸ਼ਾਹਦਰਾ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪਾਸ, ਏਥੇ ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸੇ ਆ ਕੇ ਮਿਲੇ।

ਮਾਨਾਵਾਲੇ ਕੇ ਹਰਿਆਂ ਕਰਕੇ ਅਗੇ ਚੱਲੇ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਭਜਨ ਲਏ। ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਾਈ ਕੇਸਰੇ ਮਾਈ ਧਨ ਦੇਈ ਨੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਡੇਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੀ ਸਮਾਧ ਵਿਚ ਲਗਾ ਸੀ। ਦੂਏ ਦਿਨ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਰਹੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਗਰੀਬ ਸਿਖ ਹੈਂ। ਕਹਾ ਜੀ ਪਦਾਰਥ ਮੋਇਆ ਪਾਛੇ ਵੀ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਮੁਖ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭਜਨ ਭੀ ਲੀਆ।

੧. ਹਰਪੋਕਿਆਂ ਦੇ ਉਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੱਧਾ ਸਿੰਘ ਫਮਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ।

੨. ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ ਦਾ ਦਾਦਾ।

ਮੇਲਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਨਾ ਦੇਖੋ

ਏਮਨਾਬਾਦ ਮੇਂ ਵਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋ ਨਾਲ ਜਾਣੋ ਕੋ ਸਾਹਿਬਜਾਦਿਆਂ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਚਲੇ ਜਾਵਣ ਪਰ ਪੈਰੀ ਤੁਰਕੇ ਜਾਵਣ। ਫੇਰ ਨਾ ਡੇਰੇ ਆਵਣ ਮੁੜਕੇ, ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਵਣ। ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾ ਗਏ। ਹੋਰ ਕਈ ਸਿੰਘ ਨਾ ਗਏ। ਜੇੜੇ ਗਏ ਸੇ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌ ਮਾਲਾ ਭਜਨ ਕੀ ਲਾਈ ਕਿ ਚੁਰਾਸੀ ਕਾ ਕੋਈ ਮੇਲਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਨਾ ਦੇਖੋ ਨਾ ਸੁਣੋ। ਦੀਵਾਨ ਮੈ ਸ਼ਬਦ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਸੁਣੋ।

ਅਤਰੀ ਨੂੰ ਬਚਨ

ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਂਦੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਲਾਹੌਰ ਆਏ। ਬਾਬੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਭੋਗ ਤੇ ਭੀ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਤਰੀ ਭੀ ਆਈ, ਉੱਚਾ ਨੀਵਾ ਬੋਲੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਜੋਹਤੀ ਤੋ ਡਾਂਗ ਪਕੜੀ ਸੀ ਸੇ ਸਾਡੇ ਯਾਦ ਆਇ ਪੈਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਈ ਬਚਨ ਹੋਏ, ਤੂੰ ਜਨਾਨਾ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਮਰਦਾਨਾ ਕੋਈ ਨਾ ਰੱਖ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਮੈਂ ਖਰਚਾ ਕਿਥੋਂ ਖਾਵਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿਤਨਾ ਖਰਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਸੀਂ ਉਤਨਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਆਦਮੀ ਨਾ ਰੱਖ ਜਨਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖ ਸੇਵਾ ਪਰ ਜਿਤਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਉਤਨੇ।

ਭਜਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਬਾਬੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਮਹੰਤੀ ਦਾ ਬਚਨ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਭਜਨ ਦੱਸਿਆ ਕਰ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਏਹ ਝਾਸੀ ਚਲਾ ਜਾਦਾ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੋ ਭੀ ਚਾਹੀਏ ਭਜਨ ਦਾ ਹੁਕਮ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹ ਪਰ ਏਹ ਭੀ ਦੇਵੇ। ਭਜਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੋਹਾਂ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਜਨ ਲੀਤਾ। ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਪੱਥਰਾਂ ਵਾਲੇ) ਨੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਹਵਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਨੇਰੀ ਐਸੀ ਆਈ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਹੱਥ ਪਸਾਰਿਆ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ।

ਤਬੇਲੇ ਨੂੰ ਔਗ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਆਏ। ਧਰਮਸਾਲਾ ਮੈ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਤਬੇਲੇ ਕੋ ਅਗਨੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਪਰਲਾ ਤਬੇਲਾ ਸਭ ਜਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਨ ਬੈਲ ਭੀ ਚੜ ਗਏ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਬੱਧੇ ਹੋਏ ਸੇ। ਦਰਵੱਜੇ ਕੋ ਅਗੇ ਅਗਨੀ ਲੱਗੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੋਲਾ ਭੁੰਨਕੇ ਵਲੇਟ ਕੇ ਪ੍ਰਛੋਤੀ ਪਰ ਰੱਖ ਦਿਤੀਆਂ ਆਪ ਲਾਭੇ ਹੋਇਆ। ਵਿਚੋ

੧ ਬਾਬਾ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਮਿਸਤਰੀ ਸੇਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਮੁਖੀ ਵੀ ਸੀ।

ਕੋਲਾ ਮਘਕੇ ਸਰਕੜੇ ਨੂੰ ਲਗਾ ਤੇ ਅਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਸਬਾਬ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹੋਰ ਹੋਇ ਜਾਏਗਾ, ਬੈਲਾਂ ਕੇ ਚੜ ਜਾਣ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ ਤ੍ਰਾਸ ਦੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਕਮੇ ਅੰਦਰਿ ਸਭ ਕੇ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ।

ਏਕ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨ ਕੇ ਜਾ ਕਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਭੋਗ ਤਨਖਾਹ ਲਾਈ।

ਬੀਮਾਰੀ ਕੀ ਖਬਰ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਔਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਅੰਨ ਕਾਲ, ਮੀਤ ਕਾਲ ਖੰਡਾ ਕਾਲ ਤਿਨੋਂ ਅਕੱਠੇ ਹੀ ਹੋਵਣਗੇ। ਸੋ ਦੋ ਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੀਆ ਖੰਡਾ ਖੜਕਣਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਏਸ ਕੀ ਭੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋਈ ਹੋਈ ਸੁਣੀਂਦੀ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ

ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੌਰੇ ਸੇ ਆਏ ਤਾਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਆ ਅਜ ਤੈਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕੈਂਹਦੇ ਹੈ ਫੇਰ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈ। ਉਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਹੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਵਨਗੇ ਸ਼ਰੀਮੰਦੇ ਹੋਵੇਗੇ। ਜੇੜਾ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਹੇਗਾ ਮੈਂ ਕਾਮੜਾ ਫੇਰੂੰਗਾ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਸਾਖੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਗ ਮੈ ਪ੍ਰਗਟੇ ਦੋਨੋ ਭਈਆ। ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਗਾਸ ਪ੍ਰਗਾਸ ਹੈ ਤਹੀਆ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਉਂ ਹਰਤਾ ਕਰਤਾ ਜਾਣੈ। ਸੋ ਜਾਣੇਗਾ ਜਿਸਨੂੰ ਜਣਾਵੇਗੇ। ਆਪਣੇ ਸਾਮਣੇ ਨਾ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਦਿੰਦੇ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਰੋਜ ਨਾਉਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦਿਸਟ ਕੂਟ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ।

ਰਾਮ ਚੋਣਾ

ਹਰਿਓਂ ਕਾ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਸਕੇ ਏਕ ਗਊ ਸੀ। ਦੋ ਬਛੀਆਂ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਮ ਚੋਣਾ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਵਿਖੇ ਕਈ ਹੋਇ ਗਈਆਂ। ਜੰਗਲ ਮੇਂ ਰਹਿਣਾ ਖੇਤ ਖਾਇ ਛਡਣੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਸਾਡਾ ਉਜਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਏਨਾ ਨੂੰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਾਓ। ਸਭ ਲੋਕ ਰਲਕੇ ਵਲਕੇ ਲੈ ਆਏ। ੪੪ ਸੀਆਂ ਡੇਰੇ ਮੈ ਬਾੜ ਦਿਤੀਆਂ ਪੋਹ ੧੬੫੭ ਮੇਂ। ਆਦਮੀ ਕੇ ਨੌੜੇ ਨਾ ਸੀ ਔਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਮਿਰਗਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਛਾਲਾ ਮਾਰਨ ਅਰ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ। ਬਡੇ ਜਤਨ ਸੇ ਰੱਸੇ ਪਾਏ। ਸੱਟਾਂ ਕਈਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਲਗੀਆਂ। ਏਕ ਗਊ ਨੱਸ ਗਈ, ਸਿੰਘਾਂ ਜਾਇ ਫੜੀ। ਤੁਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਤੁਰੀ। ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਕਿ ਗਊਆਂ ਦਿਲ ਧਰਨ। ਬੇੜੇ ਚਿਰ ਮੈ ਦਿਲ ਧਰ ਆਈਆਂ

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਏਕ ਮਰਾਸੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਰਾਮ ਗਊਆਂ ਕਾ ਰੁਪਈਆ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਖਜਾਨੇ ਪਾਵੇ। ਅਵਾਰਾ ਮਾਲ ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਲੁਦਿਹਾਣੇ

ਫਰੰਗੀ ਭੀ ਕਹੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰੇ ਪਵੇ ਰੁਪਯਾ। ਰਾਮ ਗਊਆ ਡੇਰੇ ਸੇ ਲੈ ਗਏ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗਊਆ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੀਆਂ ਹੈਂ, ਲਲਾਮ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਅਰਜੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਹਰਿਓਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਜਾਇਕੇ ਅਰਜੀ ਦੇ। ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜੀ ਜਲੰਧਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਗਊ ਥੀ, ਉਸਨੇ ਦੇ ਬੱਛੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਛੇਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਕੋ ਬਚਾਲੇ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਾਡੇ ਖੇਤ ਖਾਦੀਆਂ ਹੋਨ। ਕਹੇ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਆਵੀਏ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਸਮਰਾਲੇ ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਾ ਕਿ ਸਫੈਦਪੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੈਲਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਏਹ ਰਾਮ ਚੈਣਾ ਕਿਸਕਾ ਹੈ ਕਿਨ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਬਾਨੇ ਕੇ ਸੱਠ ਪਿੰਡ ਹੈਂ। ਸਭਨਾਂ ਸੇ ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਕੀ ਏਕ ਗਊ ਸੀ। ਦੋ ਬੱਚੇ ਵਾਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਾ ਨਾਉ ਲੈ ਕੇ ਉਸਨੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਉਨਾਂ ਦਾ ਬਾਧਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਖਖ ਹੋਇ ਗਈਆਂ। ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਕਾ ਨੁਕਸਾਨ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੁਛਕੇ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਆਏ ਹੈ ਗਊਆਂ। ਹਰ ਸਾਲ ਨਹਿਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਠੇਕੇ ਤੇ, ਉਥੇ ਖੁਲੀਆਂ ਖੇਡਦੀਆਂ ਹੈ। ਅਰ ਲੂਣ ਕੀ ਡਲੀ ਮਣ ਦੇ ਮਣ ਕੀ ਜਿਥੇ ਹੋਣ ਓਥੇ ਗੱਡੀ ਪਰ ਰੱਖਕੇ ਛੱਡ ਆਂਦੇ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਗਊਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਈਆਂ।

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ

ਚੇਤਾ ਸਿੰਘ ਮਹਾਵੇ ਵਾਲਾ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੌਕਰ ਥਾ ਮਹਾਵੇ ਕਾ। ਜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਥੇ ਤਾ ਮਹਾਵੇ ਜਾਇ ਉਤਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ। ਚੇਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਜਨ ਲਿਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ਏਸੇ ਮੰਤਰ ਕੀ ਲੋਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੋਰ ਮੰਤਰ ਹੋਣਾ ਏਂ ਜੇਹੜਾ ਦੱਸਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਲਜੁਗ ਮੇ ਗੁਪਤ ਮੰਤਰ ਫਲਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਗਟ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਛਕਣਾ।

ਜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰੰਗੁੰਨ ਮੈਂ ਗਏ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪਾਚ ਬਰਸ ਚੇਤਾ ਸਿੰਘ ਨੌਕਰ ਹੋਇਕੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਚੇਤਾ ਸਿੰਘ ਭੀ ਅੰਡੇਮਾਨ ਸੇ ਕੈਦੀ ਲੈ ਕੇ ਰੰਗੁੰਨ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਸੁਨਿਆ ਜੇ ਗੁਰੂ ਕੂਕਿਆ ਕਾ ਸੀ ਉਸਕੋ ਫੜ ਲਿਆਏ ਹੈਂ। ਚੇਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜੇ ਮੇਰਾ ਭੀ ਭਜਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਫਰੰਗੀ ਸੇ ਚੇਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਸਾਡੀ ਵਲੈਤ ਕਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਜਾਓ, ਚੇਤਾ ਸਿੰਘ ਜਾਇਕੇ ਪਹਿਰੇ ਕੇ ਕਹਾ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਹਿਰੇ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾਏ ਕਹਾ ਕੇ ਏਕ ਸਿੰਘ ਦਰਸਨ ਕੇ ਖਤਾ ਹੈ। ਪੁਛਿਆ ਕਿੱਥੋਂ ਕਾ ਹੈ? ਪਹਿਰੇ ਬਾਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਮਹਾਵੇ ਕਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਆਇ ਜਾਣ ਦੇਵੇ। ਜਾਇਕੇ ਚਰਨਾ ਉਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸਿਆਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਆਇ ਗਏ ਹੋ। ਕਹਾ ਜੀ ਮੈਂ ਅੰਡੇਮਾਨ ਕੇ ਟਾਪੂ ਮੇਂ ਨੌਕਰ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਕੈਦੀ ਦੇਣ ਲੈਣ ਆਏ ਹੈਂ। ਚੇਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕੈਧੇ ਸੇ ਕਿ ਜੁਧ ਕੇ ਵੇਲੇ ਯਾਦ ਕਰਾਂਗੇ, ਹੁਣ ਕੀ ਭਾਣਾ ਬਰਤਾਇਕੇ ਏਥੇ ਆਇ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਹ ਭਾਣਾ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕਾ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਬਰਤਣਾ ਸੀ ਸੇ ਬਰਤਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਹੀ ਏਹ ਖੇਡ ਬਰਤਾਈ ਹੈ। ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਕੋ।

ਫੇਰ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਇ ਗਏ ਹੈਂ, ਚੁਪ ਕਰ ਗਏ ਹੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਹੈਂ। ਜੇ ਫਰੰਗੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹੈਂ। ਹੋਰ ਟਾਪੂ ਮੇਂ

ਲੈ ਗਏ ਹੈਂ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਠਵੰਜੇ ਸਾਲ ਮੈ ਰੰਗਾ ਕਾ ਕੰਭ ਦੇਖਕੇ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਉਦਾਸੀ ਸਾਧ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲਿਖਾਰੀ ਕੋਲ ਉਸਨੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ, ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਲਿਖ ਲਿਆ।^੧ ਕਹਿਨੇ ਲਗਾ ਐਸੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਖਵਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ।

ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ

ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ (ਪਿੰਡ ਬਡਗੁੱਜਰ) ਸਤਿਗੁਰਾਂ (ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਕੇ ਵਕਤ ਆਇ ਭਜਨ ਲੀਤਾ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੁਲਤਾਨ ਹੈ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਚਲੇ ਗਏ ਮਗਰੋਂ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਵੇਂ ਮਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਗਾਲਾਂ ਕਢੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹਿਣਾ। ਨੰਗੇ ਸੀਸ ਟੇਕਰਾ ਚੁਕਣਾ। ਗੋਹੇ ਕੂੜੇ ਕਾ ਭੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਏਕ ਕਛਹਿਰਾ ਰੱਖਣਾ ਹੋਰ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਨਗਨ ਰਹਿਣਾ। ਸਿਆਲ ਕੋ ਏਕ ਕੰਬਲੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣੀ। ਜੇੜਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਪਾਇਆ। ਚੋਪੜਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ। ਵਿਸਿਆਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਥੀਂ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ। ਸੋ ਚੜਿਆ ਤਾਂ ਸਹੀਦ ਲੈਣ ਆਏ। ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਦਿਖਾਇਆ।

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਕਥਾ ਸੁਣਨ ਆਈ। ਕੋਲੋਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਬੀਬੀ ਦੇ ਸੁਖਮਣੀਆ ਬਾਣੀ ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਰੋਜ਼ ਪੜਦੀ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਉੱਤੇ ਏਹ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਜੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਖਬਰ ਤਾਂ ਓਹ ਆਪ ਰੱਖਦੇ ਹੈ। ਏਨਾਂ ਮੇਰਾ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਨਾ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਪਲੇਸਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤਕ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕੁਛ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਹੈ ਸੋ ਖਜਾਨੇ ਪਾਇ ਦੇ ਫੇਰ ਜੋ ਕੁਝ ਤੇਰੀ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸੋ ਬਰਤ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤੇਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਸੈਂ ਕੰਧਾਂ ਖੜੀਆਂ ਹੈਂ। ਉਨਾਂ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਛਕੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਇਕ ਬੱਕਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇਰੇ ਪਾਸ, ਹੁਣ ਗਊਆਂ ਭੈਸਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈਂ। ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਕੇ ਬੀਬੀ ਬੋਲੀ ਜਾਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਬਾਧਾ ਘਾਟਾ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਓਧਰੋਂ ਪਹਿਰੇ ਕੀ ਕਰਤਾਈ ਏਧਰੋਂ ਤੂੰ ਨਾ ਟਿਕਣ ਦੇਵੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਭੀ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਆ, ਖਿਆ ਰੱਖੀ। ਓਸ ਸਮੇਂ ਮੁਕਬਲਾਂ ਕਾ ਭੀ ਜੋਰ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੰਧਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਦਸਦੀ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਦੇਗ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਚਲੀ ਗਈ, ਉਸੀ ਰਾਤ ਬੀਮਾਰ

੧ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ।

ਹੋਈ। ਮਗਜ਼ ਸੇ ਕੀੜੇ ਉਤਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਬਬਰ ਨੂੰ ਗਏ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਏਗੀ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਥੀ ਰਾਜੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ।

ਏਕ ਮੁਕਬਲ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਸੱਚ ਕਹਿ ਦੀਆ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੁਕਬਲ ਹਾਂ ਪਰ ਏਥੇ ਤਾਂ ਨਾਮ ਜਪੀ ਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਨਾਮ ਕੀ ਧੁਨ ਲਗੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਏਹ ਘਰ ਰੱਬ ਕਾ ਹੈ।

ਮਾਈ ਫਤੇ ਕੌਰ ਕੇ ਤਪ ਚੜਿਆ ਕਾਬੇ ਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਆ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਓ ਸਿਰ ਵਿਚ ਜਲ ਪਾਇਆ ਤਪ ਹਟ ਗਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ

ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਥੀ ਤਬੇਲੇ ਕੇ ਅਗਨੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ (ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਲੋਹਗੜੀਆ ਸੀ), ਮੇਰੇ ਤੇ ਬੜਾ ਪਾਪ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਗਊ ਤਬੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਬਚ ਗਈ। ਤੀਨ ਬੈਲ ਮਰ ਗਏ ਇਕ ਬੈਲ ਬਚ ਗਿਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਵੇ ਬੈਲਾਂ ਕੇ ਨਮਿਤ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਵੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਧੇੜ ਕੇ ਬਾਲ ਲਵੋ, ਸੇ ਬਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤਬੇਲਾ। ਦੌਰੇ ਤੇ ਜਾਣ ਲਗਿਆ ਮਹੰਤ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਸੀ ਜੀ ਆਪ ਦੌਰੇ ਚੱਲੇ ਹੋ ਡੇਰੇ ਮੈ ਬਾਲਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਨਵੇਂ ਤਬੇਲੇ ਕੀਆ ਕੜੀਆ ਲਾਹ ਕੇ ਬਾਲ ਲੈਣੀਆਂ। ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਬੇਲਾ ਸੜ ਗਿਆ।

ਏਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਤਬੇਲੇ ਉਸਾਰਦੇ ਹੋ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਬੇਚ ਦਿਓ। ਖਰਾਸ ਕੇ ਬੈਲ ਅਤੇ ਗੋਡਿਆ ਕੇ ਰੱਖ ਲਵੋ ਹੋਰ ਸਭ ਬੇਚ ਦਿਓ। ਪਹਿਲੇ ਘੋੜੇ ਬੇਚ ਦਿਓ। ਜੇ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਮੇਰੀ ਕੁੱਲੀ ਘੋੜੀ ਬੇਚ ਦਿਓ।

ਏਕ ਸਿੰਘ ਕੀ ਪਿੰਨੀ ਮੈ ਦਰਦ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸੈ ਟੋਕਰੀ ਕਾਰ ਕਢਣ ਦੀ ਮੰਨੀ ਤਾਂ ਦਰਦ ਰਾਜੀ ਹੋਈ।

ਏਕ ਸਿੰਘ ਕੀ ਦਾੜ ਦੁਖਦੀ ਸੀ। ਪੰਜ ਸੈ ਟੋਕਰੀ ਕਢਣੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ, ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਿਆ।

ਜ਼ਿਲੇ ਕੁਰਸੀ ਦਿੱਤੀ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਗਏ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਜ਼ਿਲਾ ਦੇਖਕੇ ਕਹਿਨੇ ਲਗਾ ਤੁਮ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹੋ ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੇ ਆਏ ਹੈਂ। ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਕੁਰਸੀ ਦਿੱਤੀ। ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਮ ਭੀ ਬੈਠੋ। ਸਿੰਘ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠੇ। ਆਪੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਛੁੱਟੀ ਸੇ ਅਬ ਆਏ ਹੋ ਅਬ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣ ਕਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ। ਬੀਮਾਰੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲਿਆ ਕੇ ਲੋਕ ਥਾਉਂ ਥਾਈਂ ਟਿਕੇ ਰਹੋ। ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਏ।

ਕਾਲ ਘੇਰ ਕੇ ਲੈ ਚਲਿਆ ਸੀ

ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੇਈ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਨੌਕਰੀ ਜਾਇ ਲਵਾਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਲਿਆਵਣਗੇ। ਰੋਲ ਪਰ ਚੜਨਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਅਟਕਾਇ ਲੀਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਭੋਜਿਆ ਲੈਣ ਕੇ। ਜਾਂ ਫਰੰਗੀ ਕੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਯੇ ਕੌਣ ਹੈ ? ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਕਾ ਹਾਂ। ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ ਜੋ ਕੁਕਾ ਹੈ ਮੈਂ ਤਿਸਕੇ ਲੈਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਕਹਾ ਕਿ ਵੇਹ ਕੈਹਤਾ ਹੈ ਮੈਂ ਕੁਕਾ ਨਹੀਂ ਜਿਮੀਦਾਰ ਹਾਂ। ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਉਸਕਾ ਜਨਮ ਭੀ ਕੁਕਿਆ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪੁਰਾਣਾ ਦਫਤਰ ਕੱਢਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਜੋ ਕੁਕਾ ਹੈ ਸੋ ਨੌਕਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਲੇ ਜਾਓ ਕੁਕਾ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਂ ਆਇਆ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਨੂੰ ਕਾਲ ਘੇਰ ਕੇ ਲੈ ਚਲਿਆ ਸੀ। ਕਾਲ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਕੇ ਆਂਦਾ ਹੈ।

ਅਗਨੀ ਬੁਝ ਗਈ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨੰਦਾ, ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਤਰੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਬਿਸਰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਕੋਲ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਧੜਕਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਭੀ ਮੰਦਾ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਭੀ ਬੇ-ਬਖਸ਼ ਹੀ ਰਹਿਆ। ਅੰਦਰ ਦੁਖ ਕੀ ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਜਲਦਾ ਸੀ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰ। ਤੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਤੈਂ ਤਾਂ ਸਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਖੋਟੇ ਪੁਰਖਾਂ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਬਕਬਾਦ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਹੋ। ਤੁਸਾਂ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਵੰਨੀਓ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਮਾਮਲਾ ਤੁਸੀਂ ਭਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸੀਂ ਬੀਜਦੇ ਹਾਂ। ਧੁਆਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀਆ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੈਂ। ਇਵਾਣਿਆ ਕੋਲੋਂ ਸੈ ਗੱਲਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਦੀਆਂ ਹੋਨ ਪੁੱਠੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ। ਤੂੰ ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੈਂ। ਪਿਤਾ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜੇੜਾ ਦਿਲ ਬੀਮਾਰ ਸੀ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੋ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਅਗਨੀ ਜੇੜੀ ਲਗੀ ਸੀ ਸੋ ਬੁਝ ਗਈ।

ਜੇ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਏ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਕੇ ਨਾਲ ਜਨਾਨੀ ਸੀ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਏਸ ਜਨਾਨੀ ਨੇ ਭਜਨ ਲੈਣਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਏਸਨੂੰ ਸਰੀਰ ਕੀ ਸੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਵਾਵਾਰੀ ਜੇਕਰ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਣਕੇਸੀ ਅਸਨਾਨ ਤੇ ਕਛਹਿਰੇ ਰੱਖੇਗੀ ਭਜਨ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੋਸ਼ ਕੀਆ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੇ ਲਗੀ। ਸੁੱਧ ਆਇ ਗਈ।

ਰੋਖਣ ਵਾਲਾ ਜੋਰਾਵਰ

ਹਾੜ ਕੀ ਏਕਮ ਕੇ ਅੰਧੇਰੀ ਆਈ। ਚੁਬਾਰੇ ਕੇ ਸਿਖਰ ਬਨੇਰੇ ਪਰ ਮਿੱਟੀ ਕਾ ਬਰਤਨ

ਪਿਆ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਡਿਗਿਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਮੋਹਰੇ ਪਉਂਦੇ ਉਤੇ ਡਿਗਿਆ। ਪਉਆ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਬਡੀ ਰੱਛਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸ਼ਹੀਦਾ ਨੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਲੋਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜੇਰਾਵਰ ਹੈ।

ਉਪਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਤਾਏ ਕਾ ਪੱਤਰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਗਾਪਰ ਜਾਇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਮੈਂ ਮੰਗ ਕੇ ਛਕਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਬਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ। ਫੇਰ ਉਹ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਬਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਇਕੋ ਕਹਾ ਜੀ ਪੁਆਡੀ ਉਪਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਹ ਦੁੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਸੇਵਾ ਉਨਾ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਭੇਜੇ ਹੈਨ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦੁਖ ਨਵਿਰਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਓ ਦਾ ਸਰਾਫ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਹ ਦੁਖ ਦੋਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤਾਏ ਨੱਥੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਘਰ ਘਰ ਮੰਗਦਾ ਫਿਰੇਂ। ਸੇ ਸਰਾਫ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ

ਏਕ ਸੂਰਮਾ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਅਰਥ ਲਾਵਦਾ ਸੀ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ। ਸੂਰਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮੇਰੇ ਮੇਂ ਕੀ ਘਾਟਾ ਹੈ ਜੋ ਭਜਨ ਲਵਾ। ਅਰਥ ਕਰਦਿਆ ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਕਹੇ ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਬਚਨ ਕਰ ਦੇਣ ਕਿ ਸਾਡੇ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਭਾਉ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਭਜਨ ਲੈਣ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਦਾ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਲਵੇ ਚਾਹੇ ਨਾ ਲਵੇ। ਸੂਰਮਾ ਸਿੰਘ ਕਹੇ ਕਿ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ ਕਿ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਦੇਗ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਅੱਠੀਂ ਪਹਿਰੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇਣਾ, ਏਥੇ ਅੱਠਾ ਪਹਿਰਾ ਵਿਚ ਦੇਗ ਬਰਤਦੀ ਹੈ। ਐਸਾ ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਲੁਕਾਲ ਮੇਂ ਬਡਾ ਧਰਮ ਪੁੰਨ ਹੋਇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਸੁਣਦੇ ਸੇ ਤੈਸਾ ਹੀ ਡਿੱਠਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸਤਿਆ ਹੈ। ਕਹੇ ਕਿ ਕਥਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਸੁਣੋ। ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਆਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭਜਨ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ ਤੂੰ ਭਜਨ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ, ਅਸੀਂ ਕਥਾ ਕੀ ਸੁਣੀਏ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਰਹਿਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਨਾ ਲਿਆ ਭਜਨ। ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਆ।

ਅਕਲ ਟਕਾਣੇ ਨਾ ਰਹੀ

ਏਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਸਤ ਬੀਹਾ ਰੁਪਯਾ ਰੱਖਿਆ ਗੁਰਦਵਾਰੇ। ਆਇਕੋ ਕਈ ਦਿਨ ਰਹਿਕੇ ਫੇਰ ਮੰਗਣ ਲਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਹੀ ਮੁੜ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਐਥੇ ਤੈਨੂੰ ਬਡਾ ਸੁਖ ਹੋਊਗਾ। ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਰੁਪਯੇ ਲੈ ਜਾਣੇ ਹੈਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਓ ਲੈ ਜਾਓ ਫੇਰ

੧ ਪਿੰਡ ਬਲੁਆਣਾ, ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਸੇਭਾ ਸਿੰਘ ਘੁਮਿਆਰ ਸੀ।

ਰਾਮਦਾਸਪਰੇ ਸਾਹਿਬ ਨਾ ਆਇਕੇ ਬੜੀ। ਜਾਇਆ ਹੀ ਰੁਪਯੇ ਜਿਸਨੇ ਜਮੀਨ ਲਈ ਸੀ ਉਸੀ ਨੇ ਲੈ ਲਏ। ਆਪ ਸਦਾਈ ਹੋਇ ਗਿਆ, ਅਕਲ ਟਕਾਣੇ ਨਾ ਰਹੀ।

ਏਕ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨੇਤਰੀ ਥੋੜਾ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਰਸਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਅਰਜ ਕਰੀ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਰੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹ ਭੁਲਿਆ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਰਸਤਾ ਦੱਸੋ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਏਕ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਰਸਤੇ ਜਾਇ ਪਾਇਆ।

ਝੂਠੀ ਰਿਪੋਟ

ਗਾਰਦ ਨੇ ਝੂਠੀ ਰਿਪੋਟ ਕਰੀ ਕਿ ਡੇਰੇ ਮੇਂ ਸਿੰਘ ਲੜਦੇ ਹੈਂ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦੇ। ਜਾਂ ਗਏ ਤਾਂ ਕਹਿਆ ਲਿਆਓ ਕੁਰਸੀ। ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਬਠਾਲੇ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਝੁਮਾਰੇ ਸੁਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤਨਾਜਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਜੇ ਕੋਈ ਤਨਾਜਾ ਕਰੇ ਉਸਨੂੰ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਸਾਡੇ ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ ਕਈ ਤਨਾਜਾ ਕਰੇ। ਸੁਣਕੇ ਰਾਜੀ ਹੋਇਕੇ ਕਈ ਬੋਲੇ ਕੀਤੇ। ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਅਬ ਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਕਹੀਂ ਨਾ ਜਾਓ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੇ ਛੁੱਟੀ ਜਾਣਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁੜ ਆਏ।

ਤਨਖਾਹ ਲਾਈ

ਘੁਕੇਵਾਲੀ ਕੇ ਸਿੰਘ ਆਏ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਏਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਛਹਿਰੇ ਲਾਹੇ ਹੈ ਤਹਿਮਤ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਾਸ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਏਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਲਾਈ ਤੇ ਕਹਾ ਅਗੇ ਤੋਂ ਏਹ ਕਰਮ ਨਾ ਕਰੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇ ਦੇਵੇ।

ਇਕ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਸੀ। ਓਸਨੇ ਭੀ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਬਖਸ਼ੋ। ਮੈਥੋਂ ਭੀ ਕਛਹਿਰੇ ਲੱਭੇ ਹੈ ਤੇ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਖਾਧਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਭੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੇ ਰੁਪਈਏ ਤੇ ਔਸੀ ਮਣ ਕਣਕ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਣਕ ਤਾਂ ਛੱਡੀ, ਤੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੇ ਰੁਪਈਏ ਪੁਚਾ ਦੇਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲੈ ਤੇ ਫੇਰ ਨਾ ਏਹ ਕਰਮ ਕਰੀਂ।

ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇਂਗੀ

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਬੋਲਾ ਕਰਕੇ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਕਰ ਅਰਦਾਸਾ ਨੰਦਾ ਨੂੰ ਤਪ ਹੋਇ ਜਾਏ, ਬਹੁਤੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤਪ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਬੈਠੀ ਹੈ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ, ਅਗੇ ਰੋਜ਼ ਕਲਹ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਆਖਿਆ ਭੀ ਕੋਈ ਕੋਈ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਵਲੀ ਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਬਡੇ ਪੁੰਨਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਮੇਲਕ ਸਰੀਰ ਮੈਂ ਅਮੇਲਕ ਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਰੀਤੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮੈਂ ਤਕੜੇ ਹੋਵੇ। ਬੀਬੀ ਕਹੇ ਮੈਨੂੰ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਤਪ ਚਾੜਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇਂਗੀ। ਤਪ ਹਟਿਆ, ਰਾਜੀ ਹੋਈ।

ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਜਮੀਨ ਵੇਚਕੇ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਪਾਇ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਅਤੁੱਟ ਭੰਡਾਰਾ ਬਰਤਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਦਮੜਾ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਸੇ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹਰਥੇ ਲਾਵਣ ਕੀ ਸਾਡੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਸਿਤਨੇ ਜੀਵ ਹੈਂ ਸਭ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਕੰਮ। ਦੋ ਗੱਡੇ ਦੇ ਭੈਂਸਾ ਰੱਖ ਲਵੋਂ ਹੋਰ ਸਭ ਬੇਚ ਦਿਓ। ਕਿਉਂ ਰਖਿਆ ਹੈ ਖਰਚ। ਨਾਲੇ ਜੇਹੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸੇਵਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹਲਾ ਕਰ ਦਿਓ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਫਿਰੇ। ਅਪਣੀ ਪਿਠ ਉਤੇ ਭਾਰ ਕੋਈ ਕਿਤਨਾ ਚੁੱਕ ਲਵੇ ਜਿਤਨਾ ਚੁੱਕਣਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਕਹਿਣ। ਮਰ ਗਿਆ ਮਰ ਗਿਆ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਮਨਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਥੋਂ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਜਮੀਨਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੰਗਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਮਰਕੱਸਾ ਕਰੀ ਖੜੇ ਹੈਂ। ਸਾਰਾ ਫਿਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਂਹ ਦੀ ਦਾਲ, ਕਣਕ, ਜਵੀ ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਏਥੇ, ਦੁਖ ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਫਿਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਦੇ ਹੈਂ। ਸੀਤੇ ਸਿਤਾਏ ਕਪੜੇ ਪਹਿਰਦੇ ਹੈਂ। ਖਵਰੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਸਭ ਜਮੀਨਾਂ ਏਥੇ ਪਈਆਂ ਰਹਿਣੀਆਂ ਹੈਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ ਕਿ ਬੁਰੀ ਹੋਊਰੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਏਹ ਮੰਗ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਫੇਰੀ ਇਸ ਦੇਹੀ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇ ਜਾਏ। ਏਹ ਮੰਗ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ।

ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ

ਫ਼ਰੰਗੀ ਪੁਲਸ ਕਾ ਘੁਆੜੇ ਆਇ ਉਤਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਸਦੇ ਰਾਏ। ਬਡਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਕੇ ਬੋਲਿਆ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਤੁਮਕੋ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੋਂਦਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਬਡਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਕਈ ਬੇਲੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕੀਤੇ। ਕਹੋ ਖੁਸ਼ ਰਹੋ ਖੁਸ਼ ਰਹੋ। ਅਸੀਂ ਭੀ ਆਵਾਰੀ ਤੁਮਾਰੇ ਡੇਰੇ। ਫੇਰ ਆਪ ਆਇਆ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਮਕੋ ਗਾਰਦ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੋਂਦੀ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਬਡੇ ਸੁਖੀ ਹੈਂ। ਬਡਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਏਕ ਲਾਲ ਬਸਤਰ ਵਾਲਾ ਕੋਲ ਖੜਾ ਸੀ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਮਾਰੇ ਤਾਂ ਚਿੱਟੇ ਬਸਤਰ ਹੈਂ ਏਸਨੇ ਲਾਲ ਕਪੜੇ ਪਾਏ ਹੈਂ ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਖਸ਼ੋਜੀ

ਏਕ ਮਜ਼ਬੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਜੀ ਮੇਰੀ ਸਿੰਘਣੀ ਨੇ ਜਿਮੀਦਾਰ ਨਾਲ ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਕਰਮ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਬਖਸ਼ੋ, ਭੁਲਣਹਾਰ ਜੰਤ

ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਤਨਖਾਹ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲੈ। ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ, ਨਾਲ ਰਲਾਇਆ।

ਨਵਾਂ ਹੋਲਦਾਰ

ਹੋਲਦਾਰ ਨਵਾਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਪੱਕੀ ਰਸਤ ਮੰਗੇ। ਨਾ ਦੇਣੇ ਸੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਗਾਲ ਕੱਢੀ। ਸਿੰਘ ਮਾਝੇ ਕੇ ਸੇ। ਏਕ ਸਪਾਹੀ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਇਸ ਕੀ ਦਾੜੀ ਪੁੱਟ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਨੂੰ ਦਾੜੀ ਪੁੱਟਣ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਡਰ ਟੈਂਡਿਆ ਕਾ। ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਪੱਕੀ ਦੇਣੀ। ਜਿਵੇਂ ਅਗੇ ਖਾਂਦੇ ਹੈਂ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਖਾਈ ਜਾਵਣ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਦਾਨ ਚਲੇ। ਹੋਲਦਾਰ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਗੇ ਵਾਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਨਾ ਕਹੀਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਗਾਲ ਕਢਦਾ ਹੈਂ। ਗਾਲੀਆਂ ਕਢਣੀਆਂ ਬਡੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਹੈਂ। ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਪੇੜ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਉਤਰ ਜਾਉਗੀ। ਕੱਲ ਨੂੰ ਨਾ ਕਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬੇ-ਦੋਸ਼ ਹੈਂ। ਸੈਂਕੜੇ ਕੋਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਔਂਦੇ ਹੈਂ, ਤੁਸੀਂ ਔਠਾਂ ਪਹਿਰਾਂ ਥੀਂ ਬਾਦ ਬਾਹਰ ਕਢਦੇ ਹੈਂ। ਦੋ ਦਿਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਂ ਤਾਂ ਰੋਕਦੇ ਹੋ ਤੇ ਜੇਹੜੇ ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੇ ? ਹੋਲਦਾਰ ਬਾਧਾ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਨਵਾਂ ਹੋਲਦਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਤੋਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਤਾਂ ਛੱਡ੍ਹਗਾ

ਏਕ ਦਿਨ ਚਾਂਦਨੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਅਸਬਾਬ ਗੱਡੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹੈਂ। ਏਕ ਸਿੰਘ (ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ) ਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਲਿਆਵੀਂ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਤੁਰਤ ਸਪਾਹੀ ਭੇਜਿਆ ਦੇਖ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ? ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਏਨਾ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਗੰਡਾਸੀ ਸੀ ਫੜੀ ਹੋਈ, ਲਿਸਕੀ। ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਇਹ ਕੀ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ ਏਹ ਗੰਡਾਸੀ ਹੈ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਫੜ ਲਈ ਤੇ ਹੋਲਦਾਰ ਕੇ ਕੋਲ ਲੈ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕੱਲ ਕੇ ਚਲਾਨ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਕਰਾਗੇ। ਫੇਰ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਚਾਲੀ ਰੁਪਏ ਤੇ ਪੱਕੀ ਰਸਤ ਲਉਂਗਾ ਤਾਂ ਛੱਡ੍ਹਗਾ। ਦੀਏ ਰੁਪਈਏ। ਰੋਜ਼ ਪਾਈਆ ਬੁਰਾ ਉਸ ਵਕਤ ਤੇ ਪਾਈਆ ਦੂਜੇ ਵਕਤ। ਘਿਓ ਆਟਾ ਹੋਰ ਜੇ ਮੰਗੇ ਸੇ ਲਵੇ, ਦੁੱਧ ਭੀ ਚਾਵਲ ਭੀ।

ਤਸੀਲਦਾਰ ਭੇਰੇ ਆਇਆ

ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਸੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਆਇਆ ਬਡਾ। ਮੁਦਾ ਲਜਾਇਕੇ ਜੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਸੇ ਕਹਿਆ। ਫਹਰਿਸਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਸਨੌਣ ਲਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਮਸਰ ਤੇ ਆਇ ਬੈਠੇ।

ਕਰਸੀਆਂ ਪਰ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਪਰਸਪਰ ਬਚਨ ਹੋਏ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਮਿੱਠੇ ਮਿੱਠੇ ਬਲੇ ਬਲੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੌਲਦਾਰ ਸਾਡੇ ਆਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕਢਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਕੱਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਗੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਸੁਭਾਉ ਆਪੋ ਧਾਪ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਗੰਡਾਸੀ ਦਾਤਣਾ ਬੱਢਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਉਸਦਾ ਅੜਿਕਾ ਦੇ ਕੇ ਚਾਲੀ ਰੁਪਈਏ ਲਏ ਤੇ ਪੱਕੀ ਰਸਤ ਲਵਾਇ ਲਈ। ਅੱਧ ਸੇਰ ਰੋਜ਼ ਬੂਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਜੇ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਸੋ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਇਸ ਹੌਲਦਾਰ ਕੀ ਬਦਲੀ ਕਰਵਾਏ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਡਾ ਦੁਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਸ਼ਤਾਬੀ ਬਦਲੀ ਕਰਾਓ ਆਏ ਸਿੰਘ ਕੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੀਵਾਨ ਟੇਕ ਚੰਦ ਡਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੱਦੇ। ਅਰੋੜਾ ਸੀ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਗਏ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਆਈਏ ਜੀ। ਬਡੇ ਅਦਬ ਸੇ ਖਸੀ ਨਾਲ ਕੁਰਸੀ ਪਰ ਬਠਾਲੇ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਪੁਲਸ ਤੁਮਾਰੀ ਬਦਬਰੀ ਕੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹੈ। ਤੁਮ ਬਹੁਤੇ ਆਦਮੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਦੇ ਹੈ ਨਾਲੇ ਆਏ ਸਿੰਘ ਕੀ ਪੱਤ ਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਹੌਲਦਾਰ ਤੇ ਨਾ ਬੇ ਮਾੜੇ। ਏਹ ਹੌਲਦਾਰ ਜਦੋਂ ਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਤਣਾ ਬੱਢਣ ਵਾਲੀ ਗੰਡਾਸੀ ਗੱਡੇ ਵਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ। ਚਾਲੀ ਰੁਪਈਏ ਲੈ ਲਏ ਹੈ ਤੇ ਪੱਕੀ ਰਸਤ ਲਵਾਈ ਹੈ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਨਾਮ ਪੁੱਛਕੇ ਲਿਖ ਲਿਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਤੁਮ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਫ਼ਰੰਗੀ ਕੇ ਮਿਲਕੇ ਜਾਣਾ। ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਫ਼ਰੰਗੀ ਕੇ ਪਾਸ ਗਏ ਤਾਂ ਓਸਨੇ ਭੀ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਬਹੁਤ ਆਦਮੀ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਗੁਰੂ ਸੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਉਤਨੇ ਹੀ ਹੈ ਜਿਤਨੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹੈ, ਜੇੜੇ ਵਾਧੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸੋ ਨਕੰਮੇ ਲੰਡੇ ਲੂਲੇ ਅੰਨੇ ਬੁੱਢੇ ਹੈ, ਆਪ ਚਲਕੇ ਦੇਖ ਲਵੋ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਮ ਆਵੇਗੇ।

ਫ਼ਰੰਗੀ ਡੇਰੇ ਆਇਆ

ਫੇਰ ਫ਼ਰੰਗੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਆਇਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਲਿਆਓ ਕਹਾਂ ਹੈ ਤੁਮਾਰੇ ਲੰਡੇ ਲੂਲੇ ਬ੍ਰਿਧ। ਜੇੜੇ ਅੰਨੇ ਸੇ ਸੇ ਸਾਮਣੇ ਕੀਤੇ। ਯਾਰਾਂ ਲਿਖੇ ਤਿਨ ਲੰਡੇ ਸੇ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਏਕ ਕੋ ਏਹ ਤਾਂ ਟੈਹਿਲੇ ਕੀ ਲਾਇਕ ਹੈ, ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਨਾਨੀਆਂ ਕਾ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿਆ ਲਿਖਣਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਏਹ ਕੰਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੈ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਹੈ, ਅਜੇ ਰਾਮਸਰ ਮੰਜਿਆ ਪਰ ਪਏ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਿਲੇ ਨੇ ਆ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬੜੇ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਭੀ ਕੀਤਾ, ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਬਡਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਕੇ ਬੋਲਿਆ। ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਉਸਕੇ ਤੰਬੂ ਮੈ ਲਾਈ ਰਾਹੀਆਂ ਨੇ। ਫ਼ਰੰਗੀ ਨੇ ਹੌਲਦਾਰ ਕੀ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਚੁੰਨੀ ਲਾਲ ਡਿਪਟੀ

ਫੇਰ ਚੁੰਨੀ ਲਾਲ ਡਿਪਟੀ ਆਇਆ। ਬੜੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ ਕੇ ਆਗੇ ਨਮਸਕਾਰ

ਕਰੀ। ਪੁਛਨੇ ਲਗਾ ਏਹੁ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਹੈ, ਬਰਾਜਦੇ ਕਹਾ ਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਇਸੀ ਮੰਦਰ ਮੈ ਬਰਾਜਦੇ ਥੇ। ਦੋ ਵਜੇ ਰਾਤ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ। ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਲਗਦੀ, ਰਾਗੀ ਪੜਦੇ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿਆ ਪੜਦੇ ਸੇ? ਕਹਾ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਣੀ ਪੜਦੇ ਸੇ। ਸਭੀ ਸਿੰਘ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਮੈ ਬੈਠਕੇ ਭਜਨ ਕਰਦੇ, ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿਤਨਾ ਅਨਾਜ ਛਕਤੇ ਥੇ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਪਾਈਆ ਸਵਾ ਪਾਈਆ। ਡੇਢ ਪਾਈਏ ਸੇ ਉਤੇ ਨਾ ਸੇ ਛਕਦੇ। ਦੁਧ ਕਿਤਨਾ ਛਕਦੇ? ਕਹਾ ਕਿ ਜੋ ਛੰਨਾ ਦੁਧ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕੁਝ ਛਕਣਾ ਬਾਕੀ ਟੈਹਿਲੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਕੋ ਫੰਡਾਇ ਦੇਣਾ। ਪੁਛਾ ਕਿਤਨਾ ਬਰਾਜਦੇ ਥੇ? ਕਹਾ ਕਿ ਅੱਠਾਂ ਪਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਬਰਾਜਦੇ ਥੇ। ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਬੈਠਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਸੇ? ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਬਡੇ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਸੇ। ਹੋਰ ਰਹਿਣੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕਰਦੇ ਸੇ? ਕਹਾ ਕਿ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਬਿਵਹਾਰ ਵਾਲੇ ਬਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਕਹਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਸ ਆਮਦਨੀ ਤੇ ਲੰਗਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਤੁਮਾਰੀ ਉਮਰ ਕਿਤਨੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਬਿਆਸੀ ਬਰਸ ਕੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਬਰਸ ਮੈਥੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਡੇ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਕਿਤਨੀ ਹੈ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਆਪਕੇ ਪੋਤ੍ਰਿਆ ਜਿਤਨੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਹ ਬਰਸ ਕੀ ਹੈ।

ਜੀਵ ਦਇਆ

ਏਕ ਫੰਦਕ ਨੇ ਕਬੂਤਰ ਫੜੇ ਸੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਛਡਦੇ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਰੁਪਈਆ ਲਵਾਂਗਾ। ਰੁਪਈਆ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਬੂਤਰ ਛੁਡਾਇ ਦਿਤੇ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਇਕ ਫੇਰੀ ਆਪਨੇ ਬਟੋਰੇ ਛੁਡਾਏ ਸੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਲਾ ਮਿਲਦਾ ਓਦੇ ਹੀ ਛੁਡਾਇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ।

ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਦ

ਏਕ ਗੁਰੂ ਬਣੀਆ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਜਾਕੇ ਨਾਈ ਕੋ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਜਾਂ ਸੂਈ ਤਾਂ ਇਕ ਬਣ ਮੈ ਦੁਧ ਹੈ ਤਿੰਨ ਸੱਕੇ ਪਏ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਸਾਈ ਕੋ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਏਕ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਸਿੰਘ ਦੇਖਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਟਕਾਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੀ ਹੈ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਖਬਰ ਭੇਜੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਆਇਕੇ ਲੈ ਜਾਓ। ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ। ਤੀਸ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕਸਾਈਆ ਥੀ ਛੁਡਾਇ ਲਿਆਂਦੀ।

ਅਬ ਰਾਜੀ ਹੈ

ਪਿੱਛੇ ਕੇ ਹੌਲਦਾਰ ਕਾ ਝੂਠ ਤੂਫਾਨ ਬਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਤਹਕੀਕਾਤ ਵਾਸਤੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਥੀ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਰੱਖੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ

ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈਲਦਾਰ ਥੀ ਪੱਛ ਲਵੇ। ਨਵੇਂ ਹੈਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਠੀ ਪਹਿਰੀ ਉਨਾ ਕੇ ਤੋਰਕੇ ਹਰ ਲਿਖਦੇ ਹੈ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਬ ਰਾਜੀ ਹੋ ਉਸਕੀ ਤਾ ਬਦਲੀ ਕਰਵਾਇ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਰਾਮਸਰ ਤੀਰਥ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਰਾਮਸਰ ਜੀ ਕਾ ਜਲ ਗਹਿਰਾ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਇਸ ਮੈ ਇਸਨਾਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਏਹ ਬਰ ਦੀਆ ਕਿ ਜੋ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਪ ਵਿਚ ਆਣਕੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰੇਗਾ ਉਸਕਾ ਤਾਪ ਉਤਰ ਜਾਇਗਾ। ਜਲ ਨਿਰਮਲ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਰਨਾ ਕਛ ਨਾ ਵਿਚ ਧੋਵੇ। ਗਲੀਚ ਆਦਮੀ ਤੇ ਇਸਤਰੀ ਵਿਚ ਨਾ ਨਹਾਵੇ, ਭੈ ਰੱਖੇ। ਸਾਰੇ ਤੀਰਥ ਰਾਮਸਰ ਕੀ ਤਾਬਿਆ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਠਿਸਠਿ ਤੀਰਥ ਗੁਰ ਕੀ ਚਰਣੀ। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਮਸਰ ਤੀਰਥ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਾਤਣ ਦੂਰ ਜਾਇਕੇ ਕਰੇ। ਰਾਮਸਰ ਜੀ ਕਾ ਜਲ ਭੀ ਮਦਾਨੇ ਨਾ ਲਜਾਵੇ। ਚੀਤਾ ਭੀ ਦੂਰ ਛੱਡੋ ਮਦਾਨ ਭੀ ਦੂਰ ਜਾਓ।

ਏਕ ਦਿਨ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਫਲਾਨਾ ਫਲਾਨਾ ਸਾਧ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਭੀ ਜਹਾਜ ਕੇ ਸੰਗਲ ਹੈ।

ਆਖਣਗੇ

ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਤਪ ਔਦਾ ਸੀ। ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਤਾ ਰਾਜੀ ਹੋਏ।

ਛੁੱਟੀ ਵਾਸਤੇ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਗਿਆ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਦਿਤੀ ਪਰ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਜਿਲੇ ਕੇ ਪੁੱਛ ਆਓ ਕਿ ਦੀਪਮਾਲਾ ਪਰ ਆਵੇਗੇ। ਜਾ ਜਾਇਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਦੀਪਮਾਲਾ ਸੋ ਪਾਚ ਛੇ ਦਿਨ ਪਾਛੇ ਆਣਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੁਣਕੇ ਅਸੀਂ ਮਗਰੋਂ ਕਾਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੇਲੇ ਪਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ। ਆਖਣਗੇ ਮੇਲੇ ਪਰ ਨਾ ਆਏ ਪਿਛੋਂ ਲੋਭ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹੈ। ਪੂਜਾ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਤਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਤਰਾ ਕੀ ਆਮਦਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਏਹ ਚਲਣਾ ਹੈ।

ਬਡੀ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਸੀ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਤਾਇਆ ਜੀ ਚੜ੍ਹੇ। ਜਾ ਚੁਕਣ ਲਗੇ ਤਾ ਉ-ਉ ਕਰਕੇ ਅਵਾਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਜਾ ਜਾਇਕੇ ਲਾਬੂ ਦਿਤਾ ਤਾ ਭੀ ਬਡਾ ਅਵਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ। ਜੋ ਬਚਨ ਕਰਦੇ

ਸੇ ਸੇ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬੰਦਰੀ ਬਡੀ ਕਰਦੇ, ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਨਿਤ ਪੜ ਲੈਣੀ। ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ। ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਹੋਦੀ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਕੰਨ ਲਗਣਾ ਤਾਂ ਅਨਾਹਦ ਬਾਜੇ ਦੀ ਤਰਾਂ ਅਵਾਜ਼ ਆਣਾ। ਰਾਮ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ ਧੁਨ ਨਿਕਲਨੀ।

ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਨੇ ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌਰ ਘਿਓ ਕਾ ਹਮਨ ਕਰਾਉਣਾ। ਕਹਿਣਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਭੋਗ ਰੂਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਪਵੇ ਤਾ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾ ਪਾਚ ਸੌਰ ਕਾ ਹਮਨ ਕਰੇ ਧੂਪ ਕੀ ਸਾਮਗਰੀ ਪਾਇਕੇ। ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ, ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ, ਜਪ੍ਰ, ਜਾਪ੍ਰ, ਚੌਪਈ। ਆਹੁਤੀ ਕੇ ਨਾਲ ਜਲ ਕਾ ਛਿੱਟਾ ਦੇਵੇ। ਧੂ ਵੰਨੇ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ।

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਕਹਿੰਦੇ

ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ (ਬਾਵੇ ਬੁਰਜ ਵਾਲਾ ਨਾਈ ਸਿੰਘ ਸੀ) ਨੇ ਕਹਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਜੀ ਮੈਂ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਸੀ ਦੇਨੇ ਮੂਰਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਮੈਂ ਬੈਠਕੇ ਦਰਸਨ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਸੁਖ ਹੋਊਗਾ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੋ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਕਹਿੰਦੇ ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਏਗਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਆਏ ਤੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਮੇਂ ਆਈ ਹੈ ਸੋ ਕਹਿ ਛਡਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਵੀ ਕਹਿ ਛਡਣਾ ਜੋ ਮੂੰਹ ਆਵੇ, ਅਸੀਂ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਿਣਾ ਅਸਾਂ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਚਿਤਵਨੀ ਕਰਨੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਅੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ? ਏਧਰੋਂ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਦੀ ਗਾਰਦ ਜਿਧਰ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਉਧਰੋਂ ਹੀ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਉਧਰੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਫੇਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਲ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਸੁਣ ਪੜਕੇ ਬੀਬੀ ਕੁਝ ਨਰਮ ਹੋਈ ਪਰ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਕੇ ਫੇਰ ਵੀ ਮਾਰਦੀ ਰਹੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਣਕੇ ਮੈਂ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਿਣਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖਦੇ ਸੇ ਮੇਰਾ ਬਰਗ ਮਿਰਗ ਕਾ ਹੈ ਤੇ ਤੇਰ ਬਰਗ ਚੂਹੇ ਕਾ ਹੈ। ਸੇ ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਪਾਇ ਛਡਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਤਨਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ ਸਭ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭੀ ਬਡੀ ਕਰੀ ਹੈ।

ਦੀਪਮਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਦੌਰੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ ਦੀਪਮਾਲਾ ਸੇ ਬਾਦ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਤੁਰੇ ਮਠਡੀਂ ਜਾਇ ਉੱਤਰੇ। ਸੰਗਤ ਆਇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ। ਬਡੇ ਅਦਬ ਸੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਜਾਇ ਉੱਤਰੇ। ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਬਡੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਗਏ। ਦਰਬਾਰ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਿਆ। ਭੇਟਾ ਦਿਤੀ। ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲ ਬੰਗੇ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਚਲੇ ਆਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਚਰਨ ਪਾਏ, ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਹੈਨ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਕ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਦਸੋਧੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਖੁਰਲੀ ਕਰ ਲਈ ਨਾਲੇ ਬਾੜੇ ਬਗਲ ਲਏ ਬਰੰਟਿਆਂ ਹੇਠਾਂ। ਰਾਹ ਭੀ ਨਾ ਰਹਿਆ, ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਰੀਖ ਪਰ ਗਏ। ਹਾਕਮ ਹੋਰੀਂ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਗਏ। ਏਕ ਸਾਧੂ ਉਦਾਸੀ ਸੀ ਮਹੰਤ ਮੁਕਤ ਰਾਮ। ਉਸਕਾ ਭਜਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਚਰਨੀਂ ਲਗਾ। ਕਹੇ ਕਿ ਕੀੜੀ ਕੇ ਘਰ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਆਇਆ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਨੂੰ ਜਾਇਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਬੇੜ, ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਹੈਨ। ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਦਸੋਧੀ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਅਬੀ ਜਾਇਕੇ ਖੁਰਲੀ ਅਤੇ ਬਾੜਾ ਚੁਕ ਲਵੇ। ਜੇਕਰ ਉਥੇ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕੈਦ ਕਰਾਰੀ। ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਕੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਬਾੜਾ ਪੁੱਟ ਲਿਆ।

ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਏ

ਏਕ ਭੰਗੀ ਸੀ। ਓਹ ਕਾਰ ਤਾਂ ਤਬੇਲੇ ਕੀ ਕਰੇ ਤੇ ਕਟੀਆ ਕੰਧ ਖਰਾਸ ਵਾਲੀ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਰਹਿਣੇ ਨੂੰ। ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਇਕੇ ਰਾਲਾ ਕਵੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਣ ਕੇ ਅਰਜੀ ਦਵਾਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਫਰੀਰੀ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਮਨੇ ਰਾਜੀਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਏਸਨੂੰ ਸਜਾਇ ਦੇਵਾਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਏ ਤਾਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਬਡਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਹਿਆ ਪਹਿਲੇ ਏਨਾਂ ਕਾ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਏਨਾਂ ਕਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਕਦ ਸੁਣੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਚਰਨੀਂ ਪੈ ਗਏ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹੈਂ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਇਕੇ ਰਾਜੀਨਾਮਾ ਦੇ ਦੀਆ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਫਰੀਰੀ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਮਨੇ ਰਾਜੀਨਾਮਾ ਨਾ ਸੀ ਦੇਣਾ, ਏਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰੋਣਾ ਸੀ।

ਬਡਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ

ਜਦ ਨਵਾਂ ਤਬੇਲਾ ਪੈਣ ਲਗਾ ਜਿਸ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਜਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਉਸਕੇ ਹੱਕ ਸਫੀ ਵਾਲੇ ਕਹਿਆ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਰਜੀ ਜਾਇਕੇ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਪਾਹੀ ਹੱਕ ਸਫੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਲਾਇਕੇ ਲੈ ਗਏ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਿਚੋਂ ਦੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਕਹਿਣ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਬਡੇ ਚੇਰ ਹੈਨ। ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਾਕਮ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਬਡਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ। ਜੱਟਾਂ ਕੋ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਲਗੀਆਂ ਚਮਾਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਖੜੇ ਹੈਂ। ਕੈਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਮਿਨਤਾਂ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਜੀਨਾਮਾ ਪਾਇ ਦੀਆ। ਹਾਕਮ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜੀਨਾਮਾ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੈਦ ਕਰਨੇ ਸੇ।

ਮਾਮੋਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਭੋਲੀ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਮੋਂ ਕੀ ਨੂੰਹ ਭੋਲੀ ਉਸਕੇ ਦਮਾ ਬਹੁਤ ਸੀ ਜਾਂ

ਦਮਾ ਛਿੜਿਆ ਤਾਂ ਗੱਡੇ ਉਤੇ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਲਿਆਂਦੀ। ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਈ, ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਭੀ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਚੱਕੀ ਪੀਹਕੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਮੈਂ ਆਏ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਬਣਾਇ ਛਕਾਵਣਾ। ਮਾਈ ਨੇ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਾ ਬੋਲਣਾ। ਆਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਉਸੀ ਘਰ ਜਾਇ ਉੱਤਰਨਾ। ਅੰਤ ਕੇ ਜਗਾ ਖਜਾਨੇ ਪਾਈ ਬੋਚਕੇ। ਆਪ ਰਾਮਦਾਸ ਪੂਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇ ਚੜੀ।

ਅਸਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ

ਉਨੀ ਮੈਂ ਅਠਵੱਜੇ ਕੀ ਮਘਰ ਸੁਦੀ ਕੇ ਬਾਬਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਹਜ਼ਰੇ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਮਹੰਤ ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੇ। ਪਰਸਪਰ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਮੈਂ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਆਸਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਜਾਵੇ। ਸਿੰਘ ਰੂਪ ਕਰ ਰਹੇ। ਤੀਏ ਦਿਨ ਤੁਰਨ ਲਗਾ। ਇਕਤਾਲੀ ਰੁਪਏ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ। ਕਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਮੇਰੇ ਖਰਚ ਹੋਏ ਹੈ ਚਾਲੀ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤੇ ਹੈ। ਦੇਬੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦੇਖਣ ਆਏ ਹੈ ਹੁਣ ਨਾ ਆਉਂਦੀ। ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੇ। ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜੇ ਉਹ ਆਏ ਤਾਂ ਆਵਾਰੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹੈ। ਨਾ ਸਾਡਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਤੋਰਨ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੋਰਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਹੇ ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਜੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਬੋਲੇ ਨਾ ਦੱਸੇ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਬੋਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿ ਸੁਣਾਏ। ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਜਾਨਣਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੇਨਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਪਾਰੇ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਦੋ ਘੋੜੇ ਦੋ ਭੈਂਸਾਂ ਦੋ ਗਊਆਂ ਰੇਲ ਪਰ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਭੇਜ ਦੇਣੀਆਂ। ਪਹਿਲੇ ਫੇਰੇ ਜਦ ਆਇਆ ਸੀ ਮੈਂ ਰੁਪਈਆ ਤੇ ਕਛਹਿਰੇ ਦਿਤੇ। ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਨਾਲ ਸੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਕੋ ਬਸਤਰ ਦਿਤੇ। ਬਡਾ ਆਦਰ ਭਾਉ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਦੋਰੇ ਗਿਆ ਲਾਹੌਰ ਮੈਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਦਿਤੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਕਤਾਲੀ ਦਿਤੇ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸਤ ਅਸਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਰੁਪਏ ਲੀਤੇ ਨਾਲੇ ਏਹੋ ਜੇਹੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਹੀਆਂ। ਉਹ ਜਾਣੇ ਕੁਝ ਕਹਿ ਜਾਏ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਕੀ ਅੰਸ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਸਾਨੂੰ ਨਿਮਕੀ ਰੱਖਣੀ ਜੋਗ ਹੈ। ਕੋਈ ਕੁਝ ਕਹਿ ਜਾਏ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਔਂਦੇ ਤਾਈਂ ਅਸਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਜਿਆਦਤੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਘਰ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਭੇਟਾ ਹੀ ਆਵਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਜੋਗੇ, ਜੇ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪੇ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

੧ ਹਜ਼ਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਹੰਤ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ੧੮੮੫ ਈ. ਅਤੇ ਫੇਰ ੧੮੯੭ ਈ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਸੀ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਏਕ ਪਰਖ ਨੇ ਪਛਿਆ ਜੀ ਸਤਦੁਵ ਕੀ ਜੋ ਮਾਇਆ ਹੈ ਅਮਾਨਤ ਰੱਖੀ ਹਈ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੀ ਸੋ ਕਦੋਂ ਵਰਤੇਗੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਓਹੀ ਬਰਤੀਦੀ ਹੈ।

ਓਥੇ ਭੀ ਦੇਵੇਗਾ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਏਥੇ ਤਾਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹੀ ਹੈ ਅੰਨ ਦੀ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਮਸਤ ਲੰਗਰ ਭੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇੜਾ ਏਥੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਸੋ ਓਥੇ ਭੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਨਚਿੰਤ ਹੋਇ ਕਰ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰੋ। ਰੀਤੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰੱਖੋ। ਤਕੜੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਇ ਜਾਏਗਾ।

ਅਸਮੇਧ ਜੋਗ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦੋਹਰੇ ਕੀ ਲੜਕੀ ਕਾ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ। ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਭੋਗ ਕੇ ਪੰਜ ਰੁਪਈਏ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇ ਸੋ ਮੇੜ ਦੀਏ ਉਸੀ ਵਕਤ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰੋਂ ਜੰਵ ਆਈ। ਫੇਰ ਇਕੋਤ੍ਰ ਸੋ ਰੁਪਯਾ ਥਾਲੀ ਮੈ ਪਾਇਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ ਓਹ ਭੀ ਮੇੜ ਦੀਆ। ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਕਾ ਬਚਨ ਸੀ ਰੁਪਈਆ ਇਕ ਨਹੀਂ ਖਰਚ ਹੋਣ ਦੇਣਾ। ਸੋ ਇਕ ਨਹੀਂ ਖਰਚ ਹੋਣ ਦਿਤਾ। ਅਸਮੇਧ ਜੋਗ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਬਾਰਸ਼ ਬੰਦ ਸੀ ਉਸੀ ਰਾਤ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੋਈ।

ਝਟ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ

ਏਕ ਮਾਈ ਨੇ ਥਾਲੀ ਸਕਰ ਕੀ ਭਰਕੇ ਏਕ ਰੁਪਈਆ ਉਪਰ ਧਰਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭਜਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਜੀ ਨਹੀਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭਜਨ ਲਵੋ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਭੇਟਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਜੀ ਮੈਂ ਮਾਘੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਰੀ ਭਜਨ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੇਰੇ ਪਰਾਣ ਬਿਰਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ ਨਾਮ ਥੀ ਬਿਨਾ। ਤਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਡੇਰ ਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਝਟ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ। ਨਿਹਾਲ ਹੋਈ।

ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ

ਏਕ ਦੌਰੇ ਦੜਪ ਕੇ ਮੈ ਏਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਪਾਂਚ ਰੁਪਈਏ ਭੇਟਾ ਧਰੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਲੈਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੇਵਕ ਹੋਇਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ। ਸਣੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ, ਛਿਨ ਮੈ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ।

ਕਰਮਾਂ ਕਾ ਕੜਛਾ

ਏਕ ਮੁੰਡੀਆਂ ਕਾ ਸਾਕ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਤੂੰ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ ਨਾ ਲਿਆ। ਏਕ ਦਿਨ ਆਪੇ ਆਇਕੇ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ। ਅਠਵੇਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ

ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਰਮਾਂ ਕਾ ਕਤਛਾ ਹੈ ਨਾਮ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦੋਦੇ ਹੈਂ ਭਾਵੇਂ
ਕੋਈ ਲਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਲਵੇ।

ਓਹ ਸਮਾ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ

ਕਟਾਣੀ ਦੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਮਕਬਲੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਹਿਰ ਵਾਲੇ ਬਾਬੂ
ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹੈਨ ਕੂਕਾ ਭੈਣੀ ਨੂੰ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਬਾਬੂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ
ਕਿ ਕਿਆ ਕਹਿਦੇ ਹੈਂ? ਲੱਕੜੀਆਂ ਬਾਲੇ ਬਾਬੂ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਜਲਦੀਆਂ ਹੈਂ ਪ੍ਰਸਾਦਾ
ਬਣਦਾ ਹੈ। ਨਹਿਰ ਵਾਲੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਲੱਕੜੀ। ਜੇਕਰ ਓਹ ਕੂਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਮ
ਭੀ ਕੂਕੇ ਹੈਂ ਸੁਣਕੇ ਜਿਲਾ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਦੀਆ। ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲੇ
ਹੋਇ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੇ। ਘੜੀ ਮਗਰੋਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿਤਨੀ ਝਖ
ਮਾਰਨ ਹੁਣ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਓਹ ਸਮਾ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਹਟ ਗਏ ਹੈਂ ਹਾਰਕੇ

ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ

ਏਕ ਸਰੀਰ ਨੇ ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸੇ। ਆਇਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਕਹੇ ਕਿ ਹੁਣ
ਦਰਸਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਦੇ ਦੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਭਜਨ
ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਕਾਧਾ ਦਰਸਨ ਹੈ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਲਵਾਂਗਾ ਭਜਨ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ
ਜਦ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀ ਕਰੇਂਗਾ। ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਬਿਰਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਤਨਾ
ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ।

ਗੁਰੂ ਕਾ ਟਹਿਲਾ ਛਡਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ

ਏਕ ਜਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਭਜਨ ਲਿਆ। ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਕਾਹਨਾ ਸੀ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜੋ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਾਂ ਰੰਗੁੰਨ ਜਾਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਰਗੋਈ ਕੇ ਟਾਪੂ ਮੇਂ ਚਲੇ
ਗਏ ਉਸਨੇ ਹਲਵਾਈ ਕਾ ਕੰਮ ਸਿਖ ਲਿਆ ਤੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਕਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਦਿਲ
ਵਿਚ ਏਹ ਕਿ ਜਿੰਦਣ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਸੱਦਣਗੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਤਾਂ ਜਾਵਾਂਗਾ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦੋਹਤੇ ਕੀ ਲੜਕੀ ਕਾ ਅਨੰਦ ਸੀ, ਓਹ ਹਲਵਾਈ ਭੁੱਗਾ ਕੁਟਨ ਵਾਸਤੇ
ਸੌਂਦਿਆ। ਕਹੇ ਕੇ ਧੰਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਂ, ਮੇਰੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਗਰੋਂ ਭਰਾ
ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਤੇਰਾ ਭਰਾਉ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਆਇਕੇ ਫੁਲ ਚੁਣ ਜਾਓ। ਕਹਿਣੇ
ਲਗਾ ਮਰਨੇ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਹੁਣ ਟਹਿਲਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਛਡਕੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।
ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੁਰਨ ਲਗਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਠੀ ਦਿਨੀਂ ਆਇਆ ਕਰ

ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਲੜੇਗਾ ਸਰਪ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਗਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੇ ਬਰੇ ਮੈਨੂੰ

ਸਰਪ ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਾਝਵੇਂ ਬਰੇ ਪਾਛੇ ਸਤਵੇਂ ਡੰਗ ਕੀ ਬਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਰਾਏ ਹੋਏ ਸੇ। ਸੋਣ ਕੇ ਮਹੀਨੇ ਲੜਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੋਣ ਕੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਫੇਰ ਸਤਵਾਂ ਬਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਿਥੇ ਅਗੇ ਡੰਗ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਹੀ ਫੇਰ ਡੰਗ ਮਾਰਿਆ। ਸੱਜੇ ਚਰਨ ਕੇ ਅੰਗੂਠੇ ਕੀ ਅਗਲੀ ਉਂਗਲੀ ਕੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ। ਦਸਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਹੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਰਪ ਡੰਗ ਮਾਰ ਗਿਆ ਹੈ (ਸੱਜੇ ਚਰਨ ਵਿਚ ਬਿਆਈਆਂ ਪਾਟੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ, ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੱਬੇ ਵਰਗਾ) ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਕੋਈ ਦੁਆਈ ਦੇਈਏ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦਸਤ ਲਗੇ ਹੈਂ ਬਿਹੁ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਏਹ ਸਰਪ ਏਸੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸਤ ਫੇਰੀਂ ਲੜਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਭੀ ਲੜਿਆ ਸੀ। ਛੇਕੜ ਕਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਇ ਲੀਆ ਹੈ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਲੜੇਗਾ। ਦੁਆਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਮੰਤਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਰਾਏ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਲੜਿਆ ਸਰਪ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀ ਸੁੱਖਣਾ

ਬਰਸ ਬਾਵੇ ਕੇ ਏਕ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀ ਕਾ ਸਭਾਉ ਆਪਸ ਮੈ ਬਿਗੜ ਗਿਆ। ਖੇਤ ਮੈ ਜਾਇਕੇ ਦੋਨੋਂ ਸੁਤੇ ਪਏ ਬੱਢ ਦਿਤੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਿਓ ਨੇ। ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੋਈ ਬੱਢਣ ਵਾਲੇ ਕੇ, ਏਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਸੀ ਬਿੱਚ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਬਾ। ਬਾਵੇ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖ। ਉਸ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਛੁੱਟ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਵਾਂਗਾ। ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਰਿਹਾਈ ਹੋਈ। ਛੇ ਬਰਸ ਗੁਜਰ ਰਾਏ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ। ਜੋ ਜਾਮਨ ਸਿੰਘ ਸੀ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਚੱਲਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਇ ਆਓ। ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਤਾਪ ਚੜਨੇ ਲਗਾ। ਬਾਵੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੇ ਤੂੰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੂਰੇ ਚਲਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੇ ਸਾਹਿਬ। ਭੋਗ ਅਖੰਡ ਪਵਾਇਆ, ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ।

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਤ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ

ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਕਾਬਲ ਪਰ ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ ਫੌਜਾਂ ਗਈਆਂ। ਜਿਥੇ ਫਰੰਗੀਆਂ ਕੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਸੀਆਂ ਉਥੇ ਪਠਲ ਪਏ। ਮਾਰ ਕੱਟ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਫੌਜਾਂ ਉਕੜ ਬਾਹੀਂ ਉਠਕੇ ਆਪਸ ਮੈ ਬੱਢਣ ਲਗ ਪਏ, ਕਈ ਬੱਢੇ। ਪਠਾਣ ਇਕ ਨਾ ਮੋਇਆ। ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੋਰ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਚਨ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਹੈਂ ਰੂਸਾਂ ਕਾ ਐਣਾ ਤੇ ਖੰਡਾ ਖੜਕਣਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੀਮਾਰੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੰਨ ਕਾਲ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਖੰਡੇ ਕੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਤ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ ਈਦ ਕੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗੂ, ਅਨੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਾਣ ਅਟਕੇ ਰਹੇ

ਮੇਰੀ ਮੈ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਅਠ ਸੈ ਰੁਪਈਆ ਉਧਾਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।^੧ ਦਮਾਂ ਪਰ ਪਿਆ ਉਸਨੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸੁਨੇਹਾ ਕੋਜਿਆ ਆਇਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਲੈ ਜਾਓ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਕਹਿਆ। ਮਹੰਤ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮਹੰਤ ਮੌਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਮੋਹੀ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਅਸਬਾਬ ਉਸਨੇ ਹੱਟੀ ਕਾ ਗੱਡੇ ਪਰ ਧਰ ਦਿਤਾ। ਬਾਲਕ ਜੋ ਸੀ ਸੋ ਭੀ ਗੱਡੇ ਪਰ ਚਾੜਕੇ ਗੱਡਾ ਤੋਰ ਦੀਆ। ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਮੈ ਪ੍ਰਾਣ ਅਟਕੇ ਰਹੇ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਨਹੀਂ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੁਪਈਏ ਲੈਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾ ਨਿਕਲਨ ਦਿੱਤੇ। ਜਾਂ ਗੱਡਾ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਬਾਲ ਬੱਚਾ ਬਲਦੀ ਅਗ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਆਦਾ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ।

ਬੁਰੇ ਭਲੇ ਹਮ ਥਾਰੇ

ਏਕ ਦਿਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਕੇ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਤੈਨੂੰ ਦਸੀਏ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਤ ਗੀਰੀਆਂ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਹੀ ਪੜਦੇ ਕੱਜ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਜੀਵ ਸਦਾ ਹੀ ਭੁਲਣ ਹਾਰੇ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਕਾਹਦੀਆਂ ਸੰਤ ਗੀਰੀਆਂ ਹੈਨ ਮਨ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਡੋਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਦਿ ਅੰਤ ਪੜਦੇ ਢੱਕਦੇ ਆਏ ਹੋ। ਹੁਣ ਭੀ ਤੁਸੀਂ ਈ ਜੀਆਂ ਦੇ ਪੜਦੇ ਢੱਕਣੇ ਹੈਨ, ਬਖਸ਼ੋ। ਬੁਰੇ ਭਲੇ ਹਮ ਥਾਰੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਕਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੁਰਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਦਮੜੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੇ।

ਕੁਝ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾ ਸੀ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਕਤ ਏਕ ਸਿੰਘ ਸੇ ਮੈਂ ਘੋੜੀ ਮੰਗੀ, ਉਸ ਨਾ ਦਿਤੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰਾ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਘੋੜੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਬੋਲਾ ਹੋਵੇ ਸੁਣਕੇ ਚੁਪ ਹੋਇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਨਾਨਕਿਆਂ ਕੇ ਚਾਲੀ ਰੁਪਈਏ ਦੇਣੇ ਸੇ ਸਾਭੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਹਿ ਖੋਲਕੇ ਦੇ ਆਏ ਸੇ। ਸੁਣਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਾਨਕਿਆਂ ਕੇ ਤਾਂ ਧਨ ਬਹੁਤ ਹੈ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਭੈਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾ ਕਾ ਕੋਈ ਦੋ ਨਾ ਸੀ। ਜਗਤ ਬਿਵਹਾਰ ਕਰਕੇ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੁਦੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਣਾ ਬਰਤਣਾ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਸਤਿਗੁਰਾ ਕਾ ਕੁਛ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਦੇਹ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਇਕ ਫੇਰੀ ਦਰਸਨ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਾ ਬਡਾ ਭੈ ਰੱਖਦੇ ਹੈਂ।

੧. ਥੀਥੀ ਭੋਲੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੀ ਦਾ ਜਵਾਈ।

ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ

ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਖੁਲੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿਉਰੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਕਿਆਮਤ ਆਵੇਰੀ ਤਾਂ ਖੁਲੀ ਛੁੱਟੀ ਦਿਉਰੀ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੈਸੇ ਸੁਭਾਉ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਜਿਧਰੋਂ ਹਟਾਈਦਾ ਹੈ ਉਧਰੋਂ ਹਟਦੇ ਨਹੀਂ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਦੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਹੈਨ ਤੁਸੀਂ ਖਿਆ ਕੀ ਤਲਵਾਰ ਪਹਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਟਵਾਵਦੇ ਸੇ ਜੋ ਬੇ ਰਾਹ ਚਲੇ। ਤੁਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਤਦੇ ਜੀਆਂ ਕੇ ਸੁਭਾਉ ਚਮਲੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਧੁਆਡੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੇ। ਜੀਅ ਤਾਂ ਜੀ ਸਦਾ ਈ ਭੁਲਣਹਾਰੇ ਹੈ। ਅਭੁਲ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰੰਗੂਨੇ ਹਰਤਾ ਕਰਤਾ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਸੇ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਲੰਬਰਦਾਰਾਂ ਥੀਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਆ। ਜਿਸਕੇ ਕੈਦ ਹੋਣ ਲੱਗਣੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ, ਅਸੀਂ ਛੁਡਾਇ ਦੇਣਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪੁੱਠੇ ਟੋਪੇ ਵਾਲੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪੁਜ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਹਾਰਕੇ ਹਟ ਗਏ ਹੈ।

ਮੁਕਤਸਰੋਂ ਘਾਲੀ ਵਾਲਾ ਸੈਣ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਆਗੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਮੁਕਤਸਰ ਮਾਘੀ ਪਰ ਅੱਸੀ ਭੋਗ ਪਾਏ। ਦੀਵਾਨ ਕੇ ਦੇਖਣ ਕੇ ਫਰੀਰੀ ਤੇ ਮੇਮ ਆਏ। ਖੜੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ।

ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਆਇਆ

ਜੋ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਭੀ ਆਇਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਸਾਡਾ ਜੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਰਾਤ ਕੋ ਭੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ, ਆਮੇ ਸਾਮੁਣੇ ਝਾਕਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਇਉਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜੇੜਾ ਉਘੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਨਾ। ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਹੀ ਉਘ ਜਾਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰਨੇ ਜੇਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨੇ ਲੜਾਈ ਮੱਚ ਪੈਣੀ। ਮੈਨੂੰ ਮੁੱਕਿਆ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੰਨਣਾ, ਮੈਂ ਭੀ ਮੁੱਕਿਆ ਨਾਲ ਮਾਰਨਾ।

ਮਾਈ ਅਤਰੀ

ਇਕ ਦਿਨ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀਏ ਕੇ ਕਿਉਂ ਗਈ ? ਤੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ ਜੋ ਧਰਮਸਾਲਾ ਮੈ ਰਹੇ, ਜੋ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸੇ ਛਕੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਹਿਆ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੀ ਆਹਦਾ ਹੈ ਕੁਤਿਆ। ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਠੀਕ ਮੈਂ ਕੁਤਾ ਹੀ ਹਾਂ। ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਨੇ ਕੇਸਾਂ ਥੀਂ ਫੜਕੇ ਲਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਮਾਰਦੀ ਮਾਰਦੀ ਕੋ ਦਮ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਹਾਰਕੇ ਹਟ ਗਈ। ਐਸੇ ਜੇਰ ਸੇ ਕੇਸ ਖਿਚੇ ਕਿ

ਹੱਥਾਂ ਮੈਂ ਫਿਰ ਗਏ। ਲਹੂ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਚੀਰੇ ਆਇ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹੁਣ ਪੁੱਤ ਬਣਿਆ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਮਾਰ ਨਾ ਸੀ ਪੈਦੀ ਓਨਾ ਚਿਰ ਪੁੱਤ ਨਾ ਸੀ ਬਣਦਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੋਣ ਸਿੰਘ ਘਾਲੀ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਜੇ ਭੀ ਅਤਰੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੈ ? ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਆਈ ਕੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਸੋਣ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਇਕੋ ਰੁਪਈਆ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਸੀ? ਮੈਂ ਕਹਿਆ ਕਿ ਇਕ ਵੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਠਿਆਨੀ ਸੀ ਸੋ ਹੀ ਮੈਂ ਲਜਾਇਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲੈ ਕੇ ਅਠਿਆਨੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਏਹ ਅਠਿਆਨੀ ਖਜਾਨੇ ਪਾਇ ਛੱਡ ਤੇ ਜੇ ਰੁਪਈਆ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਨਾ ਲੈਣਾ, ਜੇ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਧ ਕੇ ਦੇ ਦੇਣਾ। ਕਪੜਾ ਜੋੜਾ ਲੈ ਕੇ ਬਿਹੰਗਮ ਨੂੰ ਦੇਣਾ। ਤੈਨੂੰ ਰੁਪਈਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੂੰ ਇਉਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ? ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਿਹੰਗਮ ਸਾਧ ਹਾਂ। ਸਗੋਂ ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਹਿੰਦੀਓਂ ਲੈ ਭਾਈ ਕਛਹਿਰੇ ਬਣਾਇ ਲੈ। ਕੁੜਤਾ ਯਾ ਚਾਦਰ ਬਣਾਇ ਲੈ। ਤੈਨੂੰ ਰੁਪਈਆ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਫੇਰ ਭੀ ਤੂੰ ਏਉਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਏਹ ਸੰਗਤ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੀ ਹੈ। ਮੁਲੀਆ ਪਾਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ।

ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ

ਅਤਰੀ ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਝੇ ਦੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੈ। ਸੋਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਮਾਝੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਕੀ ਛਡਿਆ ਹੈ? ਕਬੀਰ ਪੰਥੀ ਕਾ ਤੈਨੋਂ ਜੂਠਾ ਖਾਧਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀਏ ਕੇ ਜਾਇ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੀ ਸੰਗਤ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸਕੀ ਜਗਾ ਨਾ ਜਾਓ ਆਪਣੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਮੈ ਰਹੋ। ਤੂੰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕੀ ਮਿੱਟੀ ਪੱਟਣੀ ਹੈ। ਸੋ ਤੇਰੀ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਪੱਟੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਪੇ ਦੀ ਹੌਲੀ ਹੋਇਕੇ ਫਿਰਕੇ ਆਇ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਲਤਾਨ ਤੋੜੀ ਤੂੰ ਓਧੇ ਨਾਲ ਫਿਰੀ। ਮਾਝਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਦਾ। ਤੂੰ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੱਢ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਅਗੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਸੇ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਉਦਾਸ ਹੋਇਕੇ ਅਤਰੀ ਦੀਪਮਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਗਈ ਕਿ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀ ਕੇ ਜਾਇ ਬੈਠਦੀ ਹਾਂ। ਦੀਵਾਨ ਕੇ ਬੀਚ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਓਸ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀਏ ਕੇ ਨਾ ਜਾਈ। ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਾਲ ਕਈ। ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਦੇ ਚਪੇੜ ਮਾਰੀ।

ਜਾਂ ਮੁਕਤਸਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚੌਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਟਿਆ। ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਹਥ ਫੇਰਕੇ ਕਹਿਆ ਅਤਰੀ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਵੱਢ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਜਾਂ ਓਥੇ ਤੁਰੀ

ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਮੈਂ ਜਾਇ ਮਿਲਿਆ। ਘੋੜੀ ਪਰ ਚੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਫੜਕੇ ਹੋਠਾਂ ਸੁੱਟ ਲਈ। ਚਾਰੇ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਰਿਆ। ਟਾਕਿਆਂ ਕੇ ਕਈ ਛੱਟ ਹੋਏ। ਮਾਰਕੇ ਬੇਸੁੱਧ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭਾਈ ਅਸੀਂ ਭੀ ਅਤਰੀ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖਣ ਗਏ ਸੇ ਸੇ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਏਹੋ ਜੇਹੀ ਕੋਈ ਸੱਤ ਪਰਾਏ ਨਾਲ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮੀ ਕਹੇ ਜੀ ਧੁਆਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਜੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੇ ਗੈਰ ਇਲਾਕੇ ਨਾ ਜਾਓ ਧੁਆਨੂੰ ਫਰੰਗੀ ਕਹੇਗਾ ਤੁਮ ਕਿਓਂ ਗਏ ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਕਹਿਆ ਭਾਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ ਜਰੂਰ ਚਲਣਾ ਹੈ। ਸੇ ਦੇਖੇ ਅਤਰੀ ਨੇ ਕਿਡਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੋਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਜੇਕਰ ਧੁਆਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਨਿਕਲੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਧ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਘਰੋਂ ਕੱਢੀਏ ਤਾਂ ਭੀ ਸਿਖ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਬਾਤ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਜੀ ਆਪ ਚਲ ਕਰ ਗਏ ਸੇ, ਧੁਆਡੇ ਓਥੋਂ ਕੱਢਣੇ ਮੈਂ ਤੇ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀਏ ਕੇ ਜਾਣੇ ਮੈਂ ਹੋਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁਖ ਪਰ ਜੇ ਲਾਲੀ ਸੀ ਸੇ ਖਾਲੀ ਹੋਈ। ਪੀਲਾ ਰੰਗ ਹੋਇ ਗਿਆ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਬਡਿਆਈ ਸੀ ਸੇ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਕੱਢਣੇ ਕਰਕੇ ਛੋਟੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀਏ ਦੇ ਨਾ ਸੀ ਜਾਣਾ ਨਾ ਜੁਠਾ ਖਾਣਾ ਸੀ। ਬਡੀ ਮਾੜੀ ਕਰੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਡਾ ਹੌਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਗੇ ਸੇ ਹੱਥ ਨਾ ਉਠਾਇਆ।

ਸੈਣ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ

ਸੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਰਾਤ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਪਿਆ ਕਿ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਏ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਉੱਥੇ ਵਾਲੇ ਕਾ ਸਰੂਪ ਦਿੱਸਿਆ ਦੂਜੀ ਰਾਤ ਫੇਰ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਪਿਆ, ਫੇਰ ਸਿੰਘ ਕਾ ਰੂਪ ਦਿੱਸਿਆ। ਤੀਸਰੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਕਹਿਆ ਕਿ ਆਪ ਕੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਰਾਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਿਆ। ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਫੇਰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਏਹ ਭੀ ਰੂਪ ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਓਸੇ ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਚਾਹੁਦਾ ਹਾਂ ਲੰਬੀ ਗਰਦਨ ਵਾਲੇ ਕਾ। ਫੇਰ ਰਾਤ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ-ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ। ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਫੇਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਰੂਪ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਤ ਤਾਂ ਆਵੇਗੀ ਜੇੜੀ ਮੂਰਤੀ ਦੇਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸੇ ਦੇਖ। ਪੰਜਵੀਂ ਰਾਤ ਫੇਰ ਬਾਰਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਇਆ।

ਸੈਣ ਸਿੰਘ ਕਹਿਨ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ। ਰਾਮਗੜੀਆਂ ਕਾ ਬੰਗਾ ਬਜਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਬੁੰਗੇ ਉਤਾਰਦੇ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕੇ ਵਕਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਲਿਆਓ ਬਾਬੇ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਕੇ।

ਮੋਤ ਦਾ ਹੜ

ਏਕੇ ਲਾਹੇ ਬੀਮਾਰੀ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੇ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪਾਠੀ ਲੈ ਗਏ। ਪਿੰਡ

ਕੇ ਦਰਵੱਜੇ ਪਰ ਪਾਠ ਤੋਰਿਆ। ਇਉਂ ਮੁਸ਼ਕ ਮਾਰੇ ਜਿਉਂ ਕਚੇ ਚੰਮ ਕੀ ਮੁਸ਼ਕ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਗਲੀਆਂ ਸੁੰਝੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹੈਂ। ਪਾਠੀਆਂ ਨੇ ਪਦਾਰਥ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ। ਹੱਲੇ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਮੁੜੇ ਸਿੰਘ। ਮੁਰਦੇਹਾਣ ਬਰਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਈ ਬੀਮਾਰ ਪਏ ਹੈਂ। ਕਈ ਚਿਖਾ ਮੇਂ ਜਲਦੇ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਕੋ ਕੁਤੇ ਧੂਹੀ ਫਿਰਦੇ ਹੈ। ਲਕੜੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ਫੂਕਣੇ ਕੋ। ਏਤਨਾ ਕੁ ਤਰਾਸ ਬੀਤਿਆ। ਕੁੱਤੇ ਰਾਤ ਕੋ ਹੋਂਦੇ ਹੈ ਮਾਨੋ ਮੌਤ ਕਾ ਹੜ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਧਰ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ ਉਧਰੇ ਹੀ ਮੁਰਦੇ ਪਏ ਹੈਂ। ਲੋਕ ਦੁਆਲੇ ਕੋ ਆਖਣ ਏਹ ਸਿੰਘ ਭਾਵੇਂ ਬੰਨ੍ਹ ਪਾਵਣ। ਭੋਗ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਪਾਇਆ।

ਅਗੋਂ ਚਮਾਰਾਂ ਕੋ ਨਾ ਸੀ ਬੀਮਾਰੀ, ਸੋ ਚਮਾਰਾਂ ਕੋ ਜਾਇ ਪਈ। ਏਕ ਆਦਮੀ ਪੁਕਾਰ ਕਰੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨੌਂ ਸਰੀਰ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਏਕ ਮੁੰਡਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਏਹ ਬਚ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਘਰ ਕੀ ਆਪ ਕੋ ਚੁਲੀ ਛਡ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਹੈ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਰੱਖ ਰੱਖਣੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਮਸਕਰੀਆਂ ਨਾ ਕਰਨ ਆਏ ਸੋ ਪਾਠ ਕਰਨ ਸੋ ਵਿਚੇ ਰਹੇ। ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਭੋਗ ਪੈਣੇ ਸੋ ਮੋਹੜੀ ਪਿੰਡ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ। ਬੀਸ ਬੀਸ ਮੁਰਦੇ ਨਿਕਲਦੇ ਸੋ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੋ ਅਰਾਮ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾ ਸੁਣਾਇਆ ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਜੇ ਤਾਂ ਛਿੱਦੀ ਛਿੱਦੀ ਹੈ ਅਜੇ ਜ਼ੋਰ ਤਾਂ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਫਿਨਸੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਬੰਦਾ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਕੀਤੀ

ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਕੋ ਜਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸੱਠ ਰੁਪਈਆ ਇਕਠਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਾਵਾਂਗੇ। ਨੰਬਰਦਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੱਦਕੇ ਹਮਨ ਕਰਕੇ ਕੱਟਾ ਪਿੰਡ ਕੋ ਦੁਆਲੇ ਫੇਰੇ ਪਾਠ ਨਾ ਕਰਾਓ। ਕੱਟਾ ਫੇਰਕੇ ਰੁਪਈਏ ਖਾਇ ਲੀਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਣਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਏਸ ਕੰਧ ਥੀਂ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲੈਹਦੇ ਪਾਸੇ ਏਸ ਕੰਧ ਥੀਂ ਭ੍ਰੰਦੜ ਭੈਣੀ ਹੈ। ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੁਪਏ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋ ਪਾਠ ਕੋ ਵਾਸਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਕੱਟਾ ਦਿਤਾ। ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਕੀਤੀ।

ਰਸਾਲਾ ਆਇਆ

ਏਕ ਰਸਾਲਾ ਲੰਘਿਆ। ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੈਂ ਆਇਆ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਸੋਰ ਕੇ ਪਾਸੇ ਕੀ ਖਬਰ ਹੈ? ਕਹਾ ਜੀ ਪਠਾਨ ਸਿੱਧੇ ਹੋਇਕੇ ਮਰਦੇ ਹੈ। ਉਨਾਂ ਦੇ ਕੁਰਾਨ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ਜੋ ਸਨਮੁਖ ਹੋਇਕੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸੋ ਬਹਿਸਤ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਓਸ ਲਿਖੇ ਕੋ ਦੇਖਕੇ ਬਾਲ ਬਚੇ ਸਮੇਤ ਜਾਇ ਲੜਦੇ ਹੈ। ਅਗੋਂ ਹੋਇਕੇ ਮਰਦੇ ਹੈ। ਲੜਾਕੇ ਅਛੇ ਹੈ। ਪਿਛਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਨੇ ਕੋ ਵਾਸਤੇ ਅਗੋਂ ਹੋਇਕੇ ਮਰਦੇ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ ਲਈਆਂ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ

ਕਹਾ ਜੀ ਪਠਾਨ ਟਪੀ ਦੇਖਕੇ ਦੂਰੋਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹੈਂ। ਤਾਂ ਕਰਕੇ ਪੱਗਾਂ ਬਨ੍ਹਦੇ ਹੈਂ। ਹਮ ਕਾਨਪਰ ਕੇ ਚਲੇ ਹੈਂ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਈ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਆਈਏ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਖਸੀਆਂ ਦਿਓ ਚਲੇ ਜਾਈਏ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਚੋਰੀ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਧਾ ਸੇਰ ਘਿਓ ਕਾ ਤੜਕਾ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਗੁਰਦੇਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਛੇ ਸੇਰ ਪਾਇਆ ਹੈ ਪੰਜਵਾਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਧੁਆਨੂੰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀਉ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਦੇਵੇ। ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਵ ਦੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਰਬ ਜੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਦੱਸਦੇ ਹੈਂ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ

ਸਿੰਘਾਂ ਦੰਗਾ ਫਸਾਦ ਰੋਜ਼ ਰੱਖਣਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਬੇਫਿਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕੋ ਹੀ ਮਿਲੇ ਓਹ ਭੀ ਅਛਾ ਹੈ। ਏਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਏਥੇ ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਓ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਕਟਦੇ ਹੈਂ। ਸੇਰੀਂ ਅੰਨ ਮੋਤੀਆਂ ਸਮਾਨ ਬਿਕੇਰਾ ਤਾਂ ਵੀ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਮਰੇਗਾ ਏਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਰਨ ਜੰਮਣ ਮੈਂ ਨਹੀਂ

ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਚੁੰਨੀਆਂ ਮੈਂ ਏਕ ਸੰਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਕੁ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਬਾਰਤਾ ਦੱਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਹੈਂ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮੂਰਖਾ ਮੂੰਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਬੋਲ। ਓਹ ਤਾਂ ਠਾਕਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਅਮਰ ਹੈਂ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋੜੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੁਣੀਂ ਨਹੀਂ ਕਤੀ। ਮਣ ਵਿਚੋਂ ਮਾਸਾ ਨਹੀਂ ਬਰਤਿਆ। ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਬਰਤੰਣਾ ਹੈ। ਮਰਨ ਜੰਮਣ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹੈਂ।

ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਾਂਭੋ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੂਏ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦਕੇ ਪੁਛਿਆ ਤੈਨੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਲੜਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ ਸੇ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਅਸੀਂ ਦੰਗਈ ਆਦਮੀ ਪਰ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਨਿਹੱਕਾ ਮਾਰਨਾ ਅਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਭੀ ਕਹਿਆ ਜੀ ਬਖਸ਼ੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਜੁਮਾ ਚੁਕੋ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ। ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਏਹ ਦੰਗਈ ਆਦਮੀ ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈਂ। ਹਮ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਡਰਦੇ ਹੈਂ। ਬੁਰੇ ਸੁਭਾਉ ਹੈ, ਏਨਾ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਾਂਭੋ ਅਸੀਂ

ਨਹੀਂ ਜੁਮਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹੈ। ਦੰਗੇ ਫਸਾਦ ਕੀ ਬਾਰਤਾ ਕਰਨੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਹੈ।

ਸੁਭਾਉ ਚੁਦੇ ਚੁਦੇ ਹੈ

ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੈਸੇ ਕੇ ਮਾਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੁਛਿਆ ਤੈ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ। ਸਰੋਂ ਹੱਸੀ ਜਾਏ ਫੜਕੇ ਲਾਠੀ ਮਾਰੀ। ਨੱਸ ਚਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੱਸ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹਟਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਉ ਥੀਂ। ਬੇਫਿਕਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਹੀਂ ਛਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੋਲਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਹਾਰ ਕੇ ਲੜਕੇ ਹਟੇ। ਜਿਤਨੇ ਜੀਵ ਹੈ ਸਭ ਕੇ ਸੁਭਾਉ ਚੁਦੇ ਚੁਦੇ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਏਹ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੈਂ ਸਾਭ ਲਵਾ ਜੈਦਾਦ। ਆਪਣੇ ਮਰਨੇ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਹਾ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਖੇਮੇ ਕੇ ਏਨਾ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਨਾ ਬੁਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਗੇ ਉਲਾਦ ਭੀ ਅਛੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਜਿਤਨੇ ਹੈ ਸਭਨਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਘਰ ਪਰ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬੁਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰ ਹਾਰ ਕੇ ਹਟੇ ਹੈ।

ਲਿਖਾਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਅਗੇ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਪਰ ਕਰੜਾਈ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਮਸ਼ਕਰੀਆਂ ਟਿਚਰਾਂ ਆਪਸ ਮੈ ਕਰਨੀਆਂ। ਕਹਿਣਾ ਹੋਰ ਬਣੇ ਨਾਮਧਾਰੀਏ। ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਦੇਖਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਏਹ ਡੇਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾ ਸਿੰਘ ਆਵਣ, ਗਾਰਦ ਉਠ ਜਾਵੇ। ਏਹ ਜੇੜੇ ਆਉਣੋਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਓਨਾ ਵਾਸਤੇ ਗਾਰਦ ਹੈ। ਰੋਜ਼ ਹਾਕਮ ਚੜ੍ਹ ਔਂਦੇ ਹੈ। ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨੇਕੀ ਬਦੀ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਫਰੰਗੀ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਹੀ ਰੋਕ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਰਾਮਸਰ ਸਾਭ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਂਦੇ। ਦਿਨੇ ਦਿਨ ਬਧਦੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਕੇ ਇਹ ਹੀ ਦਾਉ ਲਾਂਈ ਰੱਖਦੇ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਬਿਧ ਬਣੇ ਤੇ ਡੇਰਾ ਨਾ ਰਹੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਨਾ ਔਣ। ਪਰ ਸੰਗਤ ਦੁਣੀ ਔਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਨੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਵਧਦਾ ਹੈ ਘਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇੜੇ ਘਾਟੇ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹੈ ਸੋ ਘਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ, ਹਾਰ ਕੇ ਹਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਏਹ ਗਲਾਂ ਸੁਣਕੇ ਦੇਖਕੇ ਲਿਖਾਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖੀਆ ਹੈ

ਪਹਿਲੇ ਬੀਸ ਬਰਸ ਉਨਾ ਦਾ ਚਾਲ ਚਲਨ ਦੇਖਦੇ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਗੋਹੇ ਕੂੜੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਜਾਂ ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਲਕੜੀਆਂ ਢੋਣੀਆਂ। ਜਿਤਨੀ ਬਚਤ ਹੋਣੀ ਸਮੇਂ ਕੀ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਰੀਝ ਬਾਰੂਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਣਾ। ਲੋਕਾਂ ਪਿੰਡ ਦਿਆਂ ਹਾਣੀਆਂ ਥੀਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇ ਪੁਛਕੇ ਸੁੱਟਕੇ ਸਾਖੀਆਂ ਬਚਨ ਲਿਖੇ ਹੈ। ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੈਠਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਾਈ। ਤਿਸੀ ਤਰਾਂ ਸੰਗਤ ਥੀਂ ਮਹੰਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਥੀਂ ਪੁਛਕੇ, ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖਾਰ ਬਿੰਦ ਥੀਂ ਸੁਣਕੇ ਬਚਨ ਲਿਖੇ ਹੈ।

ਏਕ ਦਿਨ ਲਿਖਾਰੀ (ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਮੰਡਿਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਰੋ ਗੱਲੀ ਡੰਡਾ ਨਾ ਖੇਡੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ ਖੇਡੇ। ਇਤਨਾ ਕਹਿਣ ਮੈਂ, ਤੁਰਖਾਣਾ ਕਾ ਇਕ ਮੰਡਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਸੂਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਮੰਡੇ ਏਵੇਂ ਈ ਖੇਡਣਗੇ। ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਦਾੜੀ ਪੱਟਣ ਨੂੰ ਆਵੇ। ਕਹੇ ਕਿ ਏਸ ਕੜੀ ਨੂੰ ਏਥੇ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਹੱਲੇ ਕਰ ਕਰ ਆਵੇ। ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੋਈ ਗਈ, ਮਾਰਨ ਮੈਂ ਅਰ ਦਾੜੀ ਖਹਣ ਮੈਂ ਕਸਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ। ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਹੀ ਸਮਾਈ ਰੱਖੀ ਕਿ ਦਾੜੀ ਪੁੱਟੇਗਾ। ਦੋ ਜਣੇ ਹਨ। ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਾਹਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਕੀ ਖਿਮਾ ਹੈ।

ਏਕ ਜਨਾਨੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ, ਜੋ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡਾ ਖੇਡਦਾ ਸੀ, ਅੱਖੇ ਹੋਕੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਲਮ ਮਾਰੀ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮਾਈ ਜੱਟੀ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਕਹਿਨ ਲਗੀ ਤੈਂ ਮੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਛਟੀ ਮਾਰੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਚੀਰ ਸੁਟਦੀ। ਤੂੰ ਮਿਲਿਆ ਨਾ। ਲਾਲ ਲਾਖੀ ਹੋਈ ਹੋਈ ਨੇ ਕਈ ਬਾਧੇ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਦੇ ਕੀਰ ਲੋਕ ਆਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਈ ਆਇਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਕਹਾ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਮੰਗ

ਲਿਖਾਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਜੱਟ ਰਾਉ ਬੰਨ ਆਇਆ ਬੁਹੇ ਅਰੋ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਰੰਭਦੀ ਰਹੀ ਭੁਖੀ ਤਿਹਾਈ। ਉਸੇ ਜੱਟ ਕਾ ਖੇਤ ਸੀ, ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਲੰਮਾ ਰੱਸਾ ਪਾਇਕੇ ਬੰਨ ਦਿਤੀ ਕੇ ਹੋਰ ਕੇ ਖੇਤ ਨਾ ਜਾਇ ਬੜੇ। ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਆਇਆ। ਰੱਸਾ ਲਾਹਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਖਾਹ ਖਸਮਾਂ ਨੂੰ। ਜਿਉਂ ਲਗਾ ਹੈ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਆਇ ਕਹਿਆ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੀ ਰਾਉ ਖੇਤ ਮੈਂ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਕੱਢਦਾ ਹੀ ਮੁੜ ਗਿਆ।

ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਖੋਚਲ ਹੈ। ਘੋੜੀ ਨੂੰ ਖੋਚਲ ਹੋਣੇ ਸੇ ਨਿਹਾਰੀ ਲਾਈ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਇ-ਕਹਿਆ ਜੀ ਨਿਹਾਰੀ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਖਾਇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਫੜਾਇ ਦਿਓ। ਉਸਨੇ ਆਲੇ ਮੈਂ ਪਈ ਫੜਾਇ ਦਿਤੀ। ਕੁੱਟਿਆ ਪਰ ਮਨੋਂ ਲਹਿ ਗਿਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਪਦਾਰਥ ਚੁਰਾਉਣ ਲਗਾ ਸੀ ਅਸੀਂ ਹੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕਢਕੇ ਜੰਦਰਾ ਲਗਾਇ ਦੀਆ। ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੈਨੂੰ ਹੱਛਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਰਾਮਸਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਢੇਗਾ ਤਿਸਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਨਾਨੇ ਆਇਕੇ ਲਗੇ ਕਾਰ ਕੱਢਣ।

ਨੰਬਰਦਾਰ ਦਾ ਪੁੱਤ ਚੱਕ ਜਾਣੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਮਰਨ ਥੀਂ ਡਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਓਥੇ ਹੋਰ ਰਬ ਹੈ? ਰਬ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਹੈ ਬਿਆਪਕ।

ਸਾਨੂੰ ਕਦ ਛੱਡਦੇ ਸੇ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਦਰਸਨ ਮੰਗੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਏਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਰ ਕੋਈ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦ ਦਰਸਨ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲ ਏਕ ਦਮ ਧਰਮ ਤੁਰ ਪਵੇਗਾ। ਗੰਡਿਆਂ ਭਾਰ ਤਾਂ ਤੁਰਨ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਦਰਸਨ ਹੋਏ ਤੇ ਏਕ ਦਮ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚਾਨਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਹਨੇਰਾ ਚੁਕਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਦ ਛੱਡਦੇ ਸੇ।

ਭਜਨ ਥੀਂ ਕੋਰੇ ਲੋਕ ਹੈਂ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੌਰੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸੇ। ਮੁਲਾਂ ਨੇ ਬਾਂਗ ਦਿਤੀ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਚੰਗੇ ਹਨ ਜੇਡੇ ਏਡੀ ਰਾਤ ਉਠਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜਦੇ ਹੈਂ। ਹਿੰਦੂ ਪੈ ਕੇ ਸੌ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਖੋ ਲੈਂਦੇ ਹੈਂ। ਬਿਨਾਂ ਭਜਨ ਥੀਂ ਕੋਰੇ ਲੋਕ ਹੈਂ। ਭੈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਏਤਨਾ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹੈਂ। ਜਰਾ ਭੈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਅਦਬ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ। ਬੱਸ ਲਗੇ ਤਾਂ ਮਾੜੀ ਕਰਨਗੇ।

ਬਚਨ ਕਦੇ ਨਾ ਸੀ ਮੋੜਿਆ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਏਕ ਸਮੇਂ ਏਕ ਸਰੀਰ ਆਇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਨੂੰ ਏਥੋਂ ਲੈ ਜਾ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਪਰ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਨਹੀਂ ਕੌਣ ਸੀ। ਤੁਰਿਆ ਤੇ ਬੀਸ ਦਿਨ ਅਗਾਊਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਲ ਬਠਾਲਕੇ ਬਹੁਤ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਸਭ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਉਠਾਇ ਦੀਏ। ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਕੁਝ ਤਾਂ ਬਰਤ ਗਏ ਹੈਂ, ਹੋਰ ਬਚਨ ਅਜੇ ਦੱਸਣ ਕਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ ਛੋਟਿਆਂ ਥੀਂ ਲੈਕੇ ਬਚਨ ਮੰਨਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜੇਡਾ ਬਚਨ ਕਰਨ ਤਤਕਾਲ ਬਜਾਇ ਲਿਆਵਣਾ, ਕਦੀ ਨਾ ਸੀ ਮੋੜਿਆ। ਸਤਿਗੁਰਾ ਵਾਲਾ ਗੱਡਾ ਕਣਕ ਨੂੰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਲਿਆਉ ਜਾਇਕੇ। ਤਤਕਾਲ ਜਾਇਕੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਮੈਂ ਚਰੀ ਦਾ ਗੱਡਾ ਲਿਆਵਣਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਸਾਡੇ ਗੱਡੇ ਕੀਆਂ ਲਾਸਾ ਲੈ ਜਾਣੀਆਂ। ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਗਾਡੀ ਸੀ। ਜਾਂ ਮੈਂ ਜਾਇਕੇ ਮੰਗੀਆਂ ਨਾ ਦਿਤੀਆਂ।

ਮਹੰਤ ਬਣਕੇ ਗਿਆ

ਜੰਮੂ ਕੇ ਅਲਾਕੇ ਕਾ ਏਕ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਸੀ ਨਾਲ ਜਮਾਤ ਸੀ ਸੋ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ। ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਪਮਾ ਇਸ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸੋ ਅਖੀਂ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ। ਭਜਨ ਸੁਣ ਲਿਆ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਭਜਨ ਵੀ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰ ਉਸ ਅਲਾਕੇ ਮੈਂ ਜੋ ਮੰਗੇ। ਮਹੰਤ ਬਣਕੇ ਗਿਆ।

ਏਕ ਕਾਂਗੜੇ ਮੈਂ ਰਹਿਣੇ ਵਾਲਾ ਸਾਧੂ ਆਇਆ ਸਣੇ ਜਮਾਤ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ।

੧ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਸੇਏ ਦਾ ਸੂਬਾ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਚੁਨਾਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਰਵਰੀ ੧੮੮੭ ਈ. ਨੂੰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕਾਰਨ ਦਾਸ ਨਾਮ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ। ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਇਕੇ ਨਾਲੇ ਪਗ ਬੰਧਾਈ ਨਾਲੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਜਨ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰ ਉਸ ਅਲਾਕੇ ਸੈ ਜੇ ਮੰਗੇ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖ ਦਿਓ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਏਕ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਖ ਦੀਆ, ਮਹੰਤ ਬਣਿਆ।

ਖਾਲੀ ਗਿਆ

ਏਕ ਡਾਕਟਰ ਆਇਆ। ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਕੇ ਭਜਨ ਮੰਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਛੱਡੋਗਾ ਤਾਂ ਭਜਨ ਮਿਲੇਗਾ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭਜਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਲੀਤਾ ਭਜਨ, ਖਾਲੀ ਗਿਆ।

ਕਰ ਲੈਣ ਜੇੜੀ ਕਰਨੀ ਹੈ

ਉਨੀ ਸੈ ਅਠਵੰਜਾ ਕੀ ਫਗਣ ਸੁਦੀ ਬਾਰਾਂ ਕੇ ਫਰੰਗੀ ਪੁਲਸ ਕਾ ਆਇਆ।^੧ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਕਹਾ ਹੈ ਪੁਲ ਜੇ ਗਲੀ ਕੇ ਉਪਰ ਪਾਇਆ ਹੈ ? ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਵੱਹ ਹੈ। ਦੋਖਕੇ ਪੁਛਨੇ ਲਗਾ ਕਿਉਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ? ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਾ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਆਸਨ ਹੈ, ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪੁਲ ਕਾ ਛਤੀਰ ਟੁਟ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸਕੀ ਜਗਾ ਲਟੈਣ ਪਾਇਕੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹਿਲੇ ਭੀ ਥਾ ਪੁਲ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਮ ਆਦਮੀ ਲੰਘਾਵਣ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਧਰ ਸੇ ਚੋਰੀ ਸਿੰਘ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਦੁਹਾ ਦਰਵੱਜਿਆਂ ਕਾ ਫਾਸਲਾ ਮਿਣਨੇ ਨੂੰ ਹੌਲਦਾਰ ਲਾਇਆ। ਪੰਜਾ ਕਰਮਾਂ ਕੇ ਸੱਤ ਕਰਮ ਮਿਣੇ ਤੁਰਕ ਨੇ। ਸੱਤ ਕਰਮਾਂ ਈ ਲਿਖਕੇ ਤੁਰਿਆ। ਫੇਰ ਭੀ ਏਹੀ ਕਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਗਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਤੁਮਨੇ ਫੇਰ ਬਣਾਇ ਲੀਆ ਹੈ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਬਣਿਆ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਦਸ ਸਿੰਘ ਭੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਸਾ ਚੋਰੀ ਕਿਉਂ ਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਪੁਲ ਕਰਕੇ ਧੁਆਡਾ ਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਹੱਥ ਧਰਕੇ ਕਿਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋ। ਚਲਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਐਵੇਂ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੈ। ਢਹਾ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਕੀ ਹਰਜਾ ਹੈ ਪਰ ਏਹ ਗੱਲ ਏਨਾਂ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਤੇ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੌਲਦਾਰ ਝਖ ਮਾਰਦਾ ਈ ਰਹਿਆ। ਕਰ ਲਵੇ ਜੇੜੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਸਰ ਨਾ ਕੁਝ ਰੱਖ ਲਵਣ।

ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਛੁੱਟੀ ਵਾਸਤੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਗਏ। ਅੱਗੇ ਡਾਕਦਾਰ ਆਇ

ਲੋਦੇ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਏਨਾ ਨੂੰ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਤੁਮ ਲੋਦਾ ਕਰਾਓ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਲੋਦਾ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੈਂ। ਜੇ ਕਰਤਾਰ ਕੀ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸੋ ਹੋਇਕੇ ਰਹੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਲੋਦਾ ਕੀਤਿਆ ਬਚ ਰਹੇ ਤਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਜਤਨ ਕਰਦੇ। ਮਰਨੇ ਕੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਮਗਰੇ ਦੀ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਲੋਦਾ ਕਰਾਈਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਮੈ ਫਰਕ ਪੈਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨਰਾਜ਼ ਜੇਹਾ ਹੋਇਆ। ਲੋਦਾ ਏਹ ਹੈ ਡੋਲੋ ਕੇ ਉਪਰ ਸੁਆ ਧਸੋਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈ।

ਮਟਵਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਦਾ ਹੋਲਾ

ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਚਨ

(੧੯੫੮ ਬਿ., ੧੯੦੨ ਈ.)

੧੯੫੮ ਮਟਵੀਂ ਹੋਲਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਏ। ਕਾਮੇਕੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਏ। ਉੱਤਰੇ। ਦੂਰ ਤੋਂ ਅਗੋਂ ਸੰਗਤ ਲੈਣ ਆਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਚੁਕ ਲਵੋ। ਜਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਚੱਲ ਉੱਤਰੋ ਜਿਓਂ ਵਾਗਾਂ ਛੱਡੀਆਂ ਹੈਂ ਧਰਮਸਾਲਾ ਕੇ ਦਰਵੱਜੇ ਪਰ ਜਾਇ ਖੜੇ ਹੋਏ। ਸਮੁੰਦਰ ਕੇ ਉਛਾਲੀ ਕੀ ਤਰਾਂ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਪਰਾ ਬੱਝ ਗਿਆ। ਚੁਫੇਰਿਓ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਭੀੜ ਕੀਤੀ। ਘੋੜੀ ਉੱਤੇ ਉਤਰਨਾ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕ ਧੱਕ ਕੇ ਰਾਹ ਕੀਤਾ। ਬਿਸਤਰੇ ਖਰ ਗਏ।

ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਉਥੇ ਜਾਇਕੇ ਜਪੁ ਜਾਪੁ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ। ਉਥੇ ਭੀ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਭੀੜ ਆਣ ਹੋਈ। ਫੇਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ। ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਕੇ ਚੰਦ ਕੀ ਮਾਨਿੰਦ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾ ਵਾਰ ਨਾ ਪਵੇ। ਰਾਗੀ ਭੀ ਪਰੇ ਹੋਇ ਗਏ। ਹੋਰ ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤ ਆਈ। ਬਡਾ ਕੁਲਾਹਲ ਹੋਇਆ। ਸੂਤ੍ਰੀ ਜੇ ਸਿੰਘ ਸੇ ਤਿਨਾਂ ਨੇ ਸੂਤ੍ਰ ਕੱਢੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੂਤ੍ਰ ਨਾ ਕੱਢੇ। ਕੋਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਨੱਚ ਟੱਪ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਿਚੋਂ ਉਠਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸੂਤ੍ਰੀਆਂ ਸੇ ਦੀਵਾਨ ਭਰ ਗਿਆ।

ਹੋਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਮਟਵਾਂ ਦੇ ਹੋਲੇ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਗਰਦਨ ਵਿਚ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ। ਮਿਰਜੇ ਆ ਕੇ ਲਾਹੌਰੋਂ ਬੱਘੀ ਮੰਗਵਾਈ, ਫਿਰ ਬੱਘੀ ਤੇ ਹੀ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ।

ਮਟਵਾਂ ਤੋਂ ਗਦਾਂਵਾਲੇ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਦਾਰ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਿਰਜੇ ਅਗੇ ਵਰਨੀਂ ਗਏ। ਅਗੇ ਮਾਨਾਂਵਾਲੇ ਆਏ। ਉਥੋਂ ਦੁਰੀਚ ਤੇ ਦੁਰੀਚਾ ਤੋਂ ਸੱਦੇਵਾਲ। ਅਗੇ ਖਾਨਪੁਰ ਫੇਰ ਬਲੀਂ ਗਏ। ਅਗੇ ਢੇਟੀਆਂ ਅਗੇ ਖਿਹਾਲੇ ਗਏ। ਏਥੋਂ ਮਸੂਰ ਅਗੇ ਧਾਂਦਰੇ ਅਗੇ ਭੂਪਾਲ ਵਾਲਾ ਅਗੇ ਗਿਲ। ਫੇਰ ਸਰਹਾਲੀ ਫੇਰ ਰੱਤਾ ਚੋਆ ਅਗੇ ਮਹਿਮਦ ਵਾਲੀ ਅਗੇ ਗੋਬਿੰਦ ਗੜ੍ਹ ਫੇਰ ਮਾਣੀਆ ਵਾਲਾ ਵਲਰਾੜ ਸੇ ਰੋਕਾ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਫਿਰ ਬਹਾਲੀ ਕੇ ਫਿਰ ਵਰਨ ਲਾਇਲਪੁਰ ਕੇ ਜ਼ਿਲੇ ਤਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤਾ। ਸੁੱਕੇ ਦਿਲ ਹਰੇ ਹੋਏ। ਬਡੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘਾਂ

ਨੇ ਕੀਤੀ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਭਜਨ ਲਏ, ਸੁਤੇ ਜੀਵ ਜਾਗਣੇ ਲਗੇ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਭਾਈ ਹੈਂ ਚਲੇ ਦਰਸਨ ਕਰੀਏ। ਦੇਖਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਭਜਨ ਫੁਰਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਸਭ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੈ, ਨਾਮ ਚਿੱਤ ਔਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈ। ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਰੋਜ਼ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਢਾਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਲਗਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਸਬਦ ਦੋਲਕੀ ਦਾ ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਧੁਨ ਨਾਮ ਕੀ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਮੂਰਤੀ ਨਾ ਉਤਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੈਂ ਇਕ ਸਰੀਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਉਤਾਰਨੇ ਕੇ ਕੈਮਰਾ ਆਇ ਧਰਿਆ ਪਹਿਲੀ ਮੂਰਤੀ ਉਤਾਰੀ ਤਾਂ ਭੀ ਪੂਰੀ ਨਾ ਉੱਤਰੀ। ਤਿੰਨ ਫੇਰੀ ਉਤਾਰਕੇ ਹਟਿਆ। ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਨੀਆਂ ਉਤਾਰ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰਨੀਆਂ। ਫੇਰ ਨਾ ਉਤਾਰੀ।

ਹਲਕ ਠੀਕ ਕੀਤਾ

ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕਾਰੀਗਰ ਖੇਟਿਆਂ ਕਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ। ਆਇਆ ਤਾਂ ਹਲਕ ਕੁੰਦਿਆ। ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਲੰਗਰ ਵਲੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਖਬੇ ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬੇਹਲ ਦਿਓ ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਅੰਦਰ ਜਾਕੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਮੂਧਾ ਲੰਮਾ ਪੈ ਜਾ, ਓਹ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਪਿਠ ਉਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਚੜਕੇ ਸਣੇ ਪਉਂਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉਤੇ ਦੀ ਉਤਰ ਗਏ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਹਲਕ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਜੀਵਿਆ।

ਆਇਆ ਅਕੱਲਾ ਹੀ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਚੌਰੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਬਾਲਧ ਸੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਆਇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਭੁੱਜੇ ਈ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਨੇਤਰਾਂ ਥੀਂ ਜਲ ਜਾਣੇ ਲਗਾ ਵੈਰਾਗ ਸੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਬਚਨ ਪੁਛਣ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦੀਆ ਪਰ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਹੱਛਾ ਨਾ ਲਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੌਰੀ ਨਹੀਂ ਸੇ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ। ਏਹ ਸਾਮਣੇ ਚੌਰੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਫੇਰ ਆਇਆ ਸਬਦ ਪੜਦੇ ਵਕਤ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਮਸਤਾਨਾ ਨਾ ਚੌਰੀ ਖੋਹ ਲਵੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਭੀ ਕਹਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਮਣੇ ਚੌਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਤੁਰਤ ਉਠਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਚੌਰੀ ਥੀਂ ਆਇਆ ਅਕੱਲਾ ਹੀ।

ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ

ਨੰਗਲ ਵਾਲਾ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜਿਸਨੇ ਬਾਰਾਮਾਹ ਬਣਾਇਆ ਦਰਜੀ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਤਿਸਨੇ

ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇਕੇ ਬੋਟੇ ਪਰ ਭਰਾ ਬਿਆਹ ਲੀਆ। ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਕੀਤੀ। ਨਾਲੇ ਓਹ ਕੁਸੰਗੀ ਹੈਨ ਨਾਲੇ ਤੈਨੇ ਬੋਟਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਕੀ ਜਗਾ ਦਿਤੀ। ਮਨ ਕੀ ਮੱਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤਨਖਾਹੀਆ ਹਇਆ। ਪਾਂਚ ਰੁਪਈਏ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਭੋਗ ਤਨਖਾਹ ਲਾਈ।

ਏਉਂ ਨਾ ਪਾਠ ਕਰੋ

ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਮਹਾਵੇ ਕਾ। ਪਹਿਲੇ ਉਸਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪਾਠ ਕੀਤੇ। ਢਾਈ ਦਿਨ ਮੈ ਭੋਗ ਪਾਏ ਦੇਣਾ। ਫੇਰ ਕਛਹਿਰੇ ਲਾਹ ਦੀਏ। ਮਸਤਾਨੇ ਸਭਾਉ ਮੈ ਹੋਇਆ। ਕਈ ਸਿੰਘ ਉਸਕਾ ਕਹਿਆ ਮੰਨਦੇ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰੋ। ਸੱਤਰ ਭੋਗ ਪਾਏ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸੱਤਰ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ। ਉਸਨੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਾਠ ਤੋਰਨ ਤੇ ਭੋਗ ਪੈਣ ਵੇਲੇ ਸਵਾ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਨਾ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਬਾਣੀ ਕਾ ਹੀ ਭੋਗ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਾਣੀ ਕੀ ਨਿਆਦ੍ਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਏਉਂ ਕਰਨੇ ਹੈਂ ਤਾ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਕਰੀ ਜਾਓ। ਜੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਹੈਂ ਤਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰੋ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਓਨਾ ਕਹਿਆ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਮੈਂ ਏਥੇ ਆਨ ਕਹਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਏਥੋਂ ਕਹੋਗੇ ਤਿਵੇਂ ਉਥੇ ਜਾਇ ਕਹਾਗੇ।

ਲਾਮ ਦਾ ਜੋਰ ਹੈ

ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਸੇ ਏਕ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇ ਖਬਰ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਫਰੰਗੀ ਤਿੰਨ ਪਹਾੜ ਕੀ ਮਿਨਤੀ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੇ। ਤਿੰਨਾਂ ਪਠਾਨਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਫਰੰਗੀ ਮੇਢਿਆ ਉਪਰ ਚੁਕ ਲਏ ਔਰ ਲੈ ਗਏ। ਪਠਾਨਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇ ਹੈਂ। ਫਰੰਗੀ ਹੁਣ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ ਹੈਂ। ਲਾਮ ਕਾ ਜੋਰ ਹੈ। ਕਾਬਲ ਪਰ ਧਾਵਾ ਹੈ। ਲਸ਼ਕਰ ਤੇ ਗੁਦਾਮ ਅਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗਉ ਲੈ ਆਂਦੀ

ਹੀਰਾ ਕਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗਉ ਲੈ ਗਿਆ ਘਰ ਰੱਖਣ ਨੂੰ। ਉਸਨੇ ਬੁਚੜਖਾਨੇ ਜਾਇ ਦਿਤੀ। ਸਿੰਘ ਦੇਖ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਗਲ ਕੀਤੀ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ। ਅੱਠ ਰੁਪਈਏ ਵਾਧਾ ਦੇਕੇ ਗਉ ਲੈ ਆਂਦੀ।

ਟਹਿਲੇ ਵਾਲਿਆ ਕੋ ਬੇਅੰਤ ਸੁਖ ਹੋਣਗੇ

ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕ ਛੱਟਣ ਦੇ ਦਾਣੇ ਦਿੰਦੇ ਸੇ ਲੁਹਾਰ ਮਾਣਕੇ। ਦੇਖੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾ

ਪੰਜਾ ਸਰੀਰਾ ਕਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਥਕੇਵਾਂ ਨਾ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਬੜਾ ਚਿਰ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਪਰ ਬਿਆਦੀਆਂ ਪਾਟਣੀਆਂ। ਜੇੜੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਲਗਾਏ ਸੇ ਕੰਮ ਅੱਗੇ ਉਡਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਦੇ ਜੁਆਨ ਲੁਕੇ ਫਿਰਦੇ ਹੈ ਟਹਿਲੇ ਥੀ। ਟਹਿਲਾ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਹਥ ਨਹੀਂ ਔਣਾ ਹੈ। ਟਹਿਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋ ਬੇਅੰਤ ਸੁਖ ਹੋਣਗੇ। ਜੇੜੇ ਸਿੰਘ ਟਹਿਲੇ ਥੀ ਮੂੰਹ ਮੋੜਦੇ ਹੈ ਸੇ ਚਲੇ ਜਾਓ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਔਂਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਬਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ। ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਮੈਂ ਤੇ ਤੂੰ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹੈਂ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ। ਜਾ ਪੰਥ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਕਰਨ।

ਏਕ ਵੇਰ ਮੈਂ ਕੁਮ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਠੀ ਪਾਈ। ਇੱਕ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਕਿੱਲ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਚੁੱਭਦਾ ਜਾਏ। ਤੰਗ ਮਾੜਾ ਜੇਹਾਂ ਸੀ ਜੇਹੜਾ ਟੁੱਟ ਪਵੇ ਤੇ ਡਿਗ ਪਵਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ। ਜਾਂ ਗਏ ਤਾਂ ਤੰਗ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿੱਲ ਭੀ ਲਗੇ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਟਾਲੀ ਅਸਵਾਰੀ ਦੇ ਆਏ ਕਿ ਚੜਕੇ ਆਇ ਜਾਈਂ ਮੁੰਡੀਆਂ ਵਾਲਾ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਚੜਕੇ ਚਲਾ ਆਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਅਸਵਾਰੀ ਨਾ ਦਿਤੀ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਫੋਟੀ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਮੈਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਸਤੀ ਕੀਤੀ। ਏਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਢਾਹਿ ਲਏ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਕੁਸਤੀ ਕੀਤੀ। ਕੰਮ ਕਾਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ। ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਛ ਕਰਨ ਪਰ ਮੈਂ ਨਾ ਮੂੰਹੋਂ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਓਨਾਂ ਨੇ ਜੇਹੜਾ ਬਚਨ ਕਹਿਣਾ ਮੈਂ ਨਾ ਮੋੜਨਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਹਿਣ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਕਰਨਾ। ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਇ ਕਰ ਬਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ।

ਦਰਾਲੀ ਕਾ ਸੁਦਾਗਰ ਸਿੰਘ (ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ) ਉਸਨੂੰ ਰੋਣੇ ਕਾ ਹੀ ਸੂਤਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੇਰਾ ਰੋਣ ਕਾ ਸੂਤਰ ਹਟ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਕੇ ਪਿੰਡੇ ਪਰ ਹਥ ਫੇਰਿਆ ਨਾਲੇ ਸੀਸ ਪਰ ਫੇਰਿਆ। ਸੂਤਰ ਹਟ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਦੀਆ

ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਠੱਟੇ ਕਾ ਆਇਆ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਆਇ ਉਤਰੇ। ਕਹਿਣ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਅਸੀਂ ਆਪ ਬਣਾਇਕੇ ਛਕਦੇ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ ਜੇਕਰ ਲੰਗਰੋਂ ਛਕੇ ਤਾਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਜੇਕਰ ਆਪ ਬਣਾਓ ਤਾਂ ਦਾਲ ਫੁਲਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕੇ। ਏਹ ਬੋਲਾ ਸਣਕੇ ਫੇਰ ਆਪ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਲੰਗਰੋਂ ਲੈ ਜਾਓ। ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਏਕ ਸਰਦਾਰ ਆਇਆ। ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਸ ਸਰਾਬ

ਛੱਡੋ ਤਾਂ ਠੀਕ ਬਾਤ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਤੇ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ।

ਪਠਾਨ ਦੀ ਗੱਲ

ਏਕ ਕਾਬਲ ਕੀ ਧਰਤੀ ਕਾ ਪਠਾਨ ਆਇਆ। ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕ ਕੇ ਕੈਹਣੇ ਲਗਾ ਯੇ ਜਮੀਨ ਡੇਰੇ ਕੀ ਹੈ ? ਕਹਾ ਕਿ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਕੀ ਹੈ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਐਸਾ ਲੰਗਰ ਕਹੀਂ ਕਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਂ ਏਕ ਫਕੀਰ ਕਾਬਲ ਕੀ ਧਰਤੀ ਸੇ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸਕੇ ਭੀ ਰਸਤ ਭਾਡੇ ਦਿਖਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸਕੇ ਭੀ ਰਸਤ ਭਾਡੇ ਦਿਖਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਤਨੇ ਸਰੀਰ ਆਇ ਜਾਵਣ ਉਤਨਿਆਂ ਕੋ ਹੀ ਅੰਨ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਪਹਾੜ ਮੈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰਸਤ ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਮੀਨ ਲੈ ਲਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਰੇ ਟੱਕਰਾਂ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨੀਆਂ ਹੈਂ ਜਮੀਨਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਫਰੰਗੀ ਕਹਿ ਰਹਿਆ ਸੀ ਅਸੀਂ ਤਦ ਨਾ ਲਈ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਕੋ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਲੀ ਮੈ ਭੇਜਿਆ। ਬੈਲ ਭੈਸਾ ਲਜਾਇ ਕਰ ਚਾਰੀਆਂ। ਬਡਾ ਘਾਹ ਸੀ। ਜੇ ਬਚਨ ਜਿਵੇਂ ਕਰਨ ਓਵੇਂ ਹੀ ਮੰਨਣਾ। ਜਗਤ ਨੂੰ ਚੁਦਾ ਚੁਦਾ ਦਿਸਦੇ ਹੈ, ਹੈਂ ਅਸੀਂ ਇਕੋ। ਸਾਗ ੧੯੨੮ ਮੈ ਵਰਤਾਇ ਗਏ ਹੈਂ ਰੰਗੂੰਨ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਚੁਦਾ ਚੁਦਾ ਭਾਸਦੇ ਹੈ।

ਖੇਮਾ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਕ ਸਮੇਂ ਖੇਮੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਗਾਹ ਲਿਖਾਇਆ। ਤਿੰਨ ਬਰੇ ਕੀ ਕੈਦ ਤੇ ਛੇ ਸੌ ਰੁਪਯਾ ਚੁਰਮਾਨਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿਆ ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਰੂੰ ਆਵਾਰੀਣ ਜਾਨਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਹੋਗੇ ਤਿਵੇਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸਾਂ ਕਹਿਆ ਖੇਮੇ ਕੇ ਜੰਮੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਨਿਹੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੱਲ ਕੋ ਛੱਡਾਂਗੇ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣੇ ਹੀ ਛੱਡੋ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਛੋਡ ਦੀਆ। ਬਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਮਰਦਿਆ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿਆ ਹੈ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮੈਥੋਂ ਦੇ ਹੁੰਦਾ।

ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਾ ਦੇਹਤਾ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਕਾ ਮੇਲਾ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਸਿੰਘ

ਸਭਾ ਹੋਵੇ ਓਥੇ ਜਾਂਦਾ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇ ਰੋਜ ਦੀਵਾਨ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੱਟ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋੜੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਲੌਰ ਮੀਲ ਬਕਾਪੁਰ ਮੇ ਜਾਇਕੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿੰਘ ਬਣਾਇਕੇ ਉਸਕੇ ਹਥ ਕਾ ਸਾਰਿਆਂ ਹੀ ਖਾਧਾ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੇ ਅਗੇ ਹੀ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਮੁਸਲੇ ਨਾਲ ਖਾਇ ਆਇਆ ਹੈ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ। ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦਕੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੁਸਲੇ ਕੇ ਹਥੋਂ ਖਾਇਕੇ ਰਲਾਇਆ ਹੈ। ਕਹਾ ਕਿ ਛਕ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਲੰਗਰ ਮੇ ਨਾ ਬੜੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਲੰਗਰ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਚਲੇ ਜਾਓ ਏਥੋਂ। ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਨੇਵਾਲ ਜਾਇ ਰਿਹਾ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਮੋੜਾ ਵਾਲਾ ਬੀ ਨਾਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਬਖਸ਼ਾਇਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ।

ਬਾਬੂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਭਸੰਤ

ਭਸੰਤ ਮੇ ਸਿੰਘ ਹੈ ਫਰੰਗੀਆਂ ਕੀ ਤਰਫ ਸੇ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਬਾਬੂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ। ਤਨਖਾਹ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਕਾ ਕਹਿਆ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੁਠਾ ਖਾਧਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੁਝ ਹੈ ਸੇ ਓਹੀ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ ਛੱਡ ਦੀਆ।

ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਨੇਵਾਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਓਥੇ ਹੱਟੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਾਲ ਡੇਢ ਸਾਲ ਬਾਦ ਆ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਬੜਨ ਦਿਤਾ।

ਜਲਨ ਬੁਝ ਗਈ

ਇਕ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੇਥੋਂ ਨਿੰਦਿਆ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੂਰਤੀ ਮੇਰੀ ਖੜੋਦੀ ਨਹੀਂ ਭੈ ਔਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਕ ਮੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਮੰਨੇ, ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ। ਸੁਣ ਕੇਸੀ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਭਜਨ ਕਰ ਸੂਰਤੀ ਖੜੋਦੇ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰੀਏ ਭਜਨ ਨੂੰ ਜੋਰ ਦਈਏ। ਕਹੇ ਜੀ ਮੇਰੇ ਰਿਦੇ ਨੂੰ ਅਗਨ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸ਼ਾਤ ਨਹੀਂ ਔਦੀ ਹੈ। ਭਜਨ ਲੈਂਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਸ਼ਾਤ ਆਇ ਗਈ ਬੰਬੀਹੋ ਕੀ ਤਰਾਂ ਫੇਰ ਬੋਲਨ ਕੀ ਹਾਜਤ ਨਾ ਰਹੀ। ਜੇੜੀ ਜਲਨ ਸੀ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੇ ਬੁੱਝ ਗਈ।

ਜਿਸਨੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ

ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਦੋਲੇ ਜਿਲਾ ਲੁਦਿਆਣਾ ਕਾ ਗੱਡਿਆਂ ਨਾਲ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਟਹਿਲਾ ਛਡਕੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਜਾਇ ਬੈਠਾ। ਬੀਮਾਰ ਹੋਇਆ। ਨਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ। ਦਸਤ ਜਾਵਣ। ਜੋ ਖਾਏ ਸੇ ਨਿਕਲ ਜਾਏ। ਬਦਬੋ ਮਾਰੇ। ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਨੋੜੇ ਨਾ ਜਾਏ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਆ ਟਹਿਲ ਤੇ। ਸਾਰੇ ਕਪੜੇ ਸਫਾ ਕੀਤੇ। ਹੋਜ ਆਈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਮੇਂ ਗੱਡਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬੈਲਾ ਕਾ ਦਾਣਾ ਵੇਚਕੇ ਘਿਓ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਂ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਏਹ ਸਜਾਇ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੇ ਏਸ ਘਰ ਕੀ ਚਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸਜਾਇ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਭੁੱਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ

ਏਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਇਆ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਂ ਸੁਣਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਬਸਤਰ ਮਿਲਦੇ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਬਸਤਰ ਮਿਲੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ ਬਸਤਰ ਭੀ ਦੇਵਾਰੋ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਬਿਰਧ ਹਾਂ ਮੈਥੋਂ ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਮਰਜੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਰਹੀ, ਭਜਨ ਕਰੀ ਜਾਈ। ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ। ਸੁਣਕੇ ਭਜਨ ਕਹਾ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੁੱਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬਸਤਰ ਭੀ ਦਿੱਤੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਤਾਇਆ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ

ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤਾਇਆ ਜੀ (ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ) ਬੜੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ। ਬਾਰਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਕੰਠ ਸੀਆਂ। ਸੋ ਰੋਜ਼ ਪਾਠ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਜੋ ਬਚਨ ਮੁਖ ਤੋਂ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸੋ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਸਿੱਧਾ ਪੁੱਠਾ। ਲੋਕ ਭੈ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਪਿੰਡ ਕਾ ਕੰਮ ਭੀ ਕਰਨਾ ਖੇਤੀ ਭੀ ਕਰਨੀ। ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਤਕੜੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਦੁਆਉਣੀ। ਅਹਿਰਨ ਹਾਲੀ ਭੀ ਤਪੋਣੀ। ਰੰਬਾ ਦਾਤਰੀ ਭੀ ਚੰਡਣੇ। ਨਿਕੇ ਸੰਦ ਬਣਾਇ ਛਡਣੇ, ਸੋ ਵਿਕ ਜਾਣੇ। ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਕੋ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਦਾਣਾ ਦੇਂਦੇ ਸੇ ਤਾਂ ਨਿਕਾ ਦਾਣਾ ਅਗਲਾ ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਾਮੇਂ ਜਾਣਕੇ ।

ਲੁਕਾਇਕੇ ਰੱਖੇ ਸੇ

ਪੰਜਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਕਾ ਕੰਮ ਸੀ ਜੇੜਾ ਮੈਂ ਅਕੱਲਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੱਤਾ ਬੱਢਣ ਗਿਆ। ਬੱਢਕੇ ਝਾੜਕੇ ਵੇਏ ਕੇ ਕੁੱਪੀ ਬੰਨ ਦਿਤੀ ਅੱਠਾ ਦਿਨਾਂ ਸੇ। ਏਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਹੋਏ ਹੈ ਗਿਆ ਨੂੰ, ਕਿਤਨੇ ਸਰੀਰ ਹੋਨ। ਜੁੰ ਦੀ ਤੋਰ ਤਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਲ ਛੁਡਾਇਆ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਸੇ ਸਭ ਕਾਰ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਪਿੰਡ ਕੀ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਨਾਮ ਵੰਨੇ ਲੱਗ ਗਏ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਜੇਕਰ ਅਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਜਾਏ। ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ। ਏਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਏਸ ਬਾਰਤਾ ਕੋ ਜਾਣ ਰਹੇ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਂ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਲੁਕਾਇਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸੇ ਏਸ ਵੇਲੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ।

ਹਾਰ ਕੇ ਹਟ ਗਏ ਹੈਂ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜੇੜਾ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ ਉਸਨੇ ਲੰਬਰਦਾਰਾਂ ਸੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ। ਲੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਏਹ ਜੁਦਾ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਮੈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਲੰਬਰਦਾਰ ਆਖਿਆ ਕਰੋ ਜੇਕਰ ਮੈਨੂੰ ਖਬਰ ਹੁੰਦੀ ਤੂੰ ਏਉਂ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਓਧੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭੇਜ ਦੇਂਦੇ। ਰੋਜ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਖੋਚਲ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੁਸਟਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੜੀ ਕਰੀ। ਹੁਣ ਸਭ ਹਾਰਕੇ ਹਟ ਗਏ ਹੈਂ।

ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ

ਇਕ ਵੇਰ ਮੈਂ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਾਇਆ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਰੰਢੇ ਲੈਕੇ ਜਾਂ ਮਝੇ ਤਾਂ ਅੰਬਾਲਿਓਂ ਉਰੇ ਗੱਡੇ ਉਤੋਂ ਤਾਇਆ ਗਿਰ ਪਿਆ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੱਡਾ ਖੜਾ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਤਾਏ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਕਿਹਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਦਰ ਦਰ ਮੰਗਦਾ ਫਿਰੇਂਗਾ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬੜਾ ਅਤਬ ਸੁਭਾਉ ਸੀ। ਪੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭੀ ਨਾ ਬਣੀ। ਰਾਮਸਰ ਰਹਿਣੇ ਲਗਾ। ਲੰਗਰੋਂ ਭੀ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਦੁਰਗਾਪੁਰ ਜਾਇ ਰਹਿਆ ਘਰ ਨਾ ਰਹਿਆ। ਦੁਰਗਾਪੁਰ ਦੇ ਡੇਰੇ ਮੈਂ ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ ਛਕਦਾ ਰਿਹਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਮੰਗ ਕੇ ਛਕਦਾ ਰਿਹਾ।

ਦੁਰਗਾਪੁਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਾ ਮਹੰਤ ਚੜਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸਦਵਾਇਕੇ ਬਠਾਲੇ। ਚੰਗਾ ਸੀ। ਅਗਲਾ ਮਹੰਤ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਬਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਔਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤਾਏ ਕਾ ਸਰਾਫ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਕਹੋ ਜੋ ਆਇ ਜਾਇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੈਂ। ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਕੀ ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ। ਚਾਰ ਪੁਤਰ ਹੈਨ, ਹੁਣ ਨਾ ਓਥੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਮੰਨਕੇ ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਡੇਰੇ ਛਕਦਾ ਹੈ ਨਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਦੁੱਧ ਭੀ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਉਂ ਲੈ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਓਨਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਏਹ ਸੁਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬਾਬੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਬੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬਾਜਰਾ ਬੀਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਰਾਖੀ ਮਢ੍ਹੇ ਪਰ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਦੂਏ ਮਢ੍ਹੇ ਪਰ ਦੂਏ ਖੇਤ ਮੈਂ। ਇਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਕਾ ਬੀ ਬਾਜਰਾ ਬੀਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕੋਲ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਬਾਜਰੇ ਵਿਚੋਂ ਸਿਟੇ ਤੇੜ ਲਿਆਉਣੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਤੁਸੀਂ ਲਵੋ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਤੂੰ ਪਰਾਏ ਖੇਤ ਦੇ ਲਿਆਵਾਦਾ ਹੈਂ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪਰਾਇਆ ਹੱਕ ਛਕਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਰਾਮਧਨ ਕੌਣ ਸਿੱਟੇ ਤੇੜਦਾ ਹੈ ? ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹੋ ਹੀ ਤੇੜਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿਆ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਨਾ ਤੇੜੇ ਤਾਂ ਟੇਢੇਵਾਲ ਕੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬੀ ਤੁੜਵਾਇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਛਕੋ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਨਾ ਤੁੜਾਇ ਦਿਓ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਮੈਂ ਮੈਂ ਨੇਮ ਪਾਇ ਦੀਆ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਕੇ ਖੇਤ ਕਾ ਛਕਿਆ ਸਿੱਟਾ ਨਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਚੁੱਕੀ। ਰਾਜੇ ਦਾਣਾ ਬੰਡ ਲੈਂਦੇ, ਤੀਆ ਹਿੱਸਾ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਔਣਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ

੧ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ।

ਸੀ। ਮੋੜੀ ਪਿੰਡ ਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਸੇ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੇ ਰੋਕ ਲਈ, ਫੇਰ ਨਾ ਦਿਤੀ। ਇਸਕੇ ਪੁੱਤਰ ਪਉਂਦੇ ਬਣਾਇਕੇ ਛਕਦੇ ਹੈ। ਬਖੇ ਬਖਰੇ ਚਾਰ ਘਰ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਕੀ ਲੜਕੀ ਕਾ ਅਨੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਲੜਕਾ ਫਾਰਸੀ ਪੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜਨੇ ਲਗਾ। ਜਾਂ ਰਾਮਦਾਸ ਪੂਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿਆ ਫਾਰਸੀ ਪੜਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜਨੇ ਲਗਾ ਹੈ? ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋੜੀ ਮੁਲ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ।

ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਦੇ ਹੱਥ ਖਜਾਨਾ

ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਦਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਦੇ ਹੱਥ ਖਜਾਨਾ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਖਜਾਨਾ ਜਮਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ ਖਜਾਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਮੇਹਰਾਂ ਲਿਆਓ ਜੇਹੜੀਆਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਚੂਹੇ ਲੈ ਰਾਏ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਰਾ ਪੁੱਟਕੇ ਟੈਲਣ ਲਗਾ। ਆਇਕੇ ਕਹਿ ਦੀਆ ਜੀ ਦੇ ਲੱਭੀਆਂ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਨਹੀਂ ਮੁੜਕੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਹੁਦਾਰੇ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਕੰਮ ਸਾਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਥੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਆਇਆਂ ਤੇ ਅਗੇ ਪੱਲਾ ਪਾਇਕੇ ਖੜੇ ਹੋਇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਸੰਗਤ ਧੁਆਡੇ ਪਿਛੇ ਗਲ ਮੈ ਪੱਲਾ ਪਾਇਕੇ ਖੜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇਗੀ, ਤੁਸੀਂ ਬਖਸ਼ਾਇਓ ਸੰਗਤ ਕੋ। ਹੁਣ ਭੀ ਸੰਗਤ ਤੁਸਾਡੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਸੰਗਤ ਬਖਸ਼ੀਣੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੇਤੇ ਹਲ ਛੁਡਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿਤੇ। ਮਾਲਾ ਹੀ ਫੇਰਨੀ। ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਣਾ ਤੈਨੇ ਸਾਰੇ ਬਿਵਹਾਰ ਕਿਓਂ ਛਡੇ ਹੈ ? ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਬਾਬਾ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੰਨ੍ਹਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਬਚਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ

ਇਕ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਕੇ ਪਾਵੇ ਡਾਕਖਾਨੇ ਮੈ ਲਾਹੋਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ। ਏਹ ਲਿਖੇ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਲਕੋਇ ਛਡਿਆ ਹੈ ਏਉਂ ਬਚ ਰਹੋਗੇ ? ਆਪਣਾ ਜਤਨ ਕਰ ਲਵੋ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਬਚਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ।

ਏਕ ਮਸਤਾਨੀ

ਏਕ ਮਸਤਾਨੀ ਸਿੰਘਣੀ ਰਾਮਸਰੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੈਣ ਆਈ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗਲਾਂ ਕਢੀਆਂ। ਉਸਨੇ ਭੀ ਕਹਿਆ ਸੂਰ ਖਾਣਿਆਂ ਗਲਾਂ ਕਢਦਾ ਹੈ ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਏਥੇ ਕਿਤਨੇ ਚਿਰ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦੇਂਦਾ ? ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਰਪਟ ਜਾਇ ਲਿਖਾਈ। ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ। ਉਸਨੇ ਭੀ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ। ਹੁਕਮ ਭੇਜਿਆ ਥਾਨੇਦਾਰ ਜਾਇਕੇ ਤਹਕੀਤਾਤ ਕਰੇ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਡੇਰੇ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ

ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਮਨਸੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗਾਲਾ ਕਢੀਆਂ ਹੈ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਮਕੇ ਕੁਝ ਖਬਰ ਹੋਈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਇਕੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਜਨਾਨੀ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨਸੀ ਬੋਲਨੇ ਲਗਾ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ? ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਤੁਮਨੇ ਭੀ ਕਛ ਕਹਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਤੈਂ ਭੀ ਗਾਲਾ ਕੱਢੀਆਂ ਹੈਂ ਤੁਮ ਮਿਲਕੇ ਰਹੋ। ਮਸਤਾਨੀ ਆਈ। ਪਛਿਆ ਤੈਨੇ ਗਾਲਾ ਕਢੀਆਂ ਹੈਂ? ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੈਣ ਆਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਨਸੀ ਗਾਲਾ ਕੱਢਣ ਲਗਾ। ਮੈਥੋਂ ਭੀ ਕੋਈ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੋਊਰੀ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਸਵੇਰੇ ਤੁਰਨ ਲਗਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਪੁਛਣ ਲਗਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਤੁਮਨੇ ਸਿਖਲਾਇਆ ਹੈ ਸੀ ਕਿ ਗਾਲਾ ਕੱਢ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਗਾਲਾ ਕੱਢ। ਏਸਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਡਾ ਕੁਟਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਾ ਕੁਛ ਕਹਿਆ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗਾਰਦ ਧੁਆਨੂੰ ਮਾਰੇ ਜਾਂ ਗਾਲਾ ਕਢੇ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਅਗੇ ਤੇ ਬੋਲਣਾ। ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਤਨੇ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਭ ਕੀ ਵਰਿਸਤ ਬਣਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਭੇਜੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਕੇ ਨਾਉਂ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜੇ।

ਮੇਰੇ ਪਾਪ ਝਾੜੇ ਹੈ

ਉਂਤਮ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਰਾਜੇ ਕਾ ਮਸਤਾਨਾ ਸੁਭਾਉ ਕਰਕੇ ਮਸਾਲ ਬਨਾਕੇ ਜਾਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਦਾੜੀ ਨੂੰ ਲਾਇਕੇ ਬੁਝਾਈ। ਇਕ ਭੁਜੰਗੀ ਦੇ ਕੋਸਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈ ਫੇਰ ਬੁਝਾਈ। ਮੁਨਸੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਬਦਨ ਨੂੰ ਲਗ ਜਾਂਦੀ, ਸਿਰ ਜਲਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ। ਤੇਰੇ ਜੋਹਿਆਂ ਨੇ ਬਗਾੜ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਗਾਰਦ ਬਠਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁਨਸੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਸਿਰ ਸਾੜ ਦਿਤਾ ਹੈ ਲੜਕੇ ਦਾ। ਹਟਾਇਆ ਹਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਨੰਗੀਂ ਪੈਰੀਂ ਸੋਟੀ ਹੱਥ ਮੇ ਲੈ ਆਏ ਗੁਰੂ ਜੀ। ਜੋੜਾ ਭੀ ਨਾ ਪਾਇਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਸਤਾਨੇ ਨੂੰ ਉਰੇ ਆਉ। ਦੌੜਿਆ ਆਇਆ। ਚਰਨਾਂ ਉਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੋਟੀ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰੀ। ਕੰਘੇ ਵਾਲੀ ਥਾਇ ਲੱਗੀ। ਕੰਘਾ ਭੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਮਸਾਲ ਭੰਨੀ। ਦੂਜੀ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਸਿਰ ਭੰਨਿਆ। ਸੋਟੀ ਪਤਲੀ ਸੀ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਇਕ ਹੁੱਜ ਮਾਰੀ। ਕੋਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨੌਸ ਜਾ ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੌਸ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਫਿਰੇ ਮੇਰੇ ਪਾਪ ਝਾੜੇ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ। ਮੈਂ ਹਟਦਾ ਨਾ ਸੀ ਮਨਮੱਤ ਥੀਂ।

ਅਣ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਔਂਦਾ ਹੈ

ਏਕ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ। ਤਬੇਲੇ ਮੈ ਫਿਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਆਮਦਨੀ ਭੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਹਲ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਬ ਆਸਰੇ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੈ ਲੰਗਰ। ਲਿਖੀਏ ਤਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਆਮਦਨੀ ਹੋਵੇ। ਅਣ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਔਂਦਾ ਹੈ ਅਣ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਬਰਤਦਾ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਿਆ

ਸਭ ਕੋ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਸਰਬ ਜਾਤਾ ਕੋ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਰੋਜ਼ ਦਸ ਲਿਖੇ ਜਾਏ ਹਨ ਤਿਨਾ ਕੋ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕੋਂਦੇ ਹੈ। ਰਾਮਸਰ ਛੱਪਰ ਪਾਇਆ ਸੀ ਉਸਕੀ ਭੀ ਰਪਟ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਫਰੰਗੀ ਰਾਮਸਰ ਗਿਆ। ਪਛਨ ਲਗਾ ਕਿ ਏਥੋਂ ਦੇ ਵੱਸਨ ਵਾਲੇ ਏਹੀ ਹਨ। ਕਹਾ ਕਿ ਏਹੀ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਨਾਰੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦੇ ਹੈ

ਰੰਗਾ ਕੋ ਉਪਰੋਂ ਨਾਰੀ ਆਏ। ਉਸਤਤ ਕਰਦੇ ਹੈ ਕਿ ਏਹ ਲੰਗਰ ਸੱਤਿਆ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੂ ਹੈਨ। ਸਾਡੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕੋ ਅਨੇਕਾਂ ਜਗਾ ਜਮੀਨਾਂ ਹਨ ਪਰ ਐਸਾ ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਨੇ ਪਹਿਰ ਲੰਗਰ ਬਰਤਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਵੈਖ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਾਰ ਬਰਨ ਕੋ, ਚੂੜੇ ਚਮਾਰਾਂ ਕੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਕੋ ਸਭ ਕੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਏਹ ਕਾਰ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਖ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਕ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਕਾ ਦੀਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਓਹ ਆਖਿਆ ਕਰੇ ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਮੈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹਮੇਸ਼। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕੋਲ ਖਲੋਇ ਗਿਆ। ਪੁਛਿਆ ਅੱਜ ਭੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ। ਕਹਿਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਖੜੋਇ ਰਹਿਆ।

ਜੋ ਨਾਮ ਜਪੇਗਾ

ਖਬਰ ਔਦੀ ਹੈ ਚੁਫੇਰਿਓ ਕਿ ਫਲਾਨਾ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਫਲਾਨਾ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੌਤ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇ ਸਿਰ ਪਰ ਖੜੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਦਿਨ ਕਾ ਹੀ ਚਮਤਕਾਰਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਜਨਮ ਹੈ ਜੇੜੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹੈ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜਦੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ ਰੂਸਾਂ ਨੂੰ। ਜਦ ਪਸ਼ੋਰ ਤੋਪ ਦਰੀ ਤਾਂ ਤੋਰਾ ਪਾਇ ਦੇਵਾਰੀ। ਜੋ ਨਾਮ ਜਪੇਗਾ ਸੋ ਬਚੇਗਾ, ਹੋਰ ਸਭ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਵੇਗੀ।

ਪਰਾਈ ਚੀਜ਼

ਬਾਰਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪੜਦੇ ਸੇ ਤਾਂ ਏਹ ਬਚਨ ਆਇਆ ਕਿ ਕੁੜੀ ਮਾਰਨ ਕਾ ਤੇ ਦਾਮ ਲੈਣ ਕਾ ਤੇ ਵੱਟਾ ਕਰਨ ਕਾ ਬੜਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਏਹ ਭੀ ਬਚਨ ਆਇਆ ਕਿਸੇ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਲਭੇ ਤਾਂ ਹੋਕਾ ਦੇਕੇ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਇਪੁਰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿੰਘਣੀ ਜਾਂ ਮਦਾਨ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਅਗੇ ਬਾੜ ਦੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਯਾਂ ਦੀ ਬਾਸਲੀ ਪਈ ਸੀ, ਚੁਕ ਲਈ। ਅਗੇ ਉਠਾ ਵਾਲੇ ਝਗੜਦੇ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਈ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿਓ ਝਗੜਦੇ ਹੋ? ਉਠਾ ਵਾਲਿਆ ਨੇ ਕਹਾ ਮਾਈ ਤੈਨੂੰ ਕੀਹ ਤੂੰ ਚਲੀ ਜਾਹ। ਫੇਰ ਪੁਛਿਆ

ਧਾਛਾਡਾ ਕੁਝ ਡਿੱਗਿਆ ਹੈ ? ਕਹਾ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕਮਾਈ ਸੀ। ਬਾਸਲੀ ਡਿੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਮਾਈ ਨੇ ਕੱਢਕੇ ਹੱਥ ਫੜਾਈ। ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦ ਪੈ ਗਈ। ਦਸ ਰੁਪਈਏ ਦੇਣ ਲਗੇ। ਮਾਈ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਰੁਪਏ ਲੈਣੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਾ ਰੱਖ ਲੈਂਦੀ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੂੰ ਹੀ ਰੱਖ ਲੈਂਦੀ ਕਰਜਾ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਚੁਰਾਇਕੇ ਕਰਜਾ ਉਤਾਰਨਾ ਹੈ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਣਕੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੌਰੇ ਗਿਆਂ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਚੀਮਾ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਈਏ ਦਾ ਸੋਨਾ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਧਰਿਆ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਲੱਭਾ ਹੈ। ਕਾਲੂਵਾਲੀਏ ਸ੍ਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਮੇਰਾ ਡਿੱਗਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸੀ ਕੇ ਦੇ ਦੀਆ।

ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ

ਭਸੰਤ ਮੈ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਗੀ। ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਸਿੰਘ ਸੀ ਸੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਸੀ ਵਕਤ ਚਲਾ ਆਇਆ, ਸੱਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਸੋ ਉਨਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਬਣਾਇਕੇ ਛਕਾਰੇ। ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਨੇ ਕਹਾ ਲੰਗਰੋਂ ਛਕੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਸੂਰ ਕਢੇ। ਇਕ ਲਾਂਗਰੀ ਸਿੰਘ ਉਨਾਂ ਦਾ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਪੁਛਿਆ ਮਦਾਨ ਜਾਇਕੇ ਆਇਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ? ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ? ਲਾਂਗਰੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮਦਾਨ ਜਾਇਕੇ ਨਹੀਂ ਨਹਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਹਥ ਪੈਰ ਧੋਇ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਭੀ ਛਕ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਤਾਂ ਰਸਤ ਭੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਧੁਆਡੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰੋਂ ਨਹੀਂ ਛਕਦੇ। ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਕਹਾ ਕਿ ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਰਸਤ ਲਿਆਇਕੇ ਲੰਗਰ ਬਣਾਇਕੇ ਛਕਿਆ।

ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ

ਸੰਮਤ ੧੯੫੯ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਕੋ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦੌਹਤਾ ਸਾ ਸੋ ਸਮਾਇਆ। ਬੱਖੀ ਦੁਖਣ ਲਗੀ ਸੀ। ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪੁਵਾਇਆ ਤਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਪੈ ਗਈ। ਬਦਾਮ ਰੋਗਨ ਕੀ ਮਾਲਸ਼ ਕਰੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਕੋਲ ਆਇ ਬੈਠੇ। ਏਕ ਘੰਟੇ ਪਿਛੇ ਸੁੱਧ ਆਈ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜਹਾਜ ਪਰ ਚੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸੋ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਮੋੜਕੇ ਲਿਆਏ ਹੈ। ਇਕ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਹੋਰ ਪੁਵਾਇਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮੁਰਛਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਰਹੀ। ਮਾਲਸ਼ ਕਰੀ ਗਏ ਬਦਾਮ ਰੋਗਨ ਕੀ। ਫੇਰ ਸਰਤ ਆਇ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਆਏ ਤੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਣ ਆਇ ਪਏ। ਸਰੀਰ ਗਰਮ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੰਨੀ ਝਾਕਿਆ ਤੇ ਆਖਿਆ ਇਕ ਹੋਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰੇ। ਤੀਜਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਤੇ ਹਿਝਕੀ ਲਗੀ। ਫੇਰ ਸਰਸਾਮ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋਈ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਿਖਣੀ ਆਈ ਤੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਹੁਣ ਫੇਰ ਸਰਸਾਮ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਹੁਕਮ ਆਇ ਗਿਆ ਹੈ ਹੁਣ ਨਹੀਂ

ਬਚਦਾ ਜਾਂ ਮੁੜਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਆਇ ਇਕ ਤੁਕ ਪੜੀ ਤਾਂ ਓਹੀ ਮੂਰਛਾ ਪਈ, ਪ੍ਰਾਣ ਜੁਦਾ ਹੋਇ ਗਏ।

ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਪ ਆਯਾ। ਮੰਜਾ ਤੇ ਬਸਤਰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ ਖਵਰੇ ਮੈਂ ਚੜਾਈ ਕਰ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮਹੰਤੀ ਕਾ ਕਿੱਤਾ ਭੀ ਛੋੜ ਦੀਆ। ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਫੁਰੇ, ਬੇ-ਗਮ ਦਸਾ ਕੀਤੀ ਨਿਰਵਿਰਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ।

ਭਾਵੇਂ ਸੈਂ ਮੁਕਬਲੀਆਂ ਕਰਨ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖੇ ਹੌਲਦਾਰ ਸਾਡੀ ਮੁਕਬਰੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਹੀ ਘੋੜੀ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਸਰ ਛੱਪਰ ਪਾਇ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਥਾਨੇਦਾਰ ਆਇਆ, ਮੁੜਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਏਸਨੇ ਪੁਲ ਦੀ ਨਾਲਸ਼ ਕਰੀ ਸੀ ਨਾਲੇ ਲੰਗਰ ਵਾਲੀ ਖੂਹੀ ਅਗਲੀ ਢਾਹਕੇ ਨਵੀਂ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਤਿਸਕੇ ਦੁਆਲੇ ਪਕੀ ਕੰਧ ਸੀ। ਕਹੇ ਕਿ ਵਧਾਇਕੇ ਪਾਇ ਲਈ ਹੈ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਕੀ ਕੰਮ ਸੀ। ਏਹ ਰਪੋਟ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਨਾ ਕਰਦੇ, ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਂ ਤਸੀਲਦਾਰ ਦੇਖੀ ਕਹਿਣ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕੰਧ ਹੈ। ਨਾ ਬੋਲੇ ਦੁਪ ਚਾਪ ਚਲੇ ਗਏ ਪੈਹਲੇ ਫਰਮਾਇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਔਦੇ ਹੈ ਤੇ ਦੇਬੇ ਆ ਕੇ ਮਨ ਆਈਆਂ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਤੁਰਕਾਂ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਉ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਔਵੇਂ ਹੀ ਗਾਲਾਂ ਕਢਦੇ ਹੈ।

ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਨੂੰ ਚਰ੍ਹੀ ਬਦਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਤੁਰਕ ਬੋਲਿਆ ਚਲ ਦਫਾ ਹੋ ਏਥੋਂ, ਫੇਰ ਨਾ ਆਈਂ ਏਥੇ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੂੰ ਲਿਖ ਲੈ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਮੁੜਕੇ ਲਖੋਂਦਾ ਹੈ? ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਹੋਏ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਆਏ ਨੂੰ। ਚਲਾ ਜਾਹ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਗੋਂ। ਕੋਈ ਕੋਈ ਨਰਮ ਹੌਲਦਾਰ ਭੀ ਔਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਰਮਾਈ ਨਾਲ ਕੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੇਈਂ ਮਹੀਨੀਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਸਪਾਹੀ ਭੀ ਇਸੇ ਤਰਾਂ। ਰੋਜ਼ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਜੈ ਕੁਛ ਡੇਰੇ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੇ ਨੰਦਨ ਅਠ ਕੌਸਲ ਮੇਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਤਨੇ ਸਿੰਘ ਹੋਣ ਆਏ ਹੋਏ ਸਭ ਅੱਠੀ ਪਹਿਰੀਂ ਕੱਢ ਦੇਣੇ। ਲੁਕ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਦਿਨ ਕੱਟ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਵੇਂ ਸੈਂ ਮੁਕਬਲੀਆਂ ਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਅਗਲਾ ਮੁਕਬਲਾ ਦਾ ਪੂਰ ਦਾ ਪੂਰ ਖਪ ਗਿਆ ਹੈ। ਏਹ ਭੀ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਖਪ ਜਾਣਗੇ। ਟੋਂਡਾ ਸਾਡੀ ਘੋੜੀ ਪਰ ਚੜਕੇ ਮੁਕਬਲੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਦੇਣੀ ਸੀ ਘੋੜੀ। ਝੂਠੀਆਂ ਰਪੋਟਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੀਹ ਬੇਰੀਆਂ ਢੋਲਾਂ ਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਇਕ ਸੈਂ ਪੰਜਾਹ।

ਜੀਊਣਾ ਜਾਗਣਾ ਹੋਵੇਗਾ

ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਕੀ ਕੇਸਰੇ ਸਿੰਘਣੀ ਸੇਖਮ ਜ਼ਿਲਾ ਸਿਆਲਕੋਟ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੀ ਉਪਾਸ਼ਕ ਸੀ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਆਇ ਰਹਿਆ। ਮਗਰ ਈ ਆਈ। ਅੰਦਰ ਏਹ

ਲਾਲਸਾ ਕਿ ਲੜਕਾ ਹਵੇ। ਰਾਤ ਕੋ ਭੀ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਰਹੀ। ਮਾਈ ਫਤ ਕੰਰ ਨੇ ਮੋਹਣਾ ਮਾਰਿਆ ਪੁੱਤ ਲੈ ਕੇ ਜਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਥੀ। ਝਟਾ ਝਟ ਆਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮਾਈ ਫਤੇ ਕੰਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਲੈ ਕੇ ਜਾਈ ਲੜਕਾ ਸੰਤਾਂ ਥੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦਈ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਏਸ ਨੂੰ ਪੱਤਰ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਆਪ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋਇ ਜਾਇਗਾ। ਏਕ ਬਰਸ ਪਿਛੋਂ ਲੜਕਾ ਹੋਇਆ। ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਕੇ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਲੜਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਧੁਆਡੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਆ ਕੇ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲੈ ਗਿਆ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ। ਭਾਣਾ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਲੜਕਾ ਖੁਹ ਵਿਚ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਕੱਢਿਆ ਤਾਂ ਮਰ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸੀ ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਲਵੇ। ਫੇਰ ਸੰਤ ਮੁੜ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ। ਸਿੱਖਣੀ ਆਈ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਹ ਜੀਉਣਾ ਜਾਗਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਲੜਕਾ ਹੋਇਆ।

ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮੁਕਬਲ ਬੋਲਿਆ

ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਣੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮੁਕਬਲਾਂ ਨੇ ਫਰੰਗੀ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਹਾ ਕਿ ਏਹ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜਿਸ ਗੋਂਦਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਇਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿਆਂ ? ਔਠ ਕੌਸਲ ਕਾ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਿੰਦਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਯੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਰੂਸ ਆਵਨਗੇ। ਮੈਂ ਕਹਿਆ ਜਦ ਰੂਸ ਆਵਨਗੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਉ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਰੂਸਾਂ ਦੇ ਆਇਆ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਵਨਗੇ। ਤਾਂ ਕਰਕੇ ਰੂਸਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗੀਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮੁਕਬਲ ਬੋਲਿਆ।

ਅਤੁੱਟ ਭੰਡਾਰ ਵਰਤੇਗਾ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਈ ਚਲੇ ਜਾਣ, ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਖੜੋਂਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਨੀਹ ਅਕਾਲ ਪਰਖ ਨੇ ਆਪ ਧਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਗ ਕਰਤੇ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪ ਤੋਰੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਦੇ ਖਾਲੀ ਕੀਤਿਆ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਦੇ ਭਰਿਆ ਭਰਦੀ ਨਹੀਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੇ ਘਿਓ ਕਾ ਕੁਪ ਰੁੜ ਜਾਏ ਤੁਸਾਂ ਉਠਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨੇ ਵਾਸਤੇ। ਅਤੁੱਟ ਭੰਡਾਰ ਵਰਤੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਾਨ ਨਿਖੁੱਟਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦਿਨ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਸਵਾਇਆ ਨਾਨਕ ਹੋਤ ਨ ਘਾਟਿ। ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਆਰ ਬੁਖਾਰ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਸੰਗਤ ਥੀ ਕੁਝ ਲਕੇ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਜੇੜਾ ਅਗੇ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਸੇ ਬੰਡ ਛਕਿਆ ਹੈ, ਜੇੜਾ ਅਗੇ ਮਿਲੇਗਾ ਸੇ ਥੀ ਬੰਡ ਛਕਾਓ।

ਤੁਸੀਂ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੋ

ਰਾਮਸਰ ਪਰ ਏਕ ਰੇਤ ਕਾ ਟਿੱਬਾ ਸੀ। ਜਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਬਟਾਇ ਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਥੇ ਕਝ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਾਹਨੂੰ ਲਿਆ ਹੈ, ਮੇਤ ਦਿਓ। ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸੇ ਜਾਇਕੇ ਜਿਮੀਦਾਰ ਬਾਧਾ ਘਾਟਾ ਬੋਲਿਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਧਆਨੂੰ ਨੇਮ ਹੈ ਜੇ ਅਰਜੀ ਨਾ ਪਾਓ। ਜੇ ਮੂੰਹ ਮੈ ਆਇਆ ਸੇ ਬਕੀ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ। ਸੁਣਕੇ ਖਾਲਸਾ ਔਖਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਏਸਨੂੰ ਕੁੱਟਣਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੁਣਕੇ ਪੰਚੈਤ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ। ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਜੀ ਏਸਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ। ਏਸਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇ-ਸਤਰੇ ਬੋਲੇ ਬੋਲੇ ਹਨ ਮੁਰਖ ਨੇ। ਜੇਕਰ ਓਥੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੈਦ ਚੁਰਮਾਨਾ ਜਰੂਰ ਹੋਵੇ। ਏਹ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਹੈ। ਓਥੇ ਜਾਕੇ ਭੀ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ੋਗੇ, ਏਥੇ ਹੀ ਬਖਸ਼ੋ। ਅਗੇ ਭੀ ਪਿੰਡ ਮੈ ਜਿਨਾ ਜਿਨਾ ਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਤਾ ਜਦ ਕੈਦ ਹੋਣ ਲਗੀ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਜੀ ਸਦਾ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੋ, ਜੀਵ ਸਦਾ ਈ ਭੁਲਣਹਾਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਨੇਮ ਹੈ ਜੇ ਅਰਜੀ ਨਾ ਪਾਵੇਂ ਤਾਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਚੇਹਰੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖ ਔਣ ਦਿਓ। ਪੰਚੈਤ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਛੋਡ ਦੀਆ।

ਮੁਕਬਲ

ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸੀਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਪਾਚ ਰੁਪਯੇ ਮੁਕਬਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਹਵਾਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ। ਕਟਾਣੀ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੱਤ ਰੁਪਈਏ ਮਹੀਨਾ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਕਾ ਪੁੱਤਰ ਰੋਜ ਆਇਆ ਕਰੇ। ਟਾਕੁਆ ਸ਼ਿਕਲ ਕਰਕੇ ਹਕ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇ। ਤੀਏ ਦਿਨ ਖੁੰਢ ਉਤੇ ਆਇ ਬੈਠਿਆ ਕਰੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਟਾਕੁਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਖੇਹ ਲਿਆ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਚੁਪ ਕੀਤਾ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਸਦਾ ਵਰਤ

ਏਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਕ ਪੰਡਤ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਲਾਟ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਔਜ ਕੱਲ ਕੇ ਸਮੇਂ ਲੰਗਰ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਜਗਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣੇ ਲਗੇ ਕੋਲੋਂ ਫਲਾਨੀ ਜਗਾ ਲੰਗਰ ਹੈ, ਫਲਾਨੇ ਡੇਰੇ ਹੈ। ਲਾਟ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਮਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਲੰਗਰ ਜੇ ਹੈ ਸੇ ਕੂਕਿਆ ਕੀ ਭੈਣੀ ਵਿਖੇ ਹੈ, ਹੋਰਥੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਕੋਈ ਭੁੱਖਾ ਔਦਾ ਹੈ ਉਸੀ ਵਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਰਬ ਜਾਤਾਂ ਕੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਛਪੌਜੇ ਕੇ ਨਾਲ ਵਿਚ ਉਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੋਰ ਸਭ ਜਗਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਸ ਵੇਲੇ ਸਦਾ ਵਰਤ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਜੀ ਹੋਏ

ਗੁਰੂਸਰ (ਗੱਦੋਡੋਬ) ਕਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਜੁਲਾਬ ਲਿਆ ਵੈਦ ਥੀ। ਪੇਟ ਮੇਂ

ਸੂਲ ਹੋਣ ਲਗਾ। ਵੈਦ ਨੇ ਦਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੁਆਈਆਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਸੂਲ ਨਾ ਹਟਿਆ ਤਾਂ ਵੈਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਬਾਰਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ ਦੀਤਾ 'ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਤੇ ਇਕ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਮਾਰਾ ਮੇਰਾ ਸੂਲ ਹਟ ਜਾਵੇ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਆਮਾਰਾ।' ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਵਾਇਦੇ ਉੱਤੇ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਤਾਪ ਚੜਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਜੇਕਰ ਹੁਣ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਵਾਂ। ਤੁਰਤ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ, ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਣਾਇਆ। ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ, ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਏ ਨਾਲੇ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਰੁਪਈਏ ਦੀਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਮੈਂ ਸੱਤਿਆ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੁਆਈ ਨਹੀਂ ਫੈਦਾ ਕਰਦੀ।

ਏਕ ਕੁੜੀ ਆਈ। ਫਿਨਸੀ ਪਲੋਗ ਦੀ ਥੀ। ਬੀਮਾਰ ਹੋਈ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਈ। ਏਕ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਸਧਾਰਨ ਪਾਇ ਦੀਆ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਭੋਗ ਕਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਭੋਗ ਪਾਏ। ਮਿਰਤਕ ਕਉ ਜੀਵਾਲਨਹਾਰ। ਰਾਜੀ ਹੋਇਕੇ ਗਈ।

ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਕੇ ਤਾਪ ਹੋਇਆ। ਨਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਗ ਦਿਤੀ ਨਾਲੇ ਸਧਾਰਨ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ। ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ।

ਰਾਮਸਰ ਕੀ ਕਾਰ ਜੋ ਕੱਢੇਗਾ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਮਸਰ ਕੀ ਜੋ ਕਾਰ ਕੱਢੇਗਾ ਸੇ ਖੁਲੀ ਦਰਵਜ਼ੀ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਜਾਏਗਾ। ਸੁਣਕੇ ਸਰਬੱਤ ਨੇ ਕਾਰ ਕੱਢੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਤਿਜੁਗ ਕਾ ਤੀਰਥ ਹੈ। ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਏਥੇ ਤਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਾਮਸਰ ਨਾਮ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਅਸਾ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਪਰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਕੇ ਨਾਮ ਪਰ ਨਾਮ ਰਖਿਆ ਹੈ।

ਏਥੇ ਹਮਨ ਹੋਏ ਹੈ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੀਨੀ ਭਜਾਇਕੇ ਤੀਨ ਕੋਸ ਤੱਕ ਗੋੜਾ ਦੇਕੇ ਆਏ ਤੇ ਫਲਾਹੀ ਹੋਠਾਂ ਖੜੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਤਨੀ ਦੂਰ ਗੋੜਾ ਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਇਤਨੀ ਦੂਰ ਤਾਈਂ ਰਾਮਸਰ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਕੀ (ਅ) ਬਾਦੀ ਬਾਰ੍ਹੀਂ ਕੋਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਤਿਜੁਗ ਕੀ ਨਗਰੀ ਹੈ ਏਥੇ ਹਵਨ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਫਲਾਹੀ ਕਾ ਜੋ ਬੂਟਾ ਸੀ ਤਿਸਕੇ ਹੋਠਾਂ ਬੈਠਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਸੇ, ਉਸ ਜਗਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਫਲਾਹੀ ਕੀ ਜਗਾ ਕਾਰ ਕੱਢਦਿਆਂ ਹਮਨ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਜਾਣੇ ਸੱਜਰੇ ਕੋਲੇ ਹੈਂ। ਕੋਲੇ ਖਿੰਦੇ ਸੇ ਤੇ ਤੂੰ ਕੋਨਾ ਕੁੰਡ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਏਥੇ

ਹਵਨ ਹੋਏ ਹੈਂ ਤੁਸਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਸੀ, ਪੜਦਾ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਕੇ ਵਕਤ ਕੇ ਹਵਨ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈਂ। ਸਾਖੀਆਂ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰਵਾਂ ਜਮਾ ਪਹਿਰ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾਰੋ, ਸੋ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸੰਤ ਹੈਂ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਤਿਸਕੀ ਕੁਟੀਆ ਅਗੇ ਏਕ ਪਠਾਨ ਨੇ ਕਰੰਗ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੱਡ ਦੀਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਕੋਈ ਕਰੰਗ ਗੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਪਠਾਨ ਸਿੱਧਾ ਕੀਤਾ ਬਾਰਾਂ ਆਦਮੀ ਮੇਏ। ਦਿਨ ਚੜਦੇ ਨੂੰ ਆਇਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਥੋਂ ਹੱਡ ਗੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਪਠਾਨ ਕੇ ਖੇਤ ਕੇ ਬੰਨੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਖੇਤ ਲਤਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਏਸਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਈਏ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਮਾਰਨ ਗਏ, ਖੇਤ ਕੇ ਬੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਅੰਨੇ ਹੋਇ ਗਏ। ਜਾਂ ਪਿਛਾਂ ਮੁੜਨ ਤਾਂ ਸੁਜਾਖੇ ਹੋਏ ਜਾਵਣ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਗੁਜਰ ਗਈ। ਜਾਂ ਮਾਰਨ ਕਾ ਸੰਕਲਪ ਛਡਿਆ ਤਾਂ ਸੁਜਾਖੇ ਹੋਏ। ਸੰਤਾਂ ਅਗੇ ਮੱਥਾ ਆਇ ਟੇਕਿਆ। ਕਹਿਣ ਜੀ ਸਾਡੀ ਖਤਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰੋ। ਓਸ ਦਿਨ ਥੀ ਪਠਾਨ ਲੋਕ ਸਭ ਮੰਨਣ ਲਗ ਪਏ। ਕਹਿਣ ਇਹ ਕਰਾਮਾਤੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ਮੁਰੀਦ ਹੈ।

ਨਦੀ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕੁਟੀਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਮਾਧੀ ਮੈਂ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਦਰਿਆਇ ਨੇ ਆਇਕੇ ਢਾਹ ਲਾਈ। ਹੋਰ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਢਾਹ ਲੀਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪ ਬੈਠੇ ਸੋ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਢਾਹਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੰਨਣ ਲਗੇ। ਸੰਤਾਂ ਮਿਸ਼ਰੀ ਕਾ ਸ਼ਰਬਤ ਦੇਣਾ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਭੀ ਮਿਸ਼ਰੀ ਕਾ ਹੀ ਕਰਨਾ। ਜੋ ਸੁੱਖਣਾ ਹੈ ਸੋ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਸਿੱਧਾ ਪੁੱਠਾ ਸੋ ਭੀ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ੧੯੫੯ (ਬਿਕਰਮੀ) ਵਿਚ ਸਮਾਏ। ਆਯਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਦਰਿਆਏ ਅਟਕ ਮੈਂ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨਾ ਤੇ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਜਤੀ ਸਤੀ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਬੜਾ ਚਲੇਗਾ। ਚੜਾਈ ਵੇਲੇ ਇਕ ਹਿਝਕੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਨ ਕੱਢ ਲਏ। ਬਿਬਾਨ ਕੋਢਿਆ, ਅਟਕ ਮੈਂ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ। ਸੱਖਰ ਰੋੜੀ ਸਾਧ ਬੇਲੇ ਜਾਇ ਲਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ ਕਿ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਐਥੇ ਆਇ ਲਗੀ ਸੀ ਅਸਾਂ ਅਗੇ ਕੇ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਕੇ ਭਜਨ ਲੀਤਾ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਏਹੋ ਚਾਰ ਅਖਰ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਸੋ, ਏਸੇ ਭਜਨ ਕਾ ਜਾਪ ਜਪਦੇ ਸੋ। ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਮੈਂ ਬਰਫ਼ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਸੋ।

ਪਹਿਲੇ ਸਪਾਹੀ ਨੰਕਰ ਸੀ ਕਰਮ ਸਿੰਘ। ਏਕ ਸੰਤ ਕਾ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਯਾ ਓਸਨੇ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਕਾ ਭਜਨ ਦਿਤਾ। ਮੀਲ ਭਰ ਉਤੇ ਨਦੀ ਹੈ ਸੀ ਉਸ ਉਤੇ ਜਾਇ ਕਰ ਭਜਨ ਕਰਨਾ।

ਏਕ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਫਰੰਗੀ ਆ ਗਿਆ। ਪਰਮੇਸਰ ਜੀ ਉਸਕਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਸਲਾਮੀ ਦਈ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਇ ਕਰ ਬਿਸਤਰੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕੋਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਤੁਸਾਂ ਆਪ ਸਲਾਮੀ ਦਈ ਹੈ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਅਕਾਲ ਪਰਖ ਨੇ ਸਲਾਮੀ ਦਈ ਹੈ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੰਗਾ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਹਦਾ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਨਦੀ ਉਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਔਣਾ ਹੋਗਾ।

ਸ਼ਹਿਰ ਸੇ ਕੇਸ ਭਰ ਹੈ ਨਦੀ, ਜਾਇ ਲਗੇ ਭਜਨ ਕਰਨ। ਕਟੀਆ ਪਾਇ ਲਈ। ਭਜਨ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਸਭ ਲੋਕਾਈ ਖੁਕ ਪਈ। ਸਰਾਧਾਂ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਤਿੱਥ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਲੰਗਰ ਪਰ। ਜਾਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੂਜਾ ਲੈਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣੀ। ਨਾਮ ਦੇ ਜਪਣੇ ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਧਮਕ ਪਈ। ਸੁਣ ਕਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਨਾਮ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਐਸਾ ਹੈ ਜੋ ਜੋ ਜਪੇ ਤਿਸਕੀ ਰਾਤਿ ਹੋਵੇ।

ਰਾਖ ਦਾ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ

ਰਾਖ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚੀਤਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਬੀਮਾਰੀ ਸੇ। ਕਈ ਦੁਆਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਡਾਕਦਾਰ ਦੇ ਲੈ ਗਏ ਲੁਦਿਹਾਣੇ। ਡਾਕਦਾਰ ਨੇ ਸੁਆ ਲਗਾਇਆ, ਪਾਕ ਜੋਹੀ ਨਿਕਲੀ ਪਰ ਪੇਟ ਮੇਂ ਦਰਦ ਹੋਵੇ। ਨਲਾਂ ਮੇਂ ਭੀ ਦਰਦ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਡਾਕਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਾ ਘੰਟੇ ਨੂੰ ਮਰ ਜਾਏਗਾ, ਏਹ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਉਸਦਾ ਭਾਈ ਥਾ ਭਜਨੀਕ ਸੇ ਚੁਕਵਾਇਕੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਆਇਆ ਕੇ ਹੁਣ ਹੋਰ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਬਿਨਾ। ਜਾਂ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਹੋਇਆ ਦੁੱਖ ਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਸਕੇ ਪੇਡੂ ਪਰ ਘੋੜੇ ਕੀ ਲੀਦ ਬੰਨ੍ਹੋ ਬੰਨ੍ਹੀ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਆਇਆ। ਚੀਤਾ ਚੀਰੇ ਕੇ ਰਸਤੇ ਨਿਕਲਨ ਲਗਾ। ਰਾਤ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਕੱਟੀ। ਐਉਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ ਮਾਨੇ ਸੁੱਕੀ ਵੇਲ ਪਾਣੀ ਦਿਤੇ ਤੇ ਹਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਲੁਕਾਲ ਮੇਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਐਸੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੁਆਈ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਨਾ ਖਾਈਂ। ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਕਰ ਜੇ ਫੇਰ ਆਡੇ ਭੁੰਨ ਕੇ ਖਾਏਗਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਵੇਂ ਹੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਛਡਿਆ। ਫੇਰ ਘਰ ਜਾਇ ਕਰ ਕੁਛ ਦਿਨ ਪਾਕੇ ਉਸੀ ਤਰਾਂ ਆਡੇ ਭੁੰਨ ਕੇ ਖਾਣ ਲਗਾ। ਫੇਰ ਬੀਮਾਰ ਹੋਇਆ। ਡੇਰੇ ਸੇ ਉਸਨੇ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਦਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਈ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਤੁਸੀਂ ਦੌਰੇ ਤੁਰਨਾ ਹੈ ਅੱਠ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮੁਕਤਸਰ ਨੂੰ। ਤੁਸੀਂ ਚਲੋ ਤਾਂ ਨਾ ਜਾਓਗੇ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਆਇਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦੇ। ਜਾਂ ਮਾਈ ਜੀ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਔਰਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਕਾ

ਜੇਵਰ ਲਹਾਇ ਕਰ ਮਾਈ ਜੀ ਕੀ ਭੋਲੀ ਪਾਇਆ। ਪ੍ਰਾਣ ਪੂਰੇ ਹੋਏ, ਮਾਈ ਜੀ ਫੁਕ ਕੇ ਆਈ।

ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਰਾਖ ਵਾਲੇ ਕਾ ਨਿਸਚਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਹੈਨ। ਬਿਹੰਗਮ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰੁਪਈਏ ਆਦਿ ਗੱਢਾ ਦੇਣਾ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਰ ਬੜਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ।

ਉਠਾਇਕੇ ਛੱਡਿਆ

ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾੜੇ ਕਾ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ। ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਨਾਲ ਲੰਡੇਆਣੇ ਕਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਦਸੀਂ ਪਹਿਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਭੀ ਕਰ ਇਕ ਅਖੰਡ ਪਾਠ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਅਨਾਜ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਮਖਣੀ ਬਦਾਮ ਛਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਤੀਏ ਦਿਨ ਪਾਠ ਤੋਰਿਆ। ਰਾਤ ਕੇ ਦੋ ਵਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਬਰਾਉ ਹੋਇਆ ਮਾਨੋਂ ਕੈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਠੀ ਕੇ ਤੁਕ ਦੇਕੇ ਉਠਿਆ। ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਤਾਬਿਆ ਆਇਆ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਉਠਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰਮੇਸਰ ਜੀ ਉਠਾਇਕੇ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਬਾਰਾਂ ਪੱਤਰੇ ਦੂਏ ਪਾਠੀ ਨੇ ਪੜ੍ਹੇ। ਨੌਂ ਪਹਿਰਾਂ ਸੇ ਪਾਠ ਹੋਇਆ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਠੀ ਨੇ ਭੋਗ ਪਾਇਆ।

ਮੁਕਤਸਰ ਮੰਦਰ ਪਾਇਆ

ਮੁਕਤਸਰ ਪਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਜਗਾ ਪਵਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ। ਫੇਰ ਉਸਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਬਾਬ ਦੀਆ ਕਿ ਹੋਰ ਜਗਾ ਪਾਇ ਲਵੇ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਜਗਾ ਛੋਡ ਦਿੱਤੀ। ਜਗਾ ਪੈਣ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਥਾਂ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ। ਪੁਛੀ ਤਾਂ ਖੱਤਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਕਾ ਬਿਸਵਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਜਾਇਕੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਕਹਿਆ ਬੇਚਦੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੁੰਨ ਅਰਪਣ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜਗਾ ਪਵਾਇ ਲਵੇ। ਤੁਰਤ ਖਾਲਸੇ ਜੀ ਨੇ ਬਾਰਾਲਾ ਬਗਲ ਲਿਆ। ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਜਗਾ ਪਾਈ। ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਬਸਨ ਕੇ ਖੁਲਾ ਮੰਦਰ ਪਾਇਆ। ਕੱਸੀ ਕਾ ਜਲ ਬਰਤਦੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਖੂਹ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇਦੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਲਗ ਜਾਏ। ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ (ਵਾੜਿਆ ਵਾਲੀ) ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਝਾੜੀ ਵਾਲਾ) ਸੇ ਲਿਆਵਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ। ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇਦੇ ਵਾਲੇ

੧. ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਾਲਾ।

੨. ਏਕ ਦਿਨ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਲਾ ਜੋਤਾ ਪਾ ਕੇ ਲੰਗਰ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ ਪਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਰਾਜੀ ਹੋਏ। ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਗਾ ਮੇਰੀ ਹੈ, ਛੱਡ ਦਿਓ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਜਗਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਗਾ ਮੇਰੀ ਹੈ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਹ ਜਗਾ ਛੋਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅੱਧ ਰਿੱਝੀ ਖਿਚੜੀ ਅਤੇ ਦਾਲ ਚੁਕਕੇ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਨੇ ਤੇਰਾ ਸੈ ਰਪਈਆ ਦੀਆ। ਛੇ ਸੈ ਦਾ ਠੋਕਾ ਦੀਆ, ਚੂਨਾ ਇੱਟਾਂ ਆਪਣੀਆਂ। ਸੰਗਤ ਮਕਤਸਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਨੇ ਰਾਫੇ ਦੀਏ। ਚਾਰ ਸੈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਛੱਡਿਆ। ਖੁਹ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ।

ਦੋਭਜਨ

ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆ ਕੇ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਏਨਾ ਪੰਜਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦੇ ਦਿਓ। ਦੇ ਦੀਆ ਭਜਨ। ਉਸਨੂੰ ਸੰਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਿਨਾ ਹੁਕਮ ਥੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਭਜਨ। ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਏਤਨੇ ਮੇਂ ਏਕ ਭਜਨ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਆਇਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਜਨ। ਕਹਿਆ ਜੀ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘ ਦੇਉਗਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦੇ ਭਜਨ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੰਗੇ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੰਗਦਾ ਕਿਓਂ ਹੈ? ਭਜਨ ਦੀਆ। ਮਸਤਾਨੇ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋਈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਨ

ਏਕ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਦੂਏ ਦੇਸ ਮੇ ਨੌਕਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਵੱਲ ਅਰਦਾਸ ਭੇਜੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਨ, ਮੈਂ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਦਰਸਨ ਸਤਾਬੀ ਦੇਣਗੇ।

ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਕੀ ਮਿਸਲ ਕਾ ਸਿੰਘ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਕਹੇ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਾਇ ਲਵੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨਾ ਬਰਤੋਂ ਤਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਾ ਕਿ ਸਤਿ ਬਚਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਕੇ ਲਾਇ ਲੀਆ।

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੰਥ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਰਾਜੇ ਫਰੰਗੀ ਪਾਦਰੀ ਸਭ ਡਰੇ ਕਿ ਏਹ ਬਲੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਮਗਰ ਪਿਰਥੀ ਲਗਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਦਿਨਾ ਤੋੜੀ ਸਾਰੀ ਪਿਰਥੀ ਪਰ ਕੂਕਾ ਪੰਥ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਈਸੇ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਇਸਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਤਾਬੀ ਮੰਨਦੇ ਹੈ। ਪੰਥ ਬਧਣ ਲਗਾ। ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਪੰਥ ਕਾ ਚਾਲ ਚਲਨ ਦੇਖਕੇ ਕਹਿਣ ਰੀਤੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਥ ਕੇ ਭੈ ਸੇ ਕਿਸੇ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਾਟ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਨੌਕਰ ਕਰਕੇ ਛੱਡੇ ਕਿ ਤੁਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਕਾ ਤੇ ਮਲਕਾ ਕਾ ਨਾਮ ਲਵੋ। ਜੇੜੇ ਨੌਕਰ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਛੱਡੇ ਸੇ ਤਿਨਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੇਉ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ, ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਣਾਓ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਨਾਉਂ ਰੱਖੋ (ਸਿੰਘ ਸਭਾ ੧੯੨੯ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮੇਂ ਵੈਸਾਖੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ੧੯੨੮ ਦੀ ਮਾਘ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਏ)। ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਦੇਉਂ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਾਵਣੀਂ ਸ਼ੁਰੂ

ਕੀਤੀ। ਅਕੋਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਮਲਕਾ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਲੈਕਚਰ ਖੜੋਇਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਉਪਦੇਸ਼ ਕਾ ਨਾਮ ਲੈਕਚਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਹਮਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਵੀਸਰਾਂ ਨੇ ਉਚਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਨਾ ਮੰਨੋ। ਨਾ ਹਮਨ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਅਗਨੀ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਘਿਓ ਜਲਾਵਣਾ ਹੈ, ਛਕ ਲਵੋ। ਹਮਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ। ਅਨੰਦ ਕੀ ਰੀਤੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕੀ ਕੁਸੰਗੀ ਲੋਕ ਦੇਖਕੇ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤੁਹਾਡੀ ਰੀਤੀ ਸਾਡੇ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ।

ਗਿੱਲਾਂ ਦਾ ਹੋਲਾ

(੧੯੫੯ ਬਿ., ੧੯੦੩ ਈ.)

੧੯੫੯ ਸੰਮਤ ਮੈ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿੱਲਾਂ ਹੋਲੇ ਤੇ ਚਲੇ, ਰਾਜੇ ਜੰਗੀ ਦੇ ਪੜਾਉ ਕੀਤੇ। ਗਿੱਲੀਂ ਗਏ। ਅਗੇ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸਿੰਘ ਦਿਸਣ ਮਾਨੇ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਕਾ ਚੰਦ ਚੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚਕੋਰ ਕੇ ਸਮਾਨ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਚੜੀਆਂ ਮਾਨੇ ਬਬੀਹੇ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀ ਬੁੰਦ ਮੂੰਹ ਪਈ ਹੈ। ਓਥੇ ਏਹ ਹੋਕਾ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਕੇਸਰ ਕਿੱਲੀ ਕੇ ਨਾਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਮੈ ਨਾ ਆਵਣ ਤੇ ਨਾ ਬੈਠਣ। ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਕਾ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੂਤਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੱਢੇ। ਸਿੰਘ ਸੂਤਰੀ ਹੋਏ। ਪਹਿਲਾ ਦੋ ਤਿੰਨ ਹੋਏ ਫੇਰ ਬਹੁਤੇ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਉਠਕੇ ਤੁਰ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਕੇ ਕਹਿਆ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦੀਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ ਫੇਰ ਮਨ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਕਾਲੂ ਨੇ ਭੀ ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਝਰਾਵਾਲੇ ਰਾਗੀਆਂ ਨੇ ਪਿਆਲ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਬਖਸ਼ਾਇਆ ਕੇ ਅਗੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ ਅਤੇ ਚੰਦੇ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਥੀ ਬਖਸ਼ੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਆਪਨੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਆਪੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰ। ਲਗਾ ਮਾਰਨ ਹਟਾਇਆ ਤਾਂ ਹਟਿਆ। ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਦੀਵਾਨ ਲਵਾਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੂਤਰ ਕੱਢਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਬੰਦ ਸੀ ਪਰ ਕੇਸਰ ਕਿੱਲੀ ਨੇ ਵਖਰਾ ਦੀਵਾਨ ਜਾ ਲਾਇਆ ਨੱਥੁ ਕੱਥੁ ਕੇ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ। ਫਿਰ ਬਾਬੇ ਸੈਣ ਸਿੰਘ ਸੱਦੇਵਾਲੀਏ ਨੇ ਜਾ ਦੀਵਾਨ ਬੰਦ ਕਰਾਇਆ ਕੇ ਦੂਜਾ ਦੀਵਾਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਨ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਿੰਮਦ ਵਾਲੀ ਤੁਰ ਗਏ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਮਗਰ ਗਈ। ਚਿਤ ਵਿਚ ਦਲੀਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੈ ਕੇ ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਰਾਜ ਹੋ ਗਏ ਨਾਲੇ ਸੂਤਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਏਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਹਿੰਮਦ ਵਾਲੀ ਜਦ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਪਾਸ ਕਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਰਣੀਖਾਨਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਜੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਤੇ ਸੂਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦੇਉ। ਮੇਹੜਾ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਦੇਵੇ ਓਹ ਸੂਤਰ ਕੱਢੇ ਤਾਂ ਏਨਾ ਦਾ ਕਰਾਇਆ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕੇ ਕੱਢੇ

ਸੂਤਰ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੇ ਆਪ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਗੁਰੂ ਕੇ ਖਜਾਨਿਓਂ ਦਿਤੇ। ਫਿਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਰੱਖਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾ ਦਿਤਾ ਕੇ ਸੂਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਸੂਤਰੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਰੁਪਈਆ ਰੱਖਕੇ ਸੂਤਰ ਕੱਢਨ ਲਗ ਪਏ।

ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੱਢੇ ਸੂਤਰ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਸੂਤਰ ਕਾਧੇ ਨਾਲ ਕੱਢੀਏ ਸਤਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਕੱਢ ਲਈ ਹੈ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੱਢੇ ਸੂਤਰ। ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੁਪਈਏ ਧਰੇ ਏਕ ਰੁਪਈਆ ਪਹਿਲੇ ਸੂਤਰ ਕਾ ਤੇ ਦੂਆ ਰੁਪਈਆ ਦੂਏ ਸੂਤਰ ਕਾ। ਸੂਤਰ ਕੱਢਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਕਹੇ ਕਿ ਥੋੜਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਸੈਂ ਸੈਂ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਭੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ। ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਅਠਿਆਨੀ ਰੱਖਕੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਚੁਆਨੀ ਚੁਆਨੀ ਦਾ ਮਿਲੇ ਸੂਤਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ। ਇਕ ਨੇ ਮਹਿ ਦਿਤੀ ਇਕ ਨੇ ਘੋੜੀ ਦਿਤੀ ਸੂਤਰ ਮੈਂ ਇਕ ਬਾਲਕ ਆਇਆ। ਛੋਟਾ ਭੁੰਜਰੀ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਮੇਰੇ ਕੜੇ ਲਾਹ ਲਵੋ ਤੇ ਮੈਂ ਭੀ ਸੂਤਰ ਕੱਢ ਲਵਾਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਸੂਤਰ ਕੱਢ ਲੈ ਕੜੇ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹੈਂ। ਕੁੱਦ ਪਿਆ ਸੂਤਰੀਆਂ ਮੈਂ ਜਾਇਕੇ। ਵਿਚ ਫਿਰੇ। ਦੇ ਸਿੰਘ ਸੂਤਰ ਕੱਢਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ ਸੇ ਦੇਖੀ ਜਾਵਣ। ਸੂਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕਹਾ ਹੁਣ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਸੂਤਰ ਕੱਢਦੇ ਹੋ। ਜੋੜਾ ਹੁਣ ਨਾ ਕਵੇ ਸੂਤਰ ਉਸਕਾ ਸੂਤਰ ਨਾਮਨਜ਼ੁਰ ਹੈ ਦੇ ਰੁਪਈਏ ਦੇ ਕਰ ਦੈਨੋਂ ਕੁੱਦ ਪਏ। ਦੀਵਾਨ ਭਰ ਗਿਆ ਸੂਤਰੀਆਂ ਨਾਲ। ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ ਖੜੇ ਹੋਣ ਨੂੰ। ਸਿੰਘ ਸੂਤਰੀ ਕਹਿਣ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ। ਮੇਰਾ ਵਾਹੁੰ ਪੈਲਾ ਪਾਵਦੇ ਹੈਨ। ਚਕੋਰਾ ਵਾਹੁੰ ਨਿਰਤਕਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸੱਤ ਵੀਹਾਂ ਰੁਪਈਆ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਰਤਾਪ ਨਾਲ। ਉਹ ਰੁਪਏ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਏਖਰਚੇ ਕੇ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਬਡਾ ਕੁਲਾਹਲ ਹੋਇਆ। ਸਿੰਘ ਸਾਰੇ ਕਹਿਣ ਮੇਰੇ ਚਲੇ ਮੇਰੇ ਚਲੇ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸਾ ਤਾਂ ਘਰ ਨੂੰ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਰੋਲ ਪਰ ਚੜਕੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ਮਾਈ ਭਾਗਣ ਇਕ ਸੈਂ ਦਸਾ ਵਰਿਆਂ ਕੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨੇਤਰਾਂ ਥੀਂ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਪਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈ।

ਸੋਭੀ ਆਈ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਜੀ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਮੈਂ ਅੱਜ ਏਥੇ ਆਈ ਹਾਂ, ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚਰਨੀਂ ਆਇ ਲਗਾ। ਕਹੇ ਜੀ ਮੈਂ ਬੀਮਾਰ ਥਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਸੁਖ ਹੋਈ ਹੈ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਪਰਸੋਂ ਲਾਗਰੀਆਂ ਨੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੜ ਆਵਣ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਰਸੋਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਹੋਇਆ ਜੇ ਕਦੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਪਹੁੰਚੀਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ, ਏਥੇ ਤੁਰੀਏ। ਲਾਲ ਜੇਹੀ ਧਰਤੀ ਦਿਸੇ ਉਦਾਸ ਜੇਹੀ ਹੋਈ।

੧ ਮਹਿ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਤੇ ਘੋੜੀ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਭੋਟਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸੁਕਦਾ ਹਰਾ ਹੋਇਆ

ਲੱਛੀ ਮਝਬਣ (ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੀ) ਨੇ ਆਇ ਕਰ ਲੜਕਾ ਅਗੇ ਧਰਿਆ ਜੀ ਜੇਡਾ ਲੜਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਕੀ ਸ਼ੌਂਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਉਣਾ ਜਾਗਣਾ ਦਿਓ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਾਹਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚੁੱਕ ਲੈ ਹਰਾ ਹੋਇ ਜਾਏਗਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਸੁਕਦਾ ਸੀ ਹਰਾ ਹੋਇਆ।

੧੯੬੦ ਕੇ ਕਤਕ ਮੈਂ ਤਪ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਪਈ। ਭੋਗ ਜੋ ਪਵਾਵਦਾ ਹੈ ਤਿਸ ਪਰ ਹੋਛਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹੋਰ ਦੁਆਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਅਸਰ ਕਰਦੀ। ਜਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਿਸਨੂੰ ਅਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਭੋਗ ਪਵਾਵਦੇ ਰਹੇ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੈਦਾ ਹੋਇਆ ਦੁਖਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਮਤ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਖੰਨੇ ਕਾ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਭੀਉਰ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਜੰਵ ਗਏ ਸੇ, ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਨੇ ਸਰਾਬ ਪੀ ਲਈ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ ਪੀਤੀ ਹੈ। ਕਹਾ ਜੀ ਚਾਰ ਯਾਰੀ ਨੇ ਬਦੇ ਬਦੀ ਪਿਲਾ ਦਿਤਾ। ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਸਾੜਦਾ ਜਾਵੇ ਬਖਸ਼ੋ। ਕਹਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੋਗ ਪੁਆ ਦੇਵੇ ਫੇਰ ਨਾ ਖਾਵੇ ਮਾਸ ਸਰਾਬ, ਮਤ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਮੈਂ ਜਾਇ ਰਹਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਰੋਤੀ ਜੋ ਕਹੀ ਹੈ ਅਰਦਾਸੇ ਕੇ ਆਦ ਮੈਂ ਸੋ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹੈਂ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੇ ਅਸਵਾਰੇ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦੇਵੀ ਪਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਆਵਾ ਗੋਣ ਕਬੀਸ਼ਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਬਾੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚਮਾਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਕੇ ਨਾਲ ਰਲਾਇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਰਿਸਟੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਮਤ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਖਾਏ ਹਨ।

ਬਿਨਾ ਇਸਨਾਨ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਨਾ ਲੰਘੇ ਤਾਂ ਭੀ ਇਸਨਾਨ ਕਰ ਲਵੇ। ਇਸਨਾਨ ਕਰਨੇ ਸੋ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਅੱਛਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਇਸਨਾਨ ਝੂਠ ਬਿਰਤੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ

ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਕੋ ਦਾਣਾ ਪਾਉਣਾ ਬਾਜਰਾ ਜਾਂ ਜੁਆਰ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਰਾਖੀ ਬੈਠਣਾ ਕਿ ਬਿੱਲੀ ਨਾ ਆ ਪਵੇ। ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਐਤਨੇ ਜੀਵ ਛਕਦੇ ਹੈਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਕੋ ਭੀ

੧ ਇਹ ਸੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸ਼ਰਧਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਚਾਹੀਏ। ਰਾਮਸਰੋਂ ਤੁਰੇ ਔਦਿਆ ਨੇ ਮੇਰ ਦੇਖੇ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਗੇ ਤਾ ਨਾ ਥੇ ਮੇਰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਪਰ ਹੁਣ ਆਏ ਹੈਂ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਮੱਕੀ ਪਾਇਆ ਕਰੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ ਖਰਚ ਕਰੀ ਜਾਓ, ਲਿਆਓ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਨਾ।

ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ

ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹੇ ਵਿਚ ਚੱਲਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਲੰਗਰ ਵਿਚੋਂ ਬੜਨਾ ਹਟਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਛਕਣੇ ਸੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਬੜਨਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਰੈਹਦਾ ਸੀ। ਹੁੱਸ ਚਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲੇ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਣਾ, ਏਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਜਿਥੇ ਤੇਰੀ ਮਰਜੀ ਹੈ ਓਥੇ ਰਹੋ। ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਛੁੱਟੀਏ ਕੀ ਮਿਸਲ ਕਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਜਾਇ ਹਾਲ ਦਸਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਧੁਆਡੇ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਦੋਵੇਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਤੁਸਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਓਂ ਨਾ ਸੀ ਐਣਾ। ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਖਾਉ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਓਥੇ ਨਾਲ ਖਾਇ ਲੈਣਾ ਹੈ ? ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਸਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੈ? ਏਤਨਾ ਕਹਿਣੇ ਸੇ ਵਿੱਲੇ ਹੋ ਗਏ। ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਆਇਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਜਾਣ ਲਗਾ। ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਭੀ ਆਇਆ। ਨਾ ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਬੜਿਆ ਨਾ ਪ੍ਰਸਦਾ ਛਕਿਆ। ਦੂਏ ਦਿਨ ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਕਾ ਭੋਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਤੈਂ ਪ੍ਰਸਦਾ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ ਹੈ। ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਛਕਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦੋਵੇਂ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਬਾੜੇ ਨਾਲੇ ਅਰਦਾਸਾ ਬਾਰਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਕਰੇ। ਦੋਖੇ ਤੁਸੀਂ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਕੇ ਅੰਦਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਲੱਗੇ ਸੇ ਕਰਨ। ਤੁਸੀਂ ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕਹਿਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਿਆ ਬਾਰਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਹਿਕੇ ਨਾ ਸੋਧਿਆ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜੇਤ ਜਗਾਈ ਸੀ ਸੇ ਬੁਝ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰਾਂ ਕਹਿਆ ਤਾਂ ਜੇਤ ਜਗੀ। ਐਤਨਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇਖਕੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਧੁਆਨੂੰ ਖਬਰੇ ਕੀ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ।

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਚਨੇ ਨਾਲ ਰੋਮ ਚੁਣ ਲਏ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭੋਗ ਰਹੀਬ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇ ਦਿਓ। ਫੇਰ ਨਾ ਕਈਂ।

ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ

ਉਪਲੀਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਗੀ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਹੋ ਆਵੀਏ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਾ ਜਾਓ। ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਸੇ। ਉਨਾਂ ਕਾ ਫੁਰਨਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵਣ ਤਾਂ ਜਾ ਆਵੀਏ। ਜਾਂ ਸਾਮਣੇ ਆਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਜਾਇ ਆਵੇ ਪਰ ਉਥੇ ਦਾ ਛਕਣਾ ਨਾ ਕੁਛ। ਜਾਂ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਤਾਂ

ਨੀਲੀ ਦਰੀ ਬਿਛੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਦਰੀ ਉਤੇ ਆਸਣ ਬਿਛਾਇਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਨੇ ਕਹਾ ਦੀਵਾਨ ਮੈ ਆਸਣ ਬਿਛਾਇਕੇ ਨਾ ਬੈਠ। ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ। ਫੇਰ ਮਿੰਨਤਾ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਏ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਰੂ ਕੇਹੜਾ ਹੈ ? ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਬਧ ਕੇ ਹਟਾਵੋ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਾਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਗੁਰੂ ਬਧ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਥੀਂ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ।

ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਆਇਆ

ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਦੇ ਚੋਲੇ ਆਨ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਕਿਆ। ਮਜਬੀ ਭੀ ਸਾਰੇ ਆਇ ਗਏ। ਲੰਗਰ ਸੇ ਬਾਹਰ ਪੰਗਤ ਲਗਾਈ। ਜੋ ਗਰੀਬ ਮਜਬੀ ਬੇ ਉਹ ਜੁਦਾ ਬਠਾਏ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਕਾਇਆ। ਲਗੇ ਉਸਤਤ ਕਰਨ। ਕਹਿਣ ਇਹ ਲੰਗਰ ਕੁਦਰਤ ਵਾਲੇ ਦਾ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਸਾ ਲੰਗਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈਨ। ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ ਤਾਂ ਏਨਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈਨ। ਏਨਾਂ ਕੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਖਾਇ ਲੈਂਦੇ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਕੋ ਤੇ ਰਾਮਦਾਸੀਆਂ ਕੋ ਭੀ ਮਿਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨ ਨਾਲ ਪੰਗਤ ਮੈ। ਸਗੋਂ ਸ਼ੰਕਰ ਬਰਨ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਡੇ ਬਡੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ ਭੀ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਬਡੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਅਸਲ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਅਸਲ ਰੀਤੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਭੀ ਏਥੇ ਆਇਆ।

ਉੱਤਰ ਭੇਜਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਬਾਤ ਕਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ ਨੜੀ ਮਾਰ, ਕੁੜੀ ਮਾਰ, ਮੀਣੇ, ਮਸੰਦ, ਮੋਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਖਾਇ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਆਣਾਂ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੈਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਬਰਤੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਭੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਮੈ ਆਇਕੇ ਨਾਮ ਲੈਕੇ ਰਸ ਚਖ ਦੇਖੇ ਧੁਆਡੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋਣ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰਵਾਂ ਜਾਮਾਂ ਧਾਰ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਪੰਥ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜਣੈਂਦਾ ਹੈ ਤਿਸਨੂੰ ਸੋਝੀ ਔਦੀ ਹੈ ਹੋਰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਧੁਆਨੂੰ ਸੰਸਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇ ਕਰ ਦੂਰ ਕਰ ਲਵੋ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇ।

ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਦੀ ਪੜ੍ਹਕਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਆਪ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਕਾ ਭਾਵ ਮਲੂਮ ਹੋਇਆ। ਆਪਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਾ ਉੱਤਰ ਸਭ ਕਮੇਟੀ ਮੇ

ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਭੇਜਾਂਗੇ। ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੇ ਲਿਖੀ। ਸੰਮਤ ੧੯੬੦ ਮੈਂ ਉੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

ਉਹ ਕਰਮਹੀਣ ਹਨ

ਮਾਈ ਵੱਡੇ ਕੌਰ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪੂਜਾ ਕੀ ਤੀਸੀ ਪੂਜਣੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਨਾਉਣੇ ਕਾ ਕਿਆ ਫਾਇਦਾ ਹੈ। ਮਛੀਆਂ ਡੱਡੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੈਂ। ਪਾਣੀ ਕੋ ਤੋ ਹਮ ਛੁਹਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪੀਣ ਕੋ ਗਰਮ ਜਲ ਹੋਇਆ ਪੀ ਲੇਤੇ ਹੈਂ। ਕੱਚੇ ਅੰਨ ਜਲ ਕੋ ਹਮ ਹਾਥ ਨਹੀਂ ਲਾਤੇ ਹੈਂ। ਮੂੰਹ ਮੈ ਕਪੜਾ ਤਾ ਬੰਨਦੇ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ। ਕੱਚੇ ਪਾਣੀ ਮੈ ਭੀ ਜੀਵ ਹੁੰਦੇ ਹੈਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੱਚਾ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ। ਮਦਾਨ ਜਾਕੇ ਭੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਧੋਂਦੇ, ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਫ ਕਰ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਓਹ ਤਾਂ ਕਰਮਹੀਣ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਾਇਆ ਹੈ

ਬ੍ਰਹਮੇ ਦੇਸ ਸੇ ਏਕ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਧੁਆਡਾ ਕੀ ਹਾਲ ਬੀਤਿਆ ਹੈ। ਸੁਖ ਰਹੀ ਹੈ ਧੁਆਡੇ ? ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਆਪ ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਣ ਰਹੇ ਹੋ। ਬ੍ਰਹਮੇ ਦੇ ਦੇਸ ਸਾਡੀ ਹੱਟੀ ਪਾਈ ਸੀ। ਲੱਕੜੀ ਕਾ ਬਜਾਰ ਸੀ। ਜਿਓਂ ਲਗੀ ਹੈ ਅਗਨੀ ਬਜਾਰ ਨੂੰ ਬਜਾਰ ਸੜੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇ। ਇਸ ਵਕਤ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਸਾਡੀ ਦੁਕਾਨ ਸੇ ਦੂਰ ਹੀ ਅਗਨੀ ਬੁਝ ਗਈ। ਹਜਾਰਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਦਾ ਮਾਲ ਸੀ ਸੇਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਾਇਆ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਂ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰਤਾ

ਏਕ ਵੇਰੀਂ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇਖਵੀ (ਜ਼ਿਲਾ ਸਿਆਲਕੋਟ) ਗਏ ਸੇ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ (ਲਾਹੌਰ) ਕੋਲ ਲਾਗਰੀ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਆਦਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਦੇਖਕੇ ਲਾਗਰੀ ਮੁੜ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਰੀਚੀ ਜਾਇ ਰਹੇ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬੇਲਣਾ ਬਿਗੜ ਗਿਆ। ਸੈ ਰੁਪਈਆਂ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸੀ ਸੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਪਿਓ ਪੁੱਤਰ ਦੋਨੋਂ ਦੁਰੀਚੀ ਆਏ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਚਲੋ ਲਾਹੌਰ ਮੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ। ਸੰਗਤ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਗਏ, ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਰਹੇ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੱਛਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕਦ ਹੋਊ ? ਛਾਤੀ ਪਰ ਹੱਥ ਧਰਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਦੇਹ ਵਿਚ ਹੈਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਤਿੰਨ ਫੇਰੀਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਦੇਹ ਵਿਚ ਹੈਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ।

ਜਾਂ ਲਾਹੌਰ ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਚੜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਪਾਇਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ

ਜਾਇ ਰਹੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਮਿਲ ਕਰ ਰਹੇ। ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋ ਪਗ ਬੰਧਾਈ ਤੇ ਕਹਾ ਭਜਨ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਤੂੰ ਭੀ ਭਜਨ ਦੇ ਦੀਆ ਕਰ। ਦੋਨੋਂ ਭਾਈਆਂ ਕੀ ਆਪਸ ਮੈ ਨਾ ਬਣੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਮਿਲ ਕਰ ਰਹੇਗੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕਛ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹੋ ਅਦਾਲਤ ਕੇ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਕੁਝ ਭੀ ਨਾ ਕਹਿਆ। ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਲਾਹੌਰ ਮੁੜ ਆਏ। ਜਾਂ ਲੈਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜੋਰ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਕਰ ਝਾਂਸੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਿਖਾਇਆ

ਲਾਹੌਰ ਮੈ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰੀਗਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਨੋਟ ਬਣਾਏ। ਜੇੜਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਨੰਕਰ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਨੋਟ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਵੇਚ ਲੈ ਆਉ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਕੋ ਦੀਆ ਕਿ ਤੂੰ ਵੇਚ ਆਉ। ਮਗਰ ਆਪ ਗਿਆ। ਜਾਂ ਜਾਇਕੇ ਨੋਟ ਫੜਾਇਆ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕੋ ਹੱਥ ਕੋ ਰੰਗ ਲਗਾ। ਉਸਨੂੰ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ। ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਤਾੜਿਆ ਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਭਣਵਈਆ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਏਹ ਇਆਣਾ ਹੈ ਇਸਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਦੋਨੋਂ ਬਠਾਲ ਲਏ। ਜਾਂ ਤਾੜੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਾਰੀਗਰ ਨਾਮ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿ ਫਲਾਨੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਚ ਆਓ। ਉਸਕੇ ਮੰਗਵਾਇ ਕਰ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਤਕੜੇ ਕਰ ਲੀਏ। ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੀ ਜੇ ਮਾਸੀ ਸੀ ਸੋ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਗਈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰੁਪਈਆ ਲਾਇਕੇ ਛੁਡਾਇ ਲਵੋ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੋਈ ਮਦਦ ਮੈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਬੁੱਢੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਭੀ ਨਾਲ ਹੀ ਰਖਾਵਾਂਗੀ। ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਭੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਸੀ ਨੇ ਬਣਵਾਏ ਹਨ ਨੋਟ। ਜੇੜੇ ਫੜੇ ਹੋਏ ਸੋ ਓਹ ਭੀ ਕਹਿਣ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਏਸੇ ਨੇ ਬਣਵਾਏ ਹੈ। ਆਖਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਕੀਤੀ।

ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹ ਬਾਰਤਾ ਹੱਛੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸੱਤ ਬਰਸ ਕਦ ਪੂਰੇ ਹੋਏ। ਨਿਹੱਕਾ ਹੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੁਮੇਂ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕੀ। ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪਕੌੜੀਏ ਆਇਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਇਸ ਵਕਤ ਉਸਕਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਬਿਨਾ ਕੰਣ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ। ਨਾਮਦੇਵ ਮਾਰੂ ਅੰਦਰੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ ਜੋ ਕੈਦ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਏ ਜੈਸੇ ਗਜ ਗਰਾਹ ਤੇ ਛੁਡਾਇਆ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੱਤਾਂ ਬਰਸਾਂ ਵਿਚ ਮਰ ਜਾਇਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦਰੋਗੇ ਕੋ ਕਹੋ ਜੇ ਮਸੱਕਤ ਕੀ ਨਰਮਾਈ ਹੋਵੇ ਨਾਲੇ ਅਪੀਲ ਕਰੋ ਛੁੱਟ ਜਾਇਗਾ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ, ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਜਾਣ ਵਕਤ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਬੇਸ਼ਕ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਛੁੱਟ ਜਾਵੇ। ਜਾਂ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋਕੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਤਾਰ ਆਈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਛੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਰੋਗੇ ਕੇ ਭੀ ਨਰਮ ਕੀਤਾ ਅਪੀਲ ਭੀ ਕੀਤੀ। ਤਾਂ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਰੋਜ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੋਰਿਆ। ਚੌਪਈ ਕੀ ਭੀ ਬਰਨੀ ਕੀਤੀ। ਪਾਚ ਸੌ ਕਾ ਵਕੀਲ ਕੀਤਾ। ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਹਾ ਬਣਾਉਣ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੇਚਣੇ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇ। ਕੋਈ ਸਹੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ, ਏਸਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਬੁੱਢੀ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਰਿਹਾਈ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮੋਹਰ ਨਾਲ ਬੰਦ ਖਲਾਸ ਹੋਈ। ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਭਗਤ ਸਿੰਘ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਦੇ ਕਹਿਆ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਓਸ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਖਦਾ ਸਾਏਂ ਕਿ ਨਾਮ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈਂ ਅਦਾਲਤ ਕਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹਿਆ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ।

ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੜੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਜਾਇਕੇ ਮੁਖਤਿਆਰਨਾਮਾ ਦੇ ਆਏ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ।

ਲੋਕ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹੇ

ਇਕ ਦੌਰੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਥੀ ਬਨੇਰੇ ਉਤੇ ਆਇ ਬੈਠਾ। ਕੋਈ ਅਦਬ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹਟ ਜਾਓ ਬਨੇਰੇ ਉਤੇ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਜਨੌਰ ਭੀ ਤਾਂ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੈਂ ਜਨੌਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਨਾ ਹੈ ? ਏਹ ਬੋਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਡੇਰ ਸੀ ਕਿ ਝਟ ਪਟ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋਕਰ ਧਰਤੀ ਪਰ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਪ੍ਰਾਣ ਸਰੀਰ ਸੇ ਜੁਦਾ ਹੋਏ। ਸਿੰਘ ਅਸਚਰਜ ਰਹੇ ਜੋ ਏਹ ਦੇਖੇ ਇਕ ਅੱਖ ਦੀ ਝਮਕ ਵਿਚ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਲੋਕ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹੇ।

ਤੇਰੀ ਬੜੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਨਿੱਕਾ ਜੇਹਾ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚਰੀ ਦੀ ਭਰੀ ਮੈਨੂੰ ਚੁਕਾਉਣ, ਮੈਥੋਂ ਚੁੱਕ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨ। ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਸਤਾਨੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਨਾ ਸੀ ਕੋਈ ਜਾਦਾ ਪਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਈ ਕਰਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਹੋ ਕੇ। ਮੈਂ ਪਛਿਆ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਾਨੋਂ ਸੁਭਾਉ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਜੇਹਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਬੋਲੇ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਦਾ ਹੀ ਇਕ ਰੰਗ ਹਾਂ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਦੂਜਾ ਸੁਭਾਉ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਤੇਰੀ ਬੜੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਸਾਜਿਆ

ਏਕ ਸਰੀਰ ਡੇਰੇ ਅਸਮਾਈਲ ਖਾਂ ਕਾ ਸੀ। ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਕਿਸੇ ਠੱਗ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਕੇ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਲਾਇ ਦਿਤੀ। ਜਾਂ ਬੇਸੁਧ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੇਸ ਦਾੜੀ ਭਰਵਟੇ ਮੁੰਨ ਕੇ ਰੁਪਯੇ ਖੋਲ ਲੀਤੇ ਸਣੇ ਕਪੜੇ। ਜਾਂ ਸੱਧ ਆਈ ਤਾਂ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ

ਪਾਸ। ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਰਾ ਹਾਲ ਹੋਊ ਠੱਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ। ਭਜਨ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਇ ਲਏ। ਬਸਤਰ ਦੀਏ। ਸਿੰਘ ਸਾਜਿਆ।

ਮਿਰਤਕ ਕਉ ਜੀਵਾਲਨਹਾਰ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੇਈ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਇਸਨੂੰ ਦੁਆਈ ਦੇ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਕੇਹੜੀ ਦੁਆਈ ਦੇਵਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੁਝ ਤਾਂ ਦੇ। ਇਕ ਦੁਆਈ ਮੂੰਹ ਮੇਂ ਪਾਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਨਾਲ ਨਾੜਾ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ। ਗਰਮ ਹੋਇਆਈ। ਦਸਤਾਂ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਸੀ ਤੁਰਤ ਰਾਜੀ ਹੋਈ। ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੋੜ ਕੇ ਲਿਆਏ ਹੈਂ। ਮਿਰਤਕ ਕਉ ਜੀਵਾਲਨਹਾਰ। ਭੂਖੇ ਕਉ ਦੇਵਤ ਅਧਾਰ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਕ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਸੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ। ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਲਹੂ ਨਾਲ ਭਰ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਥੀ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੁੱਠ ਚਲਾਈ ਹੈ ਧੁਆਡੇ ਉਤੇ।

ਬਾਬਾ ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੌੜਾ ਵਾਲਾ ਚੰਗਾ ਪੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਕ ਅੱਖਰ ਲਗ ਮਾਤ੍ਰ ਪੁਛ ਲੈਂਦੇ ਸੇ। ਵਸਿਸ਼ਟ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ। ਰੁਪਈਏ ਜਿਤਨਾ ਅਕਾਰ ਪ੍ਰਾਣ ਕਾ ਅਗੇ ਨਜ਼ਰ ਆਂਦਾ ਸੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਛੇੜੀਏ ਉਥੋਂ ਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇਂਦਾ ਸੀ। ਮਿੱਠਾ ਬਹੁਤ ਛਕਣਾ। ਹੁਕਮ ਸੀ ਜਿਤਨਾ ਛਕੇ ਸੇ ਛਕੇ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕੀ ਥਾਲੀ ਭਰਕੇ ਛਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਭਾਵੀ ਆਈ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਭਾਗੋ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਬੜੀਆਂ ਬਣਾ ਆਕੇ ਛਕਦਾ ਹਾਂ। ਜਾਕੇ ਖੂਹ ਮੈਂ ਛਾਲ ਮਾਰੀ। ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾ ਲਵੋ, ਵੱਖ ਖੇਤੀ ਕਰਕੇ ਛਕਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਅਸੀਂ ਛੋਟੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਚਨ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਗਏ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਕਹਿਣ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਗਾ ਸਭ ਛਡਾਏ ਲਵਾਂਗੇ। ਰਾਮਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਦੇ ਬਦੀ ਰੋਕ ਲਿਆ ਹੈ।

ਤੁਵੰਜੇ ਥੀਂ ਲੈ ਕੇ ਸੱਠੇ ਤਕ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾ ਜੋਰ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਵੇਗਾ ਉਸਕੀ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਛਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਬਚਣ ਕੀ ਕੋਈ ਉਮੇਦ ਨਹੀਂ। ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਛਪੰਜੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਦਰਵੱਜਿਆਂ ਮੈਂ ਪਾਠ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਮਾਨੋਂ ਧਰਮ ਲੜੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਬਰਤੀ ਹੈ। ਸੱਠੇ ਮੈਂ ਫੇਰ ਜੋਰ ਪਿਆ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾ।

੧. ਪੰਜਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਦਾ ਕਲਰਕ ਸੀ।

੨. ੧੯੫੩ ਤੋਂ ੧੯੬੦ ਬਿਕਰਮੀ (੧੯੯੬ ਤੋਂ ੧੯੦੩ ਈ) ਤੱਕ।

ਸੁਆਰਦਾ ਨਹੀਂ

ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾ ਵਾਲਾ ਗੁੰਬਾ ਚੰਗੇ ਅਖਰੀ ਲਿਖ ਦੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਛੇ ਰੁਪਈਏ ਮਹੀਨਾ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਥੀ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਨੌਕਰ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਤੋਂ ਦਸ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਲੈ ਲੈ, ਚੰਗੇ ਅਖਰੀ ਕਰ ਦਿਓ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਬਗਾੜ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਦੇਵਾਂ ਸੁਆਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੇਕਰ ਬਗਾੜ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਲਖੌਂਦੇ ਈ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

ਆਪੇ ਆਵਣਗੇ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਲਾਹੌਰ ਜਾਇਕੇ ਅਰਜੀ ਦੇ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬੇਰੁਨਾਹ ਹੀ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੋ। ਜੋ ਓਨਾ ਕੇ ਨਾਲ ਗਏ ਸੇ ਓਹ ਭੀ ਆ ਗਏ ਹੋ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਛਡਦੇ ਹੋ। ਬੀਸ ਬਰਸ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਭੀ ਛਡ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤੇਤੀਸ ਬਰਸ ਹੋਏ ਹੈਨ, ਓਨਾ ਨੂੰ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਛਡਦੇ ਹੋ। ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦਰਸਨ ਕਰਾਓ ਕਿੱਥੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਦੇਓ।

ਜਾਂ ਲਾਹੌਰ ਗਿਆ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਅਰਜੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਕੋ ਪੁਛਿਆ। ਮੁਨਸੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਓਹ ਤਾਂ ਫੌਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਅਰਜੀ ਦਿਓ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਣਾ। ਜੋ ਏਥੇ ਤੁਸੀਂ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਓਹ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਉਗਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਛੇ ਬਿਨਾ ਕਿਓਂ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ। ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਿਲੇ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਮੇ ਜਾਇ ਕਰ ਅਰਜੀ ਦਿਓ ਜੋ ਓਥੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇਗਾ ਸੇ ਵਰਤੇ। ਫੇਰ ਏਕ ਫਰੰਗੀ ਵਕੀਲ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਜਾਇ ਮਿਲੇ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਸੇ ਰੁਪਯਾ ਲੈਕੇ ਪੁਆਨੂੰ ਅਰਜੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਸਾਰੋ। ਜੇਕਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਯਾ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਅਗੇ ਹੋਇਕੇ ਭਗਤਗੋ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ। ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਣਾਇਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਤਦ ਆਉਣਗੇ ਜਦ ਓਨਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਸੰਭਰ ਸੂਰੀ ਹੋਈ ਤੇ ਆਵਾਗੋ। ਸੇ ਰੂਸਾ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ। ਲੰਗਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਕੇ ਗਿਆਰਾਂ ਸੇ ਰੁਪਯਾ ਕਾਹਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਐਵੇਂ ਮਲੇਛਾ ਕੀ ਪੁਜਾ। ਆਪੇ ਆਵਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੈਨ ਤਿਵੇਂ ਹੋਵਨਗੇ। ਫਰੰਗੀ ਕੀ ਅਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਕੀ ਅਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਕੀਆਂ ਜਜ਼ਾ ਪੁੱਟਕੇ ਆਵਣਗੇ।

੧. ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਵੇਵਾ ਸਿੰਘ।

੨. ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ।

੩. ਸੂਬਾ ਮਲੁਕ ਸਿੰਘ, ਹੁਕਮਾ ਸਿੰਘ, ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ, ਬੁਹਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਗੋਲਡਨ ਜੁਬਲੀ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ੧੮੮੭-੮੮ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ, ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰੂਤ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ। ਸੂਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭੇਜਿਆ। ਬਹਮਾ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ੧੯੦੩ ਈ. ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ।

੪. ਇਹ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਹੋਲਾ ਗੁਰੂ ਚੱਕ ਦਾ

(੧੯੬੦ ਬਿ., ੧੯੦੪ ਈ.)

ਗੁਰੂ ਚੱਕ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਲੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦੇ ਹੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਸਾਡੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲੋਨੀ ਕਰਾਓ ਛੁੱਟ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮਿਲਕੇ ਰਹ ਸਾਰੇ।

ਤਿੰਨ ਜਿਲੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ

ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੋਜਿਆ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਲੇ ਕਲ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਛੇ ਵਜੇ ਆਓ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਛੇ ਵਜੇ ਦੀਵਾਨ ਕਾ ਵੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਦਸ ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਆਓ। ਦਸ ਵਜੇ ਗਏ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਗੁਰੂ ਚੱਕ ਕੋ ਜਾਓਗੇ ਸਿੱਧੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਠਹਿਰੋਗੇ ? ਕਹਾ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਏਹ ਭੀ ਕਹਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅਲਾਕੇ ਕਈਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਕੇ ਮਿਲਿਆ।

ਤਿੰਨ ਜਿਲੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਕੀ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਠਡੀ ਜਾਇ ਪੜਾਉ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਚੱਕ ਗਏ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਭੁਇਵਾਲੀ ਵੱਤੇਵਾਲ ਚਰਨ ਪਾਏ ਫੇਰ ਬਾਠਾਵਾਲੇ ਗਏ। ਲੰਗਰ ਓਥੇ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਾਤੇਵਾਲ। ਦਾਤੇਵਾਲ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਔੜ ਲਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਿਲੇ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਚਰਨ ਪਾਕੇ ਗੁਰੂ ਚੱਕ ਗਏ।

ਗੁਰੂ ਚੱਕ ਹੋਲਾ ਹੋਇਆ। ਹੋਲੇ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਾਰਸ਼ ਉਤਰ ਪਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਭਾਵੇ ਮਸਰ ਹੀ ਉਬਾਲ ਲਵੇ ਅਜ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਏਥੇ ਰਹੇ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਏਹ ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਰਸ਼ ਪੈਂਦੀ ਵਿਚ ਸਖਾਣੀਂ ਗਏ।

ਸਖਰਦਾਰ

ਸਖਾਣੀਂ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਦੇ ਦਿਨ ਰਹੇ। ਸਖਾਣੀਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ

੧ ਪਿਤਾਦਾ ਨਾਂ ਭੰਡਾ ਸਿੰਘ।

ਪਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀਆਂ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸੇ। ਗੰਗੀ, ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕਿਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਆਕੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਪੈਰ ਧਰ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਬਚਨ ਹੋਣ ਲਗ ਪਿਆ ਕਿ ਝੂਠੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਦੀ ਚੁੱਤੀ ਟਿਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਗੰਗੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਖਬਰਦਾਰ ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰੇ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਗਏ ਤੇ ਘੋੜੇ ਨੇ ਬੱਘੀ ਵਿਚ ਲੱਤ ਮਾਰੀ। ਬੱਘੀ ਦੀ ਛੱਟੀ ਟੁੱਟ ਕੇ ਲੱਤ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੱਟ ਵਜੀ। ਬੜੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੱਡੀ ਚੜਕੇ ਸਾਹਦਰੇ ਆਏ ਬਾਬੇ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਕੋਲ 'ਫੇਰ ਲਾਹੌਰ ਗਏ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਪਾਸ,

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਏ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੱਕੜੀ ਜ਼ਰੂਰ ਚਲਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਰਾਜੇ ਜੰਗਾਂ ਤੇ ਭੰਬਿਆਂ ਕੇ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਏ। ਭੰਬਿਆਂ ਕਾ ਲੈਹਣਾ ਸਿੰਘ ਚੜਨੇ ਲਗਾ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਮੈਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਵਣ ਕਿਉਂਕਿ ਕਛਹਿਰੇ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਏ, ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਸਿੰਘ ਹੱਥ ਲਾਵਣ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ਭੰਬੀ। ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨੇ 'ਤਹਿਮਤ ਬੱਧੇ ਹੋਏ ਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਛਹਿਰੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਭੀ ਲੈ ਗਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਤੇ ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਏ ਲਏ।

ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਰਹੇ

ਕੱਕੜੀ ਗਏ। ਕੱਕੜਾਂ ਕਾ ਡਿਪਟੀ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਜਿਸਨੇ ਛੱਟੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਦੋਈ ਸੀ, ਸੁਣਕੇ ਗੁੱਸਾ ਕੀਤਾ ਛੱਟੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਏਨਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਰਿਹਾ ਉਸਕੀ ਲੜਕੀ ਕਾ ਬੜਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਪਰ। ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਬਿਛੋੜੇ ਕੀਆਂ ਗਲਾਂ ਨਾ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਏ। ਐਸਾ ਭੈ ਪਿਆ ਡਿਪਟੀ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੱਕੜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਇਕੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲਾ ਪਾਇਕੇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਬਖਸ਼ੋ ਮੈਂ ਭੁਲ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਆਪਦੇ ਸਾਗ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ। ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਏਸ ਨੂੰ ਨਾ ਬਖਸ਼ਣਾ, ਏਸ ਨੇ ਬਡੇ ਦੁਖ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਬਖਸ਼ਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਨਖਾਹ ਲਾਓ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਿਛਲੀ ਗੱਲ ਤੇ ਪੋਚਾ ਪਾਓ, ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਰਹੋ। ਪਰਸਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਇਆ।

ਹੋਰ ਕੀ ਪੂਰੀ ਪਾਉਣੀ ਹੈ

ਅਗਲੇ ਪੜਾਉ ਕੇਸਰ ਕਿੱਲੀ ਆਇ ਮਿਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਦਰ ਕੀਤਾ।

੧ ਪਿਤਾ ਸ ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਸੇਖਵਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ।

ਕਲੋਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਏਹ ਤਾਂ ਮਦਾਨ ਜਾਇਕੇ ਹਥ ਕੀ ਨਹੀਂ ਧੋਂਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇਸਰ ਕਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪਛਿਆ ਮਦਾਨ ਜਾਇਕੇ ਹਥ ਨਹੀਂ ਧੋਂਦਾ ਹੈ ? ਚੁਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਕਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਓਏ ਕ੍ਰਿਸਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਮਦਾਨ ਵਾਲੇ ਹੋਥ ਨਾ ਧੋਤੇ ਉਸ ਹੋਰ ਕੀ ਪੂਰੀ ਪਾਉਣੀ ਹੈ।

ਵਸਾਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (੧੯੬੧ ਬਿ. ੧੯੦੪ ਈ.)

ਫੇਰ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਫਰੰਗੀ ਕੋਲ ਗਏ। ਦੋ ਤੀਨ ਪਿੰਡਾਂ ਕੀ ਹੋਰ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗੀ। ਛੁੱਟੀ ਭੀ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕਹਾ ਵਸਾਖੀ ਭੀ ਏਥੇ ਕਰੋਗੇ ? ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਕੇ ਮਿਲਿਆ। ਫੇਰ ਵਸਾਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਕੀਤੀ। ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤ ਆਈ। ਕੇਸਰ ਕਿੱਲੀ ਕਾ ਸੇਵਕ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭਕਨੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਚਰਨ ਪਾਉਂਦੇ ਬੇਦਾਦਪਰ ਆਏ। ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਆਖਦਾ ਫਿਰੇ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਪਰਤਾਪ ਦੇਖਕੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਭਜਨ ਲਿਆ।

ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਆਏ। ਚਾਰ ਫੇਰੀਂ ਆਏ। ਸਾਰੀ ਛੁੱਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਲੇ ਮੈਂ ਕੱਟੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ

ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੌਰੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੁਰ ਪਈਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੂਰ ਦੂਰ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਨੇੜੇ ਆਵੇਗੀ ਤਾਂ ਦੇਖੀ ਜਾਇਗੀ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਰੇ ਸੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਕਾ ਏਕ ਸਰੀਰ ਚੜਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਕਈ ਸਰੀਰ ਚੜੇ। ਲੋਕ ਪਿੰਡ ਕੇ ਕਹਿਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਕੇ ਗਏ ਹੈ ਉਸ ਦਿਨ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਵਣਗੇ ਉਸ ਦਿਨ ਬੀਮਾਰੀ ਹਟੇਗੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਉਸ ਦਿਨ ਭੀ ਏਕ ਮਨੁੱਖ ਮਰਿਆ, ਫੇਰ ਬੀਮਾਰੀ ਹਟ ਗਈ।

ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਹੱਟੀ ਵਾਲਾ ਤਿਸਕੇ ਕੁਲ੍ਹੇ ਪਰ ਫੇੜੀ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਮਰਨ ਮੈਂ ਕੁਛ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਔਦੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸ ਪਾਸ ਗਏ। ਜਾਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਤੂੰ ਬਚ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਰਾਜੀ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ।

ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨਿਆ

ਦੋ ਸਿੰਘ ਸੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੱਡੇ ਨਾਲ ਜਾਵੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਘਾਹ ਬੇਤਰਾਰੀ ਗੱਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਪਵੇ ਖੂਹ ਵਿਚ, ਮਾਰੇ ਟਕਰਾਂ। ਦੋ ਘਾਹੀ ਹੋਰ ਸੇ। ਉਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਘਾਹ ਨੂੰ ਗਏ। ਦੋ ਕੋਸ ਪਰ ਗਏ ਤਾਂ ਬਦਲ ਆਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹਨੇਰੀ। ਚਾਰੇ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਬਾੜ ਦੇ ਆਸਰੇ। ਮਾਘਾ ਸਿੰਘ

੧ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ।

ਬਲਾਸਪੁਰ, ਬਾਵਾ ਸਾਹੂ ਸਿੰਘ ਰਵਦਾਸੀਆ, ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬੁਲੇਸਾਹ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਖੁਡੀ ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ। ਤੀਏ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੰਹਾ ਦੇ ਉੱਤ ਦੀ ਬਾਹਾ ਪਾਈਆ ਉੱਤ ਦੀ ਬਸਤਰ ਲੈ ਲਿਆ। ਬਿਜਲੀ ਆਈ ਚੁਪ ਚਾਪ ਉਨਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਗੋੜਾ ਮਾਰਕੇ ਕੜਕ ਕੇ ਅਕਾਸ ਚੜ ਗਈ। ਤਿੰਨ ਫੇਰੀ ਆਇਕੇ ਅਕਾਸ ਨੂੰ ਚੜੀ। ਚੌਥੇ ਫੇਰੀ ਫੇਰ ਆਈ ਬਿਜਲੀ ਚੰਹਾ ਤੇ ਤਾਰ ਵਾਂਗੂ ਗਈ। ਮੁਖ ਪਰ ਚਾਰੋਂ ਕੇ ਮੂਰਛ ਹੋਈ। ਦੋ ਚੜੇ ਤੇ ਦੋ ਬਚ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਲੋਕੀ ਹੈਰਾਨ। ਕਹਿਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਏਤਨੀ ਹੋਈ। ਜੇੜੇ ਬਚੇ ਜਾਂ ਮੂਰਛਾ ਖੁਲੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਆਏ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਧੁਆਨੂੰ ਦੇਹਾ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਭ ਭੈ ਮਾਨ ਹੋਏ। ਗੁਰਾਂ ਕਾ ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨਿਆ, ਖੁਹ ਪੈਣ ਕਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸੋ ਖੁਹ ਪਏ।

ਗੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਚਰਨੀ ਹੋਥ ਤਾਂ ਲੁਐਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਕੇ ਹੋਥ ਲਗਣੇ ਸੇ ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਆਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਰ ਲਏਗੀ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਭਰੋਸਾ ਹੋਇਆ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਮਾਝੇ ਕਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਠਹਿਰੇ ਏਸ ਮੂਰਤੀ ਪਰ। ਅੰਦਰੋਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੈਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਬਖਸ਼ੋ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਫੇਰ ਭਾਸਣ ਲਗਾ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਮੂਰਤਾਂ ਇਕੋ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਛਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ

ਖਾਨੇਵਾਲੀ ਅਤਰੀ ਨੇ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਆ ਸੀ ਤੇਲੀ ਨਾਲ। ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਾਵ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਨਬਾਨੇ ਦਾ ਸੀ, ਸੋ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ। ਰਾਮਸਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਆਇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸਨੂੰ ਚਪੇੜਾ ਮਾਰੀਆਂ ਫੇਰ ਸੋਟੀਆਂ। ਫੇਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ, ਲਰੀ ਮਾਰ ਪੈਣ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਾਥੀਆਂ ਕੇ ਜਾਇਕੇ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਕਿ ਏਹ ਗੱਛਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਲੈ ਆਓ ਜਾਇਕੇ। ਅਤਰੀ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਚੰਦੂ ਸੁਆਈ ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮਾਰ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਘਰ ਜਾਕੇ ਮਰ ਗਿਆ।

ਹਿਰਦਾ ਅੱਜ ਸੀਤਲ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਏਕ ਨਾਰਾ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਲ ਹੋਥ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਿਦਾ ਲਾਵੇ ਜੇ ਮੇਰਾ ਰਿਦਾ ਸੀਤਲ ਹੋਵੇ। ਮੇਰਾ ਰਿਦਾ ਜਲਿਆ

੧ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹ ਗਏ।

ਹੋਇਆ ਸੀਤਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ। ਬਬੀਹੇ ਕੀ ਤਰਾਂ ਸਵਾਂਤ ਬੂੰਦ ਮੂੰਹ ਪਈ ਹੈ। ਨਾਲ ਦੇ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਹੇ ਕਿ ਏਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਹਿਰਦਾ ਅਜ ਸੀਤਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਚਰਨ ਦਾਸ ਸੀ ਓਹ ਭੀ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਹੋਰ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿਆ। ਅਲਖ ਰਾਮ ਭੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਹੈ ਸੋ ਏਥੇ ਹੀ ਹੈ।

ਏਹ ਝੂਠੇ ਕਰਨੇ ਹਨ

ਫੇਰ ਉਨੀ ਸੈ ਅਕਾਹਠ ਮੈ ਹਾਤ ਕੀ ਨਿਮਾਣੀ ਇਕਾਦਸੀ ਕੋ ਬੈਕਿਆ ਕੇ ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ। ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਅਰਜੀ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਲਵਾਏ ਸੇ ਉਸਦਾ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਏਹ ਹੈ ਰੂਸ ਦੇ ਆਇਆ ਤੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਏਹ ਝੂਠੇ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਸੋ ਦੇਖ ਲਵੋ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ।

ਤਮਾਂ ਤੇਲ ਜਾਕੇ ਮਿਲੇ

ਰਾਖ ਵਾਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਆਇਆ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਗਾਰਦ ਨੇ ਚਾਰ ਰੁਪਈਏ ਧਮਕਾਇਕੇ ਲਏ ਹੈ। ਨਾਲ ਜਨਾਨੇ ਸੋ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਏਹ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਥੋਂ ਦੇ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਥੀ ਸੈਤੀ ਗਜ਼ ਕਪੜਾ ਧਮਕਾਇਕੇ ਲੈਂਦੇ ਹੈਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ ਧੁਆਡੇ ਐਤਨੇ ਸਿੰਘ ਬਿਨਾ ਲਿਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਜੇਕਰ ਨਾ ਦਈਏ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਨਿਕਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ। ਤਮਾਂ ਤੇਲ ਜਾਕੇ ਮਿਲੇ ਨਰਮ ਹੋਇ ਤਤਕਾਲ।

ਛਿਟੇ ਮੂੰਹ ਏਨਾ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੋਰ ਅਰਜੀ ਪਾਓ। ਅਗਲੀ ਅਰਜੀ ਪਰ ਹੋਰ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਪੁਲਸ ਕੀ ਬਾਬਤ ਭੀ ਲਿਖਿਆ। ਉਨੀ ਸੈ ਅਕਾਹਠ ਕੀ ਬਾਰਾਂ ਕੋ ਪਾਈ ਡਾਕ ਵਿਚ। ਜ਼ਿਲੇ ਨੇ ਨਾਇਬ ਤਸੀਲਦਾਰ ਪਾਸ ਭੇਜੀ ਲਿਖਕੇ ਜੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਉਣਾ ਹੈ ਸੋ ਕੋਠੀ ਸੁਣਾਵਾਂਗੇ, ਓਥੇ ਅਰਜ ਕਰਨ। ਪਰਵਾਨਾ ਸਪਾਹੀ ਆਇਕੇ ਸੁਣਾਇਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਦਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਗਏ। ਬਡੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਹਾਜਰ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਧੁਆਡਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਛੋਟੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਗਏ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿਓ ਧੁਆਡੀ ਅਰਜੀ ਦਫਤਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਫੇਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਵਾਂਗੇ ? ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੇ ਕੁਛ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਸੋ ਕੋਠੀ

ਮੈਂ ਜਾਇਕੇ ਕਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਧੁਆਡੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ।

ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਆਏ ਕਿ ਅਠਵੇਂ ਦਿਨ ਜੁਬਾਨੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਸੱਦੇ। ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਆ ਅਰਜ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਰੱਯਤ ਸੁਭ ਸੁਖ ਨਾਲ ਵਸਦੀ ਹੈ, ਅਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਡੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਲਾ ਬੋਲਿਆ ਤੁਮ ਸਾਡੀ ਰੱਯਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤੁਮ ਖਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋ ਤੁਮ ਹਮਾਰੇ ਮੁਦਈ ਹੋ, ਚਲੇ ਜਾਓ। ਦੋਨੋਂ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਏਹ ਗੱਲ ਅਗੇ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ।

ਫੇਰ ਸੰਗਤ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਪੁਛਣਾ ਜਰੂਰ ਚਾਹੀਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਪੁਛਿਆ ਹੋਰ ਅਰਜੀ ਭੇਜੀਏ ਕਿ ਨਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲੈ ਲਵੇ। ਬੀਬੀ ਨੰਦਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਫੇਰ ਕਲਕੱਤੇ ਫੇਰ ਸ਼ਿਮਲੇ ਤੇ ਫੇਰ ਵਲਾਇਤ ਵਾਲੇ ਸੇ ਭੀ ਪੁਛੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਓ ਭੈਜੋ ਅਰਜੀ। ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਤੇ ਜਿਲੇ ਨੇ ਪੁਲਸ ਰਾਰਦ ਕੋ ਧਮਕਾਇਆ ਕਿ ਤੁਮਾਰੀ ਸ਼ਕੈਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਏਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗਾਰਦ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਸੀਂ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਜਾ ਕੇ ਅਰਜੀ ਦੇ ਜੇ ਪਹਿਲੇ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਇ ਜਾਏਂਗੇ ਫੇਰ ਨਾ ਭੇਜੇ ਤੁਸਾਂ। ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਲਾਹੌਰ ਬਹਿਣ ਕਾ, ਫੇਰ ਓਸ ਨੂੰ ਭੀ ਨਾ ਭੇਜਿਆ। ਫੇਰ ਤੁਸਾਂ ਬੁਠੀ ਡੰਡੀ ਪਿਟਵਾਈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚੜਾਈ ਕਰ ਗਏ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਰ ਗਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦਰ ਪਰ ਗਾਰਦ ਕਿਉਂ ਬਠਾਈ ਹੈ ? ਜਾਂ ਜਾਇ ਕਰ ਏਹ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਤਾਂ ਸੁਣਕੇ ਨਰਮ ਹੋਏ। ਫੇਰ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਪੁਛਾ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਤੁਮ ਜਾਨਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਪਾਹੀ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ? ਉਸਕਾ ਪਤਾ ਦੇਵੇ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕੁਝ ਖਬਰ ਨਹੀਂ।

ਫੇਰ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅਰਜੀਆਂ ਪਾਈਆਂ। ਇਕ ਲਾਹੌਰ ਕੋ ਇਕ ਕਲਕੱਤੇ ਕੋ ਇਕ ਸ਼ਿਮਲੇ ਕੋ। ਕੋਈ ਦਿਨ ਪਾ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਗਏ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮਾਰੀ ਅਰਜੀ ਸ਼ਿਮਲੇ ਕੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ਿਮਲੇ ਗਏ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਪਤਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਜਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਅਰਜੀ ਵਾਲੇ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਰਤ ਬਾਨੇਦਾਰ ਆਇਆ। ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਲਾਟ ਕੋ ਸੁਣਾਇਆ। ਲਾਟ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਤੁਮਕੋ ਉੱਤਰ ਉਥੇ ਹੀ ਆਵੇਗਾ। ਜਾਓ ਮੜ ਜਾਓ। ਬਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਫੇਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਗਾਰਦ ਬਠਾਲੀ

ਹੈ ਤਿਸੀ ਤਰਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੂਹੇ ਅਗੇ ਬੈਠੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਦਿਓ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਏਨਾਂ ਕੀਆਂ ਜੜਾਂ ਪੱਟਕੇ ਐਣਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ। ਏਹ ਤਾਂ ਝੂਠੇ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਤਾਂ ਉੱਤਰ ਦੇਣਗੇ ਮੜਕੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦਰ ਅਗੋਂ ਗਾਰਦ ਚੁੱਕਣਗੇ। ਕਿਉਂ ਬਠਾਈ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਦੁਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਖੱਲ ਹੋ ਜਾਏ ਜਿਧਰ ਮਰਜੀ ਹੋਵੇ ਉਧਰ ਜਾਈਏ। ਨਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕਰਾਓ ਕਿੱਥੇ ਹੈ।

ਫੇਰ ਹੋਰ ਅਰਜੀ ਪਵਾਈ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਓ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਦੇਓ, ਓਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਭੀ ਛੁੱਟ ਕੇ ਆਇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਦਰਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਬਰਸ ਕੱਟਕੇ ਘਰੀਂ ਆਏ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੱਖ ਭਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਗਊ ਬਧ ਹੋਨੇ ਕੀ ਬਡੀ ਪੀੜ ਸੀ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ। ਸੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਬੁਚੜ ਬਢੇ। ਦਸ ਸਿੰਘ ਫਾਂਸੀ ਦੀਏ ਗਏ ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਬੱਢੇ ਸੇ। ਫੇਰ ਛਿਆਹਠ ਸਿੰਘ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਗਏ। ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਸੇ ਤਾਂ ਉਡੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹੀ ਫੜਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੋ। ਨਾਲ ਜੇੜੇ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਏ ਸੀ ਓਹ ਭੀ ਛੁੱਟ ਆਏ ਹੈਂ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਦਿਓ ਜਾਂ ਜਾਇਕੇ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਮ ਚਲੇ ਜਾਓ ਤੁਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੋਗੇ ਤੁਮ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਮੁਦਈ ਹੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਅੰਧਾ ਤੇ ਬੇਦਾਦ ਨਗਰੀ ਬਾਲੀ ਰਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੁਸਾਂ ਨੇ।

ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਆਇਆ

ਨਵੇਂ ਤਬੇਲੇ ਬੋਘੀਖਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਗਾਰਦ ਹੈਲਦਾਰ ਨੇ ਰਪੋਟ ਕੀਤੀ, ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਸੱਦ ਭੇਜਿਆ। ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਗਿਆ ਲੁਦਿਹਾਣੇ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਕੇ ਕੋਲ ਕਹਾ ਕਿ ਅਗੇ ਏਤਨੇ ਮੰਦਰ ਬਨਾਏ ਹੈਂ ਕੋਈ ਇਤਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਗਾਰਦ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਬੋਘੀ ਰੱਖਣ ਕੇ ਕੋਈ ਜਗਾ ਨਾ ਸੀ, ਚੋਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਜਦ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਬਣਾਓ। ਫੇਰ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਆਇਆ।

ਅਰਜੀ ਖਾਰਜ ਹੋਈ

ਜਾਂ ਅਤਰੀ ਪਰ ਡਿਗਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣਾ। ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਏਹ ਕਹਿ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਤੇਲੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਛਡ ਦੇ ਤੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇ ਜਾ। ਫੇਰ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਜਾਇ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਅਤਰੀ ਨੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆਇ ਪਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਨਾਮ ਤੇ ਜੀਉਣ ਕੰਰ ਤੇ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਤਰੀਕ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਗਏ। ਅਤਰੀ ਤਰੀਕ ਪਰ ਨਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਰਜੀ ਖਾਰਜ ਹੋਈ।

ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪਕੌੜੀਆ

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਕੌੜੀਆਂ ਕੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰ ਲੈ ਛਕਣ ਜੋਗਾ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਹੋ ਜਾਇਗਾ।^੧ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਪਕੌੜੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਪਾਈ। ਵਧਦਾ ਵਧਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾ ਰੁਪਯਾਂ ਦਾ ਹੋਇ ਗਿਆ ਪਕੌੜੀਆ ਨਾਮ ਪੈ ਗਿਆ। ਬਾਦ ਅਨੰਦ ਪੜਾਇਆ। ਦੋ ਲੜਕੇ ਹੋਏ। ਬੜਾ ਲੜਕਾ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇਆ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਕੇਸੀ ਵਿਚ ਜਲ ਪਾਵੇ

ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੇਸੀ ਜਲ ਥੋੜਾ ਪੈਣਾ। ਸੁਕੇ ਰਹਿਣੇ ਕੇਸ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੇ ਸਹੀ ਪਰ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਜੀ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਜਲ ਥੋੜਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੇੜਾ ਕੇਸੀ ਦੇ ਬਿਚਾਲੇ ਜਲ ਪਾਵੇ ਸੋ ਲਗੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਮੈ। ਜੇ ਜਲ ਨਾ ਪਾਵੇ ਸੋ ਨਾ ਲਗੇ। ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਬਰਾਬਰ ਜਲ ਪਾਵਾਂਗਾ।

ਬਚਨ ਮੰਨਿਆ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਚੌਤੀਏ ਸਾਲ ਕੇ ਲਾਮ ਮੈ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਰਾਦੜੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦੇ ਲਾਮ ਮੈ ਬਚਣ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਕਹਿ ਭੋਜਿਆ ਜੇ ਲਾਮ ਬਾਸਤੇ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦੇਗਾ ਸੋ ਤਨਖਾਹੀਆ ਹੈ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਹੁਕਮ ਸੁਣਕੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੌ ਰੁਪਈਆਂ ਲਿਆਇ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ ਨਾਲੇ ਘੋੜੇ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ।

ਜੇ ਬਚਨ ਮੰਨੇ

ਇਕ ਫੇਰ ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਸੋ ਕਰੇ। ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਜੀ ਕਦੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਨਿਆਰੇ ਹੋਏ ਬੈਠਦੇ ਹੋ ਕਦੀ ਮੇਲ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇੜਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਉਸਤੇ ਨਿਆਰੇ ਹੋਇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇੜਾ ਬਚਨ ਮੰਨੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹਾਂ ਸਦਾ ਈ। ਜੇੜਾ ਬਚਨ ਮੰਨੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਪਰ ਰਾਜੀ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਏਹ ਤੁਰਕ ਤਾਂ

੧ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ। ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪਕੌੜੀਏ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚਿਤਪੁਰ ਰੋਡ ਤੇ ਦੁਕਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰੰਗੂਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਇਸ ਪਾਸ ਰੁਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਤੱਕ ਚੜ੍ਹਾ ਲਿਆ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਖਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਕੁਕਾ ਮੁਵਸਿਟ-ਫਰੀਡਮ ਸਟੂਡੈਂਟ ਇਨ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਨਾ ੧੨, ੫੪ ਅਤੇ ੫੮। ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਆਪ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਰੰਗੂਨ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗਲ ਪੈਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਅਗੇ ਜੇ ਬਲਣਾ ਭਾਵੇ ਕਝ ਕਹਿਣ ਧਿਆਨੂੰ।

ਸੁਭਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ

ਇਕ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੇ ਦੇਸ ਸੇ ਨੌਕਰ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਬਾਬੇ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਕਾ ਦਰਸਨ ਮੋਰਮਈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੱਘੀ ਉਪਰ ਚੜਕੇ ਸੈਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇਗਾ ਤਾਂ ਦਾਦ ਫਰਿਆਦ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨੀ। ਮਾਰ ਥੀ ਡਰਦਾ ਕੋਈ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਔਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਲੋਕ ਉਸਦਾ ਭੈ ਅਦਬ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਦੂਰੋਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਛਡਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਬਿਰਧ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਐਥੇ ਭੀ ਮਾਰਦੇ ਸੀ। ਜੇੜਾ ਅਗੇ ਸੇ ਬੋਲੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਮਾਰਨੇ ਵਾਲਾ ਜਾਣਕੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਜਾਏ ਇਕ ਸਰੀਰ ਕੈਦੀ ਟਹਿਲੇ ਵਾਲਾ ਭੀ ਮਾਰ ਦੀਆ ਥਾ।

ਤਦੇ ਦੁਖ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ

ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਆਉਣਾ ਹੈ ਜੇ ਆਇ ਜਾਇ। ਸੱਦਣ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਨੂੰ ਕੱਢਦੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਰਿਆ ਚਾਹੀਏ। ਜੇ ਹੈ ਸੇ ਸਰਦਾਰ ਬਣਿਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੈ ਜੋ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚਾਰ ਚਾਰ ਬਿਨਾਂ ਤੁਰਦੇ ਨਹੀਂ ਗੱਡਾ ਲੈ ਕੇ। ਮੈਂ ਅਕੇਲਾ ਹੀ ਗੱਡਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਆਦਮੀ ਮਾੜਾ ਜੇਹਾ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ। ਦਸੈਰ ਫਿਰ ਔਂਦੇ ਸੇ। ਇਕ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਸਾਧ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਇਕ ਮਸਤਾਨਾ ਆਇ ਰਹਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਅਕੇਲੇ ਨੇ ਹੀ ਕਰਨੇ। ਹੁਣ ਏਹ ਸਿੱਖ ਮਸਤ ਹੋ ਗਏ ਹੈਂ। ਏਨਾਂ ਕੇ ਸੁਭਾਉ ਬਿਗੜ ਗਏ ਹੈਂ। ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੈਂ ਮੇਰਾ ਤਦੇ ਦੁਖ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਤਪ ਹਟ ਗਿਆ

ਏਕ ਮਾਈ ਆਈ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਛੇ ਬਰਸ ਸੇ ਤਪ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਆਪ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਰਾਜੀ ਹੋਈ ਹਾਂ। ਤਪ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਤਪ ਔਂਦਾ ਹੈ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਇਸਕੇ ਗਹਿਣੇ ਉਤਾਰਕੇ ਸਣ ਕੇਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਓ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਰਾਇਆ ਕਰੋ, ਤਪ ਹਟੇਗਾ। ਉਸ ਲੜਕੇ ਕੇ ਗਹਿਣੇ ਬਹੁਤ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸੇ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਲਾਹ ਕੇ ਗਹਿਣੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ ਸਣ ਕੇਸੀਂ ਤਤਕਾਲ ਤਪ ਹਟ ਗਿਆ।

੧ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ੧੮੮੭-੮੮ ਈ ਵਿਚ ਬਾ-ਸਰਤ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਪਰ ਬਾਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਲਈ ਅਤਿ ਖਤਰਨਾਕ ਮੰਨਦਿਆਂ ਐਂਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਕੁਛ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹੀ ਮੋਰਮਈ ਖ਼ਿਹਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਮੋਰਮਈ ਹੀ ਫਰਵਰੀ ੧੯੦੩ ਈ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਗਾਰਦ ਵਾਲੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਓ

ਜੇ ਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦੇਣਾ

ਗਾਰਦ ਵਾਲੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਓ ਏਹ ਥਾ ਬਾਲਣ ਜਮਾ ਕਰੀ ਜਾਣਾ। ਜਾਂ ਬਦਲੀ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਪਾਥੀਆਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣੀਆਂ ਗੱਡੇ ਪਰ। ਦੋ ਦੋ ਪਲੇ ਤੋਲ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਲੈਂਦੇ ਹੋਟੀ ਸੇ। ਉਨੱਤੀ ਸੇ ਲੈ ਕਰ ਉਨਾਹਠ ਸਾਲ ਤਕ ਮਨ ਆਇਆ ਖਾਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਇੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਗਤ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਸਿੰਘ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਅਠੀ ਪਹਿਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਨਾ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਦੁਆਲੇ ਹੋਏ ਕਰ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ। ਕੁੱਤੇ ਵਾਗੂੰ ਭੁੱਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਮੂੰਹ ਨਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਸਬੱਬ ਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਥੀ ਚੋਰੀ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁਕਬਲੀ ਕਰੇ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦਕੇ ਪੁਛਣਾ। ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੁਕਰ ਜਾਣਾ ਜੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ। ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਜੇਤਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਆਇ ਗਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇਂਦਾ, ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਕੋਹੀ ਕੁ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਟੰਡੇ ਨਾਲੇ ਤਨਖਾਹ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ, ਨਾਲੇ ਏਥੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਦੇ ਹੈਂ ਨਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀਆਂ ਇੱਜਤਾਂ ਉਤਾਰਦੇ ਹੈ।

ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ

ਏਕ ਦਿਨ ਖਰਾਸੀਏ ਨੂੰ ਕੈਹਣ ਤੁਰਕ ਤੂੰ ਨਾ ਅੰਦਰ ਲਜਾਈ ਆਣਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਬੋਰਾ ਅੰਦਰ ਸੁਟਕੇ ਜਾਂ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਤੁਰਕ ਨੇ ਗਾਰਦ ਮੈ ਲਜਾਇਕੇ ਗਾਰਦਨ ਮੈ ਮੁਕੇ ਮਾਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਸ ਦੁਸਟ ਨੇ ਬੜਾ ਦੁਖ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਗਾਲ ਕਢੇ ਤਾਂ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਿਣਾ। ਸਿੰਘ ਭੋਜਿਆ ਜਾਕੇ ਥਾਨੇ ਕਹੇ ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੂੰ ਜੇ ਗਾਲਾਂ ਕਢਦੇ ਹਨ ਸਪਾਹੀ ਤੇ ਹੌਲਦਾਰ। ਜੇਡੇ ਸਾਡੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਕਢੀ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਕੰਮ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਚਲੇ ਮੈਂ ਭੀ ਆਂਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਾਰਦ ਮੈ ਆਏ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸਾਂ ਸਿੰਘ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਬੇਗੁਨਾਹ। ਆਟਾ ਈ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੌਲਦਾਰ ਬੋਲਿਆ ਤੈਂ ਭੀ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਇਤਲਾਹ ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਕਿਉਂ ਭੋਜਿਆ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਭੀ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਇਤਲਾਹ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸਾਏ। ਤੁਸਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਤੁਸਾਡਾ ਕੋਈ

ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਭੀ ਕੋਈ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਧੁਆਡੀ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸੋ ਕਰ ਆਪਨਾ ਹੌਸਲਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਵੇ। ਤੁਸਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗੱਡੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੈਨ। ਤੁਰਕ ਨੇ ਕਹਿਆ ਗਡੇ ਤਾਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਦਿਤੇ। ਤੁਰਕ ਬੋਲਿਆ ਆਦਮੀ ਬਿਨਾ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਥੀਂ ਬਿਨਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਤੋਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਰਦਨ ਵਿਚ ਮੱਕੇ ਮਾਰੇ ਹਨ। ਜੇ ਮਰ ਜਾਵਾ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ। ਦੇਖ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕਹੇ ਜੇਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੀ ਧੁਆਨੂੰ ਸੂਰ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਲੰਗਰ ਦੀ ਬਰਤੋ। ਜੇਤਾ ਗਾਰਦ ਦੀ ਫਰਿਸਤ ਪਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਬੜਨ ਦਿੰਦੇ ਹੈ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੇਕਰ ਤੁਰਕ ਧੁਆਨੂੰ ਮਾਰਨ ਅਗੇ ਸੇ ਲੰਬੇ ਪੈ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਉਚੀ ਉਚੀ ਪੁਕਾਰ ਕਰਨੀ ਮਾਰ ਦੀਆ ਮਾਰ ਦੀਆ।

ਬਾਨੇਦਾਰ ਭੀ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਧੁਆਡਾ ਕੰਮ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਤੋਰੀ ਜਾਓ। ਜੇਕਰ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਲਾਹੌਰ ਕਲਕੱਤੇ ਨੰਦਨ ਤਕ ਕਿਤੇ ਅਰਜੀ ਦਿਓਗੇ ਓਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ ਲਿਖ ਭੇਜਨਗੇ। ਮੈਂ ਹੌਲਦਾਰ ਪਾਸ ਲਿਖ ਭੇਜਾਗਾ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਏਥੇ ਕਹਿਣ। ਏਸੇ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਹੌਲਦਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹੋ। ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਅੱਗੇ ਕੰਮ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਤੋਰੀ ਜਾਓ। ਹੌਲਦਾਰ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਹੁਣ ਕਹੁੰਗਾ। ਜੇੜੇ ਫਾਲਤੂ ਸਿੰਘ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹੈ ਸੇ ਸਾਰੇ ਕੱਢਾਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਭੇ ਇਕੋ ਰਸਤੇ ਗਏ ਹੈ, ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਐਵੇਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਂਦੇ ਹੈ ਅੱਛਾ ਜੋ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸੇ ਕਰੇ। ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਿਆ ਜੀ ਹੋਰ ਬਧ ਜਾਏਗਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਘਟੈਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਬਧ ਜਾਇਗਾ, ਬਾਰਾਂ ਬੈਲ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਤੇਜੀ ਮੇ ਹੋਇ ਕਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਭ ਮਨ ਕੇ ਮਤੇ ਪਰ ਚਲਦੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਚਲਾ ਜਾਏ ਚਾਹੇ ਰਹੇ। ਸੁਖ ਨਾਲ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਏਨਾ ਬਹੁਤਿਆ ਨੇ ਏਹੇ ਜੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਭੀ ਛੁਡੀਦੇ ਹਨ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਮਗਰੋਂ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਹਿਲੇ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ੋ

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਪਛਤਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਰ ਦੇ ਥਾਂ ਸਰਾਫ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਰਨੇ ਸੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਲਏ ਨਰਾਜ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋਇਕੇ ਹਥ ਜੋੜਕੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਅਗੇ ਵਾਂਗੂੰ ਸਰਾਫ ਨਾ ਹੋਇ ਜਾਏ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ। ਗਰੀਬ

ਨਿਵਾਸ ਜੀ ਅਸੀਂ ਭੁਲਣਹਾਰੇ ਹੈਂ ਆਪ ਬਖਸ਼ਿੰਦਾ ਹੈ। ਏਨਾਂ ਜੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਮਨਮੱਤ ਹੋਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਅਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਬਖਸ਼ ਲਵੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੁਸੀਂ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਸਾਡਾ ਕੀ ਅਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਸਾਡਾ ਤੇ ਹੈ ਅਟਕਿਆ ਹੋਇਆ। ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਭੁੱਲਣ ਕਾ ਹੈ ਧਆਡਾ ਕੰਮ ਬਖਸ਼ਣ ਕਾ ਹੈ। ਸੁਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਤ ਹੈ ਜੇਤੇ। ਜਨਨੀ ਚੀਤਿ ਨ ਰਾਖਸਿ ਤੇਤੇ।

ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਅਗੇ ਜੇਤੀ ਹੋਈ ਸੇ ਹੋਈ, ਅਗੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਬਚਨ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਸੇ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਬਚਨ ਸੇ ਚਲਾ ਜਾਏ ਚਾਹੇ ਰਹੇ ਉਸਨੂੰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪਾਛੇ ਸਾਰੇ ਮਾਰੀਏ ਹਨ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਧੁਆਡੇ ਮਨ ਔਦੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਕਰੇ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ। ਸਿੰਘਾ ਨੇ ਦੀਨ ਗਤ ਹੋਇ ਕਰ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਧੁਆਡੇ ਆਸਰੇ ਹੈ ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ। ਏਥੇ ਜਿਤਨੇ ਜੀਵ ਹੈਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜੀ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕਿਆ ਸੁਖ। ਜੀਵ ਤਾਂ ਜੀ ਸਦਾ ਹੀ ਭੁੱਲਣ ਹਾਰਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ੇ। ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਨ ਮੇੜੇਗਾ।

ਇਕ ਸਿੰਘ ਅਮੇੜ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਸਵੇਰੇ ਕਣਕ ਗੋਡਣ ਜਾਈਂ। ਉਸਨੇ ਨਾਹ ਕੀਤੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਥੇ ਏਹੀ ਨਹੀਂ ਬਚਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਘਾ ਕਹਿਆ ਜੀ ਇਕ ਨੇ ਨਾ ਬਚਨ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦੇ ਪਿਛੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਰੋਂਦ ਕਰੇ, ਬਖਸ਼ੇ। ਅਗੇ ਥੀ ਸਾਰੇ ਈ ਬਚਨ ਮੰਨਾਰੇ। ਜੇਤਾ ਨਾ ਬਚਨ ਮੰਨੇ ਓਹ ਕਮਰਕੱਸਾ ਕਰ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਬਾਹ ਧੁਆਨੂੰ ਫੜਾਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਬਖਸ਼ਣਾ ਹੈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ ਸਮਝ ਲਵੇ ਟਹਿਲੇ ਦਾ, ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਕੇ ਨਾ ਅਰਜ ਕਰੇ। ਜੇ ਮਹੰਤ ਹੋਣ ਇਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨੇ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਿਗਸ ਕੇ ਅੱਜ ਤਾਂ ਸਮਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਸਿੰਘਾ ਕੇ ਦਿਲ ਨਰਮ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈ।

ਕੇਸੀਂ ਜਲ ਪਾਇਆ ਕਰ

ਬੁਰਜ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਤਿਸਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਨੂੰ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੇਸੀਂ ਜਲ ਨਹੀਂ ਪਾਵਦਾ ਹੈ ? ਕਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਪਾਵਦਾ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਕਰ ਕੇਸੀਂ ਜਲ ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਾਲਾ ਪਕੀਆ ਫੇਰਿਆ ਕਰ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਤੇਰੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਚੀਜ ਆਵੇਗੀ ਤੇ ਨਾ ਡਰਾਵੇਗੀ।

ਆਪੇ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ

ਇਕ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਆਇਆ। ਨੇਤਰਾਂ ਥੀਂ ਅੰਧਾ ਸੀ। ਕਈ ਤਰਾਂ ਕੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਗਿਆਨ ਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਨਵੇਕਲੇ ਹੋਕੇ ਸੁਣੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਹੋਰ ਤੀਆ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿਣ

ਲਗਾ ਸੇਂ ਧਆਡੇ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤ੍ਰ ਦਸਾਰਾ। ਉਸਨੂੰ ਜਪ ਕੇ ਰਾਜ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਪ੍ਰਿਥੀ ਕਾ।
ਬਿਦਿਯਾ ਪੜਾਉਣੀ ਚਾਹੀਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਦੇ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਾ ਹੈਨ
ਸੇ ਪੜ ਲਏ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਹੋਰ ਬਿਦਿਯਾ ਭੀ ਪੜਨੀ ਚਾਹੀਏ, ਇਕੋ ਨਾ ਚਾਹੀਏ।
ਹੋਰ ਕਈ ਬੋਲੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸਨ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਆਪੇ ਹੀ ਕਈ ਗੱਲਾਂ
ਕਰਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਕਰੋ

ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁੱਕੇਵਾਲ ਦੇ ਦੀ ਹੱਥ ਦੀ ਹਥੇਲੀ ਦੁਖਦੀ ਸੀ। ਪੱਕ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ
ਪਾਕ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਬਗਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਛੋਕ ਹੋਏ। ਬੜੀ ਦਰਦ
ਹੋਵੇ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਉਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੁਖ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਖਸ਼
ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਚੌਲਾ ਵਾਲੇ ਥੀਂ ਬਖਸ਼ਾਵੇ ਜਿਸ ਕੇ ਚੌਲ ਚੁਰਾਏ ਸੀ। ਚੋਰ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ
ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ
ਭੰਡਾਰਾ ਅਤੁੱਟ ਹੈ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਟੱਕਰਾ ਮਾਰੇ। ਦੇਖੋ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਸਿੰਘ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਈ
ਸਿੰਘ ਰੇਲ ਨਹੀਂ ਚੜਦੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰੇ ਆਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਖਰਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਪੈਸਾ ਪੈਸਾ ਬਚਾਇ
ਕਰ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੇ ਰੁਪਯਾ ਏਥੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਚੋਰੀ ਕਰੇਗਾ ਉਸਨੂੰ
ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਹੈ।

ਸਜਾਇ ਚਾਹੀਏ

ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਠੀਕ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੈ ਤੁਰਕ
ਕਾ ਬਿਸਾਹੁ ਨ ਕਰੀਏ। ਜਿਓਂ ਤੇਲ ਨਾਲ ਬਾਂਹ ਭਿਉਂਕੇ ਫੇਰ ਤਿਲਾਂ ਮੈਂ ਦੇ ਦੇਈਏ ਜੇਤੇ
ਤਿਲ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਲਗ ਜਾਣ ਉਤਨੀਆਂ ਸੁਰੀਯਾਂ ਤੁਰਕ ਖਾਏ ਤਾਂ ਭੀ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਤੁਰਕ ਦਾ
ਬਿਸਾਹੁ ਨਾ ਕਰੇ। ਏਹ ਓਨਾ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਆਇਆ ਹੈ
ਉਧਮੁਲ ਚੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਝੂਠ ਤੁਫਾਨ ਬਕੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੇਸ਼ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।
ਮਨ ਆਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟੱਕਰਾ ਮਾਰਕੇ ਮਰ ਖਪ ਜਾਣਗੇ। ਕਈ ਅਗੇ ਆਇਕੇ ਖਪ ਗਏ
ਹੈ, ਏ ਭੀ ਖੋਹ ਖਾਇਕੇ ਚਲਾ ਜਾਇਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਜਾਇ ਚਾਹੀਏ। ਕੋਲੋਂ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਕਹਿਆ ਜੀ ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਤੁਰਕ ਹਸਪਤਾਲ ਗਿਆ, ਮੁੜਕੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ।

ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਕੰਮ ਨਾ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਸੋਟੀ ਮਾਰੀ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦਕੇ ਉਸਨੂੰ

੧. ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ।

ਕਹਿਆ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ। ਫੇਰ ਉਸ ਦਿਨ ਥੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ। ਪਰ ਏਹ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੋੜੀਆਂ ਕਾ ਧਨ ਭੀ ਆਇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇੜਾ ਬੇਹਲਾ ਰਹਿਕੇ ਛਕੇਗਾ ਉਸਕੀ ਗੋਡੀ ਉਤਰ ਜਾਏਗਾ। ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ।

ਹੁਣ ਓਹ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖੋ ਮੈਥੋਂ ਚੋਰੀ ਗਾਰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਸੁਣਕੇ ਹਟਾਇਆ ਹੈ। ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੋੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜਾਣਦੇ ਤਾਂ ਸੇ ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ ਸੇ। ਜਦ ਏਨਾ (ਗਾਰਦ) ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਮਣੇ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਝੂਠੀ ਕਲਮੇਂ ਦੀ ਤਾਂ ਈਧਨ ਤੇ ਅੰਨ ਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਜੇੜਾ ਜੋਰ ਲਾਵਣਾ ਹੈ ਸੇ ਲਾਇ ਲਵੇ। ਹੁਣ ਓਹ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੁਹ ਮੇ ਭੀ ਨਾ ਸੇ ਬੜਨ ਦੇਂਦੇ। ਹੁਣ ਤੇ ਰਾਮਸਰ ਹੀ ਪਿੰਡ ਬਸ ਗਿਆ ਹੈ ਸਿਥੇ ਖੜੋਨ ਨਾ ਸੇ ਦਿੰਦੇ। ਏਥੇ ਨਾ ਖੜੋਨ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਰਾਮਸਰ ਜਾਇ ਰਹਿਣਗੇ। ਓਹ ਭੀ ਵੇਲਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੰਧਾ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਛਾਲਾ ਮਾਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਪਰ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸੇ ਫੜਾਈ ਦੇਂਦੇ।

ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਮਾਲੀ ਪੁਰੀਆ

ਜਦ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਓਸ ਸਮੇਂ ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਮਾਲੀਪੁਰ ਕੇ ਲੜਕੀ ਹੋਇ ਕਰ ਗੁਜਰ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਬਰਤੋ ਤਨਖਾਹੀਆ ਹੈ, ਕੁੜੀ ਮਾਰ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਸਣੇ ਸਿੰਘਣੀ। ਮਨ ਵਿਚ ਏਹੋ ਸੰਕਲਪ ਕਿ ਜੀਉਣੇ ਜਾਗਣੇ ਲੜਕੇ ਹੋਣ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਕੇ ਦੋ ਕੰਨਯਾ ਮਰ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮਸਤਾਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਤੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਹ ਜੀਉਣੇ ਜਾਗਣੇ ਲੜਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਵਰਨੀ ਕਰਵਾਇ ਦੇਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਚਰਨ ਧੋਇਕੇ ਪਲਾਇ ਦਿਓ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਚਰਨ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਧੋਤੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨ ਭੀ ਧੋਵੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭੀ ਚਰਨ ਧੋਤੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮਿਸਟਾਨ ਪਾਇ ਕਰ ਛਕ ਲੈ। ਤਵੀਤ ਧਾਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ।

ਬਰਸ ਰੋਜ ਉਡੀਕਿਆ ਲੜਕਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਦੂਜੇ ਵਰੇ ਏਕ ਭੁਜੰਗੀ ਆਇਆ। ਜਨਮ ਕੇ ਵਕਤ ਦਰਦ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਿੰਘਣੀ ਨੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਥੀਂ ਤਵੀਤ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਜਲ ਸੋਚਾ ਲੈ ਆਓ ਮੈਂ ਤਵੀਤ ਪੀਣਾ ਹੈ। ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਕਿ ਤਵੀਤ ਦਿਖਾਓ। ਜਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਤਵੀਤ ਪਰ ਬੁੱਕਿਆ ਫੇਰ ਸੁਟ ਕੇ ਕਹਿਆ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਉਪਰ ਪਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ? ਜਾਹ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਦਰਦ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਨਮ ਭਰ ਦਰਦ ਨਾ ਹੋਊਗਾ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੋਛਿਆ ਕੀਤੀ ਦਰਦ ਬੰਦ ਹੋਈ, ਲੜਕਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਜਾਂ ਤੀਨ ਮਹੀਨੇ ਕਾ ਹੋਇਆ ਐਸੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋਈ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ। ਸਿੰਘ

ਸਦਾਇਕੇ ਸੈਚੀਆਂ ਉੱਤੋਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਜਾਂ ਜਪ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਅੱਧ ਪਾਠ ਹੋਏ ਤਾਂ ਲੜਕਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਫੇਰ ਬੀਮਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਿੰਘ ਸਦਾਇ ਕਰ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਸੀਂ ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੇ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਲੜਕਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਦੋ ਬਰਸ ਕਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ, ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਅੱਠ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ੧ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਕੋ ਦਿੱਤਾ ੭ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਆਗੇ ਧਰੇ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬੀਬੀ ਵਿਚ ਕਲਾ ਜਾਇ ਵਾੜੀ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਰੁਪਯਾ ਦੀਆ ਹੈ।

ਦੋਨੋਂ ਭਈਆ ਏਕ ਸਰੂਪ

ਠੰਡਾ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਮੇਂ ਜੋ ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਤਿਸ ਗ੍ਰਾਮ ਮੈ ਭੋਗ ਪਏ। ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਲਕਾਰਾ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਜੀਵ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਸੋ ਹੁਣ ਕਹੇ ਕੋਈ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਏਹ ਕਿਵੇਂ ਬਾਤ ਹੈ। ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਏਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਜੇੜਾ ਜੀਵ ਕਹੇ ਉਸਨੂੰ ਖੋਸੜਿਆ ਨਾਲ ਉਡੈਣਾ। ਜੇ ਨਾ ਜੋਰ ਚੜੇ ਤਾਂ ਨਾ ਲਿਖ ਲੈਣਾ। ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਫੇਰ ਕਹਾ ਕਿ ਜੈਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈ, ਇਕੋ ਜੇਤ ਹੈ। ਸਾਖੀ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਦੋਨੋਂ ਭਈਆ ਏਕ ਸਰੂਪ ਕਰ ਭਾਸੇ। ਸਤਿਗੁਰ ਆਪ ਮੁਖੋਂ ਪ੍ਰਗਾਸੇ। ਦੋਨੋਂ ਮੂਰਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਧਾਰੀਆਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕੀਤਾ।

ਲਿਖਾਰੀ ਭੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਦਰਸਨ ਕਰਿਆ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਏਹੀ ਭਾਸੀ ਜਾਣੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਜੀ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਹੈ।

ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ

ਲੱਧੜਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਰਦਾਰਨੀਆਂ ਬੈਲ ਰੱਡੀ ਉਪਰ ਆਈਆਂ। ਕਹਿਣ ਲਗੀਆਂ ਅਸਾਂ ਸੁੱਖਿਆ ਸੀ ਜੇਕਰ ਲੜਕਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਢਾਈਆਂ ਰੁਪਈਆਂ ਦਾ ਕੁੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਵੀਏ ਤੇਰੀ ਦੇਗ ਵਿਚ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ। ਸਮਝਿਆ ਜੋ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਕੀ ਰੱਦੀ ਪਰ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੁਖ ਸੇ ਉਸਤਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹੈਂ ਕਿ ਏਸ ਲੰਗਰ ਜੈਸਾ ਲੰਗਰ ਲਹਿੰਦੇ ਚੜਦੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਰੋਜ ਕੁੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਭੋਗ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਰਤਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਬਿਅੰਤ ਪਦਾਰਥ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਦੇਗ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਹੈ, ਸਰਬ ਮਾਤਾ ਕੋ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਫਰੰਗੀ ਝੂਠ ਹੀ ਲਿਖਾ ਹੈ

ਜਦ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਲਿਖਾ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੜਾਈ ਕਰ ਗਏ ਹੈਂ ਤਾਂ ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਮਾਲੀ ਪੁਰੀਏ ਨੇ ਸੀਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਗਨੀ

ਵਿਚ ਜਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁਬਦਾ ਨਹੀਂ, ਪੈਣ ਨਾਲ ਉਡਦਾ ਨਹੀਂ। ਏਹਨਾਂ ਨੇ ਝੂਠ ਹੀ ਲਿਖਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਹਨ। ਓਹ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ। ਠਾਕੁਰ ਅਬਨਾਸੀ ਹੈ। ਹਾਤ ਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਤ ਮੈ ਦਰਸਨ ਹੋਇਆ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਪਲੰਘ ਪਰ ਬਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ। ਕੋਸ ਖੁਲੇ ਹੈ ਤੇੜ ਕਛਹਿਰਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਸੜਦਾ ਨਹੀਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁਬਦਾ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਨਾਲ ਉਡਦਾ ਨਹੀਂ। ਤੈ ਕਿਉਂ ਸੰਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਰਗਟ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਕਿ ਫਰੰਗੀਆਂ ਝੂਠ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ (ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ) ਕਾ ਲੜਕਾ ਬਹੁਤ ਬੀਮਾਰ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਾਲ ਬਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਰਾਜੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਿਆ।

ਝੂਠੇ ਗਹਿਣੇ ਕਿਉਂ ਪਾਏ ਹੈਂ

ਚੁੰਨੀ ਕਾ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਸਣੇ ਸਿੰਘਣੀ ਆਇਆ, ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਸਾਥੋਂ ਪਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਹੁੰਦਾ, ਏਸਕੀ ਸਿੰਘਣੀ ਨੇ ਕਿਤਨੇ ਗਹਿਣੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਤਾਂ ਉਮਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਬਾਕੀ। ਝੂਠੇ ਗਹਿਣੇ ਕਿਉਂ ਪਾਏ ਹੈਂ? ਸੱਚਾ ਗਹਿਣਾ ਨਾਮ ਦਾ ਪਾਓ। ਚੁੰਨੀ ਜਾਇਕੇ ਮਹੀਨੇ ਮਗਰੋਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਕਾ ਭਰੋਸਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਸੱਜਕੇ ਘਰ ਗਿਆ

ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਤਖਤਪੁਰੇ ਵਾਲੇ ਕਾ ਪੁੱਤਰ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਤਿਸਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਸਾਧ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਪਿਓ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਸਨ ਕਰ ਆਓ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜਿਆ। ਅਗੇਂ ਦਸ ਸਿੰਘ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸੇ। ਗਾਰਦ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਲ ਕੇ ਲਿਖਾਂਗੇ। ਮੁੜ ਚਲਿਆ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਿਤਨੀ ਦੂਰੋਂ ਚਲਕੇ ਆਏ ਦਰਸਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਂਦੇ ਹੈ। ਮੁੜੇ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਅਵਾਜਾ ਹੋਇਆ ਜਾਣੇ ਵਾਲਿਆ। ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੜੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਜਾਈਂ ਨਾ ਲਿਖਾਏ ਬਿਨਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਰ ਬੋਲਾ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਕਹਾ ਜੀ ਮੇਰਾ ਪਿਉ ਸਿੰਘ ਹੈ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਭ ਪਰਾਣੇ ਈ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪਿਛਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲੇ ਆਂਦੇ ਹਨ। ਭਰਮ ਨਾ ਕਰ ਜਿਥੇ ਆਣਾ ਥਾਂ ਓਥੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ। ਜੇੜਾ ਸੰਕਲਪ ਚਲਦਾ ਸੀ ਸੇ ਖੜੋਇ ਗਿਆ। ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮਿਲਾਇ ਦਿਤੇ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸੱਜ ਕੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਸੱਜੇ ਸਭ ਦੂਰ ਹੋਏ।

ਕੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਭੁੜੀ ਨੂੰ

ਰੋਡਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੌਣ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰਹ ਕੁਸੰਗੀਆਂ ਕੀ ਆਈ। ਆਇਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੀ

ਭਜਨ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਦੁਆਓ। ਭਜਨ ਦੁਆਇਆ। ਜਾਂ ਪੇਕੀਂ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਬਡੀ ਰਾਤ ਉੱਠਕੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਭਜਨ ਕਰਨਾ। ਜਾਂ ਸੋਹਰਾ ਪਿੰਨੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੜੀ ਦੇ ਪਿਓ ਨੇ ਕਹਿਆ ਭਾਈ ਜੀ ਕੜੀ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਨਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸੋਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਕਹਾ ਕਿ ਕੀਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਭਜਨ ਹੀ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ

ਮਾਈ ਜੀ ਵੱਡਿਆਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਦ ਮਾਈ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਫੜਕੇ ਲੈ ਗਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਨਾਲ ਗਈ। ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਏਹ ਇਸਦੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਏਹ (ਖਾਨੇਵਾਲੀ) ਇਕੱਲੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ (ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ) ਦਾ ਚਲਾਨ ਕਰ ਦਿਓ। ਪਹਿਲੇ ਅੰਬਾਲੇ ਫੇਰ ਠਾਣੇ ਠਾਣੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਫੀਰੋਜਪੁਰ, ਫੀਰੋਜਪੁਰ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਪੁਚਾ ਦਿਓ।

ਇਕ ਸਪਾਹੀ ਨਾਲ ਦੀਆ। ਮੈਨੂੰ ਓਦੋਂ ਬੁਖਾਰ ਚੜਦਾ ਸੀ। ਬੁਖਾਰ ਚੜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਡੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਪਾਹੀ ਭਲਾ ਮਾਣਸ ਸੀ। ਓਹ ਬਚਨ ਮੰਨਕੇ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਸੀ ਵਕਤ ਬਾਹਰ ਆਏ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗਏ। ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕਾਇਆ। ਪਾਂਚ ਰੁਪਈਏ ਤੇ ਇਕ ਲੇਈ ਦਿੱਤੀ। ਅੱਗੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਏ। ਬਾਰਾਂ ਦਿਨ ਕੀ ਤਤੀਲ ਸੀ। ਕੁਤਵਾਲੀ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਪਹਿਰੇ ਅੰਦਰ, ਅੱਠ ਦਿਨ ਤਾਂ ਮਾਈ ਭੋਲੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਔਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਪੁਲਸ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ ਕਿ ਪੱਕੀ ਪਕਾਈ ਖਾਓ। ਤੀਨ ਦਿਨ ਗੁਜਰ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਾ ਛਕਿਆ ਓਨਾਂ ਦਾ ਪਕਿਆ। ਚੈਥੇ ਦਿਨ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਤੋਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੈ ਕੇ ਘੋੜੀ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਛਪਾ ਛਪ ਕੁਤਵਾਲੀ ਮੈਂ ਜਾਇਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਫੜਾਇਕੇ ਕਹਾ ਛਕ ਲੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਜਾਣੇ ਸੇ ਅੰਦਰ ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਤਵਾਲ ਨੇ ਦੇਖਕੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਓਂ ਏਥੇ ਆਏ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭੁੱਖੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕੁਤਵਾਲ ਨੇ ਫੇਰ ਕਹਾ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਹੀ ਕਿਓਂ ਏਥੇ? ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਬਿਨਾ ਨਾ ਸੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਏ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਰਾਜ ਅੱਜ ਆਇ ਜਾਏਗਾ। ਏਹ ਬਚਨ ਕਹਿਕੇ ਮੁੜ ਆਏ। ਚੈਥੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ।

ਕੁਤਵਾਲ ਸਪਾਹੀ ਨੂੰ ਘੁਰੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਓਂ ਅੰਦਰ ਬੜਨ ਦੀਆ। ਸਪਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਚੀਤਾ ਛਡਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਏਹ ਅੰਦਰ ਆ ਗਏ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਕਾਰਾਜ ਆ ਗਿਆ ਕਿ

੧ ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ।

੨ ਮਾਈ ਅਤਰੀ।

੩ ਛੁੱਟੀ।

ਏਥੇ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਅਗੇ ਠਾਣੇ ਠਾਣੀ ਬਰਾਜ ਭੇਜੇ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੂੰ ਗਏ ਤਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਲਤਾਲੀਆ ਨਾਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇੜੇ ਪਾਂਚ ਰੁਪਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਉਹ ਉਸ ਵਕਤ ਕੰਮ ਆਏ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਕਰਾਇਆ ਦੇ ਕੇ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਬਾਬਾ ਕੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ।^੧ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਰੋਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਵਾਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਰੋਈ ਦਾ ਹੈ? ਬਾਬਾ ਕੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਹਿਸਾਰੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਲੈ ਆਏ ਸੀ। ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਏ। ਅੱਗੇ ਠਾਣੇ ਠਾਣੀ ਨਹੀਂ ਗਏ।

ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ

ਇਕ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹੇ ਵਾਲੇ (ਭਲਵਾਨ) ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਏ ਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਖੀਏ। ਰਾਈਆ ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਜਿਥੇ ਜੇੜੇ ਖੂਹ ਹੈ ਉਥੇ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਖੂਹ ਦੁੱਧ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਖਕੇ ਅਸਚਰਜ ਰਹਿਆ। ਰਾਈਆ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਕੁਛ ਚਿਰ ਦੁੱਧ ਕੱਢਕੇ ਵਰਤਿਆ, ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ। ਏਹ ਦੇਖਕੇ ਫਿਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲਗੇ। ਅਖੀਰ ਤਕ ਫਿਰ ਏਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਰਹੀ ਕਿ ਜੋ ਓਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਸੀ ਉਸਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਘਰਵਾਲੀ ਦਾ ਬਚਨ ਨਾ ਮੋੜੀਂ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਲਾਇਆ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਫੌਜ ਮੈਂ ਨੌਕਰ ਸੇ। ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਹੋ ਪਈ। ੪੦੦ ਗੋਰਾ ਚੁੱਟਿਆ। ਫੇਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਭੰਗੀਆਂ ਵਾਲੀ ਤੋਪ ਮੋਢੇ ਤੇ ਚੁੱਕੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਲੜਕਾ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਸੰਢੇ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਲੜਕਾ ਦਰਖਤ ਤੇ ਚੜ ਗਿਆ। ਜਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਘਰੋਂ ਦਾਤਰੀ ਤੇ ਰੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਓਥੇ ਆਏ। ਸੰਢੇ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਕਰਕੇ ਸੁੱਟ ਲਿਆ ਤੇ ਦਾਤਰੀ ਨਾਲ ਨਕ ਵਿੰਨਕੇ ਨੱਥ ਪਾ ਲਈ। ਨੱਥ ਪਾਕੇ ਲੈ ਆਏ

ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੇ ਜਦੋਂ ੩੦੦ ਦੇ ਕਰੀਬ ਟਿੰਡ ਚੜਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬੈੜ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲੱਠ ਨੂੰ ਰੱਸਾ ਪਾਕੇ ਲੱਕ ਨੂੰ ਪਾਕੇ ਚੁੱਕ ਲੈਣਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਟਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਲ ਪਾਕੇ ਪਿੱਪਲ ਦੀਆਂ ਜੜਾ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ ਤੇ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਾ ਚੁੱਕ। ਜਦ ਉਸਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਜਦ ਜੇਰ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਤਣੇ ਤੋੜ ਕੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਨੱਕ ਵਿਚ ਲਹੂ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਨ ਲਗਾ ਬੱਸ ਭਾਈ ਹੁਨ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਨਾ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ। ਸੁਭਾਅ ਐਸਾ ਸੀ ਕੇ ਕੋਈ ਜੁਆਨ ਹੋਵੇ ਜਾਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਇਕੱਲੇ ਘੁਲਨਾ ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਜਾਂ ਲਤ ਤੋੜ ਕੇ ਸੁੱਟ ਆਉਣਾ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਠਰੂ ਦੇ ਭਾਈ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ

੧. ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਦਾ ਪਿਤਾ।

ਸੁਣਿਆ ਉੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਬੀ ਬੜੇ ਜੁਆਨ ਸੇ। ਉਹਨਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਦਿਨੇ ਘੁਲਦੇ ਰਹਿਨਾ ਰਾਤ ਰਲਕੇ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਛਕਨਾ। ਸੱਤ ਦਿਨ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ, ਕੋਈ ਨਾ ਹਾਰਿਆ ਤਾਂ ਸਤਵੇਂ ਦਿਨ ਪਗ ਵਟਾਕੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੋਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ। ਘੋੜਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਕਿਕਰ ਸਿੰਘ (ਭਲਵਾਨ) ਮਿਲਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਕਹਿਨ ਲਗੇ ਫੇਰ ਬੁੱਢੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਾ ਆਖੀਂ ਜੇ ਘੁਲਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਨ ਘੁਲ ਲੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਘੁਲਦਾ।

ਏਤਨਾ ਕਹਿਣ ਤੇ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਜਮੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲਾਂ ਕਾ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਿਲੇ ਦੀਵਾਨ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਪੜੀ ਦਾ ਸੀ। ਡੱਫਾ ਵੱਜਣ ਲਗੀਆਂ। ਪਛਿਆ ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਕੋਲੋਂ ਕਹਾ ਜੀ ਸਾਹੁਕਾਰ ਕੇ ਲੜਕੇ ਕਾ ਵਿਆਹ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਕਿਹਾ ਸਾਡੇ ਭਾਣੇ ਦਾ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰਸ ਬੇਰਸ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਏਤਨਾ ਕਹਿਣੇ ਸੇ ਲੜਕਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮਰ ਗਿਆ।

ਭੁਲ ਬਖਸ਼ਾਈ

ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪਕੌੜੀਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਫਾਰਸੀ ਨਾ ਪੜਿਆ ਕਰ। ਪੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਤਪ ਆਉਣੇ ਲਗਾ ਨਾਲੇ ਪੱਟ ਪਰ ਫੇੜਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਬਹੁਤ ਦੁਆਈ ਕੀਤੀ, ਨਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ। ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਕੇ ਭੀ ਤਪ ਹੋਣੇ ਲਗਾ। ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਕੇ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਾ ਤਪ ਟੁੱਟਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਪਿਛਲੀ ਭੁਲ ਬਖਸ਼ਾਈ। ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੈਂ ਅਗੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਫਾਰਸੀ। ਫੇਰ ਰਾਜੀ ਰਿਹਾ।

ਮਾਂਦਰੀ ਚੁੱਕੀ ਗਈ

ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਇਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ। ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਏਹ ਹੋਈ ਏਤਨੀ ਦੂਰੋਂ ਆਏ ਖੋਚਲ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰੋਂ ਆਏ ਹੋ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਦੇ ਹੈ ਤੇ ਸਿੰਘ ਦਲੀਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦਕੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਸਿੰਘਾ ਲੈ ਪ੍ਰਸਾਦ। ਝਟ ਦੇਣੀ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਜੇੜੀ ਮਾਂਦਰੀ ਸੀ ਸੇ ਚੁੱਕੀ ਗਈ।

ਭੰਨ ਕੇ ਛੱਡਾਂਗੇ

ਖੇਤ ਕੇ ਬੰਨੇ ਪਰ ਸਰਕੜਾ ਸੀ, ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਇ ਬੋਢਿਆ। ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਬੋਢਿਆ ਸਰਕੜਾ ਮੇਰਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ। ਬਚਨ

ਹੋਇਆ ਏਨਾਂ ਕੀਆਂ ਗਰਦਨਾਂ ਮੈਂ ਕੀਲੇ ਠੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ ਸੇ ਭੰਨਣੇ ਹਨ। ਹੰਕਾਰ ਕੇ ਕੀਲੇ ਭੰਨ ਕੇ ਛੱਡਾਰੋ। ਸਾਡੀ ਗਰਦਨ ੩੨ ਸਾਲ ਥੀ ਨੀਮੀ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਏਨਾਂ ਕੀ ਨੀਵੀਂ ਕਰਾਰੋ।

ਸਰਾਫ

ਏਕ ਸਮੇ ਬਚਨ ਤੁਰ ਪਏ ਜਦ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਆਏ ਸੇ ਤਾਂ ਰੱਯਤ ਥੀ ਪੁਛਿਆ। ਰੱਯਤ ਨੇ ਕਹਾ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਦੁਖੀ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਪੁਛਿਆ ਭਾਈ ਰੱਯਤ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਰਥ ਜੀ ਕਹਿਆ ਸਿੱਧੀ ਚਾਟੀ ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪੁੱਠੀ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸੁਣਕੇ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਸਰਾਫ ਦਿਤਾ ਐਸੇ ਸੁਖੀ ਰਹਿਕੇ ਤੁਸੀਂ ਦੁਖੀ ਕਹਿਆ ਬੁਠ ਬੋਲਿਆ। ਜਾਓ ਕਲਜੁਗ ਮੈਂ ਹਾਕਮ ਸਿੱਧੀ ਚਾਟੀ ਲੈਣਗੇ ਧੁਆਨੂੰ ਪੁੱਠੀ ਦੇਣਗੇ। ਸੇ ਸਰਾਫ ਕਲਜੁਗ ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੇਤਰੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸੁਖੀ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਖਵਰੋ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ। ਭਾਈ ਮੈਂ ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲਾ ਪਾਇਕੇ ਖੜੋਇ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਾਇ ਲਵਾਂਗਾ, ਸੰਗਤ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ਾਇ ਲਵੇਗੀ। ਕੋਲੋਂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਬਡੀ ਸੁਖੀ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਸਗੋਂ ਧੁਆਡੇ ਦਰਸਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਹਰੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਭਲੀ ਕਰੇ ਕੋਈ ਬੁਰੀ ਕਰੇ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜੇਹੇ ਰਹੇ ਹੋ। ਐਸ ਵਕਤ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸੁਖੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਵੰਨੇ ਜੀਵ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹੋ। ਜੇ ਜੀਵ ਦਰਸਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੇ ਹਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰੁਪਈਆ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਭੇਜ ਦਿਤਾ

ਗੁਮਟੀ ਵਾਲੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਗੁਜਰ ਗਏ ਤਾਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਸੀ ਨਾ ਉਸ ਮਾਮਲਾ ਦੀਆ ਨਾ ਰੁਪਈਏ। ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿਓ, ਰਾਜੇ ਨੇ ਰੱਖਣੇ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਰੁਪਯਾ ਦਿਤਾ ਕੜੇ ਮੋੜ ਦਿਤੇ ਰੁਪਈਆ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਏਥੋਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਜਮਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਮੋੜ ਦਿਤਾ। ਨਾਵਾਂ ਲਾਹ ਦਿਤਾ ਸੰਮਤ ੧੯੬੧ ਬਿਕਰਮੀ।

ਨਾਭੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤਾਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਏਸਨੇ (ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਨੇ) ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਦੀਆ, ਇਸਕੇ ਪੈਸੇ ਆ ਗਏ ਹੋ। ਜੇ ਮਾਮਲਾ ਥਾ ਓਹ ਫੇਰ ਧਨ

੧ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀ ਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਕੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਬਾਬਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ ਲਿਖੇ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। -ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ - ਪੰਨਾ ੩੧੧

ਸਿੰਘ ਹੋਰਾ ਤੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿਸਤਾਂ ਕਰਕੇ ੧ ਨਾਲੇ ਸਾਕ ਲਗਦੇ ਸੇ ਆਪਸ ਸੈ। ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਬੱਕ ਕੇ ਚੱਟੀ। ਫੇਰ ਏਥੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮੀ ਕੇਜੀ। ਉਸਨੇ ਜਾਇਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਰਾਜਾ ਹੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ। ਤੂੰ ਉਨਾਂ ਦਾ ਰੁਪਯਾ ਮੋੜ ਦੇ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਧਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਦਾ ਤੁਸੀਂ ਡੇਰੇ ਲੈ ਜਾਓ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਦੋਂਦਾ ਹਾਂ। ਡੇਢ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਸੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਤ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਤਾਂ ਗਾਰਦ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਧੁਆਡਾ ਗੁਰੂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਾਓ ਮਗਰ ਈ। ਜਾਂ ਗਏ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਭੇਟਾ ਕੱਢਣ ਲਗੇ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾ ਰੁਪਯਾ ਦੇ। ਕਹਾ ਕਿ ਤੈਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਭੇਟਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਰੂਪ ਜਣਦਾ ਹੈ। ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਤ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਿਓ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਗਏ ਹੈਂ, ਅੱਧੇ ਅੱਧ ਭੇਟਾ ਧਰੋ। ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਰੁਪਏ ਲੈ ਲਏ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਜਾਂ ਮਾਈ ਭੋਲੀ ਕੇ ਘਰ ਆਏ ਬੱਬੇ ਬੱਖ ਭੇਟਾ ਧਰੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪਿਓ ਪੁੱਤ ਹੋਏ, ਚੁਦਾ ਚੁਦਾ ਭੇਟਾ ਕਿਓਂ ਕੀਤੀ।

ਤਾਂ ਚੁੱਕੀ ਹੈ

ਏਕ ਦਿਨ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਨੰਦਾ ਦਾ ਕੀ ਗੁਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਡੇਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਗੁਆਇਆ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਮਾਲਾ ਚੁਕਾਈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਛ ਹੈ ਸੇ ਇਸ ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਿਸਨੇ ਚੁੱਕਣੀ ਹੈ ਸੇ ਚੁੱਕ ਲਵੇ। ਸੈਟੇ ਵਾਲੇ ਚੁਕਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

੧ ਧਨ ਸਿੰਘ ਅਥਵਾ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਲੜਕਾ ਡੇਰੇ ਰਹਿਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਧਨ ਸਿੰਘ ਜੁਲਾਈ ੧੮੮੦ ਵਿਚ ਰੰਗੂਨ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲੈਂਦਾ ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੀਪਮਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

(੧੯੬੧ ਬਿ., ੧੯੦੪ ਈ.)

੧੯੬੧ ਮੇਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾਇ ਜਿਲੇ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੀਪਮਾਲਾ ਪਰ ੧੦ ਦਿਨਾ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੇ ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੋਬਕਾਰੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪਕੌੜੀਏ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਾਈ। ਹੁਕਮ ਆਇ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਗਏ। ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਅਗੇ ਸੇ ਲੈਣ ਆਈਆਂ, ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਸੰਤ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘ ਢੋਲਕੀ ਗਲ ਮੈ ਪਾਈ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਏ ਸਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸੇ। ਧਰਮਸਾਲਾ ਮੈ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਲਗੀਆਂ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਣ ਫਤੇ ਬੁਲਾਵਣ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ ਸਿੰਘ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੈਨੂੰ ਜੇ ਕਹਿਆ ਸੀ ਤੂੰ ਮੁੜ ਆਵੀਂ। ਨਾ ਬਚਨ ਮੰਨਣੇ ਸੇ ਤਾਂ ਦੁਖ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਰਾਜੀ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ।

ਸਰਬ ਦੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ। ਬਿਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਆਈਆਂ। ਮੀਂਹ ਵਾਂਙੂ ਲਛਮੀ ਬਰਸੀ। ਏਕ ਰਬਾਬੀ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਉਸਨੇ ਛਕਿਆ ਸੀ। ੫੦ ਰੁਪਏ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਸੇਕਰ ਫਿਰਾਉਨ ਹੋਵਾਂ। ਪੁਤਰ ਕੇ ਬਿਵਾਹੁਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਾਲੀ ਰੀਤੀ ਕੀਤੀ। ਓਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਤਿਆ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੰਨੇ ਭੋਜਿਆ ਬਖਸ਼ਾਵਨੇ ਨੂੰ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ੨ ਰੁਪੇ ਦੇ ਕੇ ਤੋਰ ਦਿਓ। ਦੀਵਾਨ ਸੇ ਉਠਾਇ ਦੀਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਸੰਗਤ ਕੋਲੋਂ ਬਖਸ਼ਾ ਲੈ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ੫੦ ਰੁਪੇ ਬਖਸ਼ੇ।

ਦਸ ਦਿਨ ਬੜਾ ਕੁਲਾਹਲ ਹੋਇਆ। ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸੀ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਓਹ ਭੀ ਆਏ। ਏਕ ਲੰਗਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਿਅੰਤ ਵਰਤਿਆ। ਸੰਗਤ ਬੀ ਬਿਅੰਤ ਸੀ। ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਦਸ ਦਿਨ ਬੀਤਿਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੁੜ ਆਏ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੋਛਿਆ ਕੀਤੀ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘ ਪਹਾੜ ਮੇਂ ਮੇਠਾਂ ਕਾ ਗੱਡਾ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਗਾਡੀ ਸੀ। ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਸੇ ਗੱਡੇ ਨਾਲ। ਏਕ ਜਗਾ ਮੇੜ ਪਰ ਉਤਰਾਈ ਸੀ ਨਾਲੇ ਹੇਠਾਂ ਖੱਡ ਸੀ। ਤਿਸ ਵਿਚ ਗੱਡਾ ਡਿੱਗਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਲਰੇ ਕਰਨ। ਜਾਂ ਬੈਲਾਂ ਕੀਆਂ ਜੋਤਾਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਗੱਡਾ ਉਲਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਗੇ ਪਹਾੜ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਵੱਜ ਕੇ ਗੱਡਾ ਖੜੇ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ

ਜੀ ਰੋਛਿਆ ਕੀਤੀ। ਸਣੇ ਬੈਲ ਰੱਖ ਲਏ।

ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਤਪ ਔਂਦਾ ਸੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਓ ਰਾਜੀ ਹ ਜਾਏਗਾ
ਅਖੰਡ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ।

ਓਹ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਸੇਵਕ

ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬੈਠੇ ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ੯੦੦ ਰੁਪਯਾ ਆਇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਗਿਣਕੇ
ਲੈ ਲਏ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਕਿ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਰੁਪਯੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਸੇ ਤਾਂ
ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਲੈਂਦੇ ਸੇ ਕਈ ਮੋੜ ਕਰਕੇ। ਤੁਸੀਂ ਐਉਂ ਲੈ ਲਏ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਕਰਜਾ
ਲਈਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਓਹ ਮਾਲਕ ਹੈ ਮੈਂ ਇਸ ਘਰ ਕਾ ਸੇਵਕ ਹਾਂ। ਏਸ
ਘਰ ਜੇ ਮੈਂ ਨਾ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਦੇਣਦਾਰ ਹੋਵਾਂ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਗੋਡੇ ਪਰ ਦਰਦ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੀ ਨੇ ਕਹਾ ਰੱਤ ਕਢਾਇ ਦਿਓ। ਉਮਰਾ
ਦੁਰਾਹੇ ਦਾ ਜਰਾਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਗਿੱਟੇ ਦੀ ਨਾੜ ਬੱਢੀ। ਕਾਲੀ ਰੱਤ ਨਿਕਲੀ।
ਫੇਰ ਸਫਾ ਨਿਕਲਨ ਲਗੀ। ਨਾ ਬੰਦ ਹੋਈ ਦਰਦ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁੜਪੁੜੀ ਦੁਖਣ ਲਗੀ।
ਕਈ ਤਰਾਂ ਕੀਆਂ ਦੁਆਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਅਰਾਮ ਹੋਇਆ।

ਰੰਗੀਲਾ ਸਿੰਘ

ਜੰਮੂ ਕੇ ਅਲਾਕੇ ਮੈ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਬਣਾਉਣੇ ਲਗੇ ਰੰਗੀਲਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਭਈ ਰਹੀ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪ੍ਰਗਾਸਾਰੋ ਤੇ ਨਿਆਰੇ ਬੈਠਕੇ ਭਜਨ ਕਰਾਰੋ। ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਕੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਏਹ
ਜਗਾ ਨਾ ਪਵੇ। ਓਨਾਂ ਨੇ ਅਰਜੀ ਜਾਇ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜਗਾ ਨਾ ਪਵੇ। ਹੱਥੀਂ ਭੀ ਕੁਛ ਪਏ
ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਚੜਕੇ ਔਣਾ ਸੀ। ਅਠਾਂ ਕੁ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਹੱਥੋਪਾਈ ਕੀਤੀ। ਆਏ ਹਾਕਮ
ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗਲ ਆਇ ਪਏ ਹੈਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ ਜੇ ਰਹੀਬ ਸਾਹਿਬ ਆਇ
ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਜਗਾ ਨਾ ਪਵੇ। ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਨੇ ਘੁਰਿਆ
ਕਿ ਤੁਮਨੇ ਕਿਓਂ ਫਸਾਦ ਹੋਣ ਦੀਆ। ਫੇਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ। ਉਸਨੇ ਅਰਜੀ
ਜਾਇ ਪਾਈ ਕਿ ਪਿੱਪਲ ਮੇਰਾ ਹੈ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਆਇਆ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸਾਡੀ ਬੰਜਰ
ਜ਼ਮੀਨ ਮੈ ਇਸ ਨੇ ਪਿੱਪਲ ਕਿਓਂ ਲਾਯਾ ਹੈ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੂੰ ਜਗਾ ਨਾ ਪਾਓ।
ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਪਾਉਂਗਾ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਹਿਆ ਪਾਇ ਲਈ, ਤਾਹੀਏ ਕਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ
ਹੈ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹੁਣ ਪੈ ਜਾਏਗੀ, ਤੇਰਾ ਕਹਾ ਪੂਰਾ ਹੋਇ ਜਾਏਗਾ।

ਪੌਦੀ ਜਗਾ ਦੇਖਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਹਟਾਓ। ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਸਿੰਘ
ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਜਗਾ ਨਾ ਪਾਓ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸਾਡੀ ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਅਸੀਂ
ਪਾਵਾਰੋ। ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਗਲ ਕੱਢੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਗਲ ਕੱਢੀ। ਪਟਵਾਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਲ
ਜਾਇ ਪਿਆ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਲੋਤਰ ਮਾਰਿਆ ਮੂੰਹ ਉਤੇ। ਫੇਰ ਤਸੀਲਦਾਰ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ

ਭੀ ਕਹਾ ਕਿ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਓਂ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲੇ ਗਾਲ ਕੱਢੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਗਾਲ ਕੱਢੀ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਫੇਰ ਗਾਲ ਕੱਢੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਭੀ ਲਗਾਈ। ਹੋਰ ਨੇੜ ਨਾ ਕੋਈ ਗਿਆ ਡਰਦਾ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਜਾਇਕੇ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਪਟਵਾਰੀ ਤੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਤੇ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਦਾਰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਚੜਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਨ। ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਹੁਕਮ ਇਤਲਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ ਸੋ ਮੈਂ ਇਤਲਾਹ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕੋਲ ਭੀ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ। ਪਟਵਾਰੀ ਤਸੀਲਦਾਰ ਸੱਦੇ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਧਰਮਸਾਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦੀਆ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਿ ਜਾਓ ਧਰਮਸਾਲਾ ਬਣਾਓ। ਸਗੋਂ ਰਾਜਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ ਸੁਣਕੇ।

ਰੰਗੀਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਲ ੧੯੬੧ ਮੈਂ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ, ਹੋਰ ਸਭ ਲੋਕ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਪਾਚ ਦਿਨ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ। ਥਾਨੇ ਨੇ ਕਹਿਆ, ਐਤਕੀ ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਮੁੜ ਆਵੀਂ ਫੇਰ ਜਦ ਤੇਰੀ ਮਰਜੀ ਹੋਵੇ ਤਦ ਚਲਾ ਜਾਈਂ ਜਦ ਮਰਜੀ ਹੋਵੇ ਤਦ ਆਵੀਂ। ਤੀਨ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਤਰਫ਼ੋਂ, ਹੋਏ ਅੱਠ ਦਿਨ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਲੈਣੇ।

ਰੰਗੀਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸੰਮਤ ੧੯੫੫ ਮੈਂ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਸੀ ਜੋ ਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈ। ਫੇਰ ੧੯੬੧ ਮੈਂ ਅਰਜੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ, ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਿਨ ਰੁਕ ਜਾ। ਕਹਿਆ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਏ ਹੁਣ ਤੇਤੀ ਸਾਲ ਕੇ ਪਿਛੋਂ ਦਰਸਨਾ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹੁਣ ਇਕਰਾਰ ਪਰ ਨਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਦੇ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕ ਗੁਰੂ ਬਡਾ ਜੋਰਾਵਰ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂੰ ਜੋਰ ਨਾਲ ਜਗਾ ਪਾਈ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਭੀ ਆਦਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਦੌਰੇ ਮੈਂ ਸੇਖਵਾਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੌਕੀ ਪਰ ਬੈਠੇ। ਰਮਦਾਸੀਏ ਸਿੰਘ ਸੇ ਤਿਨ ਕੇ ਦਿਲ ਮੈਂ ਹੋਈ ਕਿ ਰਾਗ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਖਬਰੇ ਕਦ ਮਿਲੇਗਾ, ਰਾਤ ਪੈ ਜਾਏਗੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਮਣੇ ਆਏ ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਚਲੋ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕੋ। ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੁਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਧੰਨ ਹੈ ਸਾਡਾ ਸੰਕਲਪ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਏਹੋ ਕਰਨਾ ਬੜੇ ਰੰਗ ਦਿਖਾਵਾਰੇ। ਬੜੇ ਸੁਖ ਹੋਣਗੇ।

ਅੱਛੀ ਮੰਗ ਮੰਗਦੇ ਹੋ

ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਡੇਢ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਲਗਾਈ ਹੈ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੁਮ ਕਿਆ ਮੰਗ ਮੰਗਦੇ ਹੋ ਖਦਾਇ ਕੋਲੋਂ ? ਬਚਨ

ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਏਹ ਮੰਗ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਦੂਰ ਕਰੋ, ਮਲੋਛਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰੋ ਤੇ ਧਰਮ ਵਰਤਾਵੇਂ। ਫਰੰਗੀ ਬੋਲਿਆ ਅੱਛੀ ਮੰਗ ਮੰਗਦੇ ਹੋ। ਸਾਡੀਆਂ ਹੀ ਜੜਾਂ ਪਟੋਦੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਖਦਾਇ ਪੱਟ ਦੇਵੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੈਣ ਲਾਵੇ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਹਮ ਫਸਾਦ ਸੇ ਡਰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁੱਠੀ ਮੀਚ ਕੇ ਅਗੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਤਨਾ ਫਸਾਦ ਹੈ ਸੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਇਸ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦ ਕਹਾਂਗੇ ਤਦ ਹੋਊਗਾ। ਫਰੰਗੀ ਸੁਣਕੇ ਸੁੰਨ ਹੋਇਆ।

ਏਹੀ ਪੁੱਛਣਗੇ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੇਡਦੇ ਸੇ। ਦੇਖਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਤਾਬੀ ਸਤਾਬੀ ਬਡਾ ਹੋ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਏਹੀ ਪੁੱਛਣਗੇ ਜਿਸਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਹੈ।

ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਜਦ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਗਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਾਹੌਰ ਮੈ ਉਤਰੇ ਸੀ। ਲੁਦਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਹੋਰ ਦਰਸਨ ਕਰੋ ਹੁਣੇ ਨਾ ਜਾਓ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਗੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਹਾੜੀ ਬੱਢਣੀ ਹੈ, ਜਾਣਾ ਈ ਹੈ। ਤੁਰ ਪਏ। ਜਾਂ ਘਰ ਗਏ ਤਾਂ ਏਕ ਚੂਹੜੇ ਨੇ ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਪਠੇ ਜਾਇ ਬੱਢੇ। ਵੱਡੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਚੂਹੜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ।^੧ ਅਰਜੀ ਪਾਈ। ਫੇਰ ਰਾਜੀਨਾਮਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਹਾਕਮ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ ਨਾਲੇ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਨਾਲੇ ਸੁਲਹ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਸਮਝਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਮਾਈ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਉੱਥੇਕੇ ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੈ ਦੌਰਾ ਸੀ ਨਿਰਮਲਿਆ ਨੇ ਲਿਖਕੇ ਦੀਆ ਜੋ ਨਾਮ ਚਾਰ ਅੱਖਰਾ ਤੁਸੀਂ ਜਪਦੇ ਹੋ ਸੋਈ ਅਸੀਂ ਜਪਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਣੀ ਭੀ ਓਹੀ ਪੜਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਪੜਦੇ ਹੋ। ਮਰਯਾਦਾ ਭੀ ਇਸ ਨਾਮ ਦੀ ਇਕੋ ਜੇਹੀ, ਨਿਸਚਾ ਭੀ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਉਤਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਰਸਨਾ ਕੀ ਬਰਕਤ ਹੈ। ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਏਹ ਨਾਮ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਏਹ ਨਾਮ ਓਨਾਂ ਨੇ ਕਮਾਇਕੇ ਬਰਤਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸਰ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਏਸ ਘਰੋਂ ਲੈਕੇ ਤੇ ਕਮਾਇਕੇ ਦੇਖੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੀ ਅਸਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਏਕ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਲੜਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ। ਸਭਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾ ਕਿ ਗੁਪਤ

੧. ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤਰ ਅਰਜਨ।

ਅਰਜ ਛੇਤੀ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਸਿੰਘਣੀ ਨੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਏਹ ਕਿ ਲੜਕਾ ਹੋਵੇ ੧੫ ਰੁਪਏ ਲੰਗਰ ਪਾਵਾਰੀ। ਬਰਸ ਪਾਛੇ ਏਕ ਲੜਕਾ ਹੋਇਆ। ੧੫ ਰੁਪਏ ਚਾੜ੍ਹ ਗਈ। ਏਕ ਲੜਕਾ ਫੇਰ ਹੋਇਆ। ੧੫ ਫੇਰ ਉਸਦੇ ਚਾੜ੍ਹ ਗਈ।

ਬਾਰਸ ਪੁਵਾਈ

੧੬੬੧ ਕੇ ਦੌਰੇ ਕੀ ਬਾਰਤਾ ਹੈ। ਦਾਤੇਵਾਲੀਏ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਤੇ ਬਾਰਸ ਹੋਵੇ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰਕੇ ਮੀਂਹ ਪਵਾਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਮਾਰੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਪਰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਰਾਤ ਕੇ ਬਾਰਸ ਬੜੀ ਹੋਈ। ਜੇਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ ਕਿ ਕੀ ਬਾਰਸ ਪਵਾਇ ਦੇਣੀ ਹੈ ਸੇ ਦੇਖਕੇ ਅਸਚਰਜ ਰਹੇ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈ। ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਬਾਰਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ।

ਦਲਿਦੀ

ਮਾਝੇ ਦਾ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਏਕ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਰੁਪਈਆ ਲੈ ਲਿਆ। ਦੂਜੇ ਸਮੇਂ ਦੂਰ ਸਿੱਟਿਆ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਦਲਿਦੀ ਦਾ ਰੁਪਈਆ। ਅੱਗੇ ਖੇਤੀ ਆਪ ਕਰਦਾ ਸੀ ਫੇਰ ਛੱਡ ਦਿਤੀ। ਪਿੱਠ ਪਰ ਫੋੜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ। ਰਾਜੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਆਇਆ। ਕੋਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਬਖਸ਼ੋ ਏਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ। ਦੇਖਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਝੱਟ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਿਆ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰੋ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਭਦੌੜ ਕਾ ਰਾਗੀ ਤੇ ਛਾਪੇ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕੇ ਵਕਤ ਰਾਗ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਜਾਂ ਪੰਥ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੈ ਸਾਖੀ ਦੇਖੀ ਬਾਰਵਾ ਗੁਰੂ ਜੋ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸੈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦਰਸਨ ਕਰੀਏ। ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੁਸੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰੋ ਹੋਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਛੱਡੋ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਗ ਕਰਨ ਤੇ ਹਾਜਰ ਰਹਿਨ ਲਗੇ।

ਮਸਤਾਨੀ ਬਿਰਤੀ

ਮਹਾਵੇ ਵਾਲੇ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨੇ ਨੇ ਲੂਣ ਛਡਿਆ ਨਾਲੇ ਜੋ ਉਸਕੀ ਮਿਸਲ ਕੇ ਹੈ ਸੇ ਤਿਨਾਂ ਭੀ ਰਾਗ ਅੱਖਰ ਜਪੀ ਜਾਣਾ। ਸਿੰਘ ਸੁਣਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਚੁਅੱਖਰਾ ਜਾਪ ਛੱਡਕੇ

੧ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ।

ਇਕ ਅੱਖਰ ਜਪਦੇ ਹਨ। ਕਛਿਹਰੇ ਲਾਹ ਦੇਣੇ ਕਦੀ ਪਾਇ ਲੈਣੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਗਾਲ ਕਢੇ ਜਾ ਨਿਆਦਰੀ ਕਰੇ ਉਸਕੇ ਘਰ ਜਾਣਾ। ਸੁਭ ਕਰਮ ਦ੍ਰਿੜਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਹਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਮੰਦਾ ਫਿਕਾ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ। ਕਹਿਣਾ ਏਧੇ ਕੀ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ।

ਗਰੀਬਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਾਂ

ਕਿਸਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਧਨ ਵਾਲੇ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਗਰੀਬ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗਰੀਬਾਂ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਏਹ ਕੀ ਫੁਰੀ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਉਸੀ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਮਨਸਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਇ ਕਹਿਆ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਨੌਕਰ ਸੀ। ਨੂੰਹ ਮੇਰੀ ਮਰ ਗਈ। ਚਿੰਤਾ ਕੀਤੀ ਨਾਲੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਬਿਆਹਿਆ ਜਾਏ। ਰਾਤ ਕੇ ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ ਕਲ ਕੇ ਮੰਗਣਾ ਆਇ ਜਾਏਗਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਮੰਗਣਾ ਆਇ ਗਿਆ ਨਾਲੇ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਨੌਕਰ ਸੀ ਸੋ ਆਇ ਗਿਆ। ਜਾਣਿਆ ਜੋ ਧੰਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ ਮੇਰੀ ਮਨਸਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ।

ਮਾਨਾਵਾਲੇ ਕੀ ਏਕ ਸਰਦਾਰਨੀ ਸੀ, ਝਬਦੇ ਈ ਭਜਨ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਠ ਸੌ ਰੁਪਯੇ ਕੀ ਚੋਰੀ ਹੋਈ। ਸਰਦਾਰਨੀ ਨੇ ਕਹਾ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਮਾਲ ਹੱਥ ਆਇ ਜਾਇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਚੋਰ ਫੜੇ ਗਏ। ਸਭ ਚੀਜ਼ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਜੇਹੜੇ ਰਾਹਿਣੇ ਮੁਲੰਮੇ ਕੇ ਸੋ ਸੋ ਸੋਨੇ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਕੀਮਤ ਲਈ ਗਈ। ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਹੋਈ। ਸਰਦਾਰਨੀ ਨੇ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਕਾ।

ਤਾਂ ਰਹਿਣ ਦੀਆ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਏਕ ਸਮੇਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਾਣੇ ਹੈਲਦਾਰ ਕੇ ਵਕਤ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੈਲਦਾਰ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇ। ਅਸੀਂ ਕਹਾ ਤਾਂ ਰਹਿਣ ਦੀਆ ਬਾਰਾਂ ਚੰਦਾ ਦਿਨ।

ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ

ਏਕ ਦਿਨ ਦਰਿਆਏ ਪਰ ਭਜਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗਏ ਸੋ ਉਦੋਂ ਚਾਰ ਹਜਾਰ ਰੁਪਿਆ ਸੀ ਰੋਕੜੀਂ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜੋ ਏਸ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਚਾਰ ਹਜਾਰ ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਲੰਘੂਗਾ। ਫੇਰ ਬਿਚਾਰਿਆ ਜੋ ਇਹ ਬਿਵਹਾਰ ਹੈ ਸੋ ਸ੍ਰੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਨੂੰ ਲੱਜਿਆ ਹੈ। ਬਿਰਦ ਕੀ ਲੱਜਿਆ ਰੱਖਣਗੇ। ਏਸੇ ਈ ਧਾਰਨਾ ਪਰ ਚਲਣ ਦਿਓ। ਉਸੀ ਧਾਰਨਾ ਪਰ ਚੱਲਣ ਲਗੋ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਚਾਰ ਹਜਾਰ ਮੁਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਤ ਦਿਨ ਦੇਗ ਨਹੀਂ ਖੜੋਦੀ, ਅਤੁੱਟ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਫਿਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ।

ਏਕ ਮਾਈ ਪਹਿਲੇ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਨਸਵਾਰ ਨਾ ਛੁੱਟੀ। ਫੇਰ ਭੋਗ ਪਵਾਇਆ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਨਾਲੇ ਭਜਨ ਲਿਆ। ਨਸਵਾਰ ਤਾਂ ਛੁੱਟ ਗਈ ਪਰ ਮੀਢੀਆਂ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਹੋਇਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ ਨਾਲੇ ਮੀਢੀਆਂ ਖੋਲਦੀ ਨਹੀਂ, ਖੋਲ ਦਿਓ ਮੀਢੀਆਂ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਖੋਲ ਦਿਤੀਆਂ। ਕਰਜਾਈ ਸੇ। ਭੋਗ ਪੁਆਵਣ ਸੇ ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਜਾ ਲੈਹ ਗਿਆ

ਜਿਸ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ

ਮਾਈ ਨੰਦਾ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ (ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ) ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਪਾਇ ਲੈ ਕਛਹਿਰੇ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਦੋਹਾਂ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਕਛਹਿਰੇ ਪਾਇ ਲੀਏ ਨਾਲੇ ਤਮਾਕੂ ਲੋਣਾ ਛੇਡ ਦੀਆ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਜੇ ਨਾ ਵਿਆਹ ਕਰ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ ਜੀ ਸਤਿ ਬਚਨ। ਫੇਰ ਸਮਾ ਪਾਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਕਰਾਇਲੈ ਵਿਆਹ। ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਘਰ ਆਇਆ ਆਉਂਦੇ ਨੂੰ ਲਾਗੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਜਿਸ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸੋ ਨਿਰਧਨ ਸੇ ਧਨਵਾਨ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੁਰੇ ਹਾਲ ਬੈਕੇ ਦਿਹਾੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਖੁਮਾਣੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬੈਲ ਮਰ ਗਿਆ ਕਿੱਲੇ ਬੱਧਾ ਈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਿੰਦੂ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਗੰਗਾ ਜਾਓ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੂੰ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਜਾਓ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣਗੇ ਸੇ ਕਰੋ। ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ, ਅਰਜ ਕੀਤੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸੱਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵਜੀ। ਕਹਾ ਜੀ ਸੁਖ ਸਾਤ ਨਾਲ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿੱਲੇ ਬੱਧਾ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪੁਆਵੈ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਰਦਾਈ ਛਕਾਇ ਦੇਵੇ। ਆਇਕੇ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਜਲ ਭਰਨ ਚਲਿਆ। ਜਾਂ ਜਾਇਕੇ ਜਲ ਭਰਿਆ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੈਨੇ ਜੇਰ ਨਾਲ ਜਲ ਭਰਿਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਅਰਜੀ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਅਰਜੀ ਜਾਇ ਦਿਤੀ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮ ਸੀ, ਮਜਹਬ ਕਾ ਜਾਣਕੇ ਨਾਜਮ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦੀਆ। ਨਾਜਮ ਨੇ ਪੁਛਿਆ। ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸੁਣਾਇਆ। ਨਾਜਮ ਨੇ ਕਹਾ ਏਕ ਵਿੱਢ ਤੁਸੀ ਭਰੇ ਏਕ ਵਿੱਢ ਯੇ ਭਰੇਗੇ। ਜੇਕਰ ਹਟਾਓਗੇ ਤਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕੈਦ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਤੇ ਹੈ ਉਨ ਸੇ ਭੀ ਮਾੜੇ ਹੈ ਸਿੰਘ?

੧ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਾਦੀ ਸੀ ਮਾਈ ਨੰਦਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ।

ਪ੍ਰਸਾਦਾ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਲੈਕੇ ਨਿਕਲਿਆ, ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਚੌਕੀਦਾਰ। ਫੜ ਆਂਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਮੈਂ ਕੋਜ਼ਿਆ। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਰੱਖਿਆ। ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਨਾ ਛਕਿਆ। ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਛੱਤ ਨਾਲ ਲਟਕਾਇ ਦੇਵਾਂਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾਇ ਲੈ ਪਕੀ ਪਕਾਈ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਭਾਵੇਂ ਖੂਹ ਵਿਚ ਲਟਕਾਇ ਦੇਵੇਂ ਪਰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਆਪ ਬਣਾਇਕੇ ਛਕਾਂਗਾ। ਛੇਲੇ ਛਕੇ ਤੀਏ ਦਿਨ। ਫੇਰ ਆਪ ਬਣਾਇਕੇ ਛਕਿਆ।

ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ

ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ (ਦਾਤੇਵਾਲ) ਉਸਨੇ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਸਾਨੂੰ ਦਰਸਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕੋਂ ਦੀਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬੂਠੇ ਹੈਂ ਤਾਂ ਦਰਸਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੰਗਲ ਮੈਂ ਜਾਇ ਕਰ ਇਕ ਮਨ ਹੋਇ ਕਰ ਭਜਨ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਇਕੋ ਪਹਿਰ ਕੇ ਬਾਦ ਪਾਂਚ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਆ ਖੜੇ ਹੋਏ। ਕਹਿਆ ਜੀ ਏਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਹੈਨ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਰਸਨ ਹੋਇਆ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਅਵਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੋਰੇ ਚੜੇ ਹੋਏ ਹੈਨ ਤੂੰ ਜਾਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਦੇਨੋਂ ਭਾਈ ਇੱਕੋ ਰੂਪ ਹਨ।

ਏਹੀ ਖੁਦਾਇ ਹੈ, ਰਾਮ ਹੈ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਲਖਿਓਂ ਝੋਰੜੀ ਆਏ। ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਏਕ ਸਪਾਹੀ ਕੇ ਸੂਤਰ ਹੋਇਆ। ਪੈਹਰੇ ਖੜੇ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਭੁਆਇਕੇ ਮਾਰੀ ਤੇ ਗਲ ਦੀ ਕੁਝਤੀ ਪਾੜ ਸੁੱਟੀ ਤੇ ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਜਾਇ ਡਿੱਗਿਆ ਦੀਵਾਨ ਮੈਂ। ਕਹੀ ਜਾਏ ਏਹੀ ਖੁਦਾਇ ਔਲਾ ਹੈ।

ਏਕ ਮਸਤਾਨਾ ਉਠਿਆ ਤੇ ਕਹਿਆ ਏਹੀ ਰਾਮ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਤੇ ਓਹ ਖੁਦਾਇ ਕਹੇ ਓਹ ਰਾਮ ਕਹੇ।

ਏਕ ਦੋਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਆਏ ਤੇ ਪਾਛੇ ਹੈਲਦਾਰ ਲਭਦਾ ਫਿਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ। ਘਰ ਵਾਲੇ ਘੁਰੇ ਕਿ ਤੈਂ ਕਿਓਂ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਘਰ ਵਾਲੇ ਕੇ ਬਟਨ ਪਾਸ ਲੈ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਥੀਂ ਬੀ ਪੁਛਿਆ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਹੈਲਦਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਛਕਨ ਦਿਤਾ ਨਾਲੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਕੇ ਤਕਲੀਫ ਦਿਤੀ। ਹੈਲਦਾਰ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕੈਦ ਤੇ ਨਾਮਾ ਕੱਟ ਦੀਆ।

ਮੁਕਤਸਰ ਗਏ

ਮੁਕਤਸਰ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਏ। ਸੰਮਤ ੧੯੬੧ ਪਾਂਚ ਦਿਨ ਕੀ ਛੁੱਟੀ। ਦੋ ਸੌ ਸੱਤ ਭੋਗ ਪਏ। ਬੜੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲਾ ਹੋਇਆ।

ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਕੇ ਡੇਰੇ ਬਾਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੇ ਸਿੰਘ ਸਫੀਏ ਹੋਨ ਉਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕੋਈ ਬਰਤੋ। ਮਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਚਮਾਰਾਂ ਕੇ ਨਾਲ ਰਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਮੋਹਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਬਰਤਣੇ ਪਾਵਣ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਭੀ ਏਹੋ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਬਰਤਣੇ ਪਾਵਣ। ਸਹੀ ਪਾਇ ਦਿਤੀ ਨਾਲੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਦੇਹਤਾ ਜੁਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਭੋਗਾਂ ਪਰ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ

ਨਾਭੇ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਭੀ ਮੁਕਤਸਰ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤਿਸਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਜਾਣ। ਤਿਨੇਂ ਗਏ। ਦੋ ਦੋ ਮੋਹਰਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਕਹਾ ਕਿ ਭੁਛ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋ? ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿਆ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹੈਂ। ਕੁਰਸੀਆਂ ਪਰ ਬਠਾਲੇ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਹਾ ਬੜੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੈਂ।

ਨੇੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਘਟੀ

ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਏ। ਏਹੀ ਬਚਨ ਕਰਨ ਸਾਡੀ ਨਿਗਾਹ ਬੋੜੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਦਾਰੂ ਕਰੜੀ ਸੀ ਓਹ ਪਾਈ ਤਾਂ ਧੀਰੀ ਪਾਟ ਗਈ। ਦੂਈ ਵਿਚ ਮੋਤੀਆ ਉਤਰ ਆਇਆ। ਖੰਨੇ ਸੇ ਸਿਆਣਾ ਸੋਂਦਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਨੇੜ੍ਹ ਕੀ ਧੀਰੀ ਪਾਟ ਗਈ ਹੈ। ਏਹ ਪਹਿਲੇ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਏ ਤਾਂ ਦੂਆ ਨੇੜ੍ਹ ਬਣੇਗਾ।

ਭੁਚਾਲ ਆਇਆ

੧੬੬੧ ਕੇ ਸਿਆਲ ਮੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਬੜੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ ਮੈ ਬੈਠੇ ਥੇ। ਧਰਤੀ ਹਿੱਲੀ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਦਰ ਕੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਭੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜਰੜ ਜਰੜ ਬੋਲੀਆਂ। ਚਿਰ ਤਕ ਧਰਤੀ ਹਿੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਨਾ ਹਟੀ ਤਾਂ ਸਭ ਸਿੰਘ ਮੰਦਰਾਂ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਖੜੇ ਹੋਏ। ਜੇ ਖੜੇ ਸੇ ਧੌਂਕੇ ਖਾਣੇ ਲਗੇ। ਰਾਮਸਰ ਕਾ ਜਲ ਉਛਲਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਕੰਧਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੋੜੀਆਂ ਬੋੜੀਆਂ ਹਿੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਦੋ ਜਗਾ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਾਂ ਆਈਆਂ। ਸਭ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਐਸਾ ਭੁਚਾਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਭੁਚਾਲ ਕਾਧਾ ਸੀ ਮਾਨੋਂ ਜੀਆਂ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਪਰਲੇ ਸੀ।

ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਮੈ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਕੰਧਾ ਭਿੜਨ ਮੈ ਕੁਝ ਕਸਰ ਨਾ ਸੀ। ਕਈ ਮਕਾਨ ਡਿੱਗੇ, ਲੋਕ ਹੋਠਾਂ ਆਇ ਗਏ। ਹੋਰ ਜੇ ਵਾਸ ਸੇ ਸਭ ਨਾਸ ਹੋਏ। ਉਤੋਂ ਪੱਥਰ ਸਿਰ ਡਿੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਤੋਪ ਕੇ ਗੋਲੇ ਚਲਦੇ ਹੈਂ। ਕੜਕਾਟ ਪੈ ਗਿਆ। ਜੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸੇ ਸੇ ਸੁੱਤੇ ਈ ਰਹਿ ਗਏ। ਸੁੱਧ ਨਾ ਸਮਾਲਨੀ ਮਿਲੀ। ਧਰਤੀ ਐਉਂ ਹਿੱਲੀ ਜੈਸੇ ਦਰਿਆਇ ਕੀ ਧਾਰਾ ਮੈ ਜਾਇਕੇ ਬੋੜੀ ਹਿੱਲਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਲੋਕ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਡਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ

ਕਰਨਹਾਰ ਥੀ। ਕਰਤਾ ਲਾਵੇ ਨਾ ਘੜੀ ਨਾ ਪਲ। ਏਕ ਨਿਮਖ ਮਾਤ੍ਰ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਦਾ
ਤਖਤਾ ਹਿਲਾਇ ਸੁਟਿਆ। ਦੇਖਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਅਸਚਰਜ ਰਹੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਧਰਤੀ ਕੀ ਕਰੇ,
ਬੜੇ ਉਪਦ੍ਰਵ ਪਾਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਨੇਕ ਗਊਆਂ ਕੇ ਗਲ ਰੋਜ ਵਢੀਦੇ ਹੈ। ਹੋਰ ਨਿਤ ਪਾਪ
ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਪਾਂ ਕੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਧਰਤੀ ਕੰਬੀ ਹੈ, ਅਨੇਕ ਜੀਆਂ ਕਾ ਨੁਕਸਾਨ
ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੜਾ ਭੈਜਲ ਬੀਤਿਆ। ਸਰਬ ਜੀਆਂ ਕੇ ਭੈ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪਿਰਥੀ ਹੈਰਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ
ਰਹੀ ਰੋਬ ਕੇ ਰੰਗ ਕੇ ਦੇਖਕੇ।

ਮਾਈ ਅਤਰੀ ਦਾ ਕਤਲ

ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਭੀਤਿਆਂ ਕਾ ਅਤਰੀ ਪਾਸ ਖਾਨੇ ਆਇਆ ਬੈਠੇ ਦਿਨ ਨਾਲ। ਉਸ ਦੇ ਰੁਪਈਏ ਭੇਟਾ ਧਰੇ। ਬੜੀ ਰਾਜੀ ਹੋਇਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ ਮੇਰਾ ਜੇਠਾ ਪੁੱਤ ਹੈ। ਦਿਨ ਲੱਥੇ ਥੀਂ ਬਾਦ ਦੂਜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਇਆ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ। ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਪੈਰ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਅਤਰੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕੌਣ ਹੈ, ਕੰਡੇ ਹਨ ਸੰਮਲ ਕੇ ਔਣਾ। ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਅਸੀਂ ਕੰਡੇ ਹੀ ਸੰਬਰਨ ਆਏ ਹਾਂ। ਅਗੇ ਅਤਰੀ ਸਾਮਣੇ ਆਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਾਇਆ। ਇਕ ਛੀਬਾ ਸਿੱਖ ਚਾਹ ਰੋਜ ਪੀਂਦਾ ਸਾ ਉਥੇ ਆਕੇ। ਉਸ ਕਹਿਆ ਨਾ ਜੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਿਆ ਪਹਿਲੇ ਨਾ ਜੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲਵੇ। ਮਾਰਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੁੱਟ ਦੀਆ, ਧਰਤੀ ਪਰ ਗਿਰਾ। ਅਤਰੀ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਪਿਛਾਹ ਨੂੰ ਹਟਦੀ ਗਈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਰੀ ਗਏ। ਧਰਤੀ ਪਰ ਸੁੱਟਕੇ ਕੁਤਰਾ ਕੀਆ। ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਤਾਮਕੋਟ ਦਾ ਜਿਸਨੂੰ ਬਿਧੀਆ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਉਹ ਭੀ ਡਾਂਗ ਫੜਕੇ ਆਇਆ। ਉਹ ਭੀ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ, ਫੇਰ ਮੱਸਾ ਸਿੰਘ ਕਾ ਸੰਹਰਾ ਸਿਆਮ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਮਹਿ ਚੌਂਦਾ ਚੌਂਦਾ ਰੀਡਾਸਾ ਲੈਕੇ ਉਹ ਭੀ ਬਾਇ ਰਖਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਬਾਰੀ ਸੀ। ਤੇਲੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲਕੇ ਨੱਸ ਚਲਿਆ। ਕਿਸਨ ਸਿੰਘ ਮਗਰ ਚੜਿਆ। ਅਠਾਰਾਂ ਅਠਾਰਾਂ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਕੇ ਤੇਲੀ ਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਦੜ ਮਾਰਿਆ ਧਰਤੀ ਪਰ। ਚਮਚਕ ਅਬਲੂ ਦਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਲੁਕਿਆ ਰਿਹਾ। ਅਤਰੀ ਵੱਢੀ ਦੇਖਕੇ ਨੱਸ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਜਾਇ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਬੱਢ ਦਿਤੇ ਹੈ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੈਂ ਨਸ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਆਦਮੀ ਕੋਈ ਨਾ ਨੌੜੇ ਗਿਆ ਮੈਂਕੇ ਪਰ। ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਸਿੰਘ ਉਠ ਪਰ ਚੜਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਮੈਂਕੇ ਉਤੇ ਹਾਕਮ ਚੜਕੇ ਆਇਆ। ਬਾਹਰ ਹੀ ਠਹਿਰੇ। ਅੰਦਰ ਦਿਨ ਚੜੇ ਵੜੇ ਦੇਖੇ ਪੰਜੀਂ ਜਰੀਂ ਪੰਜੇ ਮੇਏ ਪਏ ਹਨ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਦੇਖਕੇ ਕਹਾ ਕੈਸੀ ਬੱਢੀ ਹੈ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਜਾਇ ਪਏ ਹੈਂ ਕਤਰੇ ਲਹੂ ਦੇ। ਕੁਤਰੇ ਵਾਂਗ ਕੁਤਰਾ ਕੀਤਾ। ਦੇਖਕੇ ਹੈਰਤ ਹੁੰਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਥਾਨੇਦਾਰ ਦੇਖੇ ਕਿ ਉਠ ਕੀ ਪੈੜ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਗਈ ਹੈ ਰੇਲ ਦੀ ਪਹੜੀ ਮੈ। ਪਿੰਡ ਕਾ ਇਸ ਮੇਂ ਦਖਲ ਨਹੀਂ। ਪਿੰਡ ਸੇ ਬਾਹਰ ਜਗਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਾ ਪਾਣੀ ਚੜਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਪਏ ਸੇ ਉਥੇ ਉਥੇ ਹੀ ਫੂਕ ਦੀਏ। ਸਰਬ ਰਾਜਾ ਪਰਜਾ ਕੇ ਕੰਨ ਖੜੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਸਾਰਾ ਬਰਤਿਆ ਹੈ। ਚਮਚਕ ਨੇ ਕਹਿਆ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਆਇਆ ਸੀ ਫੇਰ

ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆਇਆ ਫੇਰ ਬੱਢ ਦਿਤੇ ਹੈ। ਮਾਝੇ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸੇ ਮੂੰਹ ਬੱਧੇ ਥੇ ਮਕਬਲ ਸੱਦੇ, ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਪਟਿਆਲੇ ਪਲਿਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਬਾਰ ਬਟਨ ਆਇਆ ਸੀ। ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਕੋ ਭੀ ਪਕੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਕਿ ਤੂੰ ਮਰਵਾਏ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਪਿੰਡ ਸੇ ਪਛਿਆ ਜਾਏ ਕਿ ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਰ ਥਾ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੇਰੀ ਲੱਤ ਪੱਕੀ ਨੂੰ। ਪਟਿਆਲੇ ਲੈ ਗਏ। ਬਟਨ ਨੇ ਭਾਰੀ ਬੇੜੀ ਡੰਡੇ ਵਾਲੀ ਪਾ ਦਿਤੀ। ਗਲ ਮੈ ਸਵਾ ਮਣ ਕਾ ਤੋਕ ਪਾਇਆ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਕਹੇ ਕਿ ਤੂੰ ਦੱਸ ਕਿਨ ਬੱਢੀ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜੇ ਖੂਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਏਕ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਇਹ ਬਿਰਧ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਏਤਨੀ ਤਕਲੀਫ ਕਿਓਂ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਨਿਹੱਕ ਨਾ ਤਕਲੀਫ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਏ। ਜਦ ਸਬੂਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸਜਾਇ ਦੇਣੀ। ਬੇੜੀ ਡੰਡਾ ਤੋਕ ਲਾਹਿਆ ਜਾਏ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖੇ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਲਹਾਇ ਦੀਆ।

ਥਾਨੇਦਾਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਰਹਿਕੇ ਏਕ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਭੁਪਾਲ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਿੰਘ ਦੜਪ ਕਾ ਸੀ ਉਸਕੇ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬੱਢਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਸੀ। ਜਾਦਿਆ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਦਿਨ ਪਾਕੇ ਫੇਰ ਆਇਆ ਥਾਨੇਦਾਰ। ਪੁਛਿਆ ਅਤਰੀ ਮਰ ਗਈ ਹੈ? ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਮਰ ਗਈ ਹੈ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮਕੋ ਕਿਵੇਂ ਖਬਰ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਧੁਆਨੂੰ ਖਬਰ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰਾ ਅਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰ ਗਈ ਹੈ। ਥਾਨੇਦਾਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿਨ ਮਾਰੀ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿਨ ਮਾਰੀ ਹੈ ਥਾਨੇਦਾਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਪਰਜਾ ਸੁਣਕੇ ਭੈ ਚਕ੍ਰਿਤ ਹੋਏ। ਹਾਕਮ ਸੁਣਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੀਉਂਦੀ ਨੇ ਭੀ ਦੁਖ ਦਿੱਤਾ ਹੁਣ ਮੇਈ ਨੇ ਭੀ ਦੁਖ ਖੜਾ ਕਰਿਆ ਹੈ।

ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ੪੦ ਚੱਕ ਜਾਕੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਪਟਿਆਲੇ ਕਿ ਮਾਈਸਰ ਖਾਨੇ ਜੋਹੜੇ ਖੂਨ ਹੋਏ ਹੈਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਮੱਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ। ਇਸਦੀ ਬਾਬਤ ਜੇ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣਾ ਹੋਵੇ ਤਦ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛਣਾ। ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਹੈ ਚੱਕ ਨੰਬਰ ੪੦ ਜਿਲਾ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ। ਜਾਇਕੇ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ ਫੜ ਲਿਆ। ਨਾਭੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਰਾਜੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਸਾ ਅਤਰੀ ਮਾਰੀ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿਓਂ ਮਾਰੀ ? ਕਹਾ ਕਿ ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਮਾਂ ਸੀ, ਇਸਨੇ ਤੇਲੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਕੋ ਕਹਿ ਰਹੇ ਥੇ ਕਿ ਤੇਲੀ ਕੋ ਛੋੜ ਦੇਓ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਅਛੀ ਨਾ ਲਗੀ ਅਸੀਂ ਬੱਢ ਦਿਤੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਚਰਨੀਂ ਹੱਥ ਲਾਵੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਭੀ ਥਾ? ਚਰਨੀਂ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕਿਹਾ ਓਹ ਨਹੀਂ ਸਾ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੇ ਸੇ। ਤੀਆ ਨਾਲ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਕਹਿਆ ਅੜਬੰਗ ਸਿੰਘ ਕੋ ਛੋੜ ਦਿਓ ਅਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋ ਬਿਨਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਜਾ ਨਾ ਦਿਓ।

੧੯੬੧ ਕੀ ਮਾਘੀ ਕੋ ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਬਰਮਾਲੀ ਪੁਰੀਆ ਨੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ

ਆਇਆ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਜਲ ਮੈਂ ਆਸਨ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹੋ ਜਲ
ਰੂਪ ਹੋਇਕੇ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰੀ ਬੈਠੇ ਹੋ ਤੇ ਅਸਾ ਜੀਆ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਤੋੜਦੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ
ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਆ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਕਦ ਹੱਛੇ ਹੋਵਨਗੇ ? ਕਹਾ ਕਿ ਜੀਆ ਦੀ ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਹੀਂ
ਚਲਦੀ। ਤੁਸਾਂ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ।

ਹੋਲਾ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ

(੧੯੬੧ ਬਿ., ੧੯੦੫ ਈ.)

ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਹੋਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾ ਆਏ ਦੀਵਾਨ ਮੈਂ। ਹਵਨ ਹੋਇਆ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਆਇਆ। ਭੋਗ ਪੈਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਸੰਕਲਪ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸੇ। ਤਾਂ ਉਸੀ ਵਕਤ ਆਪੇ ਈ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭੀ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਏ, ਭੋਗ ਪਏ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਪਾਂਚ ਰੁਪਇਆਂ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਨੇਤਰ ਪ੍ਰਗਾਸ ਹੋਵਨ।

ਮਾਘਾ ਸਿੰਘ ਬਿਲਾਸਪੁਰੀਏ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਤੋੜੀ ਹੋਇ ਆਮਾਂ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਬੋਹਲ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਬੋਹਲ ਛੱਡਕੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਨਾ ਗਿਆ

ਮੇਰੋਂ ਕਾ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਉਸਨੇ ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ। ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੈਨੂੰ ਘਰ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਦੀਦਾਰ ਹੋਊਗਾ। ਮੁੜ ਕੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਏਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਦੋਨੋਂ ਮੂਰਤਾਂ ਕੇ ਦਰਸਨ ਹੋਏ।

ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਦਿਲਮਾਂ ਕਾ ਕਈ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਹੋਇਕੇ ਮਰ ਗਏ। ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਏਹ ਕੂਕੇ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਹੈਂ। ਜੁਆਕ ਤਾਂ ਏਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਸਾਡੇ ਗ੍ਰਿਸਤ ਦਾ ਕੀ ਧਰਮ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਬਾਲੇ ਜੀਉਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਮੋਹਣੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਏਉਂ ਜੋ ਚੁਰਾਸੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਇਗਾ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਇ ਦੇਣਾ। ਔਂਦੇ ਸਾਲ ਜੀਉਂਦਾ ਜਾਗਣਾ ਹੋਇਆ।

ਫੁਲ ਨਹੀਂ ਚੁਣਨੇ

ਰੱਜਨ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਆਪਣੀ ਮਾਈ ਕੇ ਫੁਲ ਲੈ ਆਇਆ ਚੁੱਗ ਕੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਏਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਧੁਆਨੂੰ ਬਡੇ ਸਿੰਘ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਤੀਨ ਫੇਰੀ ਏਹੀ ਬਚਨ ਕਹੀ ਗਏ। ਫੇਰ ਏਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਫੁਲ ਨਹੀਂ ਚੁਣਨੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨੇ।

ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ

ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ ਖੜੀ ਥੀ ਤੁਰਿਆ। ਪਦਾਰਥ ਕੋਲ ਸੀ। ਜਨਾਨਿਆਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਇਕ ਸਰੀਰ ਹੋਰ ਨਾਲ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਅਸੀਂ ਜੋ ਬੋਲਾ ਐਥੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਭ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਘਰੋਂ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਏਧਰੋਂ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਮਜਬੀ ਅਗੋਂ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸਕੋ ਲੈ ਆਓ, ਕੋਲ ਪਦਾਰਥ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਰਸਤੇ ਪਰ ਮਿਲਿਆ। ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਣਾਇਆ। ਪਰਤੀਤ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਹੈ। ਆਇ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮਜਬੀ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਜਾਇਕੇ ਸਿੰਘਣੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਣਾਇਆ। ਸਿੰਘਣੀ ਨੂੰ ਭੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ।

ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਏਕ ਸਿੰਘ ਚਰੀ ਕੁਤਰਦਾ ਸੀ। ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਦਰਦ ਹੋਣੇ ਲਗੀ। ਮੂੰਹ ਸੁੱਜ ਗਿਆ ਅਰ ਦਰਦ ਹੋਵੇ। ਬੈਠ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਚਰੀ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਕੁਤਰਦਾ ਹੈ? ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਮੇਂ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜਾ ਚਰੀ ਕੁਤਰਨ ਲੱਗ ਪੀੜ ਹਟ ਜਾਏਗੀ। ਜਾਇਕੇ ਚਰੀ ਕੁਤਰਨ ਲੱਗਾ। ਜਿਓਂ ਜਿਓਂ ਚਰੀ ਕੁਤਰੀ ਤਿਓਂ ਤਿਓਂ ਸੋਜ ਲਹਿ ਗਈ, ਦਰਦ ਬੰਦ ਹੋਈ। ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ ਤਤਕਾਲ।

ਬਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਬਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਕੁਪਾਲ ਵਾਲੇ ਕੀ ਘੋੜੀ ਚੁਰਾਈ ਗਈ। ਮਗਰ ਵਛੇਰਾ ਸੀ। ਚਾਰ ਸੌ ਕਾ ਮਾਲ ਸੀ। ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ੧੦ ਰੁਪੇ ਦਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਵਾਵਾਂਗਾ ਜੇ ਘੋੜੀ ਲੱਭੇ। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਹੋਏ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਘੋੜੀ ਆਪੇ ਈ ਘਰ ਆਇ ਗਈ। ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੌਰੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜਾਇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਏਉਂ ਕਰਕੇ ਘੋੜੀ ਲੱਭੀ ਹੈ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ ੧੦ ਰੁਪੇ ਦਾ। ਉਸ ਸਿੱਖ ਦੀ ਮਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾ ਛਕੇ ਸੇ ਭੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੀ ਛਕ ਲੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ, ਸਿੰਘ ਸਜਿਆ।

ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਹੋ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਭਲਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਉਠਕੇ ਘਾਹ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਓਥੇ ਜਾਇਕੇ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਕਿਧਰ ਆਇ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਪਿੱਠ ਦੀ ਨਾੜ ਚੜੀ ਸਾਹ ਬੰਦ ਹੋਇਆ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਜੋ ਨਾ ਜਾਣੇ ਸੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਏਹ ਸਾਂਗ ਬੀਤਿਆ ਹੈ। ਬਾਰਾਂ ਗੁਰਾਂ ਕਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ। ਏਤਨਾ ਕਹਿਣੇ ਸੇ

ਅਰਾਮ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤਕਲੀਫ਼ ਹਈ। ਅੰਦਰੋਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਦੇਹ ਤਾਂ ਧੁਆਡੀ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਬੇਮਖ਼ ਕਰਕੇ ਨਾ ਮਾਰੇ। ਏਤਨਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮੁਰਤੀ ਮੰਜੇ ਪਰ ਆਇ ਬੈਠੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੈ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਜਾਣਿਆ ਸੀ ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਸਾਥੋਂ ਬੇਮੁਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਬਖਸ਼ ਲਵੇ। ਗੁਪਤ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਜੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਣਿਆ ਜੇ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਹੈਂ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਅਨੰਦਪੁਰ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰ ਆਵੇ। ਹੋਲੇ ਮੈ ਦਿਨ ਅਜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਾਲੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋ, ਧੁਆਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਠੀਕ ਭਾਈ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਾਲੇ ਏਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਜਾਓ, ਏਥੇ ਈ ਰਹੋ।

ਰਾਜੀ ਹੋਈ

ਏਕ ਦੌਰੇ ਕਮਾਲਪੁਰੇ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਜਾਂ ਲੋਹਾ ਗਡੀਆਂ ਤਾਂ ਇਕ ਤੀਮੀਂ ਨੇ ਪੱਟ ਦਿਤੀਆਂ। ਹੋਰਥੇ ਲੰਗਰ ਬਣਾਇਆ। ਰਾਤ ਕੇ ਉਸ ਤੀਵੀਂ ਕੀ ਜੁਬਾਨ ਬੰਦ ਹੋਈ। ਮੁਸਕਾ ਆਈਆਂ। ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਲਗੇ ਦੀਵਾਨ ਮੈ ਚੁੱਕ ਆਈ। ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਏਸਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੀ ਹੈ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਇਸਨੇ ਲੋਹਾ ਪੱਟੀਆਂ ਹਨ, ਲੰਗਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਗਡੀਆਂ ਸੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਏਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਕੀ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੁਰੀ ਕਾਰ ਏਸਨੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਏਸਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਲਾਵੇ। ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਝੋਰੜਾਂ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ੨੫ ਰੁਪਯੇ ਤਨਖਾਹ। ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਢਾਡੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੇਕਰ ੨੫ ਰੁਪਯੇ ਦੇਣ ਜੇਗੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਲੋਹਾ ਕਿਓਂ ਪੱਟਦੀ। ਸਵਾ ਰੁਪਯੇ ਦਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾਇ ਦੇਵੇ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਠੀਕ ਬਾਤ ਹੈ। ਅਰਾਮ ਹੋਇ ਗਿਆ ਉਸੀ ਵਕਤ। ਨਾ ਦੀਆ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤਾਂ ਫੇਰ ਫੜੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਛੱਜਾਵਾਲ ਮੈ ਆਏ। ਫੇਰ ਗੱਡੇ ਪਰ ਲੱਦਕੇ ਲਿਆਇਆ ਤੀਮੀਂ ਨੂੰ। ਦੀਵਾਨ ਮੈ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਸਤਾਨਿਆਂ ਕੇ ਚਰਨ ਧੋਇਕੇ ਪਿਲਾਇ ਦਿਓ ਤੇ ਭਜਨ ਦੇ ਦਿਓ। ਭਜਨ ਦੇ ਦੀਆ ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇਕੇ ਤੁਰ ਗਈ। ਘਰ ਗਈ ਜੇ ਮੁਰਦਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਭ ਲੋਕ ਦੇਖਣ ਤੇ ਕਹਿਣ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਨ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਦੌਰੇ ਮੈ ਰੱਤਾ ਚੋਆ ਮੇਂ ਜਾਇ ਉਤਰੇ। ਢਾਡੀ ਕੀ ਵਾਰ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਮਹਾਵੇ ਕਾ ਕਛਹਿਰਾ ਲਾਹ ਕੇ ਅਲੀ ਅਲੀ ਕਰਕੇ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਆਇਆ। ਔਦਾ ਈ ਮੁੜ ਗਿਆ।

ਤਨਖਾਹ ਲਾਈ

ਇਕ ਸਮੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਗੰਗਾ ਢਲਗੁ ਹੋਇਕੇ ਆਏ।^੧ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਠਿਸਠਿ ਤੀਰਥ ਗੁਰ ਕੀ ਚਰਣੀ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਗਏ ? ਕਈ ਸਿੰਘ ਸੇ। ਸਭਨਾ ਨੂੰ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਤਨਖਾਹ ਹੈ।

ਰੁਪਏ ਨਾ ਦੇ ਹੋਏ

ਏਕ ਜਿਮੀਦਾਰ ਜਨਾਨੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹੋ ਬੜੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆ ਮੇਰੇ ਦਿਵਾਣੇ ਚੜ ਜਾਏ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਜੀਉਣਾ ਜਾਗਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਾਂਚ ਰੁਪਏ ਬੜੇ ਸਾਹਿਬ ਪਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਦੋ ਲੜਕੇ ਹੋਏ। ਜੀਉਂਦੇ ਹੈਂ ਤੇ ਰੁਪਈਏ ਪਾਂਚ ਨਾ ਦੇ ਹੋਏ। ਐਸਾ ਖੂਨ ਕਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੋਇ ਗਿਆ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਪਾਂਚ ਛੇ ਸੌ ਰੁਪਈਆ ਲਗਕੇ ਛੁਟਿਆ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕੈਦ ਭੋਗੀ। ਆਇਕੇ ਫੇਰ ਨਾ ਦੇ ਹੋਏ ਪਾਂਚ ਰੁਪਈਏ। ਲੜਕਿਆਂ ਕੋ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਤੀਵੀ ਪੁਰਖ ਦੋਨੋਂ ਈ ਮਰ ਗਏ। ਸੁੱਖਣਾ ਕੋ ਰੁਪਏ ਨਾ ਦੇ ਹੋਏ।

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਢਡੂਹੀ ਚਕੀਏ ਨੇ ਭਜਨ ਲਿਆ ਪਰ ਨਿਸਚਾ ਨਾ ਟਿਕਿਆ। ਜੰਗਲ ਮੇ ਭਜਨ ਅਰ ਦਲੀਲਾ ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਵਾਜਾ ਕੀਤਾ ਦਰਸਨ ਦੇਕੇ ਏਹ ਮੰਤਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਚੀਜ ਹੈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਭਰਮ ਨਾ ਕਰ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਦਲੀਲਾ ਸਭ ਦੂਰ ਹੋਈਆ। ਫੇਰ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ? ਸਰਬ ਭਖੀ ਮਸਤਾਨੇ ਕਾ ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ।

ਜੇਹੜੇ ਕੰਮ ਲਾਏ ਹੈਂ ਸੇ ਕਰੋ

ਇਕ ਸਮੇਂ ਦੌਰੇ ਫਿਰਦਿਆ ਸੈਂਹਸਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ (ਪਿੰਡ ਦਾਲਮ ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਕਿਉਂ ਖੜਾ ਹੈਂ ? ਕਹਿਆ ਜੀ ਭੋਗ ਕੇ ਸਲੋਕ ਸੁਣਨੇ ਹਨ ਉੱਚਾ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਮਾਲਾ ਦਿਖਾਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੇਖੋ ਏਹ ਮਾਲਾ ਧੁਆਡੇ ਵਾਸਤੇ ਫੇਰਦੇ ਹੈਂ। ਜਪ ਤਪ ਸਭ ਝੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਜੇਹੜੇ ਕੰਮ ਤੁਸੀਂ ਲਾਏ ਹੈਂ ਸੇ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਉਠਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੀ ਸੇ ਉਸ ਸੇਵਾ ਪਰ ਜਾਇ ਹਾਜਰ ਹੋਇਆ।

ਸੁੱਖਣਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਦੇਹਤਿਓਂ ਨੂੰਹ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਗੁਰੂਸਰੋਂ (ਲੱਲਾ) ਮੁੜਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਕੀ ਮੁੰਦ੍ਰੀ ਸੇਨੇ ਕੀ ਗੁਆਚ ਗਈ। ਆਪੇ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂਸਰ ਕੜਾਹ ਸੁੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸੇ ਪੰਦਰਾਂ ਰੁਪਏ ਓਥੇ ਸੁੱਖਣਾ ਕੋ ਲਾਹ

੧ ਕਰਛੇਰੂ ਪਿਹੋਏ ਪਾਸ ਇਕ ਤੀਰਥ ਹੈ। ਏਥੇ ਵੀ ਲੋਕ ਪਿਤਰਾਂ ਨਮਿਤ ਪਿੰਡਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ। ਪੰਦਰਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਕੀ ਛਾਪ ਬੇਈ ਗਈ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਸੁੱਖਣਾ ਚਾੜੀ ਓਤਨੇ ਰੁਪਈਏ ਸਾਡੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸਾਰੀ ਪਿਰਥੀ ਤਾਂ ਏਥੇ ਆਕੇ ਸੁੱਖਣਾ ਚਾੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਹਰ ਮੰਨਣ ਗਏ ਤਾਂ ਏਹ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਸੇ ਲੰਗਰ ਮੈ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾਉਂਦੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਉਂਦੇ ਜੋ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਦੇ ਸੋ ਪੁਰੀ ਹੁੰਦੀ।

ਨੇਤਰ ਕੱਚੇ ਹਨ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇਤਰਾਂ ਕੇ ਬਨਾਉਣੇ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਗਏ। ਪਿਆਨ ਸਿੰਘ ਪੱਥਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇ ਘਰ ਜਾਇ ਉੱਤਰੇ। ਉਨਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਡਾਕਦਾਰ ਦੇ ਗਏ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਨੇਤਰ ਕੱਚੇ ਹੈਨ। ਚੇਤਰ ਨੂੰ ਬਣਨਗੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਗਏ

ਸੰਗਤ ਨੇ ਸੰਕਲਪ ਕਰਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹਜਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਅਰਜੀ ਦਿਓ ਦੀਪਮਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਕਰੀਏ। ਹਜਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜੀ ਪਾਈ। ਛੁੱਟੀ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਨਾ ਦਿਤੀ। ਲਾਹੌਰੋਂ ਤਾਰ ਭੇਜੀ ਫਰੰਗੀ ਨੇ, ਕਹਿਆ ਏਕ ਮਿੰਟ ਕੀ ਭੀ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਵੇਤਨੀ ਸੰਗਤ ਗਈ ਹੈ ਸਰਬ ਲੋਕ ਗਏ ਹਨ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਬਣੀ ਹਾਇ ਹਾਇ ਕਰਨਗੇ, ਪਛੋਤਾਉਣਗੇ। ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ ਹੈ।

ਦੀਪਮਾਲਾ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਆਏ। ਏਕ ਡਾਕਦਾਰ ਦੇ ਗਏ। ਉਸਨੇ ਭੀ ਕਹਿਆ ਨੇਤਰ ਕੱਚੇ ਹੈ। ਜਿਲੇ ਕੇ ਗਏ ਕਿ ਤੀਨ ਦਿਨ ਕੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੇ। ਫਰੰਗੀ ਬੋਲਿਆ ਕੱਕੜੀ ਗਲਬਾ ਹੋਇਆ ਸਾ ਈਹਾ ਬੀ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਤੁਮ ਜਾਣੇ ਹਮ ਦੰਗੇ ਤੇ ਡਰਦੇ ਹੈ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ਅਗੇ ਦੰਗਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਹਟਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਦੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਉਗਾ। ਤੀਨ ਦਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਕੇ ਮੁੜ ਆਏ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ।

ਚੁਪ ਕਰੋ

ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਮਜਬੀ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਨ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਵਾਰੋ। ਅੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇਵਾਰੋ ਤੇ ਗੋਦੀ ਮੈ ਬਿਠਾਵਾਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਾਗ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਚਾਉ ਚੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਗ ਹੋਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਕਰਾਰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰੇਣ ਕਾ। ਧੁਆਡੇ ਸਾਗ ਦਾ ਤੇ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਦੀਨਾਨਾਥ ਜੀ ਚੁਪ ਕਰੋ ਚੁਪ।

ਫਰੰਗੀ ਕਪਤਾਨ ਤੇ ਜਿਲਾ ਆਇਆ

ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਸੇ ਫਰੰਗੀ ਕਪਤਾਨ ਤੇ ਜਿਲਾ ਅਰੋੜਾ ਦੀਵਾਨ ਚੰਦ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਏ। ਫਰੰਗੀ ਕੀ ਬਰਦੀ ਪਹਿਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਚੁਬਾਰੇ ਮੇ ਜਾਇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਰਾਜੀ ਹੋ, ਤਕਲੀਫ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦੋਦਾ ਕੋਈ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੋਰ ਤਾ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਕ ਨੇਤਰਾਂ ਕੀ ਹੈ, ਲਾਹੌਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਡਾਕਦਾਰਾਂ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਕੱਚੀਆਂ ਹਨ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹੈਂ। ਹੁਣ ਖੰਨੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਬਣਾਈਆਂ ਹੈਂ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਆਰਾਮ ਹੋ ਜਾਇਗਾ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੁਛ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿਓ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਓਹ ਤਾ ਗੁਜਰ ਗਏ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਾ ਕਿ ਏਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਸਾਮਣੇ ਨਾ ਕਹੋ ਕਿ ਗੁਜਰ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮਾਰੇ ਕੋ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਨਹੀਂ ਗੁਜਰੇ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹਾ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਤਾ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਮ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਗੁਜਰੇ ਨਹੀਂ ਤਾ ਹੈ ਕਿੱਥੇ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸੇ ਤਾ ਓਥੇ ਜਾਇਕੇ ਮਿਲ ਆਵੀਏ।

ਓਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੇਖੋ ਏਹਨਾਂ ਦਾ ਕੈਸਾ ਨਿਸਚਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਿਲੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਤਨੇ ਲੜਕੇ ਹੈਂ? ਕੋਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੀਨ ਲੜਕੇ ਹੈਂ। ਤਿੰਨੋਂ ਕੀ ਪੜੇ ਹੈਂ- ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਫਾਰਸੀ ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜੇ ਹੈਂ। ਫਰੰਗੀ ਪੁੱਛਿਆ ਫਾਰਸੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਕਿਓਂ ਨਾ ਪੜੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਪੜਨੇ ਦਾ। ਫੇਰ ਲੰਗਰ ਵੰਨੀਂ ਜਾਇਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਖਰਚ ਹੈ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੋਈ ਨੀਜਤ ਨਹੀਂ। ਪੰਦਰਾ ਬੀਸ ਪਚੀਸ ਮਣ ਭੀ ਪੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾਮਸਰ ਜਾਇਕੇ ਪੁਛਾ ਪਾਣੀ ਕਹਾਂ ਸੇ ਆਵਤਾ ਹੈ। ਕਹਾ ਕਿ ਥੱਲੇ ਸੇ ਨਿਕਲਤਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੈਸਾ ਅਦਬ ਰੱਖਦੇ ਹੈਂ। ਕਛਹਿਰਾ ਭੀ ਬਾਹਰ ਪੈਂਦੇ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਬੱਘੀ ਖਾਨੇ ਕੋਲ ਆਇਕੇ ਦੇਖਕੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਾ ਬੇਚ ਦਿਓ ਕਿਓਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੈਂ ? ਫੇਰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸੋਰੀ ਘੋੜਾ ਕਹਾਂ ਹੈ? ਫੇਰ ਕਹਾ ਕਿ ਹਾਥੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ? ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਹਾਥੀ ਭੀ ਆਇ ਜਾਇਗਾ।

ਦਰਵੱਜੇ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਇਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹਮਨੇ ਤੇ ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗਾਰਦ ਇਸ ਜਗਾ ਹੋਇ ਜਾਏਗੀ, ਦਰਖਾਸਤ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਣੀ। ਗੋਧਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਮ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਗੁਜਾਰਦੇ ਹੋ ? ਕਹਾ ਕਿ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰਦੇ ਗੁਜਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਮ ਕੋਈ ਅਰਜ ਕਰਨੀ ਹੈ? ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਚੋਰੀ ਕੀ ਪਟਵਾਰੀ ਕੀ ਸਕੈਤ? ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ।

ਸਾਡੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ

ਜੇ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲਾ ਡਾਕਦਾਰ ਸੀ ਤਿਸਨੇ ਤਾਂ ਕਹਿਆ ਜੀ ਤੁਮ ਗਿਜਾ ਖਾਵੇ ਅਰ ਜੇ ਖੰਨੇ ਵਾਲਾ ਸੀ ਉਸਨੇ ਦੁੱਧ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ, ਘਿਓ ਨਾਲੇ ਲੂਣ ਬੀ। ਅਲੂਣੀ ਦਾਲ ਮੁੰਗੀ ਕੀ ਵਿਚ ਬਦਾਮ ਰੋਗਨ ਪਾਇ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਨਾਉਂ ਮਾਤਰ ਛਕਣਾ। ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਕੜੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਦੁੱਧ ਕੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ ਹੈ ਨਾਲੇ ਘਿਓ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੁਧ ਦਿਓ, ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਿਣ ਜੀ ਡਾਕਦਾਰ ਨੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਹਲਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਦਾਈ ਮੰਗਣੀ ਤਾ ਬੀ ਸਿੰਘਾਂ ਕਹਿਣਾ ਡਾਕਦਾਰ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਲ ਛਕੋ। ਏਕ ਰਾਤ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਦੁੱਧ ਛਕਿਆ ਚੌਹਦੇ ਹਾਂ ਏਹ ਮੈਨੂੰ ਦੋਦੇ ਨਹੀਂ। ਖੰਨੇ ਵਾਲੇ ਕੜੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਦੁੱਧ ਤੇ ਘਿਓ ਤੇ ਲੂਣ ਤਿੰਨੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਹੋਰ ਮੈਂ ਕੀ ਛਕਾਂਗਾ। ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਦੁੱਧ ਬਕਰੀ ਕਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਲਿਆਇਕੇ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਛਕਾਇਆ ਚੋਰੀ। ਛਕਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਆਰਾਮ ਆਇ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਮੀਤਗੜ੍ਹ ਕਾ ਸਰਦਾਰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਕੀ ਲੜਕੀ ਬਿਆਹੀ। ਉਸਕਾ ਭਜਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਓਹ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪੁਰਕੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਆਈ। ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾ ਕਿ ਭਜਨ ਲੈ ਲੈ। ਕਹਿਆ ਕਿ ਜੀ ਮੈਂ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਲੈਕੇ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ, ਤਾਤੇ ਮੈਂ ਫੇਰ ਲਵਾਂਗਾ ਭਜਨ।

ਝੂਠੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਨਾ ਦੇਖੋ

ਦੋ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬੋਂ ਲੁਦਿਹਾਣੇ ਗਏ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਕੇ ਮੁੜ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਗਏ ਝੂਠਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਣ, ਕੀ ਖਰਚ ਕਰ ਆਏ ਹੋ? ਕਹਾ ਦੋ ਆਨੇਂ ਔਦਿਆਂ ਦੋ ਆਨੇਂ ਜਾਦਿਆਂ ਤੇ ਦੋ ਆਨੇਂ ਤਮਾਸ਼ੇ ਵਾਲਿਆਂ ਕੇ ਦੀਏ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਆਦੇ ਖਰਚ ਆਏ ਹੈ। ਬਿਰਥਾ ਖਰਚ ਜਾਇਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਲਏ ਹੋ ਪੈਸੇ। ਬੋਲਿਆ ਜੀ ਮੇਰੇ ਹੱਟੀ ਦੇ ਕਰਾਏ ਦੇ ਰੁਪਈਏ ਆਉਂਦੇ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੇ ਫੇਰ ਜਾਓਗੇ ਤਾ ਤਨਖਾਹ ਲਗੇਗੀ

ਵੱਡਾ ਵੈਦ

ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਖੋਟਿਆਂ ਕਾ ਤਿਸਕੇ ਪਾਸ ਮਹਿ ਸੁਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਸਕੇ ਦੰਦੀ ਨਿਕਲਨ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਸਨੇ ਉਤੇ ਲੱਤਾ ਕਰਕੇ ਬੰਨ ਦਿਤੀ, ਦੰਦੀ ਨਾ ਪਈ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਗੋਲੀ ਮਰਵਾਇਕੇ ਮਰਵਾਇ ਦੇਈਏ, ਏਹ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮਾਰਨੀ ਕਿਉਂ ਹੈ ਧੁਆਡਾ ਗੁਰੂ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਮਿਤ ਕਰਾ ਦਿਓ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੀ ਰਹੀ, ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਇ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਈ। ਦੰਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਚੰਥੇ ਦਿਨ

ਸੁ ਪਈ। ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਪ ਆਇਕੇ ਮਹਿ ਦੇ ਗਿਆ। ਸੁਣਨੇ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੇਡਾ ਬੈਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੈਣੇ ਸੋ ਈ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬੇ-ਮਰਯਾਦਾ ਹੋਈ ਹੈ

ਕੁਰਕੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਬੈਲ ਬੀਮਾਰ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਾਉ ਰਿੰਨੁਕੇ ਦੇ ਕਾਉਂ ਮਾਰਕੇ ਚੁਲ੍ਹੇ ਪਰ ਧਰਕੇ ਰਿੰਨੁਣ ਲਗਾ। ਜਿਓਂ ਭਾਂਡਾ ਭਜਿਆ ਹੈ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਤੇ ਜਲ ਪੈ ਕੇ ਜਲ ਗਿਆ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਆਈ ਨਾ ਸੀ ਕਰਨੀ, ਹੋਰ ਦੁਆਈ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਏਹ ਬੇ-ਮਰਯਾਦਾ ਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਾਚ ਰੁਪਈਏ ਦੇਕੇ ਸਿੰਘਣੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਵਾਂ। ਜਾਂ ਰੁਪਈਏ ਧਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕਿਓਂ ਨਾ ਆਇਆ ? ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੀ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ।

ਮਾਤਾ ਨਿਕਲੀ

ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਦੇ ਬਰਸ ਕੇ ਸੋ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਉਪਰ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਨਿਕਲੀ ਪੁਰ ਪੁਰ। ਜਗਾ ਕੋਈ ਨਾ ਬੋਹਲੀ ਰਹੀ ਤੇ ਰਗਾਂ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਈਆਂ ਨਾਲੇ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਕਿਰਚ ਕਿਰਚ ਕਰਨ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਲੰਘਿਆ। ਜੇੜੀ ਤੀਮੀਂ ਆਵੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਸਿਰ ਫੇਰਕੇ ਚਲੀ ਜਾਵੇ। ਕਹੇ ਕਿ ਏਹ ਨਹੀਂ ਬਚਦੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲ ਆਇਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਾਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰੋ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਇਗਾ। ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪਾਠ ਤੋਰ ਦਿਤਾ। ਜਾਂ ਅੱਧਾ ਪਾਠ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਲ ਅੰਦਰ ਲੰਘਿਆ। ਪੰਜੇ ਭੋਗ ਪੈਦਿਆਂ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜੀ ਹੋਏ, ਮਾਤਾ ਕੇ ਦਾਰਾ ਸੁੱਕੇ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਸ਼ੇਰ ਕੀ ਮਾਨਿੰਦ ਗਜਣੇ ਲਗੇ।

ਕੁਛ ਖਬਰ ਨਾ ਸੀ

ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਛੱਬੀਏ ਕੇ ਮਾਘੀ ਮੁਕਤਸਰਾ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਆਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਗਏ, ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਭਾਈ ਬੇ ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਬੈਲ ਕੇ ਕੋਲ ਖੜੇ ਸੋ। ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਭੀ ਕੋਲ ਆਇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿਤਨੇ ਕੂ ਮੁਲ ਦਾ ਬੈਲ ਹੈ। ਕਹਾ ਕਿ ਖਪ ਰੁਪਏ ਕਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਠੀਕ ਏਤਨਾ ਈ ਹੈ। ਖਬਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭਾਈ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਮੈਂ ਜਾਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੇ ਹੈ। ਦੇਖਕੇ ਸਲੋਤਰ ਉਲਾਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕੌਣ ਪੁਰਖ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਨੇੜੇ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਦਾ। ਅਗੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਏਉਂ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਜੱਟ ਹੈ ਕੋਈ ਰਾਮਦਾਸ ਪਰੇ ਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਿਗਸ ਕੇ ਠੀਕ ਕਈ ਜੱਟ ਜੇਹਾ ਈ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਰਮ ਕਾ ਦੁਖ

ਸਹੇਲ ਸਿੰਘ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਭਰੰਦਰ ਫੌੜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਛੇਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਾਕ ਆਵੇ ਤੇ ਦਰਦ ਹੋਵੇ। ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਤਕ ਦੁਖ ਰਹਿਆ। ਇਕ ਹਕੀਮ ਮਸਲਮਾਨ ਤਿਸਨੇ ਦੁਆਈ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਤੀ। ਦਰਦ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਪੇਟ ਮੇਂ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਲਿਖਾਰੀ) ਝਾੜੂ ਦੇਂਦਾ ਸੀ। ਸੱਦ ਕੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ। ਜੇ ਪੇੜ ਤੋਂ ਦਰਦ ਉਠਕੇ ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਕਰੋ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਇ ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ। ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਣਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਰਮ ਕਾ ਦੁਖ ਹੈ। ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਕਰਮ ਭੀ ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਕੱਟਵੇਂ ਹਨ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਹੋ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁਆਈ ਨਾ ਖਾਏ ਤੇ ਭਗੌਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਰੋਜ਼ ਵੇਰੋ, ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਇਗਾ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਣਾਇਆ ਭਗੌਤੀਆਂ ਕੀ ਮਾਲਾ ਵੇਰਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਅਰਾਮ ਹੋਇਆ। ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਮੇਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਗਿਆ।

ਘਟ ਘਟ ਮੇਂ ਉਪਮਾ ਹੋਈ

ਨਾਭੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਘੋੜੀ ਚੋਰ ਕੱਢ ਲਿਆਇਆ। ਮਗਰ ਖੋਜੀ ਖੁਰਾ ਕੱਢੀ ਆਇਆ। ਜਾਂ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਏ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਦਰਸਨ ਕਰ ਆਵਾਂ (ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ। ਪਹਿਲੇ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਕਹਿਆ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਰਾਜਾ ਰਾਜੀ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਣੇ ਘੋੜੀ ਚੋਰ ਹੱਥ ਆਵੇਗਾ। ਲੰਗਰ ਮੇਂ ਭੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਗਿਆ ਪਾਂਚ ਰੁਪਈਆਂ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਵਾਵਾਂਗਾ ਘੋੜੀ ਹੱਥ ਆਇ ਜਾਵੇ। ਜਾਂ ਛੇ ਕੋਸ ਪਰ ਗਏ ਬੇਟ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਪਹਾੜੀ ਵਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਚੋਰ ਘੋੜੀ ਲਈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੇਖਕੇ ਨਸਾਇ ਚਲਿਆ। ਮਗਰ ਘੋੜੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਸੀ ਜਾਇ ਘੇਰਿਆ। ਕਹਿਆ ਉਤਰ ਖੜਾ ਹੋ। ਘੋੜੀ ਉਤੋਂ ਨਾ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਏਕ ਲਾਠੀ ਨੱਕ ਉਤੇ ਮਾਰੀ, ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਡਿੱਗਾ। ਹੱਥਕੜੀ ਮਾਰਕੇ ਆਗੇ ਲਾਇ ਲੀਆ। ਰਾਤ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਆਇ ਰਹੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਂ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਵਾਇਆ। ਦੇਖ ਸਣਕੇ ਲੋਕ ਅਸਚਰਜ ਰਹੇ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਹੈ, ਤਤਕਾਲ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਰਾਜੇ ਕਾ ਨਾਇਬ ਉਸਤਤ ਕਰਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇਕੇ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਭੀ ਸੁਣਕੇ ਬਿਲਾਸ ਕੇ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਵਾ ਸੌ ਰੁਪਈਆ ਭੇਟਾ ਵਾਸਤੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜਿਆ। ਉਸਤਤ ਕਰੇ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਘਟ ਘਟ ਮੇਂ ਉਪਮਾ ਹੋਈ ਗੁਰੂ

ਜੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪ੍ਰਗਟ ਦਿਖਾਇਆ। ਸਗੋਂ ਅਗੇ ਦਸ ਮਹੀਆ ਭੀ ਉਸ ਕੱਢੀਆਂ ਸੀਆਂ ਸੇ ਵੀ ਦੱਸੀਆਂ। ਕਹਾ ਕਿ ਜੇਹੜਾ ਮਹੀ ਚੋਣ ਪਰ ਹੈ ਤਿਸਨੇ ਮਹੀ ਕਢਾਈਆਂ ਹੋ ਘੋੜੀ ਭੀ ਉਸੇ ਨੇ ਕਢਾਈ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਚੋਰੀਆਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ। ਰਾਜੇ ਜਾਣਿਆ ਜੋ ਏਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ। ਏਹ ਤਾਂ ਜਾਹਰ ਕਰਮਾਤ ਦੇਖੀ ਹੈ।

ਲਿਖਾਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਟੈਹਲਾ ਲੱਕੜੀਆਂ ਢੋਣ ਦਾ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰਵੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਲਿਖਣੇ ਲਗਾ। ਕੋਈ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ ਤਾਂ ਸਦ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਾ ਜੀ ਮੈਂ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰਵੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ ਲਿਖ ਤੇ ਟੈਹਲਾ ਭੀ ਕਰ। ਕਹਾ ਜੀ ਜਿਸਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੱਥ ਦੇਕੇ ਰੱਖੇਗੇ ਸੇ ਰਹੇਗਾ। ਜਿਸਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਪਕੜਕੇ ਰੱਖੇਗੇ ਓਹ ਰਹੇਗਾ। ਸਮਾਂ ਕਰੜਾ ਹੈ। ਭੁੱਧ ਨੂੰ ਇਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਕਰੋ ਨਰ ਕਿਆ ਕਰੇ ਸਮਾਂ ਸਮਾਂ ਸਮਰੱਥ। ਜੈਸਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਓਸੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਖਸ਼ ਲਵੇ ਤਾਂ ਹੱਛਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਰ ਲਵੇ ਟੈਹਲਾ ਕੋਈ ਦਿਨ ਹੈ, ਫੇਰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ

ਏਕ ਸਿੰਘ ਦੁਆਬੇ ਸੇ ਆਇਆ। ਉਸ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਲੈ ਚਲੇ ਮੈਂ ਭਜਨ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਇਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੀ ਭਜਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੇਹੜਾ ਬੋਲਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਦਿਓ ਭਜਨ, ਸੁਆਸ ਬਿਰਬੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਭਜਨ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਇ ਕਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬਾਰਵੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰ। ਹੋਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜਿਲਦ ਬਣੈਣ ਮੈ ਕਿਤਨੀ ਕੂ ਦੇਰ ਹੈ? ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਹੋਰ ਤਾਂ ਸਭ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਤਕਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਇ ਕਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜਿਲਦ ਬੰਨ ਦਿਓ। ਆਦ ਬੀਂ ਲੈਕੇ ਅੰਤ ਪ੍ਰਯੰਤ ਕਥਾ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਕਥਾ ਦੁਈ ਬਾਰ ਧਰੀ। ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣਾ

ਮਾਨਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਹੋਲਾ

੧੯੬੨ ਕਾ ਹੋਲਾ ਸੀ। ਮਾਨਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਰਜ ਕਰਕੇ ਲੈਣ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਦੌਰੇ, ਅਸੀਂ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ। ਤਿੰਨੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨਾਲ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਮਾਨਾਂਵਾਲੇ ਹੋਲੇ ਤੇ ਗਏ ਸੁਖ ਸਾਤ ਨਾਲ ਮੁੜ ਆਏ। ਸਿੰਘ ਆਉਣ ਨਾ ਦੇਣ, ਬੜਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ। ਅਗੇ ੬੩ ਸੰਮਤ ਲਗਾ।

ਧੰਨ ਜਨਮ ਹੈ ਤੇਰਾ

ਏਕ ਦਿਨ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੰਨ ਜਨਮ ਹੈ ਤੇਰਾ, ਤੈਨੇ ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀਆਂ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮਾਰੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ। ਧੰਨ ਜਨਮ ਧੁਆਡਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਾਤ ਆਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਨੇ ਲੱਖਾਂ ਜੀਵ ਧਰਮ ਵੰਨੀ ਲਾਏ ਹੈ।

ਰੁਆਲਸਰ ਕਿਤਨਾ ਕ ਹੈ

ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਪੁਰ ਦਾ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਰੁਆਲਸਰ ਕਿਤਨਾ ਹੈ ਧੁਆਥੋਂ। ਕਹਾ ਕਿ ਚਾਲੀ ਕੋਸ ਹੈ। ਖੱਚਰ ਘੋੜਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਚੌਲ ਮੱਕੀ ਕਣਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਕੈਸੇ ਹੈਨ ? ਕਹਾ ਕਿ ਹੱਛੇ ਹੈਨ ਮੰਡੀ ਕਾ ਰਾਜਾ ਭੀ ਤੇ ਹੋਰ ਭੀ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮਦਾਨ ਭੀ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਥੋੜਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਬੁੱਢੇ ਠੇਰਿਆ ਕੋ ਪਹਿਲੇ ਭੋਜ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਪੁਛਿਆ ਜੀ ਕਦਕੁ ਦੀ ਸਲਾਹ ਹੈ? ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਨੇੜੇ ਈ ਹੈ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਸਾਨੂੰ ਜਲ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਛਕਣ ਕੋ।

ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਣੀ ਹੈ

ਜੇਕਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੁਛਣਾ ਜੀ ਫਲਾਨਾ ਸਿੰਘ ਟੈਹਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਵੰਨੀਓਂ ਕੋਈ ਕਰੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕਰੇ ਪਰ ਏਸ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਪਛਤਾਵੇਗੇ। ਟੈਹਲਾ ਹੱਥ

ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮਝਿਆ ਭੀ ਹੈ। ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪਰ ਮੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪੱਛਿਆ ਜੀ ਕੀ ਬਚਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬਚਨ ਪੁੱਛਣਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਹਾਂ ਹੂੰ ਕਰ ਛੱਡਣੀ। ਮਾਈ ਭਾਗਣ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜੀ ਕਾ ਏਵੇਂ ਹੀ ਹੈ।

ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੋ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਹੋਊਗਾ, ਸੋ ਕਦ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ ਓਸ ਦਿਨ ਬਡਾ ਮੇਲਾ ਹੋਊਗਾ।

ਬੀਮਾਰੀ

੧੯੬੩ ਕੇ ਵਿਸਾਖ ਮੈ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਮਾਝੇ ਮੈ ਭੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮੁਲਖ ਮੈ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ। ਮਾਘ ਫਗਣ ਮੈ ਸੀਤਲਾ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਸੀ। ੫੦-੫੦ ਬਰਸਾਂ ਕਿਆ ਕੋ ਭੀ ਮਾਤਾ ਨਿਕਲੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਮਾਤਾ ਨਾਕੀ ਸੀ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋ ਭੀ ਨਿਕਲੀ, ਬਹੁਤ ਦਿਆਣੇ ਸਿਆਣੇ ਮੋਏ।

ਆਪਨੇ ਡੇਰੇ ਮੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋ ਨਾ ਸੀ ਨਿਕਲੀ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋ ਭੀ ਹੋਈ। ਦਾਹੜੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋ ਭੀ। ਸਭ ਸਹਿਰਾਂ ਮੇਂ ਹੈ ਬੀਮਾਰੀ। ਲੋਕ ਮਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਤਪ ਜਾਂ ਵਿਨਸੀ ਜਾਂ ਗੁੰਮ ਈ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹੈ।

੧੯੬੩ ਕੇ ਵਸਾਖ ਕੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਵੱਖੀ ਦਰਦ ਹੋਈ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦਰਦ ਰਹੀ। ਵੈਦ ਭੀ ਮੰਗਵਾਇਆ, ਕਈ ਦੁਆਈਆਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਰਾਜੀ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੋਰਿਆ। ਚੋਥੇ ਦਿਨ ਵੱਖੀ ਕੀ ਦਰਦ ਰਾਜੀ ਹੋਈ। ਪਾਠ ਅਖੰਡ ਕਰਕੇ ਹਟ ਗਏ ਫੇਰ ਤਪ ਹੋਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤਪ ਤੇ ਹਿਝਕੀ ਲਗੀ। ਸਰੀਰ ਨਤਾਕਤ ਹੋਨੇ ਸੋ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਡੋਲ ਖਲੋਤਾ ਕਿ ਕੀ ਸਾਗ ਵਰਤਾਵਦੇ ਹੈ। ਦੋ ਦਿਨ ਵਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਵਿਚੇ ਰਾਤ ਕੋ ਦਸਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਪੌਣੇ ਘੰਟੇ ਜਾਂ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਪਿਛੋਂ ਦਸਤ ਆਉਣੇ ਲਗੇ। ਸਰੀਰ ਕੀ ਤਾਸੀਰ ਹੋਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਕੀਮ ਸੀ ਤਿਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਆਪਣੀ ਹੱਥੀ ਆਪਣੀ ਜਬਾਨੀ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਦੇਵੋ ਜਿਸਨੂੰ ਮਾਲਕ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦੀਆ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਤਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਾਲਕੀ

ਫੇਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜਬਾਨੀ ਕਹਿ ਦਿਓ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ

੧ ਭਾਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਚੇਚਕ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਗਾਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਮਾਤਾ ਨਿਕਲੀ

ਮਾਲਕ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਬੁਲਾਵੇ। ਜਾਂ ਬਹੁਤੇ ਖਿਆਲ ਪਏ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਦੇਹ ਹੀ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਾਰਾਜ਼ ਲਿਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਅੰਗੂਠਾ ਲੁਆਇਆ। ਜੋ ਦੁਆਈ ਦੇਂਦੇ ਸੇ ਸੇ ਹਟ ਗਏ। ਇਕ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਕਦਾਰ ਸਦਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਗਲ ਮੈ ਪੱਤੀਆਂ ਪੈ ਰਾਈਆਂ ਹੋਨ, ਦੁਆਈਆਂ ਨੇ ਪਾਈਆਂ ਹੋਨ। ਦੁਆਈ ਦੇਣੋਂ ਹਟ ਗਏ ਤਾਂ ਫੇਰ ਦਸਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਮੈ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਹੋਇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਏਹ ਕੀ ਸਾਂਗ ਵਰਤਾਇਆ ਹੈ।

ਹਕੀਮਾਂ ਦੇ ਕੀ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੌਡੀ ਦੁਖਦੀ ਹੈ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੌਡੀ ਚੁੱਕੀ। ਫੇਰ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੌਡੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੇਖ। ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਏਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਸਲੀ ਦੁਖਦੀ ਹੈ। ਲੇਪ ਕਰਾਇਆ ਸਗੋਂ ਜਿਆਦਾ ਦਰਦ ਹੋਣੇ ਲਗੀ। ਫੇਰ ਹੋਰ ਲੇਪ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਭੀ ਫੈਦਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਲੋਗੜ ਬੱਧਾ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਨਾਲੇ ਟਕੋਰ ਕੀਤੀ। ਈਸਬਰੌਲ ਦਾ ਲੇਪ ਕਰਾਇਆ, ਅੰਦਰ ਦੁਆਈ ਦਿਤੀ ਕੁਝ ਅਰਾਮ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਦੂਏ ਦਿਨ ਹਿਭਕੀ ਲਗੀ। ਫੇਰ ਹਿਭਕੀ ਕੀ ਦੁਆਈ ਦਿਤੀ ਫੇਰ ਤਪ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਕੀਮ ਸੱਦਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹਕੀਮਾਂ ਦੇ ਕੀ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਸੇ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਹਕੀਮ ਨੇ ਦੁਆਈ ਦਿੱਤੀ ਪਾਚ ਤੇਲੇ ਰਿੰਡੀ ਦਾ ਤੇਲ, ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਪਾਚ ਤੇਲੇ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਭੁਰਕ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹਮ ਸਾਢੇ ਪਾਚ ਤੇਲੇ ਦੇਗੇ। ਤਾਂ ਦਸਤ ਲਗੇ ਆਉਣ। ਫੇਰ ਬੰਦ ਨਾ ਹੋਣ, ਬਥੇਰਾ ਜੋਰ ਲਾਉਣ ਨਾ ਬੰਦ ਹੋਏ।

ਅਸੀਂ ਥੋੜੇ ਦਿਨ ਹੈਂ

ਫੇਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰੇ ਗੁਰਦੇਈ ਫੁਲਕੇ ਜੇਹੇ ਬਣਾਇ ਲਿਆਵਦੀ ਹੈ ਤੂੰ ਮੋਟਾ ਜੇਹਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਬਣਾਇ ਲਿਆਇਆ ਕਰ। ਦਸ ਦਿਨ ਛਕਣਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਕੇਹੜਾ ਰੋਜ ਛਕਣਾ ਹੈ।

ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਦਿਨ ਹੈਂ। ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। ਅਜੇ ਗੋਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਪੁਣੀ ਬੀ ਨਹੀਂ ਕਤੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਆਏ ਤੇ ਗਲ ਮੈ ਪੱਲਾ ਪਾਇਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਅਗੇ ਖੜੋਇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸੰਗਤ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ਾਇਰੀ ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਾਇ ਲਵਾਂਗਾ। ਜੇਹੜੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਏ ਹੋ ਸੇ ਕੰਮ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੂਰ ਭਰਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਹਾਲੇ ਵਿਚਾਲੇ ਲਈ ਖੜੋਤੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਰਵਾਲਸਰ ਸੰਗਤਾਂ ਕੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਨੂੰ, ਸੇ ਵੇਲੇ ਅਜੇ ਆਉਣੇ ਹੈਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਹੁਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪੱਤਣ ਤਾਂ ਲਾਵੇ।

ਮਹੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਲੜਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਰੁਖਸਦ ਦਿਓ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਏਨਾ ਨਾਲ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਏ ਦਾੜੀ ਪੱਟਣ ਨੂੰ ਆਂਦੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਹੰਤ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤੂੰ ਚਲਾ ਜਾ, ਅਸੀਂ ਥੋੜੇ ਦਿਨ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਨਾ ਜਾਓ। ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਹੈ ਓਨਾ ਚਿਰ ਰਹੋ। ਫੇਰ ਧਾਫ਼ਾ ਖਸੀ ਰਹੀ।

ਅਠ ਦਿਨ ਅਗਾਊਂ ਅਵਾਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਕੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਹੈ ਜਾਗਦਾ? ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਹੈਨ ਤਾਂ ਸਹੀ ਪਰ ਸਭ ਬਰਾਜੇ ਹੋਏ ਹੈਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕਹਿਆ ਹੈ ਤੂੰ ਦੱਸੀ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਅਠਵੇਂ ਦਿਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਚੜ੍ਹੇ ਥੀ ਮਗਰੋਂ ਦੱਸੀ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਣਕੇ ਬੜਾ ਸੰਸਾ ਕੀਤਾ। ਮਾਈ ਜੀ ਪੁਛਿਆ ਭਾਈ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੀਰ ਸੁੱਕਦਾ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹੇ ਤਾਂ ਨਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਐਉਂ ਕਹਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਢਿੱਲਾ ਸਰੀਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭਾਣਾ ਬਰਤਾਵਣ ਲਗੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਮਾਈ ਫਤੇ ਕੌਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਏਹ ਸਾਗ ਧਾਰਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਹੱਥੀ ਦੇ ਜਾਓ ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਹੁਕਮੀ ਨੇ ਭੀ ਕਹਿਆ।

ਸੰਗਤ ਨੇ ਰਲਕੇ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਮੰਗਵਾਇਆ। ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਥਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਉਸਨੇ ਲਿਖਿਆ। ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਤੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਏਹੀ ਮਾਲਕ ਹੈਨ ਲਿਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਏਹ ਕਾਰਾਜ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾਇ ਦੇਵੋ।

ਡਿਪਟੀ ਆਇਆ

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਲੇ ਗਏ। ਜਿਲਾ ੨ ਉੱਤਰਿਆ ਹੋ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਕੇ ਕਾਰਾਜ ਜਾਇ ਫੜਾਇਆ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਾਰਾਜ ਦੇਖਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜਾਓ ਕੱਲ ਕੇ ਡਿਪਟੀ ਆਵੇਗਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਆਇਆ ਡਿਪਟੀ। ਅਗਾਊਂ ਮਾਈ ਫਤੇ ਕੌਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਡਿਪਟੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਣਕੇ ਨਾ ਬੋਲੇ। ਤਿੰਨ ਬਾਰੀ ਕਹਿਆ ਡਿਪਟੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਕਲ ਵਾਲੇ ਕਾਰਾਜ ਬਾਬਤ ਕਹਿ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕੀ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੈ। ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਡਿਪਟੀ ਆਇ ਬੈਠਾ ॥ ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਕਹਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿ ਭਜਨ ਦਾ ਉੱਚੀ ਨਾਮ ਲਵੋ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਭਜਨ ਦਾ ਉੱਚੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਖੀਆ ਥੀ ਮਨਾਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਕਾ ਪਰਾਹੁਣਾ ਹਾਂ। ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਆਪ ਕੇ ਸਰਤ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਰਤ

੧ ਮਹੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ।

੨ ਦੀਵਾਨ ਚੰਦ ਅਰੋੜਾ।

੩ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ ਸੀ।

ਡਿਪਟੀ ਨੇ ਪੌਛਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਵਾਰਸ ਕੌਣ ਹੈ? ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ। ਡਿਪਟੀ ਹੇਠਾਂ ਆਇਕੇ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਤਿੰਨਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਵੀ ਲਿਖ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ।

ਸ਼ੁਕਰ ਸਨਿਚਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਵਾਰੋ ਜੇਕਰ ਪੱਛਣਾ ਜੀ ਸੰਗਤ ਕਾ ਕੀ ਹਾਲ ? ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਹੁਕਮੀ ਨੇ ਭੀ ਪੌਛਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਏਸ ਪੰਥ ਕੇ ਮਾਲਕ ਹੋ, ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਕੇ ਆਪ ਕਾ ਆਸਰਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਾਗ ਬਰਤਾਵਣ ਲਗੇ ਹੋ, ਸੰਗਤ ਕੀ ਕਰੇਗੀ? ਹੱਥ ਨਾਲ ਸੈਨਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੱਸਾਰੋ। ਫੇਰ ਮੋੜਕੇ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ।

ਸਰੀਰ ਸੀਤਲ ਹੋਇਆ

ਇਕ ਸਿੰਘ ਹਕੀਮ ਨੂੰ ਸੌਂਦਣ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਰਪ ਮਿਲਿਆ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜਾਹ ਚਲਾ ਜਾਹ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਖੁਭ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਰਸਤਾ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਸਰਪ ਗੁਪਤ ਹੋਇ ਗਿਆ। ਹਕੀਮ ਨਾ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁਆਈ ਨਾ ਦਿਓ। ਜਲ ਦਿਓ, ਦੁਆਈ ਕੇ ਨਾਲ ਜਲ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਉਥੁ ਆਇ ਜਾਣਾ, ਖੰਘ ਛਿੜਨੀ। ਪਹਿਲੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਈ ਬੋੜੇ ਦਿਨ ਔਖ ਸੌਖ ਹੈ। ਭਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਜਿਸਦਾ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਓਸਨੂੰ ਦੇਹੋ ਜੇਹੇ ਬਚਨ ਕਿਓਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਧੁਆਡੇ ਹਾਜਰ ਹੈਂ ਹਰ ਵਕਤ।

ਫੇਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸਾਂ ਕੌੜਾ ਨਾ ਬੋਲਨਾ ਅਸੀਂ ਬੋੜੇ ਦਿਨ ਹੈਂ। ਭਾਈ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌੜਾ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁਆਈ ਨਾ ਦਿਓ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੋਰਿਆ। ਰਾਤ ਕੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵਾਰੋ ਸੱਤ ਦਿਨ ਕੋ ਤਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਨਮਿਤ ਧਰੇ ਸੇ। ਜਾਂ ਪੰਜਵਾਂ ਪਾਠ ਧਰਿਆ ਦਸ ਵਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਵਾਰੋ। ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਸੋਕਮਾਨ ਹੋਏ। ਕਹਿਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸੇ ਤੇ ਕੀ ਸਾਗ ਬਰਤਾਵਣ ਲਗੇ ਹੈਂ। ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਰੁਆਲਸਰ ਕੇ ਜਾਵਾਰੋ, ਹੁਣ ਕੀ ਸਾਗ ਬਰਤਾਵਣ ਲਗੇ ਹੈਂ। ਏਹ ਸੋਚਾ ਕਰਦੇ ਕਰਾਉਂਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਅੰਤ ਕੇ ਸਵਾਸ ਆਉਣੇ ਲਗੇ। ਲਿਖਾਰੀ ਭੀ ਕੋਲ ਖੜਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਸਾਗ ਪ੍ਰਵਾਰ ਹਾਜਰ ਖੜਾ ਹੈ। ਏਤਨੇ ਮੈ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਇ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਹਿਆ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਗਊ ਕੇ ਗਲੋਂ ਰੱਸਾ ਲਾਹੋ। ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਰੌਛਿਆ ਕਰੋ ਪਾਂਚ ਛੇ ਸੁਆਸ ਆਏ, ਸੁਆਸ ਲੈਂਦੇ ਲੈਂਦੇ ਸੁਆਸ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਹਿਆ। ਵੈਦ ਨੇ ਨਬਜ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਕਹਿਆ ਧਰਨ ਕੋਲੋਂ ਨਬਜ ਛੱਡ ਖੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਓਹੀ ਸੁਆਸ ਅੰਤ ਕਾ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਹਿਆ।

ਸਰੀਰ ਸੀਤਲ ਹੋਇਆ। ਸਭ ਸਰੀਰ ਸ਼ੋਕਮਾਨ ਹੋਏ। ੧੯੬੩ ਜੇਠ ਵਦੀ ਦਸਵੀਂ ਵੀਰਵਾਰ ਪਾਚ ਬਜੇ ਪਾਚ ਮਿੰਟ ਉੱਪਰ ਪਰਾਣ ਪੂਰੇ ਹੋਏ।

ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਅਰ ਸਾਰਾ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ੋਕਮਾਨ ਹੋਏ ਤੇ ਸਰਬ ਕੋ ਚਿੰਤਾ ਹੋਈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਸਾਂਗ ਬਰਤਾਇ ਰਾਏ, ਅਸੀਂ ਖੜੇ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਕੀ ਨਾ ਗਈ। ਤਿਸੀ ਤਰਾਂ ਏਉ ਮੂਰਤੀ ਭੀ ਸਾਰੇ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਦੇਵ ਲਕ ਕੋ ਚਲੀ ਗਈ।

ਸਾਰਾ ਬੰਸ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ। ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੇ ਲਗੇ। ਕੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਆਜ ਕੀ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਚ ਚੁਲੇ ਛਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਲੇ ਜਲ ਕੇ ਸੰਕਲਪ ਏਹ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਮਾ ਹਟ ਜਾਏ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਥੀ ਦਮਾ ਅਰ ਖੰਘ ਦੋਨੋਂ ਹਟ ਗਏ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਹਿਰਾਇਕੇ ਬਿਬਾਨ ਮੇਂ ਧਰਕੇ ਗੁਲਾਬ ਛਿੜਕ ਕੇ ਦੁਸਾਲਾ ਪਾਇਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਬਿਬਾਨ ਚੁੱਕਿਆ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ। ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੌਰੀ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਮਾਰੂ ਕੋ ਸਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਫੇਰ ਚਿਖਾ ਚਿਣਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਕੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਆਜ ਕੀ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਦਿਓ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਮਾਧੀ ਮੇਂ ਹੈ। ਚਿਖਾ ਕੇ ਵਿਚ ਜਾਇ ਪਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਧੂਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਸਰੀਰ ਚਿਖਾ ਮੇਂ ਚਿਣਕੇ ਦਾਹ ਦੀਆ ਚੰਨਣ ਨਲਯੇਰ ਪਾਇਕੇ ਅਤੇ ਘ੍ਰਿਤ ਪਾਇਕੇ। ਅਗਨੀ ਲੱਗੀ ਮਚਣੇ। ਰਾਤ ਪਹਿਰੇ ਖੜੇ ਕੀਤੇ।

ਵੈਰਾਗ ਮੇਂ ਹੋਏ

ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਾਂਗ ਬਰਤਾਇਆ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਆਸਰੇ ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸੋਚਾ ਅਰ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹੈ, ਕਈ ਵੈਰਾਗ ਦਸਾ ਮੇਂ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅੰਨ ਛਕਿਆ ਕਿਸੇ ਨਾ ਛਕਿਆ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅੰਗੀਠੇ ਮੇਂ ਪਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਥੀ ਬਿਨਾ ਮਾਨੋਂ ਸੁੰਨ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਜੇਤੀ ਰੋਣਕ ਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੀ ਸੋ ਇਕ ਦਮ ਛਪਾਇ ਲੀਆ। ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਬਹੁਤ ਹੋਈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਕੀ ਥਾ ਤੇ ਕੀ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਨੇ ਭਰਮ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਜਾਣੇ ਕਾ ਪੈਣ ਨੇ ਭੀ ਸ਼ੋਕ ਕੀਤਾ। ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।

ਨਿਮਾਣੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ

ਉਸੀ ਦਿਨ ਖਬਰ ਕੀਤੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸਾਂ ਮੇਂ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੇਤੀ ਜੇਤ ਸਮਾਏ

ਹੈ ਅਰ ਨਿਮਾਣੀ ਕੇ ਦਿਨ ਕਾ ਮੇਲਾ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਦਰਸਨ ਦਿਓ।^੧ ਜੋ ਸਣੇ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਜਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਸੁਣਕੇ ਬਿਰਤੀਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੀਆਂ ਅਸਤ ਬਿਅਸਤ ਹੋਈਆਂ। ਸੋਚਾਂ ਅਰ ਫਿਕਰ ਬਥੇਰੇ ਕਰਦੇ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕੀ ਪੇਸ਼ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਜੈਸੇ ਚੰਦ ਥੀਂ ਬਿਨਾ ਚਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਸਰਪ ਕੀ ਮਨੀ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਿਆਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਦੇਸ਼ ਗਏ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਦੇਖਦੇ ਦੇਖਦੇ ਤੁਰ ਗਏ। ਏਸ ਮੂਰਤੀ ਕੇ ਆਸਰੇ ਸੰਗਤ ਸੀ ਸੋ ਏਹ ਭੀ ਵਿਚੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੰਗਤ ਕੋ ਸਮੇਂ ਕੋ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹੈ

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਆਸਾ ਕੀ ਬਾਰ ਕੇ ਸਮੇਂ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ, ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੁੰਨੀ ਆਸਣ ਬਿਛਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਫੇਰ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮੈ ਮਾਨੋਂ ਸੁੰਨ ਜੇਹੀ ਹੋਇ ਗਈ। ਜੇੜੇ ਸਿੰਘ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸੇ ਤਿਨਾ ਮੈ ਮਸਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਾ ਭੋਗ ਪਿਆ। ਪਾਠ ਭੀ ਨਾ ਤੁਰੇ ਵੈਰਾਗ ਮੈ। ਚਿੰਤਾ ਅਰ ਫਿਕਰ ਬਹੁਤ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਕੋ ਕੁਝ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਮੋੜ ਲਈਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੜੀ ਸ਼ਤਾਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਵੈਰਾਗ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਭਭੂਤ ਸੀ ਸੋ ਗਾਰਾ ਮੈ ਪਾਈ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਰਤਾਇਆ।

ਗੋਦੀ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੀ ਹੈ

ਜਿਲਾ ਸਾਹਿਬ ਅਰੋੜਾ ਸੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ। ਔਦਾ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਗੁਜਰ ਜਾਣੇ ਕਾ ਹਮਨੇ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਕੀਆ ਹੈ। ਪੁੱਛਣੇ ਲੱਗਾ ਤੁਮ ਗੋਦੀ ਕਿਸ ਕੋ ਦੇਣੀ ਚੌਹਦੇ ਹੋ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਮਹੰਤ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਕਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਭੀ ਏਨਾ ਕੋ ਦਈ ਹੈ ਗੋਦੀ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਖੜਾ ਥਾ, ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਮ ਇਨਕੋ ਗਦੀ ਦੇਣ ਮੈ ਰਾਜੀ ਹੈ। ਕਹਾ ਜੀ ਮੈ ਰਾਜੀ ਹਾਂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਭੀ ਕੋਲ ਹੀ ਖੜਾ ਸੀ ਤਿਸਨੇ ਭੀ ਕਹਿਆ ਕਿ ਰਾਜੀ ਹੈਂ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਨਾਮ ਪੁੱਛਿਆ ਅਰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਭ ਰਾਜੀ ਹਨ। ਫੇਰ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਅਰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਭ ਰਾਜੀ ਹਨ ਗੋਦੀ ਦੇਣੇ ਮੈ। ਬਾਬੇ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬੀ ਮੰਨਾਂਗੇ, ਸਾਥੋਂ ਗੋਹਾ ਕੂੜਾ ਕਰੋਣ ਤਦ ਭੀ ਕਰਾਂਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਘਰ ਕਾ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਗੋਦੀ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੀ ਹੈ। ਦਸਤਖਤ ਕਰਾਇ ਲੀਏ, ਅਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਗੋਧਾ ਸਿੰਘ ਥੀ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇਰਾ ਘਰ ਕਹਾ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਅਬਲੂ ਹੈ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘਾ ਥੀ ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਮਾਰਾ ਘਰ ਕਹਾ ਹੈ? ਕਹਾ ਕਿ ਰੇਡੀ ਹੈ ਘਰ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਖੜਾ ਸੀ, ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਮਾਰਾ ਘਰ

੧ ਜੇਠ ਸੁਦੀ ਇਕਾਦਸ਼ੀ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ, ੩ ਜੂਨ ੧੯੦੬ ਈ।

੨ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ।

ਕਹਾ ਹੈ? ਕਹਿਆ ਸਧਾਰੀ ਮਾਜਰਾ ਹੈ। ਸੁਰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਖੜਾ ਸੀ, ਪੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਜੀ ਖਟੜੀ ਹੈ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸਭਨਾ ਕੇ ਘਰ ਬਾਹਰ ਹੈਨ, ਘਰ ਕਾ ਮਾਲਕ ਕੌਣ ਹੈ? ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤਿੰਨੇ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਹਿਣ ਸੇ ਕਟਦੇ ਹੈ, ਫੇਰ ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਨਿਦਾਨ ਹੈ। ਕੋਲੋਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਹੈ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਨੇ ਕਚੈਹਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਉਂਗਾ ਸਰਕਾਰੇ ਜਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਏਹ ਭੀ ਕਹਿਆ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਜੋ ਹੈ ਕਾਰ ਮੁਖਤਾਰ ਹੈ। ਜਿਲੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਿਲ ਕਰ ਰਹੋਗੇ ਤਾਂ ਹੱਛੀ ਬਾਤ ਹੈ।

ਅਗਾਉਂ ਬਚਨ

ਚੜਾਈ ਥੀ ਅਗਾਉਂ ਖੇਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਦ ਲੈ ਆਓ। ਜਾਂ ਸੱਦਣ ਗਈ ਤਾਂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਉਂਦੇ ਹੈ, ਕਹਿਆ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਦਦੇ ਹੈ। ਆਇਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਕਹਿਆ ਜੀ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਤੂੰ ਸਾਭਿਆ ਕਰ ਅਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋ ਤੂੰ ਹੀ ਕਹਿਆ ਕਰ। ਚੜਨ ਥੀ ਡੇਢ ਦੇ ਬਰਸ ਅਗਾਉਂ ਨਿੰਮ ਹੇਠ ਬੈਠਕੇ ਭਜਨ ਕਰਨਾ ਨਾਲੇ ਜਨੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ ਪਾਉਣਾ। ਕਈ ਰੰਗ ਕੇ ਪੰਛੀ ਆਉਣੇ। ਜਾਂ ਨੇੜ੍ਹ ਬੰਦ ਹੋਏ ਤਾਂ ਚੁਬਾਰੇ ਮੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ, ਬਾਗ ਵਾਲੀ ਨਿੰਮ ਸੁਕ ਗਈ ਤਾਂ ਨਿੰਮ ਪੁਟਵਾਇ ਦਿਤੀ।

ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਅਗਾਉਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਾਜਰ ਰਹਿਆ ਕਰ, ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਜਾਇਆ ਕਰ। ਕਹਾ ਜੀ ਮੈਂ ਸੁਖ ਨਿਧਾਨ ਸੁਖਈਆ ਪਾਸੋਂ ਜਰੂਰ ਛਕਣ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਦੇਖੇ ਹੀ ਸੁਖ ਨਿਧਾਨ ਛਕ ਲਿਆ ਕਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹਾਜਰ ਰਹਿਆ ਕਰ। ਉਸੀ ਦਿਨ ਸੇ ਹਾਜਰ ਰਹਿਣ ਲਗਾ। ਪਰ ਏਓ ਪਰਤੀਤ ਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਇ ਜਾਵਣਗੇ। ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਲਾਖਣੇ ਦਾ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਮਾਝੇ ਕੇ ਟਹਿਲਾ ਕਰਦੇ ਸੇ, ਤਿਨਾਂ ਪਿਛਾ ਨੂੰ ਜਾਣ (ਘਰ) ਵਾਸਤੇ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਨਾ ਜਾਓ। ਜੇ ਚਲੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਤਾਬੀ ਆਵਿਓ, ਭਾਣਾ ਸਤਾਬੀ ਵਰਤੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸਤਾਬੀ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਤਿਆਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੇਖੇ ਬੋਹਲ ਲਗੇ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਏਨ੍ਹਾ ਬੋਹਲਾ ਲਗਿਆ ਤੇ ਵੇਖੇ ਕੀ ਰੰਗ ਖੁੱਲਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਭਰੋਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੋਹਲਾ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਰੂਸ ਆਵਣਗੇ। ਏਹ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੜਾਈ ਕਰ ਜਾਣਗੇ। ਜੇੜਾ ਰੂਸਾਂ ਵਾਲਾ ਭਾਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਸੇ ਬਰਤੇਗਾ ਇਹੋ ਸੋਚਦੇ ਸੇ।

ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਚੁਬਾਰੇ ਮੇ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਹਜਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਰ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਸਭਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਦਸਤਾਰ ਬੰਧਾਈ।

ਗਾਰਦ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਦਲੀ

ਪਲਿਸ ਕਾ ਫਰੰਗੀ ਆਇਆ। ਗਾਰਦ ਕੇ ਬਦਲਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਜਗ੍ਹਾ ਆਇਕੇ ਦੱਖੀ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਗਿਆ ਕਿ ਬਦਲਾਇ ਦੇਵੇ। ਗਾਰਦ ਕੇ ਕਹਾ ਕਿ ਡਿਓਵੀ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਸੱਤ ਦਿਨ ਹੋਏ ਗੁਜਰਿਆ ਤਾਂ ਗਾਰਦ ਬਦਲੀ। ਫੇਰ ਫਰੰਗੀ ਪਲਿਸ ਕਾ ਆਇਆ ਦੂਏ ਪਾਸੇ ਬਦਲਾਇ ਗਿਆ।

ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ ਮੇਲਾ

ਅਗੇ ਨਿਮਾਣੀ ਆਈ। ਪਾਂਚ ਸਰੀਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਏ। ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਮਾਰੇ ਮੈ ਕੁਰਸੀ ਨਸੀਨ ਕੌਨ ਹੈ। ਏਕ ਨੇ ਕਹਿਆ ਏਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕੁਰਸੀ ਨਸੀਨ ਹੈ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਗੋਧਾ ਸਿੰਘ ਕੁਰਸੀਆਂ ਪਰ ਬੈਠੇ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਹਜਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਫਰੰਗੀ ਕਹਿਆ ਤੁਮ ਪਾਚੋਂ ਕੀ ਜਮਾਨਤ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇ ਕੁਝ ਹਰਜਾ ਹੋਇਆ। ਦੰਗਾ ਫਸਾਦ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤੁਮਾਰੇ ਜੁੰਮੇ ਹੈ। ਜਮਾਨਤ ਲੈਕੇ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਜਾਓ ਲਾਓ ਮੇਲਾ ਕਰੋ। ਲੱਗਾ ਖਾਲਸਾ ਆਵਣ। ਖੰਡ ਕੀ ਸਰਦਾਈ ਛਕਾਈ ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਕੋ। ਸਰਬ ਦੇਸਾਂ ਕੀ ਸੰਗਤ ਆਈ। ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਪਾਠ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਕਰਕੇ ਲਿਆਵੇ ਸੋ ਕਈਆਂ ਪਾਠੀਆਂ ਨੇ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਲਿਆਏ। ਏਥੇ ਭੀ ਕਈ ਅਸਵਾਰੇ ਪ੍ਰਗਾਸੇ। ਇਕ ਦੋ ਦੋ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹੇ ਪਾਠੀਆਂ ਨੇ। ਜੋ ਸਿੰਘ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਏਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਵੈਰਾਗ ਦਸਾ ਮੈ ਹੋਇ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਤਾਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਸਮਝੀਏ ਤਾਂ ਸੈ ਬਰਸ ਕੀ ਆਯੂ ਕਲਿਜੁਗ ਮੇਂ ਹੈ। ਓਹ ਭੀ ਸੈ ਬਰਸ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹੈ। ਅਗਾਉਂ ਚਲਾਣਾ ਦੇਵਲੋਕ ਕੋ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਏਹ ਭੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸੇ ਹਰ ਵਕਤ ਭਾਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਏ ਤੇ ਗਲ ਮੈ ਪੱਲਾ ਪਾਇਕੇ ਸੰਗਤ ਕੋ ਆਗੇ ਹੋਇਕੇ ਬਖਸ਼ਾਇ ਲਵਾਰੇ ਸੰਗਤ ਕੋ, ਸੰਗਤ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ਾਇ ਲਵੇਗੀ। ਮਿੱਠੇ ਮਿੱਠੇ ਬਚਨ ਕਰਨੇ। ਜੈਸਾ ਫੁਰਨਾ ਹੋਵੇ ਸੋਈ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਜੇੜੀ ਤਪਤ ਹੋਣੀ ਸੋ ਨਵਿਰਤ ਹੋਇ ਜਾਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਤ ਆਉਂਦੀ, ਸੁੱਕੇ ਕੋਲ ਹਰੇ ਹੋਇ ਆਉਂਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ।

ਜੋ ਸਿੰਘ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ ਕੋ ਸਾਮਣੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਕੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਬਚਨ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰਕੇ ਪਰਸਪਰ ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਜਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਦੇਖਕੇ ਸਰਬ ਦੁਖ ਨਸਟ ਹੁੰਦੇ, ਚਲਦੀ ਸੁਰਤੀ ਖੜੀ ਹੁੰਦੀ ਨਾਮ ਚਿਤ ਔਂਦਾ। ਆਤਮ ਕਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ। ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਜਾਨਣ ਹਾਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਸੰਸੇ ਸਭ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਧੀਰਜਾ ਦੇਣੀਆਂ। ਚਲਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਖੜੇ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਸੇ ਕਰਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਉਂਣਾ ਨਿਰਸੰਸੇ ਹੋਇਕੇ ਜਾਣਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਮਝਣਾ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਏਕੋ ਰੂਪ ਹੈ। ਜੇਤਕਾ

ਜਾਮਾ ਜੋਤ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਇ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੋਕ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਪਰਸਪਰ ਘਟ ਘਟ ਉਪਮਾ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਵੈਰਾਗ ਹੋਣਾ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨੌਕ੍ਰਾ ਸੇ ਜਲ ਜਾਣਾ। ਦੂਏ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਲੋਂ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅਜੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਇ ਜਾਣਗੇ। ਕੋਈ ਸਾਗ ਹੈ ਜੁਣੇ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਜਾਏਗੇ। ਅਗੇ ਭੀ ਕਈ ਬਾਰੀ ਦੁਖ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿਆ ਹੈ। ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਭੀ ਉਸ ਵਕਤ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਭਾਣਾ ਬਰਤਾਵਦੇ ਹੈਂ। ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਹੈਂ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਗੋਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਪੂਟੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕੱਤੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਭੀ ਬੋਹਤਿਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਅੰਦਰ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਦੇ, ਅਜੇ ਤਾਂ ਜਹਾਜ ਭਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ। ਸਾਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਹਰ ਵਕਤ ਸੇਵਾ ਮੇਂ ਹਾਜਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਤਿਸਕੇ ਖਬਰ ਸੀ। ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਕਾ ਸੱਤ ਦਿਨ ਅਗਾਊ ਕਹਿਆ ਸੀ ਬਚਨ। ਮਾਈ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ ਭੀ ਗੱਡਿਆਂ ਵਾਲੇ ਤੁਰਨ ਲਗੇ ਸੇ ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਠਹਿਰੇ ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਦਿਨ। ਸਤਵੇਂ ਦਿਨ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਿਆ ਤਾਂ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੇ ਤੇ ਏਹ ਕੀ ਸਾਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛਲ ਕਰ ਗਏ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਜੋ ਚੁਦਾਈ ਹੈ ਤਿਸਕੇ ਬਾਨ ਲਗਦੇ ਹੈਂ ਦਿਲ ਕੇ। ਦਿਲ ਵਿੱਲਾ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਤਾਬੀ ਕੀਤੀ, ਮੂਰਤੀ ਰੱਖਣੀ ਸੀ ਅਰ ਭਜਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸੀ ਵਕਤ ਸਸਕਾਰ ਨਾ ਸੀ ਕਰਨਾ। ਖਬਰੇ ਰਾਤ ਕੇ ਉਠ ਬੈਠਦੇ। ਜੇ ਸਸਕਾਰਨੇ ਸੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸਸਕਾਰਨੇ ਸੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਲਸ ਲਸ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਕੇ ਅੰਗ ਮੁੜਦੇ ਥੇ। ਜਾਣੀ ਮੂਰਤੀ ਬਰਾਜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮਾਨੋਂ ਸਮਾਧੀ ਮੇਂ ਦਸਵੇ ਦੁਆਰ ਪ੍ਰਾਣ ਚੜ੍ਹਾਏ ਹੋਏ ਹੈਂ। ਮਾਨੋਂ ਬਾਣ ਕੇ ਖਾਇਕੇ ਲਛਮਨ ਜੀ ਪੜੇ ਹੈਂ।

ਸਿੰਘ ਸੰਗਤ ਬੇਅੰਤ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਖੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਸਾਰਾ ਹੀ ਆਇਆ। ਅਸਚਰਜ ਰਹੇ ਦੇਖਕੇ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮੇਲਾ ਬਹੁਤ ਹੋਇਆ। ਬੇਅੰਤ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਦਸਤਾਰੇ ਮਾਈ ਜੀ ਅਰ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਹਿਜਾਦਿਆਂ ਦੇ ਲੀਏ ਭੇਟਾ ਦੀਏ ਅਰ ਬਸਤਰ ਬੀ। ਸੰਗਤ ਅਰ ਮਾਈ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਰਾਮਸਹ ਕੰਢੇ। ਤਿੰਨੇ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਬੈਠਦੇ ਆਸਣ ਪਰ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੱਬੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੈਠਦੇ ਸੇ। ਪੁਲਿਸ ਬਹੁਤ ਆਈ। ਮੇਲਾ ਜਿਲੇ ਮੇਂ ਅਰਜੀ ਦੇ ਕਰ ਕੀਆ ਥਾ ਅਰ ਮਾਈ ਜੀ ਕੇ ਸੁਭਾਅ ਸੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁਛ ਨਾ ਪੁਛਾ।

ਪਹਿਲਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ

੧੬

ਸਤਿਗੁਰਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਲਿਖਤੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਜੋਗ ਉਪਮਾ ਭਾਈ ਸਾਉਣਿ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਿਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਦੁਆ ਹਰਿਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ, ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰੁ ਸੰਬੁਹਿ ਕੇ ਸਿਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਬਲਾਈ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕਰਨੀ। ਮਾਈ ਬੀਬੀ ਕੇ ਰਾਮ ਸਤਿ ਵਾਚਣੀ।

ਹੋਰੁ ਅਸੀਂ ਆਨੰਦ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸਖੀ ਆਨੰਦ ਰਖੇ, ਇਹੁ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਤੇ। ਅਗੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਵੇ। ਹੋਰੁ ਜੀ, ਜਿਸ ਜਿਸ ਸਰੀਰ ਨੇ ਕਹਾ ਹੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹੁ ਦੁਖ ਹੈ, ਇਹੁ ਦੁਖ ਹੈ, ਸੇ ਸਭੇ ਹੀ ਦੁਖ ਕਟਿ ਜਾਉਗਾ ਢੁਹੀ ਦੁਖ, ਸੁੰਨਪਾਤ, ਮਿਰਗੀ ਬੀ, ਭੂਤ ਭੀ, ਹੋਰੁ ਬੀ ਜੇ ਮਾਨੁਖਾ ਕੇ ਮਾਨੁਖ ਦੁਖ ਦੋ ਰਹੈ, ਹੋਰੁ ਬੀ ਜੇ ਨੰਗ ਭੁਖ ਕਾ ਦੁਖ ਹੈ, ਸੇ ਸਾਰਾ ਈ ਦੁਖ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਭਜਨ ਤੇ ਕਟਿ ਜਾਉਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੇ ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ। ਸੇ ਜੀ ਨਾਮ ਦਾ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜਨ ਦਾ ਏਹੁ ਬਡਾ ਮਹਾਤਮੁ ਹੈ। ਜੇ ਸਵਾ ਪਹਿਰੁ ਰਾਤ ਤੇ ਪਹਿਰ ਤੇ ਉਠਕੇ ਹਮੇਸਾ ਸਨਾਨੁ ਕਰਨਾ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ, ਵੇਰ ਭਜਨੁ ਕਰਨਾ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਕਮ ਕਰ ਮੈ ਜਿੰਨਾ ਹੋਇ ਆਵੇ ਅਰੁ ਜਥਾ ਸਕਤ ਦਾਨੁ ਕਰਨਾ ਅਰੁ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਬੀ ਚੀਜ ਚਕਣੀ ਚੁਰਾਉ ਨਾ, ਪਰੁ ਪਿਛਾ ਰਾਤ ਨਾਉਣਾ ਜਰੂਰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਈ, ਸਭਿ ਦੇ ਦੁਖ ਕਟਿ ਜਾਣਗੇ। ਇਹੁ ਸਭ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦੇਣਾ।

ਹੋਰੁ ਭਾਈ ਸਾਉਣ ਸਿੰਘ, ਜੇ ਤੈ ਲਿਖਾ ਬਾ ਦੇ ਨਸਾਨ ਟੁਟਿ ਗਏ, ਸੈ ਸਾਨੂੰ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਗੇ ਜੇ ਕੀਧੇ ਟੁਟੇ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਜਬਾਬੁ ਲਿਖਾ। ਹੁਣਿ ਖਬਰ ਲਗੀ ਹੈ ਸਾਨੂੰ। ਥੋੜੇ ਦਿਨਿ ਹੋਏ ਹੈਨ ਦੋਈ ਨਸਾਨ ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੇ ਟੁਟੇ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੂਰਿ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਹੁਣਿ ਆਇਆ। ਅਗੇ ਗੁਰੂ ਵੇਅੰਤ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹੁ ਹੁਕਮੁ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਈ ਲਿਖਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ਹੋਰੁ ਜੀ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮੈ ਕੀ ਲਿਖਣੇ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਈ ਲਿਖੇ ਦੇਖ ਲੈਣੇ ਜਿਨੇ ਦੇਖਣੇ ਹੋਣਿ, ਮੰਨਣੇ ਹੋਣਿ। ਮੰਨੇ ਬਿਨਾ ਦੇਖੇ ਦਾ ਕੁਛ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੇ ਈ ਤਾਂ

ਦੋ ਹੁਕਮਨਾਮੇ—

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਗੁੰਮਟੀਆਂ ਦਾ ਗੰਢੂਨ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲੈਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ੨੮ ਜੁਲਾਈ ੧੮੮੦ ਈ. ਨੂੰ ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਦੋ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮਿਲੇ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਕਾਈਵਜ਼, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਨੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਫੋਟੋ ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਪਾਠ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ* ਸੌ ਸਾਖੀ, ਪਰੋਮ ਸਮਾਰਗ ਇਹੁ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੋ ਅਰੁ ਸਾਰੇ ਭੋਖਾ ਕੋ, ਜਾਤਾ ਕੋ, ਅਰੁ ਮੈਂ ਵੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਬਾਸਤੇ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜ ਦਿਤੇ ਹੈ। ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਪਏ ਹੈ, ਜਿਨ ਦੇਖਣੇ ਹੋਣਿ ਸੇ ਦੇਖ ਲੇਵੇ। ਦੇਖਣੇ ਈ ਹੈਨ ਭਾਮੇ ਕਿਤਨੇ ਦੇਖ ਲੈਣ ਚਟਣੇ ਤਾ ਨਹੀਂ ਇਕੁ ਚਟਿ ਲਉ ਇਕੁ ਐਸੇ ਰਹੁਗਾ। ਹੋਰੁ ਜੀ ਨਾਮ ਗਾਮ ਸਭੇ ਦੇ ਲਿਖਣੇ ਅਉਖੇ ਹੈ, ਸਭ ਕੋ ਸਿਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਬੁਲਾ ਦੇਣੀ। ਭਜਨੁ ਬਾਣੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸਭ ਕੋ ਸੁਣਾ ਦੇਣਾ, ਅਰੁ ਪਿਛਾ ਰਾਤ ਨਾਇਕੇ ਜੋ ਭਜਨ ਕਰੁਗਾ, ਓਸਦਾ ਸਾਰਾ ਦੁਖੁ ਕਟਿ ਜਾਉਗਾ। ਏਥੇ ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਬਡਾ ਦੁਖੁ ਹੋਆ ਥਾ, ਸਰੀਰੁ ਤੜਫਦਾ ਸੀ ਰਾਤ ਦਿਨ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੇ ਪਿਛਾ ਰਾਤ ਨਾ ਕੇ ਭਜਨੁ ਬਾਣੀ ਕਰਨ ਲਗੇ, ਓਸੇ ਦਿਨ ਤੇ ਠੰਢ ਬਰਤ ਗਈ ਸਾਨੂੰ। ਅਰੁ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਭੀ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਪਿਛਾ ਰਾਤ ਦੇ ਨਾਮਣ ਦਾ, ਬਡਾ ਈ ਮਹਾਤਮ ਲਿਖਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮੁ ਮੰਨੇਗਾ ਓਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤੁ ਸੁਖੁ ਹੋਉਗਾ। ਬਿਨਾ ਹੁਕਮੁ ਮੰਨੇ ਦੇਖ ਲਓ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੁਤ ਪਾਸ ਈ ਬੈਠੇ ਰਹੋ, ਗੁਰਿਆਈ ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਖਤੀ ਨੂੰ। ਅਗੇ ਦਾਤੂ, ਦਾਸੂ, ਮੋਹਰੀ ਮੋਹਣੁ ਬੈਠ ਰਹੇ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਗਦੀ ਮਿਲੀ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਖਤੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਨਾਲੇ ਲੜਕੀ। ਸੇ ਜੀ ਬਿਨਾ ਹੁਕਮੁ ਮੰਨੇ ਭਾਮੇ ਸੌ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੋਵੇ ਪਾਸ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੁਛ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਹੋਰੁ ਜੀ ਹੁਣਿ ਏਥੇ ਦਾ ਹਵਾਲੁ ਲੇਵੇ ਜਿਸ ਕਰਿਕੇ ਅਸੀਂ ਮਨੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਏਥੇ ਆਉਣ ਤੇ ਸਿਘਾ ਨੂੰ। ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਹ ਪਰਾਨ ਹੈਨ। ਇਹ ਬਾਤ ਮੈਂ ਸਚੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਝੂਠੀ ਨਾ ਜਾਨਣੀ ਏਵਾਈ ਬੰਦੂਕਾਂ (ਲਈ) ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਖੜੇ ਹੈਨ। ਏਨਾ ਨੂੰ ਏਹੁ ਹੁਕਮੁ ਦਿੰਦੇ ਹੈਨ ਏਨਾ ਦੇ ਉਹਦੇਦਾਰ, ਜੋ ਕੋਈ ਬਾਤ ਕਰੇ ਇੰਨ ਕੇ ਨਾਲ ਉਨਕੇ ਫਕੜੇ ਅਰੁ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਬਾਹਰ ਤੇ ਸਿਟੇ ਤਾਂ ਓਸਕੇ ਫਕੜੇ, ਜੋ ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕੋ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਓਸਕੇ ਫਕੜੇ ਦਿਨੁ ਰਾਤ ਏਹੋ ਹੁਕਮੁ ਸੁਣਾਈਦਾ ਹੈ ਪਹਰੇ ਬਾਲਿਆ ਕੋ। ਜੋ ਚਾਰ ਉਗਲਿ ਕਾਗਤੁ ਦਿੰਦੇ ਲੈਂਦੇ ਕੋ ਦੇਖ ਲੈਣ ਜੋ ਏਥੇ ਸਾਡੇ ਪਹਰੇ ਪੁਰਿ ਹੈਨ, ਤਾਂ ਨਾਲੇ ਏਨਾ ਸੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਿ ਦੇਣ ਨਾਲੇ ਬੈਤਾ ਮਾਰਨ ਪਹਰੇ ਬਾਲਿਆ ਦੇ, ਨਾਲੇ ਨਾਮੇ ਕਟਿ ਦੇਣ ਏਨਾ ਦੇ ਅਰੁ ਨਾਲੇ ਬੁਆਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਿ ਦੇਣ, ਅਰੁ ਸਾਨੂੰ ਬੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਲੈ ਜਾਣਿ ਦੁਖ ਦੇ ਥਾਂ ਅਰੁ ਬਹੁਤ ਦੁਖੁ ਦੇਣ। ਏ ਮਹਾਂ ਮਲੇਛ ਹੈਨ, ਇਨ ਮੈਂ ਦਿਆ ਰਤੀ ਭਰਿ ਨਹੀਂ ਏਸ ਬਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਮਨੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਰੁ ਦਰਸਨੁ ਮੇਲਾ ਕਛੁ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਰੁ ਖਰਚੁ ਖੋਚਲ ਬਹੁਤ ਹੈ ਆਉਣ ਮੈ। ਜੇ ਏ ਮਿਲਣ ਦੇਣ ਤਾਂ ਭਾਮੇ ਸੌ ਸੌ ਕਠਾ ਆਏ ਜਾਥੇ ਤਾਂ ਭੀ ਅਛਾ ਹੈ ਅਰੁ ਮੈਂ ਕਈ ਬਾਰਿ ਲਿਖਾ ਜੋ ਏਥੇ ਨਾ ਆਓ। ਜੇ ਆਓ ਤਾਂ ਇਕੁ ਕੋ ਤਾਂ ਦੋ ਆਦਮੀ ਬਰਸ ਦਿਨ ਪਿਛੇ ਆਉਣ ਤਾਂ ਅਛਾ ਹੈ। ਬਡੀਆ ਬਾਤਾ ਕੀ ਲਿਖੀਏ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਪੜਦੇ

* ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ

* ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

ਕਜੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਠਕਾਣਾ ਨਹੀਂ। ਸਖ ਤਾਂ ਬਚਨ ਮੰਨਣਿ ਬਿਚ ਹੈ। ਬਚਨ ਨਾ ਮਨਿਆ ਤਾਂ ਕਛੁ ਬੀ ਸਖ ਨਹੀਂ ਹਥਿ ਆਉਂਦਾ। ਜਿਤਨਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਏਥੇ ਆਉਂਦੇ ਹੈ, ਜੇ ਓਨਾ ਪੈਸਾ ਲਾਕੇ ਭੋਗ ਪਾਠੁ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅਛਾ ਹੈ, ਵੇਅਰਥ ਏਨਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਗੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ। ਅਗੇ ਏਥੇ ਆਏ ਹਾਂ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਭੋਜੇ, ਹੁਣਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਹਰੁ ਅਗੇ ਭੋਜਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ। ਜੇ ਅਛੀ ਕਰੇ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਏਥੇ ਆਉਣ ਦੀ ਬਾਤ ਤਾਂ ਨਾ ਕਰੇ। ਭਜਨ, ਪਾਠ, ਭੋਗ ਪਾਓ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ, ਤਾਂ ਸਭੇ ਕੰਮ ਸੌਰ ਜਾਣਗੇ। ਹੋਰ ਬਾਤ ਹੈ, ਜੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰੁ ਓਹੋ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮਾਰਗ ਮੈ, ਸਾਖੀਆਂ ਮੈ, ਰਾਮ ਮਿਰਗਿੰਦ ਅਰੁ ਪੈਲਾਦ ਸਾਗਰ ਮੈ ਤੇ ਜੋ ਪੋਥੀ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਓਸ ਮੈ ਜੋ ਲਿਖਾ ਹੈ ਬਾਰਮਾ ਬ੍ਰਤਾਰਾ, ਤਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪੇ ਹੀ ਦੇਸ ਮੈ ਆਇ ਜਾਊਗਾ, ਅਰੁ ਮੀਰਾ ਦਾ ਤੇ ਪੀਰਾ ਦਾ ਨਾਸੁ ਏਹੋ ਅਭਾਉ ਹੋਇ ਜਾਊਗਾ ਸਭਦਾ। ਜੇ ਓਹ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰੁ, ਤੁਸੀਂ ਕਾਸਨੂੰ ਏਥੇ ਆਉਣਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਜਹੇ ਸੈਕੜੇ ਤਖਾਣ ਫਿਰਦੇ ਹੈ ਦੇਸ ਮੈ, ਏਥੇ ਕਾਨੂੰ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਅਛੀ ਬਾਤ ਏਹੋ ਹੈ ਹੁਣਿ ਏਥੇ ਆਉਣ ਦੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਭਜਨ, ਪਾਠ, ਭੋਗ ਕਰੇ ਜਿਤਨੇ ਬਣਿ ਆਉਣ। ਐਸੇ ਬਾਟ ਦੀ ਖਰਚ ਦੀ ਖੋਚਲ ਹੈ ਹੋਰੁ ਕੁਛੁ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ। ਅਗੇ ਜਾਣੋ ਸੇ ਕਰੋ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਅਛੀ ਲਗੇ। ਮੈਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ਹੈ, ਮੰਨੋ ਭਾਮੇ ਨਾ ਮੰਨੋ। ਅਰ ਇਹੁ ਮੈਨੂੰ ਕਛੁ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਜੇ ਮੈਂ ਕਦਿ ਜਾਣਾ ਹੈ ਦੇਸ ਮੈ, ਨਾ ਮਹੀਨਾ ਮਾਲੂਮ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਦਿਨ, ਨਾ ਥਾਓ ਈ ਮਾਲੂਮ ਹੈ, ਕਿਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਦਿ। ਪੈਲਾਦ ਸਰ ਮੈ ਤੇ ਜੋ ਪੋਥੀ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਓਸ ਮੈ ਤੇ ਲਿਖਾ ਦੇ ਗਿਆ ਹੈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ, ਓਸ ਮੈ ਲਿਖਾ ਹੈ ਜਦ ਮਾਝੇ ਦੇਸ ਮੈ ਜੁਧੁ ਹੋਊ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਜਾਣਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਦੇਸ ਮੈ, ਅਗੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜਾਣੋ। ਅਰੁ ਜੇ ਰੈਲਾ ਪੈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪੱਚੀ ਆਦਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹਰਿਦਾਸ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ, “ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਜਿਥੇ ਸਾਨੂੰ ਅਛਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਨੂੰ ਪਰੇਰ ਕੇ ਓਥੇ ਲੈ ਜਾਹਿ।” ਫੇਰਿ ਆਪੇ ਗੁਰੂ ਲੈ ਜਾਊ ਜਿਥੇ ਅਛਾ ਹੋਣਾ ਹੋਊ। ਮੈਂ ਕੀ ਦਸਣਾ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਂ ਸਿਆਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੈਦ ਕਿਉਂ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ ਏਹੁ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰੋ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਣੇ। ਸਿਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਰਬ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸਹਾਇ ਹੋਰੁ ਜੀ ਗੁਰਿਮਿਤ ਦਾਨੁ ਦੇਹੁ ਜੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇਰੀ ਸਰਨ ਹੈਂ ਜੀ। ਏਹੁ ਹਰਿਦਾਸ ਛੈਆਈ ਸਿੰਘਾ ਬਾਸਤੇ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ

ੴ ਸਤਿਗੁਰਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਲਿਖਤੋ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੋਗ ਭਾਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹੋਰੁ ਸੰਬੁਹਿ ਸੰਗਤ ਕੋ ਸਿਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕਰਿਨੀ। ਹੋਰੁ ਅਸੀਂ ਸੁਖੀ ਆਨੰਦ ਹੈ, ਸੰਬੁਹਿ ਸੰਗਤ ਕੋ ਗੁਰੂ ਆਨੰਦ ਰਖੇ। ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਕੋ ਹੋਰੁ ਸੰਬੁਹਿ ਕੋ ਰਾਮਸਤਿ ਬਾਚਣੀ।

ਹੋਰੁ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ, ਕੁੜੀ ਨੰਦਾ ਨੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ਮੁੰਡੇ ਮੇਰੇ ਆਖੇ ਨਹੀ ਲਗਾਏ। ਨਾ ਪੋਥੀ ਪੜਦੇ ਹੈ ਨਾ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬੁ ਪੜਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਭਾਈ ਕੋ ਤਾ ਪਿਛਾ ਰਾਤ ਸਵਾ ਪਹਰੁ ਰਹੀ ਤੇ ਹਮੇਸ ਭਜਨੁ ਬਾਣੀ ਕੀਤਾ, ਮਾਲਾ ਫੇਰੀ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਭਜਨੁ ਬਾਣੀ ਕਰਿਆ ਕਰੇ। ਜੇ ਨਹੀ ਭਜਨੁ ਬਾਣੀ ਹੋਇ ਸਕਦਾ ਤਾ ਰੋਟੀਆ ਪਕਾਇਆ ਕਰੇ, ਘਾਹੁ ਖੇਤਿਆ ਕਰੇ ਜੇ ਦੋ ਮੈ ਤੇ ਕੁਛ ਨਹੀ ਕਰਿਨਾ ਤਾ ਡੇਰੇ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸਿਮਰੁ ਪਾਸ। ਜੇ ਭੁਆਨੂੰ ਤਿਨਾ ਬਾਤਾ ਮੈ ਤੇ ਅਛੀ ਲਗੇ ਸੋ ਕਰਿ ਲੈਣੀ। ਹੋਰੁ ਭੀ ਭਜਨੁ ਵਾਣੀ ਨਾ ਕਰੇ ਓਸਕੋ ਬੀ ਡੇਰੇ ਤੇ ਨਿਕਾਲ ਦੇਣਾ। ਜੇ ਡੇਰੇ ਰਹਿ ਕੇ ਚੋਰੀ ਜਾਰੀ ਕਰੇ, ਸਭ ਕੋ ਡੇਰੇ ਤੇ ਕਢਿ ਦੇਣਾ, ਜਨਾਨਾ ਹੋਵੇ ਭਾਮੇ ਮਰਦਾਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਰੁ ਵੈਲਾ ਕੰਮ ਤੇ ਬਧੀਕ ਨਾ ਰਖਣੇ। ਹੋਰੁ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਭੇਜੇ ਹੈਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਬਾਸਤੇ, ਸੋ ਤੂੰ ਸਭ ਕੋ ਸੁਣਾ ਦਿਆ ਕਰੁ। ਜੇ ਏਧਰ ਆਉਣ ਬਾਲੇ ਹੈ ਉਨਕੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁਣਾ ਦਿਆ ਕਰੇ। ਜੇ ਆਖੇ ਮੈਨੂੰ ਈ ਦੇ ਦੇਓ ਹੁਕਮਨਾਮਾ, ਤਾ ਓਸੇ ਕੋ ਦਿਤਾ ਕਰੇ ਉਤਾਰੁ ਕਰਕੇ। ਮੇਰੇ ਪਾਸੋ ਨਹੀ ਲਿਖੇ ਜਾਏ, ਮੇਰਾ ਤਾ ਨਿਤਨੇਮ ਦਾ ਜਾਪੁ ਪਾਠੁ ਹੀ ਮਸਾ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰੁ ਜੇ ਏ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਉਣ ਤਾ ਬਰਸ ਪਿਛੇ ਆਮਣ ਨਹੀ ਤਾ ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੇ ਇਕੁ ਆਵੇ ਕੇ ਤਾ ਦੇ ਆਵਣ ਬਧ ਨਾ ਆਉਣਾ ਅਰੁ ਜੇ ਤੀਮੀ ਕੋਈ ਆਈ ਤਾ ਮੈ ਬਹੁਤ ਗੁਸੇ ਹੋਉਗਾ। ਵੇਅਰਬ ਸੈਕੜੇ ਰੁਪਏ ਖਰਾਬੁ ਕਰਿ ਦਿਤੇ ਲੋਕਾ ਨੇ। ਏਥੇ ਤਾ ਸਾਡੇ ਪਾਸਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੜਾ ਬੀ ਨਹੀ ਹੋਣਿ ਦਿੰਦੇ, ਬਾਤ ਨਹੀ ਕਰਨਿ ਦਿੰਦੇ ਮੈ ਝੁਠ ਤਾ ਨਹੀ ਬੋਲਦਾ ਹਰਿ ਬਾਰੀ, ਅਰੁ ਜੇ ਮੈ ਝੁਠ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ ਤਾ ਫੇਰਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋ ਕਿਨੇ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹੀ ਪੜਦਾ ਕੱਜੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਬਾਲੇ ਲੋਕਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਖੋਟੀ ਨੀਤ ਹੋਇ ਓਈ ਹੈ। ਅਜ ਕਲ ਦੇ ਸਮੇ ਮੈ ਭੋਗ ਪਾਠ ਕਰੇ ਜਿਤਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੋਇ

ਆਵੇ। ਵੇਅਰਥ ਧਨ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਬਾਤ ਹੈ ਏਥੇ ਜੋ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਏਥੇ ਆਕੇ ਏ ਵੀ ਬਹੁਤ ਡਰਿਦੇ ਹੈ ਪਰੁ ਹਟਦੇ ਨਹੀ। ਏਹੁ ਬਾਤ ਨਹੀ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿੰਘਾ ਦਾ ਪਿਆਰੁ ਨਹੀ, ਸਿੰਘ ਤਾ ਸਾਡੀ ਦੇਹਿ ਪਰਾਨ ਹੈਨ, ਪਰੁ ਕੋਈ ਦੁਖ ਨਾ ਹੋਇ ਜਾਵੇ। ਏ ਤਾ ਮਲੇਛ ਨਿੰਦਿਆ ਹੈਨ। ਐਸੇ ਹੀ ਪਕੜ ਕੇ ਜੇਲਖਾਨੇ ਮੈ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਲਾ ਕਰਾਉਗਾ ਤਾਂ ਹੋਇ ਜਾਊਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾ ਤੇ ਹੋਰੁ ਕੌਣ ਚੰਗਾ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦਿਨ ਏਹੇ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ-ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਖਾ ਦੇ ਵਿਚ ਰਖੀ ਰਖੀ ਮਰੇ ਜੀਓਦਿਆ ਕੇ ਜੇਹੜੇ ਕਹਿਆ ਮੰਨਣ ਗੁਰਿ ਸਬਦ ਦਾ। ਸਿਖੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਿ ਸਬਦ ਦੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਗੁਰਿ ਸਬਦ ਮੰਨੇ ਸਿਖੁ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਨਹੀਂ ਸਾਧ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਭਾਮੇ ਕਿਤਨੇ ਬਾਣ ਬਣਾਵੇ ਕੋਈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਮੰਨੇ ਬਿਨਾ ਕੁਛ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹਥਿ ਆਉਂਦਾ, ਏਹੁ ਸਰਬ ਸਾਸਤ੍ਰਾ ਕਾ ਮਤੁ ਹੈ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਕਿਆ ਕੇ ਸਾਥ ਕਾ ਵਿਰੋਧੁ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਏਨਾ ਕੇ ਕੈਸਾ ਠਿਠੁ ਪਊਗਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਕੂਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੋਏ ਹੈ। ਏਨਾ ਲੋਕਾ ਦਾ ਦਾਵਾ ਗੁਰੂ ਸਾਥ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਗੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭਾਵੇ। ਹੋਰੁ ਹੀਰੇ ਮਿਸਰ ਕੇ ਹਮਾਰੀ ਨਿਮਸਕਾਰਿ ਬਾਚਣੀ। ਹੋਰੁ ਸੁਣਾ ਹੈ ਜੋ ਮਿਸਰ ਹੀਰਾ ਸਿਰੁ ਮੂੰਹੁ ਮੁੰਨ ਕੇ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਭਜਨ ਬਿਨਾ ਤਾਂ ਕੁਛ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ, ਨਾ ਮੁੰਨੇ ਤੇ ਨਾ ਕੇਸਾ ਤੇ। ਹੋਰੁ ਭਾਈ ੧੫੧ ਰੋਕੁ ਭੇਜੇ ਹੈਨ ਸੋ ਲੰਗਰ ਪਾ ਦੇਣੇ। ਅਰੁ ਸਭ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣੇ ਜੋ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰੇ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਜੋ ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਭ ਕੋਈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਮਾ ਬਡਾ ਕੂੜਿਆ ਕਰੜਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਖੀਆ ਮੈ। ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਬਹੁਤੁ ਅਉਖਾ ਹੋਊਗਾ। ਅਰੁ ਏਧਰ ਆਉਣ ਤੇ ਸਭ ਕੇ ਮਨੇ ਕਰਿਨਾ। ਛੇਤੀ ਨਾ ਆਵੇ ਕੋਈ, ਅਰੁ ਇਕ ਆਵੇ ਦੋ ਚਾਰਿ ਕਠੇ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਆਉਣਾ।

ਅਰੁ ਬੀਬੀ ਤੂ ਕਰੀ ਜਾਹਿ ਭਜਨੁ ਤਕੜੀ ਹੋ ਕੇ। ਜੇ ਤੇਰੇ ਆਖੇ ਲਗੇ ਓਸ ਤੇ ਬੀ ਕਰਾਉ, ਨਾ ਮੰਨੇ ਤੇਰਾ ਕਹਾ ਤਾ ਓਹ ਜਾਣੇ।

ਜਹਾਜੁ ਜਾਵੇ ਤਾ ਚੜਿ ਜਾਣਾ। ਮੋਰਮਈ ਕਿਨੇ ਨਾ ਜਾਣਾ, ਓਥੇ ਵੀ ਅਜੁਕਲ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

